Programmabegroting 2025-2028

GEMEENTE OSS

Aanbiedingsbrief

Beste leden van de gemeenteraad,

Voor u ligt de programmabegroting 2025-2028 van de gemeente Oss. In deze programmabegroting hebben we de speerpunten vanuit de Kadernota 2025 uitgewerkt en geven we een actueel beeld van de financiën.

Oss: een gemeente met ambitie

Inwoners staan centraal bij al onze beslissingen. Ze moeten fijn kunnen wonen, werken en opgroeien in Oss. In onze gemeente streven wij naar vitale gemeenschappen met goede voorzieningen in dorpen en wijken. Centrale voorzieningen voor iedereen bevinden zich in het stedelijk gebied: voorbeelden zijn de nieuwe bibliotheek in het Walkwartier, theater de Lievekamp, poppodium de Groene Engel, de Muzelinck en ook speciaal onderwijs, het voortgezet onderwijs en het intercitystation met busstation. Oss groeit nog steeds en tikt bijna 95.000 inwoners aan. Deze schouders hebben wij nodig voor onze samenleving en om onze voorzieningen voor de toekomst te behouden

We hebben geld gereserveerd voor onze ambities

Bij de grote projecten, zoals het Warenhuis, Lievekamp/Muzelinck en het Golfbad, gaat het om hoge investeringsbedragen met grote impact op de jaarlijkse exploitatie. Ook moeten we rekening houden met bijkomende kosten op het gebied van parkeren en gebiedsinrichting. Tegelijkertijd moeten we sparen voor onze mobiliteitsambities, in het bijzonder ten aanzien van het spoor.

Samen duurzaam vooruit

We zetten alle kracht op de uitvoering van ons coalitieakkoord ‘Samen duurzaam vooruit’. Het gaat om de volgende hoofdlijnen:

- De verstedelijkingsopgave met woningbouw en mobiliteit. Denk aan de brede spoorzone van Schadewijk tot Amsteleind. We blijven inzetten op de grote investeringen in bereikbaarheid via de weg en het spoor.
- De klimaatopgave en energie transitie. Van klimaatadaptatie, investeringen in dijkversterking van de Maas tot energiebesparing en opwekken. We maken Oss minder kwetsbaar voor de effecten van klimaatverandering.
- Goede dienstverlening en transformatie binnen het sociaal domein. We investeren in bestaanszekerheid, kansengelijkheid en gezond (samen)leven. We blijven werken aan de Hervormingsagenda Jeugd. We hebben bijzondere aandacht voor de schaarste en houdbaarheid van de zorg en de kosten hiervan.
- Stedelijke voorzieningen voor een aantrekkelijke gemeente. We houden de ambitie voor de nieuwe Lievekamp, het nieuwe zwembad en het Walkwartier met het Warenhuis overeind.
- Duurzaam houdbare voorzieningen voor vitale dorpen en wijken. We zitten in een transitie rondom ontmoeten, van focus op beheer en exploitatie naar focus op passende programmering, gastheerschap en maatschappelijk en economisch gezonde ontmoetingsplekken. We investeren de komende jaren in diverse gemeenschapshuizen, in scholen en andere multifunctionele accommodaties.
- Een professionele organisatie. Afgelopen jaren hebben we al fors geïnvesteerd. Deze begroting hebben we extra aandacht voor informatiebeveiliging en goed werkgeverschap.

Financiële risico’s stijgen

In de kadernota gaven we al aan dat de financiële positie van Oss onder druk staat. Deze begroting bevestigt dit beeld. We zien toegenomen zorgkosten (met name Jeugdzorg), prijsstijgingen en rentestijgingen die onder andere betrekking hebben op de grote projecten. Deze groei, de onbekende ontwikkeling in de toekomst, en de deels onvoorspelbare of ontoereikende bijdragen van het Rijk beïnvloeden ons risicoprofiel.

We hebben geen meerjarig sluitende begroting. We ontvangen vanaf 2026 fors minder geld vanuit het Rijk. Dit is het zogenaamde ravijnjaar. Het nieuwe kabinet doet op dit gebied geen uitspraken waar we vertrouwen uit kunnen putten. We blijven onverminderd lobbyen voor voldoende financiële middelen.

Verantwoord financieel bestuur

In deze begroting nemen we een paar forse maatregelen om de komende jaren sluitend te krijgen. Een daarvan is het verhogen van onze inkomsten. Al jaren houden we de kosten voor de inwoners ver onder het landelijk gemiddelde. Maar Oss is geen gemiddelde gemeente. Ambities kosten geld. Bij deze begroting zetten we een stap door de OZB met 10% te verhogen. Ook zetten we de opgebouwde reserve van de vluchtelingenopvang in om onze sociale en fysieke infrastructuur verder te versterken. De begrotingen van afgelopen jaren, inclusief de reserves hebben we doorgelicht om financiële ruimte te vinden. Tegelijkertijd zijn we wederom in deze begroting uiterst terughoudend geweest met het inzetten van nieuw beleid.

Strategische heroriëntatie:

Door deze maatregelen kopen we tijd voor een zorgvuldige heroriëntatie om het structurele tekort van € 5,4 miljoen in 2028 aan te pakken.
In deze begroting schetsen we het proces naar de kadernota en de programmabegroting 2026. We gaan aan de slag met een benchmark en werken een breed pakket aan voorstellen uit. We kijken goed naar de kosten van de bouw, het ruimtegebruik en de exploitatie van projecten. We sluiten niet uit dat we daarbinnen keuzes moeten maken om deze projecten beheersbaar te houden.
Deze strategische heroriëntatie moet onze lange termijn doelstellingen ondersteunen en in ieder geval zo min mogelijk belemmeren.

Wat we wel en niet doen, of waar we ambities moeten bijstellen zullen we de komende tijd bespreken. Voor nu hebben we ingezet op een stabiele koers om te zorgen dat we komende periode samen weloverwogen keuzes kunnen gaan maken.

Burgemeester en wethouders van Oss.

De secretaris,	De burgemeester,
H. Reints	drs. W.J.L. Buijs-Glaudemans

Inhoudsopgave

Leeswijzer 5

Financiën in één oogopslag 7

Financiële positie 8

Kaders en uitgangspunten 17

Strategische heroriëntatie 19

Kaders reserves ruimtelijke ambities 22

Programma 1. Welzijn en zorg 27

Programma 2. Werk, inkomen en onderwijs 46

Programma 3. Ontmoeten, sport en cultuur 64

Programma 4. Klimaat, energie en openbare ruimte 80

Programma 5. Economie 94

Programma 6. Centrum 105

Programma 7. Verstedelijking, wonen en mobiliteit 112

Programma 8. Veilige omgeving 130

Programma 9. Besturen in verandering van tijden 144

Programma 10. Financieel beleid 163

Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing 173

Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen 190

Paragraaf financiering 196

Paragraaf verbonden partijen 201

Paragraaf grondbeleid 221

Paragraaf lokale heffingen 232

Paragraaf bedrijfsvoering 237

Paragraaf Integraal Voorzieningenbeleid (IVB) 241

Paragraaf Investeringsplan 249

1. Voortgangsrapportage Integraal Uitvoeringsprogramma (IUP) openbare ruimte 259

2. Overzicht incidentele baten en lasten 263

3. Budgettair neutrale wijzigingen 274

4. Uitkomst septembercirculaire 2024 280

5. Financieel overzicht totale begroting 284

6. Financieel overzicht totale begroting volgens taakvelden 289

7. Totaaloverzicht subsidies 292

Leeswijzer

Leeswijzer
De programmabegroting bestaat uit diverse onderdelen. In deze leeswijzer wordt bij alle onderdelen een korte uitleg gegeven.

Aanbiedingsbrief
In de aanbiedingsbrief geeft het college van burgemeester en wethouders de hoofdlijnen van deze programmabegroting weer.

Financiën programma's in één oogopslag
In dit onderdeel laten we in een figuur zien hoe onze uitgaven over de programma's verdeeld zijn.

Financiële positie
In dit hoofdstuk worden de financiële gegevens die bij de afzonderlijke programma's zijn opgenomen gebundeld. Zo wordt in één oogopslag inzichtelijk hoe de gemeente er financieel voor staat. Vervolgens wordt daar een korte toelichting op gegeven. Verder staan we stil bij het structurele begrotingssaldo en geven we aan welke financiële uitgangspunten zijn gehanteerd bij het opstellen van de begroting.

Programma's
Per programma wordt beschreven wat de doelstellingen zijn en wat er wordt gedaan om deze te realiseren (onderdelen 1, 2 en 3). Daarna worden per programma het nieuw beleid en de autonome ontwikkelingen toegelicht. Tenslotte wordt een overzicht gegeven van de financiën en subsidies van het programma (onderdelen 4 en 5).
Na het vaststellen van de programmabegroting worden alle financiële ontwikkelingen binnen de programma's via een begrotingswijziging in de administratie verwerkt. Daarmee worden de budgetten in de administratie geactualiseerd.

We hebben in deze begroting de term '3O-ontwikkelingen' gewijzigd in autonome ontwikkelingen. We merkten dat de term 3O-ontwikkeling verwarrend kan zijn, omdat weinig posten aan alle drie de voorwaarden van onvoorzien, onuitstelbaar en onvermijdbaar voldoen. We vinden de term 'autonome ontwikkelingen' beter passend. We hebben deze term daarom gewijzigd in deze begroting.

Paragrafen
De opgenomen paragrafen zijn op grond van wetgeving een verplicht onderdeel van de begroting. Het gaat bij de paragrafen telkens om onderwerpen met een groot financieel belang. Door deze op een centrale plek in de begroting op te nemen wordt een goede informatievoorziening over deze onderwerpen gewaarborgd en is de informatie inzichtelijk.
Daarnaast hebben we ervoor gekozen een paragraaf over het Integraal Voorzieningenbeleid toe te voegen. Bij IVB gaat het om schoolgebouwen, sportaccommodaties en wijk- en dorpshuizen. Hierin worden de uitgangspunten, actuele ontwikkelingen, visie en aanpak toegelicht.
Verder hebben we een paragraaf investeringsplan toegevoegd, met een totaaloverzicht van de lopende investeringen, vervangingsinvesteringen en nieuwe investeringen.

Bijlage 1. Voortgangsrapportage Integraal Uitvoeringsprogramma (IUP) openbare ruimte
De gemeente voert elk jaar een groot aantal projecten uit in het kader van het Integraal Uitvoeringsprogramma (IUP) voor de openbare ruimte. Het gaat dan om werkzaamheden aan bijvoorbeeld wegen, fietspaden, riolering en openbaar groen. In de voortgangsrapportage wordt inzicht gegeven in de stand van zaken van deze werkzaamheden.

Bijlage 2. Overzicht incidentele baten en lasten

In deze bijlage wordt een overzicht van de incidentele baten en lasten gegeven. Incidenteel houdt in dat het gaat om baten en lasten die een tijdelijk karakter hebben. Deze zitten slechts één of enkele jaren in de begroting.
Dit overzicht geeft niet alleen inzicht in de incidentele baten en lasten, maar is ook een hulpmiddel bij het beoordelen van het structurele begrotingssaldo. De baten en lasten die niet incidenteel zijn, zijn immers structureel van aard. Het structurele begrotingssaldo geeft aan of de structurele lasten met structurele baten worden afgedekt. Als dat het geval is, is de begroting structureel in evenwicht. In het hoofdstuk over de financiële positie, aan het begin van de programmabegroting, voeren we deze toets uit.

Bijlage 3. Budgettair neutrale wijzigingen

In meerdere programma's zijn in de tabel bij onderdeel 6 budgettair neutrale wijzigingen opgenomen. Dit zijn wijzigingen die niet inhoudelijk van aard zijn en per saldo geen geld kosten. Soms gaat het over wijzigingen binnen één programma, in andere gevallen zijn de wijzigingen programma-overstijgend. Volgens de voorschriften van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) moeten deze wijzigingen zichtbaar worden gemaakt en gerapporteerd.
Om dat op een overzichtelijke manier te doen hanteren we hiervoor de volgende werkwijze:
In de programma's waarbij budgettair neutrale wijzigingen voorkomen is steeds één totaalregel in de tabel bij onderdeel 6 opgenomen. In deze bijlage is een totaaloverzicht opgenomen, waarbij wijzigingen boven de € 100.000 worden toegelicht.

Bijlage 4. Uitkomsten septembercirculaire 2024

In deze bijlage is een uitgebreide toelichting op de uitkomsten van de septembercirculaire opgenomen. De afzonderlijke effecten zijn ook als wijzigingen bij de desbetreffende programma's opgenomen.

Bijlage 5 en 6. Financieel overzicht bestaande begroting

In de programma's zijn de cijfers van het totale programma op hoofdlijnen weergegeven. Meer gedetailleerde cijfers zijn in bijlage 5 opgenomen. In bijlage 6 is deze zelfde begroting weergegeven op basis van landelijk vastgestelde taakvelden.

Bijlage 7. Totaaloverzicht subsidies

In deze bijlage is een totaaloverzicht weergegeven van alle uitgaande subsidies. Daarnaast geven we een overzicht van de belangrijkste inkomende subsidies.

Financiën in één oogopslag

In de volgende figuur hebben we voor 2025 de totale lasten per programma in beeld gebracht.

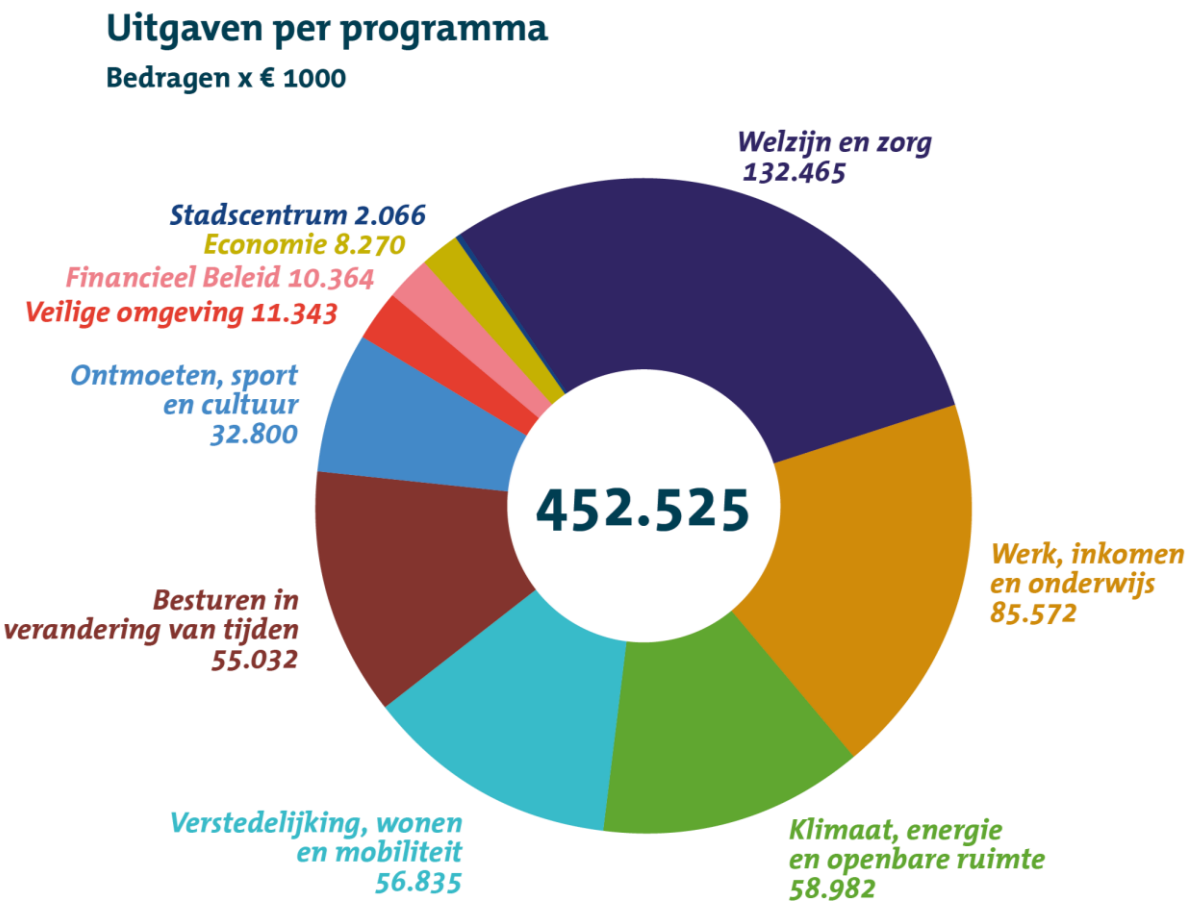

Financiële positie

Sterk toegenomen risicoprofiel, fors bezuinigen onvermijdelijk

In de programmabegroting 2025- 2028 concretiseren we de kadernota 2025. De koers voor de begroting was daarbij (samengevat):

- Focus op de uitvoering
- Aangescherpte financiële koers
- Een programmabegroting 2025-2028 die niet sluitend zal zijn
- Op weg naar een strategische heroriëntatie
- Leidende uitgangspunten voor de programmabegroting en de strategische heroriëntatie

Op basis van de huidige stand van zaken, zullen we fors moeten gaan bezuinigen. We zien een tekort van ruim € 5 miljoen en naast nog hoge ambitie ook flinke risico's. Het is onvermijdelijk om komend jaar een stevige bezuinigingsoperatie te gaan uitvoeren en keuzes te gaan maken om volgend jaar te komen tot een meerjarig sluitende begroting. Ons risicoprofiel is sterk toegenomen, waardoor er een hoge urgentie is om tijdig en juist in te grijpen. Waarom is ons risicoprofiel sterk gestegen?

- De meerjarenbegroting is niet sluitend. Voor deze programmabegroting geen probleem, maar volgend jaar moeten we wel een meerjarig sluitende begroting opstellen.
- We zien stijgende zorgkosten, vooral in de jeugdzorg. De kosten stijgen en op basis van prognoses kunnen we op dit moment niet aangeven of deze kosten wel of niet verder blijven stijgen. Hierin zit dus groot risico.
- Met de toekomstige realisatie van grote projecten, zoals Warenhuis, Lievekamp/ Muzelinck en Golfbad stijgen de exploitatiekosten en krijgen we ook te maken met bijkomende kosten die nog niet zijn begroot.
- We hebben grote ambities op het gebied van mobiliteit. Binnen de beschikbare financiële middelen maken we keuzes in het uitvoeringsplan.
- We hebben grote ambities met onze spooragenda. We sparen voor de langere termijn, terwijl de financiële middelen op de korte termijn beperkt zijn. Ook kunnen we geen grote winsten uit het grondbedrijf meer verwachten.
- We krijgen onvoldoende rijksmiddelen om ambities op het gebied van klimaat en energie te kunnen realiseren.

Dus we zien een noodzaak om in te grijpen en zorgen voor een goede financiële balans. In deze programmabegroting schetsen we het proces van strategische heroriëntatie richting de kadernota 2026
In een apart hoofdstuk staan we ook stil bij de kaders en uitgangspunten voor deze begroting en lichten we diverse reserves toe die gekoppeld zijn aan onze ruimtelijke ambities (opdracht uit de kadernota 2025).

We beginnen dit hoofdstuk met een overzicht van het saldo van deze programmabegroting. Dit lichten we vervolgens kort toe. Verder staan we stil bij de incidentele baten en lasten en ons structurele begrotingssaldo.

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Bestaand beleid					
Lasten	424.891	391.559	373.306	375.002	373.588
Baten	-428.149	-397.997	-365.616	-368.614	-369.890
Saldo	-3.257	-6.437	7.690	6.388	3.698
Stortingen reserves	55.156	24.679	5.168	4.793	4.255
Onttrekkingen reserves	-52.032	-12.032	-10.821	-10.124	-9.030
Saldo mutaties reserves	3.124	12.648	-5.652	-5.331	-4.775
Totaal bestaand beleid	**-133**	**6.210**	**2.037**	**1.058**	**-1.077**
Nieuw beleid	0	-3.790	-2.769	-1.670	4.753
Autonome ontwikkelingen	-775	-2.318	891	-337	670
Septembercirculaire	-833	256	-839	415	1.065
Saldo programmabegroting	**-1.741**	**358**	**-679**	**-534**	**5.411**

Conclusies uit de tabel

We presenteren begroting voor het jaar 2025 met een tekort van circa € 0,4 miljoen. De jaren 2026 en 2027 zijn beide voordelig. Het laatste jaar, en dit jaar laat in principe het structurele tekort zien, sluit met een nadelig saldo van circa € 5,5 miljoen. De nadelige saldo's in de jaren 2025 tot en met 2027 zijn beperkt doordat we er in deze begroting voor hebben gekozen om in deze jaren jaarlijks € 4 miljoen vrij te laten vallen uit de reserve vluchtelingen. Zonder inzet van deze reserves zouden alle jaren 2025 tot en met 2028 fors nadelig zijn. Dit betekent dat we in het najaar starten met een strategische heroriëntatie om ervoor te zorgen dat de financiën weer in balans komen.

Start van de begroting

De start van de begroting begint met de financiële positie zoals deze in de kadernota 2025 is weergegeven. Hierin was de financiële positie als volgt:

- is voordeel
+ is nadeel
Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo programmabegroting					
Programmabegroting 2024-2027	-38	-547	2.089	171	93
Eerste financiële tussenrapportage 2024					
- Tekort jeugdzorg	2.867	2.867	2.867	2.867	2.867
- Overig	-100	219	266	92	92
Meicirculaire 2024	-2.862	3.671	-3.185	-2.072	-4.130
Start van de begroting	**-133**	**6.210**	**2.037**	**1.058**	**-1.078**

De ruimte in de kadernota was al beperkt. In deze kadernota verwachtten we toen een structureel tekort van € 5 miljoen vanaf 2028.

Dit financiële kader is het vertrekpunt van deze programmabegroting. Vervolgens zijn er mutaties geweest op dit kader in de vorm van posten nieuw beleid, risicoposten, autonome ontwikkelingen en de septembercirculaire 2024. Deze lichten we afzonderlijk toe.

Financiële effecten programmabegroting 2025-2028

Nieuw beleid

In deze programmabegroting 2025-2028 zijn de speerpunten uit de kadernota 2025 vertaald. Gezien de financiële ontwikkelingen zijn we zeer terughoudend geweest met nieuwe posten. In totaal nemen we nieuw beleid op ter hoogte van:

- 2025: € 3,8 miljoen;
- 2026: € 2,8 miljoen;
- 2027: € 1,7 miljoen;
- 2028: € 4,8 miljoen.
-

Onderstaand een samenvattend overzicht hiervan.

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Progr	Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
1	Verlengen pilot Participatie kwetsbare internationale werknemers	0	61	0	0	0
1	Uit reserve Wonen, welzijn en zorg	0	-61	0	0	0
1	Inzet reserve vluchtelingen	0	-4.000	-4.000	-4.000	0
1	Activiteiten GALA / IZA	235	176	160	329	0
1	Inzet reserve GALA / IZA	-235	-176	-160	-329	
1	Risicopost jeugdhulp: Hervormingsagenda	0	0	1.458	1.846	1.846
2	Toekomstige investeringen maatschappelijk vastgoed (onderwijs en ontmoeten)	0	0	0	-520	1.116
2	Uitbreiding team Geldzorgen	0	172	172	172	172
2	rijksgelden armoede en schulden		-172	-172	-172	-172
3	Structurele verhoging subsidie Groene Engel	0	250	250	250	250
3	Structurele verhoging subsidie Muzelinck	0	250	250	250	250

Progr	Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
3	Investering in Sport	0	0	48	47	55
3	Rentestijging nieuwbouw Lievekamp	0	183	493	747	1.115
3	Rentestijging nieuwbouw Golfbad	0	0	341	576	648
3	Carnavalsloods Haren	57	0	0	0	0
3	Inzet reserve carnavalsloodsen	-57	0	0	0	0
3	Gebiedsinrichting nieuw zwembad	0	0	PM	PM	PM
4	Dienstverleningsovereenkomst Meanderende Maas	0	1.790	0	0	0
4	Inzet reserve dijkversterking Maas	0	-1.790	0	0	0
4	Soortenmanagementplan	50	850	0	0	0
4	Inzet duurzaamheidsfonds	-50	-850	0	0	0
5	Onderzoek Moleneind	0	100	0	0	0
5	Visie haven	0	30	0	0	0
5	Aantrekken van talent	0	15	15	0	0
5	Inzet reserve economie	0	-145	-15	0	0
5	Storting reserve economie	0	300	0	0	0
6	Extra inzamelronde afval stadscentrum	0	75	75	75	0
6	Inzet investeringsfonds stadshart	0	-75	-75	-75	0
7	Parkeervoorziening Raadhuislaan Zuid	0	0	PM	PM	PM
7	Integrale gebiedsvisie en ontwikkelstrategie Spoorzone	0	150	100	50	0
7	Inzet reserve binnenstedelijke transformaties	0	-150	-100	-50	0
7	Maasveren (8 jaar)	300	0	0	0	0
7	Inzet reserve mobiliteit	-300	0	0	0	0
7	Wijkbus	0	31	31	31	31
7	Extra reservering voor realisatie spoorambities	0	0	250	250	250
7	Slimme mobiliteit/Brabantstad	0	121	121	121	121
7	Inzet reserve mobiliteit	0	-121	-121	-121	-121
7	Onderzoekskosten reconstructie Heihoeksingel	150	0	0	0	0
7	Inzet reserve mobiliteit	-150	0	0	0	0
7	Onderzoekskosten parkeervoorziening Raadshuislaan	150	0	0	0	0
7	Inzet reserve parkeren	-150	0	0	0	0
8	Gemeentelijk Informatieknooppunt	0	202	52	52	52
8	Uitbreiding BOA taken	0	54	54	54	54
8	Extra formatie voor Jeugd en Veiligheid	0	113	113	113	113
9	Tijdelijke projectleider website	0	40	0	0	0
9	Inzet reserve dienstverlening	0	-40	0	0	0
9	Versterken projectcontrol	0	122	122	122	122
9	Eur. Network -Information Security (NIS2) richtlijn	0	187	337	337	277
9	Datawarehouse (Azure)	0	102	102	102	0
9	Vorming reserve Schadewijk	0	1.000	0	0	0
9	Rechtspositie raads- en commissieleden	0	35	35	35	35
9	Versterking afdeling P&O	0	125	137	106	106
9	Gezichtscans identiteitsfraude	0	49	25	25	25
10	Hogere rentekosten reguliere investeringen	0	461	400	1.173	1.675
10	OZB verhoging 13,3%	0	-3.254	-3.266	-3.266	-3.266
	Totaal nieuw beleid	**0**	**-3.790**	**-2.769**	**-1.670**	**4.753**

Bij de programma’s verderop in deze programmabegroting lichten we het nieuwe beleid toe (onderdeel 4.1).

Algemene reserve

De omvang van de algemene vrije reserve is per 1 januari 2024 afgerond € 41 miljoen. Hieraan voegen we de komende jaren nog resultaat 223 toe en de jaarlijkse rentebijschrijving. In totaal een bedrag van circa € 3,6 miljoen. Aan concrete projecten is in totaal een bedrag begroot van € 19,9 miljoen. Per saldo komt het saldo dan uit op € 24,7 miljoen.

De minimale norm van deze reserve is 10% van de algemene uitkering. Op basis van de meicirculaire 2024 is dat € 24,7 miljoen. Dit betekent dat er gene vrije ruimte binnen de algemene reserve aanwezig is.

Autonome ontwikkelingen

Samengevat geven de autonome ontwikkelingen het volgende beeld:

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Progr	Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
1	Regionale begroting: vrijval reserve beschermd wonen	0	-1.650	0	0	0
1	Lagere kosten Wmo voorzieningen	-360	-560	-560	-560	-560
1	Hogere kosten dagbesteding Wmo	225	0	0	0	0
1	Vrijval gelden lokale investeringsagenda beschermd wonen	-400	0	0	0	0
1	Hogere kosten Jeugdhulp	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
2	Lagere kosten energietoeslag 2023	-208	0	0	0	0
2	Opbrengst kinderopvang	0	0	0	185	-31
2	Investeringen Onderwijshuisvesting	0	-123	4	-819	84
2	Lagere kosten Participatiebudget	-200	0	0	0	0
2	Vrijval ESF subsidie	-393	0	0	0	0
2	Bestedingsplan Bestaanszekerheid	1.319	486	211	109	0
2	Inzet reserve Bestaanszekerheid	-1.423	-486	-211	-109	0
3	Transitiemiddelen GGD Hart van Brabant 2024	236	0	0	0	0
3	Hogere opbrengsten sporthallen en zalen	-126	-126	-126	-126	-126
5	Beheerplan Havenbedrijf 2025-2028	284	234	273	346	345
7	Vrijval reserve geluid	0	-370	0	0	0
7	Aanvullen reserve Heesch West (GR)	779	0	0	0	0
9	Hogere kosten verkiezingen	146	0	0	0	0
9	Vrijval reserve WW-lasten		-260	-35	-35	-35
10	Extra OZB opbrengsten 2024	-178	-178	-178	-178	-178
10	Mutatie investeringskosten door vertraging van projecten	-1.000	-580	225	-390	-230
10	Vrijval extra middelen aanpak van geldzorgen	-209	-54	-48	-56	-65
10	Afbouw inzet reserves Maaslandgas, deposito BNG en verbouwing gemeentehuis	-127	-86	0	0	172
10	Voordeel doorbelasting personele kosten	-145	-650	-650	-650	-650
10	Vrijval stelpost loon- en prijscompensatie	-430	0	0	0	0
	Overig	-566	85	-14	-54	-56
	Totaal Autonome ontwikkelingen	**-775**	**-2.318**	**891**	**-337**	**670**

Belangrijke autonome ontwikkelingen waarbij reserves worden ingezet zijn in onderstaande tabel opgenomen:

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Progr	Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
1	Investeringsfonds beschermd wonen 2024	-400	0	0	0	0
1	Minder uit reserve beschermd wonen	400	0	0	0	0
1	Transformatieproject jeugd	464	0	0	0	0
1	Inzet algemene reserve	-464	0	0	0	0
1	Tekort maatschappelijke opvang 2024	140	0	0	0	0
1	Uitgaven dak- en thuisloosheid 2024	142	0	0	0	0
1	Inzet reserve dak- en thuisloosheid	-282	0	0	0	0
1	Verwacht resultaat opvang vluchtelingen uit Oekraïne	-8.850	-3.928	-3.928	-3.928	-3.928
1	Storting in de reserve vluchtelingen	8.850	3.928	3.928	3.928	3.928
2	Opvang vluchtelingen leefgeld 2025	0	300	300	300	300
2	Inzet reserve vluchtelingen	0	-300	-300	-300	-300
3	Hogere kosten aanleg kunstgrasveld Onder d'n Plag	0	103	0	0	0
3	Inzet algemene reserve	0	-103	0	0	0
4	Extra kosten bodembeheer	-70	-60	-20	230	14
4	Inzet reserve bodemsanering	70	60	20	-230	-14
4	Lagere kosten riolering 2024-2028	0	229	229	229	229
4	Lagere onttrekking reserve riolering	0	-229	-229	-229	-229
6	Stadssportpark TBL	-1.495	-254	0	0	0
6	Lagere onttrekking reserve	1.495	254	0	0	0
7	Beheerplan Parkeren 2024-2028	-240	-240	-140	-140	-90
7	Storting in reserve parkeren	240	240	140	140	90
7	Voorbereidingskosten gebiedsontwikkelingen (IMVA's)	1.780	1.400	0	0	0
7	Onttrekking uit algemene bedrijfsreserve grondbedrijf	-1.780	-1.400	0	0	0
9	Versterken gemeentelijke dienstverlening kwetsbare groepen (POK)	612	679	505	510	345
9	Inzet reserve versterken gemeentelijke dienstverlening kwetsbare groepen	-612	-679	-505	-510	-345
9	Programma Dienstverlening	-35	117	0	0	0
9	Onttrekking uit de reserve dienstverlening	35	-117	0	0	0
9	Programma data	0	145	23	0	0
9	Inzet reserve automatisering	0	-145	-23	0	0
	Totaal mutatie reserves	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Bij de programma's verderop in deze programmabegroting benoemen we alle autonome ontwikkelingen en lichten we deze toe (onderdeel 4.2).

Investeringen

Via deze programmabegroting stellen we ook investeringskredieten vast. De kapitaallasten van de investeringen zijn verwerkt in de lasten per programma. Als er sprake is van nieuwe investeringen hebben we dat gedaan via de autonome ontwikkelingen of nieuw beleid bij de programma's. In de paragraaf investeringsplan zijn alle investeringen opgenomen. Samengevat geeft dit het volgende beeld per programma:

Bedragen * € 1.000

Investeringsplan	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**Totaal**
1. Welzijn en zorg	0	0	500	0	0	500
2. Werk, inkomen en onderwijs	3.065	2.023	12.668	26.808	21.225	65.789
3. Ontmoeten, sport en cultuur	3.388	8.263	12.349	3.273	1.902	29.175
4. Klimaat, energie en openbare ruimte	125	3.138	4.421	7.604	7.529	22.817
5. Economie	0	1.405	1.772	0	0	3.177
7. Verstedelijking, wonen & mobiliteit	270	932	0	781	0	1.983
9. Besturen in verandering van tijden	625	5.373	2.508	2.836	2.701	14.043
10. Financieel beleid	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100	5.500
Totaal geplande investeringen	**8.573**	**22.234**	**35.318**	**42.402**	**34.457**	**142.984**

Naast de reguliere investeringen voorzien we grote investeringen in het Golfbad, de Lievekamp/ Muzelinck, mobiliteit en op het gebied van ruimtelijke ambities. Deze verhogen bovenstaand investeringsplan aanzienlijk. Voor een specificatie van de reguliere investeringen wordt verwezen naar betreffende paragraaf investeringsplan. Het vaststellen van de programmabegroting is de basis voor het uitvoeren van de investeringen. Daarbij is het totale investeringsbedrag per programma leidend. In een apart raadsvoorstel stellen we voor welke investeringskredieten beschikbaar worden gesteld aan het college voor de uitvoering en voor welke investeringskredieten het mandaat bij de gemeenteraad blijft. Dit conform de nota investeringsbeleid 2023.

Septembercirculaire

Samengevat is de uitkomst van de septembercirculaire als volgt:

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten

- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten

bedragen x € 1.000

	2024	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Septembercirculaire 2024	-249.080	-256.644	-246.780	-247.148	-248.235
Meicirculaire 2024	-248.060	-256.259	-242.020	-243.430	-244.736
Totale stijging	**-1.020**	**-385**	**-4.760**	**-3.718**	**-3.499**
Af te zonderen posten	187	641	3.921	4.133	4.564
Netto voordeel	**-833**	**256**	**-839**	**415**	**1.065**

Conclusie:

De algemene uitkering stijgt in alle jaren. In 2024 € 1 miljoen extra en dit loopt op tot € 3,5 miljoen in 2028. Wanneer we hiervan de noodzakelijke afzonderingen afhalen ontstaat er in 2024 een voordeel van € 0,8 miljoen. Het structureel effect (laatste jaar) van de circulaire is € 1,1 miljoen nadelig. Dit komt vooral door aanpassing van diverse maatstaven en hoeveelheden in de algemene uitkering.

Het zogenaamde ravijnjaar vanaf 2026 is nog steeds goed zichtbaar. We ontvangen in 2026 € 10 miljoen minder ten opzichte van het jaar 2025.

Belangrijkste punten uit de circulaire zijn:

Ontwikkeling accres
De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van het acres. Per 2024 is de nieuwe financieringssystematiek vervroegd ingevoerd. Deze nieuwe systematiek houdt in dat het volume deel vanaf 2024 wordt gebaseerd op een 8-jaars historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). De indexatie voor inflatie volgt de prijs van het BBP van he lopende jaar.
Voor het jaar 2025 is de raming van het BBP omhoog bijgesteld en voor de jaren erna juist omlaag bijgesteld.

Hervormingsagenda Jeugd: extra taakstelling nu ook voor de jaren 206 en volgende jaren vervallen
In de Voorjaarsnota 2024 is opgenomen dat de geraamde extra besparing van het Rijk van € 500 miljoen voor 2025 komt te vervallen. Door het nieuwe kabinet is nu ook besloten om deze taakstelling voor 2026 en volgende jaren te laten vervallen. Het betrof een besparing op Jeugdzorg die aanvullend was opgenomen ten opzichte van de commissie van Wijzen en waarvan afgesproken is dat de realisatie ervan een rijksverantwoordelijkheid is. Dit gaat om een bedrag van € 2,9 miljoen voor onze gemeente. Dit heeft echter géén begrotingseffect omdat we binnen de kosten voor Jeugdzorg al rekening hielden met deze lagere kosten.

Vooraankondiging aparte financiering en indexatie Wmo voor stijgende zorgkosten
In de Voorjaarsnota 2024 is toegelicht dat het Rijk en gemeenten werken aan de beheersbaarheid van de uitgaven van gemeenten en de wettelijke zorgtaken Wmo. De verwachting is dat in de toekomst (een nader te bepalen deel van de Wmo niet langer via de algemene uitkering van het gemeentefonds gaat, maar via een aparte financiering). Vooruitlopend op de gekozen bekostigingsvorm wordt onderzoek gedaan naar een passende geobjectiveerde indexering, die ook rekening houdt met kostenontwikkeling en demografie/vergrijzing. Het Rijk heeft in de Voorjaarsnota alvast een reservering opgenomen voor een aanvullende indexering voor demografie bovenop de bbp-systematiek. Vanaf 2026 is een reservering opgenomen van € 75 miljoen oplopend tot € 300 miljoen in 2029. Het streven is dat er met ingang van 2026 nadere afspraken zijn. In de septembercirculaire 2024 is deze reservering verwerkt, wat een voordeel betekent van € 0,4 miljoen in 2026 oplopend tot € 1,2 miljoen in 2028. We reserveren deze extra middelen voor toekomstige demografische kostenstijgingen.

Opschoonactie voor specifieke uitkeringen
Het aantal specifieke uitkeringen is de laatste jaren fors gestegen. Dit leidt tot extra verantwoordings- en controlekosten bij gemeenten. Afgesproken is dat er een opschoonactie gaat plaatsvinden.

Voor een uitgebreide toelichting van de septembercirculaire 2024 verwijzen we naar bijlage 4.

Structureel saldo programmabegroting
Om een goed oordeel te kunnen vormen over de begroting is het van belang om het saldo te corrigeren met incidentele baten en lasten. De baten en lasten die niet incidenteel zijn, zijn immers structureel van aard. Het structurele begrotingssaldo geeft aan of de structurele lasten met structurele baten worden afgedekt. Als dat het geval is, is de begroting structureel in evenwicht.

In de volgende tabel berekenen we het structurele saldo van de programmabegroting.

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Resultaat	-7.086	-1.741	358	-679	-534	5.411
Incidentele baten en lasten	7.254	11.602	10.757	-2.743	-4.000	0
Structureel begrotingssaldo	**-14.340**	**-13.343**	**-10.399**	**2.064**	**3.466**	**5.411**

Voor de specificatie van het jaar 2023 verwijzen we naar de jaarrekening 2023.

De conclusie hieruit is dat de begroting in 2025 structureel sluitend is. Meerjarig is het structurele saldo nadelig tot oplopend € 5,4 miljoen in 2028, dit komt door het ravijnjaar.

Het saldo van incidentele baten en lasten wordt vooral veroorzaakt door grote, incidentele investeringen die opgenomen zijn voor mobiliteit, binnenstedelijke transformatie, stadscentrum, waterveiligheid, en invoering van de nieuwe Omgevingswet.

In bijlage 2 staat een specificatie van de incidentele baten en lasten.

Kaders en uitgangspunten

Inleiding

De financiële situatie van onze gemeente staat onder druk. Vooral door tegenvallende inkomsten van het Rijk en ook de stijgende kosten van met name de jeugdzorg, neemt het tekort op de gemeentelijke begroting toe. Hierdoor staan we richting de toekomst voor een behoorlijke financiële uitdaging. Samen met u hebben we eerder dit jaar gesproken over de koers van de kadernota en de begroting. U heeft ons toen gesteund in de richting om dit jaar nog niet te bezuinigen en om vast te houden aan onze huidige ambities. Ook om een signaal af te geven richting het Rijk dat wij als gemeente voldoende gefinancierd moeten worden om onze taken uit te kunnen blijven voeren. We bezuinigen dus nog niet in deze programmabegroting, maar stellen al wel een strakker financieel beleid voor. Dit als opmaat naar een strategische heroriëntatie/ bezuinigingsoperatie later dit jaar. Dit traject start in het najaar van 2025. De resultaten hiervan zullen zichtbaar zijn in de kadernota van 2026.

Groei trekt aan en koopkracht herstelt, overheidsfinanciën verslechteren

Het centraal planbureau heeft in augustus de zogenaamde concept macro economische verkenning 2025 uitgebracht. Kernpunten hieruit zijn:

- De economie groeit weer, met 0,6% in 2024 en 1,6% in 2025.
- Met een stijging van de koopkracht van in doorsnee 2,5% dit jaar en 1,1% in 2025 is het eerdere koopkrachtverlies als gevolg van de inflatieschok weer ingelopen.
- Het begrotingstekort komt de komende jaren aanzienlijk hoger uit dan afgelopen jaar. Door verschuiving van rijksuitgaven is dit tekort kleiner geworden.

Daarnaast zien we dat de Europese bank de rente beperkt heeft verlaagd. Dit is mogelijk omdat de inflatie dichtbij de doelstelling van 2 procent ligt die de ECB hanteert. De verwachting is dat deze verlaging vooral zal leiden tot verlaging van de kortlopende rente.

Koers voor de begroting

Sterk toegenomen risicoprofiel, forse bezuinigingen onvermijdelijk

Op basis van de huidige financiële inzichten zullen we fors moeten gaan bezuinigen. We zien in deze begroting een tekort van ruim € 5 miljoen. Ook hebben we op tal van terreinen hoge ambities en flinke risico's. Het is daarom onvermijdelijk om komend jaar een stevige bezuinigingsoperatie te gaan uitvoeren en keuzes te gaan maken om volgend jaar te komen tot een meerjarig sluitende begroting.

De koers voor deze programmabegroting is gericht op:

Focus op uitvoering

In de programmabegroting 2023-2026 hebben we het coalitieakkoord ‘Samen duurzaam vooruit’ vertaald. We hebben de speerpunten benoemd en zijn daar vol op mee aan de slag. In dat jaar en ook in de programmabegroting 2024-2027 is ook fors geld beschikbaar gesteld om voortvarend aan de slag te kunnen met het uitvoeren van het coalitieakkoord. Dit betekent dat we ons in deze programmabegroting focussen op het uitvoeren van de eerder vastgestelde ambities en speerpunten. We willen hier ook niet te veel aan toevoegen om ons te focussen op de uitvoering.

Aangescherpte financiële koers

In het coalitieakkoord ‘Samen Duurzaam Vooruit’ is gekozen voor een degelijk financieel beleid in onzekere tijden. Onze ambitie is om ons huishoudboekje blijvend op orde te houden door een stabiel financieel beleid, heldere afspraken en financiële lenigheid om in te spelen op nieuwe omstandigheden. We willen de lokale lastendruk voor onze inwoners en bedrijven laag houden. Dit degelijke beleid komt steeds meer onder druk te staan.
Gezien de financiële positie moeten we kiezen voor een aangescherpte financiële koers. We hebben ervoor gekozen om in deze programmabegroting nog niet te gaan bezuinigen. Dit omdat er te veel onzekerheden zijn over landelijke compensatie van het ravijnjaar en we stevig willen blijven inzetten op lobby richting het Rijk

voor voldoende financiële compensatie. Voor deze kadernota en de komende programmabegroting betekent dit dat er geen tot nauwelijks ruimte voor nieuw beleid is dat extra geld kost. Nieuwe wensen moeten in principe binnen bestaande budgetten worden opgelost. Uitzondering hierop zijn wettelijke verplichtingen en de risicoposten die al in de vorige programmabegroting zijn opgenomen.

Een programmabegroting 2025-2028 die meerjarig niet sluitend is

Deze programmabegroting 2025-2028 is meerjarig niet sluitend en laat vanaf 2025 voor alle jaren tekorten zien. Deze financiële positie is gezien onze reservepositie voor één jaar acceptabel, maar voor de langere termijn niet houdbaar.

Onze financiële uitgangspunten

De begroting 2025 en de meerjarenramingen 2026-2028 hebben we opgesteld op basis van de volgende uitgangspunten:

- In het algemeen werken we met een begroting die meerjarig (structureel) sluitend is. Dit is op dit moment niet het geval.
- We hebben een algemene reserve die voldoet aan de gestelde normen (minimaal 10% van de algemene uitkering). Binnen onze algemene reserve is er op dit moment geen incidentele begrotingsruimte.
- We kijken jaarlijks kritisch naar alle reserves. In de nota reserves, die de gemeenteraad tegelijk met de programmabegroting behandelt, lichten we de reserves uitgebreid toe.
- Nieuw beleid wordt integraal afgewogen bij de vaststelling van de begroting. Het politieke debat over de inhoud wordt vooral integraal gevoerd bij de kadernota in het voorjaar.
- De winsten uit het grondbedrijf zetten we in voor onze omvangrijke ruimtelijke opgaves (ontsluitingswegen, spoorzone, mobiliteitsplan, wonen). Daarnaast vragen we bijdragen aan ontwikkelende partijen, die op deze manier hier ook aan meebetalen. De winsten vanuit het grondbedrijf nemen komende jaren af en gezien de toename van het risicoprofiel van het grondbedrijf verwachten we de komende jaren geen afdrachten van winsten uit het grondbedrijf.
- Via actieve lobby en netwerken zetten we in op actief geld van derden te verwerven zoals bijdragen uit landelijke, regionale en Europese fondsen. De landelijke fondsen voor woningbouwimpulsen, volkshuisvesting en klimaat & energie bieden nadrukkelijk kansen.
- We blijven lobbyen voor een robuuste financiering vanuit het gemeentefonds en voor voldoende compensatie van het zogenaamde ravijnjaar vanaf 2026. Aanvullend hierop lobbyen we voor voldoende compensatie van de hogere kosten voor jeugdhulp en Wmo.
- We blijven vasthouden aan een lastendruk van minimaal € 22,50 onder het landelijke gemiddelde. Voor het jaar 2025 verhogen we de OZB met 13,3%. Dit bestaat uit een reguliere inflatiecorrectie over 2025 en een extra verhoging van 10%. We blijven uitgaan van 100% kostendekking van tarieven en heffingen.
- Voor subsidies 2025 wordt voorgesteld om uit te gaan van een inflatie voor 2025 van 2,2%, zoals vastgesteld in de kadernota. Bij gesubsidieerde professionele instellingen is in zijn algemeenheid sprake van een 80/20-verhouding tussen het loongevoelige en prijsgevoelige deel van de uitgaven. Voor budgetsubsidies wordt voor de compensatie van loonstijging uitgegaan van de specifieke CAO-ontwikkelingen per sector en voor de compensatie van prijsstijging wordt dan uitgegaan van een inflatie van 2,2% (% overheidsconsumptie netto materieel 2024). Bij de overige subsidies zoals professionele instellingen zonder budgetovereenkomst en niet-professionele organisaties wordt ook dit percentage van 2,2% voor prijscompensatie gehanteerd.
- De rekenrente stellen we in principe vast op 1,1%. Dit is een gemiddelde rente. We moeten de komende jaren echter fors gaan lenen. Voor deze extra leningen gaan we op dit moment in de begroting uit van een percentage van 3,3%. Dit betekent dat onze gemiddelde rente de komende jaren zeker gaat stijgen.
- De raming van de algemene uitkering uit het gemeentefonds hebben we gebaseerd op de septembercirculaire 2024.
- In programma 10 hebben we een jaarlijkse post onvoorzien van € 300.000 opgenomen. Deze post is bedoeld om incidentele tegenvallers op te vangen. Het college besluit over de inzet van deze post. Daarbij geldt de voorwaarde dat inzet past binnen de criteria: onuitstelbaar, onvermijdbaar en onvoorzienbaar. De verantwoording hierover nemen we op in de reguliere planning- en controldocumenten met vaststelling door de gemeenteraad.

Strategische heroriëntatie

Inleiding

In deze programmabegroting hebben we geen meerjarig sluitende begroting en zijn we genoodzaakt om een strategische heroriëntatie/bezuinigingsoperatie op te gaan starten. De koers naar de toekomst heeft als doel om toe te werken naar een duurzaam financieel gezonde gemeente, waarin er op de lange termijn evenwicht is tussen inkomsten en uitgaven. Het resterende structurele tekort bedraagt ruim € 5 miljoen. Dit zal de minimale bezuinigingstaakstelling zijn richting de kadernota 2026 en programmabegroting 2026-2029.

Eerste spoor: programmabegroting 2025-2028

In de kadernota 2025-2028 hebben we aangeven dat we 2 sporen volgen. Het eerste spoor bevatte acties richting het opstellen van deze programmabegroting 2025. We hebben kritisch gekeken naar ruimte in de begroting en naar onze reserves. Hieruit zijn verschillende voordelen gekomen die we hebben verwerkt in deze begroting. Een aantal budgetten zijn bijgesteld en een aantal reserves laten we vrijvallen en heffen we op. Daarnaast hebben we een kader in beeld gebracht voor de reserves gekoppeld aan de grote ruimtelijke ambities (zie hiervoor het hoofdstuk 'Kaders reserves ruimtelijke ambities').
Overige acties zijn verwerkt in deze begroting of blijven van toepassing, zoals een lobby richting het Rijk en een kritische blik op autonome kostenstijgingen.

Tweede spoor: Strategische heroriëntatie

Het traject is niet alleen gericht op een sluitende meerjarenraming in de kadernota 2026-2029. We werken toe naar een blijvend duurzaam financieel gezonde gemeente, waarin we voor de langere termijn een evenwicht is tussen inkomsten en uitgaven. En dus ook evenwicht in ambities en mensen/ middelen/ organisaties.
In de maanden na de zomer 2024 zetten we diverse stappen. Hieronder lichten we deze stappen toe.

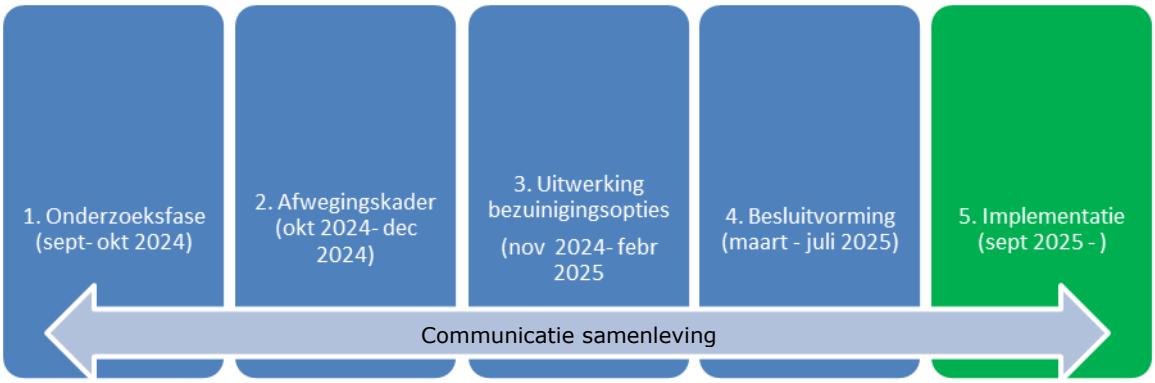

We lichten hierna deze fases verder toe.

Fase 0. Opdracht en opzet van het proces

Via deze programmabegroting wordt het proces en de hoogte van de bezuinigingstaakstelling in euro's vastgesteld. De gemeenteraad kan haar input geven op dit proces via de bespreking van de programmabegroting.

Fase 1. Onderzoeksfase

In deze fase starten we met een objectivering van onze begroting. We voeren een, relatief snelle, benchmark uit waarin de gemeente Oss vergeleken wordt met diverse vergelijkbare gemeenten. De inkomsten en uitgaven worden vergeleken met de één na goedkoopste gemeenten. Op deze manier brengen we het besparingspotentieel in beeld. We maken hiervoor gebruik van een adviesbureau. Dit noemen zij een zogenaamde zero-based begroting.
De benchmark wordt uitgevoerd op basis van de programmabegroting 2024. Een benchmark uitvoeren over de begroting van 2025 is bijzonder lastig, omdat vanuit andere gemeenten deze cijfers nog niet beschikbaar zijn.

Op basis van de begroting 2024 is dan de beste vergelijking te maken. We zullen uitkomsten en grote afwijkingen die in de begroting van 2025 zitten nog meenemen in de analyse.

Voor de gemeenteraad geven we een presentatie over deze eerste uitwerking "zero based budgetting", waarbij de uitkomsten uit deze benchmark openbaar zijn.

Fase 2. Afwegingskader

Voor het afwegingskader houden we vast aan het kader uit het coalitieakkoord en uit eerdere kadernota's.
Op dit moment is het volgende kader geformuleerd:

1. Speerpunten uit het coalitieakkoord blijven leidend:
   - De verstedelijkingsopgave met woningbouw en mobiliteit.
   - De klimaatopgave en energie-transitie.
   - Goede dienstverlening en transformatie en kostenbewustzijn van het sociaal domein.
   - Stedelijke voorzieningen voor een aantrekkelijke stad.
   - Duurzaam houdbare voorzieningen voor vitale dorpen.
   - Een uitstekende 100.000+organisatie.
2. Bezuinigingen wegen we op basis van een strategische, langere termijn visie (vanuit o.a. de omgevingsvisie). Bezuinigingen moeten onze lange termijn doelstellingen ondersteunen en als dat niet haalbaar is in ieder geval niet belemmeren.
3. Bij het in kaart brengen van deze strategische heroriëntatie/ bezuinigingsopties sluiten we geen posten op voorhand uit.

We stellen voor om tijdens deze fase gesprekken te organiseren tussen de verschillende fracties en de wethouder financiën met ambtelijke ondersteuning. Dit met als doel om beelden en ideeën uit te wisselen.

Fase 3. Uitwerken bezuinigingsopties

Deze fase is erop gericht om zoveel mogelijk ombuigingsmogelijkheden in beeld te brengen. Dit is een actie vanuit de organisatie. We brengen dit per concernproduct in beeld. Per ombuigingsmogelijkheid brengen we volgende minimaal in beeld:

- Korte toelichting per concernproduct: wat willen we bereiken en welke activiteiten voeren we uit en wie zijn belangrijke partners?
- Welke ombuigingsopties zijn er? Wat doen we bij deze ombuiging anders? Meer? Of niet meer?
- Maatschappelijk effect/ organisatie-effect van deze opties
- Verwachte financiële voordeel (+ evt. noodzakelijk investering vooraf) en in welke termijn
- Informatie over implementatie (tijd, welke partijen betrokken)
- Risico's
- Alternatieven

We stellen zo ambtelijk een groslijst op met verschillende mogelijkheden. We willen in dit deel van het proces nog geen bestuurlijke betrokkenheid en sturing. Op deze manier kan en moet alles in beeld gebracht worden. Om keuzemogelijkheden te hebben, zullen er veel maatregelen voorgelegd moeten worden. Als we bijvoorbeeld voor € 5 miljoen moeten bezuinigen, zullen er opties/maatregelen beschikbaar moeten zijn voor een fors hoger bedrag (circa € 8 miljoen).
Bij het uitwerken van de maatregelen willen we per programma een minimaal percentage/bedrag aangeven voor wat voor bedrag er aan bezuinigingen moet liggen. Dit om ervoor te zorgen dat ieder programma evenveel bijdraagt aan mogelijke bezuinigingen.

De organisatie verzamelt alle voorstellen en presenteren die totaal (in eerste instantie zonder voorstel) aan het college en de gemeenteraad.

Fase 4. Besluitvorming

Vanuit het uitwerken van de bezuinigingsopties volgt een uitgebreide lijst met mogelijkheden tot bezuiniging. Zoals aangegeven leggen we deze in eerste instantie voor aan de gemeenteraad, zonder voorstel van het college erbij. In een opiniecommissie kan de gemeenteraad, voorafgaand aan de kadernota, spreken over deze uitwerking en hierop richting geven.
Via het proces van de kadernota 2026 en vervolgens de programmabegroting 2026-2029 zal het college een voorstel doen aan de gemeenteraad over de bezuinigingen. Daarbij ligt het besluit uiteraard bij de Raad bij de vaststelling van deze documenten.

Fase 5 Maatregelen voorbereiden en implementeren

Wanneer er bij de kadernota een lijst is met welke maatregelen in de begroting opgenomen zullen gaan worden, kan gestart worden met het voorbereiden. Daadwerkelijke implementatie volgt na besluitvorming in de programmabegroting.

Kaders reserves ruimtelijke ambities

Inleiding

Deze notitie is de uitwerking van een van de opdrachten uit de kadernota. Bij de Kadernota is -gezien de financiële krapte- opdracht gegeven voor een strategisch kader met een financiële doorkijk voor de reserves die gekoppeld zijn aan onze grote ruimtelijke ambities. Dit betreft de reserves:

- Reserve strategisch aankopen
- Reserve mobiliteit
- Reserve binnenstedelijke transformaties
- Reserve bovenwijkse voorzieningen
- Reserve verbetering fysieke kwaliteit leefomgeving

De doelstellingen van deze reserves zijn in beeld gebracht. Vervolgens is gekeken of daarmee belangrijke fysieke projecten ook zijn (of in de toekomst kunnen worden) afgedekt. De financiële gegevens zijn soms nog globale berekeningen. Maar wel nodig om te kunnen bepalen of we wel of niet comfort hebben. Wanneer de inschatting is dat we nog geen volledige dekking hebben, zijn er maatregelen /mogelijkheden aangegeven.

In de nota reserves zijn reserves uitgebreider toegelicht. In dit hoofdstuk een samenvatting.

Samenvatting

Samengevat zijn dit de belangrijkste kaders en conclusies vanuit de analyse van de diverse reserves in relatie tot onze ambities:

- Reserve strategische aankopen: de reserve is voor nu van voldoende omvang om de rente en eventuele afboekingen te van strategische grondaankopen.
- Reserve mobiliteit:
  - *Tunnel stationskwartier Ravenstein:* Voor de interwijkverbinding bij het stationskwartier Ravenstein zijn twee opties in beeld: een passerelle of een tunnel. Een passerelle betekent een positief resultaat van circa € 2 miljoen op de grondexploitatie. Een tunnel betekent een tekort van circa € 2,2 miljoen. In afwachting op definitief besluit reserveren we voorlopig dit bedrag binnen de reserve mobiliteit. Dit geven we dan prioriteit binnen de reserve mobiliteit.
  - *Uitvoeringsplan mobiliteit:* we hebben € 40 miljoen beschikbaar voor het uitvoeringsprogramma mobiliteit. Echter de mobiliteitsopgave wordt op een veelvoud geraamd. Er ligt nu een eerste opzet voor een bestedingsplan van € 50 miljoen. In het uitvoeringsprogramma mobiliteit maken we samen keuzes om de projecten te prioriteren tot een bedrag van € 40 miljoen en tegelijkertijd ligt er de opdracht om aanvullende financiële middelen te verwerven.
- Reserve binnenstedelijke transformaties: we willen deze reserve inzetten voor gebiedstransformaties, waarbij de locaties Euterpepark, Raadhuislaan, zwembadlocatie en Schadewijk in beeld zijn.
- Reserve bovenwijkse voorzieningen: deze reserve zetten we in voor de ambities van de Noordelijke ontsluitingsweg.
- Reserve fysieke kwaliteit leefomgeving: we willen onze spoorambities realiseren door een investeringsbijdrage van € 125 miljoen. Door stijging van de rente (op dit moment rekenen we met 3,3%) komen we uit op een bedrag van € 105 miljoen. We stellen voor om jaarlijks € 250.000 extra te sparen vanuit de programmabegroting (post nieuw beleid) om de rentstijging grotendeels te compenseren. E.e.a. uiteraard afhankelijk hoe de rente zich op langere termijn ontwikkeld.
- Verhogen parkeertarieven: we verwachten grote investeringen op het gebied van parkeren bij de Raadhuislaan (Lievekamp). Een verhoging van de parkeertarieven (plus verruiming tijden e.d.) is noodzakelijk om financieel in balans te blijven.

Reserve strategische aankopen

Doelstelling

Deze reserve wordt voor 2 doelen ingezet:

- betalen van de rentekosten van de strategische grondaankopen
- Afboeken van boekwaarde bij strategische grondaankopen voor woningbouw en industrielocaties in de verre toekomst.

Doorkijk reserve strategische aankopen

A. Rentekosten

De rentekosten van de grondaankopen worden uit deze reserve betaald tot het moment dat de gronden in een BIE (Bouwgrond In Exploitatie) worden ingebracht. De rentekosten van de reeds aangekochte gronden zijn voor bedrag van in totaal € 196.000 opgenomen. De rentekosten voor de toekomstige grondaankopen worden geraamd op € 1,2 miljoen, zie onderstaand overzicht.

Nog aan te kopen gronden	2024	2025	2026	2027
Rentekosten grondaankopen Oss West - klein Amsteleind	24.000			
Rentekosten grondaankopen Oss West - klein Amsteleind	127.000	241.000	348.000	468.000

B. Strategische grondaankopen

Na aftrek van deze rentekosten resteert nog een bedrag van € 4,3 miljoen voor aankoop strategische posities voor woningbouwprojecten en bedrijventerreinen. Het gaat hierbij vooral om gronden die in de verre toekomst liggen. Als er al plannen liggen worden de gronden als warme gronden beschouwd en mogen deze tegen de aankoopwaarde in de grondexploitatie worden opgenomen. Voor de clusters Megen, Lith en Oss-stad/Berghem is hiervoor de vraag naar aanvullende locaties aanwezig. Deze locaties zijn nog niet in beeld maar zullen de komende jaren gezocht worden. De werklocaties binnen de gemeente zijn (vrijwel) opgedroogd. De komende jaren zal onderzocht worden waar nieuwe bedrijventerreinen kunnen ontstaan of bestaande terreinen kunnen worden uitgebreid. Onderzoek toont aan dat er in Oss aanvullende vraag is naar ca 30 ha netto bedrijventerreinen. De stand van deze reserve lijkt niet toereikend voor al deze aankopen.

Reserve mobiliteit

Doelstelling

De doelstelling van de reserve is herijkt op basis van de vastgestelde Koersnota mobiliteit 2023. De besteding van de gelden geschiedt dus op basis van deze doelstelling.

Doorkijk reserve mobiliteit

Het beschikbare budget van € 40 miljoen is niet genoeg om het gehele uitvoeringsprogramma te realiseren. Om deze reden heeft een eerste prioritering van de projecten plaatsgevonden. Hierbij is onder andere gekeken naar de mate waarin een project bijdraagt aan de ambities uit de koersnota, de mogelijkheid tot combineren met lopende in– of externe projectinitiatieven, de realisatietermijn en bestuurlijke ambities. Het resultaat heeft geleid tot een projectenlijst die optelt tot in totaal ca. € 53 miljoen, in lijn met deze focuspunten, te weten:

- Verhelpen/voorkomen van (toekomstige) knelpunten in de hoofdwegenstructuur: € 23 miljoen
- Verbeteren van de fietsinfrastructuur, inclusief fiets parkeren: € 22 miljoen
- Verbeteren OV-voorzieningen (inclusief aanleg BRT): € 2,5 miljoen
- Verbeteren verkeersveiligheid en deelmobiliteit: € 1,5 miljoen
- Overige zaken: € 2,7 miljoen

In het uitvoeringsprogramma mobiliteit wordt deze prioritering nog meer bijgesteld om aansluiting te maken met de beschikbare middelen van € 40 miljoen. Het uitvoeringsprogramma mobiliteit wordt in het najaar van 2024 aan de gemeenteraad voorgelegd.

Aanvullende dekkingsmogelijkheden

Voor een aantal van deze projecten is een bijdrage vanuit rijk en/of provincie mogelijk. Het is daarmee een opdracht om aanvullende financiële middelen te verwerven.

Tunnel stationskwartier

Bij de post overige zaken is een bijdrage voor de tunnel als interwijkverbinding van het stationskwartier van € 2,2 miljoen opgenomen. Dit is afhankelijk van de keuze tussen een passerelle en een tunnel. We zijn voornemens om te kiezen voor een tunnel.

Reserve binnenstedelijke transformaties

Doelstelling

Het financieel mogelijk maken van binnenstedelijke transformaties die woon-, werk- en leefmilieus in het stedelijke gebied toekomstbestendig maken en zonder bijdrage niet gerealiseerd kunnen worden. Hierbij kan gedacht worden aan de realisatie van woningbouw, energietransitie, bereikbaarheid, klimaatadaptatie, herinrichting openbare ruimte en bestuurlijke ambities voor specifieke gebiedsontwikkelingen. Bij deze gebiedstransformaties is het uitgangspunt om een sluitende businesscase/grondexploitatie op te stellen. Dit is echter niet altijd mogelijk. De reserve binnenstedelijke transformatie draagt bij om deze binnenstedelijke transformaties van de stad Oss mogelijk te maken.
Het gebied voor deze binnenstedelijke transformaties is begrensd door de Braakstraat, Kromstraat, Raadhuislaan, Molenstraat, Spoorlaan, Gasstraat, Wethouder van Eschstraat en de Euterpelaan, aangevuld met de gebiedsontwikkeling Schadewijk. Bij de keuze om geld uit deze reserve te halen, is het noodzakelijk om een globaal inzicht te hebben van andere gebiedstransformaties. Zodat we een integrale afweging kunnen maken bij de inzet van de reserve. De afweging geschiedt bij de Programmabegroting of in een afzonderlijk raadsvoorstel.

Doorkijk reserve binnenstedelijke transformaties
Een aantal gebiedsontwikkelingen in dit gebied is in beeld waaronder het Euterpepark, Raadhuislaan, belastingkantoor en golfbadlocatie. Op basis van kengetallen zijn deze gebiedsontwikkelingen grofmazig doorgerekend. Op basis van deze uitkomsten is het bedrag van € 19,6 miljoen normatief verdeeld over deze gebiedsontwikkelingen. Om onze opgave op dit gebied te realiseren gaan we onderzoeken of een bijdrage van het Rijk en/of provincie mogelijk is. Bij deze verzoeken is co-financiering (gemeentelijke bijdrage) altijd nodig. Onze co-financiering en/of resterende tekorten van de gebiedstransformaties betalen we uit deze reserve binnenstedelijke transformaties.

Reserve bovenwijkse voorzieningen

Doelstelling
Met deze reserve wordt een aantal grote ruimtelijke ambities op het gebied van mobiliteit gerealiseerd. Het gaat hierbij om de mobiliteitsprojecten met een bovenwijks karakter. Het gaat hierbij om de ambities van de Noordelijke ontsluitingsweg. Tevens is een bedrag van € 2 miljoen voor het "mobiliteitsplan in voorbereiding" gereserveerd. Deze reserve wordt gevoed vanuit kostenverhaal en vanuit bestaande middelen in de begroting (structureel en beschikbaar gestelde reserve).

Doorkijk reserve
a. Ontwikkelingen
In de koersnota Mobiliteit -die op 6 juli 2023 door de gemeenteraad is vastgesteld- is aangegeven dat de Noordelijke ontsluitingsweg verlichting geeft voor het verkeer op de Singel 1940-1945. Een Westelijke ontsluitingsweg blijkt minder effectief omdat de bestaande (hoofd)wegen voor een groot gedeelte van het verkeer aantrekkelijker blijven. De Parkway variant lijkt effectief als wijkontsluitingsweg. Hierdoor komen de kosten voor de Westelijke ontsluitingsweg te vervallen. Tevens vervalt de aanleg van fase 3 van de Noordelijke ontsluitingsweg. Deze lagere kosten worden ingezet om de lagere winst van de grondexploitatie Amsteleind op te vangen. Daarbij wordt een bedrag van € 11,5 miljoen overgeheveld van deze reserve naar de reserve Fysieke Kwaliteit Leefomgeving.

b. Financiële doorrekeningen
Uit deze reserve wordt fase 1 en fase 2 van de Noordelijke ontsluitingsweg betaald en een bedrag van € 2 miljoen voor de mobiliteitsopgave. De Noordelijke ontsluitingsweg wordt voor een deel betaald uit de grondexploitatie Oijense Zij Noord. Het restant wordt voor een bedrag van € 7,4 miljoen uit deze reserve betaald. Uitgaande van de geraamde inkomsten en uitgaven komt de reserve eind 2028 uit op een stand van € 152.000.
Daarbij moeten er nog wel bijdragen kostenverhaal ter hoogte van € 5,2 miljoen gerealiseerd voor de periode van 2024 tot en met 2028. De Nota kostenverhaal moet in 2025 geactualiseerd worden en mogelijk kan deze bijdrage dan verhoogd worden, waardoor we meer geld in deze reserve beschikbaar krijgen.

Reserve fysieke kwaliteit leefomgeving

Doelstelling reserve
Met deze reserve sparen we om de majeure ambities op het gebied van de verbetering van de fysieke kwaliteit van de leefomgeving te kunnen uitvoeren. Dit zijn de ambities die voortkomen uit de spooragenda van het programma verstedelijking spoorzone Oss en de projecten Groen, Blauw en Natuur.
Voor het programma Groen, Blauw en Natuur wordt een programma opgesteld aan de hand waarvan de bijdragen worden verantwoord. Hiervoor is € 1,3 miljoen gereserveerd in de periode 2022-2031. Hiervan is een bedrag van € 0,3 miljoen bestemd voor de "vergroening" van de Noordelijke Ontsluitingsweg.
Voor de ambities van de spooragenda in het stedelijk gebied gaan we vooralsnog uit van een gemeentelijke investeringsbijdrage van € 125 miljoen. Om de ambities daadwerkelijk te kunnen uitvoeren zullen ook het Rijk en de provincie hieraan moeten bijdragen. Een eerste financiële verkenning is heel grof geraamd op € 350 miljoen. We gaan hierbij ervan uit dat de gemeente voor circa 35 % hieraan bijdraagt.

In de spooragenda worden de projecten concreet gemaakt. Deze agenda maakt onderdeel uit van de binnenstedelijke verdichtingsopgave die Oss kent. Met deze reserve willen we een aanvang maken om gelden vrij te maken om deze ambities te kunnen realiseren. Het traject wat hiermee wordt ingezet is een traject van een lange adem. De opzet is om het benodigde bedrag van € 125 miljoen te sparen tot en met het jaar 2040, waarin ook de uitvoering van de plannen ter hand wordt genomen. De spooragenda die voortkomt uit het programma verstedelijking spoorzone Oss bestaat uit de onderdelen:

- Aanpakken barrièrewerking spoor.
- Upgraden van stations.
- Groei reizigersverkeer mogelijk maken.
- Toekomstvast inpassen goederenvervoer.

Op dit moment worden de projecten die daar invulling aan moeten geven uitgewerkt. Het accent ligt in de uitwerking op de aanpassingen in het stedelijk gebied van Oss omdat de ingrepen een voorwaarde zijn voor de verstedelijking in dat gebied.

Stand van zaken investeringen spooragenda

We hebben onze investeringsbijdrage voor de aanpak van de barrièrewerking van het spoor en het upgrade van de stations destijds berekend op een bedrag van circa € 125 miljoen. Voor deze investeringsbijdrage zijn structurele middelen opzij gezet en sparen wij. In het najaar hebben we meer zicht op de cijfers. We presenteren met behulp van externe bureaus in het Najaar een aantal scenario's die o.a. ingaan op de ruimtelijke- en financiële verkenningen. Bij elk scenario is een tunnel bij Heihoeksingel voorzien. Deze is randvoorwaardelijk om de volledige woningbouw ambities in Amsteleind te realiseren. De insteek is hierbij om deze voor 1 januari 2030 te hebben aangelegd zodat met de bouwlocatie groot Amsteleind kan worden gestart. We ramen nu deze kosten inclusief grondaankopen op circa € 35 miljoen. In het Najaar wordt -op basis van de financiële verkenningen- een beter cijfer ingerekend en wordt de doorkijk opnieuw berekend.

Stand van zaken financiële mogelijkheden voor investeringsopgave

Met deze reserve en een aantal structurele posten willen wij de gewenste investeringsbijdrage van € 125 miljoen realiseren. Alle posten zijn posten geactualiseerd. Er is hierbij rekening gehouden met:

a) laatste doorrekeningen van de BIE's (bouwgrond in exploitatie) en IMVA (lees toekomstige grondexploitatie);
b) geen winstbijdrage van de grondexploitatie Amsteleind. De winstverwachting van de grondexploitatie is voor een bedrag van € 11,5 miljoen negatief bijgesteld. Dit is naar aanleiding van de gewijzigde ontwikkelrichting (nu richting zuiden);
c) de lagere winstafdracht van de grondexploitatie Amsteleind wordt opgevangen door het wegvallen van de kosten voor de Westelijke ontsluitingsweg en fase 3 van de Noordelijke ontsluitingsweg. Het bedrag hiervoor wordt uit de reserve bovenwijkse voorzieningen overgeheveld naar deze reserve;
d) uitvoering van aanleg tunnel in de Heihoek voor een bedrag van € 35 miljoen in de periode 2028 en 2029;
e) looptijd sparen en uitgaven van investeringen tot en met het jaar 2040;

Uitgaande van een meerjarige rente van 3,3% komen we uit op een investeringsbijdrage van € 105 miljoen. Dit is dus lager dan de beoogde € 125 miljoen. Daarom wordt voorgesteld onder nieuw beleid om jaarlijks € 250.000 extra te sparen, waardoor we (afhankelijk van de rente-ontwikkeling op de langere termijn) dichter in de buurt komen van het doelbedrag van € 125 miljoen.

Programma 1. Welzijn en zorg

1. Inleiding

De begrotingsprogramma's 1, 2 en 3 gaan over het sociaal domein in Oss. In de drie hoofdstukken staan veel deelonderwerpen. In de alinea's hier direct onder staat wat ons bindt in het sociaal domein.
Vanuit het sociaal domein werken wij aan een veerkrachtige en inclusieve samenleving in Oss. Wij streven ernaar dat iedere inwoner kan meedoen. Wij doen dat vanuit de volgende waarden:

- Mens centraal. We stellen de mens centraal, we sluiten aan bij wat mensen zelf willen en kunnen. We doen hierbij recht aan de waardigheid van iedere inwoner van Oss. Inwoners willen zoveel mogelijk eigen regie en verantwoordelijkheid over hun leven en hun leefomgeving. Zij doen en kunnen veel zelf en samen met hun omgeving. Zorg voor elkaar en vrijwilligerswerk is van grote meerwaarde voor de gemeenschap.
- Nabijheid. We weten wat er leeft en speelt in buurten, wijken, dorpen, stadjes, we zijn makkelijk benaderbaar. Ondersteuning is nabij en waar mogelijk ingebed in de sociale structuur in de dorpen en wijken. Zodat we bijdragen aan actieve en verantwoordelijke gemeenschappen.
- Eenvoud. We werken vanuit de bedoeling en doen wat nodig is, passend bij de inwoner en zijn mogelijkheden. We maken steeds de afweging hoe we administratieve processen voor inwoners, onze samenwerkingspartners en de gemeentelijke organisatie kunnen vereenvoudigen.
- Vakmanschap. Onze medewerkers zijn deskundig, hebben de juiste competenties en blijven leren. Ze zijn hierbij in staat waarderend en zonder vooroordeel het gesprek aan te gaan.
- Partnerschap. We hebben onze partners in het sociaal domein nodig; we bouwen aan netwerken en participeren hier actief in. Professionals vanuit verschillende afdelingen en organisaties én inwoners werken waar nodig integraal samen. Hierbij is de Samenwerkwijze uitgangspunt.

Schaarste en houdbaarheid zorg

Onze samenleving staat voor grote veranderingen. We zien een toenemende hulpvraag omdat de bevolking groeit. Dit komt vooral door de stijgende levensverwachting (vergrijzing) en internationale migratie. Tegelijkertijd is sprake van voorzieningen in dorpen en wijken die onder druk staan, een oplopende personeelsschaarste en een wooncrisis die (kwetsbare) inwoners raakt. Tot slot hebben we ook te maken met onzekere en over het algemeen ontoereikende compensatie door het Rijk, terwijl de kosten toenemen. Waar we de afgelopen decennia vanuit de overheid veel ondersteuning konden bieden aan het individu, is het steeds belangrijker dat onze inwoners zelf en met elkaar nadenken over hun toekomst en zich daarop voorbereiden. Meer aandacht voor gemeenschapsvorming en ontmoeting - elkaar kennen en waar nodig ondersteunen - is daarbij een belangrijke en mooie ontwikkeling. Zowel vanuit een sociaal maatschappelijk perspectief, een kostenperspectief (herverdelen van schaarste) als een arbeidsmarktperspectief. Deze vraagstukken van schaarste benadrukken het belang van een solide sociale basis en de noodzaak tot het maken van fundamentele keuzes. Dit vraagt ook van de samenleving het besef dat we een gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben.

Op dit moment werken we aan een beleidskader Wmo 2025-2029. Deze sluit aan op de begroting. We volgen de demografische en landelijke ontwikkelingen zoals de resultaten van het houdbaarheidsonderzoek Wmo dat momenteel wordt uitgevoerd door het ministerie van VWS en de VNG. Dit onderzoek richt zich op de duurzame bestuurlijke en financiële verhoudingen tussen het Rijk en gemeenten op het gebied van de Wmo en de overgang van het abonnementstarief naar de inkomensafhankelijke eigen bijdrage Wmo vanaf 1 januari 2026. Werken aan een toekomstbestendig zorgstelsel vraagt domein overstijgende afstemming en afstemming met onder andere programma 2, 3, 7 (wonen) en 8 (veiligheid).

2. Programma-onderdelen

2.1 Ondersteuning en zorg in de Wmo

Wat willen we bereiken?

De Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo) geeft gemeenten de opdracht mensen te ondersteunen om mee te kunnen doen in de samenleving. Daarbij gaan we altijd uit van wat een inwoner wil bereiken; van de middelen en mogelijkheden die inwoners zelf hebben om hier stappen in te zetten om daarna te bespreken wat er aanvullend nodig is. We zorgen dat voorzieningen nabij en toegankelijk zijn, zodat iedereen kan meedoen.

Beleidskader Wmo Oss 2025-2029

We stellen een beleidskader Wmo Oss op voor de periode 2025-2029. De hoofdopgave is zorgen dat onze ondersteuning toekomstbestendig is, inwoners de ondersteuning krijgen die ze nodig hebben en de meest kwetsbaren gezien en geholpen worden. De maatschappelijke uitdagingen waar we momenteel voor staan vragen om scherpere keuzes en nog beter samenwerken in het sociaal domein. Meer samen werken met de gemeenschap en met onze partners. We breiden het collectieve aanbod waar mogelijk uit waardoor er meer mogelijkheid tot elkaar ontmoeten en helpen ontstaat. Ook willen we inwoners inspireren en mogelijkheden bieden om eigen ideeën uit te voeren. Denk aan het faciliteren van zorgcoöperaties en initiatieven die al een waardevolle bijdrage leveren aan deze beweging, of het versterken van informele zorg en mantelzorg. Daarnaast kijken we naar lichtere en andere vormen van dagbesteding, hulp bij het huishouden en ondersteuning. Tot slot blijven we investeren in het bieden van passende ondersteuning van mensen met een psychische kwetsbaarheid en het mogelijk maken van de uitstroom uit beschermd wonen. Landelijke akkoorden zoals het Integraal Zorg Akkoord (IZA), het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het programma Wonen Ondersteuning en Zorg voor Ouderen (WOZO1) sluiten hierop aan. Hierbij ligt de focus op een domein overstijgende samenwerking tussen het medische en sociale domein, een gezonde en actieve leefstijl en langer zelfstandig (samen)wonen. Daarnaast zoeken we ook steeds meer de samenwerking met het ruimtelijke domein, wonen, een gezonde leefomgeving en plekken voor ontmoeting dragen immers bij aan onze sociale doelen.

Sociale basis

Een sterke sociale basis kan inwoners helpen om mee te kunnen doen. Een sociale basis bestaat uit drie pijlers: sociale verbanden van inwoners, sociale structuren zoals organisaties, diensten en voorzieningen en een fijne leefomgeving waar mensen kunnen samenleven, elkaar kunnen ontmoeten, meedoen en in staat zijn om zelf (met hulp van omgeving/netwerk) hun leven vorm te geven. Hierbij leggen we de verbinding met onze visie Thuis in de Buurt (programma 3).

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *In Oss helpen inwoners elkaar en kan iedereen meedoen (sociale basis)*
- *Inwoners van Oss die dat nodig hebben, krijgen passende ondersteuning*
- *Voorzieningen zijn vindbaar, toegankelijk, betaalbaar en kwalitatief goed*

1 Integraal Zorgakkoord (IZA), Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en Programma Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen (WOZO).

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We stellen het beleidskader Wmo 2025-2029 op.	Q1/2025
- We maken nieuw mantelzorgbeleid dat ingaat vanaf 2025. Hiertoe laten we door ONS welzijn een (jaarlijkse) behoeftepeiling onder mantelzorgers uitvoeren. De focus ligt onder andere op toegankelijke, vindbare voorzieningen en informatie zodat de mantelzorgers en zorgvrijwilligers toegerust zijn om hun dierbare te ondersteunen. Daarnaast blijft de waardering belangrijk en denken we aan het vergroten van mantelzorgbewustzijn in de domeinen zorg, welzijn, wonen, werk en onderwijs.	Q1/2025
- We willen dat Osse jeugdigen opgroeien tot gezonde en zelfstandige volwassenen. Zichzelf kunnen redden, voor zichzelf opkomen en meedoen in de samenleving (integraal jeugdbeleid). We zien dat de behoefte van jongeren aan verandering onderhevig is, en we hebben een groeiende behoefte om tijdig in te grijpen bij risicovol gedrag bij jongeren. ONS welzijn ervaart dat onvoldoende capaciteit beschikbaar is om goed in te kunnen zetten op aanwezigheid in de wijken. Jongerenwerk op scholen is in de huidige opdracht überhaupt niet meegenomen, terwijl dat een belangrijke vindplaats is voor jongeren. In 2024 werken we daarom aan een nieuwe opdracht voor uitvoering van het jongerenwerk in Oss. Hierbij zoeken we de verbinding met de ondersteuningsstructuur op het onderwijs en het veiligheidsdomein (programma 8). Om onze ambities voor het jongerenwerk ook uit te kunnen voeren, gaan we in overleg met jongeren- en welzijnswerk en komen we met een voorstel.	Q4/2024, uitvoering vanaf 2025
- In Oss kan iedereen meedoen, dat is onze ambitie. We vormen een inclusieve samenleving waar iedereen dezelfde kansen krijgt, waar onderlinge verbondenheid is en men oog heeft voor elkaar. Waar discriminatie niet geaccepteerd wordt. Zodat uitvallen en uitsluiten voorkomen kunnen worden en iedereen een zinvol bestaan kan opbouwen. Inclusie is hierin een belangrijk thema. Daarom werken we in 2024 aan een lokale inclusie agenda waar we in 2025 uitvoering aan gaan geven. Hiermee voldoen we aan de verplichting om uitvoering te geven aan het VN-verdrag handicap.	Q1/2025
- De proeftuin Oss is een gebiedsgerichte aanpak waar inwoners en organisaties samen werken aan oplossingen waarin mensen meer voor zichzelf en elkaar kunnen doen. Het ideale toekomstbeeld is een vitale wijk waar inwoners tegen lagere kosten een betere (positieve) gezondheid ervaren. Hierbij werken en financieren we gebiedsgericht. Eind 2022 heeft de raad besloten om de proeftuin met 5 jaar te verlengen, uit te breiden met een 2e proeftuinwijk en vanaf 2024 jaarlijks een subsidiebedrag voor de twee proeftuinwijken vast te stellen. Daarbij is een vast wijkbudget vastgesteld dat door de proeftuinpartners gezamenlijk wordt gebruikt ten behoeve van de doelen én transformatie van zorg en welzijn. Eind 2025 willen we een besluit laten nemen om al dan niet door te gaan met de werkwijze in Oss zoals die momenteel in de Ruwaard en Ussen wordt uitgevoerd.	Q4/2025
- Substitutie kan een belangrijke bijdrage leveren om meer mensen te helpen met hetzelfde geld. We zetten op verschillende manieren in op substitutie, bijvoorbeeld door individuele ondersteuning en dagbesteding om te buigen naar collectieve en voorliggende voorzieningen. Dit kan leiden tot budgetverschuivingen in de begroting. 2 voorbeelden: o In 2023 is het Zorgbuurthuis 't Hageltje gestart. Voor de jaren 2023 tot en met 2026 wordt voor dit initiatief een lumpsum bedrag uit de	Continu

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
Wmo-middelen verstrekt. We monitoren of de Wmo-ondersteuning op deze manier goedkoper en beter is en verzamelen informatie die kan bijdragen aan deelname van de zorgverzekeraar bij een eventueel vervolg. o Onder anderen in Berghem en in Lith draaien dagontmoetings-initiatieven voor inwoners met (beginnende) dementie of andere gezondheidsbeperking. Hiermee voorkomen of stellen we geïndiceerde dagbesteding uit. Vanaf 2025 bekostigen we deze initiatieven uit de Wmo-middelen.	
- De ondersteuning van psychisch kwetsbare inwoners blijft ook de komende jaren een belangrijk thema. In de regio Brabant Noordoost-Oost (BNOO) hebben we een gezamenlijke ambitie, namelijk dat mensen met een psychische kwetsbaarheid zo veel mogelijk thuis wonen en meedoen naar vermogen. Daar waar inwoners (tijdelijk) niet zelfstandig kunnen wonen of het hen niet lukt om op eigen kracht te zorgen voor een dak boven het hoofd, zijn er voldoende passende (tijdelijke) opvangvarianten beschikbaar." Om dit verder te brengen, focussen we op: o Inzetten op een transformatie van de maatschappelijke opvang naar kleinschalige, kortdurende, lokale opvang en een regionale opvangvoorziening voor de complexe doelgroep. o Onderdeel van de transformatie van de maatschappelijke opvang is de ver(nieuw)bouw van de huisvesting van maatschappelijke opvang in de Schadewijk. Het gebouw is verouderd en sluit niet aan bij de gewenste transformatie. Hierin werken we samen met Brabant Wonen, het Verdihuis en het programma Schadewijk. o Waar mogelijk voorkomen we instroom in de maatschappelijke opvang. We geloven dat eerst een dak en dan de juiste hulp, de sleutel is naar duurzaam herstel. We ontwikkelen het urgentieplus proces naar de huisvesting van urgente doelgroepen in samenwerking met woningcorporaties. o We passen bestaande inkoopproducten aan, gericht op het ondersteunen en beschermen van kwetsbare inwoners midden in de samenleving in diverse woonvarianten. Beschermd Thuis met flexibele herstelondersteuning is op afroep thuis beschikbaar voor deze groep. o We bouwen verder aan de steunstructuren in de wijk: met ketenpartners werken we aan een zachte landing in de wijk, de ontwikkeling van een zelfregiecentrum met inzet van ervaringsdeskundigen, het verkennend gesprek (waarbij huisarts, GGZ en ONS Welzijn nauw samenwerken) en de consultatiefunctie GGZ voor professionals. Hiermee voorkomen we onnodige instroom in de GGZ. o We stellen eind 2024 een regionale aanpak dakloosheid vast waarmee we uitvoering geven aan het nationaal actieplan dakloosheid. Lokaal zetten we in op onder meer preventie van dakloosheid en voeren we een pilot "housing first" voor jongeren uit.	Continu
- Samenwerking medische domein: Samenwerking tussen het sociale en medische domein is in tijden van schaarste belangrijker dan ooit omdat deze gefinancierd worden door verschillende stelsels. o Huisartsen: We blijven inzetten op maximale samenwerking met HUMO (samenwerkingsorganisatie voor Huisartsen) en de huisartsen in Oss. Ook werken we samen rond het huisartsentekort, bij de Proeftuin Oss en bij IZA en GALA.	2025

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
○ Het Integraal zorgakkoord (IZA): Het IZA en het regioplan dat in onze regio is opgesteld hebben een flinke impuls gegeven aan regionale samenwerking met het medische domein, het zorgkantoor en de zorgverzekeraar. Ook het plan dat momenteel wordt opgesteld door de sub-regio Samen in gezondheid om een aanvraag vanuit de IZA transformatiemiddelen te doen, moet hieraan bijdragen.	
- Samenwerking ruimtelijk domein en veiligheid: ○ Ruimtelijk domein: De samenwerking met het ruimtelijk domein intensiveren we in 2025 verder. Denk aan wonen en zorg (de woonzorgvisie), advisering bij de Intaketafel bij ruimtelijke initiatieven, programma Schadewijk, gezonde leefomgeving, de verstedelijkingsopgave en de omgevingsvisie. ○ Veiligheid: Samenwerking tussen zorg en veiligheid intensiveren we verder. Onder andere bij de aanpak van personen met onbegrepen gedrag, werken we aansluitend op de Samenwerkwijze volgens het AVE-model (Aanpak Voorkomen Escalatie) en Jeugd en veiligheid.	Continu

2.2 Jeugdhulp

Wat willen we bereiken?

Wij zorgen voor passende jeugdhulp voor de meest kwetsbare jeugdigen en hun gezin. Jeugdhulp die past bij de (zwaarte van de) problematiek en zo tijdig mogelijk wordt ingezet. Dat betekent dat we een variatie aan specialistische hulp in onze regio nastreven. We werken aan een zorglandschap waarbij jeugdigen zoveel mogelijk thuis of in een gezinsgerichte setting kunnen opgroeien, zo dicht mogelijk bij de eigen leefomgeving. De Landelijke Hervormingsagenda Jeugdhulp is voor ons de komende jaren een belangrijke leidraad. De ontwikkelingen hierin van sterke sociale teams, een goede koppeling met onderwijs, bestaanszekerheid, wonen en het medisch domein, minder residentiele hulp, kwaliteitsverbetering en monitoring sluiten aan bij onze inhoudelijke uitgangspunten. In het Regionaal Beleidsprogramma hebben we dit vertaald in 6 programmalijnen. Naast inhoudelijke ontwikkelingen gericht op verbetering van zorg voor onze jeugd, stelt het ons ook voor de opdracht tot kostenbeheersing. Het gebruik van jeugdhulp is afgelopen jaren steeds gegroeid; ook nemen de investeringen toe door tariefstijgingen als gevolg van onder meer loonontwikkeling, kwaliteitsverbetering en arbeidskrapte; onder meer bij kleinschalig verblijf jeugdzorg+, regulier kleinschalig verblijf en uniforme tariefontwikkeling bij de GI's. Specialistische jeugdhulp is een schaars goed en moet beschikbaar zijn voor de jeugdigen die dit het hardst nodig hebben. We verkennen daarom de mogelijkheden om de reikwijdte van de jeugdhulp te beperken en willen meer inzetten op normaliseren.
Het lokale beleidsplan Integraal Jeugdbeleid verwoordt onze ambitie voor alle jeugdigen in Oss; namelijk dat zij opgroeien tot gezonde zelfstandige volwassenen, die zichzelf kunnen redden, voor zichzelf opkomen en meedoen in de samenleving. De aanwezigheid van een stevige pedagogische basis is goed voor alle jeugdigen, en helpt ook beschermend voor de meer kwetsbare jeugd. Een pedagogische basis gaat over jeugdigen, ouders, hun omgeving en de gemeenschappen waar ze onderdeel van zijn. Het raakt alle aspecten van het dagelijks leven: sociale contacten, ontmoeting, sport, gezondheid, onderwijs, wonen, werk en veiligheid. Opvoeden en opgroeien is vooral een zaak van jeugdigen en hun gezinnen als middelpunt van de stevige pedagogische basis. Ook als zich problemen voordoen. Als problemen de eigen mogelijkheden overstijgen, vormt het Centrum Jeugd en Gezin (als onderdeel van de sociale teams) de sterke toegang tot passende hulp. We realiseren deze hulp aan de jeugdige(n) en het gezin op basis van een gedeelde vraagverheldering met het gezin en het netwerk; waar nodig in verbinding met Wmo, volwassenzorg en Werk & Inkomen (integrale gezinsgerichte hulp).

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Jeugdigen in onveilige situaties worden beschermd*
- *De hulp voor de jeugdige is zo dicht mogelijk bij huis, nabij het gezin*
- *Er is passende (specialistische) jeugdhulp voor de jeugdigen die dit nodig hebben*
- *Er is een sterke (gemeentelijke) toegang die verbindingen heeft met partners uit de jeugdketen zoals consultatiebureau, voorschoolse voorzieningen en onderwijs*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- We implementeren het Beleidskader Jeugd met de speerpunten voor beleid op alle beleidsterreinen in relatie tot jeugdigen. We sluiten daarbij aan op het nieuwe Regionale Beleidsprogramma Jeugdhulp en de Landelijke Hervormingsagenda Jeugd. We zetten in op jongerenparticipatie bij nieuw te ontwikkelen beleid, in aansluiting op de regionale beweging.	
- Kostenbeheersing is een belangrijk aandachtspunt. Via het Dashboard Sociaal Domein monitoren wij uitgaven en gebruik van jeugdhulp. We zoeken naar mogelijkheden om de gebruik van de jeugdhulp terug te dringen.	
- We werken aan stevige lokale teams die gezinsgericht ondersteunen. De jeugdprofessionals maken daar deel van uit.	
- We evalueren het Experiment Beschikkingsvrij indiceren en Samenwerkwijze voor jeugd en kijken wat nodig is in vervolg hierop.	Q1/2025
- We blijven inzetten op doorontwikkeling (kwaliteit van de) dienstverlening het Centrum voor Jeugd en Gezin. Thema's daarbij zijn: o Normalisatie en versterken (veer)kracht van jeugdigen en gezinnen. Alleen als het echt nodig is, biedt het CJG zelf hulp of leidt naar passende (jeugd)hulp. o Werken volgens het AVE-model (Aanpak voorkomen escalatie) en passend veiligheidscoördinatie, casus- of procesregie uitvoeren. o Vergroten maatschappelijk- en kostenbewustzijn CJG: afbakenen van jeugdhulp in relatie tot bv. voorliggende ondersteuning, WLZ en Passend Onderwijs. En afbakenen jeugdhulp in relatie tot volwassenenzorg.	2025
- Implementatie Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming: CJG neemt zijn verantwoordelijkheid voor veiligheid en is de vaste contactpersoon. CJG werkt samen met het regionale Veiligheidsteam, bestaande uit Gecertificeerde Instelling (GI), Veilig Thuis en Raad voor de Kinderbescherming. Het CJG past de ketenaanpak gefaseerd werken aan veiligheid toe en werkt volgens de Top3 Methodiek.	2025
- We volgen, evalueren en borgen de pilot Scheidingsloket dat wordt uitgevoerd door Ons Welzijn. Ouders, kinderen, hun sociale netwerk en professionals terecht kunnen hier terecht voor informatie, advies en hulp. Hiermee bouwen we mee aan een regionaal dekkend aanbod scheidingsproblematiek: informele en formele sociale basis, CJG, specialistische jeugdhulp, eventueel nieuw extra aanbod (vanuit de handreikingen uit het landelijke programma "scheiden zonder schade").	Q4/2025
- We evalueren en borgen de pilot Zorg Intensieve Gezinnen.	Q2/2025
- We passen de verordening jeugdhulp aan in lijn met de uitspraak van 29 mei 2024 van de Centrale Raad van Beroep (CRvB-hoogste college bestuursrechtspraak). Gemeenten moeten volgens deze uitspraak voor	

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
jeugdhulp in de verordening duidelijk maken wat zij onder 'gebruikelijke zorg/eigen kracht' verstaan en hoe zij dit beoordelen.	
- Scholen maken een groot deel van de pedagogische basis. Vanuit het programma 'Sporen naar kansen' werken we aan het verbinding van jeugdhulp met passend onderwijs en kinderopvang. We versterken de ondersteuningsstructuur rond het onderwijs. Daarnaast verkennen we hoe we de aanpak dyslexie kunnen verbeteren (zie programma 2).	Q2/2025
- Wij leveren onze bijdrage aan de regionale beleidsontwikkeling door voorzitterschap van het regionaal beleidsteam, borging projectleiderschap Transformatie-opgaven Jeugdhulp binnen het regionale beleidsprogramma, afbouw Jeugdzorg+ (bovenregionaal), deelname aan werkgroep Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming en deelname aan het regionaal regieteam. We werken aan thema's als inrichting crisishulp NOB, opbouw van kleinschalige voorzieningen en afbouw Jeugdzorg+, ontwikkeling jeugdbescherming, afstemming onderwijs-jeugdhulp, ervaringsdeskundigheid en jongerenparticipatie.	
- We nemen deel aan de regionale Werkgroep ViA (Veilig in Afhankelijkheidsrelaties) waarin integrale beleidsontwikkeling en –afstemming plaatsvindt op het terrein van jeugdhulp, Wmo en veiligheid. Voor jeugdhulp gaat het dan om sturing op de inzet en samenwerking van Veilig Thuis en jeugdbeschermingspartners met de lokale teams bij bescherming van jeugdigen in onveilige situaties.	
- We realiseren een integrale, vraaggerichte aanpak waardoor kwetsbare jongeren (16-27 jaar) niet langer tussen wal en schip vallen. We implementeren de JIM aanpak en ontwikkelen alternatieve woonvormen om jeugdigen te kunnen laten uitstromen uit verblijf (residentieel).	start Q1/2025

2.3 Integratie en opvang

Wat willen we bereiken?

De opgave rondom opvang blijft de komende jaren zeer actueel. Naar vermogen ontvangen en begeleiden we vluchtelingen en statushouders uit Oekraïne en uit landen buiten Europa. Daarnaast is er een groter wordende groep internationale werknemers (arbeidsmigranten) die hier tijdelijk of voor langere tijd werkt en woont, regelmatig ook samen met hun gezinnen.

We vinden het belangrijk dat deze nieuwe of tijdelijke inwoners van Oss zich thuis gaan voelen in Oss. Iedereen moet mee kunnen doen, waarbij de invulling afhankelijk is van of men hier tijdelijk of langer is. Een deel van deze groep heeft ondersteuning nodig; men spreekt de taal niet, is onvoldoende op de hoogte van de Nederlandse gebruiken, normen en waarden, regelgeving en instanties, er is (nog) geen sociaal netwerk waar ze op terug kunnen vallen en sommigen zijn sterk afhankelijk van bijvoorbeeld hun werkgever. We bieden gelegenheid om mee te doen in de Osse samenleving op het vlak van taal, onderwijs en werk. Met ondersteuning en begeleiding voor wie dit nodig heeft, gebaseerd op eigen kracht en verantwoordelijkheid en met rechten en plichten.

Onze opgaven vragen expertise van vastgoed, ruimtelijke ontwikkeling, veiligheid, welzijn en zorg. Thema's die we samen met onze partners oppakken zijn: voldoende, kwalitatieve huisvesting, meedoen en een invulling van de dag, toegang tot ondersteuning en onderwijs, welzijn en gezondheid en bestaanszekerheid. Wat huisvesting betreft werken we nauw samen met programma 7. Waar nodig bieden we taalonderwijs en informatie en advies aansluitend op de aanpak vanuit inburgering (programma 2).

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Iedereen kan volwaardig deelnemen aan de samenleving; waar nodig bieden we internationale werknemers, vluchtelingen en statushouders ondersteuning op het gebied van onder andere taal, huisvesting en welzijn*
- *We bieden opvang van vluchtelingen op een humane en veilige manier binnen onze mogelijkheden*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- De huisvesting van vergunninghouders is een wettelijke taak. Het Rijk bepaalt jaarlijks hoeveel vergunninghouders onze gemeente moet huisvesten. Tot nu toe slagen we erin om aan onze opgave te voldoen op het vlak van wonen, inburgering, meedoen aan het maatschappelijk verkeer. Dit doen we volgens de Osse aanpak: we zorgen voor woonruimte, goede begeleiding en ondersteuning samen met onze netwerkpartners Vluchtelingenwerk, ONS welzijn, Thuis in Oss, politie, BrabantWonen en Mooiland. We vangen drie groepen op met verschillende uitgangsposities en deels tijdelijk in Oss: statushouders, vluchtelingen uit Oekraïne en asielzoekers. Voor vluchtelingen uit Oekraïne en Ter Apel voert de gemeente regie en Thuis in Oss de dagelijkse begeleiding uit. In oktober 2024 verhuizen alle vluchtelingen van het oude belastingkantoor naar een nieuwe locatie aan de Spitsbergerweg. Na vijf jaar wordt beoordeeld of de opvang van vluchtelingen nog steeds actueel en noodzakelijk is en de invulling verlengd kan worden. Verder hebben we nog een crisisnoodopvang aan de Palestrinastraat. Deze opvang houden we op verzoek van het COA open zo lang het nodig is. Financiering van de Oekraïners komt van het Rijk en voor de overige vluchtelingen van het COA. Dit alles gebeurt binnen de financiele kaders die vanuit het Rijk aan de gemeente zijn verstrekt.	regulier
- We gaan door met de pilot gericht op integratie en meedoen van kwetsbare internationale werknemers (door Stichting Barka en ONS welzijn). We verwachten een groei van het aantal internationale werknemers in Oss. Daarom willen we de pilot met een jaar verlengen in 2025 om inzicht te krijgen in de structurele behoefte.	Q4/2025

3. Programma-informatie

3.1 Duurzaamheid

Sociale duurzaamheid betekent: kiezen voor oplossingen die het probleemoplossend vermogen van de samenleving zelf versterken, waardoor op termijn minder zorg/ondersteuning nodig is en mensen toekomstperspectief hebben. Dat betekent: zoveel mogelijk inzetten op oplossingen waarbij inwoners en hun informele netwerken een actieve rol spelen. Niet zorgen voor een oplossing, maar helpen een oplossing te vinden, zodat de inwoner of de buurt een volgende keer meer zelf kan oppakken.
De global goals die bij dit programma horen zijn: geen armoede, geen honger, goede gezondheid en welzijn, gendergelijkheid, ongelijkheid verminderen, duurzame steden en gemeenschappen en vrede, veiligheid en gerechtigheid.

3.2 Verbonden partijen

Hier geven we weer in hoeverre onze verbonden partijen bijdragen aan de doelstellingen van dit programma. We noemen hier alleen de gemeenschappelijke regelingen omdat dit wettelijk verplicht is. Andere verbonden partijen laten we hier buiten beschouwing. De verbonden partijen hebben we ook toegelicht in de paragraaf hierover.

Centrumregeling Wmo en Wvggz Brabant Noordoost-Oost

Oss is centrumgemeente voor de inkoop van Wmo-ondersteuning (voor de taken die vanaf 2015 door de gemeente worden uitgevoerd). Oss koopt in namens de deelnemende gemeenten. Tevens kopen we in de regio gezamenlijk de uitvoerende taken vanuit de Wvggz sinds 2020 in. Regionale inkoop leidt tot minder administratieve lasten voor de aanbieders, meer eenheid in de regio en een sterkere positie in het gesprek met aanbieders.

Centrumregeling Jeugdhulp Noordoost-Brabant

In Noordoost Brabant kopen we gezamenlijk de jeugdhulp in. Daarvoor is een gemeenschappelijke regeling met een centrumgemeente ('s-Hertogenbosch). Gezamenlijke inkoop leidt tot minder administratieve lasten voor aanbieders, efficiëntere inkoop en een betere positie in de onderhandeling met aanbieders. Een aantal taken (bijvoorbeeld gesloten jeugdzorg) moeten gemeenten verplicht gezamenlijk inkopen.

3.3 Beleidskaders

1. Visie *'Sociale basis Oss 2040. De kracht van samen leven in Oss',* december 2022.
2. Beleidskader Wet maatschappelijke ondersteuning 2024-2028 (regionaal, 2023)
3. Centrumregeling Wet maatschappelijke ondersteuning 2024-2028 (regionaal, 2023)
4. Koersdocument Inwoners met een psychische kwetsbaarheid 2024-2028 (regionaal, 2023)
5. Regionale ontwikkelagenda voor opvang, zorg en ondersteuning voor inwoners met een psychische kwetsbaarheid 2020-2023 (regionaal, 2019, document is verlengd tot 2028)
6. Ontwikkelagenda Wmo 2020-2023 (lokaal, 2019, wordt momenteel geactualiseerd)
7. Raadsbesluit Evaluatie en voorstel vervolg Proeftuin Ruwaard (6 oktober 2022)
8. Centrumregeling Jeugdhulp Noordoost Brabant 2024 (2023)
9. Regionaal beleidsprogramma Jeugdhulp Noordoost Brabant 2024-2028 (2023)
10. Regionale Inkoopstrategie Jeugdhulp 2020-2024
11. Beleidskader Integraal Jeugdbeleid Oss, Een sterke pedagogische basis 2024-2027 (2024)
12. Beleidsnotitie Visie en aanbevelingen over reikwijdte Jeugdwet en begrenzing inzet gespecialiseerde jeugdhulp in Noordoost Brabant
13. Notitie huisvesting en integratie van vergunninghouders (lokaal, 2016) en raadsinformatiebrief draagkracht en -last (asiel)opvang en integratie (mei 2023)
14. Beleidskader Centrale huisvesting internationale werknemers (2023)

3.4 Indicatoren

Indicator	Bron	2020	2021	2022	2023	Streef-waarde
Ik weet waar ik moet zijn met een hulpvraag	CEO monitor over 2023*	79%	82%	66%	68%	n.v.t.
Ik werd snel geholpen	CEO monitor over 2023*	82%	83%	75%	78%	n.v.t.
De ondersteuning die ik krijg past bij mijn hulpvraag	CEO monitor over 2023*	90%	89%	82%	n.n.b.	n.v.t.
Aantal cliënten per zorgvorm Wmo begeleiding **	Berichtenverkeer via Suite naar datawarehouse SD4	1.508	1.557	1.616	1.731	n.v.t.
Aantal cliënten per zorgvorm Wmo dagbesteding **	Berichtenverkeer via Suite naar datawarehouse SD	433	378	371	367	n.v.t.
Aantal cliënten per zorgvorm Wmo kortdurend verblijf **	Berichtenverkeer via Suite naar datawarehouse SD	8	5	5	3	9
Wmo kosten per inwoner met een Wmo indicatie (kosten uit de Suite)	Berichtenverkeer via Suite naar datawarehouse SD	€3.714	€3.279	€3.359	€3.752	

* CEO= cliëntervaringsonderzoek, dit wordt gedaan onder cliënten van gecontracteerde ZIN-aanbieders.
** Aantal inwoners sinds 2024 met in het betreffende jaar een actieve Wmo indicatie. Eerder werden beginstanden gerapporteerd. De aangepaste aantallen geven een beter beeld hoeveel mensen daadwerkelijk ondersteund worden.

3.5 Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 50.000 tot 100.000 inwoners.

Indicator	Oss	Referentie	Jaar
Jongeren met delict voor de rechter	1%	1%	2022
Jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp	17,6%	13,5%	2023
Jongeren tot 18 jaar met jeugdbescherming	1,2%	1,2%	2023
Jongeren van 12-23 jaar met jeugdreclassering	0,3%	geen data	2023
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement per 10.000 inwoners	880	717	2023

4. Financiën

4.1 Nieuw beleid

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Activiteiten IZA/GALA	235	176	160	329	0
Inzet reserve GALA / IZA	-235	-176	-160	-329	
Verlengen pilot Participatie kwetsbare internationale werknemers	0	61	0	0	0
Uit reserve Wonen, welzijn en zorg	0	-61	0	0	0
Inzet reserve vluchtelingen	0	-4.000	-4.000	-4.000	0
Risicopost jeugdhulp: Hervormingsagenda	0	0	1.458	1.846	1.846
Totaal nieuw beleid	**0**	**-4.000**	**-2.542**	**-2.154**	**1.846**

Toelichting nieuw beleid

Inzet reserve GALA / IZA
We stellen voor om een nieuwe reserve te vormen voor GALA/IZA en hierin een bedrag te storten van € 0,9 miljoen. In 2023 hebben we rijksmiddelen aangevraagd uit de specifieke uitkeringen (SPUK) voor het Integraal Zorg Akkoord (IZA) en Gezond Actief Leven Akkoord (GALA). Het Rijk heeft een deel van de middelen pas in het najaar 2023 toegekend. We hebben daardoor in zeer korte tijd bestedingsplannen moeten opstellen, hierdoor is in 2023 € 0,9 miljoen vanuit de IZA- en GALA-gelden over. We hebben deze in de algemene reserve gestort. We stellen voor om ze nu weer te onttrekken aan de algemene reserve en te storten in de nieuwe reserve voor GALA/IZA . De ambities in het IZA en GALA zijn groot: om de (medische) zorg toekomstbestendig te houden, wordt veel verwacht van het sociale domein. Tegelijkertijd betreft een groot deel van de middelen in de SPUK GALA incidenteel geld, en is nog niet duidelijk hoe de SPUK IZA na 2026 ingericht gaat worden. We streven naar een duurzame systeemverandering. We hebben een bestedingsplan opgesteld. Op basis van hiervan onttrekken we in 2024 € 235.000, 2025 € 176.000 en 2026 tot en met 2027 € 489.000 uit deze reserve. In 2024 besteden we dit aan personele inzet rond de doelen van IZA en GALA, een bijdrage aan Proeftuin Oss en dekking voor subsidies aan initiatieven dagontmoeting. In de jaren 2025 tot en met 2027 verwachten we de overige € 665.000 te besteden aan de aanpak overgewicht en obesitas, welzijn op recept, sociale basis en personele inzet rond de doelen van IZA en GALA.

Verlengen pilot Participatie kwetsbare internationale werknemers
We stellen voor om in 2025 € 61.000 beschikbaar te stellen voor de verlenging van de pilot voor participatie kwetsbare internationale werknemers. In 2023 en 2024 hebben we via Stichting Barka en ONS welzijn een pilot uitgevoerd gericht op het meedoen van kwetsbare internationale werknemers. Het doel is het verbeteren van het welzijn, de integratie en participatie van de internationale werknemer. In beide jaren was hier € 50.000 voor beschikbaar. Dit bedrag blijkt in de praktijk onvoldoende te zijn vanwege de groeiende vraag, en omdat er geen rekening gehouden was met vrijwilligers vergoedingen, reiskosten etcetera. We stellen voor om de pilot met één jaar te verlengen waarmee we inzicht willen krijgen in de structurele behoefte. Hiervoor is in 2025 een bedrag nodig van € 61.000. We betalen dit uit reserve voor Wonen, welzijn en zorg. Hiermee is deze reserve volledig besteed.

Inzet reserve vluchtelingen

We willen in de jaren 2025 t/m 2027 per jaar € 4 miljoen laten vrijvallen uit de reserve vluchtelingen. In totaal zetten we € 12 miljoen in uit deze reserve. Het Rijk heeft een bekostigingsregeling ontwikkeld waarmee gemeenten in principe schadeloos gesteld worden voor de kosten die zij maken. De afgelopen jaren hebben we een reserve Opvang vluchtelingenopvang opgebouwd omdat we jaarlijkse overschotten hadden in de exploitatie. Wij hebben deze stortingen kunnen doen omdat de gemeente Oss, anders dan andere gemeenten, tijdelijke huisvesting niet heeft gehuurd of gekocht, maar vrij ter beschikking had staan. Deze reserve kan met € 12 miljoen verlaagd worden. Met het restant is er nog voldoende buffer in de reserve om eventuele risico's op te kunnen vangen.

Risicopost jeugdhulp: Hervormingsagenda

We houden er rekening mee dat we de taakstelling uit de Hervormingsagenda Jeugd niet kunnen realiseren, mede gezien de kostenstijgingen van jeugdhulp waar we mee te maken hebben. Het gaat om een bedrag van € 1.458.000 in 2026 en structureel € 1.846.000 vanaf 2027. De Hervormingsagenda Jeugd bevat een omvangrijk pakket afspraken met als doel de jeugdzorg te verbeteren en financieel gezond te maken. In 2023 hebben de gemeenten gedeeltelijk ingestemd met deze agenda en met de bijbehorende extra financiële middelen en ook met de toekomstige besparingen (taakstellingen).Kernpunten van de agenda zijn:1. De reikwijdte van de Jeugdwet wordt afgebakend, meer aandacht voor een domeinoverstijgende aanpak.2. De gemeentelijke toegang met stevige lokale teams wordt versterkt.3. Verbeteren van regionale samenwerking en landelijke contractering van specialistische zorg.4. Kwaliteitsverbetering en versterking van zicht op de effectiviteit van zorg.5. Afbouw van de residentiële jeugdhulp: inzet op zo thuis mogelijk.6. Eenvoudiger uitvoering en inkoop, aanpak van negatieve effecten van marktwerking.7. Verbeteren van het inzicht in het jeugdstelsel met data en monitoring.

4.2 Autonome ontwikkelingen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Investeringsfonds beschermd wonen 2024	-400	0	0	0	0
Minder uit reserve beschermd wonen	400	0	0	0	0
Transformatieproject jeugd	464	0	0	0	0
Inzet algemene reserve	-464	0	0	0	0
Tekort maatschappelijke opvang 2024	140	0	0	0	0
Uitgaven dak- en thuisloosheid	142	0	0	0	0
Inzet reserve dak- en thuisloosheid	-282	0	0	0	0
Regionale begroting en vrijval reserve beschermd wonen	0	-1.650	0	0	0
Lagere kosten Wmo voorzieningen	-360	-560	-560	-560	-560
Bijstellen begroting opvang vluchtelingen uit Oekraïne	-8.850	-3.928	-3.928	-3.928	-3.928
Storting in de reserve vluchtelingen	8.850	3.928	3.928	3.928	3.928
Hogere kosten dagbesteding Wmo	225	0	0	0	0
Hogere kosten begeleiding Wmo	0	0	0	0	0
Vrijval middelen lokale investeringsagenda beschermd wonen 2024	-400	0	0	0	0
Hogere kosten Jeugdhulp	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Totaal Autonome ontwikkelingen	**1.465**	**-210**	**1.440**	**1.440**	**1.440**

Toelichting Autonome ontwikkelingen

Investeringsfonds beschermd wonen 2024
We verwachten in 2024 € 400.000 lagere uitgaven aan het investeringsfonds beschermd wonen. Dat betekent dat we ook € 400.000 minder uit de reserve beschermd wonen onttrekken. Per saldo verloopt deze wijziging dus budgettair neutraal. In de centrumregeling Wmo 2024-2028 die vorig jaar is vastgesteld en de bijbehorende financiële afspraken is vastgelegd dat de 5 lokale gemeenten in de periode 2024-2028 jaarlijks elk € 200.000 kunnen aanvragen uit het investeringsfonds. Het Investeringsfonds is een innovatie- en stimuleringsfonds en financiert eenmalig projectmatige kosten om de basis op orde te krijgen voor inwoners met een psychische kwetsbaarheid in de lokale gemeenten. In 2024 hebben de gemeenten Bernheze, Land van Cuijk en Oss elk € 200.000 aangevraagd. De gemeenten Boekel en Maashorst hebben allebei geen aanvraag gedaan. Daarmee wordt er in 2024 € 400.000 minder besteed dan we oorspronkelijk begroot hadden.

Transformatieproject jeugd
We begroten de uitgaven voor het regionale transformatieproject jeugd en de bijbehorende onttrekking uit de algemene reserve. Het gaat om een bedrag van afgerond € 464.000. In 2018 heeft de gemeenteraad besloten om afgerond € 2 miljoen beschikbaar te stellen voor dit project. In de jaren 2018-2023 hebben we hiervoor al kosten gemaakt. We nemen nu de verwachte uitgaven voor 2024 op. Daar staat een onttrekking aan de algemene reserve tegenover. Het RBO (Regionaal Bestuurlijk Overleg) heeft in december 2022 besloten het project te verlengen tot en met 2024.

Tekort maatschappelijke opvang 2024
In 2024 verwachten we een tekort van € 140.000 binnen maatschappelijke opvang. We kunnen dit tekort betalen uit de reserve dak- en thuisloosheid. Bij de jaarrekening 2023 hebben we daar via resultaatbestemming de resterende coronamiddelen voor maatschappelijke opvang in gestort. Deze middelen hebben we van het Rijk gekregen. Daarmee verloopt deze wijziging budgettair neutraal.

Regionale begroting en vrijval reserve beschermd wonen
We verwachten in 2024 € 5,2 miljoen over te houden van de regionale middelen voor beschermd wonen. Dit overschot wordt onder andere veroorzaakt doordat we minder kosten voor zorg in natura (ZIN) verwachten en we minder maatwerktrajecten inzetten dan begroot. Dat komt onder andere doordat het moeilijk is om voldoende passende plekken en plaatsingen te realiseren. Daarnaast zien we vertraging in de uitvoering van specifieke projecten die moeten bijdragen aan een volledig palet aan voorzieningen. Zo is de nieuwe beschermde woonvoorziening voor verslaafden nog niet gerealiseerd en vraagt het realiseren van woonvoorzieningen voor specifieke doelgroepen meer voorbereidingstijd. We storten het overschot in de regionale reserve beschermd wonen. Het regionale portefeuillehoudersoverleg Wmo heeft op 5 juli besloten in 2025 € 5 miljoen extra uit de regionale reserve beschermd wonen te onttrekken en aan de lokale gemeenten uit te keren. Het aandeel van Oss hierin is € 1,65 miljoen. Ondanks de financiële afspraken uit de centrumregeling zien we de omvang van de reserve namelijk toch weer groeien. Zo hadden we in 2023 meer geld over dan verwacht en verwachten we ook dit jaar weer geld over te houden. Het overschot kan zonder vastgesteld bestedingsdoel vrijvallen, met het advies van het regionale portefeuillehoudersoverleg om de middelen ten goede te laten komen aan de brede doelgroep binnen het sociaal domein. Eind 2024 wordt bekeken of het bedrag van € 5 miljoen verhoogd kan worden naar € 11 miljoen. Dit geeft ruimte om meer duidelijkheid over de ontwikkeling van een nieuw product Beschermd Thuis en eventuele andere ontwikkelingen af te wachten of een bestedingsplan te maken.

Lagere kosten Wmo voorzieningen
We hebben lagere kosten voor Wmo voorzieningen. Het gaat om een bedrag van € 360.000 in 2024 en € 560.000 vanaf 2025. Na het afronden van de nieuwe aanbesteding hulpmiddelen, die per 1 april 2024 is gestart, betalen we lagere tarieven. Hierdoor hebben we een overschot op hulpmiddelen van incidenteel € 500.000 in 2024 en structureel vanaf 2025 € 700.000. Daar staat tegenover dat we hogere kosten hebben voor enkele andere onderdelen van de Wmo voorzieningen. Zo hebben we onder andere vorig jaar een aanbesteding gedaan voor medische advisering. De tarieven hiervoor zijn hoger uitgevallen. De verhoging bedraagt in totaal € 140.000 structureel. Per saldo hebben we dus jaarlijks een voordeel vanaf 2025 van € 560.000.

Bijstellen begroting opvang vluchtelingen uit Oekraïne
We stellen de begroting voor het opvangen van ontheemden uit Oekraïne en overige vluchtelingen van het COA bij voor de komende vijf jaren. We begroten de opbrengsten op basis van de bekostigingssystematiek van het Rijk en de afspraken met het COA. Meerjarig begroten we nu de verwachte opbrengsten Rijk en COA. Ook uitgaven begroten we nu meerjarig op basis van de huidige kennis. Deze uitgaven bestaan uit subsidie voor het professioneel coördineren, opvangen en begeleiden van vluchtelingen door Stichting Thuis in Oss en het exploiteren van de opvanglocatie inclusief afschrijvings- en rentelasten nieuwe locatie. Per oktober 2024 zullen we deze nieuwe locatie in gebruik nemen. Het overschot storten we in de reserve Opvang Vluchtelingen. Vanaf 2024 verwachten we een bedrag van € 3,9 miljoen te kunnen toevoegen aan onze reserve vluchtelingen.

Hogere kosten dagbesteding Wmo

We hebben in 2024 incidenteel € 225.000 hogere kosten voor dagbesteding binnen de Wmo. Vorig jaar zijn we gestart met subsidie te verstrekken voor het initiatief Zorgbuurthuis 't Hageltje. Voor 2024 bedraagt deze subsidie € 297.000. Binnen de reguliere dagbesteding zien we op dit moment geen stijging van de aantallen of kosten, maar de verstrekte subsidie kunnen we niet opvangen binnen de huidige begroting. Deze extra aanvraag doen we incidenteel voor 2024. Dit vanwege de start van de proeftuin Ruwaard en Ussen in juli jl. We kunnen de effecten hiervan op de begroting op dit moment onvoldoende inschatten. De subsidie voor Zorgbuurthuis het Hageltje loopt nog door in 2025. Wanneer blijkt dat we de kosten voor het Hageltje en niet kunnen opvangen binnen het budget voor Wmo dagbesteding, dan zoeken we naar dekkingsmogelijkheden binnen andere Wmo budgetten.

Hogere kosten begeleiding Wmo

We hevelen in 2024 € 1,2 miljoen aan budget over vanuit de doordecentralisatie beschermd wonen naar Wmo begeleiding. We zien bij Wmo begeleiding tekorten ontstaan door een sterke groei in aantallen de afgelopen jaren. We zetten de middelen voor de doordecentralisatie beschermd wonen hiervoor in. We zetten het bedrag incidenteel over, omdat we nog niet goed kunnen inschatten wat de effecten van proeftuinen Ruwaard en Ussen zijn die in juli jl. zijn gestart. Daarnaast ontwikkelen we een nieuw product Beschermd thuis waarvan we de effecten ook nog niet kunnen beoordelen op dit moment. We zullen dit blijven monitoren en in 2025 zullen we de budgetten opnieuw beoordelen.

Vrijval middelen lokale investeringsagenda beschermd wonen 2024

In 2024 laten we eenmalig € 400.000 vrijvallen van de middelen voor de lokale investeringsagenda beschermd wonen/maatschappelijke opvang die we gekregen hebben in het kader van de doordecentralisatie van beschermd wonen. We verwachten dat we niet het volledige beschikbare budget (afgerond € 2,3 miljoen) kunnen besteden. De behoefte aan (woon)voorzieningen voor deze doelgroep is groot, echter het realiseren ervan is in de praktijk lastig. Dit komt onder andere doordat veel mensen met een psychische kwetsbaarheid behoren tot een doelgroep waarbij het lastig is om een woning te vinden die voldoet aan de wensen, behoeften en financiële mogelijkheden. Er is bijvoorbeeld behoefte aan betaalbare woningen en ook aan voldoende beschikbaarheid van (intensieve) ondersteuning. Dit betekent dat de meest voordehand liggende optie het bijbouwen van woningen is. Hier gaat echter veel tijd in zitten om het daadwerkelijk te realiseren. Daarnaast willen we in de komende jaren gaan investeren in meerdere voorzieningen voor de psychisch kwetsbare doelgroep. Het is belangrijk dat de beschikbare middelen daar terecht komen waar de ondersteuningsbehoeften het grootst zijn. In de wijken binnen Oss zien we grote verschillen, daarom moeten we goed onderzoeken welke behoefte elke wijk heeft. Dit uitzoeken kost tijd en is ook één van de redenen waarom er in 2024 weinig is ingezet op deze voorzieningen. In 2024 is met name geïnvesteerd in:

1. Onderzoek naar effectiviteit: Er is veel tijd en middelen geïnvesteerd in onderzoek om te begrijpen hoe de beschikbare middelen het beste ingezet kunnen worden. Dit is bijvoorbeeld het geval geweest bij het onderzoek naar een nieuwe tussenvoorziening. Dit onderzoek was nodig om ervoor te zorgen dat toekomstige uitgaven doelgericht en effectief zijn. De gemeente heeft intensief samengewerkt met verschillende partners en zorgaanbieders om te kijken naar waar we de accenten in de toekomst willen leggen. Dit wordt onder andere vastgelegd in de nieuwe lokale ontwikkelagenda die op dit moment geschreven wordt. Dit proces heeft meer tijd in beslag genomen dan verwacht, wat heeft geleid tot een vertraging in de uitgaven.
2. Uitvoering van pilots: Er zijn diverse pilots uitgevoerd om nieuwe methoden en benaderingen te testen voor beschermd wonen en maatschappelijke opvang. Eén van deze pilots was bijvoorbeeld het beleggen van de brede vraagverheldering voor de maatschappelijke opvang bij ONS Welzijn. Door deze pilots weten wij nu beter waar de behoefte ligt en verwachten we meer uitgaven in 2025.

Hogere kosten Jeugdhulp

We verwachten vanaf 2024 een structureel tekort van ongeveer € 2 miljoen op jeugdhulp. Dit bedrag komt bovenop de tekorten van € 2,9 miljoen die we in de Eerste financiële tussenrapportage gemeld hebben. Sinds 2022 financieren wij de jeugdhulp via een zogenaamd pxq systeem. Daarmee krijgen wij beter en directer inzicht in de kosten en het gebruik van jeugdhulp dan voorheen bij de regionale lumpsumfinanciering. Deze

data hebben wij opgenomen in ons Dashboard Sociaal Domein. Met de analyse van de afgelopen twee jaren, in combinatie met de gegevens van de eerste helft van 2024, hebben we de prognose dat realisatie € 2 miljoen boven de begroting 2024 uit zal komen. Het prognosemodel is nog in ontwikkeling, gegevens zijn nog niet helemaal eenduidig. Voorspellen is daarom nog moeilijk. We zien in 2024 opnieuw een groei in het gebruik van jeugdhulp: meer kinderen/gezinnen krijgen hulp. Dat maakt dat we verwachten boven de begroting uit te komen.Met de bestuursopdracht kostenbeheersing jeugdhulp verkennen we mogelijke maatregelen om het gebruik niet verder te laten groeien en zo mogelijk te laten dalen. Tegelijkertijd zoeken we naar maatregelen om duurdere zorgvormen te vervangen door zorgvormen met minder hoge kosten, natuurlijk met het perspectief dat kinderen/gezinnen daarmee net zo goed geholpen zijn. Duidelijk is in ieder geval dat de maatregelen uit de Landelijke Hervormingsagenda de oplossing hiervoor niet geven.

Uitgaven dak- en thuisloosheid 2024
We verwachten in 2024 € 142.000 aan uitgaven gericht op de aanpak van dak- en thuisloosheid. We besteden deze middelen aan het actualiseren van een meerjarig en regionaal plan van aanpak, het vernieuwen van de maatschappelijke opvang, de doorontwikkeling van het urgentieplus proces en aan een pilot en scholing gericht op Housing first. We betalen deze kosten uit de reserve dak- en thuisloosheid. Het plan van aanpak wordt eind 2024 vastgesteld. Dan hebben we meer zicht op de besteding van de middelen in de komende jaren. We maken een meerjarig en regionaal plan van aanpak gericht op het verminderen van dak- en thuisloosheid in onze regio. Dat doen we op basis van de middelen die we de afgelopen jaren in de algemene uitkering ontvangen hebben.

4.3 Septembercirculaire

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Hervormingsagenda Jeugdzorg	0	0	2.857	2.941	2.964
Beschermd Wonen (IU)	35	117	167	167	167
Totaal septembercirculaire	**35**	**117**	**3.024**	**3.108**	**3.131**

Toelichting septembercirculaire

Hervormingsagenda Jeugdzorg
In de Voorjaarsnota 2024 is opgenomen dat de geraamde extra besparing van het Rijk van € 500 miljoen voor 2025 komt te vervallen. Door het nieuwe kabinet is nu ook besloten om deze taakstelling voor 2026 en volgende jaren te laten vervallen. Het betrof een besparing op Jeugdzorg die aanvullend was opgenomen ten opzichte van de commissie van Wijzen en waarvan afgesproken is dat de realisatie ervan een rijksverantwoordelijkheid is. Dit gaat om een bedrag van € 2,9 miljoen voor onze gemeente. Dit heeft echter géén begrotingseffect. We verhogen onze jeugdbudgetten met dit bedrag.

Beschermd Wonen (IU)
We ontvangen structureel € 167.000 voor beschermd wonen. Dit is een gevolg van volume indexatie. We voegen als centrumgemeente toe aan de budgetten voor beschermd wonen.

4.4 Wat mag het kosten?

In de volgende tabel geven we een financieel overzicht van het programma.

+ is uitgaven
- is inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Bestaand beleid					
Lasten	119.771	120.976	109.461	108.824	109.032
Baten	-15.739	-13.360	-3.695	-3.674	-3.674
Saldo	104.032	107.616	105.766	105.150	105.359
Stortingen reserves	7.630	4.500	0	0	0
Onttrekkingen reserves	-5.245	-5.200	-5.000	-5.000	-5.000
Saldo mutaties reserves	2.385	-700	-5.000	-5.000	-5.000
Totaal bestaand beleid	**106.417**	**106.916**	**100.766**	**100.150**	**100.359**
Nieuw beleid	0	-4.000	-2.542	-2.154	1.846
Autonome ontwikkelingen	1.465	-210	1.440	1.440	1.440
Budgettair neutrale wijzigingen	638	1.354	1.341	1.359	1.359
Septembercirculaire	35	117	3.024	3.108	3.131
Totaal programma	**108.555**	**104.177**	**104.029**	**103.903**	**108.134**

4.5 Lasten per product

In de volgende figuur hebben we voor 2025 de totale lasten per product in beeld.

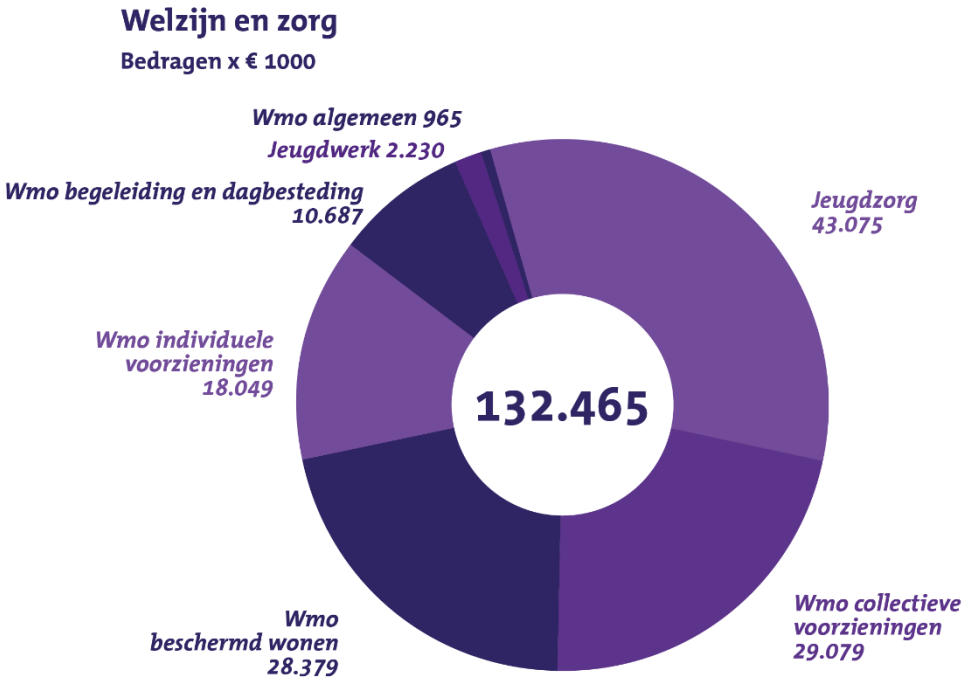

5. Overzicht subsidies

We geven hier een overzicht van de subsidies binnen dit programma.

bedragen x € 1.000

Subsidies	Begroting 2025
Jeugdwerk	920
Jeugdzorg	4.493
Wmo begeleiding en dagbesteding	313
Wmo beschermd wonen	143
Wmo collectieve voorzieningen	12.728
Totaal Programma 1. Welzijn en zorg	**18.596**

Programma 2. Werk, inkomen en onderwijs

1. Inleiding

Onze samenleving staat voor grote veranderingen. Door ontwikkelingen op demografisch gebied zien we dat ons systeem van sociale zekerheden onder druk komt te staan.
De zorgvraag neemt de komende jaren toe en wordt vaak ook nog complexer. Waar we de afgelopen decennia vanuit de overheid ondersteuning boden aan het individu is het nu en in de toekomst noodzakelijk dat ook onze inwoners elkaar ondersteunen. Dit is niet alleen noodzakelijk vanuit een kostenperspectief, we moeten schaarste herverdelen, maar ook vanuit het perspectief van een krappe arbeidsmarkt. We hebben iedereen nodig.

Als gemeentelijke overheid willen we ondersteuning bieden om voor iedere inwoner meedoen mogelijk te maken. Wij werken aan een veerkrachtige en inclusieve samenleving in Oss.
In het sociaal domein doen we dat vanuit de volgende waarden:

- Mens centraal. Inwoners willen zoveel mogelijk eigen regie en verantwoordelijkheid over hun leven en hun leefomgeving. Zij doen en kunnen veel zelf en samen met hun omgeving. We sluiten daarom aan bij de mensen en wat zij aanvullend nodig hebben.
- Nabijheid. Wij zijn makkelijk benaderbaar. Ondersteuning is nabij en waar mogelijk ingebed in de sociale structuur in de dorpen en wijken.
- Eenvoud. We werken vanuit de bedoeling en doen wat nodig is, passend bij de inwoner en zijn mogelijkheden. We maken steeds de afweging hoe we administratieve processen voor inwoners, onze samenwerkingspartners en de gemeentelijke organisatie kunnen vereenvoudigen.
- Vakmanschap en partnerschap. Onze medewerkers zijn deskundig, hebben de juiste competenties en blijven leren. Ondersteuning voor onze inwoners geven samen met partners vorm. We bouwen aan netwerken en participeren hier actief in. Professionals vanuit verschillende afdelingen en organisaties en inwoners werken waar nodig integraal samen. Hierbij is de Samenwerkwijze uitgangspunt.

Naast passende dienstverlening aan onze inwoners en de transformatie van het sociaal domein sturen we op de betaalbaarheid van het geheel.

Inhoudelijk onderschrijven we de landelijke agenda voor het sociaal domein. Dat betekent investeren in herstellen van bestaanszekerheid, vergroten kansengelijkheid en gezond leven makkelijker maken.

Bij bestaanszekerheid gaat het om de zekerheid van voldoende en voorspelbaar inkomen via werk of anderszins om mee te kunnen doen in de samenleving. Ook zekerheid van betaalbaar wonen, toegang tot betaalbare zorg en de mogelijkheid om een financiële buffer op te bouwen zijn noodzakelijke voorwaarden om je als mens te ontwikkelen en te participeren in de samenleving. We werken daarom aan een inclusieve arbeidsmarkt met mogelijkheden voor mensen om te werken naar vermogen. Daarbij bieden we ondersteuning als mensen stress ervaren op het gebied van bestaanszekerheid. Het nieuwe beleidskader Aanpak Geldzorgen, maar ook de nieuwe participatiewet gaan daarin helpen.
Om de kansen op meedoen te vergroten investeren we in onderwijs. Zowel in de aansluiting op de arbeidsmarkt als met onderwijsinstellingen. We streven naar inclusief onderwijs en kinderopvang en passende ondersteuning voor jeugdigen en jongvolwassenen. Daarbij zijn basisvaardigheden op het gebied van taal, rekenen en digitaal gebied van groot belang. Dit vertaalt zich in de aanpak laaggeletterdheid en geslaagde inburgeringstrajecten. Allemaal opgaven waaraan wij in dit programma werken.

2. Programma-onderdelen

2.1 Werk en talentontwikkeling

Wat willen we bereiken?
We willen dat zoveel mogelijk mensen meedoen in de samenleving. Het hebben van werk zorgt voor structuur, inkomen en ontmoeting. Elke stap naar werk is waardevol; we stimuleren daarom ook deeltijdwerk, de inzet van loonkostensubsidie voor mensen met een arbeidsbeperking en richten ons op de ontwikkeling van mensen. Daarbij stimuleren we het volgen van een opleiding en leerwerktrajecten. Binnen de bijstandspopulatie zijn diverse aandachtsgroepen:

- Mensen die veel medische-, psychische- of sociale belemmeringen ervaren. Voor hen zal het moeilijk blijven om aan het werk te gaan en zoeken we naar andere mogelijkheden om hen te laten meedoen in de samenleving.
- Een groeiende groep statushouders/inburgeraars: voor hen zetten we in op het bereiken van een zo hoog mogelijk taalniveau gecombineerd met maatschappelijke participatie en indien mogelijk werk of onderwijs. Het zijn langdurige trajecten.
- Jongeren tussen de 16-27 jaar en met name kwetsbare jongeren, ook zonder uitkering, zijn binnen onze gemeente een doelgroep met prioriteit. Vanuit een integrale benadering bieden wij ondersteuning gericht op een duurzaam traject van onderwijs en werk.

Het verbeteren van basisvaardigheden is belangrijk om goed mee te kunnen doen in de samenleving. We zorgen samen met partners voor een passend aanbod om zoveel mogelijk inwoners de kans te geven om hun basisvaardigheden te verbeteren via een laagdrempelig en bereikbaar aanbod aan taal- en rekenonderwijs en training van digitale vaardigheden.

We werken aan een regionale arbeidsmarkt met flexibele, ondernemende mensen die verantwoording nemen voor hun eigen ontwikkeling en met duurzame werkgelegenheid, ook voor kwetsbare groepen. Op de arbeidsmarkt zien we krapte. Dat betekent niet dat er 'zomaar' werk is voor iedereen. De mismatch tussen vraag en aanbod neemt toe.
Meegaan met technologische innovatie, digitalisering, robotisering en de impact van globalisering op de arbeidsmarkt vraagt om een sterke leer- en ontwikkelcultuur. Vanuit de visie op de Oss als UNESCO Lerende stad zetten we daarop in. Dat vraagt ook om een sterk MBO en goede verbinding met HBO in de regio.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Iedereen die kan en wil werken, heeft werk of volgt een opleiding daarvoor*
- *Inwoners in Oss beschikken over basisvaardigheden (taal, rekenen, digitale vaardigheden)*
- *Bedrijven in Oss beschikken op het juiste moment over de juiste hoeveelheid mensen, met de juiste kwalificaties op de juiste plek*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- Voor de toeleiding naar werk werken we met een variatie aan re-integratie-instrumenten. Een goede inschatting van de mogelijkheden samen met de inwoner is daarbij van belang. Wij werken daarbij vanuit de Samenwerkwijze. We zoeken naar vacatures en werkplekken en zorgen voor goede matching.	
- Een belangrijke samenwerkingspartner is IBN. In het partnership gemeenten-IBN maken we regionale afspraken over dienstverlening aan kwetsbare werkende mensen. Niet alleen volgen we de ontwikkeling daarvan nauwlettend, ook zijn we gestart met verkenning van invulling van de partnership voor de langere termijn. In 2025 willen we de visie van de 6 gemeenten over de toekomst van het partnership gemeenten-IBN in 2035 laten vaststellen.	Q4/2025
- Op 1-7-2024 waren er 150 inwoners met een indicatie beschut. 58% van deze inwoners zijn aan het werk, 30% zit in een traject en 12% is niet geplaatst en zit ook niet in een traject.	
- Het project "In de dichter bij stand" om inzicht te krijgen in wat een goede werkrelatie tussen professionals en de inwoner met een bijstandsuitkering is, voeren we uit met de Universiteit van Humanistiek, Movisie, en gemeenten Assen en Rotterdam. In 2025 evalueren we en zo mogelijk implementeren we de opbrengsten.	Q3/2025
- De herziening van de Participatiewet (wetsvoorstel Participatiewet in balans) wordt -afhankelijk van landelijke besluitvorming- ingevoerd per 1 januari 2025. Deze herziening past in onze visie: vertrouwen, aansluiten bij behoefte van de inwoner, maatwerk, meer ruimte voor maatschappelijke participatie als werk (voorlopig) niet tot de mogelijkheden behoort (doenvermogen). We bekijken hoe we al kunnen voorsorteren op de voorgestelde maatregelen genoemd in het wetsvoorstel.	Q1/2025
- We blijven inzetten op kwetsbare jongeren met en zonder uitkering. Deze doelgroep bestaat voornamelijk uit vergunningshouders en jongeren uit het voortgezet speciaal onderwijs en praktijkonderwijs. De consulenten uit het jongerenteam benaderen deze jongeren actief en begeleiden ze naar school of werk en zorgen dat ze hun werk behouden via inzet van jobcoaching.	Continu
- Voor de integrale aanpak voor jongeren tussen de 16 en 27 jaar met problemen op meerdere leefgebieden (Big 5), werken we intern samen en betrekken externe partners, zodat er voor de jongeren integrale oplossingen worden gerealiseerd (zie ook programma 1).	Continu
- Wij ondersteunen statushouders met een breed pakket vanuit de wet Inburgering, gericht op integratie, taalvaardigheid en toeleiding naar werk. De taakstelling rondom statushouders vanuit het Rijk voor 2025 is nog niet bekend.	Continu
- We gaan aan de slag met begeleiding van asielzoekers naar werk. Hiervoor zetten we 1 fte extra in, gefinancierd vanuit de bijdrage voor vluchtelingen. We zetten een tweejarige pilot op, met evaluatie na 1 jaar uitvoering.	Start Q1/2025
- Vanuit de WEB-middelen (Wet Educatie Beroepsonderwijs) zetten we actief in op het verbeteren van de basisvaardigheden van volwassen inwoners van Oss. Het betreft zowel formele educatie (erkend diploma) als non formele educatie en informele activiteiten (laagdrempelig en vaak springplank naar formele educatie). De uitvoering hiervan is belegd bij Sagenn (formeel),	Continu

Activiteit		Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
	KW1C (non-formeel) en diverse partners uit het Taalnetwerk die activiteiten aanbieden.	
-	Met de herijking van het plan 'Meedoen begint aan de basis' zetten we in op versterking van onze aanpak basisvaardigheden door uitbreiding van ons Digi-Taalhuis met meer Digi-punten in onze gemeente. Hiervoor is een grotere inzet van de taalconsulent nodig. We willen in 2025 minimaal 450 mensen koppelen aan een vorm van taalaanbod. Speciale aandacht besteden we de komende jaren aan digitale inclusie, jongeren en participatie van werkgevers om de basisvaardigheden van hun werknemers te verbeteren. We streven daarbij ook naar een grotere deelname van arbeidsmigranten, statushouders en andere migranten richting een vorm van gratis taalonderwijs.	Continu
-	Wij participeren in het Werkcentrum Noordoost Brabant dat hét punt in de regio is voor alle vragen over werk voor inwoners en werkgevers. Hierin is het regionale werkgeversservicepunt, het regionale leerwerkloket, de aanpak 'van werk naar werk' trajecten en loopbaanoriëntatie opgenomen. Hiermee sluiten we aan op de Hervorming Infrastructuur Arbeidsmarkt, die per 2026 wordt ingevoerd.	Continu
-	We investeren in Noordoost Brabant Werkt met menskracht en middelen, op bestuurlijk en strategisch niveau. Daarbij gaat het om regionale samenwerking voor het regionale Werkcentrum en de Jongerenaanpak gericht op voortijdig schoolverlaters (VSV)/kwetsbare jongeren. Gezamenlijk blijven we werken aan de banenafspraak in het sociaal akkoord (2013/2019). Doel van de regio is dat eind 2024 8253 banenafspraken gerealiseerd zijn. - Onze actieve deelname in Noordoost Brabant Werk leidt tot regionale projecten voor arbeidsmarktbeleid en tot een gezamenlijke aanpak die uitval van jongeren tegengaat. Jaarlijks dragen we hier € 1,04 per inwoner aan bij.	Continu
-	We stellen lokaal arbeidsmarktbeleid op, in samenwerking met economie (programma 5). Wij zetten in op de lokale verbinding tussen onderwijs, ondernemers, maatschappelijke instellingen, Talentencampus en inwoners. Met het oog op zaken als aanpak van de arbeidskrapte, het boeien van talenten op alle niveaus, het verbeteren van duurzame inzetbaarheid op de arbeidsmarkt of in de maatschappij. Dit versterkt de economische ontwikkeling en de flexibiliteit op de arbeidsmarkt.	Q3/2025
-	Een leven lang ontwikkelen gaat behoren tot de dagelijkse routine van inwoners, omdat de Lerende Stad Oss (onze UNESCO erkenning) breed uitgedragen wordt door overheid, onderwijs, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties. Ook de ontwikkeling van basisvaardigheden is een belangrijk onderdeel.	2025
-	De Talentencampus heeft opdracht de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt te versterken. In 2025 wordt daarom bij werkgevers ingezet op Open Badges. Daarnaast organiseert de Talentencampus diverse evenementen en Learning Communities zodat (hoger) onderwijs en ondernemers ontmoeten met als doel om MBO, HBO en WO talent te behouden voor de Osse arbeidsmarkt.	2025

2.2 Bestaanszekerheid

Wat willen we bereiken?

Bij steeds meer mensen staat de bestaanszekerheid onder druk. Volgens het NIBUD en Geldfit heeft 1 op de 5 huishoudens in Nederland moeite om maandelijks de rekeningen te betalen. Uit onze gegevens van Geldfit blijkt dat 1 op de 3 Osse inwoners een hoog risico op schulden heeft. Geldzorgen leiden tot stress en beïnvloeden zo iemands gedrag. Het kan leiden tot verminderde gezondheid, uitsluiting en andere problemen. Met alle nadelige gevolgen van dien. Wij willen problemen door schulden voorkomen en verminderen. In onze aanpak laten we de regie bij de inwoner.

Het beleidskader voor de Aanpak van Geldzorgen 2024-2028 vormt de basis van onze inzet op het voorkomen en verminderen van armoede- en schulden in Oss. Dat doen we aan de hand van drie pijlers -acties voor alle inwoners, ondersteuning voor inwoners in armoede en ondersteuning voor inwoners met schulden- en altijd in een gezamenlijk aanpak dichtbij de inwoner in de eigen wijk of dorp. Voor iedereen in Oss willen we meedoen mogelijk maken door hen bestaanszekerheid te bieden binnen onze mogelijkheden.

Inwoners met een inkomen rond het sociaal minimum, die tijdelijke financiële ondersteuning nodig hebben, kunnen op ons rekenen met een breed aanbod aan hulp dankzij minimaregelingen en samen met onze subsidiepartners. We zijn daarbij toegankelijk, vindbaar, laagdrempelig en betrouwbaar. Zolang structurele verbetering van de financiële situatie nog niet binnen handbereik is, zorgen we voor een vangnet met een variatie aan armoedevoorzieningen.

Schulden willen we voorkomen en verminderen, ongeacht de achtergrond of hoogte van de betalingsachterstand. Dat vraagt om passende dienstverlening en aandacht voor bijzondere groepen zoals jongeren en zelfstandig ondernemers.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Inwoners in Oss hebben bestaanszekerheid en kunnen meedoen in de samenleving*
- *Inwoners die in de knel komen maken maximaal gebruik van de mogelijkheden uit het armoedebeleid.*
- *Er is goede ondersteuning voor inwoners met beginnende geldzorgen tot en met problematische schulden*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- We vertalen het nieuwe beleidskader Aanpak Geldzorgen 2024-2028 in concrete acties. Daarbij werken we aan een strategisch communicatieplan.	
- De verbeteringen rondom stress sensitieve en begrijpelijke informatievoorziening breiden we uit naar meer teams, bijvoorbeeld door brieven te herschrijven, heldere teksten op de gemeentewebsite te plaatsen en meer gebruik te maken van animaties.	Q1/2025
- Vroegsignalering bij betalingsachterstanden is een manier om schuldenproblematiek te voorkomen. Wij breiden onze inzet daarop uit.	2025
- Bij budgetcoaching helpen we inwoners met beginnende geldzorgen hoe ze zelf hun geldzaken kunnen regelen. Budgetcoaching is na een pilotperiode inmiddels een structureel onderdeel van onze dienstverlening.	
- Voor Jongeren en schulden hebben wij specifieke aandacht. Wij hebben een spreekuur op het MBO om het gesprek hierover makkelijk te maken. Wij sluiten vanuit schuldhulpverlening aan bij de integrale aanpak voor jongeren 16-27 jaar (BIG 5). Wij gaan in gesprek met jongeren over de juiste aanpak van armoede onder jongeren.	Q2/2025
- We geven vorm aan financiële educatie.	Q3/2025

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- Wij hebben onze samenwerking met bewindvoerders in Oss en regio gewijzigd. Uit evaluatie van het convenant bleek dat dit geen toegevoegde waarde had. We bespreken nu twee keer per jaar gezamenlijk welke ontwikkelingen en verbeteringen bij bewindvoering mogelijk zijn.	
- We ontwikkelen een project gericht op samenwerking met huisartsen en fysiotherapeuten als actieve verwijzers naar de gemeente wanneer zij mensen met geldproblemen ontmoeten. Wij kijken naar mogelijkheden voor financiering uit IZA/GALA.	Q3/2025

2.3 Opvang, onderwijs en onderwijshuisvesting

Wat willen we bereiken?
Wij zien het onderwijs als een belangrijke motor om kansengelijkheid te bevorderen: ook op school willen we dat iedereen mee kan doen. Ervoor zorgen dat àlle kinderen en jongeren zich kunnen ontwikkelen en gezond en veilig opgroeien, dat is de opdracht waar de Osse gemeenschap voor staat. Onderwijs en kinderopvang vervullen hierin een belangrijke rol. Het biedt een basis voor gelijke kansen. Niet alleen met het leren van de Nederlandse taal, maar ook met andere vaardigheden die nodig zijn om later als volwassene naar vermogen mee te kunnen doen aan de samenleving. Een samenleving die iedereen insluit, stimuleert en kansen biedt: de inclusieve samenleving. Het is de vertaling van Oss als UNESCO lerende stad.
Hoewel het huidige voorzieningenniveau op peil is staan we voor de opgave inclusiever onderwijs en inclusievere kinderopvang vorm te geven. Deze opgave krijgt een extra impuls met de "Werkagenda Route naar inclusief onderwijs 2035" van het Ministerie van Onderwijs. Doel van dit meerjarenprogramma is meer kinderen en jongeren met en zonder beperking of ziekte, met en zonder extra onderwijsondersteuning samen naar school en opvang te laten gaan. Dit vraagt veel. Zowel professionals uit onderwijs en kinderopvang, als de ondersteuningsstructuur met jeugdhulp en huisvesting van onderwijs en kinderopvang, krijgen er mee te maken. Daarom staat dit en komend jaar in het teken van een 'inclusie-dialoog' met alle samenwerkingspartners om de ambitie en betekenis hiervan te vertalen naar de praktijk.
We streven ernaar dat kinderen een goede start maken op de basisschool en dat onze jeugdigen opgroeien tot zelfredzame mensen, die het liefst met een startkwalificatie de arbeidsmarkt betreden. We bieden daarom ondersteuning bij schoolverzuim en willen voortijdig schoolverlaten voorkomen. De uitval uit het MBO is de laatste jaren gestegen. Vanuit de regionale Jongerenaanpak (NOBW) zetten we hier extra acties op in.

De gemeente heeft voor onderwijshuisvesting een wettelijke zorgplicht en is verantwoordelijk voor passende nieuwbouw en uitbreiding. Samen met de schoolbesturen hebben we in het Integraal Huisvestingsplan (IHP) de langetermijnvisie voor onderwijshuisvesting opgesteld. Het IHP geeft inzicht in de stand van onderwijshuisvesting en helpt om strategische keuzes te maken. Waar mogelijk benutten we leegstaande vierkante meters, verhuren we ruimtes en bouwen we flexibel. We bouwen bijna geen solitaire schoolgebouwen meer, maar kindcentra met onderwijskundige partners. Door veranderende leerlingenaantallen hebben we te maken met groei en krimp. Daarnaast zien we de ontwikkeling naar inclusief onderwijs. Samen met de schoolbesturen onderzoeken we de betekenis hiervan voor mogelijkheden voor samenwerking -inclusief (gezamenlijke) huisvesting- tussen speciaal en regulier onderwijs.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Onderwijs in Oss is inclusief en biedt kinderen gelijke kansen voor de ontwikkeling van hun talent*
- *Er is een goede aansluiting van jeugdhulp op ondersteuning in opvang en onderwijs*
- *Onderwijshuisvesting is van goede kwaliteit*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We zetten de aanpak van voortijdig schoolverlaters en verzuim vanuit het Regionaal Bureau Leerplicht BNO voort. Daarbij gaan we uit van de volgende beleidslijnen. 1) De leerplichtambtenaar geeft altijd prioriteit aan het zo snel als mogelijk stoppen van verzuim en werkt nauw samen met ketenpartners. 2) Alle jongeren (16-23) die geen startkwalificatie kunnen halen zijn in beeld en hebben een duurzame werkplek, passende dagbesteding of volgen een traject naar werk of zorg. 3) Alle voortijdig schoolverlaters worden benaderd en ondersteuning geboden om ze te verleiden om onderwijs te gaan volgen.	Continu
- We implementeren de wet van School naar Duurzaam Werk, die per augustus 2025 ingaat. Daarin zijn extra activiteiten voor de doelgroep kwetsbare jongeren 23-27 jaar. Het RBL BNO en partners in de regio bereiden zich voor op deze wijziging. De aanpak sluit aan bij de regionale Jongerenaanpak als onderdeel van Noordoost Brabant Werkt.	Q3/2025
- We werken met alle partners uit opvang, onderwijs en jeugdhulp samen aan de 'Osse sporen naar kansen' (Onderwijs Achterstanden Beleid). Er zijn 3 sporen: (1) Taal & Talent, (2) Zorg & Groei, (3) Samen Oss (meedoen en inclusie). In samenwerking stellen we ontwikkeldoelen op, lijnen we activiteiten op en richten we doorgaande lijnen in. Hiervoor is het overleg Osse Bestuurlijk Educatieve Agenda (OBEA). In overeenstemming met de ambities zetten we OAB- en NPO-middelen in. NPO-middelen zijn beschikbaar tot 1 augustus 2025.	Continu
- Wij monitoren het gebruik van SMI: de regeling voor kinderopvang voor kinderen van ouders die door omstandigheden (ziekte, tijdelijke afwezigheid) onvoldoende voor hun kinderen kunnen zorgen.	2025
- Het programma Leesstimulering Oss (gemeente en Bibliotheek Oss) biedt alle scholen en kinderopvanglocaties een passend aanbod aan boeken en een leesconsulent. We versterken dit met filmpjes, folders, bijeenkomsten en verbindingen met andere activiteiten gericht op basisvaardigheden.	
- Wij organiseren Voorschoolse Educatie voor Oekraïense peuters (2,5 tot 4 jaar).	
- Wij dragen zorg voor voldoende capaciteit NT2- en ISK-onderwijs. Door verhoogde instroom niet-Nederlandstalige kinderen en jongeren (statushouders en ook Oekraïeners) en door personele tekorten in het onderwijs (po, vo en mbo) is taalonderwijs aan deze groepen een uitdaging.	Continu
- Samen met de scholen(koepels) voor primair onderwijs worden de Taalklassen NT2 –waarin kinderen minimaal een jaar verbleven– doorontwikkeld tot Taaldoorstroomgroepen. Kinderen stromen uit deze groepen naar regulier thuisnabij onderwijs, zodra dat kansrijk mogelijk is. De scholen die het vervolgtraject bieden worden gefaciliteerd met expertise, deskundige ondersteuning en methodieken om ieder kind een passend aanbod te kunnen doen.	
- Wij evalueren de dyslexiepilots, die in op twee basisscholen zijn ingericht. Daaruit leren we welke interventies succesvol zijn in het versterken van het taalonderwijs, het voorkomen van aanvragen voor dyslexiediagnostiek en hoe we kennis versterken rond de combinatie van NT2 en dyslexie.	Q2/2025
- We werken verder aan de verbinding tussen onderwijs en jeugdhulp; daarbij is aanpassing aan de orde vanwege de 'inclusie-agenda' en de komst van 'brugfunctionarissen'. Dit zijn laagdrempelig toegankelijke personen op scholen voor gezinnen met vragen en zorgen die niet direct met onderwijs te	Q2/2025

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
maken hebben. Hierin nemen we ook de functie van de 'Familie-contactpersonen' mee die nu in Oss op enkele scholen werken.	
- Er zijn in Oss meerdere voorzieningen op het snijvlak onderwijs- en jeugdhulp waarbij onderwijspartners en jeugdhulporganisaties intensief samenwerken. We onderzoeken met de Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs en de gemeenten Meierijstad, Bernheze en Maashorst, hoe we de bewezen Onderwijszorgarrangementen (OZA-aanpakken) breder in het onderwijs in kunnen zetten en maken daar meerjarige afspraken over.	
- We investeren samen met enkele schoolbesturen voor het basisonderwijs in vernieuwing van het burgerschapsonderwijs. Dit betreft een landelijke pilot waarin gemeente Oss onder meer samen met de VNG en de 'Coöperatie Leren voor Morgen' actief burgerschap en bevordering cohesie op een andere en nieuwe manier gaan vormgeven. Deze activiteiten passen ook bij de Lerende stad Oss (Unesco Learning city).	
- We gaan alle schoolgebouwen schouwen en doen onderzoek doen naar de prioritering van nieuwe projecten en wanneer dit tot welke huisvestingsopgaven leidt. Dit geeft voeding voor het IHP.	2025
- Door de groei van de Mozaïek hebben wij 't Kleurenbos verhuisd naar de leegstaande ruimten in MFA Noorderlicht. Voor De Evenaar en 't Kleurenbos realiseren wij een verbouwing zodat beide scholen passende en adequate huisvesting hebben in de MFA.	2025
- Samen met schoolbestuur Filios werken we aan een oplossing voor de groei van het aantal leerlingen bij De Wissel.	2026
- Samen met de schoolbesturen Filios, SAAM en Optimus werken we aan de vervangende nieuwbouw voor De Lockaert en De Polderhof in combinatie met SBO Het Baken.	2027
- Samen met het schoolbestuur Optimus werken we aan een vervangende voorziening voor de scholen in Megen/Macharen/Haren (Kindlandschap De Eiber).	2027
- Samen met de schoolbesturen en het SWV PO 3006 werken wij aan de realisatie van een integrale voorziening voor het speciaal onderwijs: vernieuwbouw speciale voorziening SO '2 scholen op 1 locatie' voor Hub Noord-Brabant en Oosterwijs.	2028
- Samen met de schoolbesturen en het SWV VO 3006 werken wij aan de realisatie van een integrale voorziening voor het voortgezet speciaal onderwijs: vernieuwbouw speciale voorziening VSO '2 scholen op 1 locatie' voor Hub Noord-Brabant en Oosterwijs.	2028
- We verkennen wat nodig is voor een kindcentrum in de nieuwe uitbreidingswijk Amsteleind.	2028 (fase 1)
- Samen met schoolbestuur SAAM werken we aan de vervangende voorzieningen voor De Regenboog en De Teugelaar in de Schadewijk.	2029
- Samen met schoolbestuur Filios werken we aan de vervangende voorziening voor De Nieuwe Link in de Schadewijk.	2030
- We gaan starten met de voorbereiding voor de vernieuwbouw van Hertogin Johanna locatie Vianenstraat.	2030

3. Programma-informatie

3.1 Duurzaamheid

Wij willen dat iedereen mee kan doen in onze samenleving. Onderwijs en werk zijn belangrijk voor participatie. Wij werken aan een duurzame plek op de arbeidsmarkt voor onze inwoners. Daarom streven we naar een startkwalificatie bij een zo groot mogelijke groep inwoners en gaan uitval uit onderwijs tegen. We ondersteunen mensen met een uitkering om passend werk te krijgen en te houden. We werken aan erkende certificaten en praktijkverklaringen waarmee kennis en vaardigheden beter aantoonbaar zijn. Leven lang ontwikkelen is een belangrijk uitgangspunt. Naast werk, stimuleren wij andere vormen voor meedoen in de samenleving.
Wij streven naar inclusief onderwijs en organiseren hulp om de scholen heen.
Wij hebben een breed pakket aan armoedemaatregelen voor huishoudens in financieel zware situaties en passen maatwerk toe voor mensen die het nodig hebben.
De global goals die bij dit programma horen zijn: geen armoede, geen honger, kwaliteitsonderwijs, fatsoenlijk werk en gezonde economie, ongelijkheid verminderen en partnerschappen.

3.2 Verbonden partijen

Hier geven we weer in hoeverre onze verbonden partijen bijdragen aan de doelstellingen van dit programma. We noemen hier alleen de gemeenschappelijke regelingen omdat dit wettelijk verplicht is. Andere verbonden partijen laten we hier buiten beschouwing.
De verbonden partijen hebben we ook toegelicht in de paragraaf hierover.

Werkvoorzieningschap Noordoost-Brabant

Het Werkvoorzieningschap is opdrachtgever voor IBN als uitvoeringsorganisatie van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw). Het Werkvoorzieningschap is namens 6 gemeenten enig aandeelhouder en eigenaar van IBN.

Regionaal Bureau Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten Brabant Noordoost (RBL BNO)

Het RBL BNO voert voor gemeente Oss en de regio de wettelijk verplichte taken rond leerplicht en RMC uit. Het voorkomen en terugdringen van ongeoorloofd schoolverzuim, voortijdig schoolverlaten en langdurig thuiszitten is haar kerntaak.

3.3 Beleidskaders

1. Maatregelen Wet werk en bijstand (2015)
2. Beleidskader Participatiewet (2015)
3. Notitie re-integratiebeleid (2023)
4. Beleidskader Wet Inburgering (2021)
5. Beleidskader Aanpak Geldzorgen 2024-2028 (2023)
6. Plan van aanpak Laaggeletterdheid ‘Meedoen begint bij de basis’ (2024)
7. Beleidskader 2021-2024 Regionaal Bureau Leerplicht en voortijdig schoolverlaten Brabant Noordoost (RBL) (2021)
8. Onderwijsachterstandenbeleid ‘Sporen naar kansen voor kinderen’ (2019)
9. Integraal Huisvestingsplan onderwijsvastgoed (actualisatie 2022)

3.4 Indicatoren

Indicator	Bron	2020	2021	2022	2023	Streef-waarde
Voortijdig schoolverlaters Oss	Dashboard VSV DUO	1,84%	1,88%	2,58%	n.n.b.	<2,0%
Bereik VVE doelgroep	Peutermonitor	97%		110%	85%	90%
Gebruik armoedevoorzieningen huishoudens 120%	WISZ	78,3%	73,9%	83,7%	83,4%	80%
Gebruik armoedevoorzieningen huishoudens p-wet	WISZ	90,2%	90,4%	93,7%	94,5%	90%
Percentage stijging bijstandsuitkeringen	WISZ	5%	-3,1%	-1%	4%	0%

3.5 Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 50.000 tot 100.000 inwoners.

Indicator	Oss	Referentie	Jaar
Absoluut verzuim onderwijs per 1.000 leerlingen (niet ingeschreven op school)	11,3	5,9	2023
Relatief verzuim onderwijs per 1.000 leerlingen (wel ingeschreven, niet aanwezig)	16	26	2023
Voortijdig schoolverlaters (VO en MBO)	2,5%	2,4%	2023
Kinderen in uitkeringsgezin	4%	5%	2022
Werkloze jongeren 16-22 jaar	2%	1%	2022
Personen met een bijstandsuitkering per 10.000	265,4	303,1	2023
Personen 15-64 jaar met lopend re-integratietraject per 10.000 inwoners	223,8	197,6	2023
Netto arbeidsparticipatie (aandeel beroepsbevolking met baan)	73,3	73	2023
Demografische druk (verhouding tussen niet-productieve leeftijdsgroepen < 20 jaar en > 65 jaar en productieve groep 20-64 jaar)	69%	75,3	2024

4. Financiën

4.1 Nieuw beleid

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Toekomstige investeringen maatschappelijk vastgoed (onderwijs en ontmoeten)	0	0	0	-520	1.116
Uitbreiding team Geldzorgen	0	172	172	172	172
Rijksgelden armoede en schulden	0	-172	-172	-172	-172
Totaal nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**-520**	**1.116**

Toelichting nieuw beleid

Toekomstige investeringen maatschappelijk vastgoed (onderwijs en ontmoeten)
Voor toekomstige investeringen in onderwijshuisvesting en andere maatschappelijke voorzieningen stellen we voor om een extra stelpost op te nemen van afgerond structureel € 1,1 miljoen. Hierdoor hebben we € 1,6 miljoen beschikbaar voor toekomstige investeringen. Voor het jaar 2027 kan een eerdere stelpost van € 520.000 vervallen. We hebben voor de jaren 2027-2028 grote investeringen gepland, zoals voor specialistische voorziening Speciaal onderwijs (€ 14 miljoen) en voor Voortgezet speciaal onderwijs (€ 14 miljoen). Ook voor de nieuwe wijk Amsteleind zijn onderwijsinvesteringen en een gymzaal geraamd (eerste fase € 4,5 miljoen) . Voor de jaren 2028 en 2029 voorzien we investeringen voor de Regenboog en Teugelaar. Voor ontmoeten voorzien we in 2028/2029 investeringen in De Nolder, de Binnenstad en Geffen, hiervoor ramen we een PM bedrag. Per saldo stijgen de investeringslasten hierdoor fors. Daarom moeten we een stelpost opnemen.

Uitbreiding team Geldzorgen
We stellen voor 2 fte aan extra formatie beschikbaar te stellen voor het team Geldzorgen vanaf 2025. Het gaat om 1 fte budgetcoaching en 1 fte Budget beheer-Oss. We betalen dit uit de structurele middelen die we van het Rijk in de meicirculaire 2024 hebben ontvangen voor betere dienstverlening op het gebied van armoede en schulden. Team Geldzorgen voert activiteiten uit gericht op het voorkomen of verminderen van schulden. Eén van die activiteiten is budgetcoaching en hiervoor is in 2023 een pilot gestart. Daarnaast voert team Geldzorgen ook de activiteit BB-Oss (budgetbeheer en budgetondersteuning Oss) uit. De ontwikkeling van budgetcoaching en BB-Oss heeft in 2024 om structureel 2 fte extra capaciteit gevraagd. Dit vanwege het toenemende aantal inwoners wat hier gebruik van maakt. De kosten hebben we gedekt uit het participatiebudget (en was onderdeel van de begroting van het nieuwe beleidskader armoede en schulden). In 2024 zien we wederom een stijging van het aantal trajecten, waardoor we de capaciteit vanaf 2025 willen uitbreiden.

4.2 Autonome ontwikkelingen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Minima beleid Meedoen is belangrijk en vangnetregeling zwemlessen	-50	-30	-30	-30	-30
Vrijval ESF subsidie	-393	0	0	0	0
Lagere kosten Participatiebudget	-200	0	0	0	0
Lagere kosten energietoeslag 2023	-208	0	0	0	0
Investeringen Onderwijshuisvesting Onderwijs	0	-123	4	-819	84
Opbrengst kinderopvang gekoppeld aan investeringen onderwijs	0	0	0	185	-31
Hogere kosten leerlingenvervoer	40	40	40	40	40
Vrijval reserve huisvestingskosten onderwijs	-54	26	26	2	0
Opvang vluchtelingen leefgeld 2025	0	300	300	300	300
Inzet reserve vluchtelingen	0	-300	-300	-300	-300
Bestedingsplan reserve bestaanszekerheid	-104	0	0	0	0
Totaal Autonome ontwikkelingen	**-969**	**-87**	**40**	**-622**	**63**

Toelichting Autonome ontwikkelingen

Minima beleid Meedoen is belangrijk en vangnetregeling zwemlessen
We stellen voor om in 2024 incidenteel met € 50.000 en vanaf 2025 structureel met € 30.000 te verlagen. De resultaten van het Meedoen is Belangrijk (MIB) budget van de afgelopen jaren en de huidige prognose laten een overschot zien. In de programmabegroting 2024-2027 hebben we al een deel van de financiële ruimte (€ 50.000) binnen het MIB budget ingezet ter dekking van het nieuwe beleidskader Armoede en Schulden. Op basis van de huidige inschattingen hebben we vanaf 2024 een structureel voordeel van € 50.000. Naast dit voordeel stellen we voor om vanaf 2025 de extra kosten van de vangnetregeling zwemlessen van € 20.000 structureel te dekken. De extra kosten zijn ontstaan door een toename van het aantal kinderen/tieners in Oss zonder zwemdiploma die gebruik maken van deze regeling (vanaf groep 7 basisschool tot 18 jaar). Het gaat met name om kinderen uit gezinnen met laag inkomen en/of een migratieachtergrond. Daarnaast zijn de kosten van energie en personeel van het zwembad toegenomen, waardoor de uitvoering van deze regeling ook duurder is geworden. Per saldo hebben we in 2024 een voordeel van € 50.000 en vanaf 2025 jaarlijks € 30.000.

Vrijval ESF subsidie
We laten incidenteel € 392.505 ESF subsidie vrijvallen in 2024. De hoogte van de definitieve toekenning van ESF NINA REACT is € 1.025.505. In de programmabegroting 2024-2027 hebben we € 633.000 ESF middelen voor 2024 ingezet ten behoeve van het nieuwe beleidskader Armoede en Schulden. Door onderrealisatie van andere gemeenten en overrealisatie van de gemeente Oss, is de definitieve toekenning voor de gemeente Oss hoger uitgevallen dan begroot. De resterende middelen geven we niet meer uit in 2024 en vallen vrij.

Lagere kosten Participatiebudget
We hebben in 2024 eenmalig lagere kosten van € 200.000 vanuit het participatiebudget. De huidige prognose 2024 van het participatiebudget laat een overschot zien. In de meicirculaire 2024 hebben we extra middelen voor nieuw begeleiding (beschut werken) ontvangen waarvan we een deel niet verwachten uit te geven (€ 140.000). Daarnaast zien we in 2024 financiële ruimte binnen het bestaande budget (€ 60.000).

Lagere kosten energietoeslag 2023
We hebben lagere kosten van € 208.000 voor energietoeslag in 2024. Voor de uitvoering van energietoeslag tot 120% van het wettelijk minimum inkomen hebben we Rijksmiddelen ontvangen. Voor uitbreiding van de doelgroep naar 130% van het wettelijk minimum inkomen en studenten hebben we in 2022 en 2023 middelen uit de reserve bestaanszekerheid onttrokken en middelen voor 2024 gereserveerd. De uitvoering van energietoeslag liep tot april 2024. Voor het bekostigen van uitbreiding van de doelgroep hebben we € 208.000 minder nodig gehad dan verwacht.

Investeringen Onderwijshuisvesting Onderwijs
Het meerjaren investeringsplan is geactualiseerd, waarbij bedragen en/of planning zijn aangepast. Per saldo leidt dit voor voordelen in de eerste jaren en tot een structureel nadeel van € 84.000. Belangrijke mutaties zijn:
- De uitvoering van kindcentrum de Eiber is verschoven van 2026 naar 2026-2027. Naast indexatie van de kosten is de investering verhoogd met € 300.000 toegevoegd voor de inrichting van de openbare ruimte.
- De aanpassing van Kleurenbos/Evenaar is verschoven van 2024 naar 2024-2025. De investering is € 673.000 hoger. Bij de eerste uitwerking van het ontwerp is gebleken dat er meer aanpassingen nodig zijn in het gebouw (zowel bouwkundig als installaties). Daarnaast hebben we een extra opgave om taalklassen te huisvesten n.a.v. de opvanglocatie.
- Voor aanpassingen De Wissel is de uitvoering verschoven van 2024 naar 2024-2025.
- Voor Oss NW Polderhof/Lockaert is de uitvoering verschoven van 2025-2026 naar 2026-2027. Naast indexatie van de kosten, wordt er een voorbereidingskrediet voor het jaar 2024 beschikbaar gesteld.
- Voor SBO Het Baken geldt een indexatie van de kosten en is de uitvoering verschoven van 2025-2026 naar 2026-2027.

Opbrengst kinderopvang gekoppeld aan investeringen onderwijs
We investeren de komende jaren in onderwijshuisvesting, inclusief de realisatie van de kinderopvang. Door vertraging van projecten hebben we lagere opbrengsten van kinderopvang in 2027 € 185.000, maar vanaf 2028 € 31.000 extra. De opbrengsten vanuit het Baken en De Eiber verschuiven van 2027 naar 2028. We begroten extra inkomsten in 2028 vanuit de huur kinderopvang Polderhof/Lockaert.

Hogere kosten leerlingenvervoer
We hebben hogere kosten van jaarlijks € 40.000 voor leerlingenvervoer. We zien de aantallen leerlingen dat gebruik maakt van het leerlingenvervoer stijgen, wat extra kosten met zich meebrengt. We zagen deze stijging afgelopen jaren ook al. Maar omdat we in 2022 en 2023 extra incidentele middelen vanuit het Rijk ontvingen voor leerlingenvervoer Oekraïne hadden we per saldo geen nadeel. Deze extra gelden ontvangen we vanaf 2024 niet meer. Dit maakt dat we nu een tekort in begroting hebben van € 40.000.

Vrijval reserve huisvestingskosten onderwijs
We laten het saldo van de reserve huisvestingskosten onderwijs van € 54.320 vrijvallen en heffen de reserve op. Dit betekent een voordeel in 2024 en een nadeel van € 26.000 in 2025 en 2026.

Opvang vluchtelingen leefgeld 2025
We verwachten in 2025 € 300.000 uit te geven aan uitkeringen van leefgelden voor de opvang van vluchtelingen. Dit bedrag betalen we uit de reserve Opvang vluchtelingen, die is gevuld met ontvangen Rijksgelden. Deze kosten zijn lastig te ramen omdat het verloop van de oorlog en het verloop in aantallen vluchtelingen niet te voorspellen is. We hebben als uitgangpunt de verwachte kosten 2024 genomen.

Bestedingsplan reserve bestaanszekerheid
We hebben het meerjarige bestedingsplan van de reserve Bestaanszekerheid geactualiseerd. We verwachten in de periode 2024 tot en met 2027 afgerond € 2.020.000 uit te geven van de beschikbare € 2.881.000. In 2022 en 2023 hadden we een onttrekking voor het jaar 2024 geraamd van in totaal € 762.000. Daar bovenop verwachten we voor de periode 2024 tot en met 2027 nog € 1.258.000 te onttrekken. Het bedrag van € 1.258.000 is als volgt opgebouwd:

- € 745.000 voor de crisisaanpak en extra inzet voor bedrijfsvoering. We zetten middelen in als gevolg van bestandstijging (Inkomen) en een toename binnen de doelgroep Jongeren (Werk). Daarnaast zetten we middelen in voor extra inzet vanuit bedrijfsvoering. De uitgaven hebben betrekking op inzet van extra mensen/inhuur voor de periode 2024 tot en met 2026.
- € 190.000 voor het vergroten (verhogen van inkomensgrens naar 130%) van de doelgroep van de energietoeslag. De regeling liep tot 1 april 2024.
- € 127.000 voor gemeentelijk schuldenbeleid. De middelen zetten we in voor preventie en het verbeteren van communicatie van schuldhulpverlening.
- € 120.000 voor de uitvoering van het project Processen Sociaal Domein. Dit project is in 2023 gestart en hangt nauw samen met de invoering van het Regiesysteem binnen het Sociaal Domein. Een groot deel van de processen wordt in 2024 beschreven. De middelen zijn vanuit de jaarrekening 2023 hiervoor beschikbaar gesteld.
- € 64.000 voor inburgering. Het betreft uitvoeringsbudget en budget voor kosten van einde lening inburgeringsplichtig (ELIP). De middelen zijn vanuit het Rijk hiervoor beschikbaar gesteld.
- € 30.000 voor het teamontwikkelingstraject.

In 2024 hebben we afgerond € 104.000 vanuit de reserve vrij laten vallen: € 75.000 voor het project AJOSS (Aanpak Jongeren met schulden in Oss) en € 29.428 middelen voor de pilot Digitaal samenwerkplan ten behoeve van de Samenwerkwijze.
De resterende middelen van afgerond € 757.000 bestaan uit € 342.000 rijksmiddelen voor de uitvoering van inburgering en ELIP's kosten, € 393.000 betreft resterende crisismiddelen (TOZO en TONK middelen) en € 21.000 resterende middelen voor gemeentelijk schuldenbeleid. Als het Rijk nog met extra middelen voor de uitvoering van inburgering komt, dan zal een deel van de inburgeringsmiddelen in de reserve vrijvallen. Voor de resterende crisismiddelen en resterende middelen voor gemeentelijke schuldenbeleid ligt er op dit moment geen bestedingsplan. Aanvraag voor inzet van de middelen zal plaatsvinden op het moment dat er een financieel knelpunt gerelateerd aan inkomenszekerheid en werkzekerheid ontstaat.

4.3 Septembercirculaire

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Alleenverdienersproblematiek 2023-2024	152	0	0	0	0
Participatie (IU)	0	218	218	217	219
Bijstand jongerennorm	0	0	-51	-52	-54
Totaal septembercirculaire	**152**	**218**	**167**	**165**	**165**

Toelichting septembercirculaire

Alleenverdienersproblematiek 2023-2024
We ontvangen in 2024 eenmalig € 152.000. Gemeenten kunnen financiële ondersteuning bieden aan huishoudens die als gevolg van de alleenverdienersproblematiek in 2023 en 2024 onder het bestaansminimum uitkomen. Gemeenten kunnen de gemiste huur- en zorgtoeslag compenseren vanuit de individuele bijzondere bijstand. We voeren deze regeling uit en voegen het bedrag toe aan onze budgetten.

Participatie (IU)
We ontvangen circa € 200.000 extra voor participatie. We krijgen dit geld extra als compensatie van de afschaffing van het lage inkomensvoordeel (LIV) in de sociale werkvoorziening. Het lage inkomensvoordeel betreft een tegemoetkoming die werkgevers kunnen krijgen voor werknemers met een laag inkomen. Deze vervalt per 2025. We stellen voor om deze toe te voegen aan onze WSW middelen.

Bijstand jongerennorm
Gemeenten kunnen vanuit de bijzondere bijstand een aanvulling op de bijstand aan 21-minners geven als hun ouders niet bij kunnen springen. Dit word nu gedaan vanuit bijzondere bijstand maar dit wordt overgeheveld naar algemene bijstand (BUIG). We ontvangen daarom jaarlijks vanaf 2026 afgerond € 54.000 minder voor bijzondere bijstand. Dit komt voort uit het wetsvoorstel participatie in balans die ingaat per 1 januari 2026.

4.4 Wat mag het kosten?

In de volgende tabel geven we een financieel overzicht van het programma.

+ is uitgaven
- is inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Bestaand beleid					
Lasten	87.494	83.533	82.578	83.106	82.256
Baten	-43.140	-38.246	-38.246	-38.431	-38.431
Saldo	44.354	45.286	44.331	44.675	43.825
Stortingen reserves	0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	-1.732	-650	-400	-276	-54
Saldo mutaties reserves	-1.732	-650	-400	-276	-54
Totaal bestaand beleid	**42.621**	**44.636**	**43.931**	**44.399**	**43.771**
Nieuw beleid	0	0	0	-520	1.116
Autonome ontwikkelingen	-969	-87	40	-622	63
Budgettair neutrale wijzigingen	2.404	215	215	215	215
Septembercirculaire	152	218	167	165	165
Totaal programma	**44.208**	**44.983**	**44.353**	**43.637**	**45.330**

4.5 Lasten per product

In de volgende figuur hebben we voor 2025 de totale lasten per product in beeld gebracht.

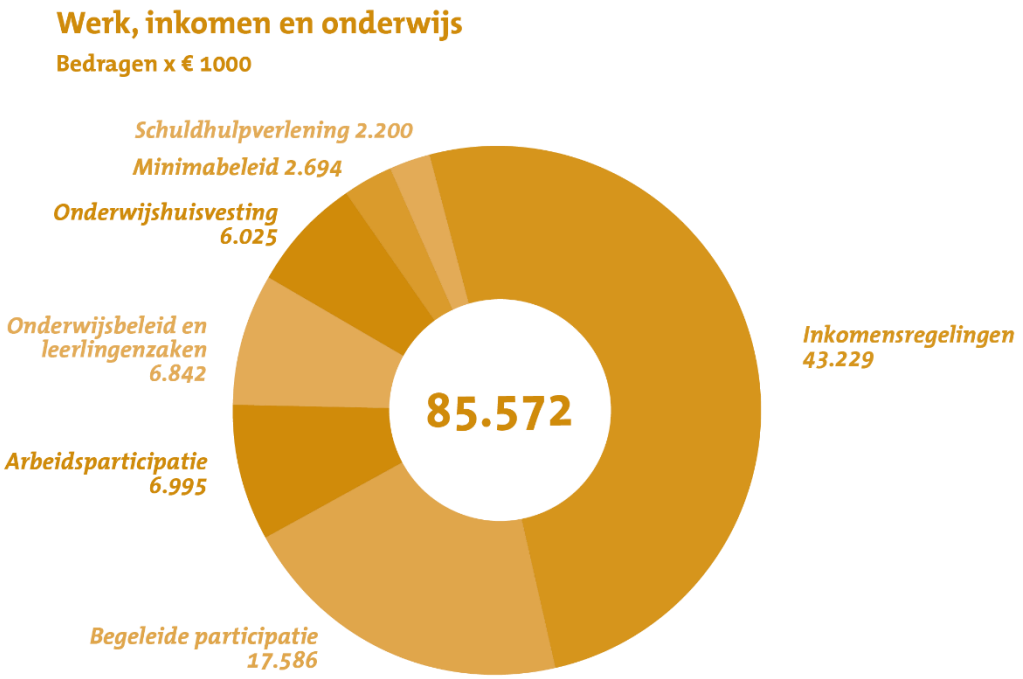

5. Overzicht subsidies

We geven hier een overzicht van de subsidies binnen dit programma.

bedragen x € 1.000

Subsidies	Begroting 2025
Arbeidsparticipatie	4
Minimabeleid	663
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	3.208
Onderwijshuisvesting	5
Totaal Programma 2. Werk, inkomen en onderwijs	**3.881**

Programma 3. Ontmoeten, sport en cultuur

1. Inleiding

Onze samenleving staat voor grote veranderingen. Door ontwikkelingen op demografisch gebied, vooral de vergrijzing en ontgroening, zien we dat ons systeem van sociale zekerheden onder druk komt te staan.
De zorgvraag neemt de komende jaren toe en wordt vaak ook nog complexer. Waar we de afgelopen decennia vanuit de overheid ondersteuning boden aan het individu is het nu en in de toekomst noodzakelijk dat ook onze inwoners elkaar ondersteunen. Dit is niet alleen noodzakelijk vanuit een kostenperspectief, we moeten schaarste herverdelen, maar ook vanuit het perspectief van een krappe arbeidsmarkt. We hebben iedereen nodig.

Als gemeentelijke overheid willen we ondersteuning bieden om voor iedere inwoner meedoen mogelijk te maken. Wij werken aan een veerkrachtige en inclusieve samenleving in Oss.
In het sociaal domein doen we dat vanuit de volgende waarden:

- Mens centraal. Inwoners willen zoveel mogelijk eigen regie en verantwoordelijkheid over hun leven en hun leefomgeving. Zij doen en kunnen veel zelf en samen met hun omgeving. We sluiten daarom aan bij de mensen en wat zij aanvullend nodig hebben.
- Nabijheid. Wij zijn makkelijk benaderbaar. Ondersteuning is nabij en waar mogelijk ingebed in de sociale structuur in de dorpen en wijken.
- Eenvoud. We werken vanuit de bedoeling en doen wat nodig is, passend bij de inwoner en zijn mogelijkheden. We maken steeds de afweging hoe we administratieve processen voor inwoners, onze samenwerkingspartners en de gemeentelijke organisatie kunnen vereenvoudigen.
- Vakmanschap en partnerschap. Onze medewerkers zijn deskundig, hebben de juiste competenties en blijven leren. Ze zijn hierbij in staat waarderend en zonder vooroordeel het gesprek aan te gaan. Ondersteuning voor onze inwoners geven we samen met partners vorm. We bouwen aan netwerken en participeren hier actief in. Professionals vanuit verschillende afdelingen en organisaties en inwoners werken waar nodig integraal samen. Hierbij is de Samenwerkwijze uitgangspunt.

Inhoudelijk onderschrijven we de landelijke agenda voor het sociaal domein. Dat betekent investeren in herstellen van bestaanszekerheid, vergroten kansengelijkheid en gezond leven makkelijker maken.

Voor het programma Ontmoeten, sport, gezondheid en cultuur vertaalt dit zich in het vormgeven van de sociale basis in voorzieningen, het stimuleren van gezond leven en ontmoeten en het bieden van een breed cultuuraanbod. Hier zien we een groot spanningsveld ontstaan op de (financiële) houdbaarheid van voorzieningen, verduurzaming en het maatschappelijk belang ervan. Daarnaast staat vrijwilligersinzet al langer onder druk, bij verenigingen en in het sociale leven.
Vanuit de sociale basis zijn voorzieningen op het gebied van sport, cultuur en ontmoeten van groot belang, maar door de stijgende kosten en verschillende wensen niet altijd financieel houdbaar. We zetten daarom in op meervoudig gebruik van voorzieningen en vragen daarbij ook iets van gemeenschappen. Dit doen we via Thuis in de buurt, een nieuw op te stellen visie op bewegen en sport, het op peil houden van onze culturele voorzieningen.
We zijn ervan overtuigd dat het op deze manier ondersteunen van onze gemeenschappen bijdraagt aan het welzijn en de gezondheid van onze inwoners.

De belangrijkste speerpunten dit programma zijn:

- Ontmoeten mogelijk maken
- Sport en bewegen voor iedereen
- Gezond leven makkelijker maken
- Breed cultuuraanbod in Oss
- Vrijwilligers beter ondersteunen

2. Programma-onderdelen

2.1 Ontmoeten

Wat willen we bereiken?
Ontmoeten en actief zijn spelen een belangrijke rol in mee kunnen doen en verbeteren het welzijn en de gezondheid van onze inwoners. Om dat mede mogelijk te maken hebben we in dorpen, stadjes en wijken van de gemeente Oss toegankelijke gemeenschapshuizen. Deze wijk- en dorpshuizen bieden gelegenheid aan verschillende vormen van ontmoeten en samenkomen voor de inwoners: voor het verenigingsleven en voor allerhande andere activiteiten voor inwoners, inclusief laagdrempelige ontmoetingsactiviteiten voor kwetsbare inwoners. De gemeenschapshuizen bieden ook vrijwilligers een betekenisvolle tijdsbesteding en kunnen fungeren als broedplaats voor gemeenschapsactiviteiten en sociaal ondernemerschap. We begeleiden de gemeenschapshuizen actief met deze transitie, die ze als gevolg van bovengenoemde maatschappelijke ontwikkelingen moeten doormaken.
Op verschillende plekken in onze gemeente zijn we bezig met renovatie of nieuwbouw van gemeenschapshuizen. De plannen hiervoor worden in goed overleg met de gebruikers ontwikkeld, maar staan in toenemende mate onder druk. Enerzijds door sterk oplopende prijsstijgingen in de bouw en anderzijds als gevolg van toenemende eisen en wensen in de ontwikkeling en concretisering van het betreffende plan. Gemeenschapshuizen waarvoor geen renovatie of vervangende nieuwbouw is voorzien maar die nog niet voldoen aan de duurzaamheidscriteria worden door de gemeente verduurzaamd. Om dit te bereiken wordt de "Routekaart verduurzaming maatschappelijk vastgoed" in 2024 vastgesteld. Vanwege de financiële positie van de gemeente zullen we dit traject gespreid over een aantal jaren stapsgewijs moeten uitvoeren.
Naast de verduurzaming zal ook aandacht zijn voor aanpassingen in het kader van Wet- en Regelgeving en zal waar mogelijk aansluiting gevonden worden met de uitvoering van geplande onderhoudswerkzaamheden.

We ondersteunen de dorps- en wijkhuizen in hun functie. Om meer inzicht te krijgen in de maatschappelijke meerwaarde werken we samen aan een handzame tool om de activiteiten en de impact daarvan te monitoren. Dat biedt beleidsinformatie maar ook houvast voor de vrijwillige besturen. De monitoring is eenvoudig jaarlijks uit te voeren en wordt onderdeel van de jaarlijkse rapportage ten behoeve van de subsidie. Dit proces is nog volop in ontwikkeling.
De dorps- en wijkhuizen zijn onderdeel van de sociale basis. Betaalbaarheid voor alle gebruikers en een gezonde exploitatie van de gebouwen is essentieel. Voor de uitwerking van een alternatief exploitatiemodel, waarbij de bijdrage aan het oplossen van maatschappelijke opgaven en hiermee maatschappelijk rendement onderdeel is, is een extern adviesbureau betrokken. Een verdere uitwerking staat in 2025 gepland.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *De wijk- en dorpshuizen zijn kwalitatief op orde en geschikt voor de functies die er in uitgeoefend worden*
- *De vrijwilligersorganisaties voor gastheerschap, beheer en onderhoud worden adequaat ondersteund in hun werkzaamheden*
- *De wijk- en dorpshuizen zijn verduurzaamd voor het gebruik*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We stellen een Integraal Huisvestingsplan op voor Ontmoeten	Q1/2025
- We gaan een alternatieve financieringswijze van onze gemeenschapshuizen uitwerken, op basis van hun opdracht voor programmering van laagdrempelig ontmoeten. Dit doen we in combinatie met Thuis in de Buurt.	Q4/2025
- We realiseren de verplaatsing van het gemeenschapshuis de Bongerd en de tennisvereniging de Brug in Macharen	Q4/2026
- We realiseren een nieuwe gemeenschapshuis Vidi Reo in Ravenstein	Q4/2026
- We verbouwen wijk- en dorpshuizen zodat deze geschikt zijn voor de huiskamerfunctie met geschikte keukens voor samen koken en samen eten in het kader van Thuis in de Buurt	Q4/2026
- We regelen de herhuisvesting van Scouting Oss Zuid	Q4/2026
- De voorzieningen in Maren-Kessel worden herijkt. Waaronder het ontmoeten in Den Nolder, hiervoor regelen we een voorbereidingskrediet. Vervolgens gaan we aan de slag met de realisatie van een duurzame invulling van het ontmoeten Maren Kessel.	2024-2028
- We ronden de tweede fase van het onderzoek voor De Binnenstad af en realiseren vervolgens deze ontmoetingsfunctie.	2024-2028
- Ten behoeve van de ontmoetingsfunctie van de Koppellink en Het Oude Klooster realiseren we een aanpassing van de maatschappelijke voorzieningen in Geffen	2028

2.2 Sport en gezonde leefstijl

Wat willen we bereiken?
Het belang van sporten en bewegen staat buiten kijf. Gezondheid, zowel fysiek als mentaal, speelt op alle leefdomeinen een belangrijke rol.
Door het Rijk worden we via het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorgakkoord (IZA) extra gestimuleerd om deze thema's integraal in te vullen.
Het GALA-akkoord helpt ons om verder te werken aan betere netwerken en samenwerking tussen het zorgdomein, sociaal domein en partners met een rol op het gebied van leefstijl, sport, cultuur en ontmoeten. We streven daarbij naar een verschuiving van incidentele activiteiten naar structurele inzet, waarbij sport, cultuur en ontmoeten vaker worden ingezet als onderdeel van de welzijn- en zorgketen.

Sport en bewegen
Het Osse Sportakkoord (OSA) hebben we vernieuwd en sluit aan bij de doelstellingen van IZA en GALA. Daarnaast hebben we in 2024 een nieuwe visie op sport en bewegen ontwikkeld. Samen met het OSA vormt dit voor de komende jaren de basis voor onze inzet op het gebied van sport en bewegen. We zien dat samenwerken nodig en noodzakelijk is om voor te kunnen bestaan als vereniging. Samenwerken met professionele aanbieders behoort daarbij ook tot de mogelijkheden.

Het beleidskader Vitale Sportvereniging biedt uitgangspunten voor samenwerking tussen sportverenigingen en de rol van de gemeente daarin. We blijven goede voorbeelden ondersteunen.

Sportverenigingen en andere sportaanbieders zijn van belang voor lokale gemeenschappen. We blijven investeren in een goede sport- en beweeginfrastructuur die ook meteen ten doel heeft om de (bredere) leefbaarheid in stand te houden of te verbeteren. Om dat voor elkaar te krijgen willen we bestaande sportaccommodaties beter laten gebruiken. De groeiende behoefte aan binnensportcapaciteit in het stedelijk gebied pakken we op natuurlijke investeringsmomenten aan. We kijken hierbij ook naar de ontwikkelingen op het gebied van sport en bewegen in de openbare ruimte, ook buiten de bestaande accommodaties,

zoals urban sports.

Gezondheid
In 2024 zijn we gestart met het ontwikkelen van een nieuw gezondheidsbeleid. De focus ligt daarbij op positieve gezondheid, het verkleinen van gezondheidsverschillen en een gezonde leefstijl. Ook hierin zoeken we de samenhang en integraliteit met de akkoorden GALA en IZA en onze partners in het veld zoals SEC, Ons Welzijn en de GGD.

We zetten vanuit het thema Gezonde Leefomgeving ook in op het aantrekkelijk maken van de openbare ruimte voor sporten en bewegen.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *We vergroten de mogelijkheden om te sporten en te bewegen door buitensportaccommodaties open te stellen voor anders georganiseerde sport- en beweegactiviteiten. Maar ook door de openbare ruimte aantrekkelijker te maken voor sporten en bewegen.*
- *We verbinden het gemeentelijk gezondheidsbeleid sterker aan de welzijn-en zorgketen en de doelstellingen van het Osse Sportakkoord*
- *We ondersteunen (sport)verenigingen om de maatschappelijke ontwikkelingen goed het hoofd te kunnen bieden*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- Op basis van de nieuwe visie op sport en bewegen willen we bestaand beleid vanaf 2025 waar nodig versterken en vernieuwen. We richten ons niet alleen op het verhogen van sportdeelname, maar ook op het stimuleren van een gezonde levensstijl en het vergroten van inclusie en diversiteit.	continu
- We stellen een integraal huisvestingsplan op voor onze sportaccommodaties.	Q1/2025
- Verduurzaming en energiebesparing zijn een speerpunt voor de vitaliteit van de amateursport. We gaan de gemeentelijke stimuleringsregeling voor energiebesparing van amateursportaccommodaties daarom herijken.	2025
- Het beleidskader Vitale en veilige sportverenigingen loopt eind 2025 af. We maken een notitie waarin we beschrijven hoe we kunnen investeren in verenigingsondersteuning. Dit in lijn met het vrijwilligersbeleid.	Q4/2025
- We werken samen met afdelingen en externe partners aan een nieuwe gezondheidsbeleid, dat we in 2025 laten vaststellen door de gemeenteraad. Hierin zal de inhoud van een aantal eerder opgestelde visies samenkomen, waaronder het algemene gezondheidsbeleid, sport- en beweegvisie, visie sociale basis en plan van aanpak GALA.	Q2/2025
- In 2025 stellen we een uitvoeringsplan gezondheid op. Dat is de verdiepingsslag van de nieuwe gezondheidsnota. We geven in het uitvoeringsplan meer concreet aan wat we gaan doen, op welke thema's en hoe.	Q4/2025
- We blijven inzetten op de vijf ketenaanpakken: een Kansrijke Start voor iedereen, valpreventie, aanpak overgewicht kinderen waaronder de Gecombineerde Leefstijl Interventie (GLI) en de aanpak overgewicht volwassenen.	continu
- We leggen actief de verbinding met relevante ruimtelijke projecten om onze beleidsdoelen te laten landen in de leefomgeving. Bijvoorbeeld in de ontwikkeling van Amsteleind en de gebiedsontwikkeling rondom het nieuwe zwembad.	continu

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- In 2024 zijn we gestart met het opstellen van een voorlopige raming op van de kosten van de gebiedsvisie, de planologische procedure, de benodigde onderzoeken en de participatie van de locatie van het nieuwe zwembad. Behalve de al beschikbaar gestelde kredieten voor de voorbereiding, moet er voor de voorbereiding en onderzoeken een aanvullend bedrag gereserveerd worden. Uit de voorbereiding en onderzoeken blijken vervolgens de maatregelen die nodig zijn om de locatie rondom het nieuwe zwembad in te richten. We presenteren de kostenraming bij het voorstel met het Definitief Ontwerp (DO) van het zwembad.	2024-2026
- In 2025 herijken we het speelruimtebeleid op het gebied van toegankelijkheid, spelen, bewegen en ontmoeten in de openbare ruimte.	2025
- We besteden aandacht aan gezondheid in beleidsontwikkeling over de leefomgeving, bijv. door betrokkenheid bij het Omgevingsplan, ruimtelijke ordening en klimaatadaptatie in relatie tot kwetsbare inwoners.	continu

2.3 Cultuur

Wat willen we bereiken?
Cultuur is belangrijk voor mensen, cultuur heeft een krachtig verbindend vermogen. Voor veel mensen is cultuur beoefenen een belangrijke waarde in het dagelijkse leven, om het zelf te doen of als toeschouwer om er van te genieten. Cultuur biedt je de gelegenheid om jezelf te ontwikkelen en te groeien. Het draagt bij aan fijn wonen en leven. Die hernieuwde kennis over het belang van cultuur in de samenleving versterkt de pijlers van onze in 2021 vastgestelde cultuurnota “Cultuur verbindt O(n)SS!”.

Cultuureducatie en cultuurparticipatie zijn onze pijlers. We blijven daarbij inzetten op het (mede) mogelijk maken van zoveel mogelijk cultuur door (amateur)kunstenaars, verenigingen, stichtingen en professionele culturele organisaties. Dat doen we met regelingen en fondsen en dat stimuleren we actief in samenwerking met onze professionele culturele organisaties.
We zijn trots op onze kunstenaars, amateurbeoefenaars, kunstverenigingen en onze professionele cultuurinstellingen. Daarom is er ook een cultuurprijs ingesteld.

De culturele infrastructuur (instrumenten, functies en voorzieningen) die we hebben in Oss, biedt volop kansen voor aantrekkelijke culturele activiteiten. De basis van die structuur moet wel op orde blijven. Dat betekent ook een gezonde, duurzame exploitatie en financiering van onze (kern)partners en behoud van de diversiteit in het cultuuraanbod. We werken aan de fysieke infrastructuur met de voorbereidingen voor vernieuwde huisvesting voor theater De Lievekamp en Centrum van de Kunsten Muzelinck. Ook dragen we mede zorg voor een levendig Walkwartier, met Bibliotheek en Stadsarchief. We zoeken in goed overleg met Museum Jan Cunen naar optimalisatie van de Villa in haar museale taak en functie.
In de samenhang met andere beleidsvelden in het sociaal domein werken we aan meer inzet vanuit cultuur. Bijvoorbeeld met cultuur op recept, het programma Kunst & Geluk van Muzelinck en Theater van de Stad. Cultuur is een belangrijke schakel in het welzijn van onze inwoners.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Culturele activiteiten zijn aantrekkelijk en voor iedereen toegankelijk om aan deel te nemen of om er van te genieten. We zetten in op gezamenlijke programma’s van het culturele veld voor intensivering van cultuureducatie en cultuurparticipatie*
- *Onze culturele infrastructuur is breed, divers en sterk We zetten in op het behoud van een eigentijds voorzieningenniveau*

- *Het subsidiebeleid voor de culturele sector is helder en sluit aan op de ambities in de cultuurnota. We zetten in op het afspreken van prestatie indicatoren met onze kernvoorzieningen om ontwikkelingen te kunnen monitoren*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- In 2024 is het Warenhuis door de ontwikkelaar casco aan de gemeente opgeleverd. Het restant van 2024 en een groot deel van 2025 zal nodig zijn om het casco gebouw af te bouwen en te richten. Opening van het Warenhuis wordt in november 2025 verwacht.	Q4/2025
- We ontwikkelen een circulair theater en centrum voor de kunsten waarin nieuwe huisvesting voor theater De Lievekamp en Centrum van de Kunsten Muzelinck komt. Besluitvorming over het Definitief ontwerp (DO) is gepland voor de raad in december 2024. Start van de bouw is gepland in september 2025.	2024-2026
- Over de toekomst van Groene Engel gaan we met de Raad in gesprek, op basis van het externe onderzoek dat is uitgevoerd. Uit het onderzoek komt dat er voor een gezonde exploitatie en bedrijfsvoering een verhoging van de structurele subsidie nodig is. Na besluit van de Raad geven we hier uitvoering aan.	Q1/2025
- Over de toekomst van Centrum voor de Kunsten Muzelinck gaan we met de Raad in gesprek, op basis van het externe onderzoek dat is uitgevoerd. Uit het onderzoek komt dat er voor een gezonde exploitatie en bedrijfsvoering een verhoging van de structurele subsidie nodig is. Na besluit van de Raad geven we hier uitvoering aan.	Q1/2025
- We starten in 2024 met het uitreiken van de jaarlijkse Osse Kunst- en cultuurprijs.	vanaf 2024 doorlopend
- We maken gebruik van rijksmiddelen (SPUK impuls jongerencultuur) om de lokale jongerencultuur te versterken en activiteiten uit te voeren.	2024-2025
- We gaan het Cultuurfonds amateurkunst evalueren.	Q1/2025

2.4 Vrijwilligers

Wat willen we bereiken?

Maatschappelijke verenigingen, stichtingen, coöperaties en andere samenwerkingsverbanden zijn er in allerlei soorten en maten. In al hun verscheidenheid is er een grote gemeenschappelijke factor; het werk wordt gedaan door vrijwilligers die tijd en energie stoppen in 'hun klupje'.
Vrijwilligersorganisaties en vrijwilligers zijn belangrijk voor de sociale samenhang in een wijk, buurt of dorp, voor het erbij horen, voor zingeving, voor leefbaarheid, voor gezamenlijkheid, voor omzien naar elkaar.

We zien dat het vrijwilligerswerk onder toenemende druk staat als gevolg van allerlei maatschappelijke ontwikkelingen, zoals individualisering, complexere vrijwilligerstaken en drukkere agenda's. We zien dat bij de sportverenigingen, bij de gemeenschapshuizen, bij amateurkunstorganisaties, bij jeugdclubs, eigenlijk overal. Het lijkt steeds moeilijker te worden om vrijwilligers te vinden die voor een langere periode een functie uitvoeren of een taak oppakken.

Vanuit de gemeente willen we ons inspannen om de vrijwilligersorganisaties te helpen en ondersteunen, zodat ze deze ontwikkelingen het hoofd kunnen bieden. Op basis van gesprekken met vrijwilligersorganisaties is duidelijker geworden waar zij behoefte aan hebben. Uit dit onderzoek bleek dat er dringende behoefte is aan een actieve en meewerkende gemeente ten aanzien van activiteiten en evenementen die door vrijwilligers georganiseerd worden. Ook bleek er behoefte aan een centraal aanspreekpunt bij de gemeente. De uitkomsten

hebben we verwerkt in de vastgestelde nota vrijwilligersbeleid. En we starten met een gemeentelijk Vrijwilligerspunt.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- We hebben een meewerkende en faciliterende houding ten aanzien van vrijwilligers(organisaties) binnen alle afdelingen van de gemeente Oss
- We ontwikkelen het Vrijwilligerspunt Oss binnen de gemeentelijke organisatie, om vrijwilligers te stimuleren en te helpen als zij vragen hebben over gemeentelijke processen
- We laten onze waardering voor vrijwilligers blijken

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- We richten een Vrijwilligerspunt binnen de gemeente Oss op. Het Vrijwilligerspunt is aanspreekpunt en vraagbaak voor vrijwilligersorganisaties over gemeentelijke processen. Het Vrijwilligerspunt heeft een verbindende rol tussen de verschillende afdelingen van de gemeentelijke organisatie en vrijwilligersorganisaties.	vanaf Q4/2024
- We werken volgens de bedoeling en hebben een faciliterende en meewerkende houding naar vrijwilligers. We nemen het werk niet over, maar denken mee en helpen bij het verduidelijken van gemeentelijke processen. Indien nodig verwijzen we vrijwilligers door, bijvoorbeeld naar ONS Welzijn, de Muzelinck of het SEC.	doorlopend proces
- We verbinden vrijwilligersorganisaties in lerende netwerken. Hiervoor organiseren we bijeenkomsten, waardoor vrijwilligers elkaar kunnen ontmoeten, knelpunten en successen kunnen uitwisselen en van elkaar kunnen leren. De gemeente heeft hierin een faciliterende rol.	vanaf Q4/2024
- We uiten onze waardering naar vrijwilligers. Dit doen we door de uitreiking van de Gouden Oogappel en de organisatie van de jaarlijkse vrijwilligers bedankavond in theater de Lievekamp in december.	jaarlijks

3. Programma-informatie

3.1 Duurzaamheid

We geven op het gebied van duurzaamheid zelf het goede voorbeeld. Daarom gaan we met de gebruikers van gemeentelijke gebouwen en onze partners de maatschappelijke vastgoed portefeuille verduurzamen. Denk aan de realisatie van het nieuwe Golfbad en de beoogde herbouw van het Zuiderstrandtheater voor Theater De Lievekamp. We volgen daarbij het Klimaatakkoord zoals beschreven in de *Nota Verduurzamen Maatschappelijk Vastgoed* en streven naar een CO2 arme portefeuille in 2050. De gemeentelijke regeling voor de verduurzaming van buitensportaccommodaties blijft van kracht. Ieder jaar zal in de paragraaf Integraal voorzieningenbeleid verslag worden gedaan van de voortgang van de verduurzaming. We proberen zoveel mogelijk de 'natuurlijke momenten' te gebruiken voor het verduurzamen, zoals verbouw, nieuwbouw of groot onderhoud.
De global goals die bij dit programma horen zijn: goede gezondheid en welzijn, gendergelijkheid, ongelijkheid verminderen, duurzame steden en gemeenschappen en vrede, veiligheid en gerechtigheid.

3.2 Verbonden partijen

Hier geven we weer in hoeverre onze verbonden partijen bijdragen aan de doelstellingen van dit programma. We noemen hier alleen de gemeenschappelijke regelingen omdat dit wettelijk verplicht is. Andere verbonden partijen laten we hier buiten beschouwing.
De verbonden partijen hebben we ook toegelicht in de paragraaf hierover.

Brabants Historisch Informatiecentrum (BHIC)
Het Brabants Historisch Informatiecentrum (BHIC) voert voor Oss en de andere deelnemende gemeenten en waterschappen wettelijk verplichte taken uit op het gebied van archiefbeheer, ordening, controle en – ontsluiting. Binnen de mogelijkheden werkt het BHIC aan het beleidsdoel 'meer publiek, meer divers publiek'. Dit sluit aan bij onze doelstelling om cultuur, in dit geval het papieren en digitale erfgoed van de gemeente, gemakkelijk toegankelijk te maken voor belangstellenden. Het BHIC gaat actief aan de slag met het e-depot. Over de verhoging van de kosten per inwoner is overeenstemming. Het BHIC is landelijk een van de koplopers in de digitaal ontsloten historische naslag.

Gemeentelijke Gezondheidsdienst Hart voor Brabant (GGD)
De GGD voert taken uit voor 1,1 miljoen inwoners, waarvan ongeveer 200.000 jeugdigen. De GGD bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid van alle inwoners in de regio, met speciale aandacht voor kwetsbare inwoners en de jeugd. Het doel van de GGD is 'gezondheid vanzelfsprekend maken'. Dat hoopt zij te bewerkstelligen via de volgende pijlers: 1. voorkomen als het kan, 2. iedereen verschillend, allemaal gelijk, 3. zelf, maar niet alleen, 4. overal om ons heen, binnen en buiten.

Regionale Ambulance Voorziening Brabant Midden-West-Noord (RAV Brabant MWN)
De Gemeenschappelijke Regeling (GR) van de Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord (RAV Brabant MWN) omvat het werkgebied van twee veiligheidsregio's. Dat betekent dat het werkgebied van de RAV Brabant MWN bestaat uit in totaal 35 gemeenten in Brabant, waaronder Oss. De regeling is gebaseerd op de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr).

Bij de RAV staat de patiënt centraal. Kwaliteit van zorg en patiëntveiligheid staan hoog in het vaandel. Uitgangspunt hierbij zijn drie hoofddoelstellingen: kwalitatief hoogwaardige ambulancezorg, optimale spreiding & beschikbaarheid en bedrijfsvoering binnen budgettaire kaders.
Deze GR wordt nog in stand gehouden vanwege de door personeel opgebouwde rechtszekerheid; die mag niet worden aangetast. Maar er is geen sprake van gemeentelijke bijdragen.

3.3 Beleidskaders
1. Integraal Voorzieningenbeleid (IVP)
2. Thuis in de buurt (laagdrempelig ontmoeten)
3. Cultuurnota "Cultuur verbindt O(n)ss"
4. Visie sport en bewegen
5. Beleidskader Vitale Sportvereniging inclusief addendum Veilige Sportvereniging
6. Uitvoeringsnota maatschappelijk vastgoed (2013)
7. Kader stellende uitgangspunten verduurzaming maatschappelijk vastgoed
8. Koers Stadshart Oss
9. Gezond leven, Goed leven; gezondheidsbeleid 2018-2021, Bernheze & Oss (verlengd tot en met 2022)

3.4 Indicatoren

Indicator	Bron	2018	2020	2022	2023	Streef-waarde
Tevredenheid inwoners over voorzieningen	Waarstaatjegemeente.nl	76%	74%	67%	**	75%
Inzet burgers voor leefbaarheid in de buurt	Waarstaatjegemeente.nl	24%	21%	17%	**	22%
Actief in verenigingsleven	Waarstaatjegemeente.nl	62%	55%	52%	**	63%
Volwassenen (18+) die voldoen aan norm gezond bewegen	GGD Brabanscan.nl	-	45%	43%	***	60%
Mensen met ernstig overgewicht (obesitas 18-64 jaar)	GGD Brabantscan.nl	-	18%	17%	***	12%

**De norm 'gezond bewegen' is sinds 2017 aangescherpt, vandaar de trendbreuk tussen 2016 en 2020/2022*
***De burgerpeiling Waarstaatjegemeente is een tweejaarlijks peiling in de even jaren.*
De eerstvolgende peiling is dit najaar (2024); de resultaten zijn waarschijnlijk begin 2025 beschikbaar.
****De GGD-volwassenenquête is een vierjaarlijkse peiling (m.u.v. 2022; extra peiling i.v.m. corona).*
De eerstvolgende peiling is dit najaar (2024); de resultaten zijn waarschijnlijk medio 2025 beschikbaar

3.5 Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 50.000 tot 100.000 inwoners. Deze waren voor 2022 nog niet beschikbaar. Als bron is daarom de BrabantScan gebruikt voor de cijfers Oss en de referentie 2022.

Indicator	Oss	Referentie*	Jaar
Niet-sporters	48%	45%	2022

*als referentiegebied is gekozen voor de hele regio 'Hart voor Brabant'.
De burgerpeiling Waarstaatjegemeente is een tweejaarlijks peiling in de even jaren. De eerstvolgende peiling is dit najaar (2024); de resultaten zijn waarschijnlijk begin 2025 beschikbaar.

4. Financiën

4.1 Nieuw beleid

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Rentestijging nieuwbouw Golfbad	0	0	341	576	648
Rentestijging nieuwbouw Lievekamp	0	183	493	747	1.115
Structurele verhoging subsidie Groene Engel	0	250	250	250	250
Structurele verhoging subsidie Muzelinck	0	250	250	250	250
Investering in Sport	0	0	48	47	55
Carnavalsloods Haren	57	0	0	0	0
Inzet reserve carnavalsloodsen	-57	0	0	0	0
Gebiedsinrichting nieuw zwembad	0	0	PM	PM	PM
Totaal nieuw beleid	**0**	**683**	**1.382**	**1.870**	**2.318**

Toelichting nieuw beleid

Rentestijging nieuwbouw Golfbad
We verwachten hogere rentekosten van € 0,6 miljoen voor de nieuwbouw van het Golfbad. We gaan op dit moment uit van een projectfinanciering met een percentage van 3,3%. De rente is afgelopen jaar aanzienlijk gestegen. Hoe de werkelijke rente zich de komende jaren ontwikkeld is en blijft onzeker.

Rentestijging nieuwbouw Lievekamp
We verwachten hogere rentekosten van € 1,1 miljoen voor de nieuwbouw van de Lievekamp. We gaan op dit moment uit van een projectfinanciering met een percentage van 3,3%. De rente is afgelopen jaar aanzienlijk gestegen. Hoe de werkelijke rente zich de komende jaren ontwikkeld is en blijft onzeker.

Structurele verhoging subsidie Groene Engel
We stellen voor om financiële ruimte op te nemen voor een mogelijke verhoging van de subsidie voor de Groene Engel vanaf 2025 met jaarlijks € 250.000. Dit doen we vooruitlopend op het gesprek met de gemeenteraad. Al langer geeft Cultuurpodium Groene Engel aan onvoldoende structurele subsidie te ontvangen. In opdracht van de gemeenteraad hebben we nader onderzoek laten doen om antwoord te krijgen op de vraag wat er nodig is voor een gezonde exploitatie die past bij de rol en de opdracht die Groene Engel heeft. Uit het onderzoek van bureau Firma Doen en Laten blijkt dat structureel € 250.000 meer subsidie nodig is om de huidige opdracht uit te kunnen voeren. Het onderzoeksrapport levert ook een aantal dringende adviezen op rondom organisatie, bedrijfsvoering en programmering. Om van toegevoegde waarde te blijven, adviseert bureau Firma Doen en Laten de opdracht voor de Groene Engel aan te passen met een integrale afweging van het gewenste voorzieningenaanbod in Oss. We willen deze adviezen samen met Groene Engel oppakken. Groene Engel is een kernorganisatie binnen de Osse culturele infrastructuur. Dat draagt bij aan de gewenste diversiteit van het cultuuraanbod in Oss.

Structurele verhoging subsidie Muzelinck

We stellen voor om financiële ruimte op te nemen voor een mogelijke verhoging van de subsidie voor de Muzelinck vanaf 2025 met jaarlijks € 250.000. Dit doen we vooruitlopend op het gesprek met de gemeenteraad. In opdracht van de gemeenteraad is een onderzoek uitgevoerd om helder te krijgen wat er organisatorisch en financieel nodig is voor Centrum voor de Kunsten Muzelinck om een gezonde exploitatie te kunnen voeren. Als startpunt voor dat onderzoek is het Meerjarenplan 2025-2028 van Muzelinck genomen. Berenschot concludeert dat voor uitvoering van hun huidige opdracht, uitgewerkt in het Meerjarenplan, meer structurele subsidie nodig is. Het gaat om een bedrag van € 250.000. Muzelinck is een kernorganisatie binnen de culturele infrastructuur in Oss die zorgdraagt voor cultuureducatie in brede zin: met het onderwijs, amateurkunst, cultuurparticipatie, muziekles en culturele activiteiten voor iedereen. Daarnaast ondersteunt Muzelinck met cultureel aanbod en/of interventies maatschappelijke uitdagingen en opgaven, zoals in proeftuin Ruwaard.

Investering in Sport

Voor extra investeringen in sport vragen we structureel € 55.000 extra. Voor de hockeyclub op sportpark De Rusheuvel zijn drie velden die moeten worden aangelegd/vervangen. Het betreft een waterveld, een seniorenveld en een pupillenveld. Het waterveld en seniorenveld staan gepland in 2025. Het pupillenveld in 2027.

Carnavalsloods Haren

We stellen voor om € 57.000 uit de reserve carnavalsloodsen beschikbaar te stellen voor een initiatief vanuit Haren voor het bouwen van een carnavalsloods. Dit betalen we uit het saldo van de reserve carnavalsloodsen. Momenteel vindt er onderzoek plaats naar de mogelijkheden voor deze loods, waaraan we als gemeente willen bijdragen. Hierna is de reserve leeg.

Gebiedsinrichting nieuw zwembad

Gecombineerd met de realisatie van het nieuwe zwembad gaan we aan de slag met de gebiedsinrichting van het nieuwe zwembad. Deze plannen moeten nog worden uitgewerkt. Vandaar dat we nu een PM post hiervoor opnemen.

4.2 Autonome ontwikkelingen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Vrijval voorziening onderhoud inventaris sporthallen	-77	0	0	0	0
Transitiemiddelen GGD Hart van Brabant 2024	236	0	0	0	0
Hogere kosten aanleg kunstgrasveld Onder d'n Plag en verschuiving naar 2025	0	103	0	0	0
Inzet algemene reserve	0	-103	0	0	0
Investeringen Maatschappelijke voorzieningen Ontmoeten	0	-18	-18	32	32
Extra incidentele bijdrage Omroep Maasland	0	65	65	0	0
Vrijval budget Eenmalige evenementen	-60	-40	-40	-40	-40
Hogere opbrengsten sporthallen en zalen	-126	-126	-126	-126	-126
Totaal Autonome ontwikkelingen	**-26**	**-119**	**-118**	**-134**	**-134**

Toelichting Autonome ontwikkelingen

Vrijval voorziening onderhoud inventaris sporthallen
We laten het saldo van € 77.000 uit de voorziening onderhoud (inventaris) sporthallen vrijvallen. Deze voorziening is niet meer nodig. We hebben in de begroting een structurele bedrag om de kosten voor inventaris van sporthallen jaarlijks te kunnen betalen.

Transitiemiddelen GGD Hart van Brabant 2024
We hebben in 2024 hogere kosten van € 236.000 voor transitiemiddelen voor de GGD Hart van Brabant. In de kadernota 2025 heeft de GGD aangekondigd dat in het kader van het GGD programma Financieel Fit & Gezond eenmalig voor de regio een bedrag van 3,5 miljoen noodzakelijk is om te komen tot een 'toekomstbestendige GGD'. Dit bedrag bestaat uit € 2,75 miljoen vanuit bijdragen van gemeenten en € 0,75 miljoen vanuit de GGD zelf. Dit geld gebruiken ze voor scholing, vervangingskosten van medewerkers in het kader van taakherschikking, ICT en programmakosten. Met deze eenmalige bijdrage verwacht de GGD geen concessies te hoeven doen aan de kwaliteit van haar dienstverlening. Ons aandeel hierin bedraagt eenmalig € 235.896.

Hogere kosten aanleg kunstgrasveld Onder d'n Plag en verschuiving naar 2025
We vragen € 103.000 extra middelen voor het kunstgrasveld Onder d'n Plag uit de algemene reserve met uitvoering in 2025 in plaats van 2024. In de programmabegroting 2024-2027 is via een amendement in 2024 € 600.000 beschikbaar gesteld uit de algemene reserve om de speelcapaciteit voor het voetbal Ravenstein/Onder d'n Plag in 2024 te faciliteren. Dit bedrag blijkt onvoldoende om toekomstig een kunstgrasveld aan te kunnen leggen. Hierdoor vragen we om een verhoging € 103.000 om in totaal € 703.000 beschikbaar te hebben. We schuiven de investering (en daarbij de dekking uit de algemene reserve) door naar 2025. De oorzaak ligt in prijsstijging. De nieuwe raming is op basis van de actuele kostprijs van dit project en de actuele kostenraming opgesteld door een extern adviesbureau.

Investeringen Maatschappelijke voorzieningen Ontmoeten
We hebben het meerjaren investeringsplan geactualiseerd, waarbij we bedragen en/of planningen hebben aangepast. De investering voor implementatie huiskamerfunctie thuis in de buurt is door indexatie verhoogd van € 685.000 naar € 703.000. Voor nieuwbouw dorpshuis Vidi Reo Ravenstein is de investering verhoogd met € 850.000 voor de inrichting van de openbare ruimte. De investering voor Scouting Oss Zuid is uitgesteld. Beoogde oplevering in 2024 is verschoven naar 2026. Dit geeft per saldo hogere kosten van € 32.000 vanaf 2027.

Extra incidentele bijdrage Omroep Maasland
Het kabinet werkt aan een stelselwijziging om de streekomroepen wettelijk te verankeren. Op 7 oktober 2023 heeft de Tweede Kamer ingestemd met de plannen van het kabinet om te komen tot een stelselwijzing van de lokale publieke omroepen per 2026 (nieuwe wetgeving) en 2027 (inwerkingtreding). Deze stelselwijzing is nodig om de streekomroepen wettelijk te verankeren. Oorspronkelijk was deze wijziging verwacht in 2025. In 2023 en 2024 heeft de raad aan Omroep Maasland een incidenteel bedrag van € 80.000 (per jaar) beschikbaar gesteld ter overbrugging. Deze overbrugging wordt nu ook gevraagd voor de jaren 2025 en 2026. Een deel van de hogere kosten kunnen we opvangen binnen eigen budgetten voor media, namelijk € 15.000. We vragen € 65.000 incidenteel budget voor 2025 en 2026.

Vrijval budget Eenmalige evenementen
We laten in 2024 € 60.000 en vanaf 2025 jaarlijks € 40.000 vrijvallen van het budget voor eenmalige evenementen. Al enkele jaren zien we dat het budget voor Eenmalige Evenementen niet volledig wordt besteed. De aanvragen zijn afgenomen, mogelijk doordat evenementen te duur worden om te realiseren. In 2022 hebben we € 50.000 en in 2023 hebben we € 40.000 besteed. Voor 2024 verwachten we slechts voor € 30.000 aan kosten. Daarom verlagen we het budget voor 2024 met € 60.000. Vanaf 2025 verlagen we het budget met € 40.000.

Hogere opbrengsten sporthallen en zalen
We hebben hogere opbrengsten voor het verhuren van sporthallen en zalen. We hebben de begroting geactualiseerd en hier volgt een verwacht voordeel uit van jaarlijks € 125.500. Afgelopen jaren zagen we bij de jaarrekening op dit onderdeel ook al voordelen.

4.3 Septembercirculaire
Niet van toepassing.

4.4 Wat mag het kosten?

In de volgende tabel geven we een financieel overzicht van het programma.

+ is uitgaven
- is inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Bestaand beleid					
Lasten	34.272	29.556	31.318	31.832	32.029
Baten	-4.806	-4.268	-3.933	-3.702	-3.702
Saldo	29.467	25.288	27.385	28.130	28.327
Stortingen reserves	1.265	279	0	12	12
Onttrekkingen reserves	-3.965	-684	-432	-412	-370
Saldo mutaties reserves	-2.700	-405	-420	-400	-357
Totaal bestaand beleid	**26.766**	**24.882**	**26.965**	**27.730**	**27.969**
Nieuw beleid	0	683	1.382	1.870	2.318
Autonome ontwikkelingen	-26	-119	-118	-134	-134
Budgettair neutrale wijzigingen	-2.146	610	642	630	630
Totaal programma	**24.594**	**26.057**	**28.870**	**30.096**	**30.782**

4.5 Lasten per product

In de volgende figuur hebben we voor 2025 de totale lasten per product in beeld.

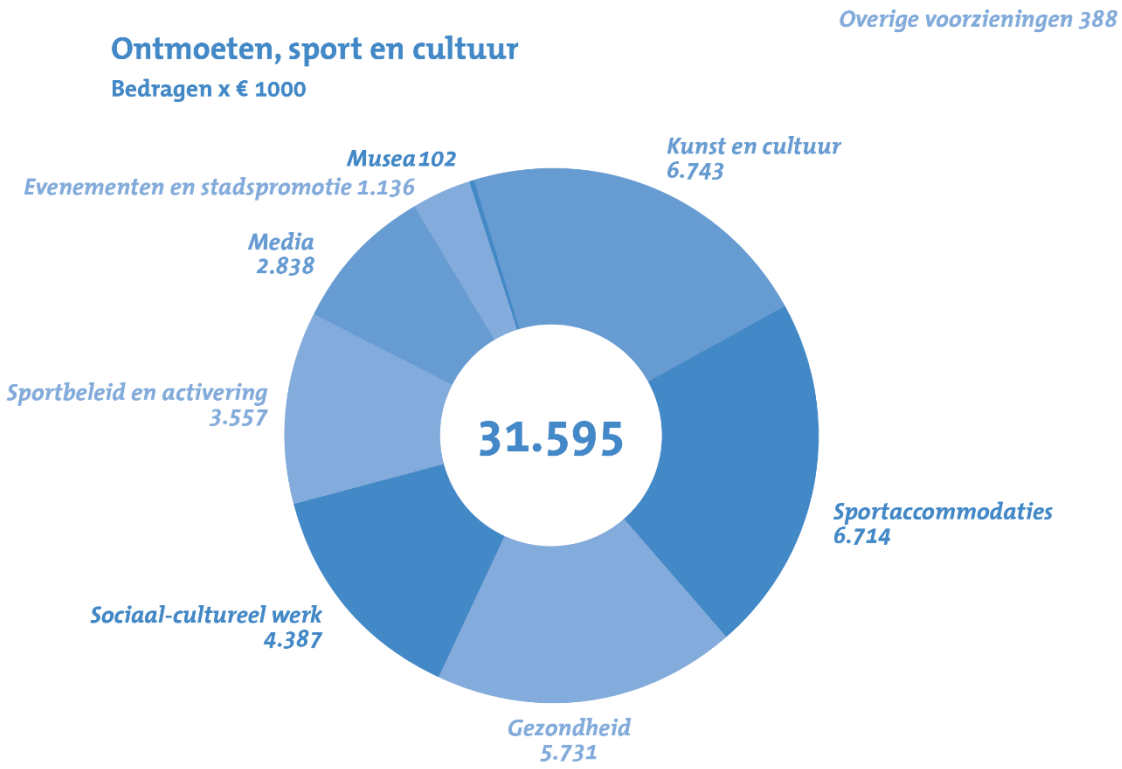

5. Overzicht subsidies

We geven hier een overzicht van de subsidies binnen dit programma.

bedragen x € 1.000

Subsidies	Begroting 2025
Evenementen en stadspromotie	216
Gezondheid	453
Kunst en cultuur	3.849
Media	2.821
Sociaal-cultureel werk	291
Sportbeleid en activering	921
Totaal Programma 3. Ontmoeten, sport en cultuur	**8.550**

Programma 4. Klimaat, energie en openbare ruimte

1. Inleiding

Eén van de grote opgaven in het Osse coalitieakkoord 2022-2026 is de verduurzaming van onze samenleving. In 2025 zijn de ogen dan ook gericht op uitvoering van het uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie. Specifieke acties richten zich straat/buurtniveau. Tegelijkertijd kijken we naar knelpunten op wijk- en gemeenteniveau. Daar zetten we in op koppelkansen, wanneer daar vanuit andere programma's of ontwikkelingen zich al een verandering voordoet. Meanderende Maas gaat de uitvoeringsfase in en het Bos van Oss zal verder aangelegd worden.

De energietransitie is in een andere fase gekomen: het besef van de complexiteit en omvang van de opgave leidt tot een noodzakelijke herijking van de activiteiten. Ambitieniveau - mensen - middelen wordt in balans gebracht. Daarbij wordt het 'geen spijt-perspectief' leidend: wat we doen, krijg je geen spijt van. We blijven volop inzetten in het verduurzamen van woningen onder andere door isolatie. De opgave aardgasvrije woningen blijkt juridisch, technisch en financieel lastig en is een worsteling van alle gemeenten in Nederland. De ambitie aardgasvrij in 2050 blijft onveranderd. Een lager energieverbruik draagt bij aan de onafhankelijk van Nederland én helpt om de maandelijkse energielasten te drukken. Bovendien is het een belangrijke stap in aanloop naar aardgasvrij worden.
De beleidskaders die dat ondersteunen zijn in ontwikkeling en zullen in 2025 en de jaren daarna in de raad ter besluitvorming voorgelegd worden. Voor wat betreft duurzame opwek is de koers onveranderd, al zijn externe factoren wel van invloed op de snelheid voor realisatie (beschikbaarheid aansluiting, financiering, etc.).
Het beheer van de openbare ruimte is uitdagend: het biedt kansen om ambities van de gemeente te verwezenlijken op het gebied van onder andere klimaat, energie en mobiliteit, maar levert ook nieuwe beheervraagstukken op als gevolg van aanzienlijke kostenstijgingen.
Wat betreft afval blijven we ons inzetten op het realiseren van onze afvaldoelstellingen: minder restafval, meer grondstoffen scheiden en hergebruiken, de CO2-uitstoot beperken, de kosten van afvalbeheer beter beheersbaar maken en de dienstverlening aan de inwoners op peil houden.

2. Programma-onderdelen

2.1 Klimaat en duurzaamheid

Wat willen we bereiken?
We richten ons op het zoveel mogelijk beperken van de gevolgen van klimaatverandering ('mitigatie') en het anticiperen op de gevolgen ervan ('adaptatie').

Door klimaatverandering neemt de kans op wateroverlast door extreme neerslag, hitte, droogte en overstromingen van de Maas toe. Dat levert risico's op voor onze gezondheid, voor de economie, voor de natuur en voor de veiligheid. Een samenhangend probleem is de achteruitgang van ecosystemen. Door beter gebruik te maken van natuurlijke systemen kan op een duurzame manier de balans tussen ecologie, economie en maatschappij worden hersteld. Voorbeelden van maatregelen die we kunnen treffen zijn: het versterken van de dijken, opvangen van water na hoosbuien en meer water en groen in steden en dorpen tegen hitte.

Op rijksniveau worden de opgaven van klimaatadaptatie en verbetering van de biodiversiteit erkend en opgepakt via nieuw beleid en wetgeving. Bijbehorende uitvoeringsmiddelen komen mogelijk via watersamenwerkingsniveau beschikbaar voor maatregelen op lokaal niveau. Die ontwikkelingen volgen we goed. Wij maken onze gemeente tot 2050 in stappen klimaatadaptief. Dit doen we samen met partners zoals de provincie, het waterschap, regiogemeenten en woningcorporaties, maar ook met onze inwoners en ondernemers.

De gemeenteraad heeft in 2024 het Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie vastgesteld voor de periode 2024-2028. Daarin staan de activiteiten die we in 2025 en verder willen gaan uitvoeren.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Waterveiligheid: We houden Oss – samen met onze partners - veilig bij hoog water*
- *Wateroverlast, hitte en droogte: Onze stad, stadjes en dorpen zijn beter toegerust op langere perioden van zware neerslag of grote hitte. We pakken knelpunten aan en we vergroenen de stad en de kernen*
- *Klimaatrobuuste ecosystemen: We behouden de huidige ecosystemen en zetten verder in op versterken en creëren van klimaatrobuuste ecosystemen zowel in het stedelijk al landelijk gebied.*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- We stellen een eerste wijkgroenagenda op.	Q2/2025
- We openen een kleinschalige subsidie voor bewonersinitiatieven.	Q3/2025
- We stellen een groenblauw werkplan op, waarbij we kijken naar hemelwaterstructuren, schaduwroutes en ecologische verbindingen.	Q4/2025
- We richten een schaduwplek of -route in op bedrijventerrein Moleneind, in samenwerking met het bedrijfsleven.	Q2/2025
- We leggen faunavoorzieningen aan bij gemeentewegen, hiervoor vragen we co-financiering vanuit de provincie Noord-Brabant aan.	continu
- We breiden het 'oeverwal in vogelvlucht'-project uit.	continu
- We gaan in het kader van het Bos van Oss door met het aanplanten van bos zodat we in 2026 een hoeveelheid bos van minimaal 20 hectare hebben aangeplant.	continu
- We voeren onderzoek uit naar onze rol en mogelijkheden bij hittegolven.	Q3/2025
- Het grondwatermeetnet is operationeel en inzichtelijk.	2025
- We werken mee aan beleidsontwikkeling bij het waterschap in relatie tot klimaatrobuuste polders.	Q4/2025
- We monitoren onze voortgang richting doelen in 2030 en 2050.	continu
- We koppelen onze uitvoering aan lopende processen, zoals het uitvoeren van het Integraal Uitvoeringsprogramma (IUP) en het mobiliteitsprogramma.	continu
- We werken als coalitiepartner mee aan de realisatie van dijkversterkingen.	continu
- We voeren het water- en rioleringsprogramma uit.	continu
- We werken samen met het waterschap en grondeigenaren aan het vasthouden van water om verdroging tegen te gaan.	continu
- Voor de landschapsverbinding Herperduin-Keent maken gaan we samen met Maashorst en het Waterschap een start maken met de realisatiestrategie.	continu
- We zetten communicatie in om bewustwording voor klimaatverandering te vergroten.	continu
- We zetten actief in op fondsenwerving.	continu

2.2 Energietransitie

Wat willen we bereiken?

Gebouwde omgeving
We zetten in op het verduurzamen van huizen, maar maken een tussenstap wat betreft het aardgasvrij maken van woningen. Het 'geen spijt-perspectief' wordt leidend: we helpen met energie besparen wat helpt om de maandelijkse energiekosten te drukken. De ambitie aardgasvrij in 2050 blijft onveranderd, maar dit doen we dus met een tussenstap. Dit betekent ook dat we het plan van aanpak voor het Nationaal Isolatie Programma (NIP) verder ten uitvoer brengen zodat we in Oss, naast adviezen, ook daadwerkelijk aan de slag gaan met het isoleren van woningen. Hiermee stimuleren we huiseigenaren hun woning zo ver mogelijk aardgasvrijgereed maken. In het verlengde van dit geen-spijt-perspectief heroverwegen we ook onze activiteiten voor Schadewijk en Herpen.

De grote remmende factor is op dit moment het soortenmanagementplan (SMP). We gaan aan de slag met een pre-SMP voor de gehele gemeente. De snelheid waarmee we dit realiseren is afhankelijk van de schaarse capaciteit die beschikbaar is in de markt.

We herzien de energie advies- en loketfunctie, waarbij we ook het aanbod voor financiële ondersteuning aanscherpen en bijstellen. 2025 is het laatste jaar waarin specifiek middelen voor energie-armoede door het rijk beschikbaar gesteld worden. Met een gerichte activiteit gaan we deze doelgroep nog een steun in de rug geven.

Duurzame energieopwek en energiesystemen
In de gemeente hebben we twee grote windprojecten die uitvoering geven aan onze doelstelling voor duurzame elektriciteitsopwekking. Dat zijn de Duurzame Polder en Elzenburg-de Geer. Voor de Duurzame Polder verwachten we dat na het vaststellen van het voorkeurs alternatief, dat initiatiefnemers zich melden met een vergunningaanvraag. Deze nemen we in behandeling in 2025. Het windpark Elzenburg-de Geer kan na de uitspraak van de Raad van State doorgang vinden. Deze turbines worden in 2025 gerealiseerd en gaan draaien. Daarnaast gaan we aan de slag met het opstellen van een plan van aanpak om van het windpark te komen tot een energiepark conform de daartoe ingediende motie.

In de Koersnota Energie staat een lokale uitwerking van het Nationaal Plan Energiesysteem, in de vorm van lokale randvoorwaarden voor ruimtelijke ontwikkelingen. Hoe die toegepast moeten worden is maatwerk. Dat betekent dat we capaciteit leveren voor grote(re) gebiedsontwikkelingen om energie aan de voorkant goed mee te nemen. We voorzien dit bij gebiedsontwikkelingen van de Spoorzone, Amsteleind en Ravenstein.

Bedrijven blijven we stimuleren en ondersteunen met een zakelijk energieloket. Ook zetten we door op het project Grote Oogst, waarbij we voor Moleneind samen met de bedrijven en provincie stappen zetten op het gebied van energie, klimaat en duurzaamheid. Klimaat, energie en duurzaamheid is steeds meer verweven bij bedrijven, we gaan daarom in 2025 onderzoeken in hoeverre dat ook in de aanpak van de gemeente verder geïntegreerd moet/kan worden en waar dat dan in de gemeentelijke organisatie het beste ingebed kan worden.

Netcongestie raakt een groot aantal activiteiten in het ruimtelijk en economisch domein. Om netcongestie in de toekomst te verminderen zal het elektriciteitsnet uitgebreid worden op hoogspannings-, middenspannings- en laagspanningsniveau. Dit is een taak van de netbeheerders TenneT en Enexis. De gemeente is nodig om passende locaties te vinden en medewerking te verlenen aan de ruimtelijke procedures. In 2025 verwachten we tot een samenwerking te komen op de uitbreiding van (of inpassing van een nieuw) 150KV-station. We verwachten tot nieuwe samenwerkingsafspraken te komen hoe we samenwerken in de energietransitie. Dit loopt uiteen van uitbreiding wijktrafo’s tot en met data delen. Het voornemen is om daarin op te trekken met de B7.

Energiebeleid, strategie en samenwerking

In 2024 is de Kadernota Energietransitie ter vaststelling aan de gemeenteraad aangeboden. Deze kadernota biedt een richtinggevend kader waarin we onze opgave voor Energie benoemen voor 2050. Door verantwoordelijkheid te nemen voor onze eigen opgave dragen we bij aan de onafhankelijkheid van Nederland in de energievoorziening. Hoe we aan die opgave gaan voldoen werken we uit in een Uitvoeringsprogramma Energie.

Vanuit het Klimaatakkoord hebben gemeenten de verantwoordelijkheid gekregen om te sturen op het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving. De Transitievisie Warmte (vastgesteld in 2021, met een uitvoeringsprogramma tot 2020) vormt vooralsnog de basis voor de uitvoering van de warmtetransitie in Oss. In 2025 gaan we deze transitievisie warmte evalueren. Als nieuwe wetgeving (Wet Gemeentelijke Instrumenten Warmtetransitie - WGIW en de Wet Collectieve Warmte - WCW) vastgesteld wordt in 2026, zijn we verplicht een warmteprogramma voor de periode 2026-2030 uiterlijk in 2026 aan het college ter besluitvorming aan te bieden. Het warmteprogramma is de opvolger van de transitievisie warmte. In 2025 werken we alvast aan de basis voor het warmteprogramma, door te komen met een warmtestrategie en een wijkvolgorde voor de komende jaren.

Daarnaast werken we in verschillende verbanden samen zoals de RES en Brabantstad/B7. De RES is in 2024 door de bestuurders geëvalueerd. De individuele gemeentelijke doelstelling tot 2030 blijft overeind. Tegelijkertijd wordt er gewerkt aan een nieuwe samenwerkingsstructuur 2030-2050, die beter aansluit bij de samenhang van de verschillende opgaven in de energietransitie.We zien ook de ontwikkelingen om ons heen, zoals het energieperspectief van de provincie en het provinciale meerjarenprogramma infrastructuur energie en klimaat. De verwachting is dat dit vraagt om meer gemeentelijke capaciteit en middelen, wat we nu nog niet volledig kunnen overzien.

Naast samenwerking in de regio, trekken we ook steeds meer op met de gemeenten uit Brabantstad, onder andere op de verkenning naar Geothermie en de samenwerking met de regionale netbeheerder Enexis. In 2025 continueren we dit en zoeken we naar meer kansen om van de andere B7 te leren en waar het meerwaarde heeft samen op te trekken.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

Oss reduceert de CO2-emissie met 55% in 2030 in vergelijking met de CO2-emissie in 1990
Binnen het programma Energie werken we daarom aan de volgende doelstellingen:

- *11% energiebesparing in 2030 ten opzichte van 2017.*
- *Grootschalige duurzame opwek van energie: 1,008 PJ duurzame energie in 2030, waarbij de restant RES opgave van 0,514 PJ vergund is in 2025.*
- *Volledig energieneutraal in 2050*
- *De gebouwde omgeving is in 2050 volledig afgekoppeld van het aardgasnet*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
Gebouwde omgeving	
- We gaan aan de slag met een pre-SMP voor de gehele gemeente.	continu
- We stimuleren en ondersteunen woningeigenaren om woningen te isoleren volgens het Nationaal Programma Isolatie (NIP). Waar mogelijk passen we hierop de aanpak energiearmoede toe.	continu
- We herformuleren de plannen voor de wijkaanpak.	Q1/2025
- We formuleren het communicatieplan voor de gebouwde omgeving.	Q2/2025
- We bundelen de energie advies- en loketfuncties.	continu
- Het aanbod voor financiële ondersteuning bij het aardgasvrij gereed maken van woningen scherpen we aan en stellen we bij.	Q3/2025
Duurzame opwek en energiesystemen	
- Duurzame Polder: We nemen de vergunningsaanvraag in behandeling.	Q4/2025
- Elzenburg-deGeer: We realiseren de plaatsing van de windmolens op Elzenburg-deGeer.	Q4/2025
- We stellen een plan van aanpak op om van het windpark te komen tot een energiepark conform de motie.	Q2/2025
- We leveren capaciteit aan de gebiedsontwikkelingen van de Spoorzone, Amsteleind en Ravenstein, om energie mee te nemen in de plannen.	continu
- We ondersteunen bedrijven bij energiebesparing.	continu
- We onderzoeken of en hoe we ondersteuning van bedrijven voor energie, klimaat en duurzaamheid kunnen integreren.	Q3/2025
- Met de netbeheerders starten we de samenwerking voor uitbreiding van (of inpassing van een nieuw) 150KV-station.	continu
- We komen tot samenwerkingsafspraken met Enexis over de energietransitie.	Q4/2025
Strategie, beleid en samenwerking	
- We stellen een uitvoeringsprogramma Energie op.	Q2/2025
- We stellen een warmtestrategie op.	Q2/2025
- We continueren de samenwerking in de Regionale Energie Strategie (RES)	Continu
- We continueren de samenwerking Brabantstad/B7 en breiden deze mogelijk uit.	Continu

2.3 Openbare ruimte, afval en milieu

Wat willen we bereiken?

In de openbare ruimte komen veel opgaven samen, zoals mobiliteit, wonen, energie, klimaatadaptatie, kabels en leidingen, spelen, ontmoeten en recreëren. Al deze opgaven leggen druk op de openbare ruimte. Dit vraagt om innovatieve oplossingen, maar ook om het maken van keuzes in de bestaande en nieuw aan te leggen openbare ruimte.

De nieuwe kwaliteitscatalogus die door het CROW (kenniscentrum voor infrastructuur, openbare ruimte, verkeer en vervoer) is aanleiding om de Osse Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte (KOR) en daarin beschreven beeldkwaliteitsniveaus te actualiseren. Daarmee sluiten we aan op een eigentijdse opvatting over inrichting, gebruik en beheer van de openbare ruimte. De basis blijft dat we de openbare ruimte veilig houden en dat we kapitaalvernietiging voorkomen.

We gaan inzetten op meer ecologisch bermbeheer, om daarmee bij te dragen aan de doelstellingen uit het uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie. Hiermee remmen we tevens de prijsstijgingen af die we over de gehele linie van het beheer van de openbare ruimte zien. Als eerste willen we dat in de bebouwde kern van de stad laten zien in 2025, In het Integraal beheerplan 2026-2029 komen we met concrete voorstellen voor de gehele gemeente.

De kwaliteit van de bodem, de lucht en het water bewaken en borgen we. Op Europees en op landelijke niveau zijn hier vaak normen en doelstellingen voor geformuleerd. Wij vertalen die waar nodig naar gemeentelijk beleid en uitvoering.

Met het huidige afvalbeleid 'Afval scheiden loont' bereiken we geen verdere verbeteringen meer, terwijl de kosten van afvalverwerking blijven stijgen. Dit leidt tot tekorten en forse stijging van de afvalstoffenheffing. Daarom moeten we ons afvalbeleid herijken: we werken toe naar een nieuwe koers en aanpak voor huishoudelijk afval en grondstoffen.

Vanuit Europa ligt er, op weg naar een circulaire economie, een nieuwe norm: in 2035 moet 65% van al ons afval gerecycled worden. Het nieuwe doel is om in 2030 minimaal 60% van het huishoudelijk afval te recyclen. We verleggen daarom de focus van 'zo min mogelijk restafval (kilo's)' naar 'zoveel mogelijk schone/zuivere grondstoffen en hergebruik daarvan'. Dit is een andere koers die om een andere inzet (en daarmee ander gedrag en communicatieboodschap) vraagt. We werken deze koers uit in een Afval- en grondstoffenplan Oss en bijbehorend uitvoeringsprogramma.

Vanwege de invoering van de Omgevingswet houden we de komende tijd ons beleid en regels voor de verschillende milieuthema's tegen het licht: schone lucht, geur, geluid en trillingen, omgevingsveiligheid, gezonde bodem en schoon water.
In 2020 heeft de gemeente het Schone Lucht Akkoord 2020-2030 getekend, in 2024 is het uitvoeringsplan 'Schone Lucht Akkoord' geactualiseerd. In 2025 en verder werken we aan de uitvoering van deze maatregelen.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *We werken via het Stappenplan Duurzaamheid aan verduurzaming van de openbare ruimte door duurzamere inrichting, duurzaam materiaal en materieel.*
- *In de visie op de ondergrond werken we aan een ruimtelijke ordening van de ondergrond waarbij we rekening houden met alle bestaande én nieuwe opgaven zoals nutsvoorzieningen, glasvezel, klimaatadaptatie, energietransitie, etc.*
- *Door een integrale aanpak van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte geven we invulling aan de kwaliteitsniveaus in de openbare ruimte zoals door de raad vastgesteld.*
- *We passen ons beheer en onderhoud aan het veranderend gebruik van de openbare ruimte en het veranderende gedrag.*
- *We verminderen zo veel mogelijk het ontstaan van afval door in te zetten op afvalscheiding via het inzamelsysteem en afval geschikt te maken voor recycling en hergebruik.*
- *We hanteren een integrale, gebieds- en ontwikkelingsgerichte benadering van milieutaken, afgestemd op maatschappelijke opgaven*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We realiseren een Visie op de Ondergrond.	Q2/2025
- We herijken de Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte(KOR) en passen deze aan de recente landelijke normeringen.	Q3/2025
- We actualiseren het Integraal Beheerplan Openbare Ruimte. Dan wordt ook duidelijk wat het beheer van de openbare ruimte bijdraagt aan de diverse opgaven. Het beheerplan geeft inzage in het dagelijks en groot onderhoud en de vervangingen van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte inclusief de bijbehorende financiën om deze duurzame kapitaalgoederen in stand te houden	Q2/2025
- We realiseren een herijkt beleidsplan "Speeltuinbeleid" met aandacht voor inclusiviteit, veiligheid en uitdaging voor alle leeftijden. In het kader van de aangenomen motie 'Herijking speeltuinbeleid' gaan we het huidige speelruimtebeleid herzien. Met een nieuwe beleidsnota 'Spelen, bewegen en ontmoeten in de openbare ruimte' en bijbehorend uitvoeringsprogramma willen we de openbare ruimte meer inclusief en uitdagend maken voor alle leeftijden (in lijn met de 100-70-50 regel).	Q2/2025
- We voeren de ambities uit die onderdeel zijn van het uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie 2024-2028 waaronder: • Ondersteunen van de dijkversterkingsprogramma's; • Aanpakken knelpunten hittestress; • Omvorming intensief beheer naar ecologisch beheer; • Realisatie Bos van Oss	continu
- We werken de koers huishoudelijk afval Oss 2030 uit in een Afval- en grondstoffenplan Oss met bijbehorend uitvoeringsprogramma.	Q2/2025
- We nemen een besluit over al dan niet deelname aan nascheiding restafval van 7 Brabantse gemeenten.	Q1/2025
- In het omgevingsplan krijgen milieuregels voor geur, geluid, trillingen, bodem, water, lucht, gevaarlijke stoffen een plek. We zorgen dat deze zijn afgestemd met de omgevingsvisie en beleidskeuzes.	2025-2032
- We voeren het uitvoeringsprogramma Schone Lucht Akkoord uit.	continu
- Wij stimuleren waar mogelijk Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB).	continu

3. Programma-informatie

3.1 Duurzaamheid

In dit programma staan de duurzaamheidsinspanningen in de pijler Planet centraal. Daarbij wordt de combinatie gezocht met mogelijkheden vanuit de beide ander pijlers. Voorbeelden daarvan zijn de aandacht voor welzijn en veiligheid in de inrichting van de openbare ruimte, de inschakeling van vrijwilligers en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en het creëren van een aantrekkelijke woon- en vestigingsomgeving.
De Duurzame Ontwikkelingsdoelen (Global Goals) die bij dit programma horen zijn: goede gezondheid en welzijn, schoon water en sanitair, duurzame energie, duurzame industrie, innovatie en infrastructuur, duurzame steden en gemeenschappen, klimaatactie, leven op het land en partnerschappen om doelen te bereiken.

3.2 Verbonden partijen

Hier geven we weer in hoeverre onze verbonden partijen bijdragen aan de doelstellingen van dit programma. We noemen hier alleen de gemeenschappelijke regelingen omdat dit wettelijk verplicht is. Andere verbonden partijen laten we hier buiten beschouwing.

Omgevingsdienst Brabant Noord (ODBN)

De ODBN voert als verlengd lokaal bestuur wettelijke taken uit op het gebied van milieuadvisering bij vergunningverlening en voert voor Oss integraal de WABO-toezichtstaken uit. Daarnaast houdt de ODBN zich bezig met gezamenlijke taken op het gebied van milieucriminaliteit en ketenaanpak rondom asbest en bodemkwaliteit. ODBN voert voor ons een opdracht uit gericht op handhaving van de energiebesparingsverplichting voor de bedrijven die vallen in de categorie midden gebruikers. Dit gebeurt op grond van bepalingen in de wet Milieubeheer.

3.3 Beleidskaders

1. Duurzaamheidscirkel (2016)
2. Routekaart duurzame energie (2016-2018)
3. Agrarische geurgebiedsvisie Oss (2013)
4. Nieuw aanpak huishoudelijk afval (2020)
5. Geluidnota Oss (2010)
6. Beleidsvisie externe veiligheid (2011)
7. Leidraad Openbare Ruimte (2013 en 2015) en kwaliteitskeuze onderhoud (2013)
8. Beleidsnota openbare verlic.hting (2014)
9. Water- en Rioleringsprogramma (2022)
10. Boomstructuurplan (2016)
11. Speelruimtebeleid (2017)
12. Routekaart Groen Blauw Natuur (2017)
13. Nota Landschapsbeleid (2015)
14. Koersnota klimaatadaptatie 2050 (2023)
15. Uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie 2024-2028 (2024)
16. Beleidsregels Kabels en Leidingen (ondergrondse infrastructuur) (2013)
17. Transitievisie Warmte (2021)
18. Beleidsregels kleine windmolens (2022)
19. Nota zonnevelden (2019; actualisatie 2021)
20. RES 1.0 (2021)
21. Uitvoeringsagenda Energiebesparing (2023)
22. 22. Beleidsregels verduurzamen van cultureel erfgoed (2023)
23. Beleid financiële participatie bij grootschalige energie-opwek projecten (2023)

3.4 Indicatoren

Indicator	Bron	2020	2021	2022	2023	Streef-waarde
Tevredenheid onderhoud verhardingen, groen	Veiligheidsmonitor	1)	70,2%	1)	73,8%	>= 70%
Onderhoudsniveau	Gemeente, beleidsmonitor	Sober Sober	Sober Sober	Sober Sober	Basis Sober	Centra Goed Overig Sober
Kostendekkende rioolheffing	Plan Watertaken	100%	100%	100%	100%	100%

3.5 Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer voor afval. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. Voor de omvang van huishoudelijk restafval per inwoner gebruiken we de grootteklasse van 50.000 tot 100.000.

Indicator	Oss	Referentie	Jaar
Omvang huishoudelijk restafval per inwoner	122 kg	152 kg	2022
Hernieuwbare elektriciteit	20,3%	Geen data	2022

4. Financiën

4.1 Nieuw beleid

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Dienstverleningsovereenkomst Meanderende Maas	0	1.790	0	0	0
Inzet reserve Meekoppelkansen dijkversterking Maas	0	-1.790	0	0	0
Soortenmanagementplan	50	850	0	0	0
Inzet duurzaamheidsfonds	-50	-850	0	0	0
Totaal nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Toelichting nieuw beleid

Dienstverleningsovereenkomst Meanderende Maas

We stellen voor om in 2025 € 1,79 miljoen te onttrekken uit de reserve Meekoppelkansen dijkversterking Maas. Dit is voor de financiële verplichting die voortvloeit uit de bestuursovereenkomst en realisatieovereenkomst. Deze middelen zijn eerder door de Raad in de reserve Meekoppelkansen dijkversterking Maas beschikbaar gesteld. Het uiteindelijke doel binnen het Deltaprogramma Rivieren Maas is om de waterveiligheid vanuit de Maas in de regio tot 2100 te waarborgen. Daarmee moeten de inwoners, de economische waarde en de vitaliteit van het gebied voldoende beschermd worden. Met de maatregelen wordt bovenal voorzien in klimaatrobuustheid van de gemeente in relatie tot gevoeligheid voor overstromingen van de Maas.

Soortenmanagementplan

We stellen voor om in 2024 € 50.000 en 2025 € 850.000 te onttrekken uit de reserve investeringsfonds duurzaamheid voor het opstellen van een Soortenmanagementplan (SMP). We staan voor de uitdaging om een Soortenmanagementplan (SMP) op te stellen dat voldoet aan de Wet natuurbescherming (Wnb) en de Omgevingswet. Dit plan is essentieel voor het verduurzamen van woningen en andere infrastructuurprojecten binnen de gemeentegrenzen, waarbij rekening moet worden gehouden met de bescherming van flora en fauna. Het SMP moet bijdragen aan het behalen van de duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeente, terwijl tegelijkertijd wordt voldaan aan de wettelijke verplichtingen. De urgentie van het opstellen van een SMP wordt versterkt door de beperkte beschikbaarheid van ecologische expertise en de noodzaak om tijdig subsidieaanvragen in te dienen. De planning is dat het SMP voor 30 maart 2026 gereed moet zijn. Indien we niet tijdig starten, lopen we het risico op vertraging in duurzaamheidsprojecten en mogelijke financiële tekorten vanwege niet-verzilverde subsidies. We verwachten dat het SMP mogelijk rond de € 1 miljoen gaat kosten en dat we mogelijk een bijdrage ontvangen vanuit de provincie Noord-Brabant van € 335.0000. We onttrekken hiervoor het volledig beschikbare saldo vanuit het investeringsfonds Duurzaamheid. Hierna is deze reserve leeg.

4.2 Autonome ontwikkelingen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Extra opbrengsten glasvezel	-163	-13	-13	-13	-13
Extra opbrengsten bedrijfsafval	-35	-31	-31	-31	-31
Beheerplan Bodem 2024-2028	-70	-60	-20	230	14
Inzet reserve bodemsanering	70	60	20	-230	-14
Faillissement Evoyo	52	0	0	0	0
Hogere kosten groenonderhoudsbestekken	0	45	0	0	0
Beheerplan Riolering 2024-2028	0	229	229	229	229
Lagere onttrekking reserve riolering	0	-229	-229	-229	-229
Beheerplan Afval 2024-2028	0	0	0	0	0
Herindelingsregeling grenscorrectie Bernheze - Oss	0	-5	-5	-5	-5
Extra opbrengsten compostering	-53	-49	-49	-49	-49
Eenmalige bijdrage beheer en onderhoud openbaar gebied Kantsingel/Van Speijkstraat	-26	0	0	0	0
Voordeel resultaat IUP projecten	-80	0	0	0	0
Totaal Autonome ontwikkelingen	**-304**	**-52**	**-97**	**-97**	**-97**

Toelichting Autonome ontwikkelingen

Extra opbrengsten glasvezel
We hebben hogere opbrengsten en kosten door werkzaamheden voor glasvezel. De kosten voor het glasvezelproject in 2024 zijn € 172.500 hoger. We hebben kosten voor het herstel van straatwerk (degeneratievergoeding) en kosten voor inhuur toezichthouders en een projectleider die we volledig doorberekenen aan nutsbedrijven. Er zijn meer vergunningaanvragen dus we hebben hogere opbrengsten van € 335.000. Per saldo hebben we een incidenteel voordeel van € 162.5000 in 2024. Vanaf 2025 verwachten we jaarlijks een voordeel van € 12.500 door hogere opbrengsten.

Extra opbrengsten bedrijfsafval
We hebben een voordeel van jaarlijks € 31.000 door hogere opbrengsten van bedrijfsafval. We hebben de begroting voor bedrijfsafval bij op basis van aangeleverde hoeveelheden in het afgelopen jaar geactualiseerd. We verwachten hogere opbrengsten en kosten, per saldo hebben we een structureel voordeel van € 31.000.

Beheerplan Bodem 2024-2028
De kosten voor bodembeheer dalen de eerste drie jaar, met respectievelijk € 70.000, € 60.000 en € 20.000. In 2027 voorzien we echter een stijging van de kosten met € 230.000. We ramen de kosten en ook de bijdragen die we vanuit het Rijk ontvangen. In de periode 2024 - 2026 zijn diverse projecten uitgesteld naar 2027. We

verrekenen deze kosten met de reserve Bodemsanering. Voor de realisatie van een aantal projecten werken we samen met externe partijen zoals provincie Noord-Brabant, waterschap Aa en Maas en particulieren.

Faillissement Evoyo

We hebben hogere kostten van € 51.500 vanwege het faillissement van Evoyo. In opdracht van de gemeente heeft de landelijke dienstverlener Regionaal Energie Loket (REL) een collectieve inkoopactie voor (hybride) warmtepompen georganiseerd. Als gevolg van het faillissement van de haar landelijke leverancier (Evoyo) is er een aantal inwoners dat een verwarmingsinstallatie heeft die, naar hun oordeel, nog steeds niet naar behoren werkt. De inwoners hebben privaatrechtelijk een koopovereenkomst gesloten met betreffende leverancier, die voor de daadwerkelijke plaatsing met een lokale installateur heeft samengewerkt. Omdat we als gemeente inwoners met de inkoopactie gestimuleerd hebben, ondersteunen wij inwoners nu om zich te organiseren tot een krachtig collectief en de leverancier gezamenlijk aan te spreken op het realiseren van een afdoende oplossing. Dit kost € 51.500 in 2024.

Hogere kosten groenonderhoudsbestekken

We hebben hogere kosten voor het groenonderhoud. Per saldo hebben we in 2025 een nadeel van € 45.000. De integrale bestekken voor groenonderhoud zijn aanbesteed. Het tekort in 2024 en 2025 bedraagt € 285.000 per jaar voor de maaibestekken en het onderhoud van beplantingen, meubilair, bebording, afvalbakken, het opruimen van zwerfafval en het leegmaken van de prullenbakken. De prijzen zijn in 2024 met bijna 20% gestegen. Een deel hiervan valt onder prijsindexering en de rest is marktwerking (circa 16% prijsstijging). Het groenonderhoud in de gemeente Oss wordt grotendeels uitgevoerd door aannemers. Het IBN neemt hiervan het grootste deel voor haar rekening. Het tekort betalen we grotendeels uit de bijdrage vanuit de reserve AGR (algemene gemeentelijke reserve) van de IBN. Dit gaat om € 285.000 in 2024 en € 240.000 in 2025. In 2025 resteert daarmee nog een tekort van € 45.000. In 2024 en 2025 houden we rekening met een UPV subsidie (uitgebreide producentenverantwoordelijkheid) van € 300.000. Onduidelijk is of deze gelden structureel worden uitgekeerd. In 2025 rekenen we de gehele kosten openbare ruimte door via het Integrale Beheerplan 2026 en kijken we naar besparingsmogelijkheden, inkomsten en efficiencymaatregelen om het structureel tekort op te lossen.

Beheerplan Riolering 2024-2028

We hebben het beheerplan riolering geactualiseerd. Dit doen we jaarlijks. We stellen de kosten en opbrengsten bij en verrekenen dit met de reserve Riolering. We onttrekken vanaf 2025 jaarlijks € 229.000 minder uit de reserve. De tarieven zullen in 2025 niet stijgen en er is sprake van een 100% kostendekkende begroting.

Beheerplan Afval 2024-2028

We hebben de kosten en opbrengsten van afval opnieuw berekend. We verhogen de afvalstoffenheffing (ASH) met € 1.07.000 (7.8%) naar € 14,8 miljoen. Per huishouden is dit een verhoging van € 31 per jaar. We zetten de reserve gefaseerd in om het tariefverhoging beperkt te houden. Het gaat gemiddeld om € 0,4 miljoen per jaar. De kostenstijgingen komt met name door € 692.000 aan hogere loonkosten inclusief overhead door CAO ontwikkelingen, € 252.000 gestegen inzamel – en verwerkingskosten en € 70.000 lageren opbrengsten voor grondstoffen. In het derde kwartaal van 2024 leggen we een opinienota afvalbeleid voor aan de gemeenteraad. In deze nota staan een aantal mogelijke koerswijzigingen genoemd waarvan de leden van de gemeenteraad kunnen aangeven hoe zij hier tegen over staan. Met de uitkomsten van de opinienota werken we toe naar een nieuwe of aangepaste koers en bijbehorende maatregelen voor het huishoudelijk afval. Deze koers zal naar verwachting in het eerste kwartaal van 2025 worden voorgelegd aan de gemeenteraad. De veranderingen zullen effect hebben op de begroting van 2026.

Herindelingsregeling grenscorrectie Bernheze - Oss

We betalen een bedrag van € 185.000 aan de gemeente Bernheze voor de herindelingsregeling. We betalen dit uit de reserve IUP. Onze beheer- en onderhoudskosten komen hierdoor te vervallen. De Graafsebaan tussen de bebouwde kom van Heesch en knooppunt Paalgraven wordt door de gemeente Bernheze duurzaam veilig ingericht. Een gedeelte van de weg dragen we over.

Extra opbrengsten compostering
We hebben hogere opbrengsten voor compostering. Het gaat om een bedrag van € 53.000 in 2024 en daarna jaarlijks € 49.000 vanaf 2025. De inkomsten compostering stijgen door meer aangeboden groenafval en seizoensinvloeden. We stellen de begroting bij op basis van gegevens van de afgelopen jaren.

Eenmalige bijdrage beheer en onderhoud openbaar gebied Kantsingel/Van Speijkstraat
We ontvangen een eenmalige bijdrage van € 26.000 voor het beheer en onderhoud en inboet groen als gevolg van de aankoop van een stuk openbaar gebied tussen de Kantsingel en de van Speijkstraat te Oss.

Voordeel resultaat IUP projecten
We hebben een voordelig resultaat op IUP projecten van € 80.000. We stellen de budgetten bij van projecten NS overwegen Oss, Joannes Zwijsenlaan, Ridderstraat en Waterlaat, Bolwerkroute, Euterpelaan, Pastoor van de Kampstraat, Sint Sebastianusstraat en van der Duyn van Maasdamstraat. We verwijzen we voor meer informatie naar de 1e voorgangsrapportage IUP in de bijlage van deze begroting.

4.3 Septembercirculaire
Niet van toepassing

4.4 Wat mag het kosten?
In de volgende tabel geven we een financieel overzicht van het programma.

+ is uitgaven
- is inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Bestaand beleid					
Lasten	56.553	53.333	53.591	53.716	53.721
Baten	-34.707	-30.131	-30.326	-30.536	-30.536
Saldo	21.846	23.202	23.265	23.180	23.185
Stortingen reserves	538	900	0	0	20
Onttrekkingen reserves	-1.646	-1.941	-1.589	-1.215	-965
Saldo mutaties reserves	-1.108	-1.042	-1.589	-1.215	-945
Totaal bestaand beleid	**20.737**	**22.160**	**21.676**	**21.964**	**22.240**
Nieuw beleid	0	0	0	0	0
Autonome ontwikkelingen	-304	-52	-97	-97	-97
Budgettair neutrale wijzigingen	-20	-28	-20	-14	-16
Totaal programma	**20.413**	**22.080**	**21.558**	**21.853**	**22.127**

4.5 Lasten per product

In de volgende figuur hebben we voor 2025 de totale lasten per product in beeld.

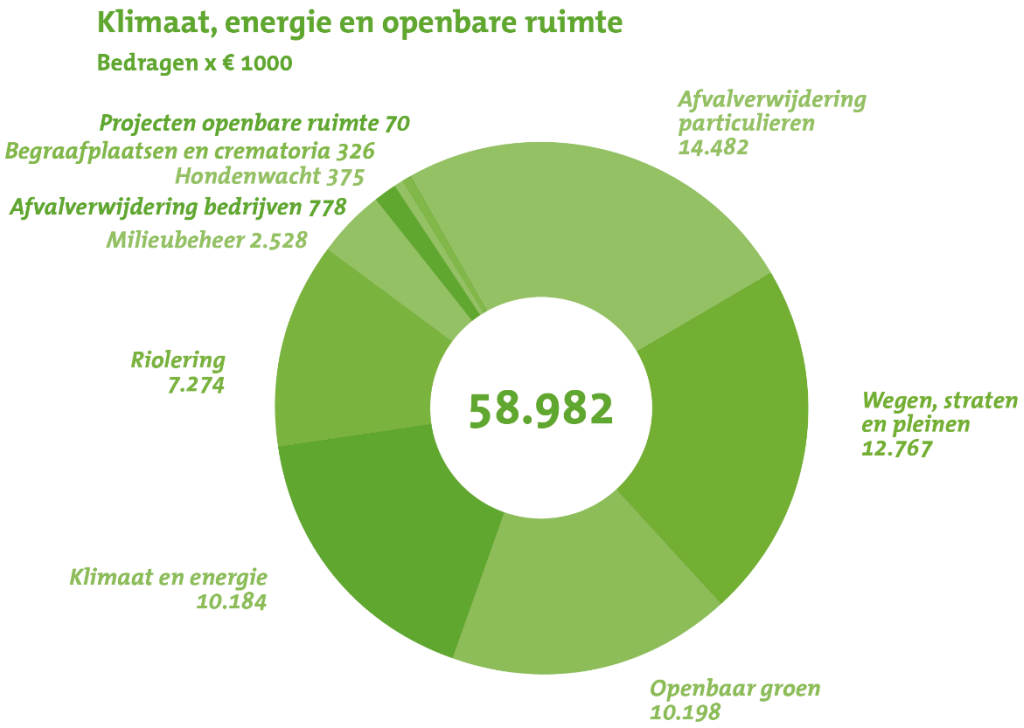

5. Overzicht subsidies

We geven hier een overzicht van de subsidies binnen dit programma.

bedragen x € 1.000

Subsidies	**Begroting 2025**
Klimaat en energie	283
Openbaar groen	33
Totaal Programma 4. Klimaat, energie en openbare ruimte	**316**

Programma 5. Economie

1. Inleiding

Onze brede welvaart is opgebouwd door eigenzinnige start-ups, trotse familiebedrijven, toonaangevende multinationals en een gevarieerd midden- en kleinbedrijf. Ze werken in ketens waar zij de meeste waarde kunnen toevoegen. Bijvoorbeeld doordat zij nieuwe producten en diensten ontwikkelen en ontwerpen, die vaak dicht bij de eindgebruiker staan. Onze arbeidsproductiviteit is hierdoor groot en een belangrijke stuwende kracht voor economische groei en welvaart. Een gezond ondernemersklimaat, voor ruimte voor bedrijven en voldoende arbeidspotentieel zijn essentieel om de toekomst van een welvarend en leefbaar Oss te waarborgen. Samen met het bedrijfsleven, het onderwijs, andere overheden en regionale en landelijke organisaties bouwen we aan een duurzame, vitale (lokale en regionale) economie die klaar is voor de toekomst. Daarbij zetten we in op een goede afstemming met onderwijs en bedrijfsleven en een goed kwantitatief en kwalitatief aanbod van arbeid. In onze stad zijn meerdere sectoren prominent aanwezig: life sciences, logistiek, maakindustrie, bouwsector en agrifood. En dat mag gezien worden. We dragen dat actief uit in onze gesprekken op verschillende niveaus, netwerken, bijeenkomsten, evenementen en social media.

2. Programma-onderdelen

2.1 Ruimte voor bedrijven

Wat willen we bereiken?

Werklocaties

Wij vinden het belangrijk dat gevestigde en nieuwe bedrijven zich duurzaam in Oss kunnen blijven ontwikkelen. Daar richten we ons accountmanagement op. We zijn vertegenwoordigd in lokale, regionale en landelijke netwerken. We volgen landelijke en provinciale ontwikkelingen op het gebied van ruimte op de voet, want voor een gezonde economische toekomst is voldoende ruimte van belang. Daarom werken we actief aan het (door)ontwikkelen en verduurzamen van bestaande – waaronder de haven - en nieuwe (Heesch West) bedrijventerreinen. Zonder uitbreidingsmogelijkheden zullen succesvolle groeiende Osse bedrijven mogelijk naar alternatieven zoeken, eventueel buiten Oss en ook de regio.

Het aantrekken en behouden van talent

Om te garanderen dat Oss ook op de langere termijn economisch en sociaal gezond en duurzaam blijft, zijn het bestendig maken van het arbeidsmarktbeleid en een stevige positionering van groot belang. We richten ons op een arbeidsmarkt die aansluit bij kansen in de nieuwe economie en de gevraagde vaardigheden in onze topsectoren. We willen Oss op het gebied van arbeidsmarkt regionaal, provinciaal, landelijk en zelfs internationaal positioneren.

Sterk vertegenwoordigde sectoren

In onze dienstverlening hebben we oog voor alle ondernemers, groot en klein, om daarmee netwerken te bouwen en te onderhouden. Zo werken we resultaatgericht samen aan een brede welvaart en de grote opgaven waar Oss voor staat. De gemeente helpt hierbij en investeert mee. Om de doorontwikkeling van de sectoren waar we goed in zijn - life sciences, logistiek, maakindustrie, bouwsector en agrifood - mogelijk te maken moeten we investeren en de concurrentiekracht en kennisinfrastructuur naar de toekomst waarborgen. Pharmadelta is een goed voorbeeld waar we dit doen op het gebied van Life Science door de samenwerking met de regio Arnhem-Nijmegen en de provincie Noord-Brabant te intensiveren.

Duurzame en circulaire economie

In een circulaire economie bestaat bijna geen afval en worden grondstoffen steeds opnieuw gebruikt. We spannen ons samen met bedrijven in om de afvalstromen te reduceren. We pakken eerste de grootste (bedrijfs)stromen aan. Dat zijn bouw- en sloopafval (in zowel de bouw- als de maakindustrie) en voedsel. Daarnaast zetten we in op het voorkomen van afval door bedrijven te stimuleren anders te ontwerpen. Dit doen we onder ander door in onze inkoopvoorwaarden circulariteit een prominente plek te geven.

Verkenning ecosysteem

De sector bouw en installatietechniek zorgt voor veel werkgelegenheid in Oss. Samen met de bedrijven in deze sector willen we verkennen of we dit netwerk kunnen uitbouwen tot een goed functionerend ecosyteem waarin we nog beter met elkaar samenwerken aan de opgaves die we hebben.
Het gaat hier om thema's als circulariteit maar bijvoorbeeld ook verbinding met het onderwijs. Vooruitlopend op de nieuwe koersnota economie willen we deze verkenning starten.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

In de economische strategienota 2021-2025 zijn de doelstellingen en actiepunten beschreven. Kort gezegd werken we aan de volgende doelstelling(en):

- *Stimuleren ondernemerschap (sector en gebiedsgericht)*
- *Uitbouwen economische ecosystemen (sector gericht)*
- *Inzetten op toekomstige arbeidsmarkt en talent (sector en gebiedsgericht)*
- *Stimuleren duurzaam en toekomstbestendig ondernemen (opgave gericht)*
- *Ruimte maken voor ondernemen (gebiedsgericht)*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- We maken een nieuwe meerjarige strategienota economie.	Q2/2025
- Werklocaties: o We werken het ruimtelijk economische beleidskader voor bedrijventerreinen uit en onderzoeken daarbij of en waar uitbreiding van bestaande terreinen mogelijk is. o We geven vorm aan een integrale, gebiedsgerichte aanpak voor verduurzaming en herstructurering van (bestaande) bedrijventerreinen. Voor de versterking van de organisatiegraad op enkele terreinen benutten we regionaal beschikbare SPUK gelden. o We onderzoeken – via deelname aan de provinciale Pilot de Grote Oogst – concreet stappen op het gebied van verduurzaming op het bedrijventerrein Moleneind en versterken van de organisatiegraad (parkmanagement). o We verkennen intensiveringsmogelijkheden op bestaande bedrijvenlocaties. We beginnen met een pilot op bedrijventerrein Danenhoef. o Samen met de gemeenten 's-Hertogenbosch en Bernheze neemt Oss deel in de GR Heesch West voor beoogde ontwikkeling van het terrein tot regionaal bedrijventerrein.	 2025 en 2026 2025 2025 en 2026 2025 e.v. 2025 e.v.
- We maken een koersnota haven om meer helderheid te geven over de toekomst van de haven en de kaders waar we als gemeente op kunnen gaan sturen.	2025
- Arbeidsmarkt: o We stellen een Agenda Arbeidsmarkt (samen met programma 2) en geven uitvoering aan het uitvoeringsplan. o Samen met werkgevers geven wij invulling aan de Lerende Stad Oss (Unesco Learning Cities). Hierin werken wij nauw samen met programma 2. Werk, inkomen en onderwijs.	 Q2/2025 2025

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
○ We zetten in op het behouden en aantrekken van talent voor onze bedrijven, maar ook op talent dat wil ondernemen. Dat doen we nder andere door aanwezig te zijn op career events en samenwerkingsprojecten met studenten te stimuleren. Hierbij richten wij ons op alle niveaus: hogescholen, universiteiten en in het bijzonder ons eigen mbo.	2025 e.v.
- We starten met een ruimtelijk economische ontwikkelstrategie Moleneind waarin we onder andere de groei van de farma campus Pivot park uitwerken. Dit is onderdeel van de verstedelijking van spoorzone.	2025 e.v.
- Om het farmaceutische ecosysteem te versterken, nemen we actief deel aan Pharma Delta.	2025 e.v.
- We blijven betrokken bij de (door)ontwikkeling van de regiovoorziening voor *start*- en *scale ups.*	2025 e.v.
- Circulaire Economie:	
○ We werken aan een verkenning voor de eerste circulaire bouwhub die voor 2027 ingepland staat.	2025, 2026 en 2027
○ We doen een pilot op een bedrijventerrein om afvalstromen aan elkaar te koppelen	2025
○ We onderzoeken samen met de HAS hoe voedselverspilling tegengegaan kan worden bij bedrijven.	2025 en 2026
○ We verkennen de duurzaamheidskansen binnen de Agrifoodsector, op basis van het onderzoek van de HAS, onder meer naar voedselverspilling.	2025

2.2 Landbouw

Wat willen we bereiken?

De agrarische sector is nu en vanuit de Osse historie een wezenlijk onderdeel van onze (lokale en regionale) economie. De landbouwsector is echter flink in ontwikkeling en heeft een aantal belangrijke opgaven in te vullen. Naar aanleiding daarvan hebben we afgelopen jaren samenwerking gezocht met de agrarisch ondernemers om de nodige stappen te kunnen zetten. Onze polder met het primair agrarisch gebied, leent zich bij uitstek voor hoogwaardige kringlooplandbouw. Dit willen we faciliteren en waar we uit willen komen is een duurzaam, hoogwaardig landbouwgebied met gezonde bodem, schoon water, zuivere lucht en goede biodiversiteit.

We kiezen voor een doelgerichte benadering, waarbij de uitvoering van de transitie aan de agrarisch ondernemers is. Vanuit deze samenwerking hebben de agrariërs een uitvoeringsagenda opgesteld, die werkt aan gezonde en verantwoorde voedselproductie in de polder.

Door aanvullende (landelijke) wet- en regelgeving wordt de sector en de individuele bedrijven daarbinnen voor keuzes gesteld ten aanzien van het doen van nieuwe investeringen in bijvoorbeeld stalsystemen, of het (deels) overstappen naar andere verdienmodellen.

De aandacht gaat de komende jaren uit naar uitvoering, we zoeken naar innovaties en ontwikkelen instrumenten, werkwijzen en afspraken die de transitie ondersteunen. AFC (Agrifood Capital) is een belangrijke speler die in de regio Noordoost-Brabant en dus ook in Oss, innovatie aanjaagt en daarmee structuurversterkend werkt in de sector. Op het vlak van beleid, regelgeving en ruimtelijke ontwikkeling zoeken we de samenwerking met onze partners bij Rijk, provincie en regio.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Een gebiedsgerichte aanpak om te komen tot:*
    - *Een gezonde, economisch volhoudbare agrarische sector door het faciliteren van een goed ondernemersklimaat vanuit het perspectief van kringlooplandbouw*
    - *Een ecologisch verantwoorde agrarische sector waarbij verbetering van lucht, water, bodem en biodiversiteit bereikt wordt*
    - *Een agrarische sector die maatschappelijk verbonden is met de omgeving door ontwikkelingen in samenspraak tot stand te brengen*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- We gaan de uitvoeringsagenda's westelijke en oostelijke polder samenvoegen en uitwerken naar één gezamenlijk uitvoeringsprogramma, daarbij stellen we governance afspraken op met onze stakeholders.	2025
- We komen in afstemming met de agrariërs tot een reeks gebiedsdoelstellingen voor de Ossche polders waarmee we gaan sturen op resultaten.	2025
- We gaan een meetsystematiek introduceren waarbij we de doelen voor milieu en natuur uit de uitvoeringsagenda's westelijke en oostelijke polder op gebiedsniveau objectief kunnen monitoren en beoordelen.	2025
- We rollen een (nieuwe) communicatiestrategie uit rondom de vorderingen van de landbouwtransitie.	2025
- We onderzoeken juridisch en planologisch of en hoe we waardevolle landbouwgrond voor de agrarische sector kunnen behouden en beschermen.	2025
- We maken een plan voor ons stakeholdermanagement richting Rijk en provincie waarbij we financierings- en samenwerkingskansen identificeren ten behoeve van de ontwikkeling van de landbouw. Daar waar kansen liggen koppelen we daar lobbyactiviteiten aan door bijvoorbeeld werkbezoeken te organiseren.	2025

2.3 Recreatie en toerisme

Wat willen we bereiken?

Recreatie en Toerisme draagt onder andere bij aan een aantrekkelijke leefomgeving, lokale economie, natuur- en landschapsontwikkeling, behoud en ontwikkeling van cultuur en erfgoed, welzijn en gezondheid van onze inwoners, aan stadspromotie en aan de vitaliteit van ons buitengebied. Hiervoor hebben we veel mooie kwaliteiten in huis. Zoals gevarieerde natuurgebieden en landschappen, een uitgebreid routenetwerk en gastvrije ondernemers. Er vinden steeds meer evenementen plaats in de stad en in onze kernen. Ons Erfgoed, waaronder onze vestingstadjes, biedt een levendig decor en kansen voor storytelling. We zetten via de lijn product, verhaal en promotie in op het verder ontwikkelen en zichtbaar en beleefbaar maken van dat wat we te bieden hebben aan onze inwoners en bezoekers.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *We streven naar versterking van de vrijetijdssector (werkgelegenheid)*
- *We zetten in op voldoende (vrij toegankelijke) mogelijkheden om dichtbij huis te kunnen ontspannen*
- *We streven naar meer kwaliteit van het aanbod passend bij de lokale behoeften (tevredenheid over recreatieve voorzieningen)*
- *We werken aan een goede balans tussen natuurwaarden en recreatieve waarden door spreiding van recreatie in het gehele gebied*
- *We informeren, inspireren en enthousiasmeren inwoners en bezoekers samen met onze stakeholders recreatie & toerisme in het Platform TrefhetinOss om erop uit te gaan in de regio*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- We sluiten de openbare ruimte aan op het ontwikkelplan van de nieuwe exploitant van de Geffense Plas.	2025 e.v.
- We maken een ontwerp voor de herinrichting van het gebied van het openbare strand waardoor het openbare strandbad weer functioneel en aantrekkelijk wordt om te recreëren.	2025 e.v.
- We ontwikkelen een plan om de recreatieve entree Hoessenbosch kwalitatief te versterken met behoud van een goede balans tussen recreatie en natuur en voeren dat uit.	2025 e.v.
- Om de vrijetijdssector te versterken, werken we regionaal samen op het gebied van toerisme en recreatie door het uitvoeren van gezamenlijke projecten.	2025 e.v.
- In 2025 werken we aan een business case en samenwerkingsvorm om onze gebiedsmarketing te professionaliseren, met als doel om bezoekers en inwoners er meer op uit te laten trekken in onze regio.	2025

3. Programma-informatie

3.1 Duurzaamheid

Dit programma levert een bijdrage aan meerdere doelen uit de duurzaamheidscirkel, vooral aan de profit-kant, waarbij people en planet ook goede aandacht krijgen:

- Arbeid: Door te streven naar een maximale werkgelegenheidsfunctie leveren we een bijdrage aan meerdere indicatoren zoals besteedbaar inkomen, armoede, jeugdwerkloosheid en verhuissaldo.
- Kennis: Het opleidingsniveau van de beroepsbevolking en dus de aanwezigheid van hoger onderwijs is de sleutel tot de toekomst. We zetten dan ook maximaal in op samenwerking met bijvoorbeeld Koning Willem 1, Avans, HAS, HAN en universiteiten in onze nabijheid.
- Ruimtelijke vestigingsvoorwaarden: we kijken kritisch naar ons ruimtegebruik, onder andere door toepassing van de 'Ladder duurzame verstedelijking'. Bij de ontwikkeling van bedrijventerrein Heesch-West is zorgvuldig uitgiftebeleid een belangrijke factor. We hebben hier ook regionaal afstemming over. Voor regionaal bedrijventerrein Heesch west zal een gronduitgifteprotocol gehanteerd worden.
- Daarnaast ontwikkelen we projecten en activiteiten die de transitie binnen het bedrijfsleven naar een duurzame en circulaire economie moeten versnellen (zie paragraaf 2.2).

De global goals die bij dit programma horen zijn: geen armoede, kwaliteitsonderwijs, duurzame energie, fatsoenlijk werk en gezonde economie, duurzame industrie, innovatie en infrastructuur, duurzame steden en gemeenschappen, verantwoorde consumptie en productie en partnerschappen om doelen te bereiken.

3.2 Verbonden partijen

Hier geven we weer in hoeverre onze verbonden partijen bijdragen aan de doelstellingen van dit programma. We noemen hier alleen de gemeenschappelijke regelingen omdat dit wettelijk verplicht is. Andere verbonden partijen laten we hier buiten beschouwing.

Heesch West

De gemeenschappelijke regeling Heesch West heeft als doel het ontwikkelen van een nieuw regionaal bedrijventerrein. In een ambitieuze, toekomstgerichte ontwikkeling biedt Heesch West ruimte aan middelgrote (vanaf ca 5000 m2) tot zeer grootschalige bedrijven, die elders in de regio geen passende huisvesting (meer) vinden. In belangrijke mate zijn dit bedrijven die nu al een regionale binding hebben en zich binnen onze regio willen doorontwikkelen. Heesch West versterkt het vestigingsklimaat voor Noordoost-Brabant door in te spelen op deze specifieke kwaliteiten. Het nieuwe terrein biedt vestigingsmogelijkheden voor regionale en (inter)nationale ruimtevragers én biedt uitbreidingsmogelijkheden voor het bedrijfsleven uit onder andere onze gemeente. Heesch west richt zich op doorstroming van (regionale) bedrijven die door omvang, ontwikkeling of omgevingseffect niet meer passen op de huidige locatie. Heesch West zorgt zo voor directe en indirecte werkgelegenheid voor de regio.

3.3 Beleidskaders

1. Economische strategienota, Moderne Maakstad Oss, 2021-2025
2. Masterplan Bedrijventerreinen Oss
3. Economisch Convenant tussen de gemeente Oss en de Stichting Kracht van Oss-Economic Board
4. Agrifood Capital: Agenda richting 2020
5. Agrarische visie 2021

3.4 Indicatoren

Indicator	Bron	2020	2021	2022	2023	Streef-waarde
Werkgelegenheid	osstat*	42.940	43.970	45.726	47.081	45.000
Bedrijfsvestigingen	osstat	8.051	8.770	9.539	10.142	
MKB vriendelijkste gemeente	MKB Nederland	**	26		**	7
Ranking logistieke hotspots	www.logistiek.nl	8	7	2	3	5

* Gebruikt zijn de LISA-cijfers, die zijn berekend op basis van KvK-gegevens aangevuld met steekproefonderzoek onder bedrijven. De cijfers zijn een schatting van de werkgelegenheid van halverwege het jaar ervoor. In landelijk LISA-verband wordt ervoor gekozen om jaarlijks de historie met terugwerkende kracht te actualiseren. De cijfers zijn terug te vinden in OssStat onder het kopje Economie.
** De verkiezing vindt elke twee jaar plaats. In 2020 heeft Oss niet actief deelgenomen. Vanwege de doorontwikkeling is er in 2023 geen landelijke ondernemerspeiling MKB-vriendelijkste gemeente uitgevoerd.

3.5 Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 50.000 tot 100.000 inwoners.

Indicator	Oss	Referentie	Jaar
Functiemenging (verhouding tussen banen en woningen, 0 is alleen wonen, 100 is alleen werken)	52,9	52,7	2023
Vestigingen bedrijven per 1.000 inwoners 15-64 jaar	175,9	182,8	2023
Banen 15-64 jaar per 1.000 inwoners	766,8	799,4	2023

4. Financiën

4.1 Nieuw beleid

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Onderzoek Moleneind	0	100	0	0	0
Visie haven	0	30	0	0	0
Aantrekken van talent	0	15	15	0	0
Inzet reserve economie	0	-145	-15	0	0
Storting reserve economie	0	300	0	0	0
Totaal nieuw beleid	**0**	**300**	**0**	**0**	**0**

Toelichting nieuw beleid

Onderzoek Moleneind
We stellen voor om € 100.000 te onttrekken uit de reserve economie voor onderzoek Moleneind. Er ligt een grote opgave voor de ontwikkeling van een ruimtelijk economische ontwikkelstrategie om het pharma cluster te kunnen blijven faciliteren in de toekomst. Dit is belangrijk om deze topsector in Oss te behouden. De herontwikkelingsmogelijkheden voor de locatie Moleneind en de uitkomsten van het project Grote Oogst worden hierin meegenomen. We stellen dit geld beschikbaar voor planvorming, onderzoek en ontwikkeling. De reservering is bedoeld als cofinanciering. Wij verwachten dat andere partners hier ook een bijdrage aan leveren.

Visie haven
We stellen voor om € 30.000 te onttrekken uit de reserve economie voor het opstellen van een visie voor de haven. De manier waarop toekomstige investeringen voor de haven aan onderhoud, vervanging en verbetering worden ingevuld zou mede moeten worden bepaald in het licht van de ambitie die we als stad hebben met de haven. Daarom maken we een visie voor de toekomst van de haven. De visie moet inzicht geven in de economische potentie van de haven, scenario’s schetsen voor de toekomstige ontwikkeling en een stappenplan voor de realisatie van het voorkeursscenario.

Aantrekken van talent
We stellen voor om in 2025 en 2026 € 15.000 te onttrekken uit de reserve economie voor het aantrekken van talent. Het gaat om een incidentele bijdrage om projecten te initiëren of te faciliteren, die bijdragen aan het behoud en aantrekken van talent en Leven Lang Ontwikkelen bij werkgevers stimuleert. We verwachten dat dit € 15.000 kost in 2025 en 2026.

Storting reserve economie
We stellen voor om in 2025 € 300.000 te storten in de reserve economie. Komende jaren onttrekken we diverse bedragen uit deze reserve, voor onder andere het aantrekken van talent, de verduurzaming van bedrijventerrein Moleneind en de visie voor de haven. Daarna is de reserve zo goed als leeg. Om de komende jaren in te kunnen spelen op noodzakelijke activiteiten op het gebied van economie willen we de reserve vast aanvullen. De strategienota economie die we in 2025 op gaan stellen zal hiervoor leidend zijn.

4.2 Autonome ontwikkelingen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Beheerplan Havenbedrijf 2025-2028	284	234	273	346	345
Hogere opbrengsten verhuur en pachten	-52	-43	-43	-43	-43
Totaal Autonome ontwikkelingen	**232**	**191**	**231**	**303**	**302**

Toelichting Autonome ontwikkelingen

Beheerplan Havenbedrijf 2025-2028
We hebben het beheerplan Haven geactualiseerd. Het tekort van het beheerplan havenbedrijf bedraagt € 284.000 in 2024 en dit loopt op tot € 345.000 in 2028. Hierbij is rekening gehouden met een tariefverhoging van 5% vanaf 2025. Het tekort wordt veroorzaakt door € 170.000 afnemende inkomsten door vertrek van haven gerelateerde bedrijven, € 116.000 hogere kosten groot onderhoud en € 85.000 hogere kapitaallasten voor geplande investeringen. De tariefverhoging levert een opbrengst op van € 27.000. Daarnaast actualiseren we de investeringskredieten bij naar huidig prijspeil. We schuiven de investeringen "sluis installaties" van € 590.500 en "sluisdeuren" van € 1.181.000 door van 2024 naar 2026. De investeringskredieten die we in 2025 uitvoeren zijn vervanging haven van € 360.200 en vervanging brug van € 1.045.200.

Hogere opbrengsten verhuur en pachten
We hebben hogere opbrengsten voor verhuur en pachten. In 2024 gaat het om een bedrag van € 52.000 en vanaf 2025 jaarlijks € 43.000. We hebben de begrote opbrengsten uit verhuur en pacht voor de onderdelen erfpachtgronden, beheercomplexen, verhuurde panden, verhuurde percelen en beheer onbebouwd geactualiseerd. Hiermee sluit de begroting beter aan bij de werkelijke te verwachte structurele ontvangsten.

4.3 Septembercirculaire
Niet van toepassing.

4.4 Wat mag het kosten?

In de volgende tabel geven we een financieel overzicht van het programma.

+ is uitgaven
- is inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Bestaand beleid					
Lasten	5.950	4.134	4.537	4.449	4.440
Baten	-2.348	-1.505	-1.505	-1.420	-1.420
Saldo	3.602	2.629	3.032	3.029	3.020
Stortingen reserves	7.556	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	-8.353	-3	-192	-192	-192
Saldo mutaties reserves	-797	-3	-192	-192	-192
Totaal bestaand beleid	**2.806**	**2.626**	**2.840**	**2.837**	**2.828**
Nieuw beleid	0	300	0	0	0
Autonome ontwikkelingen	232	191	231	303	302
Budgettair neutrale wijzigingen	-20	16	11	11	11
Totaal programma	**3.018**	**3.133**	**3.081**	**3.150**	**3.141**

4.5 Lasten per product

In de volgende figuur hebben we voor 2025 de totale lasten per product in beeld.

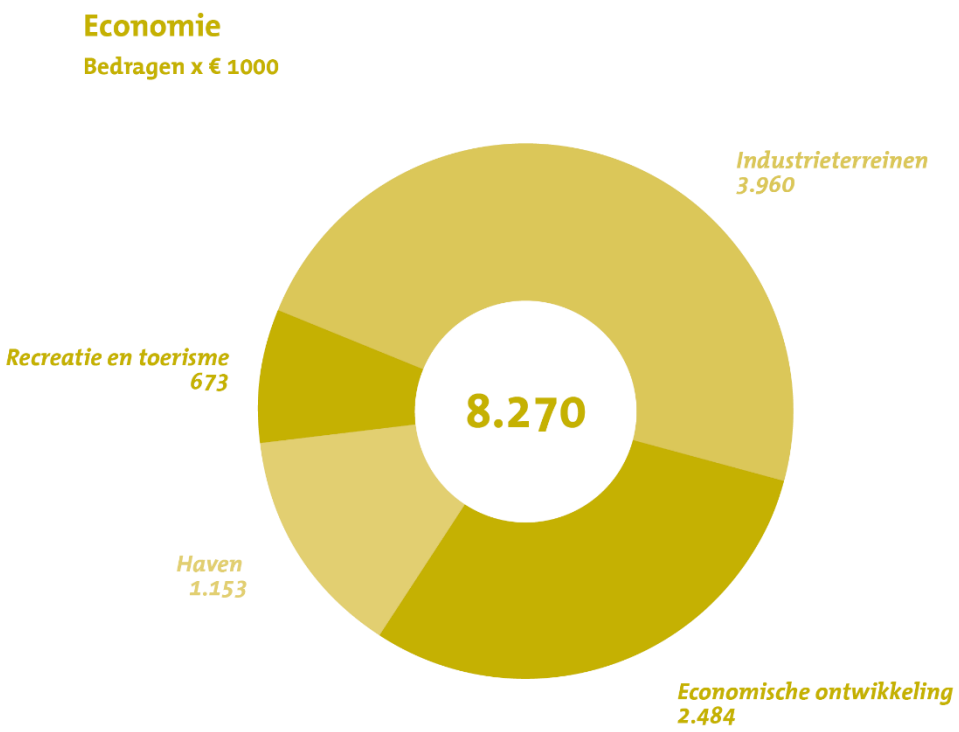

5. Overzicht subsidies

We geven hier een overzicht van de subsidies binnen dit programma.

bedragen x € 1.000

Subsidies	**Begroting 2025**
Economische ontwikkeling	394
Recreatie en toerisme	79
Totaal Programma 5. Economie	**473**

Programma 6. Centrum

1. Inleiding

In dit programma staat de ontwikkeling van ons stadshart centraal. De dynamiek in dit gebied is groot. We moeten steeds blijven anticiperen en meebewegen met de markt en op de ontwikkelingen in de maatschappij om kansen voor ons centrum te benutten. Het gaat goed met ons Osse stadshart. De leegstand is laag, maar dit betekent niet dat het werk gedaan is. Er is blijvende inzet nodig om winkelpanden ingevuld te houden. De aantrekkingskracht van het centrum versterken we door het aanbod aan publieksvoorzieningen te verbreden en de ontmoetingsfunctie in de openbare ruimte verder te ontwikkelen. De voltooiing van het Walkwartier nadert en daarmee wordt de positie van het centrum als huiskamer van Oss versterkt. Het centrum blijft daarmee de centrale plek van Oss waar veel inwoners samenkomen, omdat op deze plek voor ieder iets te doen en te beleven valt. Tegelijkertijd moeten we soms ook constateren dat we met projecten moeten stoppen zoals TBL en het Stadssportpark. Ook de opgaven voor klimaatadaptatie, de bereikbaarheid van het centrum en mobiliteit binnen de stad hebben onze aandacht nodig. We realiseren ons dus dat de stad nog volop in ontwikkeling is (met de realisatie van het Walkwartier) en moet blijven. Dit vraagt om een integrale visie op het centrum: Koers Stadshart Oss 2025-2028. We hebben het afgelopen jaar ook veel tijd en energie gestoken in het professionaliseren en verbeteren van de kermis in het centrum van Oss en zullen daar de komende jaren ook mee doorgaan. Daarmee werken we samen met de belanghebbenden in het centrum de komende jaren door aan een bruisend, groen en toekomstbestendig stadshart.

2. Programma-onderdelen

2.1 Stadscentrum

Wat willen we bereiken?

In dit programma staat de ontwikkeling van ons stadshart centraal. De dynamiek in dit gebied is groot. We moeten steeds blijven anticiperen en meebewegen met de markt en op de ontwikkelingen in de maatschappij om kansen voor ons centrum te benutten. De realisatie van het Walkwartier met het warenhuis, de vergroening van het centrum en de diverse evenementen dragen bij aan de aantrekkelijkheid van ons centrum als huiskamer van Oss. Het centrum blijft daarmee de centrale plek van Oss waar veel inwoners samenkomen, omdat op deze plek voor ieder iets te doen en te beleven valt.

De levendigheid behouden we door een gemengde functie in het stadshart en dus een goede balans tussen wonen en evenementen. We zien echter ook dat blijvende inzet nodig is om winkelpanden ingevuld te houden. De aantrekkingskracht van het centrum versterken we door het aanbod aan publieksvoorzieningen te verbreden en de ontmoetingsfunctie in de openbare ruimte verder te ontwikkelen. We gaan de plannen voor het stadssportpark TBL niet verder ontwikkelen. Deze zijn door de forse prijsstijgingen en een aantal onvoorziene zaken voor het TBL financieel niet haalbaar.

Ook de opgaven voor klimaatadaptatie, de bereikbaarheid van het centrum en de verbinding met de rest van de stad, onder meer Spoorzone, hebben impact op het economisch functioneren en de ruimtevraag in het stadshart.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Gevarieerd en levendig stadscentrum met evenementen, horeca, winkels en cultuur*
- *Aantrekkelijke ontmoetingsplek en een bereikbaar stadscentrum*
- *Wonen in het centrum*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We herijken de koers op het stadscentrum en ontwikkelen een gebiedsvisie waarin de verschillende opgaven in het stadscentrum samenkomen. We verkennen daarbij ook de mogelijkheden voor een aantrekkelijk en functionele verbinding tussen spoorzone en centrum.	Q2/2025
- We stimuleren mensen om op de fiets naar het centrum te komen door realisatie van fietspaden en fietsenstallingen (in relatie met het parkeerbeleidsplan en de verstedelijkingsopgave). We realiseren in 2025 een bewaakte fietsenstalling in het centrum. De kosten hiervan betalen uit de reserve stadshart.	2025 e.v.
- We stimuleren dat winkels, horeca en andere publiek aantrekkende functies, zoals evenementen, zich concentreren in de kern van het stadscentrum Heuvel, Walplein en Walkwartier.	2025 e.v.
- We evalueren de locatieprofielen in het centrum en stellen waar nodig (bijv. Barbarapark en Jan Cunen) nieuwe locatieprofielen op.	2025 e.v.
- We realiseren de afbouw van het Walkwartier en de SpeelOss als onderdeel van de openbare ruimt bij het Walkwartier	Medio 2025
– We realiseren de afbouw van het Warenhuis.	Medio 2025
- We vergroenen waar mogelijk, onder andere door vergroening mee te nemen in reconstructieprojecten.	Q4/2024 e.v.
- We ondersteunen de professionalisering van de activiteiten coördinator stadscentrum bij het CMO.	Q1/2025
- We verkennen de mogelijkheden om de verordening reclamebelasting te actualiseren en daarmee een sterkere gebiedsmarketing mogelijk te maken.	Q2/2025
- We zorgen voor een goede procesbegeleiding van organisatoren die een plan hebben voor een evenement en begeleiden ze binnen de procedures om een verantwoord en veilig evenement neer te zetten.	2025 e.v.
- We continueren de bestaande inzet van de BOA's in het centrum om andere overlastgevende situatie te beperken door onder andere dagelijks toezicht houden op het illegaal bijplaatsen van afval en fietsen in het voetgangersgebied. Om overlast te voorkomen is communicatie (het informeren van en het bespreken met burgers of ondernemers over welk gedrag gewenst en ongewenst is) ook onderdeel van het toezichthouden.	2025 e.v.
- Een aantrekkelijk centrum is ook een schoon centrum. We werken een financiële oplossing uit om ook in het weekend aan het kwaliteitsbeeld te voldoen door het afval op te halen en zwerfafval te beperken.	2025

3. Programma-informatie

3.1 Duurzaamheid

Dit programma levert een bijdrage aan meerdere doelen uit de Duurzaamheidscirkel:

- Arbeid: door te streven naar behoud en zelfstandig ondernemerschap mogelijk maken leveren we een bijdrage aan meerdere indicatoren, zoals besteedbaar inkomen, armoede en jeugdwerkloosheid.
- Maatschappelijke participatie en wonen: we gaan in het stadscentrum een diversiteit aan functies creëren. We versterken de woonfunctie in het Walkwartier, voegen cultuur toe en geven ruimte aan starters en tijdelijke functies. We stimuleren, wanneer het kan, evenementen in het centrum en de kernen, deze worden veelal georganiseerd door lokale verenigingen.
- Natuur en Landschap: We vergroenen het centrum om de effecten van hittestress tegen te gaan.

De global goals die bij dit programma horen zijn: geen armoede, duurzame steden en gemeenschappen en leven op het land. Door in te zetten op het compact maken van het stadshart, functiemenging, meer

bezoekersbeleving, stimuleren lokaal en duurzaam, in samenwerking met belanghebbenden in de binnenstad. Zo bouwen we samen aan een duurzaam stadshart.

3.2 Verbonden partijen

Niet van toepassing.

3.3 Beleidskaders

1. Koers Stadshart Oss (2016)
2. Detailhandelsbeleid (2024)
3. Horeca en terrassenbeleid (in wording, 2024)
4. Strategienota Economie Oss 2021-2025
5. Koersnota klimaatadaptatie (2024)
6. Parkeerbeleid (in wording, 2024)
7. Evenementenbeleid (2024)

3.4 Indicatoren

Sinds 2024 rapporteren wel alleen nog aan de hand van de gegevens van het CMO uit DigiTwin. Het werkgebied van het CMO beslaat sinds 2010 het kernwinkelgebied (de pit) en het kernrandgebied van het centrum (de schil). Vanaf 2016 registreert het CMO maandelijks bezetting/leegstand. Vanaf juli 2022 maakt het CMO gebruik van DigiTwin om bezoekersaantallen te meten. Deze tool is AVG proof.

Indicator	Bron	2020	2021	2022	2023	Streef-waarde
Bezoekers centrum (gemiddeld per week)	CMO	nb	nb	123.000	111.000	150.000
Leegstand aantal verkooppunten	CMO	14,60%	9,20%	11,50%	9,60%	7,50%
Aantal verkooppunten	CMO	363	360	356	354	geen
Omvang winkeloppervlakte in m2	CMO	nb	nb	nb	90.825	geen
Leegstand winkeloppervlak	CMO	nb	nb	nb	7,20%	5,0%

3.5 Waar staat je gemeente

Niet van toepassing.

4. Financiën

4.1 Nieuw beleid

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Extra inzamelronde afval stadscentrum	0	75	75	75	0
Inzet investeringsfonds stadshart	0	-75	-75	-75	0
Totaal nieuw beleid	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Toelichting nieuw beleid

Extra inzamelronde afval stadscentrum
We stellen voor om in 2025, 2026 en 2027 € 75.000 beschikbaar te stellen voor extra afvalrondes in het centrum en dit te betalen uit het investeringsfonds Stadshart Oss. We halen niet het gestelde kwaliteitsprofiel 'goed' voor het onderhoud van de openbare ruimte in het centrum door zwerfafval. Om dit kwaliteitsniveau te realiseren gaan we een extra afvalronde in het centrum uitvoeren. We gaan dit voor een periode voor 3 jaar uitvoeren en bezien of hiermee de gewenste resultaten kunnen bereiken. Wellicht blijken nog andere maatregelen nodig (bijvoorbeeld handhaving) om het centrum toch aantrekkelijk en schoon te houden. Deze proef betalen we uit de reserve investeringsfonds stadshart Oss. We gaan in deze periode onderzoeken of we deze kosten -als de gewenste effecten worden gerealiseerd- kunnen betalen uit de afvalstoffenheffing.

4.2 Autonome ontwikkelingen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Stadssportpark TBL	-1.495	-254	0	0	0
Lagere onttrekking reserve	1.495	254	0	0	0
Investeringen openbare ruimte Walkwartier gebied 2	0	0	0	0	0
Totaal Autonome ontwikkelingen	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Toelichting Autonome ontwikkelingen

Stadssportpark TBL
De plannen voor de ontwikkeling van het stadssportpak zijn financieel niet haalbaar. De samenwerkingsovereenkomst is beëindigd. De uitvoeringskosten voor beide partijen stegen fors. De kosten-batenverhouding was hierdoor voor de stuurgroep uit balans. We gaan nu samen onderzoeken welke onderdelen nog haalbaar en wenselijk zijn. De financiële bijdrage vanuit de reserve Walkwartier en uit de reserve investeringsfonds stadshart Oss vervalt op dit moment. We onttrekken daardoor in totaal circa € 1,7 miljoen minder uit reserves in 2024 en 2025.

Investeringen openbare ruimte Walkwartier gebied 2

We stellen een investeringskrediet beschikbaar van € 987.150 voor openbare ruimte Walkwartier gebied 2. Het gaat hierbij om Oostwal, Walstraat, Goudmijnstraat, Hooghuisstraat, Carmelietenstraat. In 2024 besteden we € 40.000, in 2025 € 600.000 en in 2026 € 347.150. De investeringskosten zijn vanaf 2027 € 29.000 per jaar. We vormen hiervoor een nieuwe reserve ter dekking van deze kosten en betalen dit uit de reserve Walkwartier.

4.3 Septembercirculaire

Niet van toepassing.

4.4 Wat mag het kosten?

In de volgende tabel geven we een financieel overzicht van het programma.

+ is uitgaven
- is inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Bestaand beleid					
Lasten	2.255	1.671	2.066	2.129	2.127
Baten	-501	-507	-507	-507	-507
Saldo	1.754	1.164	1.559	1.622	1.620
Stortingen reserves	4.772	440	0	0	0
Onttrekkingen reserves	-5.216	-124	-124	-186	-186
Saldo mutaties reserves	-444	316	-124	-186	-186
Totaal bestaand beleid	**1.310**	**1.480**	**1.435**	**1.436**	**1.434**
Nieuw beleid	0	0	0	0	0
Autonome ontwikkelingen	0	0	0	0	0
Budgettair neutrale wijzigingen	7	2	2	2	2
Totaal programma	**1.316**	**1.482**	**1.438**	**1.438**	**1.436**

4.5 Lasten per product

In de volgende figuur hebben we voor 2023 de totale lasten per product in beeld.

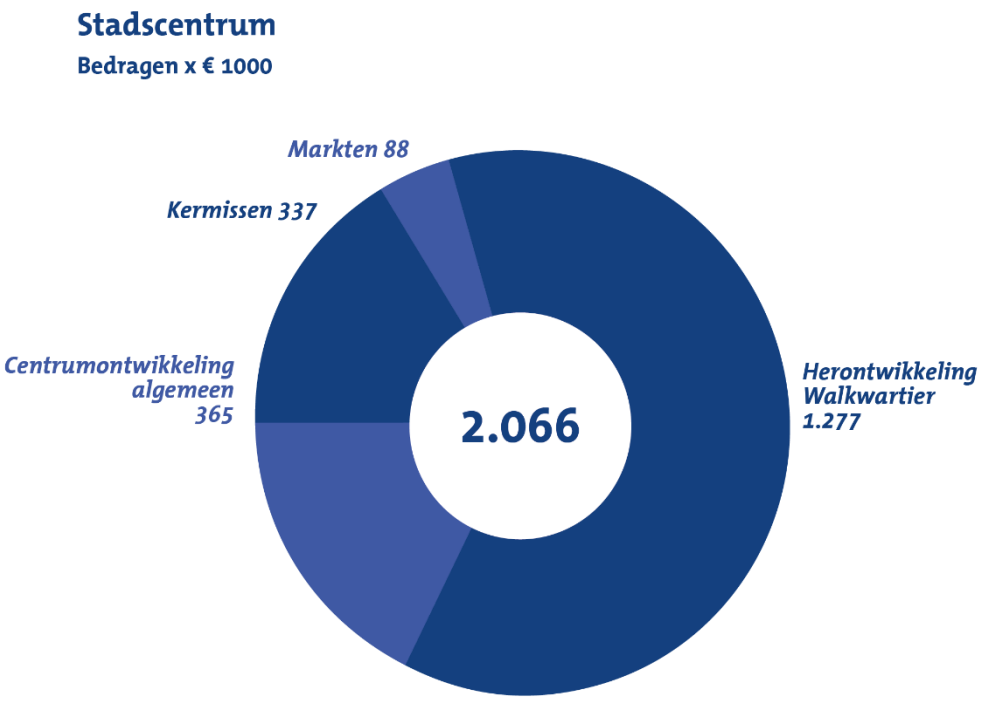

5. Overzicht subsidies

We geven hier een overzicht van de subsidies binnen dit programma.

bedragen x € 1.000

Subsidies	**Begroting 2025**
Centrumontwikkeling algemeen	110
Totaal Programma 6. Centrum	**110**

Programma 7. Verstedelijking, wonen en mobiliteit

1. Inleiding

Oss maakt de komende jaren een schaalsprong naar een gemeente met meer dan 100.000 inwoners. Dit bereiken we onder andere door nog meer stad te zijn. Oss biedt diversiteit in wonen, in een stadse of dorpse omgeving. Dit wordt aangevuld met veel erfgoed, aansprekende voorzieningen, een goede ontsluiting en bereikbaarheid met OV. De gemeente heeft een gevarieerde economische bedrijvigheid en omvat zowel een bruisende stad als prachtig buitengebied met karakteristieke kernen.
Doordat we stedelijke milieus toevoegen maken we het aanbod en de keuze voor wonen en werken in Oss nog diverser en aantrekkelijker. Dit komt voornamelijk tot uitdrukking in de binnenstedelijke transformatie in de brede spoorzone van Schadewijk tot Amsteleind. Hier vindt ook de omslag naar duurzame mobiliteit plaats, met een herwaardering van onze verkeersstructuur, zodat alle voorzieningen goed bereikbaar blijven. Daarnaast hebben we aandacht voor de opgave om het bestaand stedelijk gebied gezonder en meer klimaatrobuust te maken.
In dit programma komen de verstedelijking van Oss met de spoorzone Oss, onze woon- en mobiliteitsopgaven, de activiteiten in het kader van de Omgevingswet, de aandacht voor erfgoed én onze lobby en samenwerkingsagenda aan de orde.

2. Programma-onderdelen

2.1 Verstedelijking

Wat willen we bereiken?

Met de inzet op verstedelijking en de uitwerking van de spooragenda werken we consistent (tot 2040) verder aan het creëren van een aantrekkelijke stedelijke woon-, werk- en leefomgeving, onderling verbonden en in de nabijheid van spoor en stations in Oss. Daarmee geven we vorm en inhoud aan de ambitie om te groeien naar een 100.000+ gemeente. We passen daarbij de principes van duurzame verstedelijking toe die Brabantbreed zijn omarmd.

Resultaten in de planvormingsfase

Het ontwikkelperspectief voor de spoorzone, dat is vastgesteld in 2024, met daarin verbindende strategieën biedt houvast om de stedelijke ontwikkeling en integrale gebiedsontwikkeling vorm te geven. Het voortzetten van inhoudelijke onderzoeken, uitwerken van kaders voor gebiedsontwikkeling en voorbereiden van investeringen in de aanpak van spoorkruisingen en stations kost veel tijd, geld en inzet. Deze zaken zijn echter wel nodig om stappen te maken in stedelijke ontwikkeling. De samenwerking met andere partijen zoals ProRail, NS, Provincies, grote steden en diverse ministeries wordt daarvoor ook actief opgezocht.

Richting geven aan verstedelijking

In het programma 'Verstedelijking spoorzone Oss van Amsteleind tot Schadewijk' vertalen we de verstedelijkingsopgaven naar kaders voor gebiedsontwikkeling. We onderscheiden de volgende gebieden:

- Amsteleind
- Oss-centraal (gebied tussen twee stations waaronder Euterpepark/Golfbad/Raadhuislaan)
- Schadewijk (en later ook Ruwaard)
- Moleneind (incl. Pivot Park) (en later ook de Haven)
- Spoorwegkruisingen en Stationsomgevingen

Uitwerken van uitvoeringsstrategie en supervisie

Een belangrijk onderdeel van de verdere uitwerking in 2025 is de uitvoeringsstrategie, inclusief supervisie daarop en de planning en prioritering. Niet alles kan tegelijkertijd, de stad moet bereikbaar en leefbaar blijven en de opgaven moeten tevens haalbaar zijn in tijd en geld.

Commitment en cofinanciering door middel van lobby en profilering

Om de ambities op het gebied van de schaalsprong van Oss en de investeringen die daarbij aan de orde zijn mogelijk te maken, maakt het bestuur en de ambtelijke organisatie werk van lobby en profilering in stedelijke netwerken. In het grote stedennetwerk (G40), BrabantStad (B7), Novex Stedelijk Brabant en samen met 's-Hertogenbosch binnen RNOB. Deze netwerken zorgen voor kennis en kennissen die zeer behulpzaam zijn bij het behalen van de doelen van verstedelijking en stedelijke ontwikkeling. Het is 'halen en brengen': weten wat er speelt aan opgaven en mogelijke belemmeringen, maar ook het inbrengen van onze eigen kennis en agenda en het binnenhalen van commitment hieraan en middelen hiervoor.

Aanpassingen aan overwegen en stations met behulp van uitwerking spooragenda

De ontwikkelingen met betrekking tot spoor en stations staan samen op een aparte spooragenda die, in samenwerking met diverse partners (NS, ProRail, Provincie, Ministerie), is opgesteld en wordt uitgewerkt. In 2025 werken we hieraan verder. Dat doen we in vier onderdelen:

- Aanpakken barrièrewerking spoor
- Upgraden van stations
- Groei reizigersverkeer mogelijk maken
- Toekomstvast inpassen goederenvervoer

We streven naar een afspraak over de totale opgave, de aanpak en financiering ervan in het Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Mobiliteit (BO MIRT) eind 2025.

Resultaten in de voorbereidings- en uitvoeringsfase

Naast het maken van integrale gebiedsplannen zijn er ook projecten in voorbereiding en uitvoering die inhoud geven aan de opgaves van verstedelijking. Dat zijn op dit moment met name woningbouwprojecten uit de versnellingsopgave. Het betreft de verdere planvoorbereiding op locaties Amsteleind, Schadewijk en Euterpepark. De meer concrete vertaling van plannen naar de planologische verankering en daarna naar de vergunningverlening en start-bouw: onder andere op locaties Raadhuislaan Noord/Linck (circa 200 woningen), Corellistraat Euterpepark (201 woningen), Obrechtstraat/Palestrinastraat (281 woningen) en Fraterspark (circa 170 woningen).

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Eigentijdse stadsvernieuwing; wat inhoudt dat er een diversiteit aan extra woningen gebouwd wordt in het stedelijk gebied. Dit levert een aantrekkelijke stedelijke leefmilieus en gemeenschappen op, die van aanvulling zijn op de bestaande Osse woonmilieus.*
- *De mobiliteitstransitie in de stad; waarin langzaam verkeer volop ruimte heeft en voorzieningen zoals openbaar vervoer, groen, sport, onderwijs en cultuur snel bereikbaar zijn vanaf woon- of werkplek.*
- *Duurzame, gezonde en veilige leefomgeving; waarin in het stedelijk gebied ruimte is gemaakt voor de uitdagingen uit het programma energie en klimaat en de opgave met betrekking tot energie.*
- *Vooraanstaande industriële ontwikkel- en maakstad; waarbij het nieuwe werken (in de nabijheid van de stations) onderdeel is van de nieuwe stedelijkheid.*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We zetten de inhoudelijke onderzoeken, aanpak en organisatie van de onderdelen uit de spooragenda voort, ten behoeve van de voorbereiding op een financiële afspraak in het Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Mobiliteit (BO MIRT).	Q4/2025
- We werken, samen met de provincie, de kaders voor gebiedsontwikkeling en een ontwikkelstrategie voor Oss-Centraal uit, op basis van het vastgestelde ontwikkelperspectief. (waaronder invulling plinten, parkeeroplossingen, voorzieningen mobiliteit, groenstructuur en behoud en herintroductie van (industrieel) erfgoed en monumenten)	Q4/2025
- We pakken in het kader van de verstedelijking de ruimtelijk-economische doorontwikkeling van de farmacampus en de haven op, zoals beschreven in programma 5 Economie.	Heel 2025
- We werken verder aan bestaande projecten in de spoorzone; Schadewijk, Amsteleind, Euterpepark, Raadhuislaan Noord & Zuid, Fraterspark, Walkwartier en Moleneind. We zetten supervisie in om strategieën zoveel mogelijk mee te nemen en om te zetten in integrale gebiedsontwikkeling.	Heel 2025
- We geven voortdurend invulling aan lobby en profilering om medewerking en financiële middelen te verwerven voor de uitvoering van de plannen die betrekking hebben op de verstedelijking.	Heel 2025
- We onderzoeken mogelijkheden voor permanente communicatie en participatie over ontwikkelingen in de spoorzone m.b.v. participatieplatform 'stadmettoekomst', een ambassadeursnetwerk en week van de stad.	Q1/2025
- We houden aansluiting met beleid en uitvoering op het gebied van verstedelijking met het rijk, in de regio RNOB, Regio Arnhem-Nijmegen, de provincie Noord-Brabant, Novex stedelijk Brabant, B7 en G40 m.b.v. een lobbyagenda.	Heel 2025

2.2 Wonen en erfgoed

Wat willen we bereiken?

Met onze inzet willen we bereiken dat er voldoende passende woningen zijn voor mensen die in de gemeente Oss willen wonen. Dat betekent dat de voorraad meebeweegt met de veranderingen in de samenleving en de uitdagingen die dat met zich meebrengt. Het betreft zowel het beschermen en verbeteren van wat er is als het plannen wat er bij moet en kan komen. Erfgoed geeft identiteit. Wie zijn geschiedenis kent en meer weet over het erfgoed, kijkt anders naar de toekomst en de ruimte om zich heen. We willen de inwoners en bezoekers van de gemeente bewust maken van de rijke historie van de gemeente, die zowel boven als onder de grond te vinden is. Concreet betekent dit, dat we onderstaande zaken op het gebied van wonen en erfgoed willen bereiken.

Toevoegen van woningen

Oss heeft een grote opgave om te komen tot een woningvoorraad die groeit van 42.000 woningen in 2024 naar ruim 50.000 woningen in 2040, als antwoord op de groei van de bevolking en de afname van de grootte van huishoudens. Deze opgave volgt uit de provinciale woningbehoefteprognose, en is bekrachtigd door de regionale woondeal Noordoost Brabant. Daarin is opgenomen dat Oss aan de lat staat voor realisatie van ruim 5.200 woningen tot en met 2030. Het zwaartepunt van de woningbouwopgave ligt daarmee op de korte termijn, om naast het accommoderen van bevolkingsgroei ook het actuele woningtekort in te lopen. Het komt er op neer dat voor zeer diverse doelgroepen, en vooral in het betaalbare segment en in het stedelijk gebied, ruimte voor woningen moet worden gevonden. Dit vraagt om een duidelijke koers in zowel de voorbereiding als de uitvoering.

Versnellen van woningbouw

We continueren onze inzet om te komen tot woningbouwversnelling en verkennen daarbij mogelijkheden om woningbouwprojecten sneller 'hard' te maken. Dit doen we door het proces van planvorming en –ontwikkeling te optimaliseren en met zakelijkheid en monitoring garanties te borgen ten aanzien van te realiseren programma's in projecten. Hierbij is samenwerking en het maken van harde afspraken met corporaties, ontwikkelaars en initiatiefnemers cruciaal en is het tijdig betrekken van de omgeving van belang. Hier komt meer bij kijken dan alleen het realiseren van woningen. Het gaat om het inrichten van een prettige leefomgeving waar ruimte is voor werken, ontmoeten en ontspannen. Deze leefomgeving draagt bij aan de sociale samenhang en werkt, indien deze goed wordt vormgegeven, preventief ter voorkoming van allerlei sociaal maatschappelijke problemen. Naast de eerder genoemde locaties in het stedelijk gebied onder 2.1 gaat het onder meer om:

- Gefaseerde realisatie van de nieuwe woonwijk Geffen 't Veld (ca. 310 woningen), met realisatie van de eerste woningen in 2025.
- Verdere planontwikkeling van Stationskwartier Ravenstein (ca. 330 woningen), met beoogde start bouwrijp maken plangebied in 2025.
- De totstandkoming van harde woningbouwplannen in diverse kernen, waaronder Macharen en Lithoijen en daarna de gefaseerde start bouw van de woningen.

Blijven inzetten op actuele beleidskaders en goede samenwerking met onze partners

Het continueren van onze inzet betekent concreet het uitvoering geven aan de 15 actiepunten uit de Woonagenda 2022-2024 en het opstarten van een nieuwe Woonagenda voor de periode 2025-2027. In april 2024 zijn de Meerjarenprestatieafspraken tussen de gemeente, BrabantWonen en Mooiland geactualiseerd. We maken naast de versnelling in de woningbouw werk van de huisvestingsopgave van diverse doelgroepen. Voorbeelden zijn de visie Wonen, Welzijn & Zorg, het tot realisatie brengen van 240 flexwoningen in de jaren 2023 en 2024 en de mantelwoningen. Tot slot werken we aan betere monitoring van realisatie van het woningbouwprogramma en zorgen we voor een actualisatie van de huisvestingsverordening.

Veilige en prettige woonomgeving

Met betrekking tot het realiseren van een veilige woonomgeving en de aanpak van overbewoning hebben we sinds 2024 extra capaciteit voor handhaving. Er is gestart met de uitvoering in de gebieden waar de opkoopbescherming van toepassing is. Hier zal de komende jaren blijvend op worden ingezet.

Aandacht voor erfgoed en archeologie

De komende jaren blijven we de nadruk leggen op de archeologie van Oss. We ontwikkelen diverse activiteiten om de bijzondere geschiedenis van Oss te vertellen en de vele vondsten die door de jaren heen zijn gedaan voor een breed publiek, onder de aandacht te brengen.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Een complete woongemeente met aandacht voor de woonomgeving in bestaande wijken en kernen en een flexibel en gedifferentieerd woningbouwprogramma.*
- *Een comfortabele woningvoorraad die aansluit bij de behoeften en wensen van de bewoners. De woningen zijn duurzaam en toekomstbestendig.*
- *Een (t)huis voor alle groepen inwoners. Aandacht voor de groep kwetsbare inwoners met een zorgbehoefte die in de toekomst in een reguliere woning moeten blijven wonen. Ook aandacht voor de inwoners met een middeninkomen, jongeren die in de koop- en huursector buiten de boot dreigen te vallen en voor voldoende kwalitatieve huisvesting voor internationale werknemers.*
- *Versterking van de woonfunctie van Oss, ook in regionaal opzicht.*
- *Versnelling van de woningbouw met als doelstelling dat er in 2030 circa 5.200 woningen zijn toegevoegd aan de Osse voorraad in lijn met de Regionale Woondeal. De Woonagenda 2022-2024 helpt om uitvoering te geven aan deze ambities.*

- *We geven aandacht aan betekenis en behoud van erfgoed en archeologie, onder meer door archeologie in de gemeente zichtbaar en beleefbaar te maken. We doen dit samen met partners en zetten in op publieksbereik en participatie.*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
– We starten met de projectmatige aanpak van overbewoning in de 5 wijken waar de Opkoopbescherming van toepassing is.	2025
– We continueren onze inzet om te komen tot woningbouwversnelling. Nadat in 2024 veel woningbouwplannen ter vaststelling aan de gemeenteraad konden worden aangeboden blijven we inzetten op realisatie van deze woningen en blijven we inzetten op de vaststelling van nieuwe woningbouwlocaties zodat we de pijplijn blijven vullen.	2025-2027
– We actualiseren de huisvestingsverordening met een artikel over lokale binding.	2024-2025
– We geven uitvoering aan de in 2024 geactualiseerde prestatieafspraken met BrabantWonen en Mooiland.	2025-2027
– We attenderen initiatiefnemers in CPO-groepen (Collectief Particulier Opdrachtgeverschap) op mogelijkheden vanuit het provinciale actieprogramma 'nieuwe woonvormen en zelfbouw' en op het CPO beleid Oss. Waar mogelijk brengen we CPO groepen actief in de positie om gronden te verwerven door hier gemeentegrond voor in te zetten (voorbeelden zijn Liesdaal Maren-Kessel en Stationskwartier Ravenstein).	Doorlopend
– We benutten initiatief en creativiteit vanuit de samenleving om plannen tot ontwikkeling te brengen. Via onder meer de intaketafel bieden we één loket waar we initiatieven voor onder meer woningbouw in eerste aanzet beoordelen op de wenselijkheid vanuit beleidskaders.	Doorlopend
– We werken aan de uitvoering van de gemaakte afspraken in de Regionale Woondeal en we dragen actief bij aan periodieke actualisatie van de Regionale Woondeal.	Doorlopend
– We actualiseren de nota kostenverhaal. De huidige nota loopt tot en met 2026.	2025
– We onderzoeken in 2025 samen met Universiteit Leiden de mogelijkheden voor de continuering en cofinanciering van de Fieldschool (veldonderzoek in de gemeente Oss voor eerstejaars archeologiestudenten).	2025
– We onderzoeken de mogelijkheden voor de aanpassing van de subsidie voor gemeentelijke monumenten.	2025
– We implementeren de Cultuurhistorische Waardenkaart en de Archeologische verwachtings- en beleidskaart, zowel binnen de Omgevingsvisie en Omgevingsplannen als met een verdere uitrol naar een publieksversie.	2025
– We blijven investeren in onze relatie met de vrijwilligers in het lokale erfgoedveld en we blijven optrekken met onze partners zoals de provincie, Alliantie Zuidwaterlinie en buurgemeenten. Bijvoorbeeld met betrekking tot het 700-jarig jubileum van de Hertogswetering.	Doorlopend

2.3 Mobiliteit

Wat willen we bereiken?

Op 6 juli 2023 is de Koersnota Mobiliteit vastgesteld. Dit is een visie op de ontwikkeling van mobiliteit en infrastructuur in onze gemeente in de komende 10-15 jaar. Deze koers werken we uit in concrete maatregelen en acties om onze ambities te realiseren.

Uitvoeringsprogramma mobiliteit

We hebben de uitgangspunten uit de Koersnota Mobiliteit verder uitgewerkt in een meerjarig uitvoeringsprogramma mobiliteit. Dit programma wordt in Q4 2024 aangeboden voor vaststelling in de gemeenteraad. Het uitvoeringsprogramma bestaat uit vier onderdelen:

- We geven uitvoering aan het uitvoeringsprogramma infrastructuur, zodat de ambities vanuit de koersnota gerealiseerd worden.
- We gaan aan de slag met nader uit te werken beleidsonderdelen (zoals deelmobiliteit).
- We monitoren en evalueren de beleidsdoelen.
- We bewaken en beheersen het begrotingsplan voor het volledige mobiliteitsprogramma waarin de verwachte uitgaven en inkomsten (inclusief subsidies en slimme combinaties met IUP) zijn opgenomen.

In 2022 hebben we een eerste financiële verkenning van onze mobiliteitsopgave gemaakt. Op basis van deze financiële verkenning komen we uit op een bedrag van circa € 125 miljoen. De laatste inzichten laten zien dat dit bedrag hoger gaat zijn. In de Programmabegroting 2023-2026 is een eerste bedrag van € 40 miljoen voor deze mobiliteitsopgave beschikbaar gesteld (Reserve Mobiliteit).

Bereikbaarheid van de stad en kwaliteit van de openbare ruimte versterken middels parkeren

De vastgestelde Koersnota Mobiliteit en de parkeernormen vormen uitgangspunten voor het parkeerbeleidsplan, wat in Q1 2025 wordt aangeboden ter vaststelling in de gemeenteraad. We willen de bereikbaarheid van de stad middels (duurzame) mobiliteit verbeteren en tegelijkertijd de kwaliteit van de openbare ruimte versterken door op strategische plekken (fiets)parkeervoorzieningen te realiseren. Om deze doelstelling gefaseerd te bereiken stellen we een uitvoeringsprogramma op voor de uitwerking van het parkeerbeleidsplan.

Wijkbus en Maasveren

De Wijkbus en Maasveren dragen bij aan het toegankelijk en bereikbaar maken van onze gemeente voor iedereen. Diverse doelgroepen zijn afhankelijk van deze mobiliteitsvoorzieningen, waardoor ondersteuning van deze voorzieningen van belang blijft komende jaren.

Regionale samenwerking, lobby en profilering

We gaan extra inzetten op regionale samenwerking en afstemming over mobiliteitstransitie en regionale vervoersnetwerken voor auto, fiets en OV. Investeren in regionale samenwerking is ook van belang om andere overheden te interesseren om een financiële bijdrage te leveren aan bijvoorbeeld bovenlokale fietsvoorzieningen. Voor onze bereikbaarheid blijft het belangrijk om een actieve rol te spelen bij de ontwikkeling van autoroutes naar onze gemeente, zoals bij de MIRT verkenning A50.

Actieve mobiliteit stimuleren

Bij bespreking van de Koersnota Mobiliteit is in de adviescommissie Ruimte afgesproken om een Fietsnota op te stellen, om versneld invulling te geven aan de ambities voor een aantrekkelijker fietsnetwerk. Hierbij richten we ons op drie pijlers: het verbeteren van het fietsnetwerk (1), het verbeteren van de fietsparkeervoorzieningen (2) en een fietsstimuleringscampagne gecombineerd met snel uitvoerbare maatregelen (3). De maatregelen die volgen uit de Fietsnota dragen bij aan de verduurzaming van mobiliteit, het versterken van de kwaliteit van de openbare ruimte en het vergroten van de verkeersveiligheid en terugdringen van de hinder.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Versterken van de kwaliteit van de openbare ruimte.*
- *Toegankelijk en bereikbaar voor iedereen.*
- *Verduurzamen van de mobiliteit.*
- *Versterken van het economisch vestigingsklimaat.*
- *Vergroten van de verkeersveiligheid en terugdringen van de hinder.*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- We geven uitvoering aan het uitvoeringsprogramma mobiliteit: o We gaan gefaseerd aan de slag met de benodigde maatregelen en projecten om de bereikbaarheid op de hoofdinfrastructuur te borgen. Voorbeelden hiervan zijn de Noordelijke Ontsluitingsweg en de Heihoeksingel. o We gaan gefaseerd aan de slag met de nader uit te werken beleidsonderdelen. o We monitoren en evalueren de beleidsdoelen. o We bewaken en beheersen het begrotingsplan voor het volledige uitvoeringsprogramma waarin de verwachte uitgaven en inkomsten (inclusief subsidies en slimme combinaties met IUP) zijn opgenomen.	2025 en verder
- We bieden het parkeerbeleidsplan aan voor vaststelling door de gemeenteraad (werkzaamheden reeds gestart Q3/2024). Dit is inclusief een vertaling naar herziene parkeertarieven, venstertijden en gebieden. Ook de onderdelen fietsparkeren in het centrum (exclusief stationsomgeving) en gebouwde parkeervoorzieningen worden hierin meegenomen.	Q1/2025
- We starten met de eerste projectplannen voor realisatie van de (fiets)parkeervoorzieningen.	Q1/2025
- We werken aan een uitvoeringsprogramma dat voortkomt uit het parkeerbeleidsplan. We actualiseren de parkeerverordening en de verordening op de parkeerbelasting op basis van het parkeerbeleid.	Q3/2025
- We bieden meerjarig financiële ondersteuning aan de Wijkbus en Maasveren, vanwege de maatschappelijke waarde die in 2024 naar voren is gekomen uit de evaluatie.	2025 en verder
- We beoordelen het vervangings-/verduurzamingsplan van de stichting Maasveren en ondersteunen bij de zoektocht naar mogelijkheden voor cofinanciering.	Q1/2025
- Op het moment dat de aanpak van knelpunten rondom knooppunt Paalgraven vanuit de provincie weer gaat lopen, draaien we mee in dit project. Vooralsnog ligt deze ontwikkeling stil ligt vanwege stikstofproblematiek.	n.v.t.
- We bieden de Fietsnota aan voor vaststelling door de gemeenteraad (werkzaamheden reeds gestart Q3 2024).	Q2/2025
- We geven uitvoering aan de Fietsnota.	Q3/2025 en verder
- We geven uitvoering aan de aanpassing van de spoorwegkruising voor langzaam verkeer (interwijkverbinding) ter hoogte van station Ravenstein, na besluit over het gewenste scenario. Deze spoorwegkruising is benodigd voor woningbouwontwikkeling ten noorden van het spoor.	2025

2.4 Ruimtelijke ontwikkeling

Wat willen we bereiken?

Actieve deelname aan totstandkoming provinciaal en nationaal ruimtelijk beleid

Het Rijk heeft aangekondigd dat zij de regie in het ruimtelijk domein naar zich toe gaat trekken en een sterkere rol zal gaan spelen bij de ruimtelijke ontwikkeling van Nederland. Dat heeft medio 2024 geleid tot de presentatie van het voorontwerp van de Nota Ruimte. Hoewel het voorontwerp geen juridische status heeft vindt er wel participatie plaats waar Oss intensief aan deelneemt, zodat we onze inbreng zo goed mogelijk borgen in deze vroege fase. Afhankelijk van de vertaling van voorontwerp naar ontwerp zullen we bekijken of we in het formele vaststellingproces onze zienswijze kenbaar maken, al dan niet samen met de regio of buurgemeenten. Datzelfde geldt voor andere ontwikkeltrajecten op provinciaal en regionaal niveau zoals het Brabants Programma Landelijk gebied (BPLG), het provinciale Ruimtelijk Voorstel en het ruimtelijk positionpaper van de RNOB. Belangrijk onderdeel in de beleidsontwikkeling is de provinciale verstedelijkingstrategie en het bijbehorende uitvoeringsprogramma op niveau van de provincie en de stedelijke regio 's-Hertogenbosch. Met toetreding tot de B7 zitten we als Oss nadrukkelijk aan tafel bij het uitzetten van de strategie en de ontwikkelingen in NOVEX stedelijk Brabant. Afhankelijk van het thema en de scope bepalen we met wie en in welke vorm we samenwerken (buurgemeente(n), regio, B7, provincie).

Omgevingsvisie - afronding

In 2024 hebben we onze omgevingsvisie afgerond en bieden deze begin 2025 ter vaststelling aan de gemeenteraad aan. Dit doen we na een participatietraject met ons bestuur, stakeholders en inwoners. In de omgevingsvisie bepalen we onze langetermijnkoers richting 2040, de strategische doelen en de richting waarin we Oss willen ontwikkelen. De omgevingsvisie geeft vanuit onze huidige en toekomstige opgaven en ambities een integrale blik op de toekomst, waardoor initiatieven en ontwikkelingen binnen het Osse grondgebied in samenhang met elkaar en in het licht van onze doelen afgewogen en opgepakt kunnen worden. De omgevingsvisie is een belangrijk sturingsinstrument voor de raad en heeft een juridische status. We evalueren en actualiseren de omgevingsvisie periodiek op basis van nieuwe inzichten en beleidsontwikkelingen. Afhankelijk van de inhoud en het detailniveau van de omgevingsvisie bekijken we op welke thema's of gebieden er nog een nadere uitwerking moet plaatsvinden.

Handhaven van huidige dienstverleningsniveau

We werken nu een jaar met de Omgevingswet en blijven de komende jaren bezig met de implementatie van de verschillende onderdelen (omgevingsvisie, omgevingsplan, programma, vergunningverlening, toezicht en handhaving). De nieuwe Omgevingswet vraagt ons om nieuwe en andere processen in te regelen om de samenloop tussen de verschillende initiatieven en beleid, die moeten landen in het Omgevingsplan, zo goed mogelijk te laten verlopen. Tegelijkertijd houden we de winkel open door de laatste oude Wro-bestemmingplannen en vergunningen af te ronden en nieuwe vergunningen onder de Omgevingswet te verlenen. Ook voeren we de eerste ruimtelijke procedures uit in de vorm van buitenplanse omgevingsplanafwijkingen (BOPA) en wijziging van het omgevingsplan. Deze zijn op hun beurt weer input voor het nieuwe omgevingsplan. We verkennen met andere gemeenten uit onze regio of periodieke afstemming andere ketenpartners (GGD, Veiligheidsregio en ODBN) ook mogelijk is, zodat we nog integraler kunnen afstemmen. Zo gaan we de komende jaren verder ontdekken wat er nodig is om goed met de Omgevingswet te kunnen werken.

Ontwikkeling omgevingsplan – transitieplan en transieopgave

Voor 1 januari 2032 moeten we beschikken over één nieuw omgevingsplan voor de hele gemeente. Om hier te komen is een transitieplan opgesteld en bepalen we na evaluatie jaarlijks de transitieopgave voor het daaropvolgende jaar. Zo werken we stapsgewijs (thema- en gebiedsgericht) toe naar het nieuwe omgevingsplan. Onze focus ligt op de basis op orde brengen voor het omgevingsplan, zodat we zo goed en snel mogelijk nieuwe ruimtelijke initiatieven in het omgevingsplan kunnen laten landen. In 2024 zijn we begonnen met het oppakken van de 10 meest urgente en meest voorkomende thema's. Voor deze thema's maken we nieuwe omgevingsplanregels (voor de regelbibliotheek) en bekijken we of we eventueel het beleid moeten

actualiseren. We verkennen of we hierbij slim kunnen samenwerken met de VNG, Provincie Noord-Brabant, andere gemeenten en ketenpartners om zo goed en efficiënt mogelijk het nieuwe omgevingsplan op te bouwen.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *We zijn goed aangehaakt op het ruimtelijk beleid van rijk, provincie en regio en zorgen dat de Osse agenda goed wordt ingebracht.*
- *We hebben een actuele omgevingsvisie.*
- *We bouwen stapsgewijs ons omgevingsplan op.*
- *We hebben onze procesbeschrijvingen afgestemd op de Omgevingswet.*
- *We kunnen werken met de nieuwe digitale technische standaard voor de Omgevingswet*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
– We participeren actief bij de beleidsontwikkelingen op Rijks-, provinciaal en regionaal niveau en brengen de Osse agenda in bij de totstandkoming van de Nota Ruimte, het provinciaal ruimtelijk voorstel, de verstedelijkingstrategie, NOVEX stedelijk Brabant enz. Daar waar nodig dienen we (al dan niet samen met ander partners) een zienswijze in.	2025
– We bieden de omgevingsvisie aan voor vaststelling door de gemeenteraad.	Q1/2025
– We verkennen op welke thema's of gebieden er nog een nadere uitwerking van de omgevingsvisie plaats moet vinden in de vorm van een gebiedsgerichte uitwerking of een programma onder de omgevingswet, afhankelijk van de inhoud en het detailniveau van de definitieve omgevingsvisie.	2025
– We ronden de laatste plannen en vergunningen af onder de Wro en Wabo en nieuwe plannen pakken we op onder de Omgevingswet (via omgevingsvergunningen en wijzigingen van het omgevingsplan).	2025
– We evalueren de transitieopgave van het afgelopen jaar en bepalen de transitieopgave voor het nieuwe jaar en geven uitvoering aan het transitieplan.	Q4/2025
– We verdiepen ons verder in en leren werken met de Omgevingswetprocedures, passen onze procesbeschrijvingen daarop aan en krijgen al doende meer inzicht in wat nodig is in structurele taken, verantwoordelijkheden en competenties van personeel.	2025
– We ronden het opstellen van ruimtelijk beleid voor maatschappelijke voorzieningen en de plintenstrategie af en bieden deze ter vaststelling aan in de gemeenteraad.	Q2/2025
– In 2024 hebben we welstandsbeleid (samen bouwen aan een mooi Oss) geëvalueerd. Op basis hiervan gaan we de organisatie, communicatie en werkwijze van de adviesteams aanscherpen. Voor de grote ruimtelijke opgaves gaan we kwaliteitskaders opstellen. Daarnaast gaan we de aanwezige belangrijke ruimtelijke waarden in onze gemeente beschrijven om deze bij toekomstige ontwikkelingen beter te borgen en verstreken.	2025

3. Programma-informatie

3.1 Duurzaamheid

Het verduurzamen van vooral de bestaande woningvoorraad is een grote en belangrijke opgave. Deze opgave komt onder andere aan bod in programma 4: uitvoeringsprogramma Energiebesparing en Transitievisie Warmte.

Ook ligt onze focus op het verduurzamen van mobiliteit. De gemeente wil de mobiliteit van de aan Oss verbonden verplaatsingen verduurzamen. Enerzijds door optimaal in te zetten op de potentie van de fiets door het verbeteren en versnellen van het fietsroutenetwerk zowel in de gemeente als in de stad Oss. In samenhang daarmee dient de hoofdstructuur van het openbaar vervoer te worden versterkt zowel in termen van verbindingen als in de kwaliteit van de stations en haltes. Anderzijds wil de gemeente de transitie naar elektrische automobiliteit optimaal faciliteren door het aanbieden van voldoende laadvoorzieningen in de wijken, op knooppunten en parkeerterreinen. Ook in het goederenvervoer zet de gemeente in op elektrificatie en multimodaal vervoer.

De Toekomstvisie en Structuurvisie voor de gemeente Oss lopen tot 2020. De actualisatie krijgt gestalte in de Omgevingsvisie, die daarmee het nieuwe integraal kader vormt voor het ruimtelijk beleid waaronder wonen voor de gemeente. In de omgevingsvisie maken we ook keuzes over duurzaamheid. Daarin nemen we de Global Goals als drijfveer en integreren we sociale doelen als gezondheid en onderwijs.

De Global Goals die bij dit programma horen zijn: goede gezondheid en welzijn, duurzame energie, duurzame industrie, innovatie en infrastructuur, duurzame steden en gemeenschappen, partnerschap om doelstellingen te bereiken en klimaatactie.

3.2 Verbonden partijen

Niet van toepassing.

3.3 Beleidskaders

1. Koersnota mobiliteit (2023)
2. Parkeerbeleidsplan (2005) en Nota Parkeernormen (2023)
3. Laadvisie (2024)
4. Antennebeleid (2024)
5. Koers Stadshart (2016)
6. Structuurvisie Amsteleind (2022) en Addendum Structuurvisie Oss-West (2024)
7. Welstandsbeleid (2020)
8. Structuurvisie Oss 2020 (2006)
9. Gebiedsvisies Vitaal Buitengebied (2021), Stedelijk gebied (2022) en Stadjes en Kernen (2023)
10. Woonvisie (2020) en woonagenda (2022-2024)
11. Regionale Woondeal Noordoost-Brabant (2023)
12. Meerjarige prestatieafspraken met woningcorporaties (2024-2027)
13. Erfgoednota (2021)
14. Beleidsnota archeologie gemeente Oss 2024: De archeologische schatkamer Oss (2024)
15. Archeologische verwachtings- en beleidskaart (2024)
16. Opgavedocument verstedelijking spoorzone Oss (2023)
17. Ambitienota Omgevingsvisie (2024)
18. Transitieplan Omgevingsplan 2024-2032 (2024)
19. Transitieopgave 2024 Omgevingsplan Oss (2024)

3.4 Indicatoren

Indicator	Bron	2020	2021	2022	2023	Streef-waarde
Gemiddelde leegstand woningen	OssStat	3,1	3,3	3,2	3,4	n.v.t.
Gemiddelde verkooptijd woningen (in dagen)	NVM	Q2 - 32	Q2 - 24	Q2 - 63	n.n.b.	n.v.t.
Verleende bouwvergunningen	Gemeente Oss	497	356	482	285	n.v.t.
In aanbouw zijnde woningen	Gemeente Oss	544	256	321	208	n.v.t.
Gereedgekomen woningen	Gemeente Oss	524	623	341	491	n.v.t.
Aantal actief woningzoekenden Mooiland	Mooiland	1.073	1.778	1.630	n.n.b.	n.v.t.
Aantal reacties per woning Brabantwonen	Brabantwonen	139,5	160	246	n.n.b.	n.v.t.

3.5 Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 50.000 tot 100.000 inwoners.

Indicator	Oss	Referentie	Jaar
Nieuw gebouwde woningen per 1.000 woningen	9,2	8,6	2023

4. Financiën

4.1 Nieuw beleid

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Parkeervoorziening Raadhuislaan Zuid	0	0	PM	PM	PM
Integrale gebiedsvisie en ontwikkelstrategie Spoorzone	0	150	100	50	0
Inzet reserve binnenstedelijke transformaties	0	-150	-100	-50	0
Slimme mobiliteit/Brabantstad	0	121	121	121	121
Inzet reserve mobiliteit	0	-121	-121	-121	-121
Maasveren (8 jaar)	300	0	0	0	0
Inzet reserve mobiliteit	-300	0	0	0	0
Wijkbus	0	31	31	31	31
Extra reservering voor realisatie spoorambities	0	0	250	250	250
Storting reserve fysieke kwaliteit leefomgeving	0	0	0	0	0
Onderzoekskosten reconstructie Heihoeksingel	150	0	0	0	0
Inzet reserve mobiliteit	-150	0	0	0	0
Onderzoekskosten parkeervoorziening Raadshuislaan	150	0	0	0	0
Inzet reserve parkeren	-150	0	0	0	0
Totaal nieuw beleid	**0**	**31**	**281**	**281**	**281**

Toelichting nieuw beleid

Parkeervoorziening Raadhuislaan Zuid
We werken aan een plan om een parkeergarage te realiseren aan de Raadhuislaan Zuid. Deze is noodzakelijk omdat de bestaande parkeervoorzieningen grotendeels verdwijnen door de bouw van het nieuwe theater en het realiseren van diverse woontorens. Op moment van schrijven zijn er alleen globale ramingen beschikbaar voor de bouw en exploitatie van deze voorziening. De stichtingskosten hebben een financiële relatie met de nog te openen grondexploitatie aan de Raadhuislaan Zuid. Het saldo van de toekomstige exploitatie is sterk afhankelijk van parkeerbeleid. Bij bestaand parkeerbeleid schatten we het jaarlijkse verlies binnen de exploitatie op circa € 800.000. Door het aanpassen van de parkeertarieven, -tijden en -gebieden is mogelijk tot een minder verliesgevende exploitatie te komen. Omdat zowel de ramingen als het besluitvormingstraject nog onvoldoende doorlopen zijn nemen we hier een PM post op.

Integrale gebiedsvisie en ontwikkelstrategie Spoorzone
We stellen voor om € 300.000 beschikbaar te stellen voor de kosten voor het opstellen van een integrale gebiedsvisie en ontwikkelstrategie Spoorzone. Het is belangrijk om serieus en concreet werk te maken van de strategieën voor de verstedelijking van de spoorzone. Het betreft een groot gebied (van Schadewijk tot Amsteleind) waar al veel woningen, werklocaties en voorzieningen zijn, maar waar er nog vele bij komen tot 2040. Voor de onderzoeken met betrekking tot de aanpassingen aan spoorweg en stations is al budget beschikbaar gesteld voor de komende 3 jaren. Met de provincie Noord-Brabant hebben we een intentieovereenkomst afgesloten. De provincie Noord-Brabant draagt € 100.000 hiervoor bij. Wij willen het restantbedrag van € 200.000 onttrekken uit de reserve binnenstedelijke transformaties. Voor communicatie op dit gebied, participatie in een platform (stadmettoekomst), presentatie van projecten en debatten zoals de week van de stad stellen we voor om voor de komende jaren een bedrag van € 100.000 besteden. Dit bedrag onttrekken we ook uit de reserve binnenstedelijke transformaties.

Slimme mobiliteit/Brabantstad
We stellen voor om van 2025 tot en met 2028 € 121.000 beschikbaar te stellen voor Slimme Mobiliteit/Brabantstad. Dit besteden we aan de samenwerking binnen Brabantstad op het gebied van slimme mobiliteit. Hiervoor is recent, met de B7 partners, een overeenkomst gesloten voor de komende vijf jaar. We betalen dit in 2025 tot en met 2028 uit de reserve mobiliteit. Het bedrag voor 2024 bedraagt € 60.000 en betalen we uit het reguliere mobiliteitsbudget.

Maasveren
We vinden het belangrijk om financiële steun te verlenen aan Stichting de Maasveren om het veerverkeer over de Maas te behouden. We stellen voor om de Stichting de komende acht jaar te ondersteunen met een jaarlijkse tegemoetkoming van maximaal € 37.500. Dit bedrag is gebaseerd op 50% van het werkelijke exploitatietekort van de Stichting. Het doel van deze steun is om ervoor te zorgen dat het veerverkeer over de Maas als onderdeel van het lokale en regionale netwerk behouden blijft. We betalen het totale bedrag van € 300.000 uit de reserve mobiliteit. In 2024 onttrekken we daarom € 300.000 uit de reserve mobiliteit en dit storten we in de reserve Maasveren. Vanuit de reserve Maasveren stellen we van 2024 t/m 2031 jaarlijks € 37.500 beschikbaar.

Wijkbus
We stellen voor om de subsidie aan de wijkbus te verlengen, dit kost jaarlijks € 31.000 vanaf 2025. De huidige subsidie loopt eind 2024 af. Na evaluatie hebben we geconcludeerd dat de wijkbus een belangrijke (sociale) voorziening is en stellen we voor om deze subsidie structureel te verlengen.

Extra reservering voor realisatie spoorambities
We stellen voor om vanaf het jaar 2026 jaarlijks € 250.000 extra te reserveren voor de realisatie van onze spoorambities. Voor de ambities van de spooragenda in het stedelijke gebied gaan we op dit moment uit van een gemeentelijke investeringsbijdrage van € 125 miljoen. Een eerste financiële verkenning is heel grof geraamd op € 350 miljoen. We gaan hierbij ervan uit dat de gemeente Oss voor circa 35% bijdraagt. In de spooragenda worden de projecten concreter gemaakt. De opzet is dus om het benodigde bedrag tot € 125 miljoen te sparen tot en met het jaar 2024. Door de rentestijging in de afgelopen jaren (actueel uitgangspunt voor de rente is 3,3%) komen we uit op een investeringsbijdrage van € 105 miljoen. Hiermee is er dus minder geld beschikbaar voor de realisatie van onze ambities. Wanneer we uitgaan van een rente van 3,3% zouden we € 450.000 jaarlijks moeten toevoegen. Gezien de financiële positie en mogelijke renteschommelingen kiezen we ervoor om jaarlijks een bedrag van € 250.000 toe te voegen. Wanneer de rente 2,8% zou stijgen zouden we met deze extra storting bij het beoogde investeringsbedrag komen.

Storting reserve fysieke kwaliteit leefomgeving
We stellen voor om in 2028 een bedrag van € 11,5 miljoen te storten in de reserve Fysieke kwaliteit leefomgeving vanuit de reserve bovenwijkse voorzieningen. De winst van de grondexploitatie Amsteleind was voor een bedrag van € 11,5 miljoen bestemd voor het betalen van de spoorambities. Deze winst zou hiervoor in de reserve fysieke kwaliteit leefomgeving worden gestort. De winst was gebaseerd op de plannen van Amsteleind in noordelijke richting. Door de gewijzigde ontwikkelrichting naar het zuiden is deze winstafdracht niet meer mogelijk. We kunnen dit opvangen doordat we lagere kosten hebben voor de ontsluitingswegen. De Westelijke ontsluitingsweg en de Noordelijke ontsluitingsweg fase 3 komen door deze gewijzigde ontwikkelrichting te vervallen. De kosten voor deze ontsluitingswegen zouden uit de reserve bovenwijkse voorzieningen betaald worden. We hevelen het vrijvallende bedrag van € 11,5 miljoen uit deze reserve over naar de reserve fysieke kwaliteit leefomgeving. Hierdoor blijft het beoogde investeringsbudget voor de spoorambities in stand. Daarnaast verplaatsen we de jaarlijkse storting van € 258.000 in de reserve Bovenwijkse voorzieningen naar de reserve fysieke kwaliteit leefomgeving.

Onderzoekskosten reconstructie Heihoeksingel
We stellen voor om een bedrag van € 150.000 beschikbaar te stellen voor onderzoekskosten reconstructie Heihoeksingel. Dit bedrag betalen we uit de reserve mobiliteit.

Onderzoekskosten parkeervoorziening Raadshuislaan
We stellen voor om een bedrag van € 150.000 beschikbaar te stellen voor onderzoekskosten nieuwe parkeervoorziening aan de Raadhuislaan. We betalen dit uit reserve parkeren.

4.2 Autonome ontwikkelingen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Woningen Berghem	0	26	26	25	25
Beheerplan Parkeren 2024-2028	-240	-240	-140	-140	-90
Storting in reserve parkeren	240	240	140	140	90
Vrijval reserve geluid	0	-370	0	0	0
Aanvullen reserve Heesch West (GR)	779	0	0	0	0
Samenvoegen reserve volkshuisvestiging en startersleningen	0	0	0	0	0
Voorbereidingskosten gebiedsontwikkelingen (IMVA's)	1.780	1.400	0	0	0
Onttrekking uit algemene bedrijfsreserve grondbedrijf	-1.780	-1.400	0	0	0
Totaal Autonome ontwikkelingen	**779**	**-345**	**26**	**25**	**25**

Toelichting Autonome ontwikkelingen

Woningen Berghem
We voegen 2 woningen toe aan onze voorraad verhuurde panden. Dit zijn woningen in Berghem. Voor de exploitatielasten van deze woningen is jaarlijks € 25.000 nodig. Dit is voor onderhoud, nutsvoorzieningen, belastingen en ook is waar mogelijk rekening gehouden met huuropbrengsten.

Beheerplan Parkeren 2024-2028
We hebben de begroting van parkeren geactualiseerd. We verwachten structureel meer parkeerinkomsten van € 170.000 door de inzet van de scanauto. Vorig jaar hadden we rekening gehouden met meerjarige tekorten. Deze tekorten komen door de bijstelling van de inkomsten te vervallen. Door de inzet van de scanauto verhogen we de pakkans en proberen we het gedrag te veranderen. Daarnaast verlagen de kosten voor onderhoud, advies en inzameling met € 100.000. We storten in 2024 en 2025 € 240.000 in de reserve parkeren, dit bedrag loopt af naar € 90.000 in 2028. We hebben de geplande investeringen van het parkeerbedrijf bijgesteld naar € 270.000 in 2024, € 932.000 in 2025 en € 781.000 in 2027. De investering in Bergoss (vloercoating) stellen we uit naar 2025 en leidt tot € 21.000 lagere kapitaallasten in 2025. In 2027 vervangen we de fietsenstalling Kruisstraat en voegen we toe aan het investeringsplan wat leidt tot € 37.000 hogere kapitaallasten vanaf 2028.

Vrijval reserve geluid
We stellen voor om € 370.348 uit de reserve geluid vrij te laten vallen in 2025. Voor deze middelen is momenteel geen bestedingsplan. We besteden in 2024 aan € 70.000 Nieuw Zevenbergen en € 15.000 aan locatieprofielen. Het restant van de reserve laten we vrijvallen in 2025.

Aanvullen reserve Heesch West (GR)
We hebben een nadeel van € 779.000 voor Heesch West. Op basis van de geactualiseerde exploitatieberekening 2024 (risicojaarrekening 2023) Heesch West moeten we de reserve Heesch West aanvullen. Door de netcongestie en het lopend beroep bij de Raad van State hebben we daar te maken met een behoorlijke vertraging. In de exploitatieberekening zitten een aantal gevoeligheden zoals vertraging uitgifte. Of deze tegenvallers opgevangen kunnen worden binnen de grondexploitatieberekening is onzeker. Op basis hiervan verhogen we de reserve Heesch West met € 779.000 tot een bedrag van € 2.512.700.

Samenvoegen reserve volkshuisvestiging en startersleningen
We voegen de reserve volkshuisvestiging samen met de reserve beheerskosten startersleningen. Deze reserves hebben hetzelfde beleidsdoel. We wijzigen de naam van reserve beheerskosten startersleningen naar reserve kosten verstrekken leningen volkshuisvestiging. We onttrekken € 201.000 uit de reserve volkshuisvesting en storten dit in de reserve leningen volkshuisvesting.

Voorbereidingskosten gebiedsontwikkelingen (IMVA's)
Voor (eventueel) toekomstige grondexploitaties maken we voorbereidingskosten. Deze kosten worden, totdat de gemeenteraad de grondexploitatie activeert, als IMVA (immateriële vaste activa) verantwoord. In de afgelopen jaren zijn daar al diverse kredieten voor toegekend. Voor 2024 is daarvan nog ca. € 1,2 miljoen beschikbaar vanuit niet besteed geld van afgelopen jaren. Aanvullend is bij raadsbesluit van 27 juni 2024 € 541.000 extra beschikbaar gesteld op basis van het Meerjaren Programma Grondbedrijf (MPG) 2024. We stellen nu voor om, op basis van het Najaarbericht grondbedrijf 2024, nogmaals aanvullend € 1,4 miljoen beschikbaar te stellen. We betalen dit uit de algemene bedrijfsreserve van het grondbedrijf. Deze € 1,4 miljoen is nodig voor Groot Amsteleind (€ 1,2 miljoen) en voor de Raadhuislaan Zuid (€ 0,2 miljoen).

4.3 Septembercirculaire
Niet van toepassing.

4.4 Wat mag het kosten?

In de volgende tabel geven we een financieel overzicht van het programma.

+ is uitgaven
- is inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Bestaand beleid					
Lasten	29.169	19.989	17.520	18.703	18.354
Baten	-21.082	-12.641	-9.472	-11.030	-11.030
Saldo	8.087	7.348	8.048	7.673	7.323
Stortingen reserves	31.568	16.207	0	3.256	3.140
Onttrekkingen reserves	-21.154	-929	-871	-817	-347
Saldo mutaties reserves	10.414	15.278	2.745	2.439	2.793
Totaal bestaand beleid	**18.501**	**22.626**	**10.793**	**10.111**	**10.116**
Nieuw beleid	0	31	281	281	281
Autonome ontwikkelingen	779	-345	26	25	25
Budgettair neutrale wijzigingen	47	56	223	224	217
Totaal programma	**19.327**	**22.368**	**11.323**	**10.642**	**10.640**

4.5 Lasten per product

In de volgende figuur hebben we voor 2023 de totale lasten per product in beeld gebracht.

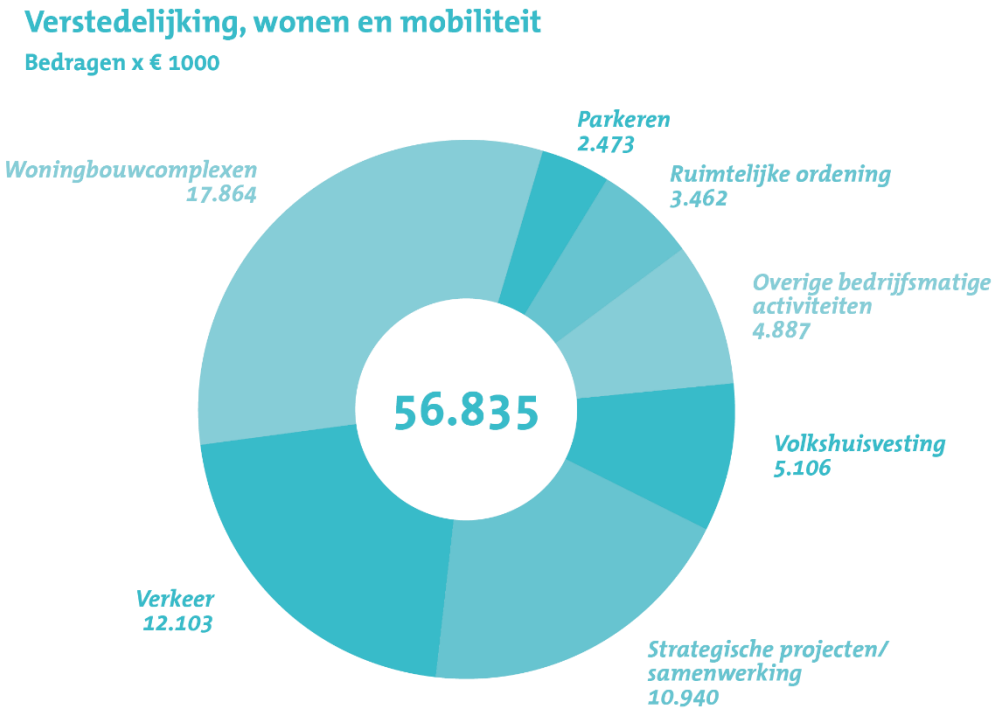

5. Overzicht subsidies

We geven hier een overzicht van de subsidies binnen dit programma.

bedragen x € 1.000

Subsidies	Begroting 2025
Verkeer	222
Volkshuisvesting	49
Totaal Programma 7. Verstedelijking, wonen en mobiliteit	**271**

Programma 8. Veilige omgeving

1. Inleiding

Ons doel is een aantrekkelijke omgeving te zijn waar de inwoners van Oss zich veilig voelen om te kunnen wonen, werken en recreëren. Schoon, heel en veilig staat hierbij voorop. Als gemeente zijn we in staat om in te kunnen spelen op de actuele veiligheidsproblematiek. De algemene doelen voor de periode 2023-2026 zijn:

- Een samenleving die weerbaar, veerkrachtig en zelfredzaam is.
- Veilige wijken met een goede verbinding tussen zorg en veiligheid.
- Het zo veel mogelijk tegengaan, verstoren, en stoppen van ondermijnende criminaliteit.
- Voorkomen en bestrijden van (grootschalige) incidenten en verstoring van de openbare orde.
- Behouden of verbeteren van de veiligheidsgevoelens en veiligheidscijfers.

Binnen veiligheid hanteren we vijf veiligheidsvelden: veilige leef- en woonomgeving, bedrijvigheid en veiligheid, jeugd en veiligheid, fysieke veiligheid en integriteit en veiligheid (ondermijning). Deze velden hebben elk weer hun eigen thema's. Zo willen we een stabiele interne crisisorganisatie (opleiden en trainen), organiseren we procesregie op complexe casuïstiek, werken wij aan aanpak woonoverlast, sluiten wij drugs- en overlastgevende panden, monitoren wij de jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit en houden we ons bezig met de aanpak op ondermijnende criminaliteit en weerbare overheid.

De afgelopen jaren neemt de druk op de openbare ruimte toe: er is meer onrust, meer onvrede en er zijn meer ongeregeldheden en incidenten. Dit zien we zowel landelijk als lokaal. Daarnaast komen er steeds meer nieuwe veiligheidstaken bij zoals aanpak mensenhandel en controles op illegale prostitutie. Ook vergen bestaande thema's meer tijd. Zo is er sprake van een toename van complexe zorg en veiligheidscasuïstiek, een toename voetbalgeweld en hebben we te maken met veel incidenten en crisissen. De criminele jeugdproblematiek wordt ook hardnekkiger en complexer, wat vraagt om een andere jeugdaanpak. Tot slot is het voor onder andere de aanpak ondermijning steeds belangrijker om als een gemeente een goede informatiegestuurde aanpak te hebben. Data-integratie en data-analyse is hierbij van cruciaal belang.

Uit bovenstaande komt naar voren dat de ontwikkelingen op gebied van veiligheid niet stilstaan. Deze ontwikkelingen vragen om een wendbare gemeente die snel kan inspelen op nieuwe kansen en bedreigingen maar ook een gemeente die aangehaakt blijft bij deze veranderende opgave.

2. Programma-onderdelen

2.1 Veilige woon- en leefomgeving

Wat willen we bereiken?

Onze openbare ruime wordt steeds multifunctioneler gebruikt. De samenleving groeit, wordt individualistischer en de verstedelijking neemt toe. De openbare ruimte die overblijft zullen we met elkaar moeten delen: voor mobiliteit, om te sporten, evenementen te houden, om te recreëren, voor kinderen om kunnen spelen, voor wonen, etc. We willen dat iedereen in de gemeente Oss veilig kan wonen, werken en recreëren.

De toenemende druk op de openbare ruimte leidt in sommige gevallen echter ook tot meer overlast en druk op de veiligheid en openbare orde. Dit gebeurt bijvoorbeeld als gevolg van botsende belangen of groeperingen. Maar we zien ook een flinke toename van complexe casuïstiek op het snijvlak van zorg- en veiligheid. Het aantal meldingen van incidenten met verwarde mensen die voor ernstige overlast zorgen stijgt. We krijgen daarnaast ook meer meldingen van woonoverlast. Dit komt onder ander door de extramuralisering in de zorg. Deze ontwikkeling vraagt om meer regie vanuit de gemeente. Daarnaast schrijft het huidige kabinet in haar hoofdlijnenakkoord dat de politie ruimte moet krijgen voor haar kerntaken. En dat de inzet met betrekking tot personen met onbegrepen gedrag overgeheveld moeten worden naar andere deskundige organisaties. We volgen deze ontwikkeling nauwlettend.

Een goed georganiseerd handhavings- en toezichtapparaat kan een breed effect hebben om de openbare ruimte in te vullen passend bij de wensen van de samenleving en aansluitend bij ons beleid. Daarnaast worden de BOA's steeds vaker ingezet voor toezicht tijdens demonstraties, (voetbal)corteo's en evenementen en is de gemeente vanaf dit jaar verantwoordelijk voor toezicht en handhaving op illegale prostitutie. Daarom zetten we de komende periode in op het doorontwikkelen van ons BOA-team en stemmen bevoegdheden, expertise en takenpakket af op de huidige ontwikkelingen buiten.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Zorg- en veiligheidsketen verder inrichten om alle soorten casuïstiek slagvaardig op te kunnen pakken.*
- *Bij langdurige ernstige woonoverlast effectief op kunnen treden.*
- *Een goed georganiseerd handhavings- en toezichtapparaat die in kan spelen op de ontwikkelingen in de openbare ruimte.*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- We kijken vanuit de gemeente integraal en met alle betrokken partners naar zeer complexe situaties. Dat wil zeggen situaties waar op meerdere leefdomeinen hulpvragen zijn en waarbij de veiligheid en/of openbare orde in het geding kan komen.	continu
- We werken nauw samen met het met het Zorg- en Veiligheidshuis als het gaat om Aanpak Voorkomen Escalatie (AVE).	continu
- We werken nauw samen met de Procesregisseurs Zorg van het Sociaal domein in het procesteam Aanpak Voorkomen Escalatie. Binnen deze samenwerking kunnen we complexe casuïstiek snel op- en afschalen en gericht sturen op de inzet van onze partners.	continu
- We leggen indien nodig, bestuurlijke maatregelen op, zoals sluitingen van panden of cameratoezicht in bij ernstige (woon)overlast of verstoringen van de openbare orde.	continu
- We voeren de Wet Damocles en de Wet aanpak Woonoverlast uit, indien nodig.	continu
- We actualiseren het beleid Aanpak woonoverlast.	2025
- Veiligheidsproblemen in wijken en buurten pakken we integraal op met zowel interne als externe samenwerkingspartners.	continu
- We participeren in het programma Schadewijk met betrekking tot veiligheidsvraagstukken.	continu
- We zetten de komende periode in op het doorontwikkelen van ons BOA-team en stemmen bevoegdheden, expertise en takenpakket af op de huidige ontwikkelingen buiten. We volgen hierbij het hoofdlijnenakkoord.	2025 en verder

2.2 Bedrijvigheid en veiligheid

Wat willen we bereiken?

Gemeenten en ondernemers willen bedrijventerreinen en winkelgebieden schoon, heel en veilig houden. Het is daarom belangrijk om bedrijfsinbraken, vernielingen en ondermijnende criminaliteit op de bedrijventerreinen zo veel mogelijk te voorkomen en te investeren bewustwording en preventie acties. Zie hiervoor ook onderdeel 2.5 Integriteit en veiligheid.

Het centrum van Oss heeft een uitgaansgebied met een groot aantal horecalocaties. Wij vinden veilig uitgaan dan ook een belangrijk thema. We willen dat bezoekers met een veilig gevoel de horecagelegenheden kunnen bezoeken. We hebben in Oss ook veel evenementen. Bezoekers van evenementen moeten zich veilig kunnen voelen. Dit betekent dat de gezondheid en de veiligheid van bezoekers niet in gevaar mag zijn. Daarnaast willen we een plezierig sportklimaat met veilige voetbalwedstrijden in de gemeente Oss. Het huidige landelijk handelingskader voor voetbalgemeenten is daarbij leidend. Als gemeente voeren we regie op het proces voetbal.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Veilige evenementen*
- *Veiligheid om en in het voetbalstadion*
- *Veilig uitgaan en een veilig centrum*
- *Veilige bedrijventerreinen*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- Evenementen en veiligheid zijn nauw met elkaar verbonden, vanuit veiligheid schalen we op wanneer veiligheidsrisico's de overhand nemen. Daarnaast richten we bij C-evenementen een Veiligheidsteam op. Zo kunnen we voor en tijdens de evenementen de veiligheid beter monitoren.	continu
- Voor de kermis zijn we in 2024 gestart met extra veiligheidsmaatregelen. Het gaat om onder andere cameratoezicht, het aanwijzen van kermisterrein als evenemententerrein en we waarschuwingsbrieven verzonden naar bepaalde jeugdigen. Hier willen we in 2025 mee doorgaan.	2025
- Het komende jaar gaan we investeren in een samenwerking met de betaald voetbalgemeenten in Oost Brabant (Eindhoven, Helmond, Den Bosch), om ervoor te zorgen dat er een uniforme aanpak komt voor voetbalveiligheid.	2025 en verder
- We gaan verder met implementeren van het Landelijk Handelingskader voor voetbalgemeenten, zo werken we de nieuwe bestuurlijke handhavingsmaatregelen verder uit. Speerpunten voor het voetbalseizoen 2024-2025 zijn: persoonsgebonden aanpak van overlastgevende supporters, handhaving op de voetbalvergunning.	2025 en verder
- We zetten in op preventie drugsgebruik en normalisatie ervan bij evenementen onder andere door project Skip the Trip.	2025
- We actualiseren de horecavergunningen.	2025

2.3 Jeugd en veiligheid

Wat willen we bereiken?

Op het gebied van jeugd, zorg en veiligheid is de laatste jaren veel in ontwikkeling omdat zware jeugdcriminaliteitcijfers stijgen en jongeren steeds vroeger de criminaliteit instappen. Landelijk zijn er grote programma's opgetuigd onder de noemer 'Preventie met Gezag'. Ook in Oss wordt urgentie gevoeld om jongeren uit de criminaliteit te houden, door een combinatie van preventieve acties, een hernieuwde groepsaanpak en inzet op beschermende factoren.

We willen dat Osse jeugdigen opgroeien tot gezonde en zelfstandige volwassen. Ze kunnen zichzelf redden, voor zichzelf opkomen en doen mee in de samenleving (Integraal Jeugdbeleid). Helaas zijn er in de omgeving van de jongeren ook risicofactoren aanwezig, met het gevolg dat sommige jongeren minder weerbaar zijn en slachtoffer worden van criminaliteit of het criminele pad opgaan. Dit willen we voorkomen. De huidige aanpak focust zich vooral op het monitoren (en incidenteel behandelen) van bestaande jeugdoverlast in de openbare ruimte en in beperkte mate op het aanpakken van de groepsdynamiek. De uitvoering van de aanpak vraagt zowel om preventieve als om repressieve interventies, die doorlopend goed op elkaar zijn afgestemd. We willen daarom toe naar een hernieuwde groepsaanpak jeugd, heldere casus- en procesregie, een goede signalering van casuïstiek, beleid en uitvoering beter op elkaar afstemmen, een gezamenlijke toekomstvisie, het onderwijs betrekken en acties gerichter coördineren. Hiervoor is ook meer aandacht nodig voor de samenwerking met interne en externe partners op het snijvlak jeugd- zorg- en veiligheid. We verbinden preventieve interventies dus nadrukkelijker aan de aanpak van jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit. Zo is er bijvoorbeeld meer aandacht nodig voor online weerbaarheid en criminaliteit onder jongeren, zoals ronselen via games, sexting, sextortion en cyberpesten. Daarbij is de pedagogische driehoek 'school-thuis-straat' essentieel, met aanvullend daarop repressieve interventies. Tot slot is het ook van belang dat op gebied van (strategisch) beleid nauwer wordt samengewerkt.

Deze ontwikkeling heeft gevolgen voor de huidige, beschikbare capaciteit op het thema jeugd.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *We hebben zicht op onze Osse jeugdigen en vergroten hun weerbaarheid en zelfredzaamheid om jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit te verminderen.*
- *We voeren regie op een effectieve groepsaanpak. Dit doen we samen met onze partners.*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- We organiseren een frequent jeugdgroepenoverleg met als doel het beter in beeld krijgen en houden van jeugdoverlast situaties, risicojeugd op straat en het afstemmen, monitoren en opschalen (waar nodig) van interventies tussen betrokken partners.	2025 e.v.
- De aanpak van jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit inrichten naar het format van het landelijke 7-stappenmodel. We vertalen het 7-stappenmodel naar een Osse variant en implementeren dit in de bestaande Osse werkwijzen en samenwerkingsverbanden.	2025
- We zetten twee stedelijk jongerenwerkers in vanuit Ons Welzijn. Zij houden overzicht met betrekking tot jeugdoverlast, leggen duurzaam contact met risicogroepen, maken samenwerkingsafspraken met partners, werken volgens het 7-stappenmodel in deze samenwerking, nemen deel aan het jeugdoverleg en geven voorlichting.	continu

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We nemen deel aan het project jonge aanwas van het RIEC, waarmee we nadrukkelijk de verbinding maken met ondermijning. Het onderzoeksrapport wordt opgeleverd in Q4 van 2024. De uitvoering van de uitkomsten van dit onderzoeksrapport vindt plaats in 2025.	2025
- We subsidiëren de inzet van Bureau Halt. Daarmee maken we voorlichting op scholen mogelijk, en hebben we extra mogelijkheden op gebied van de vroeginterventie bij jeugdoverlast en de aanpak van risico jongeren.	continu
- We betrekken de scholen bij de aanpak jeugd en veiligheid. We gaan onderzoeken hoe het onderwijs meer betrokken kan worden bij jeugdoverlast, criminaliteit en andere fenomenen die onder jongeren spelen. - We ontwikkelen een goede structuur voor een koppeling tussen beleid (veelal sociaal domein) en uitvoering (veelal regie vanuit team OOV).	2025 en verder
- We onderzoeken wat nodig is om de jeugd in Oss weerbaarder te maken en welke (landelijk bekende) interventies hierin een aanvulling kunnen zijn op het bestaande Osse aanbod voor onze jeugd.	2025
- We onderzoeken welke landelijke programma's en projecten ten aanzien van aanpak criminele jeugd nodig zijn voor de Osse jeugdproblematiek.	2025
- We ontwikkelen een visie rondom het thema 'online', in relatie tot de driehoek 'school, thuis, straat'.	2025

2.4 Fysieke veiligheid en rampen en crisisbeheersing

Wat willen we bereiken?

Een veiligheidsregio is een regio waarin wordt samenwerkt door verschillende besturen en diensten ten aanzien van taken op het terrein van brandweerzorg, rampen- en crisisbeheersing, geneeskundige hulpverlening (GHOR) en handhaving van de openbare orde en veiligheid. Onder andere politie, brandweer, de GHOR en de gemeenten werken nauw samen om crisissen en rampen te bestrijden.

We zien een trend waarin de crises waarmee we te maken krijgen steeds vaker bovenregionaal of landelijk de oorsprong kennen en tevens een meer sociale impact en aanleiding hebben (COVID-19, coronarellen, boerenprotesten, vluchtelingen). Vaker gaat het om crises die langer duren. Een goede samenwerking tussen hulpverleningsdiensten, overheden, bedrijven en inwoners is daarbij belangrijk. De Veiligheidsregio is een vorm van verlengd lokaal bestuur en heeft een gemeenschappelijke regeling als juridische grondslag.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Behouden van een goede en intensieve samenwerking ten aanzien van de regionale crisisorganisatie met de Veiligheidsregio Brabant Noord en andere veiligheidspartners.*
- *Een slagvaardige lokale crisisbestendige organisatie zodat we kunnen inspelen op maatschappelijke uitdagingen en crisissen.*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We participeren actief in de Veiligheidsregio Brabant Noord. We hebben hier met name een rol in de Bevolkingszorg en crisiscommunicatie.	jaarlijks
- We hebben de grote brand bij Vice Versa (mei 2024) uitgebreid geëvalueerd. Aan de hand van deze evaluatie stellen we een plan van aanpak op om onze rol bij incidenten te verbeteren.	2025
- Jaarlijks houden we een GBT (gemeentelijk beleidsteam) oefening.	Jaarlijks

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We testen de bereikbaarheid en opkomst van de collega's die een rol hebben in de lokale crisisorganisatie.	Q1 en Q4 2025
- We organiseren een rampenoefening met de lokale crisisorganisatie.	2025
- We investeren in bewustwording van de gemeente als crisisorganisatie bij alle medewerkers.	
- In 2024 heeft de Veiligheidsregio, op verzoek van de gemeente, onderzoek gedaan naar de herbouw of nieuwbouw van de brandweerkazerne in combinatie met woningbouw. Het onderzoek heeft nieuwe inzichten opgeleverd waarnaar verder onderzoek gedaan moet worden. We verwachten in 2025 de plannen voor de kazerne definitief te maken.	2025

2.5 Integriteit en veiligheid

Wat willen we bereiken?

De aanpak van ondermijnende criminaliteit blijft ook de komende jaren zowel lokaal, regionaal als landelijk een prioriteit. We kunnen dit alleen aanpakken door daadkrachtig en integraal op te treden. Dat doen we samen met de politie, het OM, de belastingdienst, Taskforce-RIEC en andere overheidspartners.

Gemeenten hebben een cruciale rol in de aanpak van ondermijnende criminaliteit. Zowel ten aanzien van preventie, bewustwording en signalering als handhaving, inzetten van bestuurlijke maatregelen en samenwerking met de ketenpartners. Er komen steeds meer nieuwe taken bij zoals aanpak mensenhandel en radicaliseringscasuistiek. Voor een gedegen aanpak op ondermijning is het van belangrijk om gebruik te kunnen maken van een goede data-analyse om trends en patronen te identificeren de wijze op ondermijnende criminaliteit. Ook een weerbare overheid is belangrijk om structureel tegendruk te bieden aan ondermijning. Daarmee voorkomen we dat overtreders van wet- en regelgeving de grondbeginselen van onze democratische rechtsstaat ondergraven.

Bij het verhogen van de informatiepositie in het kader van de weerbaarheid hoort ook het op de juiste manier samenbrengen van de beschikbare informatie en het analyseren daarvan. In de aanpak van ondermijning is bij alle partners menskracht beschikbaar om dit te doen. Ook aan de gemeenten wordt gevraagd hier stappen in te zetten. Een data-analist in het kader van een veilige leefomgeving in het algemeen en de aanpak van ondermijning in het bijzonder is daarin noodzakelijk. In de aanpak van thema’s zoals vastgoed, bedrijventerreinen, buitengebied, recreatieparken draagt een data-analist ook bij aan een meer efficiënte manier van werken bij het analyseren en interpreteren van informatiebeelden. De combinatie van een data-analist met het nog te ontwikkelen Veiligheid Informatieknooppunt (VIK) kan zorgen voor een betere informatie positie waardoor efficiënter en effectiever (samen)gewerkt kan worden bij de aanpak van ondermijnende criminaliteit. In 2025 onderzoeken we de behoefte ten aanzien van data analyse capaciteit voor de aanpak ondermijning. In de kadernota 2026 komen we hier mogelijk op terug.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Het zoveel mogelijk verstoren van ondermijnende criminaliteit*
- *Het vergroten van awareness en het op peil houden en vergroten van het kennisniveau van de professionals en inwoners.*
- *Verstevigen van onze gemeentelijke informatiepositie*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- De provincie Noord-Brabant en Taskforce-RIEC hebben een weerbaarheidsnorm ontwikkeld voor alle gemeenten. De norm houdt in dat gemeenten een gezamenlijk basisniveau hebben op vlak van weerbaarheid en aanpak ondermijnende criminaliteit. Daarmee willen we het waterbedeffect voorkomen. In 2024 is er een projectleider Brabantse Norm Weerbare Overheid aangesteld. De aanbevelingen die de projectleider oplevert zullen organisatiebreed geïmplementeerd moeten worden. Hierin heeft team Openbare Orde en Veiligheid een actieve rol.	2025 en verder
- Er is een interne en externe communicatiestrategie gericht op bewustwording ter versterking van de weerbaarheid, over de aanpak van ondermijnende criminaliteit (casuïstiek, controles, interventies) en stimuleren van bewustwording en signalering van ondermijning bij de inwoners en bedrijven. Deze dient geactualiseerd te worden i.s.m. communicatie	2025
- Samen met het programma Datagericht werken en het RIEC brengen we in beeld wat er nodig is om te komen tot het verstevigen van de informatiepositie. We gaan (met een projectgroep) verder met het oprichten van een Veilgheid Informatie Knooppunt (VIK).	2025
- We onderzoeken de mogelijkheden voor het inzetten van data analyse onder andere de aanpak op ondermijning.	Continu
- We werken blijvend samen met regionale partners zoals gemeente Bernheze, politie, OM, de Belastingdienst, douane, omgevingsdienst, de belastingsamenwerking, Veilig thuis.	2025
- We gaan de lokale aanpak 'Mensenhandel' voortzetten. Zo willen we aandacht houden voor de interne meldroute 'Mensenhandel' en blijven inzetten op bewustwording en signalering op dit thema.	continu
- We zijn in Q4 2024 gestart met de aanpak van ondermijning op bedrijventerreinen aan de hand van de toolbox en de handreiking informatiebeeld bedrijventerreinen.	Q1 en Q2 2025
- We pakken doorlopend casuïstiek en projecten op. Intern of onder het samenwerkingsverband van de Taskforce-RIEC	continu
- Op verschillende andere thema's zoals Vastgoed, Transport en Logistiek, Spookbewoning en criminele geldstromen participeren we in regionale acties. Hierbij zetten we preventief toezicht voor ondermijning in.	continu
- We evalueren de inzet van Preventief toezicht ondermijning Bedrijventerreinen en Buitengebied. Dit is een tijdelijke functie (1 fte) voor 3 jaar waarbij na 3 jaar geëvalueerd wordt.	2025
- We voeren integrale controles uit op bedrijventerreinen, in het buitengebied en op andere locaties waar een vermoeden is van illegale activiteiten. Dit met als doel ondermijning te voorkomen of verstoren. Deze integrale bestuurlijke controles worden uitgevoerd door het Maasland Interventieteam (het MIT). Dit team richt zich op complexe handhavings- en toezichtzaken.	Continu
- We sluiten aan bij de regionale acties van de taskforce RIEC. Dit zijn met name acties gericht op awareness van ondermijning. Zowel voor ondernemers als burgers.	continu

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We blijven het Cluster Bibob verder door ontwikkelen om het Bibob instrument risico en signaal gestuurd in te zetten. We zorgen voor een bredere en effectievere inzet van het toepassingsbereik van de Bibob-beleidsregel. Bibob wordt hiermee integraler geborgd in de organisatie. We stellen daarvoor kaders op en evalueren deze jaarlijks. *Momenteel zijn we bezig met het Uitvoeringsplan Ondermijning 2025-2026. Na vaststelling van dit plan weten we pas precies welke thema's prioriteit gaan krijgen in 2025.	continu

3. Programma-informatie

3.1 Duurzaamheid

Om als gemeenschap duurzaam samen te leven (SDG11) is het onder andere van belang om mensen een veilige woon- en werkomgeving (SDG16) te bieden. Dat wil zeggen het tegengaan van criminaliteit en overlast, het veilig mogelijk maken van evenementen en de voorwaarden scheppen voor een zuiver democratisch proces (integriteit). Dat doen we samen met partners (SDG 17), waar mogelijk door integraal op te trekken.

3.2 Verbonden partijen

Hier geven we weer in hoeverre onze verbonden partijen bijdragen aan de doelstellingen van dit programma.

Veiligheidsregio Brabant-Noord

De Veiligheidsregio Brabant-Noord omvat Brandweer Brabant-Noord, de Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR) en Bevolkingszorg. In de veiligheidsregio werken zij met de 11 gemeenten en de GGD samen op het gebied van brandweerzorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen en bevolkingszorg. Ook de Nationale Politie, de Meldkamer Oost-Brabant, het Waterschap Aa en Maas, het Waterschap De Dommel en het Regionaal Militair Commando-Zuid werken samen binnen de veiligheidsregio.

Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Noordoost

Het Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Noordoost is een netwerksamenwerking waarin veiligheid, zorg en lokaal bestuur samenkomen voor de integrale aanpak van complexe problematiek. Het doel van de samenwerking is het terugdringen van overlast en recidive, waarbij wordt ingezet op gedragsverandering en verbetering van kwaliteit van het leven van de betrokkene(n).

3.3 Beleidskaders

1. Integraal veiligheidsbeleid 2023-2026 basisteam Maasland
2. Regionaal Veiligheidsplan Oost-Brabant 2023-2026
3. Jaarplan Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Noordoost
4. Beleidskader Veiligheidsregio Brabant-Noord
5. Beleid Gebiedsverbod Oss 2017
6. Beleidsregel aanpak woonoverlast 2017
7. Notitie cameratoezicht gemeente Oss
8. Beleidsregel Wet Bibob 2021 gemeente Oss
9. Damoclesbeleid gemeente Oss 2023 (art. 13b Opiumwet)

3.4 Indicatoren

Indicator	Bron	2020	2021	2022	2023	
Rapportcijfer veiligheid	*Veiligheids monitor*	-	7,4	-	Meegedaan?	
Incidentmeldingen verwarde personen	politie	489	537	759	698	
Inzet bestuursrechtelijke maatregelen	Gemeente					
- Waarschuwing gebiedsverbod		0		1	1	
- Gebiedsverbod		1	1	1	0	
- Waarschuwing gedragsaanwijzing		0		0	2	
- Gedragsaanwijzing		2	1	1	2	
- inzetten cameratoezicht in het kader van de openbare orde		1		1	1	
-inzetten veiligheidsrisicogebied		0	2	0	0	
- noodverordening of noodbevel			1	0	2	
Incidentmeldingen jeugdoverlast	politie	440*	428	279	250	
BIJ- en Risicomeldingen (ex-gedetineerden met een mogelijk veiligheidsrisico) **				6	4	
Controles waarbij hennep en/of harddrugs is aangetroffen (13b)	Gemeente				Totaal 21	
- waarna bestuurlijke waarschuwing		8	3	2	5	
- waarna sluiting pand		12	10	7	6	
- waarna last onder dwangsom				4	7	
Interne BIBOB-toetsen		144	165	67	67	
- toetsen door landelijk bureau BIBOB		6	3	2	2	
- waarna voorschriften zijn opgelegd				0	4	

* In 2020 en 2021 heerste de coronapandemie. Het aantal jeugdmeldingen is toen gestegen door verbod op samenscholing en avondklok. Verder zien we landelijk en lokaal dat geregistreerde jeugdcriminaliteit daalt, maar in de zwaardere categorieën alleen maar is toegenomen.

3.5 Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 50.000 tot 100.000 inwoners.

Indicator	Oss	Referentie	Jaar
Verwijzingen Halt 12-17 jaar per 1.000 inwoners van 12-17 jaar	5	8	2023
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	4,2	3,9	2023
Vernielingen en misdrijven tegen openbare orde en gezag per 1.000 inwoners	5,6	5,7	2023
Diefstallen uit woning per 1.000 inwoners	1	1,3	2023
Winkeldiefstallen per 1.000 inwoners	4,1	2,3	2023
Jongeren met een delict voor de rechter	1%	1%	2022

4. Financiën

4.1 Nieuw beleid

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Gemeentelijk Informatieknooppunt	0	202	52	52	52
Uitbreiding BOA taken	0	54	54	54	54
Extra formatie voor Jeugd en Veiligheid	0	113	113	113	113
Totaal nieuw beleid	**0**	**369**	**219**	**219**	**219**

Toelichting nieuw beleid

Gemeentelijk Informatieknooppunt
We stellen voor om voor een gemeentelijk informatieknooppunt in 2025 € 202.000 en vanaf 2026 € 52.000 beschikbaar te stellen. Voor een gemeentelijk informatieknooppunt hebben we een implementatieplan opgesteld. De (eenmalige) kosten voor de aanschaf van dit pakket, inclusief het inrichten daarvan, de vereiste DPIA en het opleiden van de gebruikers schatten we in op € 150.000. De kosten om het pakket te onderhouden (functioneel beheer 0,3 fte) en de jaarlijkse licenties bedragen jaarlijks € 52.000. Deze kosten zijn indicatief en zullen we in 2025 verder concretiseren.

Uitbreiding BOA taken
We zien een toename van de druk en overlast op de openbare ruimte. Daarnaast is er sprake van uitbreiding en verzwaring van BOA-taken. Dit vraagt om een andere expertise en taakverdeling van de BOA's. We stellen voor om hiervoor jaarlijks € 54.000 beschikbaar voor te stellen. Er is meer onrust, meer overlast, meer onvrede en er zijn meer ongeregeldheden. Dit zien we terug in de zwaarte en complexiteit van incidenten, de toename van verwarde personen die voor overlast zorgen en de stijging in meldingen van woonoverlast. De BOA’s vervullen een belangrijke rol om veiligheid en openbare orde in de wijken te handhaven en ondersteunen steeds vaker de politie bij hun taken. Het is van belang dat de BOA’s kunnen inspelen op deze huidige ontwikkelingen. Dit vraagt om een uitbreiding en verzwaring van BOA-taken en een andere expertise en taakverdeling van de BOA’s.

Extra formatie voor Jeugd en Veiligheid
We stellen voor om vanaf 2025 jaarlijks € 113.000 beschikbaar te stellen voor extra formatie voor jeugd en veiligheid. Het gaat om 1 fte aan formatie bij team Veiligheid en openbare orde. Jeugd en veiligheid vraagt om meer aandacht en inzet van het team veiligheid. Vooralsnog is het met de huidige capaciteit alleen mogelijk om de jeugdgroepen te monitoren en incidenteel een individuele aanpak op te pakken. Het is wenselijk om de aanpak van jeugdoverlast beter te organiseren. We vinden het belangrijk dat jeugdigen veerkrachtig zijn, ze zichzelf kunnen redden, ze hun grenzen kunnen aangeven en voor zich op kunnen komen. Het is daarbij nodig om de samenwerking te intensiveren tussen sociaal domein en team veiligheid. De huidige capaciteit van team veiligheid laat het niet toe om meer te investeren op de samenwerking en mee te werken aan de aanpak van jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit. De extra inzet gaat naar de coördinatie en procesregie van het jeugdgroepenoverleg, coördineren project Jonge Aanwas, beleidsontwikkeling (o.a. opstellen (en daarna regie op) Plan van Aanpak jeugd), visie, koppeling en beleid ten aanzien van jeugd en onderwijs, de aansturing van straatcoaches en het accounthouderschap Halt. Wanneer we deze activiteiten willen uitvoeren is extra budget nodig. Daarnaast zijn er landelijk veel programma’s en projecten ten aanzien van jeugdpreventie en (systeem)aanpak op jeugdcriminaliteit. In 2025 gaan we onderzoeken welke programma’s het beste aansluiten

bij de Osse jeugdproblematiek. In de kadernota 2025 en begroting 2026 zal hiervoor een claim vanuit programma 1 en/of programma 8 komen.

4.2 Autonome ontwikkelingen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Brand Vice Versa Oss	0	0	0	0	0
Totaal Autonome ontwikkelingen	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Toelichting Autonome ontwikkelingen

Brand Vice Versa Oss
Op 3 mei 2024 heeft een grote brand gewoed bij logistiek bedrijf Vice Versa in Oss. Het was een complexe brand en een ingewikkelde blusoperatie. In het pand was het -/- 20 graden Celsius. Het blussen duurde dagen en ook daarna is nog dagen nageblust. Vanwege de rook hebben een aantal omwonende weken lang elders moeten overnachten. Naar aanleiding van de brand hebben we als gemeente veel kosten gemaakt. Denk daarbij onder andere aan luchtmetingen, opvang van bluswater ter voorkoming van verontreiniging, het leegpompen van het riool, bemonstering en het afvoeren daarvan, verkeersregelaars, beveiliging etc. Ook heeft het veel personele capaciteit van de gemeente Oss geëist (de nafase van de brand na het blussen). We brengen alle gemeentelijke kosten in kaart en de verhaalsmogelijkheden worden bezien. Wanneer we niet alle kosten verhaald kunnen verhalen, zal dit een nadeel geven in de jaarrekening 2024.

4.3 Septembercirculaire
Niet van toepassing.

4.4 Wat mag het kosten?

In de volgende tabel geven we een financieel overzicht van het programma.

+ is uitgaven
- is inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Bestaand beleid					
Lasten	10.564	10.772	10.818	10.916	10.916
Baten	-183	-80	-80	-80	-80
Saldo	10.381	10.691	10.738	10.836	10.836
Stortingen reserves	0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	0	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	0	0	0	0	0
Totaal bestaand beleid	**10.381**	**10.691**	**10.738**	**10.836**	**10.836**
Nieuw beleid	0	369	219	219	219
Autonome ontwikkelingen	0	0	0	0	0
Budgettair neutrale wijzigingen	2	203	203	203	203
Totaal programma	**10.382**	**11.263**	**11.159**	**11.258**	**11.258**

4.5 Lasten per product

In de volgende figuur hebben we voor 2025 de totale lasten per product in beeld gebracht.

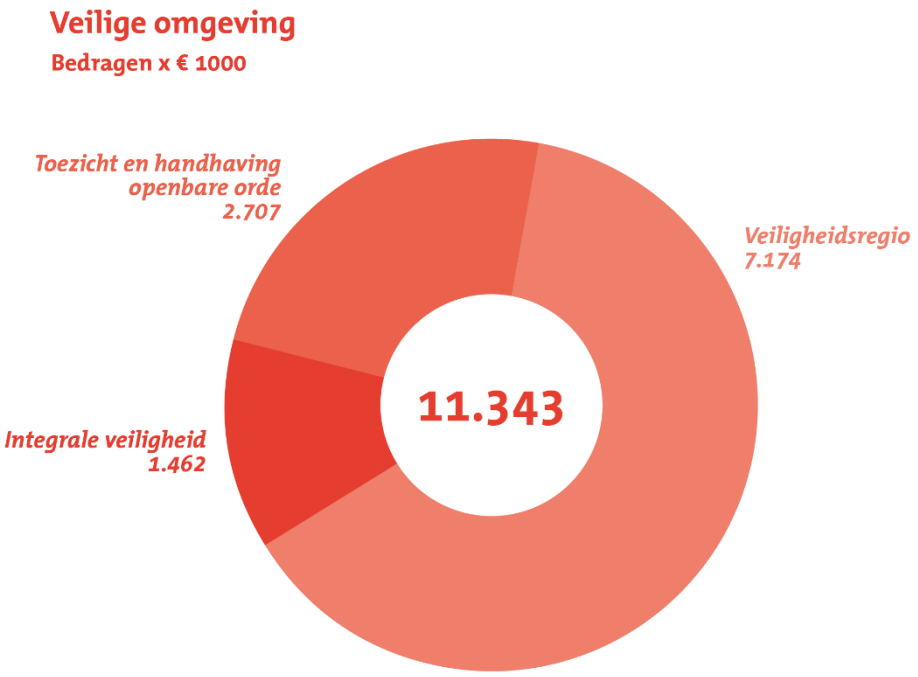

5. Overzicht subsidies

We geven hier een overzicht van de subsidies binnen dit programma.

bedragen x € 1.000

Subsidies	**Begroting 2025**
Integrale veiligheid	96
Totaal Programma 8. Veiligheid	**96**

Programma 9. Besturen in verandering van tijden

1. Inleiding

Besturen, samenwerken, organiseren, innoveren en digitaliseren.
De Gemeenteraad, het college van Burgemeester & Wethouders en de gemeentelijke organisatie werken samen aan een samenleving waarin we in verbinding zijn. In verbinding met onze inwoners, vrijwilligers, ondernemers en andere samenwerkingspartners. We doen dit voor de gehele Osse gemeente, ieder vanuit onze eigen rol. Belangrijke kernwaarden daarbij zijn: *zichtbaar, betrouwbaar en realistisch*.
Gemeente Oss is integer en transparant met respect voor elkaars functies en posities. Participatie en betrokkenheid bij de besluitvorming is belangrijk. Dit stimuleren we actief en hebben een plek in onze manier van werken. We willen dat inwoners betrokken zijn de gemeenschap en actief meedoen en initiatief nemen.
We willen samen duurzaam vooruit. Om dit te realiseren is een sterke organisatie nodig. Oss groeit en de organisatie groeit mee. We willen dat onze bedrijfsvoering en dienstverlening een stevig fundament vormen, meegroeien en inspelen op veranderende omstandigheden en nieuwe wetgeving. Verdergaande digitalisering, meer samenhang tussen de verschillende onderdelen en adequate stuurinformatie verstrekken, maken onderdeel uit van deze ontwikkeling. Ook het zijn van een aantrekkelijke werkgever, onze medewerkers faciliteren om te kunnen groeien en het creëren van voldoende kennis en kunde om de opgaven uit te kunnen voeren is een belangrijke opgave.

2. Programma-onderdelen

2.1 Bestuur

Wat willen we bereiken?
De Gemeenteraad, het college van Burgemeester & Wethouders en de gemeentelijke organisatie werken samen aan een samenleving waarin we in verbinding zijn. In verbinding met onze inwoners, vrijwilligers, ondernemers en andere samenwerkingspartners. We doen dit voor de gehele Osse gemeente, ieder vanuit onze eigen rol. Belangrijke kernwaarden daarbij zijn: zichtbaar, betrouwbaar en realistisch. Gemeente Oss is integer en transparant met respect voor elkaars functies en posities. Participatie en betrokkenheid bij de besluitvorming is belangrijk. Dit stimuleren we actief en hebben een plek in onze manier van werken. We willen dat inwoners betrokken zijn de gemeenschap en actief meedoen en initiatief nemen.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Een transparant, interactief en zorgvuldig besluitvormingsproces*
- *Een zichtbare, moderne gemeenteraad die aansluiting heeft bij nieuwe ontwikkelingen in onze gemeente*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We hebben in 2023 en 2024 verschillende aanpassingen gedaan en experimenten uitgevoerd in het kader van de pilot verbeteren vergaderstelsel. We evalueren de pilot en passen daarna onze Reglementen van Orde aan op de nieuwe vergaderregels. Ook na de pilot blijven we kritisch op onze manier van vergaderen en staan we open voor verbeteringen.	Q1/2025
- We willen, op basis van een analyse van de verkiezingen in 2022, al in 2025 aan de slag met het bevorderen van de opkomst van de gemeenteraadsverkiezingen 2026. We gaan door met het versterken van onze raadscommunicatie. We willen hiermee de zichtbaarheid van de gemeenteraad vergroten.	Q2/2025
- In het Manifest gemeente Oss hebben we afgesproken hoe we binnen de gemeente Oss als raad, college en ambtelijke organisatie met elkaar samenwerken ten dienste van de inwoners van onze gemeente. Op basis van een evaluatie zijn raad, college en ambtelijke organisatie in gesprek gegaan over ons samenspel en het Manifest. We zijn ook ons integriteitsbeleid en de gedragscode aan het herijken. In 2025 zal het gesprek over integriteit en het samenspel voortgezet worden.	Continu 2025
- We geven een impuls aan het betrekken van jeugd en jongeren met de lokale democratie. Het bezoek van basisscholen aan de gemeente (Democracity) wordt geïntensiveerd; ambitie is om alle groepen 7 en 8 van de Osse basisscholen te bereiken. We gaan door met het ontvangen van de Osse middelbare scholen. De opzet van het project Gast van de Raad word gewijzigd door actiever inwoners uit te nodigen een kijkje in de keuken van de gemeenteraad te nemen.	Continu 2025

2.2 Dienstverlening

Wat willen we bereiken?

Onze visie op dienstverlening benadrukt de ambitie van de gemeente Oss om een betrouwbare en toegankelijke dienstverlener te zijn, die de voordelen van digitalisering benut zonder de persoonlijke aspecten van dienstverlening uit het oog te verliezen. De focus ligt op het voldoen aan de verwachtingen van de burgers door middel van verbeterde processen, technologie, en een klantgerichte benadering. We willen dat onze burgers zich gezien en gehoord voelen, en dat ze eenvoudig en efficiënt zaken met ons kunnen regelen.

We zorgen ervoor dat burgers eenvoudig digitaal zaken met ons kunnen doen. Dat vraagt een investering in techniek, maar zeker ook in richtlijnen, beleid, processen, houding en gedrag. Tegelijkertijd investeren we in een persoonlijke ondersteuning van en maatwerk voor diegenen die hier niet of moeilijk in meekunnen.

De gemeentelijke website en het Klant Contact Centrum vormen de centrale ingang voor informatie, vragen, het maken van een afspraak of het aanvragen van een product of dienst. Daarnaast verwachten inwoners dat zij, ongeacht het kanaal waarmee zij contact opnemen, tijdig de juiste, consistente en betrouwbare informatie ontvangen. Inwoners moeten probleemloos kunnen schakelen tussen verschillende kanalen en beschermd worden tegen risico's zoals identiteitsfraude, evenals andere bedreigingen op het gebied van informatieveiligheid en privacy. Door middel van technologieën zoals gezichtsvergelijking kunnen we deze bescherming verder versterken en zorgen voor een veilige en efficiënte dienstverlening.

Het programma dienstverlening is erop gericht om deze ambitie waar te maken. Hiermee houden we grip op afdeling overstijgende activiteiten en inspanningen die nodig zijn om onze ontwikkelkracht op

dienstverleningsvraagstukken te vergroten. Onderdelen van het programma zijn onder meer het realiseren van een centraal digitaal portaal voor onze inwoners, het implementeren van landelijke standaarden en oplossingen, werken vanuit klantreizen, structureel monitoren van klantverwachtingen en -tevredenheid, het ontwikkelen van een organisatiebreed serviceconcept en het realiseren van ondersteuning voor onze minder digitaal vaardige inwoners.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- In één keer goed: *We zorgen ervoor dat de inwoner in één keer goed geholpen wordt en het antwoord krijgt op de vraag*
- Dienstverlening met de menselijke maat: *We maken zaken doen met de gemeente gemakkelijk van vraag tot antwoord*
- Naadloze klantinteractie*: Dienstverlening is via alle kanalen consistent en transparant*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- We maken in 2024 en 2025 een uitwerking van het programma dienstverlening, zodat we in de kadernota 2026 concrete plannen kunnen laten zien.	2e kwartaal 2025
- We voeren een nulmeting uit naar wensen en verwachtingen bij inwoners van onze (digitale) dienstverlening.	2025
- We implementeren waar mogelijk landelijke standaarden voor onze digitale kanalen en onderzoeken nieuwe kanalen waarmee we onze dienstverlening kunnen verbeteren. Voorbeelden hiervan zijn o.a. Open Formulieren en AI functionaliteiten. We sluiten daarbij aan bij het Programma Common Ground van de VNG.	2025-2026
- We definiëren en implementeren klantreizen als basis voor onze dienstverleningsprocessen.	2025 - 2026
- We ontwikkelen een portaal waarmee inwoners eenvoudig en efficiënt online zaken met ons kunnen doen.	2025-2026
- We ontwikkelen een dashboard dat ons beter inzicht geeft in de effecten van onze activiteiten en projecten. We baseren dit op data zoals servicenormen, indicatoren en feedback van inwoners om onze dienstverlening te verbeteren.	2024-2025
- We zetten gezichtsvergelijkingstechnologie in om identiteitsfraude effectief te bestrijden. Met deze technologie kunnen we veilig en efficiënt controleren of de aanvrager van een nieuw identiteitsbewijs overeenkomt met de persoon op de foto van het oude paspoort, de ID-kaart of het rijbewijs.	Q1/2025
- We ontwikkelen een integraal serviceconcept met daarin kaders, richtlijnen, uitgangspunten voor onze dienstverlening.	2025
- We laten de toekomstbestendigheid van onze huidige website toetsen. Op basis van de uitkomsten komt er een actieplan waar we verder mee aan de slag gaan.	Q1-2025

2.3 Organisatie en personeel

Wat willen we bereiken?
Bedrijfsvoering is integraal onderdeel en rand voorwaardelijk binnen een organisatie. Juist daarom is het belangrijk om een lange termijn visie en strategie hieraan te verbinden en hierbij over de verschillende afdelingen heen bekijken waar de knelpunten zich komende jaren voor zullen doen maar ook waar kansen liggen om elkaar te versterken en samen op te trekken. Alleen zo zijn we in staat om enerzijds een weg te vinden tussen de niet te stoppen (wettelijke) ontwikkelingen en anderzijds onze toegevoegde waarde richting de primaire processen te kunnen verbeteren.

We bouwen de komende jaren, samen met medewerkers, de Gemeenteraad en het College van B&W met volle kracht verder aan onze schaalsprong. Met intern de basis op orde en strategisch uitstekend toegerust. We streven excellente uitvoering na en we werken aan de vraagstukken van morgen. Bij onze ambities hoort een gemeentelijke organisatie die open staat voor initiatieven en innovatie, ruimte geeft en durft los te laten.

Een risico voor het realiseren van alle gemeentelijke ambities is de huidige arbeidsmarkt. Deze is behoorlijk in beweging en maakt dat zowel het aantrekken van nieuwe medewerkers als het behouden ervan een uitdaging is. Bij werven en selecteren gaan we meer aandacht besteden aan diversiteit en inclusie. Om een goede match te kunnen blijven maken zullen we hierop in moeten spelen maar ook vasthouden en versterken aan wat Oss een aantrekkelijke werkgever maakt.

Daarnaast zetten we als gemeentelijke organisatie de komende jaren in op de zeven pijlers uit de in 2023 geactualiseerde organisatie visie.
De pijlers zijn organisatie breed een rode draad door alle projecten, programma's en activiteiten en zullen herkenbaar zijn in andere programmateksten.

1. **Excellente uitvoering & gezonde zakelijkheid:** goede en snelle dienstverlening voor onze inwoners vormt de ruggengraat van ons werk.
2. **Samenwerking en participatie**: samen met collega's, andere teams, netwerken en de samenleving komen we tot een optimaal resultaat.
3. **Werken vanuit de bedoelin**g: niet alleen de regels en verordeningen staan centraal, maar de betekenis ervan voor de samenleving.
4. **Verstevigen van strategische slagkracht**: beter inspelen op (toekomstige) ontwikkelingen, reflecteren,
analyseren, keuzes maken, koersvast zijn en coalities vormen.
5. **Verstevigen van projectmatig en programmatisch werken**: heldere opdrachten, strakke lijnen uitzetten en duidelijke afspraken zorgen voor efficiëntie, resultaat en eigenaarschap.
6. **Digitalisering, standaardisering en data gedreven werken**: standaardisering, automatisering en digitalisering geeft ruimte voor maatwerk. Datagedreven werken is onmisbaar voor goede dienstverlening.
7. **Vakmanschapsontwikkeling en aantrekkelijk werkgeverschap**: 21ste-eeuwse vaardigheden, talent
optimaal benutten en aantrekkelijk werkgeverschap helpt bij een goede match tussen werk en medewerkers.

Onze organisatie staat voor de uitdaging om medewerkers duurzaam inzetbaar te houden in een snel veranderende werkomgeving. Het streven is een goede match tussen vraag en aanbod van talent te realiseren, waarbij we ook de (interne) doorstroom stimuleren. We focussen op de ontwikkeling van onze medewerkers, het bevorderen van hun vitaliteit en het vergroten van werkplezier. Dit doen we door middel van een continue dialoog (het goede gesprek) en heldere kaders.

We werken aan een cultuur van continu leren en aanpassen met ruimte voor persoonlijke groei en innovatie. Goed werkgeverschap staat centraal met aandacht voor de mens, de werk-privé balans en samenwerking. Om dit te ondersteunen creëren we een werkomgeving die aansluit bij moderne werkvormen met faciliteiten voor geconcentreerd werken, ontmoeten en samenwerken, zowel fysiek als hybride.

We bevorderen proactief duurzame inzetbaarheid in combinatie met het voorkomen van verzuim, (ongewenst) verloop of prestatievermindering. De uitkomsten van het in 2024 uitgevoerde Preventief Medisch Onderzoek betrekken we daarbij.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Een goede match tussen vraag en aanbod van medewerkers nu en in de toekomst*
- *De ontwikkeling van talent in onze organisatie*
- *De (door)ontwikkeling van de gemeentelijke organisatie waar het fijn werken is vanuit goed werkgeverschap*
- *De vitaliteit van onze medewerkers en het vergroten van hun werkplezier*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- We breiden het onboarding programma voor medewerkers en leidinggevenden uit om ze niet alleen een warm welkom te geven, maar ook om ze te behouden.	
- We verbeteren en intensiveren het stagebeleid: we nemen graag de maatschappelijke verantwoordelijkheid om een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van studenten door ze stage- en werkervaringsplaatsen aan te bieden. Zo kunnen studenten de kennis toepassen in de praktijk. We spelen hiermee ook in op de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt, het verder bouwen aan ons positieve imago als werkgever en het ontwikkelen van kenniskapitaal.	
- Het ontwikkelen van een roadmap organisatieontwikkeling en innovatie om de integraliteit tussen de domeinen verder te verdiepen en verbeteren om zodoende nog beter uitvoering te geven aan de organisatieontwikkeling en de maatschappelijke opgaven waar we voor staan.	
- Als gevolg van de uitkomsten van het Periodiek Medisch Onderzoek gaan we aan de slag met het activeren van ons vitaliteitsbeleid. We stimuleren meer bewegen, gezond eten, maar kijken ook naar verbetering van interventies op het gebied van fysieke en sociale gezondheid. Daarin zitten ook thema's als vergroten van de sociale veiligheid en integer werken.	
- Implementeren van "Het goede gesprek" door een continue dialoog tussen leidinggevenden en medewerkers op het gebied van werk en resultaat, persoonlijke ontwikkeling en vitaal en gezond werken.	
- Ontwikkelen van een dashboard op bijv. verzuim of duurzaamheidsrapportages, in- door- en uitstroom. Dit gaat ons helpen ons beleid nog scherper neer te zetten, resultaten beter te monitoren en te analyseren.	
- We hebben een maatschappelijke opgave om ons personeelsbestand een afspiegeling te laten zijn van onze leef- en woongemeenschap. Inclusie en diversiteit vergroten in de gemeentelijke organisatie is een van onze doelstellingen dit jaar.	

2.4 Digitalisering en datagedreven werken

Wat willen we bereiken?

Onze gemeente staat voor de uitdaging om de kracht van digitalisering optimaal te benutten. Digitalisering verandert ons bedrijfsmodel ingrijpend en IT vormt de ruggengraat van veel werkzaamheden en producten. Maar digitalisering gaat verder dan alleen IT; het draait om de samenhang tussen informatievoorziening, technologie, data en organisatieverandering. Daarom hanteren we de I-strategie als ons kompas op weg naar een veilige, mensgerichte, transparante en effectieve digitale toekomst.

Als betrouwbare overheid moeten we onze informatievoorziening op orde hebben. Juiste en beschikbare data zijn essentieel voor goede dienstverlening, bedrijfsvoering en beleidsvorming. Het programma 'Naar Data met waarde(n)' leidt ons naar een datagedreven organisatie. We voeren gesprekken met de Gemeenteraad over ethisch gebruik van data, algoritmes en analysemodellen. Het ontwikkelen van één bron van waarheid vanuit waar inzichten worden gegenereerd vraagt om een betrouwbare data-infrastructuur en bijpassende moderne techniek. Techniek is daarbij belangrijk, maar werken met data is vooral mensenwerk.

De groeiende achterstand in onze informatiebeveiliging, vooral op het gebied van bedrijfscontinuïteitsbeheer voor kritische processen, de beveiligingscontroles bij partners en leveranciers, en de bescherming van OT-systemen zoals toegangssystemen en verkeersregelinstallaties, vormt een aanzienlijke uitdaging.

Ondanks onze voortdurende inspanningen om deze achterstanden weg te werken, maken nieuwe regelgeving en richtlijnen dit steeds uitdagender. De Europese Network and Information Security (NIS2) richtlijn, die als doel heeft om de cyberbeveiliging en weerbaarheid van belangrijke en essentiële entiteiten te verbeteren, zal begin 2025 onderdeel worden van de Cyberbeveiligingswet. De NIS2-richtlijn legt strengere eisen op en zal onze bestaande achterstanden verder vergroten, waardoor het steeds moeilijker wordt om aan de eisen te voldoen. Daarom is het essentieel dat we nu al stappen ondernemen om onze huidige werkwijze te versterken en ons voor te bereiden op de komende wetgeving. Dit wordt ook dringend geadviseerd door de rijksoverheid, aangezien de risico's waarmee onze systemen en organisatie nu al worden geconfronteerd, niet genegeerd kunnen worden. Door proactief op te treden, zorgen we ervoor dat we niet alleen de huidige achterstand inhalen, maar ook beter voorbereid zijn op toekomstige uitdagingen.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Wij zijn een mens gedreven organisatie, die steeds beter gebruik maakt van waardevolle data*
- *Informatiebeveiliging is randvoorwaarde voor al ons handelen en is integraal onderdeel van ieders werk*
- *We hebben een moderne en wendbare IT architectuur en infrastructuur die de digitaliseringsambitie van de organisatie optimaal faciliteert*
- *De informatie van onze gemeente is duurzaam toegankelijk, vindbaar, juist, volledig en betrouwbaar*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We ontwikkelen een integrale database waar relevante, gestructureerde data uit verschillende bronnen op onderwerp gerangschikt worden. Data is eenvoudig terug te vinden, combineren en analyseren met inrichting van een Azure DataWareHouse (DWH).	Q4 2024 ontwerp Q4 2025 inrichting Daarna continu
- We nemen de organisatie mee in werken met Data. Datavakmanschap is niet alleen van data professionals. De gehele organisatie moet zich bewust zijn van de do's en dont's van het werken met data. Het vergt een flinke investering in tijd en middelen.	Q4/2025, daarna continu
- In het kader van verdergaande informatiebeveiliging moeten we de groeiende achterstanden vooral op het gebied van bedrijfscontinuïteitsbeheer voor kritische processen, de beveiligingscontroles bij partners en leveranciers, en de bescherming van OT-systemen zoals toegangssystemen en verkeersregelinstallaties aanpakken. Daarnaast moeten we ons voorbereiden op de komst van nieuwe Europese wetgeving. We voeren een risicoanalyse uit en maken een plan van aanpak. Daarna moet dit onder een continu verbeter- en audit proces worden ondergebracht. Hiervoor breiden we het team ICT-IM uit met 2,5 Fte.	Q4 2026, daarna continu
- We gaan aan de slag met een doelgericht en organisatiebreed bewustwordingsprogramma voor informatiebeveiliging en privacy, dat voortbouwt op eerdere inspanningen. Dit programma omvat behalve diverse communicatiekanalen, mysteryguest-onderzoeken en op maat gemaakte workshops, ook phishingtests. Deze uitgebreide aanpak stelt ons in staat om onze bewustwording te vergroten en te beoordelen hoe alert we zijn wanneer we bijvoorbeeld te maken krijgen met een phishingaanval via e-mail, sms of WhatsApp.	Continu
- Project portfoliomanagement werken we uit om te komen tot de besturing van een integrale digitaliseringsagenda waarin we de de meest waardevolle activiteiten, projecten en programma's, selecteren en prioriteren. Rekening houdend met de beschikbare middelen, waaronder geld en capaciteit.	Q2 2025, daarna continu
- Moderne manier van digitaal samenwerken verder bestendigen met inzet van MS365. Adoptie traject verlengen en intensiveren. - Met de invoering van MS365 is een sterke verbetering gerealiseerd bij de ondersteuning van de organisatie. We moeten echter blijven investeren in de adoptie van nieuwe werkwijzen en functionaliteiten.	Q4 2025
- Voor verdere uitvoering beleid MS365 vervangen van huidige InternOss naar Microsoft Viva. Viva bestaat uit meerdere tools zoals Sharepoint Online, Viva Connections, Viva engage en Delve. - Hiermee sluiten we beter aan bij vraag vanuit de organisatie om informatie binnen afdelingen, domeinen en op organisatieniveau eenvoudig, snel, gestructureerd en flexibel te delen en hiermee zorgen we dat medewerkers beter verbonden blijven met de organisatie.	Q2 2026
- We zorgen voor een passende set aan systemen, hardware en software, processen en procedures om de organisatie maximaal te ondersteunen bij het realiseren van de digitaliseringsambities.	Continu
- We werken aan een sterke digitale infrastructuur met een robuuste ICT architectuur. Nieuwe investeringen richten zich voornamelijk op SaaS-oplossingen. Het datacenter en de cloud blijven naast elkaar bestaan, en we maken weloverwogen keuzes voor cloudtransities. De komende tijd wordt het datacenter gemoderniseerd.	Q1 2027, daarna continu

2.5 Participatie

Wat willen we bereiken?

We willen een overheid zijn die handelt vanuit het perspectief van de samenleving. De belangrijke kernwaarden die daarbij zijn: *zichtbaar, betrouwbaar en realistisch*. Daarnaast willen we een netwerkende en responsieve overheid zijn. Een gemeente die niet voor de inwoner bepaalt wat goed voor hem of haar is, maar die luistert naar de inwoner. Een gemeente die initiatieven vanuit de samenleving waardeert en faciliteert. Ook (naderende) wetgeving vraagt om actief met participatie aan de slag te gaan. Het doel van die wetgeving is de betrokkenheid van inwoners bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid van hun gemeente. Hierin wordt het uitdaagrecht, als specifieke vorm van participatie, wettelijk verankerd. Het samenkomen van het coalitieakkoord, de concernstrategie en de naderende wetgeving vragen om versterking van participatie. We vinden hierbij een gelijkwaardige relatie tussen inwoners en gemeente belangrijk, evenals inwoners en gemeenschappen faciliteren om zelf richting kunnen geven aan hun eigen leefomgeving.

We zijn eind 2023 samen met de raad en andere betrokkenen gestart om participatie vorm te geven. Er zijn diverse inspirerende gesprekken gevoerd, deze hebben nog niet geleid tot concrete producten. Daarom voeren we een aantal aanpassingen door in onze aanpak. De nadruk komt te liggen op het bereiken van enkele resultaten vanuit richtinggevende uitgangspunten (participatiebeleid). Hierbij benutten we de ervaringen van het afgelopen jaar. Voor Participatie onder de Omgevingswet hebben we in 2024 gewerkt aan een aanscherping van de instrumenten van de Omgevingsdialoog. Deze aanscherping zorgt voor meer en duidelijkere sturing aan wat wij van een omgevingsdialoog verwachten. Eind 2024 komt hiervoor een voorstel naar de raad.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Meer en kwalitatief goede vormen van participatie tussen inwoners en gemeente tot stand brengen*
- *Meer en beter maatschappelijke initiatieven omarmen en stimuleren*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
<u>We concretiseren de bestuursopdracht participatie</u> De opdracht participatie wordt kernachtiger en krijgt meer focus op concrete resultaten. Hierbij blijven de oorspronkelijk geformuleerde doelen voor het participatietraject van kracht en benutten we de reeds opgedane ervaringen van de afgelopen periode. De opdracht bevat onderstaande onderdelen: a) Participatiebeleid met een handelingskader participatie. b) Een centraal adviespunt participatie (kenniscentrum) binnen de Gemeente Oss. c) Een programma voor vakmanschapsontwikkeling participatie. d) Het opstellen van een participatieverordening.	2025

2.6 Schadewijk

Wat willen we bereiken?

Voor veel mensen in de Schadewijk is hun buurt of wijk een vertrouwde plek waar ze zich thuis voelen en het goed hebben. Maar, net zoals veel volkswijken in Nederland die na de oorlog gebouwd zijn, voldoet een behoorlijk deel van de Schadewijk niet meer aan de eisen en wensen van nu en de toekomst. Ontwikkelingen op het gebied van o.a. duurzaamheid, langer zelfstandig thuiswonen en de veranderende bevolkingssamenstelling maken het noodzakelijk om te investeren in de Schadewijk. Daarnaast zien we dat er in de Schadewijk een groot aantal mensen leeft met flinke financiële uitdagingen en dat kinderen er minder kansen hebben dan in de andere wijken van Oss. Daarom willen we de Schadewijk in de komende jaren klaar maken voor de toekomst en er daarbij tegelijkertijd voor zorgen dat de wijk het karakter van de volkswijk blijft houden die het nu heeft: Een wijk waar mensen naar elkaar omkijken en elkaar helpen als dit even nodig is.

De komende twee decennia gaan we in de Schadewijk een integrale gebiedsaanpak uitvoeren. We hebben hiervoor een Integrale Gebiedsvisie Schadewijk opgesteld met als ambitie dat elk kind in Schadewijk kansrijk opgroeit en dat alle inwoners in gezonde omstandigheden in een fijne straat of buurt wonen en leven. Om de kansengelijkheid van inwoners van Schadewijk te vergroten moeten we de komende jaren in verhouding meer gaan investeren dan elders in Oss.

Met het huidige beschikbare budget voor Schadewijk financieren we extra inzet van professionals in de wijk en eventuele activiteitenkosten. Maar, om de ambities uit de Integrale Gebiedsvisie te kunnen realiseren is meer nodig: We willen de kansengelijkheid van de kinderen uit Schadewijk vergroten, en de bestaanszekerheid herstellen van de meest kwetsbare bewoners en mensen met lage inkomens. We willen in de Schadewijk een meer gevarieerd woningaanbod en een toekomstbestendige woonomgeving ontwikkelen. We vinden het belangrijk dat woningen en de woonomgeving helpen bij het gezonder leven mogelijk maken. We willen de wijk veel groener gaan maken. Dit om wateroverlast als gevolg van meer periodes van hevige regenval op te kunnen vangen, en te zorgen voor verkoeling in langere periodes van droogte en hitte. Verder nodigt meer groen uit om naar buiten te gaan en elkaar te ontmoeten of met elkaar te sporten en te spelen. Daarbij zijn toekomstbestendige scholen en voor iedereen bekende en toegankelijke voorzieningen essentieel. Door voorzieningen zoals scholen, wijkcentrum en sportvoorzieningen op centrale en herkenbare plekken in de wijk te plaatsen versterken we de sociale kracht van de buurten.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

Alle ontwikkelingen vanuit het Programma Schadewijk dragen bij aan een of meer van de volgende drie doelen:

1. *Herstellen van bestaanszekerheid*
2. *Gezonder leven makkelijker maken*
3. *Vergroten van de kansgelijkheid*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
Activiteiten vanuit Programma Schadewijk:	
- Uitvoeringsagenda: Ontwikkelen van een uitvoeringsagenda met prioriteiten en acties voor de komende jaren. De Integrale Gebiedsvisie geeft de kaders voor de uitvoeringsagenda aan.	Q1/2025
- Participatie en communicatie: het toekomstbestendig maken van de Schadewijk kan alleen samen met de bewoners. Het is belangrijk dat bewoners goed geïnformeerd worden en dat ze mee kunnen praten en helpen als ze dat willen. Daarom ontwikkelen we een participatie- en communicatiestructuur.	2025
- Professionals in de wijken en buurten: We willen voldoende vaste professionals in de wijk om bewoners te kunnen ondersteunen en begeleiden. Dit is in het bijzonder belangrijk in de straten waar bewoners moeten gaan verhuizen omdat hun huurwoning gesloopt moet worden.	2025
- Ontmoetingsplek voor jongeren: Er ontbreekt een plek in de wijk waar jongeren elkaar kunnen ontmoeten. We willen onderzoeken of we een tijdelijke plek kunnen realiseren voor de korte termijn, en daarna een vaste plek voor jongeren ontwikkelen waar ze elkaar kunnen ontmoeten, hulp en ondersteuning kunnen vragen, en hun talenten kunnen ontdekken.	2025
- Werkbudget: We willen bewoners stimuleren om zelf en samen met buurtgenoten initiatieven te ontwikkelen in de openbare ruimte, elkaar te ontmoeten of elkaar te helpen en ondersteunen. Daarnaast hebben we wat budget nodig om impulsen te kunnen geven t.b.v. het realiseren van harten in de buurten. En tot slot is er in sommige gevallen budget nodig om maatwerkoplossingen te bekostigen.	2025
Verbinding begrotingsprogramma's met programma Schadewijk: Er zijn verschillende projecten die in de Schadewijk uitgevoerd gaan worden die onderdeel uitmaken van een van de inhoudelijke begrotingsprogramma's. Voor alle projecten die in de Schadewijk uitgevoerd worden geldt dat ze in afstemming met de Integrale Gebiedsaanpak Schadewijk worden uitgevoerd. Voor de komende jaren gaat het om de volgende projecten:	
- Programma Werk, Inkomen en onderwijs: Vernieuwbouwopgave basisscholen	voorbereidingsfase vanaf 2024
- Programma Verstedelijking, wonen en mobiliteit: Sloop/Renovatieprojecten Vogelbuurt en Roofvogelbuurt	voorbereiding vanaf juli 2024, sloop vanaf eind 2027
- Programma Klimaat, energie en openbare ruimte: Klimaatadaptie/Schadewijk aardgasvrij	Voortdurend
- Programma Welzijn en zorg: Vernieuwbouwopgave Verdihuis	voorbereiding vanaf begin 2024
- Programma Welzijn en zorg/Programma Veilige omgeving: Aanpak van overlast (woonoverlast, verwarde personen, jeugd)	Voortdurend
- Programma Welzijn en zorg: Doorontwikkeling jongerenwerk	

3. Programma-informatie

3.1 Duurzaamheid

Activiteiten:

- We blijven als gemeente Oss herkenbaar op het gebied van de Global Goals. Deze Sustainable Development Goals zijn verankerd in de beleids- en beheerscyclus en zijn uitgangspunt bij grote opgaven.
- We houden bij aanbestedingsprocedures rekening met duurzaam gebruik van grondstoffen, energieverbruik en sociale aspecten (social return). Dat geldt ook voor onze eigen bedrijfsvoering, zoals gebouwenbeheer, wagenpark en catering.
- Vanuit de doelstellingen van de Participatiewet, specifiek de banenafspraak, creëren we functies voor specifieke doelgroepen, onder andere door het aanpassen van takenpakketten (jobcarving).

De Global Goals die bij dit programma horen zijn: Gendergelijkheid, fatsoenlijk werk en gezonde economie, ongelijkheid verminderen, vrede, veiligheid en gerechtigheid en partnerschappen om doelen te bereiken.

3.2 Verbonden partijen

Hier geven we weer in hoeverre onze verbonden partijen bijdragen aan de doelstellingen van dit programma. We noemen hier alleen de gemeenschappelijke regelingen omdat dit wettelijk verplicht is. Andere verbonden partijen laten we hier buiten beschouwing. De verbonden partijen hebben we ook toegelicht in de paragraaf hierover.

G40 stedennetwerk

De gemeente Oss maakt deel uit van het G40 stedennetwerk. Het belangrijkste doel van het G40-stedennetwerk is het behartigen van de gezamenlijke belangen op diverse beleidsterreinen richting kabinet, Eerste en Tweede Kamer en ministeries. Daarnaast heeft het G40-stedennetwerk een belangrijke rol waar het gaat om kennisuitwisseling tussen de steden onderling en geeft ruimte aan kennisdeling met partners op de diverse beleidsterreinen van het netwerk. Het stedennetwerk zoekt de samenwerking met andere partijen, zoals de VNG, de G4, het IPO en Platform31.

3.3 Beleidskaders

1. Koersdocument Drie keer Drie (2018)
2. Organisatievisie (2021)
3. Visie op dienstverlening (2022-2026)
4. Visiebrief digitale overheid (2017)
5. Position paper 'Oss en de regio 2015-2020' (2015)
6. Digitale agenda 2020: een collectieve (landelijke) digitale agenda dienstverlening en informatiebeleid (2020)
7. Duurzaamheidscirkel Oss (2015)
8. Kader internationalisering (2017)
9. Publicaties vanuit Krachtig bestuur in Brabant: ‘Leiderschap en dienstbaarheid: Samen op weg naar een (Veer)krachtig Bestuur voor Brabant’, ‘Naar indicatoren voor regionale samenhang, de bijdrage van landschaps- en cultuurgeschiedenis’, ‘Brabantse Netwerken’ en ‘De veranderende geografie van Nederland’.
10. Agrifood Capital: Agenda richting 2020
11. Brainport 2020 agenda
12. Verordening binnengemeentelijke democratie
13. Profiel van de wijk- en dorpsraden
14. Integrale Gebiedsvisie Schadewijk 2025-2045 (2024)
15. Sociale basis Oss 2040. De kracht van samen leven in Oss (2022)

3.4 Indicatoren

Indicator	Bron	2020	2021	2022	2023	Streefwaarde
Klanttevredenheid - directe dienstverlening - digitale dienstverlening	Waarstaatjegemeente.nl		 6,90 7,25	 6,74 7,09	 n.n.b. n.n.b.	Landelijk gemiddelde 6,90 7,11
Tevredenheid medewerkers	Gemeente		6,70			7,1
Ziekteverzuim	Gemeente	6,3	6,85	6,84	6,66	Landelijk gemiddelde 5,8%
Norm banenafspraak	VNG banenafspraak	24,64	26,71	36,7	35	22 banen van 25 uur (2019)
Kinderen met onderwijsachterstand in Schadewijk	CBS dashboard verwachte onderwijsachter-stand	27,9%	26,4%	27,5%	27,6%	Oss-Stad 23,2%
Gezinnen met inkomen tot 120% van het sociaal minimum in Schadewijk	CBS Integraal Inkomens en vermogens-onderzoek	15,9%	16,2%			Oss-Stad 13,3%
Overlastmeldingen Schadewijk: aantal per 1000 huishoudens	Data.politie.nl + BRP	77	94	91	100	Oss-Stad 68
Koopwoningen in Schadewijk	GBA/BSOB	50,3%	51,1%	50,5%	50,2%	Oss-Stad 57,2%
Huurwoningen corporatie in Schadewijk	GBA/BSOB	38,9%	38,7%	38,7%	38%	Oss-Stad 30,8%
Huurwoningen vrije sector in Schadewijk	GBA/BSOB	10,4%	10,2%	10,7%	11,8%	Oss-Stad 11,9%

3.5 Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer.

Indicator	Oss	Jaar
Formatie per 1.000 inwoners	9,32 fte	2024
Bezetting per 1.000 inwoners	8,62 fte	2024
Overhead	23,9%	2024
Apparaatskosten per inwoner	€ 1004	2024
Externe inhuur: kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur.	6,7%	2024

4. Financiën

4.1 Nieuw beleid

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Tijdelijke projectleider website	0	40	0	0	0
Inzet reserve dienstverlening	0	-40	0	0	0
Versterken projectcontrol	0	122	122	122	122
Europese Network and Information Security (NIS2) richtlijn	0	187	337	337	277
Datawarehous (Azure)	0	102	102	102	0
Vorming reserve Schadewijk	0	1.000	0	0	0
Verordening rechtspositie raads- en commissieleden	0	35	35	35	35
Versterking afdeling P&O	0	125	137	106	106
Gezichtscans identiteitsfraude	0	49	25	25	25
Totaal nieuw beleid	**0**	**1.620**	**758**	**727**	**565**

Toelichting nieuw beleid

Tijdelijke projectleider website
We stellen voor om € 40.000 beschikbaar te stellen voor een projectleider voor de website. Een goed onderhouden en toegankelijke website is essentieel. Daarom hebben we de inhoud van onze website opgeschoond en een strategie ontwikkeld voor ons online platform. Daarmee zijn we er nog niet. Een goede website moet voldoen aan wet- en regelgeving, veiligheid en toegankelijkheid. In 2024 zetten we voorbereidende stappen om tot een concreet verbetervoorstel hiervan te komen. We betalen dit uit de reserve dienstverlening.

Versterken projectcontrol
We stellen voor om extra capaciteit vrij te maken voor het versterken van projectcontrol (business control). De kosten hiervan bedragen jaarlijks € 122.000. Op financieel gebied zijn er grote ambities binnen de gemeente. Een mooie en uitdagende periode, zeker gekoppeld aan de tijd van meer financiële krapte. De grote ambities op het gebied van nieuw theater, zwembad, woningbouw, mobiliteit, klimaat & energie, ontmoeten en onderwijs vluchtelingenopvang et cetera noodzaken om te versterken op het gebied van projectcontrol. Het zijn allemaal grote en complexe investeringen met een hoog risicoprofiel. Daarom stellen we voor om hiervoor extra capaciteit vrij te maken in de vorm van versterking van business control binnen de organisatie.

Europese Network and Information Security (NIS2) richtlijn
We stellen voor om extra formatie en budget beschikbaar te stellen voor de Europese Network and Information Security (NIS2) richtlijn. Het gaat om een bedrag van € 60.000 in 2025, 2026 en 2027 (totaal € 180.000) voor de inzet van expertise over NIS2. Daarnaast stellen we in 2025 € 127.000 en vanaf 2026 € 277.000 structureel beschikbaar voor formatie voor de invoering van de NIS2 (2,5 fte). De NIS2 richtlijn heeft als doel om de cyberbeveiliging en weerbaarheid van belangrijke en essentiële entiteiten van lidstaten te verbeteren. Daarbij worden gemeenten aangemerkt als essentiële entiteit, wat resulteert in intensiever toezicht. Ondanks de aandacht die er nu al volop is voor onze informatiebeveiliging stelt de NIS2 nog strengere beveiligingseisen aan informatiebeveiliging volgens internationale norm ISO 27001, bedrijfscontinuïteitbeheer van kritische processen

en beveiliging en beheer van Operational Technology (OT) systemen. Dit zijn systemen die gebruikt worden voor het beheer van operationele processen in de fysieke wereld zoals; toegangssytemen, camera's, gemalen en verkeersregelinstallaties. Maar ook controle op beveiligingsmaatregelen in samenwerkingsverbanden, bij partners en leveranciers is onderdeel van de NIS2 zoals ook intensievere verantwoording richting de toezichthouder. De Rijksoverheid adviseert organisaties om niet af te wachten totdat de wet- en regelgeving volledig duidelijk is. De risico's die organisaties en systemen lopen, zijn er immers nu ook al. We moeten niet afwachten, maar nu al in actie komen om onze systemen verder te beveiligen en voorbereid te zijn op nieuwe wetgeving.

Datawarehous (Azure)

We stellen voor om € 306.000 beschikbaar te stellen, verdeeld over 3 jaar voor een datawarehous (Azure). Dit zorgt voor uitwerking van eerder vastgestelde Datastrategie. Met het DWH minimaliseren we het fysiek dupliceren van data zoveel mogelijk en zorgen we op een efficiënte en veilige manier voor het publiceren van informatieproducten. De eerder versnipperde data wordt gestructureerd, gevisualiseerd en is sneller en eenvoudiger te gebruiken voor de interne organisatie en externe afnemers. De komende jaren neemt de business urgentie naar datagedreven werken toe. Besluit- en beleidsvormingsprocessen moeten worden onderbouwd met geanalyseerde data. Daarmee neemt ook de omvang van data en informatieproducten toe. Het DWH is randvoorwaardelijk om dit te beantwoorden. Om dit te realiseren richten we een cloud omgeving in. We hebben de komende 3 jaar financiering nodig om de nieuwe omgeving in te richten en klaar te maken voor de organisatie. Na 3 jaar kunnen we dan het huidige pakket uitfaseren en de beschikbare budgetten hiervoor inzetten. De € 306.000 besteden we aan een abonnement voor Azure, inhuur van expertise en kosten voor communicatie van data over de nieuwe datalijnen.

Vorming reserve Schadewijk

We stellen voor om een nieuwe reserve te vormen voor de Schadewijk. We stellen voor om hier in 2025 € 1 miljoen in te storten. Hiermee willen we de komende jaren extra investeren in Schadewijk en daarmee incidentele kosten afdekken. We verwachten extra kosten voor onder andere participatie- en communicatietrajecten, het opwaarderen van de openbare ruimte naar een plek met meer groen en het dekken van restposten bij het behouden of vernieuwen van voorzieningen in de wijk. Daarnaast willen we zorgen van voldoende gezichten in de buurten vanuit ONS welzijn en de gemeente. Van het jaarlijkse werkbudget verwachten we dit jaar € 100.000 niet te besteden. We stellen voor om dit ook te storten in de reserve Schadewijk om dit komende jaren te besteden.

Verordening rechtspositie raads- en commissieleden

We stellen voor om vanaf 2025 jaarlijks € 34.400 beschikbaar te stellen voor de aanpassing van de verordening rechtspositie raads- en commissieleden. Bij de kadernota 2025 hadden we aangegeven dat dit waarschijnlijk € 25.000 extra zou kosten jaarlijks. Dit was een inschatting, het bedrag komt hoger uit. De verordening voor rechtspositie raads- en commissieleden wordt in het 4e kwartaal 2024 aan de gemeenteraad voorgelegd. Dit leidt tot extra kosten door een vergoeding voor reiskosten en aanpassing van de regeling voor burgerleden. Op basis van nadere onderbouwing schatten we in dat dit € 35.400 kost jaarlijks.

Versterking afdeling P&O

We stellen voor om in 2025 € 125.000, in 2026 € 137.000 en vanaf 2027 € 106.000 beschikbaar te stellen voor de versterking van de afdeling P&O. We willen gaan inzetten op de volgende onderdelen. Als eerste voor een recruiter. Op dit moment zetten we een recruiter in voor de vele vacatures die we hebben. Deze functie was incidenteel, tot en met 2024. We zien echter dat het aantal vacatures hoog blijft en de inzet van belang is. We stellen daarom voor om de functie structureel te maken/financieren. Dit kost jaarlijks € 86.000. Als tweede voor de span of control afdeling P&O. We stellen voor om een functie van coördinator om te laten zetten naar een functie van teamleider. Hiermee wordt de span of control van de afdeling P&O verbeterd. Als derde hebben voor de kernregistratie personeel extra uitvoeringscapaciteit nodig. We hebben hiervoor jaarlijks € 31.000. Na 2 jaar is de opdracht om dit te betalen uit een taakstelling binnen de afdelingen van bedrijfsvoering.

Gezichtscans identiteitsfraude
We stellen voor om in 2025 € 49.000 en vanaf 2026 jaarlijks € 25.000 beschikbaar te stellen voor gezichtscans identiteitsbewijzen. Om identiteitsfraude effectief te bestrijden gaan we gezichtsscanners inzetten. Deze technologie stelt ons in staat om op een veilige en efficiënte manier vast te stellen of de aanvrager van een nieuw identiteitsbewijs daadwerkelijk overeenkomt met de persoon op de foto van het oude paspoort of rijbewijs. Identiteitsfraude neemt toe. Steeds meer Nederlandse gemeenten maken gebruik van deze innovatie. Door het gebruik van gezichtsscanners bieden we extra bescherming en service aan onze inwoners. Identiteitsfraude veroorzaakt grote problemen en het herstellen ervan kost veel tijd en moeite.

4.2 Autonome ontwikkelingen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Hogere kosten verkiezingen	146	0	0	0	0
Hogere kosten ICT	-1	57	57	57	57
Versterken gemeentelijke dienstverlening kwetsbare groepen (POK)	612	679	505	510	345
Inzet reserve versterken gemeentelijke dienstverlening kwetsbare groepen	-612	-679	-505	-510	-345
Vloer begane grond en rioolproblematiek	0	55	0	0	0
Voordeel doorbelasting overhead aan regio	-64	0	0	0	0
Programma data	0	145	23	0	0
Inzet reserve automatisering	0	-145	-23	0	0
Vrijval reserve WW-lasten	0	-260	-35	-35	-35
Programma Dienstverlening	-35	117	0	0	0
Onttrekking uit de reserve dienstverlening	35	-117	0	0	0
Totaal Autonome ontwikkelingen	**81**	**-148**	**22**	**22**	**22**

Toelichting Autonome ontwikkelingen

Hogere kosten verkiezingen
Wij hebben hogere kosten voor het organiseren van de Europese verkiezingen op 6 juni 2024. Het gaat om incidenteel € 146.000 in 2024. De belangrijke oorzaken zijn hogere kosten voor stembureauleden en tellers van € 53.000, inhuur van medewerkers vanuit burgerzaken van € 40.000 en hogere kosten voor stemlokalen van € 23.000.

Hogere kosten ICT
We hebben de jaarlijkse kosten voor ICT geactualiseerd. Dit geeft een structureel nadeel vanaf 2025 van € 57.000. We hebben in 2024 lagere kosten voor licentiekosten voor MS Office 365 in 2024 dan verwacht. Dit incidenteel voordeel zetten we in voor het adoptie proces van Office365. Vanaf 2025 hebben we een tekort en dit komt door fors stijgende licentiekosten voor MS Office 365. Vanaf 2024 betalen we daarnaast € 35.000 voor FME. FME hebben we nodig voor om data uit meerdere bronnen te gebruiken, een noodzakelijke ontwikkeling.

Bestedingsplan reserve Versterken gemeentelijke dienstverlening kwetsbare groepen (POK)
We hebben het meerjarige bestedingsplan van de reserve voor het versterken van de gemeentelijke dienstverlening voor kwetsbare groepen geactualiseerd. Naar aanleiding van de Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK) heeft het kabinet voorstellen gedaan om de dienstverlening vanuit de overheid fundamenteel te verbeteren. Het Rijk heeft hiervoor tot en met 2027 middelen beschikbaar gesteld. De middelen worden ingezet voor drie thema's: vakmanschapsontwikkeling, rechtsbescherming en digitalisering. Voor vakmanschapsontwikkeling ofwel het bevorderen van de deskundigheid van de professionals verwachten we voor 2024 tot en met 2028 afgerond € 1,3 miljoen uit te geven. De uitgaven bestaan uit kosten van een opleidingscoördinator, bijbehorende administratieve ondersteuning, kosten voor trainingen en inkoop van expertise. De kosten lopen door tot en met 2029. De kosten voor 2029 begroten we in de volgende programmabegroting. Voor rechtsbescherming hadden we de kosten voor 2 fte sociaal raadslieden (€ 770.000) al begroot in het nieuwe beleidskader Armoede & Schulden in de programmabegroting 2024-2027. Voor 2028 zijn de uitgaven € 110.000 en verwerken we nu in de begroting. Voor digitalisering verwachten we in totaal € 489.000 uit te geven in 2024 en 2025. Het betreft kosten voor de implementatie van het regiesysteem en kosten voor verbetering van digitale dienstverlening. De totale verwachte uitgaven tot met 2028 komen nu uit op afgerond € 2,7 miljoen van de beschikbare € 2,8 miljoen. De resterende middelen € 0,1 miljoen verwachten we voor een deel uit te geven in 2029 en voor een deel te gebruiken om eventuele tegenvallers binnen het meerjarige bestedingsplan op te kunnen vangen.

Vloer begane grond en rioolproblematiek
We vragen € 55.000 voor aanpassing van de vloer op het wiz-plein en het tegelijkertijd aanpakken van de riool problematiek. Voor de aanpassing en storten van de vloeren ramen we € 36.000 aan kosten. Voor het tegelijkertijd aanpakken van de rioolproblematiek € 19.000. We verwachten de werkzaamheden begin 2025 uit te voeren. Deze investering is noodzakelijk om een goede oplossing te hebben voor het wassen van de ramen in het atrium van het gemeentehuis. De huidige toepassing met een gevellift is afgekeurd.

Voordeel doorbelasting overhead aan regio
We hebben in 2024 een incidenteel voordeel van € 64.000. In 2023 hebben we de capaciteit voor toezicht Wmo met 1 fte uitgebreid. In 2024 brengen we hiervoor € 63.644 aan overhead in rekening bij de regio. De overhead die we in rekening brengen geeft een voordeel in 2024. Vanaf begrotingsjaar 2025 actualiseren we de regionale begrotingen waarbij we de nieuwe systematiek van het in rekening brengen van de ambtelijke inzet zullen hanteren.

Programma data
We hebben een bestedingsplan voor programma data opgesteld. We onttrekken € 145.000 in 2025 en € 22.842 in 2026 uit de reserve ICT. Hiermee wordt het eerder beschikbare bedrag voor programma data volledig besteed. Dit geld gaan we besteden aan productontwikkeling, inhuur, verandering en communicatie en het project Amelia. Het project Amelia betreft het aanbesteden en inrichten van een dataplatform.

Vrijval reserve WW-lasten
We laten de reserve WW-lasten van € 225.000 vrijvallen in 2025 en draaien de jaarlijkse begrote storting van € 35.000 terug. Vanaf 2018 hebben we met de werknemerspremie jaarlijks ruim € 35.000 in de reserve WW-lasten gestort. Vanaf 1 januari 2018 hebben we een kostendekkende werknemerspremie (0,1%) geheven waarmee we als gemeente zelf het derde WW-jaar kunnen financieren. In de CAO gemeenten 2024 is afgesproken tijdelijk de werknemerspremie niet meer te innen, omdat de premie niet in verhouding staat tot het huidige lage aantal langdurig werklozen in de sector. Er is afgesproken om deze afspraak te monitoren en jaarlijks te beoordelen wat de premie moet zijn. Doordat er tot op heden geen gebruik is gemaakt van het WW-reserve laten we deze reserve vrijvallen en draaien we de jaarlijkse storting terug.

Programma Dienstverlening

We storten € 35.000 in de reserve Dienstverlening. De activiteiten gericht op de verbetering van de kwaliteit van de dienstverlening zijn in de loop van 2024 inzichtelijk gemaakt. Er is nu nog onvoldoende tijd om de activiteiten uit te voeren in 2024, dit schuift door naar 2025. We stellen daarom voor om in 2025 € 117.000 te onttrekken uit de reserve Dienstverlening en dit in te zetten voor betrouwbare en toegankelijke dienstverlening. We zetten dit in voor projecten om alle onlinediensten aan te bieden in het persoonlijk internet portaal (Mijn Oss). Daarnaast gaan we het dashboard dienstverlening ontwikkelen en harmoniseren onze dienstverleningskanalen.

4.3 Septembercirculaire

Niet van toepassing.

4.4 Wat mag het kosten?

In de volgende tabel geven we een financieel overzicht van het programma.

+ is uitgaven
- is inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Bestaand beleid					
Lasten	51.051	50.096	48.910	48.493	48.201
Baten	-7.673	-7.532	-7.221	-7.221	-7.221
Saldo	43.378	42.564	41.689	41.272	40.980
Stortingen reserves	850	1.400	0	581	138
Onttrekkingen reserves	-2.617	-505	-152	-109	0
Saldo mutaties reserves	-1.767	895	429	472	138
Totaal bestaand beleid	**41.612**	**43.459**	**42.118**	**41.744**	**41.118**
Nieuw beleid	0	1.620	758	727	565
Autonome ontwikkelingen	81	-148	22	22	22
Budgettair neutrale wijzigingen	-18	217	452	453	584
Totaal programma	**41.674**	**45.148**	**43.350**	**42.946**	**42.289**

4.5 Lasten per product

In de volgende figuur hebben we voor 2025 de totale lasten per product in beeld.

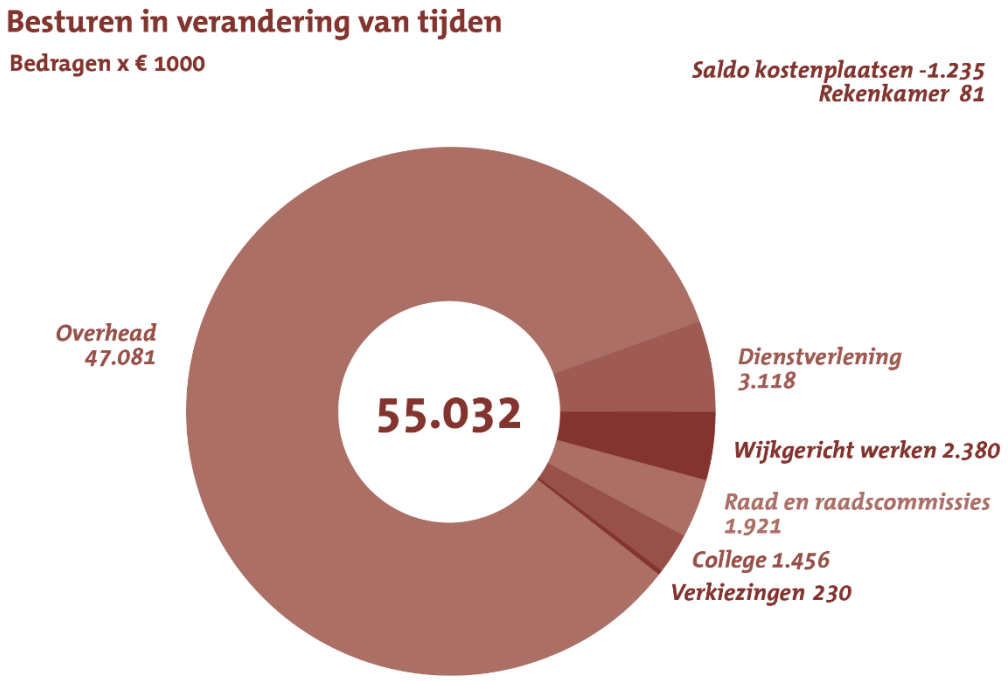

5. Overzicht subsidies

Dit programma heeft geen subsidies.

Programma 10. Financieel beleid

1. Inleiding

In het coalitieakkoord 'Samen Duurzaam Vooruit' is gekozen voor een degelijk financieel beleid in onzekere tijden. Onze ambitie is om ons huishoudboekje blijvend op orde te houden door een stabiel financieel beleid, heldere afspraken en financiële lenigheid om in te spelen op nieuwe omstandigheden. We willen de lokale lastendruk voor onze inwoners en bedrijven laag houden.

2. Programma-onderdelen

2.1 Belastingen

Wat willen we bereiken?

We streven er naar om de lokale lastendruk minimaal € 22,50 onder het landelijk gemiddelde te houden. Op basis van de jaarlijkse cijfers vanuit het COELO onderzoeksinstituut bleven we in 2024 € 121 onder het landelijke gemiddelde.
Daarnaast willen we de gewenste opbrengst voor de gemeente tegen zo laag mogelijke uitvoeringskosten verkrijgen. De Belastingsamenwerking Oost-Brabant (BSOB) voert de belastingtaken voor ons uit. De portefeuillehouder financiën is lid van het dagelijks bestuur (vice-voorzitter).

De gemeenteraad stelt de belastingverordeningen vast. Gemeenten kunnen alleen belastingen innen die in de Gemeentewet zijn opgenomen. Een aantal heffingen (bijvoorbeeld riolering en afval) mag maximaal kostendekkend zijn. Het beleid is hier ook op gericht. Het college is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ). Mede-overheden gebruiken de waardering ook. De Waarderingskamer houdt toezicht op de kwaliteit van de uitvoering van de Wet WOZ.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Beheerste lastendruk*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- De lokale lastendruk ligt in 2024 op basis van het COELO op € 121 onder het landelijke gemiddelde.	Reeds vastgesteld
- Voor het jaar 2025 kiezen we voor een totale OZB verhoging van 13,3%. Deze bestaat uit: o verwachte inflatie 2025 vanuit het CPB: 3,3% o Extra verhoging: 10% *	Vaststelling in december 2024 (vaststelling belastingverordening)
- Voor het jaar 2025 kiezen we voor een verhoging van 0% voor de rioolheffing (op basis van beheerplan riolering)*	December 2024
- Voor het jaar 2025 kiezen we voor een verhoging van € 31 voor de afvalstoffenheffing. *	December 2024
- We monitoren nadrukkelijk de effecten van de toetreding van de Dienst Dommelvallei tot de BSOB. Dit omdat we de indruk hebben dat de BSOB hierdoor meer onder (financiële) druk is gekomen.	Continu
- We monitoren jaarlijks de uitvoering van de belastingen bij de BSOB. Het oordeel van de waarderingskamer over de BSOB voor onze gemeente was "goed". Omdat de kwaliteit al meerdere jaren van dit goede niveau is, heeft de BSOB begin 2023 een extra ster (5 sterren) ontvangen. "Goed" is van toepassing op een gemeente die WOZ-taxaties van goede kwaliteit levert en daarnaast op alle onderdelen van het WOZ-werkproces voldoet aan de gestelde kwaliteitseisen. Gezien de grote werkdruk (aansluiting nieuwe deelnemers, hoge aantal bezwaren door no-cure-no-pay, krapte op de	Continu

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
arbeidsmarkt bij taxateurs, vertraging automatiseringstraject) is het een belangrijke uitdaging om het kwaliteitsniveau goed (4 sterren) vast te houden. We monitoren dit.	
- De BSOB maakt als organisatie een transitie door naar maximaal gedigitaliseerde werkprocessen met als doel het verbeteren van interne en externe kwaliteit tegen zo laag mogelijke kosten. De uitvoerende en repeterende werkzaamheden worden geanalyseerd en daar waar het een significante tijdsbesteding betreft gerobotiseerd.	Continu
- De BSOB blijft veel aandacht besteden aan communicatie rondom het maken van bezwaar op de WOZ waarde om zo de bezwaren via "no cure no pay" bureaus terug te dringen. Mede dankzij deze campagne, en natuurlijk ook de nieuwe wetgeving die het de No Cure No Pay bureaus veel moeilijker maakt, is het aantal bezwaren in 2024 met ruim 30% teruggelopen.	Continu

* voor een totaalbeeld van de verwachte totale lokale lastendruk verwijzen we naar de paragraaf lokale heffingen.

2.2 Financiën

Wat willen we bereiken?

In het coalitieakkoord 'Samen Duurzaam Vooruit' is gekozen voor een degelijk financieel beleid in onzekere tijden. Onze ambitie is om ons huishoudboekje blijvend op orde te houden door een stabiel financieel beleid, heldere afspraken en financiële lenigheid om in te spelen op nieuwe omstandigheden.

Ons financieel beleid blijven we gedegen en solide vormgeven. Echter gezien het ravijnjaar is deze programmabegroting 2025-2028 meerjarig niet (structureel) sluitend. Afhankelijk van met name de landelijke ontwikkelingen op het gebied van de algemene uitkering (ravijnjaar) en jeugdzorg starten we in het najaar van 2024 met een bezuinigingsoperatie.
Dit sluit voor een groot deel aan bij het begrotingsadvies vanuit de VNG. We hebben ervoor gekozen om in deze begroting nog niet te bezuinigen. Zo pakken we tijd om een strategische heroriëntatie in gang te zetten. Dit doen we ook om druk op het kabinet te houden. We blijven hiermee onverminderd lobbyen voor voldoende compensatie vanuit het Rijk.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Uitvoeren van een stabiel financieel beleid met heldere afspraken en financiële lenigheid om in te spelen op nieuwe omstandigheden.*

Wat gaan we hiervoor doen?

1. Ons financieel beleid blijven we gedegen en solide vormgeven. Echter gezien het ravijnjaar is deze begroting meerjarig niet sluitend. In het najaar van 2024 starten we een strategische heroriëntatie op (bezuinigingsoperatie) met als doel te komen tot duurzaam financieel evenwicht van onze begroting. De resultaten hiervan zullen zichtbaar zijn in de kadernota 2026.
2. Het financiële kader voor deze begroting is:
    - Er is géén c.q. nauwelijks ruimte voor nieuwe wensen (nieuw beleid);
    - Nieuwe wensen moeten in principe binnen bestaande budgetten gerealiseerd worden. Dat wil zeggen dat we extra kritisch kijken naar bestaande budgetten en ook naar aanwezige reserves.
3. We hebben een algemene reserve die voldoet aan de gestelde normen (10% van de algemene uitkering). Hierin zit op dit moment geen incidentele ruimte.
4. We kijken jaarlijks kritisch naar alle reserves. In de nota reserves, die de gemeenteraad tegelijk met de programmabegroting behandelt, lichten we de reserves uitgebreid toe.

5. De winsten uit het grondbedrijf zetten we in voor onze omvangrijke ruimtelijke opgaves (ontsluitingswegen, spoorzone, mobiliteitsplan, plan Groen/ blauw/ natuur). Daarbij merken we nadrukkelijk op dat de algemene bedrijfsreserve van het grondbedrijf op dit moment nihil is. Dit betekent ook dat er de komende jaren er geen sprake meer zal kunnen zijn van een afdracht.
6. Via actieve lobby en netwerken zetten we in op actief geld van derden te verwerven zoals bijdragen uit landelijke, regionale en Europese fondsen. De landelijke fondsen voor woningbouwimpulsen, volkshuisvesting en klimaat & energie bieden nadrukkelijk kansen.
7. We blijven lobbyen voor een financieel robuuste financiering vanuit het gemeentefonds en voor voldoende compensatie van het zogenaamde ravijnjaar vanaf 2026. Aanvullend hierop lobbyen we voor voldoende compensatie van de hogere kosten voor jeugdhulp en Wmo. Als gemeenten hebben we meer financiële armslag nodig om alle (landelijke) ambities te realiseren. Dit geldt nadrukkelijk ook voor de grote energieopgave en woningbouwopgave.

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- Opstarten en uitvoeren strategische heroriëntatie (bezuinigingsoperatie)	Najaar 2024- voorjaar 2025
- Door de grote ambities (grote opgaven, zoals Lievekamp/ Golfbad, MFA's/ woningbouw & mobiliteit) gecombineerd met de hoge inflatie en sterk stijgende renten versterken we de control op deze projecten. Daarbij hoort een verdere professionalisering van aansturing van deze projecten.	Continu
- Over de sturingsmogelijkheden bij grote projecten door de gemeenteraad zijn afspraken gemaakt in de rekeningcommissie. Het college legt pro-actief en in eerder stadium eventuele dilemma's c.q. keuzemogelijkheden voor aan de gemeenteraad.	Eind 2024/ begin 2025
- We zetten via onder andere de G40 en de VNG blijvend in op lobby richting het Rijk op diverse op de eerdere gemelde onderdelen en op compensatie van het ravijnjaar (balans in taken en middelen voor gemeenten) .	Continu
- We blijven investeren in werving van subsidies op het gebied van woningbouw, klimaat & energie en mobiliteit etc.	Continu
- De komende jaren investeren we fors. Deze grote investeringen leiden er toe dat we ook veel geld voor langere tijd moeten gaan lenen. We hebben de financieringsbehoefte voor de komende 4 jaar in beeld gebracht. Daarbij is het erg lastig in te schatten wanneer daadwerkelijke uitgaven bij grote projecten precies gedaan worden. De ervaring is dat dit altijd wat achter blijft t.o.v. de begroting. De totale financieringsbehoefte schatten we nu in op € 290 miljoen euro in de komende 4 jaren. Dit is fors en voor onze gemeente uniek. Daarom hebben we ook een treasury adviesbureau ingeschakeld om samen met ons een goede financieringsstrategie op te zetten.	Continu
- We hebben een vernieuwd horizontaal toezicht convenant met de belastingdienst gesloten. We voeren zelf controles uit op basis van afgestemde steekproeven, zodat we aan de belastingdienst laten zien dat we fiscaal in control zijn. Eventuele verbeterpunten en ook fiscaliteit binnen diverse (grote) projecten pakken we de komende jaren (2024 en 2025) verder op.	verbeterplan doorlopend in 2024 en 2025
- We blijven periodiek de betalingstermijn van onze facturen monitoren. We blijven streven naar 90% tijdige betaling te doen binnen 30 dagen.	Continu
- We blijven onze planning & controlproducten digitaal beschikbaar stellen via http://financien.oss.nl. Daarnaast maken we jaarlijks een begroting in het kort, waarin in het kort belangrijkste zaken uit de begroting worden gepresenteerd.	Continu

3. Programma-informatie

3.1 Duurzaamheid

Niet van toepassing.

3.2 Verbonden partijen

Hier geven we weer in hoeverre onze verbonden partijen bijdragen aan de doelstellingen van dit programma. We noemen hier alleen de gemeenschappelijke regelingen omdat dit wettelijk verplicht is. Andere verbonden partijen laten we hier buiten beschouwing. De verbonden partijen hebben we ook toegelicht in de paragraaf hierover.

Belastingsamenwerking Oost-Brabant (BSOB)

De BSOB is een regionaal samenwerkingsverband dat zich richt op het gezamenlijk waarderen, heffen en innen van belastingen. Het doel is de kwaliteit, dienstverlening, efficiency en continuïteit van de waardering, heffing en inning van lokale belastingen te verbeteren.

3.3 Beleidskaders

1. Nota reserves jaarlijks
2. Treasurystatuut 2021
3. Financiële verordeningen artikel 212, 213, 213a Gemeentewet (juli 2023)
4. Gemeentelijke verordening Ozb, hondenbelasting en toeristenbelasting (jaarlijks in december actualisatie)
5. Nota investeringsbeleid 2023
6. Fiscaal beleidskader 2022

3.4 Indicatoren

Indicator	Bron	2020	2021	2022	2023	Streef-waarde
Oordeel accountant over rechtmatigheid en getrouwheid	Controlerapport accountant bij jaarrekening	Positief	Positief	Positief	Positief	Positief
Lokale lastendruk (lijst met goedkoopste gemeenten)	COELO	98e plaats	106e plaats	50e plaats	59e plaats 2024:55e plaats	geen
Lokale lastendruk: bedrag onder landelijk gemiddelde	COELO	€ 36	€ 37	€ 94	€ 111	Minimaal € 22,50
Oordeel waarderingskamer	Brief waarderingskamer	Goed	Goed	Goed	Goed	Goed
Betaalgedrag gemeente (% tijdig betaald binnen 30 dagen)	Gemeente	91%	92%	86%	89%	90%

* De gemiddelde waarde van een woning is volgens het COELO in 2024 gestegen met 4,8% (landelijk 2,8%). De gemiddelde waarde van een koopwoning bedraagt daarmee in 2024 € 434.887. Dit was in 2023 € 415.100.

3.5 Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 50.000 tot 100.000 inwoners.

Indicator	Oss	Referentie	Jaar
Gemiddelde WOZ-waarde	€ 346.000	€ 348.000	2023
	€ 296.000	€ 299.000	2022
	€262.000	€ 272.000	2021
	€ 256.000	€ 255.000	2020
	€ 237.000	€ 237.000	2019
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishoudens	€ 819	€ 897	2024
	€ 805	€ 855	2023
	€ 779	€ 828	2022
	€ 774	€ 745	2021
	€ 740	€ 716	2020
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishoudens	€ 873	€ 978	2024
	€ 835	€ 931	2023
	€ 810	€ 903	2022
	€ 774	€ 814	2021
	€ 740	€ 781	2020

Het ministerie van BZK heeft een database ontwikkeld met informatie over de financiën van gemeenten (www.financiengemeenten.nl). Deze database bevat financiële informatie op het niveau van individuele gemeenten (kengetallen, uitgaven van gemeenten t.o.v. andere gemeenten etc.).

4. Financiën

4.1 Nieuw beleid

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Hogere rentekosten reguliere investeringen	0	461	400	1.173	1.675
OZB verhoging 13,3%	0	-3.254	-3.266	-3.266	-3.266
Totaal nieuw beleid	**0**	**-2.793**	**-2.866**	**-2.093**	**-1.591**

Toelichting nieuw beleid

Hogere rentekosten reguliere investeringen

We verwachten hogere rentekosten oplopend tot € 1,7 miljoen voor diverse investeringen, zoals maatschappelijke voorzieningen, onderwijs, openbare ruimte etc. De totale financieringsbehoefte voor de komende jaren (inclusief Lievekamp en Golfbad) bedraagt in totaal circa € 280 miljoen. De hogere rentekosten van het Golfbad en de Lievekamp hebben we apart opgenomen in deze begroting. Op dit moment gaan we uit van een financieringsrente van 3,3%. Hoe dit percentage zich gaat ontwikkelen richting de toekomst is niet te voorspellen. Maar heeft grote impact op de begroting.

OZB verhoging 13,3%
Voor het jaar 2025 kiezen we voor een totale OZB verhoging van 13,3%, bestaande uit een verwachte inflatie 2025 (3,3%) en een extra verhoging van 10%. Dit betekent per saldo een hogere belastingopbrengst van jaarlijks € 3,3 miljoen (€ 0,8 miljoen regulier en € 2,5 miljoen extra). De extra OZB verhoging is noodzakelijk om vast te kunnen houden aan onze ambities. Ondanks de stijgende rentekosten en daarmee hogere exploitatiekosten voor de nieuwe Lievekamp en het Golfbad kiezen we voor kwaliteit. We willen hieraan geen concessies doen. Om het betaalbaar te houden is een extra OZB verhoging noodzakelijk.

4.2 Autonome ontwikkelingen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Extra OZB opbrengsten 2024	-178	-178	-178	-178	-178
Aanpassingen investeringskosten door vertraging van projecten	-1.000	-580	225	-390	-230
Afbouw inzet reserves Maaslandgas, deposito BNG en verbouwing gemeentehuis	-127	-86	0	0	172
Vrijval extra middelen aanpak van geldzorgen	-209	-54	-48	-56	-65
Hogere kosten deelnemersbijdrage BSOB 2024	57	0	0	0	0
Voordeel doorbelasting personele kosten	-145	-650	-650	-650	-650
Vrijval stelpost loon- en prijscompensatie	-430	0	0	0	0
Totaal Autonome ontwikkelingen	**-2.032**	**-1.548**	**-651**	**-1.274**	**-951**

Toelichting Autonome ontwikkelingen

Extra OZB opbrengsten 2024
We verwachten een extra OZB-opbrengst van € 178.000 vanaf 2024 door uitbreiding van het aantal woningen (areaaluitbreidingen).

Aanpassingen investeringskosten door vertraging van projecten
We hebben een incidenteel voordeel van € 1 miljoen door vertraging van projecten in 2024. Hierdoor vervallen rente en afschrijvingen vanwege projecten die nog niet afgerond zijn en daardoor een jaar opschuiven. Het voor deze projecten geraamde budget aan investeringskosten hebben we niet nodig in 2024. Meerjarig zien we ook begrotingseffecten door het verschuiven van investeringskredieten in de tijd. Dit geeft wisselende saldo's in 2025 tot en met 2027. Vanaf 2028 hebben we een jaarlijks voordeel van 230.000.

Afbouw inzet reserves Maaslandgas, deposito BNG en verbouwing gemeentehuis
We verlagen de jaarlijkse onttrekking uit de reserves Afloop gaswinstuitkering Maaslandgas, Deposito BNG en de reserve (verbouwing) gemeentehuis met in totaal € 172.000 in 2028. In het verleden hebben we om specifieke redenen geld in deze reserves gestort om dit vervolgens verspreid over meerdere jaren in te zetten voor de reguliere begroting. We bouwen het bedrag af dat we jaarlijks inzetten voor de begroting.

Vrijval extra middelen aanpak van geldzorgen
In de meicirculaire 2024 hebben we extra middelen voor aanpak van geldzorgen ontvangen (jaarlijks circa € 0,2 miljoen). Van dit bedrag laten we jaarlijks circa 65.000 vrijvallen. Reden hiervoor is dat we vanuit de programmabegroting in 2024 al jaarlijks € 400.000 hebben vrijgemaakt voor de uitvoering van het beleidskader armoede en schulden.

Hogere kosten deelnemersbijdrage BSOB 2024
We hebben hogere kosten voor de deelnemersbijdrage BSOB. Het gaat om incidenteel € 57.000 in 2024. Dit wordt veroorzaakt door extra kosten voor automatisering en hogere proceskostenvergoedingen, met name door procedures via No Cure No Pay bureas.

Voordeel doorbelasting personele kosten
We hebben een voordeel van jaarlijks € 650.000 door een hogere doorbelasting van kosten aan afval, riolering en het grondebedrijf. Deze hogere doorbelasting komt met name door loon- en prijsontwikkeling en door hogere personele kosten binnen de afvalinzameling. Deze hogere kosten worden opgevangen binnen de tarieven van afval en riolering en binnen het grondbedrijf.

Vrijval stelpost loon- en prijscompensatie
We laten incidenteel een bedrag van € 430.000 eenmalig vrijvallen uit de stelpost loon- en prijscompensatie in 2024. In de begroting hadden we in totaal een bedrag opgenomen van circa € 10,6 miljoen voor reguliere loon- en prijsstijging binnen de totale begroting. Door een kritische beoordeling houden we dit bedrag over.

4.3 Septembercirculaire

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Septembercirculaire 2024	-1.020	-385	-4.760	-3.718	-3.499
Indexatie Wmo demografie	0	0	408	816	1.224
Openbare bibliotheken	0	279	279	0	0
Overige posten	0	27	43	44	44
Totaal septembercirculaire	**-1.0200**	**-79**	**-4.030**	**-2.858**	**-2.231**

Toelichting septembercirculaire

Septembercirculaire 2024
De algemene uitkering stijgt in alle jaren. In 2024 € 1 miljoen extra en dit loopt op tot € 3,5 miljoen in 2028. Wanneer we hiervan de noodzakelijke afzonderingen afhalen ontstaat er in 2024 een voordeel van € 0,8 miljoen. Het structureel effect (laatste jaar) van de circulaire is € 1,1 miljoen nadelig. Dit komt vooral door aanpassing van diverse maatstaven en hoeveelheden in de algemene uitkering.

Indexatie Wmo demografie
In de Voorjaarsnota 2024 is toegelicht dat het Rijk en gemeenten werken aan de beheersbaarheid van de uitgaven van gemeenten en de wettelijke zorgtaken Wmo. De verwachting is dat in de toekomst (een nader te bepalen deel van de Wmo niet langer via de algemene uitkering van het gemeentefonds gaat, maar via een aparte financiering). Vooruitlopend op de gekozen bekostigingsvorm wordt onderzoek gedaan naar een passende geobjectiveerde indexering, die ook rekening houdt met kostenontwikkeling en demografie/vergrijzing. Het Rijk heeft in de Voorjaarsnota alvast een reservering opgenomen voor een aanvullende indexering voor demografie bovenop de bbp-systematiek. Vanaf 2026 is een reservering opgenomen van € 75 miljoen oplopend tot € 300 miljoen in 2029. Het streven is dat er met ingang van 2026

nadere afspraken zijn. In de septembercirculaire 2024 is deze reservering verwerkt, wat een voordeel betekent van € 0,4 miljoen in 2026 oplopend tot € 1,2 miljoen in 2028. We reserveren deze extra middelen voor toekomstige demografische kostenstijgingen binnen het programma 10. Financiën en kennen het toe wanneer het noodzakelijk blijkt.

Openbare bibliotheken
We ontvangen voor de jaren 2025 en 2026 € 279.000 voor openbare bibliotheken. Voor de zorgplicht ten aanzien van de openbare bibliotheek ontvangen we een structurele bijdrage via het gemeentefonds. Voor de jaren 2025 en 2026 ontvangen de gemeenten een decentralisatie-uitkering, om zich op de periode van de zorgplicht te kunnen voorbereiden. We reserveren dit bedrag op dit moment. Wanneer het wettelijke kader van de zorgplicht exact bekend is, analyseren we of we deze middelen wel of niet nodig hebben om aan de zorgplicht te voldoen. Dit gezien het feit dat we al fors gaan investeren in bibliotheekvoorziening in onze stad.

Overige posten
We ontvangen jaarlijks € 17.000 voor extra taken op het gebied van wet op de lijkbezorging. Ook ontvangen we jaarlijks € 27.000 voor gestegen kosten kindervang sociaal medische indicatie. Voor beide posten geldt dat we volgend jaar kritisch kijken welke budgetten noodzakelijk zijn voordat deze definitief worden toegekend. We stellen voor om dit bedrag apart te zetten binnen het programma 10. Financiën en pas beschikbaar te stellen wanneer er een uitgewerkt voorstel ligt.

4.4 Wat mag het kosten?
In de volgende tabel geven we een financieel overzicht van het programma.

+ is uitgaven
- is inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Bestaand beleid					
Lasten	5.938	12.501	12.508	12.834	12.511
Baten	-276.095	-284.725	-270.631	-272.012	-273.288
Saldo	-270.157	-272.224	-258.124	-259.178	-260.777
Stortingen reserves	978	954	0	945	945
Onttrekkingen reserves	-2.104	-1.996	-2.062	-1.917	-1.917
Saldo mutaties reserves	-1.126	-1.042	-1.102	-972	-972
Totaal bestaand beleid	**-271.284**	**-273.266**	**-259.225**	**-260.150**	**-261.748**
Nieuw beleid	0	-2.793	-2.866	-2.093	-1.591
Autonome ontwikkelingen	-2.032	-1.548	-651	-1.274	-951
Budgettair neutrale wijzigingen	-893	-2.645	-3.069	-3.082	-3.205
Septembercirculaire	-1.020	-79	-4.030	-2.858	-2.231
Totaal programma	**-275.229**	**-280.332**	**-269.842**	**-269.457**	**-269.726**

4.5 Lasten per product

In de volgende figuur hebben we voor 2025 de totale lasten per product in beeld gebracht.

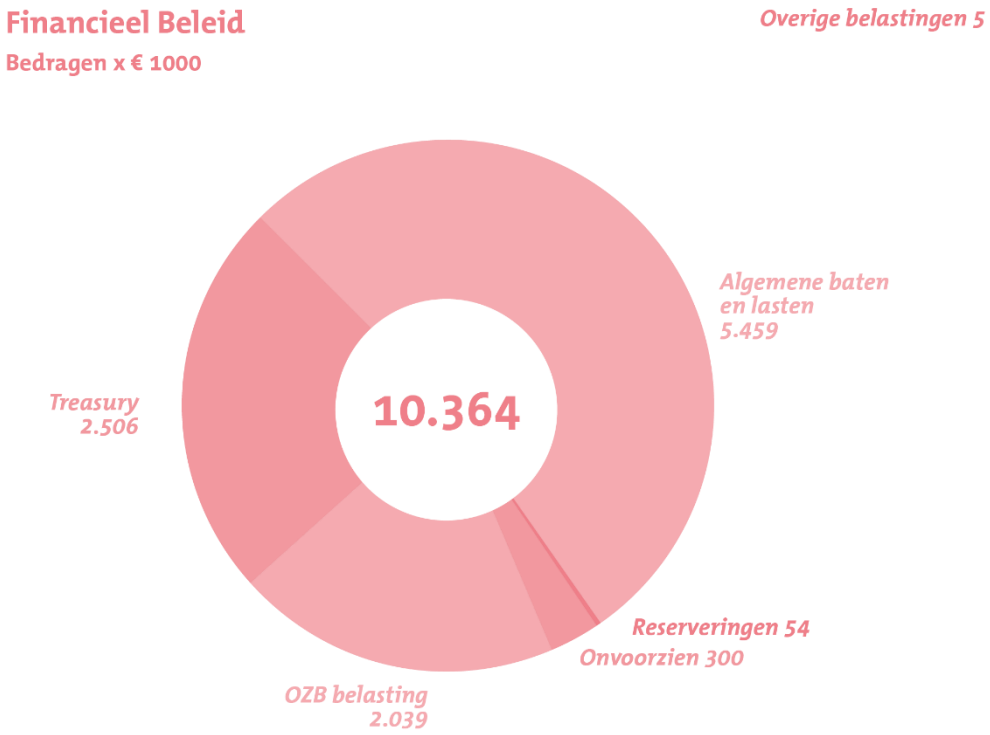

5. Overzicht subsidies

Dit programma heeft geen subsidies.

Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

Samenvatting

Het weerstandsvermogen geeft de financiële gezondheid van de gemeente weer. We drukken deze uit in een ratio. De uitkomst van de ratio moet in beginsel minimaal 1 zijn.

Op hoofdlijnen is het beeld als volgt:

Omschrijving	Bedrag/ratio incidenteel	Bedrag/ratio structureel
Geïnventariseerde risico's	€ 8,9 miljoen	€ 5,5 miljoen
Weerstandscapaciteit	€ 27,2 miljoen	€ 3,6 miljoen
Weerstandsratio	3,05	0,65

De conclusie hieruit is dat de incidentele weerstandscapaciteit van voldoende omvang is om de gekwantificeerde risico's te ondervangen. Er is ook ruimte voor het opvangen van onvoorziene risico's.

De structurele weerstandscapaciteit is van onvoldoende omvang. Dit past bij het beeld van het verhoogde risicoprofiel. Dit benadrukt het belang van de strategische heroriëntatie en het terugdringen van risico's.

Ten opzichte van de jaarrekening zijn er een aantal risico's vervallen. Deze zijn inmiddels concreet geworden en de effecten hiervan zijn verwerkt in deze programmabegroting.

1. Beleid

Het beleid van de gemeente ten aanzien van risicomanagement is nader uitgewerkt in de notitie risicomanagementbeleid.

Risicomanagement is gedefinieerd als het op gestructureerde wijze identificeren, analyseren en beheersen van risico's die van invloed zijn op de realisatie van gemeentelijke doelstellingen. De focus ligt op risico's met een mogelijk substantiële invloed op de financiële positie van de gemeente. Aan ons risicomanagement liggen onder andere de volgende uitgangspunten en randvoorwaarden ten grondslag:

- Risicomanagement is onderdeel van de reguliere verantwoordelijkheid van het (lijn)management en is een cyclisch proces.
- We maken zoveel mogelijk gebruik van bestaande instrumenten voor risico-identificatie en -beheersing.
- Risicobeheersing doen we zoveel mogelijk in de reguliere processen.
- Het toepassen van risicomanagement betekent niet dat we alle risico's kunnen voorkomen.

Risico's hangen vaak samen met externe factoren. Daarop hebben we als gemeente niet altijd direct invloed. Daarom is het lastig deze risico's in alle gevallen voldoende betrouwbaar te kwantificeren.
Risico's ontwikkelen zich voortdurend. De laatste rapportage over de risico's en de beheersing daarvan is in de jaarrekening 2021 opgenomen. In deze programmabegroting 2023-2026 hebben we deze risico-inschatting geactualiseerd.

Risicokaart

Omdat risico's lastig te kwantificeren zijn maken we gebruik van de risicokaart. De risicokaart geeft inzicht in de categorisering van de risico's naar kans en gevolg.

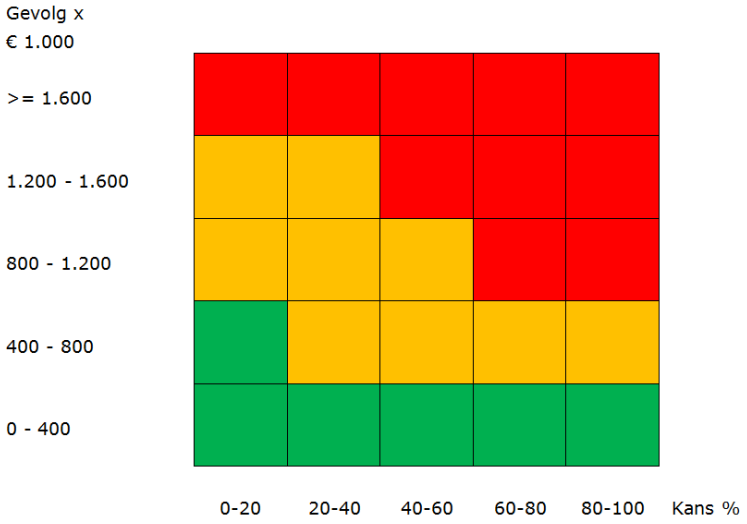

Een risico dat zich in het groene gebied bevindt heeft minimale financiële gevolgen. Een risico dat een score heeft in het oranje gebied, vraagt om extra aandacht. Het is hier van belang tijdig beheersmaatregelen te nemen. Een risico met een risicoscore in het rode gebied, vereist directe aandacht om een grote extra last te voorkomen. Preventieve en reducerende beheersmaatregelen kunnen de kans respectievelijk het gevolg terugbrengen naar een acceptabel niveau.

Om te bepalen in welke risicokleur (rood, oranje, groen) een risico valt, zijn structurele risico's vermenigvuldigd met 4 (jaar).

2. Risico's

Risico's in de rode categorie

Risico en beheersmaatregel	S/I[2]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Exploitatierisico's grote projecten Warenhuis / nieuw zwembad en ontwikkeling Theater Lievekamp-Muzelinck	S	PM	PM	PM

Risico

Op dit moment lopen drie grote vastgoedprojecten met een hoog investeringsvolume. Qua investeringsvolume gaat het om een fors bedrag, waarbij vooral voor nieuw zwembad en nieuwe Lievekamp geldt dat we op dit moment in de fase van definitief ontwerp zitten. Daarbij verkrijgen we steeds meer zekerheid over de totale noodzakelijke investering. Voor deze twee projecten gaat het om een totaal investeringsvolume van ruim € 110 miljoen. Een afwijking van 10%, gaat het meteen om een bedrag van € 11 miljoen incidenteel. Qua exploitatie heeft dit dan ook meteen forse gevolgen.

Voor de exploitatie worden business cases opgesteld, waarin alle kosten van het nieuwe gebouw doorgerekend worden. Het gaat dan om het beheer van vastgoed (onderhoud/ beheer/ etc.) en ook om de exploitatie van zwembad en Lievekamp/ Muzelinck qua activiteiten in het gebouw. Uitwerking hiervan is nog belangrijk risico wat kritisch gemonitord moet worden.

Het Warenhuis is qua project verder in de uitvoering. Binnen dit project voorzien we vooral risico's in de bezetting van het gebouw en in de openingstijden, die direct impact hebben op de exploitatie van het gebouw.

In zijn algemeenheid geldt bij alle projecten dat hieraan fiscale risico's zitten.

Beheersmaatregel

Bij de vaststelling van het definitief ontwerp van nieuw zwembad en nieuwe Lievekamp vindt er een doorrekening plaats van de totale exploitatiekosten. Deze worden getoetst of deze binnen de gestelde financiële kaders vallen. Ook moet het fiscaal risico beperkt zijn door voorafgaande afstemming met de belastingdienst over de gehanteerde uitgangspunten.

2 In deze kolom is aangegeven of het risico naar verwachting een structureel of incidenteel effect heeft. In het geval van een structureel risico geven we de bedragen per jaar weer.

Risico en beheersmaatregel	S/I[3]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Jeugdhulp 2025 en verder	S	€ 2 miljoen	50%	€ 1.000.000

Risico
De ALV van de VNG heeft op 14 juni 2023 ingestemd met de Hervormingsagenda Jeugd. Deze bestaat uit een combinatie van extra middelen voor gemeenten en een set van besparingsmaatregelen waarmee een structureel houdbaarder jeugdstelsel gerealiseerd moet worden. De VNG heeft op 16 november 2023 een implementatieplan uitgebracht voor de maatregelen in de Hervormingsagenda. Een deel daarvan is belegd bij het Rijk, zoals de bepaling reikwijdte jeughulp. Het implementatieplan bevat ook acties op regionaal niveau. Deze zijn onderdeel van het regionale beleidsprogramma jeugdhulp 2024-2027 en het bijbehorende uitvoeringsplan 2024.
De landelijke richtlijn van de provincies is dat we de bedragen uit de Hervormingsagenda tot en met 2027 volledig mogen inboeken. In de afgelopen programmabegroting hebben we dat gedaan.

In het landelijke coalitieakkoord is daarnaast een extra besparing in het jeugddomein opgenomen met een structurele omvang van (afgerond) € 500 miljoen vanaf 2025. Deze besparing is een Rijksverantwoordelijkheid. Het is dus aan het Rijk om deze besparing in te vullen met (wettelijke) maatregelen die aanvullend zijn op de Hervormingsagenda. Wij hebben deze extra besparing in onze begroting doorvertaald in lagere budgetten voor jeugdhulp. In de laatste Voorjaarsnota van het Rijk is de bezuiniging voor het jaar 2025 geschrapt.

Daarnaast zien we vanuit inhoudelijk beleid en kwaliteit van jeugdhulp, genoemd in de Hervormingsagenda, kostenverhogende ontwikkelingen. De kwaliteitsverbetering van JeugdzorgPlus leidt tot fors hogere kosten. Het Rijk stelt de tarieven daarvoor vast. Ook de afbouw van JeugdzorgPlus en de ontwikkeling van kleinschalig verblijf daarvoor in de plaats leidt tot hogere tarieven.

Beheersmaatregel
We volgen de voortgang (bij het Rijk) van de uitwerking van de maatregelen in de Hervormingsagenda. Verder volgen we de ontwikkelingen rondom de extra Rijksbesparing op jeugdhulp.
De opdracht kostenbeheersing jeugdhulp geeft inzicht in ontwikkelingen van jeugdhulp en maatregelen die in enige mate kunnen bijdragen aan kostenbeheersing.

Investeringskosten onderwijshuisvesting	S	€ 0,4- 1,1 miljoen	80%	€ 880.000

Risico
Voor de toekomst na 2028 zien we kostenstijgingen door een aantal grote investeringen in onderwijs. Dit gaat bijvoorbeeld om nieuwe school in Amsteleind, scholen Schadewijk en Hertogin Johanna school. Door deze investeringen stijgen de jaarlijkse investeringslasten in 2030 met circa € 400.000 en dit loopt op tot € 1.100.000 per jaar in 2032.
Omdat plannen nog uitgewerkt moeten worden en ook nog gefaseerd komen, houden we rekening met een risicopost van 80%, zijnde een bedrag van € 880.000.

Beheersmaatregel
Besluitvorming over deze investeringen moet nog plaats vinden. We kijken hierbij kritisch naar het ambitieniveau en mogelijke fasering.

3 In deze kolom is aangegeven of het risico naar verwachting een structureel of incidenteel effect heeft. In het geval van een structureel risico geven we de bedragen per jaar weer.

Risico en beheersmaatregel	S/I[#1]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Grondbedrijf	I	€ 8,1 miljoen	100%	€ 8,1 miljoen

Risico

De resultaten van de grondexploitaties zijn gebaseerd op uitgangspunten en parameters die, gelet op de huidige markt en de huidige inzichten, reëel lijken voor de looptijd van het project. Deze inschattingen resulteren in één projectresultaat. Het is en blijft echter altijd een inschatting van de toekomst. Kansen en risico's binnen een project kunnen ervoor zorgen dat het projectresultaat in de toekomst afwijkt. Om een goed inzicht te krijgen in de risico's voeren we jaarlijks een risicoanalyse uit. Dit doen we via de zogenaamde Monte Carlo-methode.
We houden rekening met de volgende scenario's:

Basisscenario: recessie

- Grondprijzen blijven hetzelfde: geen effect
- Woningverkopen vallen tegen: effect is ontwikkelingen vertragen licht en uitgifte vindt later plaats
- Oplopende marktrentes door interventie ECB: effect is rentekosten voor gemeente worden hoger
- Inflatie wordt minder, maar blijft relatief hoog: effect is kostenstijging loopt langzaam terug

Voorgaande wordt voor 50% meegenomen in het Monte Carlomodel.

Zeer slecht scenario: diepe recessie

- Grondprijzen dalen: effect is opbrengstendaling
- Woningverkopen lopen sterk terug: effect is ontwikkelingen vertragen sterk en uitgifte vindt later plaats
- Oplopende marktrentes door interventie ECB: effect is rentekosten voor gemeente worden hoger
- Inflatie blijft hoog door schaarste en hoge energieprijzen: effect is kostenstijging blijft hoog

Voorgaande wordt eveneens voor 50% meegenomen in het Monte Carlo-model.

Sensitiviteiten

Tot slot gelden er zogenaamde algemene sensitiviteiten. Hierbij wordt gekeken naar wat er gebeurt als de cijfers zoals verwerkt in het uitgangspuntscenario hoger of lager worden. Daarbij worden generiek onderstaande percentagebandbreedtes gehanteerd, die gebaseerd zijn op lokale kennis en ervaring.

- Plankosten minimaal 0% maximaal 20%
- Verwervingen minimaal 0% maximaal 10%
- Openbare werken minimaal -10% maximaal 20%
- Sanering minimaal 0% maximaal 10%
- Verkopen minimaal -5% maximaal 5%

Projectspecifiek

Tot slot zijn er nog projecten met winstnemingen waar projectspecifieke risico's zijn. Dit zijn risico's die zich alleen manifesteren binnen één project, zoals bijvoorbeeld een geluidswal, bodemvervuiling, niet-gesprongen explosieven of een parkeergarage. Deze risico's worden financieel berekend, maar niet verdisconteerd met de eventuele winst- of verliesverwachting van het plan. Tenzij de inschatting hoger is dan 50%, dan wordt het als hoofdscenario verwerkt met gevolgen voor de eindwaarde.

Monte Carlo-simulatie

De genoemde Monte Carlo-simulatie is een simulatietechniek waarbij een fysiek proces niet één keer, maar vele duizenden keren wordt gesimuleerd en elke keer met andere startcondities. Het resultaat van deze verzameling simulaties is een verdelingsfunctie die het hele gebied van mogelijke uitkomsten weergeeft. De Monte Carlo-methode wordt meestal toegepast in situaties waarin het resultaat van een enkele simulatie niet voldoende representatief is in verband met de in werkelijkheid te verwachten variatie van de startcondities. Of de onzekerheid met betrekking tot genoemde. Per exploitatie wordt in Oss de digitale simulatie middels een softwarepakket uitgevoerd, wat leidt tot een totaalbedrag aan risicoreservering.

Risico en beheersmaatregel	S/I[#1]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Grondbedrijf	I	€ 8,1 miljoen	100%	€ 8,1 miljoen

Beheersmaatregel
Om risico's op te vangen, moeten we een bepaald bedrag reserveren. De werkelijke stand van de ABR per 1 januari 2025 is naar verwachting € 3,2 miljoen. Het minimale niveau is volgens de Monte Carlo-methode op basis van risicoschatting € 8,1 miljoen. Dit betekent dat de ABR feitelijk € 4,9 miljoen lager is dan het benodigde minimumbedrag. De verwerking van het risico vindt plaats op concernniveau, hoewel nooit volledig ter hoogte van het totaal aan risico's. Dit omdat het algemene uitgangspunt is dat deze totaalsom aan risico's zich niet in volle omvang tegelijk zal voordoen. Dit is ook bij onderdeel 3.2 en 3.4 van de paragraaf grondbeleid vermeld.

Risico's in de oranje categorie

Risico en beheersmaatregel	S/I[#1]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Volumegroei Wmo	S	€ 1.000.000	50%	€ 500.000

Risico
Het aantal aanvragen huishoudelijke hulp stijgt opnieuw, dit in tegenstelling tot vorig jaar waarbij we juist een afvlakkende beweging zagen.
De nieuwe aanbesteding, die sinds begin dit jaar is ingegaan, geeft nog onzekerheden die mogelijk leiden tot een kostenstijging. Er kan nog onvoldoende worden ingeschat hoe de ontwikkeling in aantal zal zijn per product (een algemene voorziening of een maatwerkvoorziening). Dit bepaalt, samen met de mogelijke verdere stijging in aantallen, in belangrijke mate hoe de kosten zich gaan ontwikkelen.

We zien opnieuw meer aanvragen voor begeleiding in vergelijking met vorig jaar. Meer inwoners maken gebruik van ondersteuning doordat mensen langer thuis blijven wonen. Daarnaast zien we steeds meer complexe aanvragen. De komende jaren bouwt de gemeente aan passende steunstructuren in de wijk, zodat inwoners met een psychische kwetsbaarheid zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen. Zo wordt er een nieuw product Beschermd Thuis ontwikkeld. We kunnen nog niet voorzien wat het effect zal zijn op de inzet van begeleiding. Daarnaast zijn per juli jl. de nieuwe proeftuinen gestart. De financiële impact hiervan op begeleiding kunnen we op dit moment lastig inschatten.

Beheersmaatregelen
Wanneer we meer inzicht hebben in de keuze van de inwoner voor de maatwerkvoorziening of algemene voorziening huishoudelijke hulp, kunnen we een betere inschatting van de kosten maken.
We volgen de ontwikkeling van het aantal aanvragen voor begeleiding en de ontwikkeling van nieuwe producten.

Risico en beheersmaatregel	S/I[4]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Investeringen in parkeren Ontwikkeling Raadhuislaan	S	€ 800.000	50%	€ 400.000

Risico
Met alle ontwikkelingen binnen de Raadhuislaan ligt er een belangrijke opgave voor parkeren in dit gebied. Het gaat dan ook de gebiedsontwikkelingen Raadhuislaan Noord en Zuid, te weten project Linck, herontwikkeling Lievekamp, project Lister.
Het realiseren van een grote parkeeroplossing in dit gebied (mogelijk een grote parkeergarage) betekent een forse investering en met de huidige parkeertarieven en tijden zal dit leiden tot een fors jaarlijks exploitatietekort. We schatten dit globaal in tussen de € 700.000 en € 800.000.
Uiteraard zijn hierin keuzes te maken.

Beheersmaatregel
Bovenstaande ambitie kan alleen gerealiseerd worden bij aanpassing van ons parkeerbeleid. Zonder aanpassing zullen we onze ambities moeten bijstellen.

Versnelling klimaat- en energiebeleid	S	€ 1,5 miljoen	25%	€ 375.000

Risico
We ontvangen uitvoeringsmiddelen voor het klimaat- en energiebeleid voor de jaren 2023 tot en met 2025. Jaarlijks gaat het om een bedrag van € 1,5 miljoen. Dit bedrag is bestemd voor personele en bijbehorende materiële kosten (onderzoekskosten e.d.). De provincies hebben aangegeven dat we rekening mogen houden dat we dit bedrag structureel ontvangen. We hebben dit bedrag dan ook structureel als opbrengst vanuit het Rijk begroot. Ook hebben we kosten structureel begroot. Het is wel een risico dat dit bedrag toch niet structureel wordt vanuit het Rijk. We gaan vooralsnog uit van 25%.

Beheersmaatregel
We voeren een lobby (via de VNG) voor voldoende compensatie en het structureel worden van deze subsidie.

Stijgende rente gekoppeld aan grote investeringen	S	€ 1,4 miljoen	20%	€ 280.000

Risico
In deze programmabegroting houden we rekening met een rente van 3,3%. Gezien onze grote financieringsbehoefte in de komende jaren van afgerond € 280 miljoen heeft dit grote financiële effecten.
Een stijgende (maar dus ook een dalende) rente heeft veel impact. In bovenstaande bedrag is effect berekend van een stijging van de rente met 0,5%. We schatten daarbij de kans echter beperkt in, omdat we op dit moment eerder een (beperkte) daling van de rente zien. Aangezien de financiering de komende jaren plaatsvind en we afhankelijk zijn van de ontwikkeling van de rente nemen we dit risico mee.
Gezien de grote financieringsbehoefte heeft een kleine wijziging van de rente al grote impact op onze begroting.

Beheersmaatregel
- We hebben een extern advies gevraagd voor de financiering van onze totale behoefte, zodanig dat renterisico nu beperkt kan worden.
- We volgen kritisch de ontwikkelingen van de rente en bij concrete financieringsbehoefte proberen we een zo goed mogelijk financiering aan te trekken qua looptijd en rentepercentages om het renterisico zo goed mogelijk te beperken.
- We actualiseren periodiek onze financieringsbehoefte.
- We gaan uit van projectfinanciering van ontwikkeling nieuw zwembad en ontwikkeling nieuwe Lievekamp/ Muzelinck.

4 In deze kolom is aangegeven of het risico naar verwachting een structureel of incidenteel effect heeft. In het geval van een structureel risico geven we de bedragen per jaar weer.

Risico en beheersmaatregel	S/I[#1]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Veiligheidsregio Brabant Noord (VRBN)	S	€ 420.000	50%	€ 210.000

Risico

De VRBN kan ambities niet realiseren zonder het nemen van risico's. Risico's behoren bij het proces van verandering. Bij het vastgestelde beleidsplan 2024-2027 "Samenwerken aan verkracht en veiligheid" was het de verwachting dat de VRBN de ambities uit dat beleidsplan kan realiseren binnen de huidige financiële kaders.
In de Programmabegroting VRBN 2025 staat een bedrag van € 3,0 miljoen aan risico's opgenomen. Deze zijn nagenoeg volledig van structurele aard. De incidentele risico's kan de VRBN opvangen vanuit de algemene reserve. De belangrijkste structurele risico's zijn de hoge prijsstijgingen, gevaar op een cyberincident/datalek en de ontwikkelingen huisvesting nieuwbouw/renovatie.
Van de gemeentelijke bijdragen bedraagt het aandeel van de gemeente Oss 14,05%. Op basis hiervan is het structurele risico voor ons circa € 420.000.

Het werkveld van veiligheidsregio's is volop in ontwikkeling. Vooral op het thema informatievoorziening en de voorbereiding op crisisbeheersing is er sprake van een ontwikkeling van het takenpakket. Het Rijk financiert deze taken met een structurele doeluitkering die daarvoor gelabeld is. Dat betekent dat hiervoor geen aanvullende gemeentelijke bijdrage noodzakelijk is.

Beheersmaatregel

De voornoemde ontwikkelingen blijven we kritisch volgen en in principe geldt de regel extra kosten betalen uit "nieuw voor oud". Echter de VBRN heeft aangegeven dat dit beleidsprincipe haar grenzen heeft bereikt.

Wachtgeld wethouders	I	€ 1.300.000	50%	€ 650.000

Risico

In 2026 zijn er weer gemeenteraadsverkiezingen. Na beëindiging van het wethouderschap ontvangt een wethouder een ontslaguitkering, tenzij de pensioengerechtigde leeftijd is bereikt. Dat is geregeld in de Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (Appa). Voor de voormalige wethouders hebben we een voorziening wachtgeld wethouders. Voor de zittende wethouders is niet in te schatten of ze aanspraak gaan maken op het wachtgeld. Hierdoor kunnen we niet met een redelijke mate van zekerheid het bedrag inschatten. Daarom is een directe storting in de voorziening wachtgeld wethouders niet toegestaan. Als compensatie voor deze onzekere toekomstige wachtgeldverplichtingen storten we jaarlijks een bedrag van € 103.000 in de bestemmingsreserve wachtgeld wethouders.
De maximale wachtgeldverplichting van de huidige vijf wethouders wordt ingeschat op € 1,3 miljoen. Bij het daadwerkelijk ontstaan van de wachtgeldverplichting zal blijken of de reserve wachtgeld wethouders volstaat voor het aanvullen van de voorziening wachtgeld wethouders.
Bij bestemming jaarrekeningsaldo 2023 is deze reserve verruimd tot verplichtingen wethouders (wachtgeld en pensioen). De jaarlijkse mutaties in het kader van pensioenverplichtingen zijn moeilijk voorspelbaar. Daardoor is het moeilijk om aan te geven wat de minimale omvang van de reserve moet zijn. Vanuit de reguliere exploitatie doen we een jaarlijkse storting van € 103.000.

Beheersmaatregel

De pensioenverplichtingen worden elk jaar berekend via actuariële waardeberekening. Als gemeente fungeren wij als pensioenfonds voor wethouders en ex-wethouders. Als dekking van de verwachte pensioenverplichtingen hebben we een voorziening pensioenen wethouders. Wanneer deze voorziening te hoog of te laag is dan verrekenen we dit ook met de reserve wachtgeld. Een berekening van de minimale noodzakelijke omvang van deze reserve is niet te maken.
In de begroting wordt jaarlijks een bedrag van € 103.000 gestort in de reserve wachtgeld wethouders. Indien de reserve niet voldoende is dan wordt het tekort aangevuld in het jaar waarin het zich voordoet.

Risico en beheersmaatregel	S/I[5]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Netwerkcongestie	I	€ PM	%	€ PM
Risico Als gevolg van het vollopen van het elektriciteitsnetwerk is het komende jaren vrijwel uitgesloten dat grootverbruikers een aansluiting op het elektriciteitsnetwerk kunnen verkrijgen. Hierdoor ontstaan problemen voor projecten als Industrieterrein Heesch-West, Duurzame Polder en andere projecten die een grootverbruikersaansluiting nodig hebben. ***Beheersmaatregel*** Voor de verschillende projecten zoeken we naar alternatieven zoals een energyhub voor Heesch-West. Daarnaast zetten we stevig in op de lobby bij Enexis en Tennet om de uitbreiding van het netwerk en het realiseren van tussenstation in Oss en uitbreiding pocket Wijchen zo hoog mogelijk op de prioriteitenlijst te krijgen. We hebben een multidisciplinair team heeft hier aandacht voor.				
Windmolens Elzenburg de Geer	I	€ PM	%	€ PM
Risico Als gevolg van uitstel van uitspraken door de Raad van State ondervonden we enkele jaren vertraging in de realisatie van project windpark Elzenburg de Geer. Doordat deze periode langer dan verwacht heeft geduurd is er druk ontstaan op het project voor 2 windmolens waarbij de gemeente betrokken is. Enerzijds is de vergunning afgegeven voor 25 jaar, en zijn tegen de tijd dat de molens gerealiseerd worden, circa 4 jaar verstreken. Anderzijds moet RVO besluiten de huidige SDE subsidie in stand te houden of positief te beschikken op een nieuwe SDE aanvraag. De businesscase moet opnieuw worden opgesteld en beoordeeld voordat de windmolens worden gerealiseerd. Daarbij wordt rekening gehouden met hogere bouwkosten. ***Beheersmaatregel*** We onderhouden nauw contact met de initiatiefnemers. Daarnaast ondersteunen we de initiatiefnemers zodat zij de noodzakelijke voorbereidingen voor het project kunnen treffen. Ook is door de projectleider contact gelegd met RVO om verlenging te vragen op de beschikking die loopt tot eind 2025. We wachten de reactie van RVO af.				

5 In deze kolom is aangegeven of het risico naar verwachting een structureel of incidenteel effect heeft. In het geval van een structureel risico geven we de bedragen per jaar weer.

Risico's in de groene categorie

Risico en beheersmaatregel	S/I[#1]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Groen- en onderhoudsbestekken	S	€ 285.000	50%	€ 142.500

Risico

De integrale onderhoudsbestekken voor het onderhoud van beplantingen en zogenaamde dode elementen (meubilair, bebording en zwerfafval) worden in 2025 opnieuw aanbesteed. Met de integrale onderhoudsbestekken onderhouden we de openbare ruimte. Het gaat om het onkruidvrij maken van beplantingen, knippen van hagen, snoeien plantsoenen maar ook het ledigen van afvalbakken, het opruimen van zwerfafval en het onderhouden van meubilair. Voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte hanteren wij de KOR (Kwaliteitscatalogus voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte). Dit is een beeldkwaliteitscatalogus waarbij gebieden zijn ingedeeld in kwaliteitsniveaus en die is vastgesteld door de gemeenteraad. De integrale onderhoudsbestekken zijn afgestemd op de kwaliteit die eerder door de gemeenteraad is vastgesteld. Zo onderscheiden we de niveaus goed, basis en sober. De centrumgebieden, en enkele bijzondere plekken hebben het hoge goed-niveau en de rest heeft het kwaliteitsniveau sober.

In 2024 zijn we geconfronteerd flinke prijsstijgingen (ca. 20%). Ondanks een aantal flinke besparingen blijven we structureel een tekort houden van € 285.000. Voor 2025 hebben we door incidentele besparingen(€ 45.000), en de inzet van de AGR (€ 240.000)het tekort kunnen afdekken. Na 2025 kunnen we, op basis van de huidige stand van zaken, geen AGR meer inzetten. Dit betekent dat vanaf 2026 het tekort weer toeneemt naar € 285.000.

Beheersmaatregel

Daarnaast ligt er de opdracht om in 2025 het Integraal Beheerplan 2026-2029 op te stellen, waarin bezuinigingsmogelijkheden zijn uitgewerkt om het structureel het tekort vanaf 2026 op te lossen.

Nieuwe taken a.g.v. in werking getreden Omgevingswet	S	€ PM	75%	€ PM

Risico

De Omgevingswet is per 1 januari 2024 in werking getreden. Het Omgevingsplan is een van de kerninstrumenten binnen deze nieuwe Omgevingswet. Gemeenten krijgen tot 1 januari 2032 de tijd om het tijdelijke deel van het omgevingsplan en andere regels over de fysieke leefomgeving om te zetten naar een nieuw omgevingsplan voor de gehele gemeente. De Omgevingswet brengt nieuwe structurele taken en processen met zich mee. Landelijk gezien wordt gesproken over een terugverdientijd van 35 jaar (i.p.v. de eerder geschatte 10 jaar) als gevolg van de Omgevingswet. Dit betekent dat de lasten gedurende langere periode hoger zijn en de verwachte baten langer uitblijven. Het is nog niet mogelijk dit geldelijk te duiden.

Beheersmaatregel

Na een representatieve periode gewerkt te hebben met de Omgevingswet, onderzoeken we welke gevolgen deze nieuwe wet op onze taken en processen heeft. De afronding van deze impactanalyse met de in beeld gebrachte financiële consequenties staat nu gepland voor Q2 2025.

Risico en beheersmaatregel	S/I[#1]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
UPV Zwerfafvalvergoeding	S	€ 300.000	20%	€ 60.000

Risico
Vanaf 1 januari 2023 betalen producenten mee aan de kosten die gemeenten maken voor het opruimen van zwerfafval. Gemeenten ontvangen een vergoeding voor dat deel van de opruimkosten dat betrekking heeft op de SUP-productcategorieën (de UPV-zwerfafvalvergoeding: verpakkingen, drinkbekers, lichte plastic tassen, vochtige doekjes, tabaksproducten met filter en ballonnen). Het aandeel wordt jaarlijks bepaald op basis van een samenstellingsonderzoek.

De UPV-zwerfavalvergoeding wordt ingezet als dekking voor de kosten van het opruimen van zwerfafval (Bestek "Dode Elementen). Mocht het bedrag lager uitvallen dan betekent dit dat we een tekort hebben op de begroting voor het uitvoeren van het bestek "Dode Elementen"

Beheersmaatregel
We volgen de ontwikkelingen m.b.t. UPV vergoeding.

Alternatieve bluswatervoorziening (nieuw en beheer en onderhoud)	I	€ 214.000	50%	€ 107.000

Risico
De veiligheidsregio inventariseert samen met Brabant Water waar eventuele problemen in Oss kunnen ontstaan. Daar waar een probleem ontstaat adviseert de veiligheidsregio wat de beste oplossing is. Daarna kunnen we als gemeente beter ramen wat de kosten zijn voor alternatieve bluswatervoorzieningen.

Samen met de regio, veiligheidsregio en Brabant Water werken we op dit moment aan modelovereenkomst "Modelonderhoud Brandkranen".

Beheersmaatregel
Het beleidsplan met de financiële consequenties wordt medio 2025 aan het bestuur voorgelegd.

Ontwikkelingen BSOB met invloed op hoogte deelnemers bijdrage	I	€ 100.000	50%	€ 50.000

Risico
BSOB had te maken met stijgende kosten vanwege het toenemend aantal WOZ-bezwaren. No Cure No Pay (NCNP) bureaus hadden een verdienmodel gevonden in de proceskostenvergoedingen die daar voor hen tegenover stonden. Landelijk is een wetswijziging doorgevoerd waardoor vergoedingen verlaagd zijn en niet meer aan bureaus uitbetaald mogen worden, maar rechtstreeks aan de burger. Het aantal bezwaren dat wordt ingediend is de afgelopen jaren sterk gestegen maar neemt door deze wetswijziging weer af. Maar het aantal is nog steeds hoger dan voorheen. Wat betreft de proceskostenvergoeding wordt gewerkt aan reparerende wetgeving. De uitkomsten hiervan zijn nog onzeker. Dit heeft mogelijk effect op de deelnemersbijdrage.

Beheersmaatregel
Inwoners hebben recht om bezwaar te maken. BSOB heeft de manier waarop dit kan voor de inwoner zo toegankelijk mogelijk gemaakt. Verder voert BSOB samen met andere belastingsamenwerkingen een uitgebreide communicatiecampagne.

Risico en beheersmaatregel	S/I[6]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Heesch West	I	€ 4,5 miljoen	38%	€ 1,7 miljoen (volledig afgedekt via risicoreserve)

Risico

De gemeente Bernheze, 's-Hertogenbosch en Oss participeren in de grondexploitatie Heesch West (regionaal bedrijventerrein). Hiervoor is een gemeenschappelijke regeling (GR) aangegaan. Samen met de provincie Noord-Brabant is een masterplan opgesteld voor dit bedrijventerrein dat uiteindelijk 80 hectare kan worden. Er zal een gefaseerde ontwikkeling plaatsvinden.

Het bestemmingsplan Heesch West is begin 2022 door de gemeenteraden van de grondgebied gemeenten Bernheze en 's-Hertogenbosch vastgesteld. Na vaststelling bestemmingsplan is door 30 appellanten beroep ingesteld bij de Raad van State. Door algemene vertragingen bij de Raad van State in combinatie met de planomvang is grote vertraging in de beroepsprocedure aan de orde. Bij de beoordeling van de plannen door Raad van State zal ook bezien worden of de effecten (Stikstof) van Heesch West op Natura 2000-gebied voldoende worden beheerst.
Ook de stroomvoorziening is een punt van zorg. Het stroomnetwerk in Brabant zit vol en zorgt voor onzekerheid. Binnen Heesch West kijken we naar een slim energieconcept en een duurzame ontwikkeling van het bedrijventerrein.

In de eerste fase wordt 50 hectare ontwikkeld en in de tweede fase de overige 30 hectare. De resterende 30 hectare is bij de grondexploitatieberekening "afgewaardeerd" naar agrarische grondwaarde van € 6 per vierkante meter.

Het verwachte verlies van Heesch West bedraagt eind 2031 in totaal € 43,5 miljoen (eindwaarde eerste fase). In dit kader hebben de deelnemende gemeenten in april 2022 een verliesvoorziening overgedragen aan de GR. Ons aandeel (30%) was € 13,1 miljoen.
De exploitatieberekening bevat risico's op het gebied van gronduitgifte tempo, grondprijzen, kostenstijgingen (inflatie) en marktrente. Ook de gevolgen van de oorlog in Oekraïne met Rusland, de hoge inflatie en een eventuele economische recessie zijn moeilijk te voorspellen. Daar is vooralsnog geen rekening mee gehouden in de exploitatieberekening. De belangstelling voor het terrein Heesch West is nog steeds hoog.

Beheersmaatregel

In de grondexploitatie is met een behoedzaamheidsmarge bij de grondprijzen opgenomen. Naast de verliesvoorziening hebben we een risicoreserve Heesch West van € 1,73 miljoen beschikbaar. Bij de programmabegroting 2025-2028 stellen we voor om in 2024 deze reserve met € 779.000 te verhogen. Daarmee kunnen we eventuele onverwachte tegenvallers voor een deel opvangen. Hierdoor is het risico beperkt (en valt het dus in de categorie 'groen'). De grondexploitatieberekening van Heesch West wordt elk jaar geactualiseerd.

3. Vervallen risico's

De volgende risico's die in de jaarrekening 2023 nog naar voren kwamen zijn nu vervallen.

Risico	Actie
Hogere inflatie	We schatten in dat dit risico qua kans en omvang laag is geworden en laten het daarom vervallen.
Hogere subsidie culturele instellingen	We hebben dit als post nieuw beleid opgenomen in deze programmabegroting.
Beheerplan haven	We hebben de hogere kosten in deze begroting opgenomen.

4. Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

6 In deze kolom is aangegeven of het risico naar verwachting een structureel of incidenteel effect heeft. In het geval van een structureel risico geven we de bedragen per jaar weer.

Onder het begrip weerstandsvermogen verstaan we het vermogen van de gemeente om risico's op te kunnen vangen, zodat het afgesproken gemeentelijke takenpakket toch onverkort uitgevoerd kan worden.
In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) wordt aangegeven dat het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:
- enerzijds de weerstandscapaciteit: de middelen waarover we (kunnen) beschikken om niet begrote kosten te kunnen dekken;
- en anderzijds alle risico's waar nog geen voorzieningen voor gevormd zijn en die van materiële betekenis kunnen zijn.

Voor de gemeente is de weerstandscapaciteit van belang. Een sluitende begroting geeft weliswaar aan dat er evenwicht is tussen de uitgaven en inkomsten, maar ook dat er beperkte ruimte is voor het opvangen van tegenvallers. De weerstandscapaciteit bestaat uit twee onderdelen; de structurele en de incidentele weerstandscapaciteit.

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit dient voor het opvangen van risico's met een meerjarig effect. Deze middelen worden gevormd door de onbenutte belastingcapaciteit en de post onvoorzien.
De onbenutte belastingcapaciteit is de ruimte waarmee onze OZB opbrengsten moeten stijgen om op een zogenaamd "redelijk peil OZB "uit te komen. Dit "redelijk peil" is gebaseerd op het tarief wat een gemeente moet hebben voor de toelating tot artikel 12 (extra financiële steun vanuit het gemeentefonds).
De onbenutte belastingcapaciteit voor het jaar 2024 bedraagt € 3,3 miljoen (rekening houdend met extra tariefstijging in 2024).
De post onvoorzien (€ 300.000) is structureel in de begroting opgenomen en maakt ook onderdeel uit van de structurele weerstandscapaciteit.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit is als volgt opgebouwd:
- het vrij aanwendbare deel van de algemene vrije reserve (inclusief de algemene bedrijfsreserve van het grondbedrijf)
- de niet beklemde bestemmingsreserves (overige bestemmingsreserves)
- de stille reserves

Algemene vrije reserve en de algemene bedrijfsreserve grondbedrijf

De noodzakelijke omvang van de algemene vrije reserve is vastgesteld op 10% van de algemene uitkering. Hierbij zijn de volgende aspecten van belang:
- zijn de belangrijkste risico's in beeld?
- welke beheersmaatregelen zijn er al genomen om risico's te beperken?
- welke risico's zijn nog niet afgedekt?

Naar verwachting zijn de belangrijkste risico's voldoende herkend. Het grootste deel van deze risico's hebben we ook voorzien van beheersmaatregelen en waar nodig afgedekt door middel van een voorziening of reserve (bijvoorbeeld het grondbedrijf). Ook de risico's die zich kunnen voordoen bij grote projecten, zoals Heesch-West, hebben we in beeld gebracht. Hiervoor hebben we bovendien beheersmaatregelen geformuleerd en deels dekkingsmiddelen gereserveerd. Daarnaast hebben we risico's geïdentificeerd waarvan we het bedrag en de kans van optreden met onvoldoende zekerheid kunnen bepalen. Deze komen ten laste van de weerstandscapaciteit.
Uitgaande van de norm van 10% van de algemene uitkering, dient de algemene vrije reserve ongeveer € 24,7 miljoen te zijn (meicirculaire 2024).
De algemene reserve bedraagt per 31 december 2024 naar verwachting € 25 miljoen. We onttrekken in 2025 naar verwachting € 0,9 miljoen en we hebben nog een verplichting van € 0,7 miljoen. Een specificatie hiervan is opgenomen in het bijlagenboek. We rekenen met een ruimte in de algemene reserve van € 24 miljoen (verwachte stand eind 2025).

De algemene bedrijfsreserve grondbedrijf (ABR) is het weerstandsvermogen voor de risico's die zich binnen het grondbedrijf kunnen voordoen. Dat kunnen project specifieke risico's (bijvoorbeeld een vervuiling in de grond) of conjuncturele risico's (bijvoorbeeld een hogere rente of een lagere grondprijs) zijn.
Bij de programmabegroting 2025-2028 is de minimum benodigde algemene reserve berekend o.b.v. risicoanalyse (Monte-Carlomethode). De geactualiseerde risicoanalyse bij deze begroting geeft een risicobedrag van € 8,2 miljoen per 1-1-2025. Dit bedrag is dus feitelijk de minimale stand van de ABR.
De ABR heeft op 31-12-2024 een verwacht saldo van een saldo van € 3,2 miljoen. Omdat we de € 8,2 miljoen van de minimale stand ook hebben opgenomen als risico nemen we de volledige ABR op als mogelijke afdekking van de risico's.

Niet beklemde bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves bevatten middelen die de gemeenteraad voor een bepaalde doelstelling geoormerkt heeft. De gemeenteraad is bevoegd om de bestemming van deze reserves te wijzigen of te besluiten tot extra mutaties ten laste of ten gunste van deze reserves. De bestemmingsreserves kunnen hiermee dus ingezet worden voor het opvangen van risico's als die zich voordoen.

We kennen twee soorten bestemmingsreserves. De bestemmingsreserves voor de afdekking van afschrijvingslasten e.d. en de overige bestemmingsreserves. De bestemmingsreserves voor de afdekking van afschrijvingslasten e.d. zijn niet beschikbaar voor de incidentele weerstandscapaciteit, omdat deze structureel zijn ingezet voor de afdekking van (kapitaal)lasten in de begroting. De overige bestemmingsreserves kunnen wel ingezet worden voor het afdekken van risico's als de raad hiertoe besluit. Dit betekent wel dat deze middelen in dat geval niet meer beschikbaar zijn voor het oorspronkelijke doel waarvoor de bestemmingsreserves gevormd zijn.

Stille reserves

Stille reserves zijn activa waarvan de boekwaarde lager is dan de werkelijke waarde en die direct verkoopbaar zijn. Een volledig beeld hiervan is niet voorhanden.

Totale weerstandscapaciteit

Samengevat is de huidige weerstandscapaciteit (per 31-12-2024) in afgeronde bedragen:

bedragen in euro's

Structurele weerstandscapaciteit	**Bedrag**
Onbenutte belastingcapaciteit	3.300.000
Post onvoorzien	300.000
Totaal	**3.600.000**

Incidentele weerstandscapaciteit (31-12-2024)	
Algemene reserve	24.000.000
Algemene bedrijfsreserve grondbedrijf	3.200.000
Stille reserves	PM
Totaal	**27.200.000**

5. Financiële kengetallen

Op basis van een wijziging van het BBV nemen we voortaan een aantal financiële kengetallen in deze paragraaf op, zowel in de begroting als in het jaarverslag. Eerst geven we een analyse van de financiële positie op basis van deze kengetallen. Daarna lichten we toe wat de kengetallen betekenen.

Omschrijving	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Netto schuldquote	8,02%	13,13%	36,05%	49,17%	57,87%	68,22%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	0,82%	6,11%	29,35%	42,09%	51,00%	61,62%
Solvabiliteitsratio	58,98%	61,22%	49,39%	44,52%	41,48%	36,41%
Structurele exploitatieruimte	7,44%	3,45%	1,28%	3,48%	-0,16%	-1,39%
Grondexploitatie	0%	0,60%	1,32%	1,44%	1,44%	1,43%
Belastingcapaciteit	88,25%	87,83%	96,38%	96,38%	96,38%	96,83%

Analyse kengetallen en financiële positie

Op basis van deze kengetallen concluderen we dat onze financiële positie gezond is tot en met 2026. Daarna komt de structurele exploitatieruimte onder druk te staan.
De netto schuldquotes en de solvabiliteitsratio geven aan dat we met voldoende eigen middelen (reserves) gefinancierd zijn. Onze afhankelijkheid van externe financiering is niet te groot. De netto schuldquote en de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen vallen binnen de norm. Beide quotes gaan wel fors stijgen komende jaren door de investeren die we gaan doen (en moeten financieren). De solvabiliteitsratio ligt boven de norm, maar zakt in de loop van de jaren ook vanwege de externe financiering die we moeten aantrekken vanwege de grote plande investeringen. Onze bezittingen op de balans zijn nog in voldoende mate gefinancierd met eigen vermogen.
De structurele exploitatieruimte is positief tot en met 2026. Dit sluit ook aan bij het voordelige saldo van deze begroting. Daarna slaat deze om naar een negatieve ratio. Dit komt door het tekort wat we presenteren.
Het kengetal grondexploitatie is een voorgeschreven kengetal. Het kengetal op zich is niet bruikbaar om conclusies te trekken over de risico’s in de grondexploitatie. De paragraaf grondbeleid en het Najaarsbericht zijn daarvoor betere instrumenten.
Met de belastingcapaciteit zitten we onder het landelijk gemiddelde. Vanaf 2025 verhogen we de belastingen waarmee we financiële ruimte vinden.

Nadere toelichting indicatoren

Netto schuldquote

De netto schuld geeft informatie over de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de baten in de begroting. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en aflossingen op de exploitatie. Het is normaal als de netto schuldquote tussen de 20% en 70% ligt. Tussen de 70% en de 80% dreigt de schuldomvang te hoog te worden. Boven de 80% zijn alle bezittingen zwaar belast met schulden. Het percentage stijgt vanwege onze financieringsbehoefte door de grote geplande investeringen. Het percentage blijft binnen de normale bandbreedte.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Via deze ratio wordt in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Voor deze ratio gelden dezelfde normen als bij de netto schuldquote. Ook hier ligt het percentage in de acceptabele bandbreedte.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Bij deze ratio dreigt de schuld van de gemeente te hoog te worden als deze zich tussen de 20% en 30% bevindt. Onder de 20% zijn de bezittingen zwaar belast met schulden. Een ratio boven de 30% is aanvaardbaar. Door de omvang van de te financieren investeringen zakt de solvabiliteitsratio, deze blijft nog wel boven de 30%.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting is het belangrijk om onderscheid te maken tussen de structurele en incidentele lasten. Als dit kengetal positief is, is er ruimte om structurele tegenvallers op te vangen. Door het hoge aantal aan incidentele baten en lasten hebben we een positief kengetal en dus ruimte om tegenvallers op te vangen tot en met 2026. Daarna staat de exploitatieruimte onder druk door het ravijnjaar.

Kengetal grondexploitatie

De grondexploitatie kan een forse impact hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze bij verkoop terugverdiend moet worden. Ten opzichte van de jaarrekening stijgt het percentage omdat we vanuit grondexploitaties eerst kosten gaan maken en de opbrengsten later volgen.

Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden

De ruimte die een gemeente heeft om de belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten.

Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Kapitaalgoederen zijn de materiële vaste activa of objecten met een nut over meerdere jaren. Voor deze objecten is tijdens de levensduur geld nodig om de kwaliteit en het functioneren in stand te kunnen houden. Aanvullend is geld nodig om tijdig te kunnen vervangen of reconstrueren.
We onderscheiden in deze paragraaf drie categorieën kapitaalgoederen:

- Voorzieningen in de openbare ruimte
- Buitensportaccommodaties
- Gemeentelijke gebouwen (inclusief gebouwen basisonderwijs)

Deze kapitaalgoederen vertegenwoordigen een grote waarde. Deze kapitaalgoederen openbare ruimte, buitensportaccommodaties en gebouwen omvatten samenvattend de volgende eigendommen en circa omvang:

- Circa 662 hectare verhardingen in wegen, straten en pleinen met bijbehorende voorzieningen als trottoirs, lichtmasten, wegmeubilair en bruggen. 48 ha onverharde en half verharde wegen. De totale weglengte is ca. 882 kilometer met ca. 196 km aan voet- en fietspaden.
- 24 verkeersregelinstallaties en 8 geregelde voetgangersoversteekplaatsen.
- Circa 22.000 lichtpunten, 24.500 armaturen, 17 schakelkasten en 107 laadpalen.
- 2 parkeergarages, 1 terrein met achteraf betaald parkeren en 11 terreinen ingericht voor betaald parkeren (terrein Wal is vervallen).
- 2 bewaakte fietsenstallingen inclusief beheerdersruimte en 1 openbaar toilet.
- Circa 538 kilometer hoofdriolen onder vrij verval met aansluitleidingen, ca. 160 kilometer persleidingen, 754 mini gemalen, 88 hoofdgemalen en 71 vacuümputten met 10 kilometer vacuümleiding.
- Circa 1265 ha openbaar groen in parken, plantsoenen, bermen en natuurgebieden (exclusief bossen) waarvan 744 ha binnen de bebouwde kom en 521 ha buiten de bebouwde kom.
- Circa 74.174 bomen, exclusief bossen.
- Circa 1632 speeltoestellen over 247 speelplekken.
- Circa 180 kunstobjecten
- 751 hectare bosgebied.
- 154 gebouwen.
- 19 sportparken.
- Het binnenhavengebied: vanaf de ingang van de Maas bij Macharen tot aan Oss en omvat o.a. 2 havenarmen, het kanaal van circa 5 kilometer, circa 10 km oevers, 7 ligplaatsen, 1 autolossteiger, een brug en een sluis.
- Recreatieve watergebieden: Lithse Ham en De Oude Maasarm Lithoijen.

1. Voorzieningen in de openbare ruimte

1.1 Beheerplannen

Beheerplannen vormen de basis voor beheer, onderhoud en vervanging van de voorzieningen in de openbare ruimte. We stellen ze op aan de hand van beleidskeuzes die zijn vastgelegd in visiedocumenten, beleidsplannen en beleidsbeslissingen. Wanneer de Omgevingswet van kracht wordt, leggen we de relevante kaders in de producten van de Omgevingswet vast (visie, plan en programma's) en mogelijk aanvullende beleidsproducten. Als definitie voor het beheer van deze kapitaalgoederen hanteren we de zorg voor afgesproken prestaties en kwaliteiten bij aanvaardbare risico’s en tegen afgesproken of minimale kosten.

De beheerplannen bestrijken een beperkte periode. Deze periode is afhankelijk van de beschikbare financiële middelen, nieuwe ontwikkelingen of bestuurlijke en maatschappelijke relevantie. Naast reguliere middelen in de begroting is geld beschikbaar uit reserves en voorzieningen, incidenteel geld dat via de programmabegroting is vrijgemaakt en geld dat we via subsidies of cofinanciering ontvangen. In de beheerplannen brengen we ook de ontwikkeling van vervangingskosten op langere termijn in beeld en zetten die af tegen de beschikbare middelen.

De beheerplannen wegen en verkeer, openbare verlichting, groen, water en ecologie, spelen, civiele technische kunstwerken, kunstobjecten en verkeersregelinstallaties hebben we in 2021 samengevoegd tot één integraal

beheerplan openbare ruimte. In dit integrale beheerplan openbare ruimte zijn dagelijks onderhoud, groot onderhoud en de vervangingsopgave van de investeringen in de openbare ruimte geactualiseerd. In 2025 presenteren we een nieuwe actuele versie waarin we het beheer van Natuurgebieden ook opnemen.

Het volgende overzicht vermeldt actuele beleids- en beheerplannen, in welk jaar ze zijn vastgesteld en (indien gepland) wanneer we deze actualiseren.

Beleidsplan/beheerplan	**Vaststelling**	**Actualisatie**	**Looptijd**
Mobiliteitsplan	2024	2031	7
Parkeerbeleidsplan	2005/2022	2025	N.n.b.
Nota parkeernormen	2023		N.v.t.
Beleidsnota openbare verlichting	2014		N.v.t.
Kadernota, visie en leidraad openbare ruimte	2013 en 2015		N.v.t.
Kwaliteitsprofiel onderhoud openbare ruimte	2013		N.v.t.
Speelruimtebeleid	2017	2025	N.v.t.
Laadpalenvisie	2024	2030	7 jaar
Bomennota			N.v.t.
Boomstructuurplan	2016		N.v.t.
Richtlijn hinder en overlast	2016		N.v.t.
Richtlijn ziekte en plagen	2017		N.v.t.
Handboek bomen	2017		N.v.t.
Groenbeheerplan	2017		N.v.t.
Visiedocument Zwerfafval	2024	2030	2030
Hondenbeleid	2015		N.v.t
Integraal beheerplan Openbare ruimte	2021	2025	2028
Wegen en Verkeer			
Groen Water en Ecologie			
Bossen			
Civieltechnische kunstwerken			
Openbare verlichting			
Verkeersregelinstallaties			
Spelen			
Kunstobjecten			
Beheerplan parkeren (betaald)	2021	Volgend aan beleidsplan parkeren	
Water en Rioleringsprogramma 2023-2029	2022	2029	2029
Beheerplan havenbedrijf(industriële en recreatieve havens+	2024	2029	t/m 2030
Beheerplan natuurgebieden	2022	2026	N.v.t.
Integraal uitvoeringsprogramma openbare ruimte (IUP)	2024	2025	t/m 2028
Uitvoeringsprogramma Mobiliteit	2025	N.n.b.	N.n.b.

1.2 Kwaliteitskader voor beheerplannen

In 2013 heeft de gemeenteraad met de Kadernota Openbare Ruimte een kwaliteitscatalogus en kwaliteitsprofiel voor het onderhoud van de openbare ruimte vastgesteld. De budgetten in de begroting zijn daarop gebaseerd. De vastgestelde minimale kwaliteitsniveaus uit deze kwaliteitscatalogus voor het onderhoud van de openbare ruimte zijn afgeleid van de CROW normen. Globaal komt het Osse kwaliteitsniveau Goed overeen met CROW norm A/B en Sober met B/C.

Omschrijving	Kwaliteitsniveau
Centrumgebieden	Goed
Wonen	Sober
Werken	Sober
Hoofdroutes	Sober
Parken/grote groengebieden	Sober
Natuurgebied	Sober
Buitengebied	Sober

Voor woongebieden is rekening gehouden met extra budget voor een plus op het onderhoudsniveau Sober. Met uitzondering van de centrumgebieden kunnen we voldoen aan het vastgestelde kwaliteitsprofiel. Inspanningen zijn erop gericht om het kwaliteitsniveau in de centrumgebieden te verbeteren.
NB. Een deel van het onderhoud (met name dagelijks onderhoud) van Vorstengrafdonk wordt door de Coöperatie Vorstengrafdonk uitgevoerd waarbij het kwaliteitsniveau basis het uitgangspunt is.

1.3 Financiële vertaling van beheerplannen

Onderscheid tussen, dagelijks onderhoud, groot onderhoud en vervangingsinvestering

In het beheerplan zijn voor de kapitaalgoederen het dagelijks onderhoud, groot onderhoud en vervangingen beschreven. We maken onderscheid in dagelijks en groot onderhoud (exploitaties). Het dagelijks onderhoud is met name gericht op het schoon en veilig houden van de openbare ruimte. Vanaf 2017 maken we onderscheid tussen exploitaties (dagelijks en groot onderhoud) en investeringen (vervangingen). Groot onderhoud draagt bij aan instandhouding van het object en hiervoor moet structureel voldoende geld in de begroting beschikbaar zijn. Een vervangingsinvestering is nodig om het object aan het einde van zijn levensduur te kunnen vervangen. We activeren investeringen. De kapitaallasten drukken op de exploitatiebegroting. Deze kapitaallasten zullen de komende jaren met nieuwe investeringen toenemen. Het areaal voorzieningen dat een einde levensduur bereikt zal de komende jaren gaan toenemen omdat steeds meer voorzieningen uit de grotere uitbreidingsjaren vanaf 1960 op raken. Bij de actualisatie van het beheerplan Openbare Ruimte wordt dit inzicht verstrekt en de financiële consequenties in beeld gebracht.

Financieel kader voor doorrekening van vervangingsinvesteringen

In 2018 is het financieel kader voor het berekenen van de vervangingsinvesteringen in de nota "Toekomstbestendige Openbare Ruimte" vastgesteld.
De financiële consequenties voor de vervangingsopgave in onze begroting baseren wij op de eerste 10 jaar. We maken hierbij een onderscheid tussen de eerste 3 jaar en het 4de tot en met 10de jaar. Deze opzet is gekozen om bij de eerste drie jaar de huidige status(kwaliteit) van de openbare ruimte bij de theoretische doorrekening te betrekken. Dit kan dus betekenen dat we bepaalde investeringen –vanwege de goede status- uitstellen en andere noodzakelijke investeringen naar voren halen. Het 4de tot en met 10de jaar is een theoretische doorrekening op basis van onze bestanden. In onze financiële doorrekening en voor onze begroting gaan wij uit van een gemiddeld investeringsbedrag. Dit om de piek in de werkzaamheden af te vlakken en grote financiële schommelingen te voorkomen. Het afvlakken van de piek van de werkzaamheden draagt eveneens bij aan betere beheersing en afwikkeling van de projecten.

De concrete vertaling in uitvoeringsprojecten vindt plaats in het Integraal Uitvoeringsplan (IUP).

Concreet groot onderhoud en vervangingsinvesteringen hebben we in het Integraal UitvoeringsProgramma voor de openbare ruimte (IUP) in de tijd op elkaar afgestemd en vastgesteld. Dit betekent dat we breder maatschappelijke effecten (bijvoorbeeld veiligheid of leefbaarheid) of financiële voordelen (bijvoorbeeld werk met werk maken) beschouwen en meewegen bij de planning van groot onderhoud en vervanging. Maatregelen uit de beheerplannen kunnen dan eerder of later tot uitvoering komen. Met vaststelling van het Integraal Uitvoeringsplan (IUP) worden concrete vervangingsprojecten inzichtelijk. Dagelijks of klein onderhoud staat veel meer op zichzelf en wordt waar relevant gebiedsgericht afgestemd en uitgevoerd.

1.4 Beschikbare middelen

In de Programmabegroting 2022-2025 is de financiële doorrekening van het integrale beheerplan openbare ruimte 2022-2025 opgenomen. Hiermee is de basis op orde.
Deze komt uit een gemiddelde vervangingsinvestering van € 6,59 miljoen. Op de langere termijn is een verwacht gemiddelde investeringsbedrag van € 10 miljoen nodig.

Aanwezige reserves en voorzieningen voor kapitaalgoederen in de openbare ruimte zijn:

- Reserve openbare verlichting
- Reserve verkeersregelinstallaties
- Egalisatiereserve rioleringsbeheer
- Spaar- en egalisatievoorziening rioolvervanging
- Reserve Integraal Uitvoeringsprogramma (IUP)
- Reserve Baggeren Haven
- Reserve mobiliteit
- Reserve parkeren
- Voorziening groot onderhoud haven en brug

1.5 Financieel kaders bij toename areaal openbare ruimte

De kosten stijgen voor het beheer- en onderhoud als gevolg van de toename van ons areaal van de openbare ruimt. Dit kan zijn bij de aanleg van nieuwe woongebieden door de gemeente, door nieuw beleid of door initiatieven van particulieren initiatiefnemers. Bij bebouwing staan extra OZB inkomsten als gevolg van deze nieuwbouw. Deze kosten- en inkomstenstijging vertalen we als een autonome ontwikkeling in de Eerste financiële tussenrapportage of de programmabegroting. De cijfers baseren wij vooral op de kaveluitgiftes die in het Meerjarenprogramma Grondbedrijf (MPG) zijn opgenomen. Bij initiatieven van derden baseren wij dit op de op anterieure overeenkomsten. Bij nieuwe beleidskeuzen leggen we de kosten van beheer en onderhoud, in de initiatieffase, voor aan het college.

2. Buitensportaccommodaties

Het beheerplan sportterreinen (2021) is het beheerinstrument voor onderhoud en renovatie van sportterreinen. Dit plan geeft aan hoe we de sportvelden, verhardingen, beplanting, hekwerken, verlichting en inrichtingsmaterialen tijdens de planperiode onderhouden, vervangen en renoveren.

Beleidsplan/beheerplan	Jaar vaststelling	Jaar actualisatie
Beheerplan sportterreinen	2021	2026

Financiële consequenties

Middelen voor groot onderhoud zijn via de voorziening onderhoud sportparken beschikbaar.

3. Gemeentelijke gebouwen

Voor het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen is in 2020 een Vastgoedbeheerplan gemeentelijke gebouwen opgesteld. Dit beheerplan beschrijft de financiële en kwalitatieve kaders voor het onderhoud voor het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen voor de periode 2020 t/m 2025. De bevindingen zijn uitgewerkt in een Meerjarenonderhoudsplan(MJOP). Driejaarlijks worden de gebouwen geïnspecteerd en wordt het onderhoud in het MJOP afgestemd. Het beheerplan geeft verder inzicht in wet- en regelgeving, ontwikkelingen en risico's . We onderhouden de gebouwen conform de methodiek conditiemeten NEN2767 op conditieniveau 3: sober en doelmatig.

Beleidsplan/beheerplan	Jaar vaststelling	Jaar actualisatie
Beheerplan gemeentelijke gebouwen	2020	2025

Financiële consequenties

De onderhoudskosten voor gemeentelijke gebouwen nemen we op in de meerjarige onderhoudsplannen. In de begroting nemen we jaarlijks structureel budget op voor de uitvoering van het noodzakelijk jaarlijks terugkerend onderhoud. De kosten van het meerjaarlijks onderhoud wordt op basis van een meerjaarlijks gemiddelde opgenomen en reserveren we per gebouw in een onderhoudsvoorziening.
Als er op basis van Voorzieningenkaarten/het MIP toekomstplannen voor een gebouw zijn onderhouden we deze in eerste instantie op basis van het MOP. We maken dan wel slimme keuzes en werkzaamheden schuiven mogelijk naar voren of naar achteren, onder andere afhankelijk van het verwachte tempo van de ontwikkelingen.
Als een project concreet geworden is en het college en de raad bijvoorbeeld besloten hebben een bestaand gebouw opnieuw te gebruiken nemen we onderhoud mee in de verbouwingswerkzaamheden. Als besloten wordt een gebouw af te stoten analyseren we de financiële consequenties voor de betreffende onderhoudsvoorziening.
De volgende onderhoudsvoorzieningen zijn aanwezig:

- Onderhoud Ir. Diddewerf
- Onderhoud accommodatie emancipatie
- Onderhoud gebouwen begraafplaatsen
- Onderhoud accommodatie openluchtrecreatie
- Onderhoud buiten scholen, gymlocaties in scholen
- Onderhoud sociaal-culturele accommodaties
- Onderhoud Museum Jan Cunen
- Onderhoud sporthallen en -zalen
- Onderhoud gemeentehuis
- Onderhoud monumenten
- Onderhoud overige gemeente eigendommen.

Paragraaf financiering

Inleiding

De treasuryfunctie ondersteunt de uitvoering van de programma's. De treasuryfunctie gaat over de financiering van beleid en het aantrekken van de geldmiddelen die daarvoor nodig zijn. De uitvoering van deze taak vraagt snelle beslissingen in een complexe geld- en kapitaalmarkt.
Het beleid van Oss voor de treasuryfunctie is vastgelegd in het treasurystatuut.
De belangrijkste punten uit het treasurystatuut zijn:

- Overtollige gelden zetten we alleen uit bij banken of instellingen die voldoen aan de eisen van de Wet Fido en de bijbehorende uitvoeringsregeling.
- Het aantrekken van leningen gebeurt door bij tenminste 2 financiële instellingen een offerte aan te vragen.
- We maken alleen gebruik van financiële instrumenten om risico's te verkleinen en niet om te speculeren.

Uit deze keuzes blijkt dat we voor een laag risicoprofiel gekozen hebben.

1. Algemene ontwikkelingen

Renteontwikkelingen

De rente op de geld- en kapitaalmarkt wordt voornamelijk bepaald door het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). *Het is de taak van de ECB om de prijzen in het eurogebied stabiel te houden.*
In 2022 begon de rente bij de ECB te stijgen omdat de inflatie veel te hoog was. Vandaag de dag is de situatie positief gewijzigd en heeft er een beleidsrente daling van 0,25% plaatsgevonden in het eerste gedeelte van 2024. De ECB rente staat vooralsnog op 3,75% en de komende periode zal deze ook niet snel verlaagd worden, zolang de inflatie nog relatief hoog is.
Nog altijd heeft de ECB een monetair beleid met als belangrijkste doelstelling behoud van prijsstabiliteit.

De rente stijging die de ECB heeft ingezet in 2022, heeft ook zijn wisselwerking op de eventuele aan te trekken lange financiering voor de gemeente. Voor de komende jaren gaan we ervan uit dat nieuwe langlopende leningen aangetrokken worden tegen een gemiddeld rentepercentage van 3,65%. Bij kort financiering, dat wil zeggen korter dan een jaar liggen de tarieven ongeveer gelijk.

2. Financieringsbehoefte en leningenportefeuille

Liquiditeitsplanning

In de volgende tabel laten we de liquiditeitsplanning zien op basis van de gegevens van medio juli 2024.

Bedragen x €1.000

Omschrijving	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Exploitatie 2023-2027					
Saldo kasstromen (excl. grondexploitatie)	-27.690	29.967	49.308	38.950	4.041
BTW compensatiefonds	-14.000	-16.000	-16.000	-14.000	-12.500
Geplande investeringen	49.611	53.770	35.355	33.249	30.554
Saldo kasstromen	**7.921**	**67.737**	**68.663**	**58.199**	**22.095**
Leningen o/g					
Aflossing	8.893	8.804	6.906	6.908	5.176
Rente	1.474	1.869	2.738	2.816	2.816
	17.920	**78.410**	**78.307**	**67.923**	**30.087**

Uit bovenstaande tabel blijkt dat onze financieringsbehoefte in 2024 uitkomt op circa € 18 miljoen. Dit hebben we niet geheel uit eigen financieele middelen kunnen opvangen, waardoor we kort geld hebben aangetrokken. Eind 2024 zal er gekeken gaan worden welke financieringsbehoefte we nodig hebben voor 2025 en verder.
In deze tabel zijn ook de geplande investeringen vanuit het investeringsplan verwerkt, in de latere begrotingsjaren zijn hier gemiddelden voor genomen omdat de ervaring leert dat de kasstromen bij investeringen zich over de jaren heen verdelen.

Schuldpositie

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Totale langlopende schuld	**41.358**	**32.558**	**25.655**	**18.751**	**13.578**

3. Rente

De BBV-voorschriften schrijven voor dat we ook inzicht moeten geven in de rentelasten, het renteresultaat, de financieringsbehoefte en de manier waarop we rente aan investeringen, grondexploitaties en projecten toerekenen. Er heeft echter in 2023 een wijziging plaatsgevonden in de notitie rente. De belangrijkste wijziging betreft de rentetoerekening aan de grondexploitaties. Deze had eerder een afwijkend rentepercentage maar deze regel is vervallen. De nieuwe bepalingen en richtlijnen van deze notitie treden in werking met ingang van het begrotingsjaar 2025.

Renteschema

Omschrijving	**Bedrag**
De externe rentelasten over de korte en lange financiering	€ 3.695.491
De externe rentebaten (idem)	- € 1.211.269
Saldo rentelasten en rentebaten	**€ 2.484.221**
De rente aan de facilitaire grondexploitaties *moet* worden doorberekend	- € 0
De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld *moet* worden toegerekend	- € 0
De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	- € 0
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	**€ 2.484.221**
Rente over eigen vermogen	€ 0
Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	€ 115.053
Totaal aan taakvelden (programma's inclusief overzicht overhead) toe te rekenen rente	**€ 2.599.274**
De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	- € 3.715.605
Renteresultaat op het taakveld treasury	**€ 1.116.331**

De omslagrente 2025 hebben we naar boven afgerond en vastgehouden op 1,10%.

4. Kasgeldlimiet

De gemeente mag een maximale hoeveelheid kortlopende schuld hebben ten opzichte van de begroting. Kortlopende schulden zijn schulden met een looptijd van maximaal één jaar. De limiet is vastgesteld op 8,5% van de totale jaarlijkse begroting. Voor Oss is dat in 2025 afgerond € 35,9 miljoen*.
In de huidige markt zien we een veranderingen ontstaan in het renteverschil met lange en kortlopende geldleningen. Maar vooralsnog kunnen we optimaal gebruik maken van de kasgeldlimiet.

* op basis van het begrotingstotaal 2024

5. Renterisiconorm

Bij het bepalen van de duur van de geldleningen die we aantrekken moeten we rekening houden met de renterisiconorm die in de Wet Fido wordt voorgeschreven. De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering van langlopende geldleningen te beheersen. Het renterisico wordt daarbij bepaald als de som van de renteherzieningen en de aflossingen. Het is van belang dat renteherzieningen en aflossingen in de tijd gespreid zijn. De renterisiconorm is vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal. Dat is voor Oss in 2025 afgerond € 70,9 miljoen*. Dit is het bedrag dat we in 1 jaar maximaal mogen herfinancieren op langlopende leningen.

Ons renterisico over de vaste schuld in de jaren 2025-2028:

bedragen x € 1.000

Nr.	Renterisico(norm)	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
1.	Stand van begrotingstotaal	354.781	351.683	354.549	354.549
2.	Renterisiconorm (20% van 1)	70.956	70.337	70.910	70.910
3.	Renterisico op vaste schuld **	995	806	629	456
4.	Ruimte onder renterisiconorm	69.961	69.531	70.281	70.454

* op basis van het begrotingstotaal 2024
** som van de her te financieren aflossingen

6. Schatkistbankieren

Schatkistbankieren houdt in dat tegoeden van decentrale overheden worden aangehouden in de Nederlandse schatkist. Hierdoor hoeft het Rijk minder geld te lenen op de financiële markten en zal de staatsschuld dalen. Op basis van ons begrotingstotaal mogen we 2% per dag aan overtollige middelen aanhouden. Voor Oss is dat in 2025 afgerond 8,4 miljoen*. Het eventuele meerdere aan overtollige middelen wordt dagelijks afgeroomd en brengen we onder bij de Nederlandse schatkist. Hiervoor krijgen we een vergoeding die gelijk is aan de rente die het Rijk betaalt op leningen die ze op de markt aangaat.

7. Wet HOF/EMU-saldo

Het doel van de Wet HOF (houdbare overheidsfinanciën) is er voor te zorgen dat Nederland voldoet aan de binnen Europa afgesproken norm van maximaal 3% tekort op de begroting. De 3%-norm is daarbij doorvertaald naar een aandeel voor de decentrale overheden. Het Rijk hanteert een zogenaamde 'macronorm' voor de drie decentrale overheden (gemeenten, provincies en waterschappen) gezamenlijk. In de regeling *vaststelling gelijkwaardige inspanning decentrale overheden inzak het EMU- saldo* is het collectieve aandeel voor de jaren 2024 tot en met 2026 bepaald op 0,5 procent. Het gemeentelijk aandeel in de macronorm bedraagt 0,34 procent en wordt per individuele gemeente verdeeld op basis van het begrotingstotaal. De individuele EMU-referentiewaarde betreft geen norm maar een indicatie van het aandeel dat de gemeente in de gezamenlijke tekortnorm heeft. De referentiewaarde op basis van de regeling 2024 - 2026 voor onze gemeente is vastgesteld op € 21.732 .000. De volgende tabel laat het verloop van het geraamde EMU-saldo zien in vergelijking met de norm. In 2025 en verdere jaren overschrijden we de norm. Dit komt met name door grote investeringen die de komende jaren zijn gepland. In de paragraaf investeringsplan wordt dit toegelicht.

bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
A. Exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (positief is meer inkomsten dan uitgaven)	11.972	2.644	-5.334	-5.048	-5.612
B. Mutatie (im)materiële vaste activa (positief is stijging boekwaarde)	9.973	98.338	27.906	29.764	22.741
C. Mutatie voorzieningen (positief is toename voorzieningen)	-7.280	1.804	2.511	66	4.079
D. Mutatie voorraden incl. bouwgrond in exploitatie (positief is stijging boekwaarde)	-9.780	568	-2.760	-3.427	-2.071
E. Verwachte boekwinst effecten en (im)materiële vaste activa	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo (A-B+C-D-E)	**4.499**	**-94.457**	**-27.969**	**-31.319**	**-22.204**
Norm	-21.732	-21.732	-21.732	-21.732	-21.732
Verschil	**26.231**	**-72.725**	**-6.237**	**-9.587**	**-472**

Geprognosticeerde balans

BBV schrijft voor dat we een meerjarig geprognosticeerde balans opnemen in deze paragraaf. Hierbij hebben we rekening gehouden met de cijfers in deze begroting voor wat betreft ontwikkeling in de investeringen, het inzetten van reserves en voorzieningen en onze financieringsbehoefte.

bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Activa					
Vaste activa	310.854	408.302	435.457	464.342	486.171
Voorraad grond	2.511	5.593	5.593	5.593	5.593
Uitzettingen < 1 jaar	72.898	72.898	72.898	72.898	72.898
Overlopende activa	9.387	9.387	9.387	9.387	9.387
Liquide middelen	490	490	490	490	490
Saldo activa	**396.141**	**496.671**	**523.825**	**552.710**	**574.539**
Passiva					
Eigen vermogen	242.535	245.286	233.211	229.254	209.170
Voorzieningen	16.238	16.238	16.238	16.238	16238
Schulden rentetypische looptijd > 1 jaar	42.311	33.511	26.437	19.388	14.215
Netto vlottende schuld	12.987	12.987	12.987	12.987	12.987
Overlopende passiva	49.609	49.609	49.609	49.609	49.609
Financieringstekort/-overschot (saldo kortlopende vorderingen en schulden)	32.460	139.039	185.342	225.234	272.320
Saldo passiva	**396.141**	**496.671**	**523.825**	**552.710**	**574.539**

Paragraaf verbonden partijen

Inleiding

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en de gemeentelijke financiële verordening (artikel 212 Gemeentewet) schrijven voor dat het college in de programmabegroting en in het jaarverslag een overzicht van de verbonden partijen geeft. Het gaat om een overzicht van de externe rechtspersonen waar Oss een bestuurlijke en financiële band mee heeft. Dat kunnen de volgende instellingen zijn:

- Gemeenschappelijke regelingen (GR): bestuursrechtelijke samenwerkingsverbanden tussen gemeenten onderling en/of andere overheidsinstanties. Een lid van het college maakt veelal deel uit van het algemeen of dagelijks bestuur.
- Vennootschappen waarin de gemeente financieel deelneemt (naamloze of besloten vennootschap). De gemeente is daarin via de vergadering van aandeelhouders of een raad van commissarissen vertegenwoordigd.
- Verenigingen waar de gemeente lid van is.
- Stichtingen waarin de gemeente een bestuurszetel heeft.

Op basis van het BBV en de verordening geven we per verbonden partij inzicht in:

- De naam en de vestigingsplaats.
- Het openbaar belang dat op deze wijze behartigd wordt.
- De veranderingen die zich tijdens het begrotingsjaar hebben voorgedaan in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft.
- Het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar. Als dat niet bekend is, vermelden we de meest recente cijfers die bekend zijn.
- Het resultaat van de verbonden partij.

1. Toelichting

Een paragraaf verbonden partijen dient twee doelen:

1. Duidelijkheid geven of de doelstellingen van de verbonden partij en de gemeente nog steeds overeenkomen en of de verbonden partij die doelstellingen ook realiseert. Verbonden partijen voeren vaak beleid uit dat tot de verantwoordelijkheid van de gemeente behoort. De gemeente is opdrachtgever en verantwoordelijk voor de doelstellingen en programma's.
2. Het geven van inzicht in de risico's en budgettaire gevolgen van verbonden partijen.

Verbonden partijen kunnen in twee categorieën verdeeld worden: de publiekrechtelijke vorm en de privaatrechtelijke regeling. De publiekrechtelijke regeling is een samenwerkingsverband dat gebaseerd is op de Wet gemeenschappelijke regelingen. Het heeft een eigen algemeen bestuur. De deelnemende gemeenten benoemen de leden van dat bestuur. Het algemeen bestuur benoemt het dagelijks bestuur. Oss heeft zitting in een aantal besturen van gemeenschappelijke regelingen.

De bestuursleden hebben een informatie- en verantwoordingsplicht naar de gemeenteraad over hun inbreng in deze samenwerkingsverbanden. In Oss hebben we daarom de gemeenschappelijke regelingen steeds als vast agendapunt bij de raadscommissies staan. Verder behandelt de gemeenteraad de kadernota's, begrotingen en jaarrekeningen van de gemeenschappelijke regelingen (zie het overzicht van regelingen verderop in deze paragraaf) in een aparte vergadering.

In de position paper 'Oss en de regio' staan onze beleidsuitgangspunten rondom samenwerking (en dus ook verbonden partijen). We richten ons op effectieve en efficiënte samenwerkingsorganisaties, waarbij we uitgaan van autonomie van organisaties. Daar waar een nieuw samenwerkingsverband wenselijk is kiezen we bij voorkeur voor een zo licht mogelijke vorm van samenwerking. De vorm moet passen bij de maatschappelijke opgave.

Naast samenwerking binnen gemeenschappelijke regelingen werken we in toenemende mate samen op basis van privaatrechtelijke rechtsvormen, zoals vennootschappen, verenigingen en stichtingen. Deze beschrijven we hierna ook in tabelvorm, na het overzicht van gemeenschappelijke regelingen.

2. Bijzondere ontwikkelingen/risico's

Raden meer grip op informatie: gewijzigde Wet gemeenschappelijke regelingen

Per 1 juli 2022 is de gewijzigde wet van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) in werking gegaan. Gemeenteraden krijgen meer inspraak bij zowel het treffen van de gemeenschappelijke regelingen als over de besluiten van de besturen van de samenwerkingsverbanden.
Zo krijgen zij de mogelijkheid om vooraf een zienswijze te geven op het gehele ontwerp van een gemeenschappelijke regeling of de wijziging daarvan. Ook krijgen gemeenteraden de bevoegdheid om een zienswijze in te dienen voorafgaand aan het nemen van besluiten door het bestuur van een gemeenschappelijke regeling. Het (dagelijks) bestuur van het samenwerkingsverband moet voorafgaand aan het daadwerkelijke besluit aan de raden laten weten of er iets wordt gedaan met hun zienswijzen.
Gemeenteraden kunnen ook gezamenlijk een voorstel doen tot het oprichten van een gemeenschappelijke adviescommissie. Deze adviescommissie, bestaande uit raadsleden van de deelnemende raden, adviseert de gemeenteraden en het samenwerkingsverband en helpt met het voorbereiden van zienswijzen.
Verder dient het bestuur van de gemeenschappelijke regeling de raden van de deelnemende gemeenten alle inlichtingen te geven die zij nodig hebben voor de uitoefening van hun taken.
Dit neemt niet weg dat gemeenteraden ook altijd de verantwoordelijke portefeuillehouders kunnen aanspreken over vragen of wensen. Ook kunnen zij daarover het gesprek aangaan met de directeur van een gemeenschappelijke regeling.
Het deel van de wet dat rechten geeft aan de gemeenteraden gaat per direct per 1 juli 2022 in. Voor het andere deel (verplichtingen om bestaande gemeenschappelijke regelingen aan te passen, om zo scherpere afspraken te maken over bijvoorbeeld uittreding of evaluatie) geeft de wet een implementatieperiode van twee jaar. In 2024 zijn voor alle gemeenschappelijke regelingen de afspraken behandeld en aangepast zodat zij voldoen aan de Wgr.

Omgevingswet

De Omgevingswet (Ow) is één van de grootste wijzigingen in de wetgeving voor het fysieke domein van de afgelopen decennia. De wet bundelt 25 wetten, 120 sectorale AMvB's (Algemene Maatregelen van Bestuur) en honderden ministeriële regelingen. De uitgangspunten van deze wet zijn participatie en integrale aanpak op basis van vertrouwen, met als doelen minder en overzichtelijkere regels, meer ruimte voor initiatieven van inwoners en bedrijven en lokaal maatwerk.
De wet is geldig vanaf 01-07-2024. Dit vraagt veel voorbereiding en aanpassingen in uitvoering van de overheden en ook de omgevingsdienst. We werken hierin samen met de overheden (provincie, waterschappen en gemeenten) en adviesdiensten (omgevingsdienst, veiligheidsregio en GGD) in de regio Noordoost Brabant.

Belastingsamenwerking Oost-Brabant (BSOB)

De problematiek rondom bezwaren via No Cure No Pay bureaus (NCNP) speelt nog steeds. Voor NCNP-bedrijven is er een financiële prikkel om zoveel mogelijk bezwaarschriften in te dienen tegen WOZ-beschikkingen, ongeacht de slagingskans. Dit leidt tot hogere kosten voor bezwaren, tot nu toe probeert BSOB deze op te vangen binnen de begroting door automatisering en efficiencyslagen. Het is onzeker of dit blijft lukken, afhankelijk van de toename van dit soort bezwaren. BSOB heeft sterk ingezet op het beperken van dit soort bezwaren, door het de burger zo gemakkelijk mogelijk te maken om met vragen of bezwaren zelf in contact te treden met de BSOB. Sinds 2022 wordt er samen met belastingkantoren, de Waarderingskamer en het Ministerie van Financiën hard gewerkt aan het beperken van deze kosten. De maatregelen die per 1 januari 2024 in werking zijn getreden blijken deels effectief. Het aantal bezwaren daalt. De kosten per bezwaar blijven ongeveer gelijk omdat het wegnemen van de financiële prikkels beperkt gelukt is door de maatregelen en rechterlijke uitspraken.

Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC)

Het Rijk treedt terug als deelnemer van de gemeenschappelijke regeling vanaf 2024. Het uittreden heeft geen negatieve budgettaire consequenties voor de zittende partners. Het BHIC houdt ons op de hoogte van de ontwikkelingen die daar uit voortvloeien.

De terugtreding van het Rijk betekent dat per 1 januari 2024 de samenstelling van het bestuur zal wijzigen en er een nieuwe gemeenschappelijke regeling opgesteld moet worden.
De bekostiging van het e-depot betekent een extra bijdrage per inwoner. Afspraken daarover zijn gemaakt. De verhoging van de gemeentelijke bijdrage ten behoeve van het e-depot groeit geleidelijk. In 2024 met € 0,25 per inwoner (ongeveer € 25.000), 2025 € 0,45 per inwoner (ongeveer € 45.000) en 2026 € 0,65 per inwoner is ongeveer € 65.000. Dit hebben we verwerkt bij de programmabegroting 2023-2026.

3. Ontwikkelingen per samenwerkingsverband

In deze paragraaf wordt gesproken over regio "Brabant-Noordoost" en regio "Brabant-Noordoost-Oost". Onderstaand de gemeenten die hieronder vallen.

Brabant-Noordoost:
11 gemeenten: Bernheze, Boekel, Boxtel, 's-Hertogenbosch, Heusden, Land van Cuijk, Maashorst, Meierijstad, Oss, Sint-Michielsgestel en Vught.
* Maashorst: op 1 januari 2022 zijn de gemeenten Landerd en Uden gefuseerd tot gemeente Maashorst.
* Land van Cuijk: op 1 januari 2022 zijn de gemeenten Boxmeer, Cuijk, Sint Anthonis, Mill en Sint Hubert en Grave gefuseerd tot gemeente Land van Cuijk.

A. Publiekrechtelijke samenwerkingen: Gemeenschappelijke Regelingen (GR)

Kleinschalig Collectief Vervoer (KCV)

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
6 gemeenten uit de regio Brabant-Noordoost (Bernheze, Boekel, Land van Cuijk, Maashorst, Meierijstad en Oss). De provincie Noord-Brabant is per 1-7-2024 uit de gemeenschappelijke regeling getreden. Dit heeft verder geen financiële gevolgen voor de GR-KCV.

Zetel: Uden
Portefeuillehouder: Wethouder H. de Wit
Programma: 1. Welzijn en zorg

Toelichting:
Deze gemeenschappelijke regeling zorgt voor deur-tot-deur vervoer voor Wmo-geïndiceerden en zorgt daarnaast voor aanvulling op het reguliere openbaar vervoer. Deze vorm van deur-tot-deur vervoer vormt daarmee een vangnet, wanneer mogelijkheden voor openbaar vervoer ontbreken.

Connexxion Taxi Services is sinds 1-1-2024 de opdrachtnemer voor het regiotaxivervoer. Connexxion Taxi Services voert de regie en verzorgt met drie lokale onderaannemers het vervoer in de regio Brabant-Noordoost. De looptijd van het contract is vijf jaar met driemaal een verlengingsoptie van telkens een jaar.
Financieel
Conform begroting 2024 van de GR-KCV zijn de verwachte netto kosten voor de gemeente Oss in 2024 € 1.454.953 en voor 2025 € 1.276.433. Deze daling is het gevolg van het nieuwe vervoerscontract per 1-1-2024. De lokale Osse begroting stond voor 2023 op € 1.348.386, de werkelijke kosten bedroegen € 1.395.446. Deze kosten waren hoger dan verwacht, door een wijziging in de programmabegroting 2023. Deze wijziging is een gevolg van de hoge NEA-index voor 2023 (13,7%), de hoge CPI-index (14,3% peildatum 1-10-2022), de Cao-onderhandelingen SGO en een lagere provinciale bijdrage in de organisatiekosten en projecten. Voor 2024 zijn de netto kosten eveneens begroot op € 1.348.386.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Eigen vermogen:
01-01-2023: € 843.959
31-12-2023: € 838.963

Vreemd vermogen:
01-01-2023: € 367.992

31-12-2023: € 391.077

Resultaat:
2023: € 14.714

Centrumregeling Wmo Brabant-Noordoost-Oost

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
Brabant-Noordoost-Oost

Zetel: Oss
Portefeuillehouder: Wethouder H. de Wit
Programma: 1. Welzijn en zorg

Toelichting:
In Brabant-Noordoost kopen we gezamenlijk de Wmo hulp in. Oss is centrumgemeente voor de inkoop van Wmo-ondersteuning (voor de taken die vanaf 2015 door de gemeente worden uitgevoerd). Oss koopt in namens de deelnemende gemeenten. Regionale inkoop leidt tot minder administratieve lasten voor de aanbieders, meer eenheid in de regio en een sterkere positie in het gesprek met aanbieders.

De kosten voor de inkooporganisatie zijn gebaseerd op een begroting, die jaarlijks met het inkoopplan wordt vastgesteld. De doorberekening naar de deelnemende gemeenten vindt plaats naar rato van het inwoneraantal.
Financieel
Onze geraamde bijdrage aan de centrumregeling voor de inkoop van Wmo- ondersteuning is voor 2024 € 258.191 en voor 2025 € 239.693. Dit is exclusief de kosten voor de uitvoering van de Wmo 2015. Er wordt achteraf afgerekend op basis van de werkelijke kosten. De hoogte van de werkelijke bijdrage voor 2024 weten we begin 2025.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Deze gemeenschappelijke regeling heeft geen openbaar lichaam dus geen eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat.

Centrumregeling Jeugdhulp Brabant-Noordoost

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
Brabant-Noordoost

Zetel: 's-Hertogenbosch
Portefeuillehouder: Wethouder D. Warris.
Programma: 1. Welzijn en zorg

Toelichting:
De regeling is aangegaan met als doel het behartigen van de belangen van de gemeenten op het gebied van de doelmatige inkoop van de individuele voorzieningen en de flexibele jeugdhulp, vanaf 2022 volgens een SAS procedure en een Open House.
De kosten voor de inkooporganisatie zijn gebaseerd op het vastgestelde regionaal kader 2024. Per 1 januari 2024, met het ingaan van de nieuwe centrumregeling, is de verdeelsleutel van de kosten over de deelnemende gemeenten gewijzigd. Deze is gebaseerd op de onderlinge verhouding van de inkomsten van de gemeenten uit het gemeentefonds binnen het cluster 'individuele voorzieningen jeugd'. De verdeelsleutel wordt jaarlijks berekend op basis van de meicirculaire voor het opvolgende jaar. Voor het jaar 2024 geldt eenmalig een afwijkende verdeelsleutel. In 2024 zijn de verschillen tussen de oude en de nieuwe verdeelsleutel gehalveerd.

Financieel
Met ingang van het jaar 2022 is de inkoopmethodiek van de jeugdzorg gewijzigd. Tot het jaar 2022 werd op basis van lumpsum ingekocht door het RIOZ. Met ingang van 2022 is voortaan sprake van een

inspanningsgerichte inkoopsystematiek (PxQ). De bijdrage voor het begrotingsjaar 2024 is in het bijgestelde kader voor Oss bepaald op € 432.575.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Deze gemeenschappelijke regeling heeft geen openbaar lichaam dus geen eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat.

Werkvoorzieningschap Brabant-Noordoost
Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
6 gemeenten in Brabant-Noordoost-oost*.

Zetel: Oss
*Portefeuillehouder: W*ethouder K. van Geffen
Website: www.wvs-nb.nl
Programma: 2. Werk, inkomen en onderwijs

Toelichting:
Het Werkvoorzieningschap is een gemeenschappelijke regeling van 6 gemeenten in de regio Brabant-Noordoost. Het openbaar lichaam is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw) voor deze gemeenten. De feitelijke uitvoering van de Wsw is opgedragen aan de IBN Holding B.V.
Het Werkvoorzieningschap is namens deze 6 gemeenten enig aandeelhouder en eigenaar van IBN. De kosten van de gemeenschappelijke regeling bestaan uit bestuurskosten van het Werkvoorzieningschap en een klein deel van de uitvoeringskosten Wsw, namelijk die kosten die voortvloeien uit het formeel werkgeverschap van Wsw-werknemers en ambtelijk personeel.

Financieel
De gemeentelijke bijdrage is voor 2024 en ook voor 2025 is begroot op € 0,27 per inwoner. De bijdrage voor 2024 is € 25.513 en in 2025 bedraagt de bijdrage € 25.549.
Bij het Werkvoorzieningschap is een winstverdeling afgesproken waarbij 50% van het behaalde jaarresultaat naar rato van de omzet verdeeld wordt over alle eigenaren (6 gemeenten). Dit geld wordt gestopt in de zogenaamde Algemene Gemeentelijke Reserve (AGR) die het Werkvoorzieningschap beheert. De winst wordt niet in euro's uitgekeerd maar daarvoor kunnen diensten van IBN worden afgenomen. De AGR t.b.v. de gemeente Oss bedraagt op 30 juni 2024 € 1.553.914.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Eigen vermogen:
01-01-2023: € 28.788.000
31-12-2023: € 28.554.100

Vreemd vermogen:
01-01-2023: € 1.054.100
31-12-2023: € 178.500

Resultaat:
2023: € 0

Regionaal Bureau Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten Brabant-Noordoost (RBL BNO)

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
6 gemeenten in Brabant-Noordoost-oost*.

Zetel: Oss
Portefeuillehouder: Wethouder K. van Geffen, tevens voorzitter dagelijks bestuur.
Website: www.rblbno.nl
Programma: 2. Werk, inkomen en onderwijs

Toelichting:
Het Regionaal Bureau Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten Brabant-Noordoost (RBL BNO) voert voor 6 gemeenten de Leerplichtwet en de RMC-wet uit. Het bureau ziet erop toe dat

- kinderen tussen de 5 en 18 jaar onderwijs volgen;
- jongeren in een kwetsbare positie tussen de 18 en 23 jaar in beeld zijn en een duurzame werkplek, passende dagbesteding of een traject volgen naar werk of zorg;
- jongeren tussen de 18 en 23 jaar ondersteuning wordt geboden om een startkwalificatie te halen. Een startkwalificatie is een mbo-diploma op minimaal mbo-niveau 2.

In 2025 verandert de wet en komt de doelgroep van 23 tot 27 jaar erbij.

Financieel
De gemeentelijke bijdrage voor 2024 is € 233.340 en voor 2025 € 259.905.
Door restitutie vanuit de reserve aan deelnemende gemeenten in 2023 ad € 28.798 is 2023 geëindigd met een negatief resultaat van € 9.517. Zonder deze restitutie is er sprake van een positief resultaat van € 19.281.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Eigen vermogen:
01-01-2023: € 592.093
31-12-2023: € 582.576

Vreemd vermogen:
01-01-2023: € 0
31-12-2023: € 0

Resultaat:
2023: € 9.517 -/-

Gezondheidsdienst Hart voor Brabant (GGD)

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
Brabant-Noord, de Meierij en regio Tilburg, totaal 19 gemeenten.

Zetel: Tilburg
Portefeuillehouder: Wethouder K. van Geffen, tevens lid algemeen bestuur
Website: www.ggdhvb.nl
Programma: 3. Ontmoeten, sport en cultuur

Toelichting:
De GGD Hart voor Brabant is een GR van 19 gemeenten in de regio Midden-Brabant, regio de Meierij en regio Brabant-Noordoost. De GGD voert voor ruim 1,1 miljoen inwoners (waarvan ongeveer 200.000 jeugdigen) van haar werkgebied taken uit op het gebied van de openbare gezondheidszorg in opdracht van de gemeente(n). Dit gebeurt op basis van de Wet Publieke Gezondheid (WPG).

De GGD bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid van alle inwoners in de regio, met speciale aandacht voor kwetsbare inwoners en de jeugd. Het doel van de GGD is 'gezondheid vanzelfsprekend te maken'. Dat hoopt zij te bewerkstelligen via de volgende pijlers:
1. Voorkomen als het kan, beschermen als het moet.
2. Iedereen verschillend, allemaal gelijk.
3. Zelf, maar niet alleen.
4. Overal om ons heen, binnen en buiten.

'Mensen gezonde kansen bieden om alles uit hún leven te halen' is de missie van de GGD. Want als mensen zich gezond voelen, helpt dit hen om actief te zijn, mee te doen in de samenleving en alles uit het leven te halen. De GGD streeft ernaar dat iedereen zo gezond mogelijk kan opgroeien en leven.
De GGD bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid van alle inwoners, met speciale aandacht voor jeugd en mensen die meer hulp nodig hebben, bijvoorbeeld omdat ze kwetsbaar zijn of zorg mijden.

Gewijzigde GR per 1-7-2024
Eind september 2023 zond de GGD de Ontwerpregeling voor de GR GGD Hart voor Brabant naar de gemeenten toe. Met deze Ontwerpregeling wordt de gemeenschappelijke regeling van de GGD Hart voor Brabant opnieuw vastgesteld en daarmee aangepast aan de wijzigingen in de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). In het eerste kwartaal van 2024 heeft de GGD een aantal zienswijzen ontvangen en voorzien van gemotiveerde reactie. In zijn vergadering van 22 maart 2024 is het algemeen bestuur akkoord gegaan met de definitieve Ontwerpregeling GR GGD Hart voor Brabant 2024. Pas nadat alle colleges hebben besloten tot vaststelling van de nieuwe regeling is de Gemeenschappelijke Regeling GGD Hart voor Brabant 2024 tot stand gekomen. De gemeenschappelijke regeling GGD Hart voor Brabant 2024 treedt in werking per 1 juli, na bekendmaking en publicatie.

Financieel
Onze reguliere bijdrage in 2023 is € 3.580.836. Voor 2024 is begroot op € 4.045.663. De verhoging is het gevolg van actualisatie basispakket en indexering loon- en prijsontwikkelingen. Onze reguliere bijdrage stijgt in 2025 naar € 4.245.698 als gevolg van loon- en prijsindexatie.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Eigen vermogen:
01-01-2023: € 7.376.000
31-12-2023: € 4.024.000

Vreemd vermogen:
01-01-2023: € 20.068.000
31-12-2023: € 17.769.000

Resultaat:
2023: € 394.000 -/-

Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden, West en Noord (RAV)
Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
35 gemeenten in Brabant-Noord en Midden- en West-Brabant.

Zetel: 's-Hertogenbosch
Portefeuillehouder: Wethouder K. van Geffen
Website: *www.ravbrabantmwn.nl*
Programma: 3. Ontmoeten, sport en cultuur

Toelichting:
De Gemeenschappelijke Regeling (GR) van de Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord (RAV Brabant MWN) omvat het werkgebied van twee veiligheidsregio's. Dat betekent dat het werkgebied van de RAV Brabant MWN bestaat uit in totaal 35 gemeenten in Brabant, waaronder Oss. De regeling is gebaseerd op de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr).

Bij de RAV staat de patiënt centraal. Kwaliteit van zorg en patiëntveiligheid staan hoog in het vaandel. Uitgangspunt hierbij zijn drie hoofddoelstellingen: kwalitatief hoogwaardige ambulancezorg, optimale spreiding & beschikbaarheid en bedrijfsvoering binnen budgettaire kaders.

Deze GR wordt nog in stand gehouden vanwege de door personeel opgebouwde rechtszekerheid; die mag niet worden aangetast. Maar er is geen sprake van gemeentelijke bijdragen.

Financieel
De RAV verkeert in een gezonde financiële positie zodat de continuïteit niet in gevaar wordt gebracht. Daarom is het niet noodzakelijk om een financiële bijdrage te innen bij de gemeenten in het haar werkgebied. De zorgverzekeraars zijn de financiers.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Eigen vermogen:
01-01-2023: € 14.293.000
31-12-2023: € 15.119.000

Vreemd vermogen:
01-01-2023: € 29.564.000
31-12-2023: € 27.435.000
Resultaat:
2023: € 900.000

Brabants Historisch Informatiecentrum (BHIC)
Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
Het BHIC beheert de archieven van 9 gemeenten in Brabant-Noordoost (Bernheze, Boekel, Boxtel, Land van Cuijk, Maashorst, Meierijstad, Oss, St. Michielsgestel en Vught), de waterschappen Aa en Maas en De Dommel.

Zetel: 's-Hertogenbosch
Portefeuillehouder: Wethouder D. Warris, tevens lid portefeuillehoudersoverleg.
Website: www.bhic.nl
Programma: 3. Ontmoeten, sport en cultuur

Toelichting:
Deze organisatie is ontstaan uit een fusie van het Streekarchief Brabant-Noordoost en Langs Aa & Dommel met het Rijksarchief. Het BHIC heeft een wettelijke taak en een maatschappelijke opgave. De wettelijke taak bestaat uit het goed, geordend en toegankelijk beheren van de archieven die aan het BHIC zijn overgedragen. Dit alles conform de Archiefwet en de daaruit voortvloeiende richtlijnen. Bij de uitvoering van de wettelijke taak voor beheer, ordening en toegankelijkheid van het archiefmateriaal besteedt het BHIC tevens aandacht aan de verdere ontwikkeling van het e-depot. De maatschappelijke opgave is de verbreiding van de kennis van de Brabantse geschiedenis. Deze doelstelling wordt gestuurd door de operationele missie: meer publiek, meer divers publiek, meer tevreden publiek.

Financieel
In 2023 was onze bijdrage € 345.300. De begrote bijdrage aan het BHIC bedraagt in 2024 € 388.200. De verhoging van € 42.900 wordt veroorzaakt door loon- en prijsindexatie én de verhoging met betrekking tot het E-depot. In 2025 bedraagt onze bijdrage BHIC € 439.500 en in 2026 € 458.400.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Eigen vermogen:
01-01-2023: € 1.576.213
31-12-2023: € 1.621.476

Vreemd vermogen:
01-01-2023: € 4.633.088
31-12-2023: € 5.052.854

Resultaat:
2023: € 124.539

Omgevingsdienst Brabant-Noord (ODBN)

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
De Omgevingsdienst Brabant Noord (ODBN) is een gemeenschappelijke regeling van 10 gemeenten en de provincie Noord-Brabant.

Zetel: 's-Hertogenbosch
Portefeuillehouder: Wethouder S. van den Bergh
Website: www.odbn.nl
Programma: 4. Klimaat, energie en openbare ruimte

Toelichting:
De ODBN voert namens gemeenten en de provincie in onze regio taken uit op gebied van vergunningverlening en toezicht en handhaving van het milieudeel van de Wabo en straks ook de Omgevingswet. De belangrijkste ambities liggen op het vlak van aanpak ketens, milieucriminaliteit en risicovolle bedrijven. De ODBN is een robuuste organisatie die haar taken gestructureerd en kwalitatief goed uitvoert. De ODBN werkt inmiddels op basis van regionale afspraken, strategieën en programma's waarbij er ruimte is voor individueel maatwerk voor de deelnemende gemeente. De gemeente (afdeling VTH, college en gemeenteraad) worden nadrukkelijk betrokken bij de strategische en financiële cylci.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
01-01-2023: € 9.040.000
31-12-2023: € 9.262.000

Vreemd vermogen:
01-01-2023: € 10.921.000
31-12-2023: € 12.329.000

Resultaat:
2023: € 992.000

Duurzaamheidsplein Oss

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
Zetel: Oss

Portefeuillehouder: Wethouder D. Warris, tevens voorzitter.
Website: www.loket.oss.nl
Programma: 4. Klimaat, energie en openbare ruimte

Toelichting:
Deze gemeenschappelijke regeling zorgt voor het beheer van het Duurzaamheidsplein Oss voor Oss en de vml. gemeente Landerd. De gemeente Landerd is miv 1 januari 2022 onderdeel van de gemeente Maashorst. De gemeente Maashorst betaalt hiervoor een vergoeding naar rato van het aantal inwoners die wonen in het grondgebied van de vml. Gemeente Landerd.

Beheer en exploitatie van de Milieustraat Oss is geregeld via:
1. GR Milieustraat
2. Reglement Milieustraat Oss

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Niet van toepassing.

Bijdrage van Landerd:
2024: € 0 Gemeente Maashorst heeft aangegeven te stoppen met de GR met ingang van 1-1-2024.

Afvalinzameling in Landerd

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:

*Zetel:*Oss
Portefeuillehouder: Wethouder D. Warris, tevens voorzitter.
Website: *www.maashorst.nl/inwoners/afvalinzameling*
Programma: 4. Klimaat, energie en openbare ruimte

Toelichting:
Onze inzameldienst zamelt in opdracht van de gemeente Maashorst huishoudelijk restafval, GFT en PMD (Plastic) in bij huishoudens in grondgebied vml gemeente Landerd en brengt het ingenomen afval naar het overslagstation.

GR: Afvalinzameling gemeenten Landerd en Oss. Oss is in de GR aangewezen als centrumgemeente.

DVO: nadere uitwerking GR via 'Dienstverleningsovereenkomst gemeenten Landerd en Oss voor het inzamelen en vermarkten van huishoudelijke afvalstoffen'.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Bijdrage van Landerd:
2023: € 439.642
2024: € 465.681 (begroot)
2025: € 0 De aangegane DVO is met ingang van 1-1-2025 gestopt.

Heesch-West

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
Gemeenten Bernheze, 's-Hertogenbosch en Oss.

Zetel: Oss
Portefeuillehouder: Wethouder F. den Brok, tevens lid dagelijks bestuur en wethouder S. van den Bergh, lid algemeen bestuur.
Website: *www.oss.nl/gemeente/inwoners/actueel/plannen-en-projecten/bedrijventerrein-heesch-west*
Website: *www.heeschwest.nl*
Programma: 5. Economie

Toelichting:
Deze Gemeenschappelijke Regeling (GR) tussen drie gemeenten in Brabant-Noordoost is verantwoordelijk voor de ontwikkeling van het regionaal bedrijventerrein Heesch-West en is in 2014 opgericht. Het betreft geen diensten- GR, maar een openbaar lichaam ter exploitatie van de toekomstige ontwikkeling van een regionaal bedrijventerrein Met de ontwikkeling van Heesch West gaat het om een duurzaam, grootschalig bedrijventerrein van 50 ha uitgeefbaar in de eerste fase (met optie tot uitbreiding tot 80 ha in fase 2) dat wordt ontwikkeld door de gemeenten Oss, Bernheze en 's-Hertogenbosch. Het terrein beoogt bedrijven uit verschillende sectoren te huisvesten. Het terrein ligt op het grondgebied van Bernheze en 's-Hertogenbosch. Het bestemmingsplan is begin 2022 vastgesteld maar nog niet onherroepelijk. Er loopt nog een beroepsprocedure. De gronden (boekwaarden van de deelnemende gemeenten, afgesloten geldleningen en de gevormde verliesvoorzieningen) zijn ook in 2022 ingebracht bij de GR. Naast het afwikkelen van de beroepen wordt gewerkt aan de voorbereidingen voor bouwrijp maken en uitgifte. Door de beroepsprocedure bij de Raad van State wordt een flinke vertraging opgelopen. Een uitspraak wordt niet eerder verwacht dan medio 2025. In de huidige beroepsprocedure is door de Raad van State voor de onderdelen verkeer en geluid aanvullend advies aangevraagd bij Stichting Advisering Bestuursrechtspraak (STAB). Het is mogelijk dat op enkele onderdelen van het bestemmingsplan herstelbesluiten genomen moeten worden. De komende periode zal hier meer duidelijkheid over komen. Volgens de voorlopige planning zullen eventuele herstelbesluiten in het eerste kwartaal van 2025 aan de gemeenteraden ter besluitvorming voorgelegd worden.
Het terrein heeft tevens te maken met de huidige situatie van beperkte/geen nieuwe aansluitingen op het energienet en infrastructuur capaciteit. Een strategisch energieconcept op de locatie kan mogelijk een oplossing bieden, en vraagt ook om investeringsbereidheid van de zich vestigende bedrijven.

Financieel
Zoals hiervoor al vermeldt zijn in april 2022 de boekwaarden, gronden, financiering en verliesvoorzieningen bij de GR Heesch-West ingebracht. De afrekening die heeft plaatsgevonden sluit aan bij de in voorbije jaren getroffen verliesvoorziening. Begin 2024 is de grondexploitatie Heesch-West weer geactualiseerd. Deze is 5 april 2024 door het Algemeen Bestuur samen met de jaarstukken 2023 vastgesteld. Het financieel tekort is op basis van geactualiseerde berekening € 43,5 miljoen. Door de extra kostenstijgingen (hoge inflatie) zijn in de nieuwe exploitatieberekening de grondprijzen verhoogd. Daardoor is de behoedzaamheidsmarge, afwijking op grondprijsadvies, verlaagd.
Een jaarlijkse bijdrage vanuit de deelnemende gemeenten aan de GR Heesch West is niet van toepassing.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Eigen vermogen:
01-01-2023: € 216.772 -/-
31-12-2023: € 0

Vreemd vermogen:
01-01-2023: € 84 miljoen (inclusief € 43,7 miljoen verliesvoorziening)
31-12-2023: € 95 miljoen (inclusief € 43,5 miljoen verliesvoorziening)

Resultaat:
2023: € 216.772

Veiligheidsregio Brabant-Noord

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
11 gemeenten in Brabant-Noord (conform gebied politieregio).

Zetel: 's-Hertogenbosch
Portefeuillehouder: Burgemeester W. Buijs-Glaudemans, tevens lid dagelijks bestuur en plv. voorzitter van de Veiligheidsregio.
Website: www.vrbn.nl
Programma: 8. Veilige omgeving

Toelichting:
Binnen de Veiligheidsregio Brabant-Noord werken wij met elkaar aan een veilige Brabantse leefomgeving. Dat doen we samen met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Zo leren we als samenwerkende gemeenten binnen de Veiligheidsregio samen met onze veiligheidspartners over (de aanpak van) belangrijke veiligheidsthema's, nu en in de toekomst. De Veiligheidsregio heeft 3 hoofdtaken:

- Regionale brandweerzorg (BBN)
- Geneeskundige Hulp bij Ongevallen en Rampen (GHOR)
- Bevolkingszorg

Financieel
In 2024 is de gemeentelijke bijdrage van de VRBN voor de gemeente Oss € 6.792.261 (begroot € 6.789.498) en in 2025 begroot op € 7.109.333. De hogere bijdrage 2025 komt door indexering van loon- en prijscompensatie van € 294.980.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Eigen vermogen:
01-01-2023: € 15.924.000
31-12-2023: € 17.628.000

Vreemd vermogen:
01-01-2023: € 44.540.000
31-12-2023: € 66.848.000

Resultaat:
2023: € 1.526.000

G40
Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
De 40 gemeenten van de G40 zijn: Alkmaar, Almelo, Almere, Alphen aan den Rijn, Amersfoort, Amstelveen, Apeldoorn, Arnhem, Assen, Breda, Delft, Deventer, Dordrecht, Ede, Eindhoven, Emmen, Enschede, Gouda, Groningen, Haarlem, Haarlemmermeer, Heerlen, Helmond, Hengelo, 's-Hertogenbosch, Hilversum, Hoorn, Leeuwarden, Leiden, Lelystad, Maastricht, Nijmegen, Oss, Roosendaal, Sittard-Geleen, Schiedam, Tilburg, Venlo, Zaanstad, Zoetermeer en Zwolle. Het afgelopen jaar heeft ook Amstelveen zich aangesloten. Formeel zijn er 41 gemeenten aangesloten.

Zetel:
Portefeuillehouder fysieke pijler: S. van den Bergh
Portefeuillehouder sociale pijler: K. van Geffen
Portefeuillehouder pijler economie en werk: Wethouder F. den Brok (tevens voorzitter van de pijler en lid van het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur)
Website: www.g40stedennetwerk.nl
Programma: 10. Financieel beleid

Toelichting:
G40 steden netwerk
De gemeente Oss maakt deel uit van het G40 stedennetwerk. Het belangrijkste doel van het G40-stedennetwerk is het behartigen van de gezamenlijke belangen van de G40-steden op diverse beleidsterreinen richting kabinet, Eerste en Tweede Kamer en ministeries. De verschillende beleidsterreinen zijn binnen het netwerk ondergebracht in drie pijlers: de Sociale Pijler, de Pijler Economie en Werk en de Fysieke Pijler. Iedere pijler heeft een werkprogramma.
Daarnaast heeft het G40-stedennetwerk ook een belangrijke rol waar het gaat om kennisuitwisseling. Het netwerk biedt een breed platform voor kennisuitwisseling tussen de steden onderling en geeft ruimte aan

kennisdeling met partners op de diverse beleidsterreinen van het netwerk. Het stedennetwerk zoekt zowel in de belangenbehartiging als in de kennisuitwisseling samenwerking met andere partijen, zoals de VNG, de G4, het IPO en Platform31.

Financieel
Bijdrage 2024: € 17.552
Bijdrage 2025: € 0,21 per inwoner op 1 januari 2025

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Deze gemeenschappelijke regeling heeft geen openbaar lichaam dus geen eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat.

Belastingsamenwerking Oost-Brabant (BSOB)

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
Gemeenten Asten, Bernheze, Boekel, Deurne, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Laarbeek, Maashorst, Nuenen, Oss, Someren, Son en Breugel en het Waterschap Aa en Maas.
De gemeente Sint Anthonis is door een herindeling opgegaan in de gemeente Land van Cuijk en per 1 januari 2022 uitgetreden. De gemeenten Geldrop-Mierlo, Nuenen en Son en Breugel zijn per 1 januari 2024 toegetreden.

Zetel: Oss
Portefeuillehouder: Wethouder F. den Brok, tevens lid dagelijks bestuur.
Website: www.bs-ob.nl
Programma: 10. Financieel beleid

Toelichting:
De BSOB voert voor onze gemeente taken uit op het gebied van het waarderen van onroerende zaken en het heffen en innen van belastingen.
Sinds 2022 werkt BSOB toe naar maximaal gedigitaliseerde werkprocessen met een tijdspad van 3 tot 5 jaar. Het scenario is met name gericht op het continue verbeteren van de interne en externe kwaliteit tegen zo laag mogelijke kosten. Omdat de transitie richting verdere automatisering een aantal jaren zal duren, is het belangrijk de werkelijke ontwikkeling van de kosten en besparingen ten opzichte van de begroting duidelijk te monitoren.
BSOB heeft veel aandacht voor de kwaliteit (oordeel waarderingskamer). Met de komst van 3 nieuwe deelnemers per 2024 en mogelijke verdere uitbreiding blijft oog voor de kwaliteit prioriteit.
Door no cure - no pay (NCNP) bureaus zijn er al jaren meer WOZ bezwaren met hogere proceskosten tot gevolg. Er zijn landelijk maatregelen genomen om deze kosten te verlagen. Dit blijft een punt van aandacht.

Financieel
Bijdrage 2023: € 2.225.658
Bijdrage 2024: € 2.105.651 (vastgestelde 1e BW)
In dit boekwerk houden we rekening met een verdere verhoging via een 2e BW naar € 2.162.748. Dit komt door extra kosten voor NCNP zoals toegelicht bij de 3O ontwikkeling bij programma 10.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Eigen vermogen:
01-01-2023: € 956.000
31-12-2023: € 681.000

Vreemd vermogen:
01-01-2023: € 15.740.000
31-12-2023: € 16.905.000

Resultaat:
2023: € 78.930 -/-
Bij het vaststellen van de jaarrekening 2023 stelt het bestuur voor om de deelnemers om een extra bijdrage te vragen.

B. Vennootschappen en corporaties

Pivot Park Holding BV
Rechtspersoon:
Portefeuillehouder: Wethouder F. den Brok, vertegenwoordigt Oss als (minderheids-)aandeelhouder.
Website: *www.pivotpark.com*

Doel:
Met de ontwikkeling van het Pivot Park streven Gemeente Oss en de Provincie Noord-Brabant de volgende doelen na:

- Het leveren van een bijdrage aan de gezondheidszorg door onderzoek naar- en ontwikkeling van medicijnen;
- Behoud en groei van hoogwaardige werkgelegenheid in Noord-Brabant en Gemeente Oss;
- Het leveren van een bijdrage aan de regionale en nationale kenniseconomie, in het bijzonder aan de Topsector Life Sciences & Health en de Topsector Chemie.

Deelneming
Provincie Noord-Brabant en Gemeente Oss houden samen alle aandelen in Pivot Park Holding BV. De aandelenverhouding is 70,73% voor de Provincie en 29,27% voor de Gemeente. Pivot Park Holding BV is 100% aandeelhouder van haar dochtermaatschappijen:

- Pivot Park Screening Centre BV
- Pivot Park Apparatuur BV
- Pivot Park Exploitatie BV
- Pivot Park Vastgoed BV

Het aandelenkapitaal van gemeente Oss bedraagt € 8.196 vermeerderd met een agiostorting van € 2.358.000. Omdat het eigen vermogen in de laatst opgestelde jaarrekening positief is, en de prognoses positief zijn, is geen voorziening noodzakelijk.

Transacties
De gronden binnen Pivot Park zijn in erfpacht verkregen van gemeente Oss. Door de Provincie Noord-Brabant zijn in 2017 leningsfaciliteiten beschikbaar gesteld. Daarmee heeft Pivot Park geïnvesteerd in vastgoed om een marktconforme exploitatie mogelijk te maken. In dit kader verstrekt de gemeente 11 jaar lang (tot en met 2028) een bijdrage van € 93.000 voor de stimulering van het Life Science klimaat in Oss aan de provincie. Daarnaast verstrekt de gemeente 8 jaar lang (tot en met 2024) een bijdrage van € 25.000 voor promotie en branding van het park (raadsbesluit d.d. 26 januari 2017).

Bij raadsbesluit van 8 juli 2021 is besloten tot het verstrekken van een achtergestelde lening aan het Pivot Park voor een bedrag van € 3.250.000. Het Pivot Park realiseert hiermee nieuwbouw (Grizzly) ter vervanging het RE-gebouw. De leningsovereenkomst is getekend op 13 april 2022 en de lening wordt gestort naar rato van de voortgang van de nieuwbouw. Tot en met 31 december 2023 is een bedrag van € 3.250.000 verstrekt.

Bij raadsbesluit van 26 oktober 2023 is besloten tot het verstrekken van een aanvullende achtergestelde lening aan het Pivot Park voor een bedrag van € 673.210. Het Pivot Park realiseert hiermee de afbouw van nieuwbouw Grizzly en inbouw(pakketten) voor huurders. De leningsovereenkomst is getekend op 5 maart 2024 en de lening wordt gestort naar rato van de voortgang van de afbouw.
De gemeente heeft in de onderhandelingen tussen Pivot Park en verkopende partij bemiddeld over de aankoop van grond aan de Kloosterstraat 14 te Oss. Bij raadsbesluit 28 januari 2021 hebben partijen gekozen voor een ABC constructie waarbij gemeente Oss via doorlevering van Pivot Park eigenaar wordt van de grond en deze

vervolgens in erfpacht uitgeeft aan Pivot Park. De koop- en erfpachtovereenkomsten zijn gesloten in 2021. De notariële akte van levering is gepasseerd in 2023.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Eigen vermogen (groepsvermogen) Pivot Park Holding BV:
01-01-2023 € 17.592.589
31-12-2023 € 14.477.230

De daling van het eigen vermogen is veroorzaakt door het behalen en onttrekken van een negatief resultaat.

Vreemd vermogen Pivot Park Holding BV:
01-01-2023 € 48.391.710
31-12-2023 € 73.262.805

Resultaat:
2023 € 3.115.359 -/-

Coöperatieve Vereniging Midwaste

Rechtspersoon:
Portefeuillehouder: Wethouder D. Warris.

Website: www.midwaste.nl

Doel:
Midwaste is een vereniging waarvan alleen publiekrechtelijke inzameldiensten met meer dan 50.000 aansluitingen lid kunnen worden. Zij ondersteunt de leden bij de bedrijfsvoering, zowel op het gebied van duurzaamheid als de exploitatie.

Betrokkenheid:
De gemeente is een jaarlijkse vaste managementfee van € 40.000 verschuldigd. Daarnaast is er een opslag (variabele fee) van € 0,85 (2023 € 0,75) per ton voor de bij Midwaste ingebrachte tonnages. Deze kosten worden ruimschoots gecompenseerd door de schaalvoordelen die Midwaste biedt.

Bank Nederlandse Gemeenten

Rechtspersoon:
Portefeuillehouder: Wethouder F. den Brok.

Website: www.bngbank.nl

Doel:
Bankier van de Nederlandse gemeenten en huisbankier van de gemeente Oss.

Betrokkenheid:
De gemeente Oss is aandeelhouder met 64.646 aandelen. Jaarlijks ontvangen we dividend. Het dividendpercentage voor 2022 is 50% (2021: 60%) van de beschikbare winst na belasting en na aftrek van de compensatie voor de verschaffers van hybride kapitaal uit te keren, dit is in lijn met het dividendbeleid van BNG Bank.
Het dividend bedraagt € 2,50 per aandeel (2021: € 2,28 per aandeel) * 64.646 is € 161.615 wat uitgekeerd is in 2023.

Eigen vermogen:
01-01-2023: € 4.615 miljoen
31-12-2023: € 4.721 miljoen

Vreemd vermogen:
01-01-2023: € 107.459 miljoen
31-12-2023: € 110.819 miljoen

Resultaat:
2023: € 254 miljoen

NV Brabant Water

Rechtspersoon:
Portefeuillehouder: Wethouder F. den Brok, tevens vertegenwoordiger van de gemeente bij de algemene vergadering van aandeelhouders en lid van de voorbereidende aandeelhouderscommissie.

Website: www.brabantwater.nl

Doel:
Watervoorziening in de provincie Noord-Brabant.

Betrokkenheid:
De gemeente Oss is aandeelhouder (82.901 aandelen). Er wordt geen dividend uitgekeerd.
Er heeft een presentatiecorrectie nog te factureren watergelden plaatsgevonden voor 2023. Voor de vergelijkbaarheid zijn de vergelijkende cijfers 2022 (€ 8,8 miljoen) hierop aangepast.

Eigen vermogen:
01-01-2023: € 690 miljoen
31-12-2023: € 699 miljoen

Vreemd vermogen:
01-01-2023: € 585 miljoen
31-12-2023: € 619 miljoen

Resultaat:
2023: € 9,2 miljoen

C. Stichtingen en verenigingen

Stichting Agrifood Capital

Rechtspersoon:
Persoonlijke titel: W. Buijs-Glaudemans, lid stichtingsbestuur.
Zetel: 's-Hertogenbosch
Website: www.agrifoodcapital.nl

Doel:
Bouwen aan de voedselsystemen van de toekomst, "Wat ligt er morgen op ons bord?'. De missie van de Stichting AgriFood Capital is het ontwikkelen van een excellent ecosysteem. Een ecosysteem dat de schouders zet onder grote maatschappelijke opgaven zoals de transitie naar een kringlooplandbouw, het tegengaan van voedselverspilling en het ontwikkelen van nieuwe duurzame en gezonde producten. Ondernemers, overheden en kennisinstellingen werken op innovatieve manier samen aan slimme, gezonde en duurzame oplossingen voor onze voedselvoorziening. Dat wordt gedaan vanuit Brabant-Noordoost: dé topregio in agrifood. Binnen deze regio én ver daarbuiten worden de nieuw ontwikkelde kennis, producten en diensten in praktijk gebracht. Samen wordt het verschil gemaakt voor het voedsel van vandaag en morgen. De Stichting AgriFood Capital is vooral actief op de onderdelen Business en Innovation.

Betrokkenheid:
De stichting is opgericht door personen met een achtergrond in het bedrijfsleven, het onderwijs en de overheid.

Stichting AgriFood Capital
Dit is de samenwerking van bedrijven, kennisinstellingen en overheden die de koers uitzet voor een excellent ecosysteem in Brabant-Noordoost om de voedselsketens van de toekomst te ontwikkelen. De Stichting fungeert als platform voor de regionale ambitie om koploperregio in de slimste en duurzaamste voedselketens te zijn. De Stichting bepaalt de strategie van AgriFood Capital BV. Er wordt vanuit de regio Brabant-Noordoost een jaarlijkse bijdrage ter beschikking gesteld voor de activiteiten. De activiteiten staan beschreven in de strategische agenda en het uitvoeringsprogramma van de stichting. Het Stichtingsbestuur bestaat uit vertegenwoordigers van bedrijven, kennisinstellingen en overheden die in AgriFood Capital samenwerken.

AgriFood Capital BV
Dit is de uitvoeringsorganisatie van de Stichting AgriFood Capital. AgriFood Capital BV helpt vernieuwers die werk maken van de voedselsystemen van de toekomst. De rollen variëren van netwerkbouwer, matchmaker en programmamaker tot projectontwikkelaar en verteller.
Raad van Commissarissen
De Raad van Commissarissen houdt toezicht op de uitvoering van de koers van AgriFood Capital BV en de bijbehorende bedrijfsvoering.

Vereniging Talentencampus Oss
Rechtspersoon:
Portefeuillehouder: Wethouder K. van Geffen, tevens voorzitter van de vereniging
Website: *www.talentencampusoss.nl*

Doel:
Als netwerkorganisatie richt de Vereniging Talentencampus zich op de ontwikkeling van de lerende stad Oss. De Talentencampus streeft naar een toekomstbestendige arbeidsmarkt door het versterken van de leer- en ontwikkelcultuur bij werkgevers én in het onderwijs. Vanuit deze opdracht organiseert en coördineert de Talentencampus diverse Learning Communities en ontmoetingen op het snijvlak van onderwijs en arbeidsmarkt. Deelnemende partijen binnen het netwerk zijn de co-creators van een inspirerend en aantrekkelijk programma voor een leven lang leren, werken en ontwikkelen.

De gemeente draagt jaarlijks bij in de kosten. Onze bijdrage is structureel € 150.000 per jaar.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Eigen vermogen:
01-01-2023: € 181.363
31-12-2023: € 194.781

Vreemd vermogen:
01-01-2023: € 170.753
31-12-2023: € 118.506

Resultaat:
2023: € 13.419

Stichting de Kracht van Oss-Economic Board

Rechtspersoon:
Zetel:Oss
Portefeuillehouder: Wethouder F. den Brok is lid van de Economic Board die de koers uitzet van deze stichting.

Website: https://dekrachtvanoss.nl/

Doel:
Gemeente en Stichting Kracht van Oss-Economic Board geven gezamenlijk inhoud en uitvoering aan de versterking van de Osse economische structuur. Daarmee wordt bedoeld de samenhangende factoren die het voor bedrijven en instellingen aantrekkelijk maken om gevestigd te zijn in Oss (of directe omgeving). De gemeente en Stichting geven gezamenlijk uitvoering aan de economische strategienota; enerzijds door het aandragen en selecteren van suggesties voor projecten en activiteiten en anderzijds door ondernemers te betrekken bij deze activiteiten en projecten.
Voor de bijdrage van de gemeente Oss aan de Economic Board is in de programmabegroting 2025 €100.000,- gereserveerd waarbij de afspraak is gemaakt dat is alleen wordt ingezet wanneer de middelen van de stichting uitgeput zijn.

D. Overige verbonden partijen

Convenant Zorg- en Veiligheidshuis Brabant-Noordoost

Rechtspersoon:
Portefeuillehouder: Burgemeester W. Buijs-Glaudemans.
Website: www.veiligheidshuizen.nl

Doel:
Het Zorg- en Veiligheidshuis Brabant-Noordoost is een samenwerkingsverband waarin zorg- en strafpartners en gemeenten werken aan complexe zorg- en veiligheidsproblemen. Het doel van de samenwerking is het terugdringen van overlast en recidive, waarbij wordt ingezet op gedragsverandering en verbetering van kwaliteit van het leven van de betrokkene(n). Dit gebeurt door een combinatie van repressie, bestuurlijke interventies en zorg. Het Zorg- en Veiligheidshuis kent geen rechtsvorm en levert geen jaarrekeningen.

De deelnemende gemeenten dragen jaarlijks bij in de kosten. In 2023 was onze bijdrage € 94.280. In 2024 is de bijdrage € 108.700. Voor 2025 wordt de bijdrage € 117.690. De toename van bijna € 10.000 is vooral het gevolg van loon- en prijsstijgingen. De rijksbijdragen (circa 45% van de totale begroting) worden niet geïndexeerd. Hierdoor komt de volledige indexatie voor rekening van de overige deelnemers.

Convenant Brabant-Noordoost

Rechtspersoon:
Convenant tussen gemeenten *Bernheze, Boekel, Boxtel, Heusden, Land van Cuijk, Maashorst, Meierijstad, Oss, 's-Hertogenbosch, Sint-Michielsgestel en Vught en de dagelijkse besturen van waterschappen Aa en Maas en De Dommel.*

Zetel: 's-Hertogenbosch
Portefeuillehouders:
DB lid: Burgemeester W. Buijs-Glaudemans (vice-voorzitter) tevens lid bestuurlijke regie groep (vice-voorzitter)

Portefeuillehouder economie: Wethouder F. den Brok
Portefeuillehouder ruimte en mobiliteit/RRO: Wethouder S. van den Bergh
Portefeuillehouder arbeidsmarkt: Wethouder K. van Geffen
Portefeuillehouder duurzame leefomgeving: Wethouder D. Warris

Website: www.regionoordoostbrabant.nl

Toelichting:
In 2024 is een nieuw convenant voor 2025 e.v. vastgesteld. In de regio Brabant-Noordoost werken, doordat gemeente Heusden zich heeft aangesloten bij Midden-Brabant, nu 10 gemeenten en 2 waterschappen samen aan gedeelde, gemeentegrensoverschrijdende opgaven. Gezamenlijk worden maatschappelijke en economische uitdagingen opgepakt die alleen door samenwerking voor elkaar te krijgen zijn. Om zo te werken aan een regio waar het goed leven, wonen en werken is. Binnen de regionale samenwerking draait het om gezamenlijk eigenaarschap. De vijf hoofdopgaves voor onze regio zijn:

- vitale leefomgeving: klimaatadaptatie, natuur en landschap, energietransitie, transitie landbouw;
- duurzaam bereikbaar: verkeersveiligheid, slimme en schone mobiliteit, robuuste infrastructuur;
- aantrekkelijk vestigen: vestigingslocaties, innovaties en bedrijvigheid, experimenteerruimte;
- behoud van talent: blijfklimaat, wonen;
- een sterk verhaal.

In 2020 hebben colleges en raden uit de regio Brabant-Noordoost ingestemd met de nieuwe regionale strategische agenda ‘richting 2030’ en met het verlengen van de samenwerking op basis van het convenant 'regionale samenwerking Regio Brabant-Noordoost 2021-2024'. In 2023 is de prioritering van de Samenwerkingsagenda bepaald dat verder in 2024 is uitgewerkt in concrete werkplannen.
Vanuit de samenwerking RNOB worden tevens de Stichting AgriFood Capital (de economische ontwikkelingsmaatschappij gericht op een sterke agrifood sector) gefinancierd.

Financieel
De financiële bijdrage is gelieerd aan het inwoneraantal. Voor de bijdrage is het inwoneraantal op 1-1-2024 bepalend en volgens het CBS telde de gemeente Oss toen 94 634 inwoners en daarmee is de bijdrage voor 2025 € 283.902. In 2024 was onze bijdrage € 283.311. Vanuit deze bijdrage wordt ook de bijdrage aan Agrifood Capital betaald. De bijdrage voor Brabant-Noordoost Werkt wordt, vanwege het nieuwe convenant voortaan afzonderlijk bepaald en vormt een zelfstandig onderdeel van de samenwerking.

Paragraaf grondbeleid

Inleiding

Deze paragraaf beschrijft op hoofdlijnen het grondbeleid, de resultaten en financiële prognose waaronder de winstnemingen de risico's en het daarbij behorende weerstandsvermogen van het grondbedrijf. Parallel aan deze paragraaf grondbeleid hebben we ook het Najaarsbericht grondbedrijf 2024 opgesteld. Dit uitgebreide document kijkt vooruit naar 2025 en verder en behandelt meer onderwerpen dan de verplichte elementen uit het Besluit begroting en verantwoording alsmede op een hoger detailniveau. Voor meer informatie over het grondbedrijf en de grondcomplexen dan hieronder opgenomen, verwijzen we naar het separate Najaarsbericht en de daarbij vertrouwelijk ter inzage gelegde projectbladen en reservestaat.

1. Visie op het grondbeleid

1.1 Beleid

Grondbeleid

De gemeente Oss heeft de ambitie om verder te groeien naar een complete stad waarin werken, wonen en recreëren in balans zijn. Hiertoe is de ambitie om in de periode 2020 – 2040 ongeveer 8.500 nieuwe woningen toe te voegen aan de voorraad. Ongeveer 900 woningen hiervan vinden plaats binnen actieve grondexploitaties van het grondbedrijf. De toekomstige complexen (IMVA's) leveren een substantiële bijdrage van ruim 3.850 woningen.

Om de ambities op het gebied van woningbouw te realiseren, wordt door de gemeente zowel aan inbreidings- als uitbreidingslocaties gewerkt. Om deze woningbouwopgave te realiseren, voert de gemeente een zogenaamd dynamisch grondbeleid. Onderdeel daarvan is de optie van actief grondbeleid, waarbij de regie voor de ontwikkeling van locaties bij ons als gemeente ligt. Het eigendom van de betrokken gronden ligt of komt naar ons. Hierdoor heeft de gemeente meer of zelfs volledige regie over het resultaat, programma, ruimtelijke kwaliteit, grondprijzen en tempo van de uitbreiding. Hiervoor is het van belang dat de gemeente de middelen heeft om een actief aankoopbeleid te voeren. Om dit beleid te kunnen realiseren zijn binnen het grondbedrijf reserves aanwezig. Deze reserves dekken de eventuele tekorten en risico's af, mits aan een bepaald minimum voldaan wordt.

Deze actieve grondpolitiek heeft in het verleden niet alleen maatschappelijke meerwaarde, maar ook financiële meerwaarde opgeleverd. Winsten uit projecten zijn opgespaard in reserves om op een later moment te (her)investeren in de gemeente. Deze investeringen zijn het aankopen van grondposities en vastgoed alsmede financiering van infrastructuur en maatschappelijke (bouw)ontwikkelingen. Niettemin sluit dynamisch grondbeleid het faciliteren van projecten van derden niet uit. Ook de projecten van ontwikkelaars leveren een substantiële bijdrage aan de woningvoorraad van Oss.

2. Financiële positie

2.1 Projectenportefeuille

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de verschillende actieve complexen binnen het grondbedrijf per begin 2025. Dit is inclusief drie voormalige IMVA's die in 2024 op moment van schrijven geactiveerd zijn of worden. Daarnaast zijn er nog de IMVA's die naar verwachting in de toekomst worden geopend, deze vormen momenteel nog een voorbereidingskrediet.

	6320010 Herstructureringsplannen	Eindjaar	6820000 Woningbouwcomplexen	Eindjaar	6320000 Industrieterreinen	Eindjaar
BIE	80120 Koomstraat Begijnenstraat	2025	80310 Piekenhoef	2025	80630 Vorstengrafdonk	2025
	80140 Elzeneindlocatie Slowcare	2024	80330 Wilgendaal 2 Herpen	2025	80720 Crematorium Oss	2025
	80190 Centrumplan Berghem	2025	80520 Horzak-Noord	2024		
	80200 Talentencampus	2025	80530 Oijense Zij Noord	2025		
	80230 Groenstraat Haren	2026	80550 Sportvelden Macharen	2030		
	80260 Walkwartier	2024	80590 Restant complexen			
	80290 Winkelcentrum De Ruwert	2026	81400 Lith Oost	2024		
	80430 Herontwikkeling Kapelaan Nausstraat	2025	81420 Liesdaal 2 en 3	2033		
	80440 Voormalig Belastingkantoor	2027	82340 Den Herd Geffen	2026		
	81120 Centrumplan Lith	2026	82350 Leiweg 3 Geffen	2027		
	81140 Dorpsplan Oijen	2024	82360 Heesterseweg Geffen	2027		
	81150 Hooghuis Ravenstein	2027	82370 Uitbreiding t'Veld Geffen	2029		

	6810090 IMVA - Herstructurering	6810090 IMVA - Woningbouw
IMVA	80130 Marsna Casella	80540 Klein Amsteleind (het Brand Oss)
	80460 Gebiedsontwikkeling Raadhuislaan zuid	80560 Groot Amsteleind (Oss west)
	81160 Vidi Reo	81460 Stationskwartier Ravenstein

Naar verwachting zullen in 2025 drie of vier IMVA's via een raadsbesluit tot actieve grex (BIE) worden omgevormd. Hiervoor wordt separate besluitvorming voorgelegd.

2.2 Verkopen

2.2.1. Woningbouw

Onderstaande tabel geeft inzicht in de toekomstige uitgifte van kavels of appartementen. Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen de actieve exploitaties en de nog te openen complexen conform de verdeling zoals omschreven in paragraaf 2.1. Voor de eerste categorie wordt ook teruggekeken. Zichtbaar is dat afgezien van de recent geactiveeerde exploitaties de actieve exploitaties langzaam opdrogen. In totaliteit zijn nog ruim 800 woningen voorzien vanaf 2025. De IMVA's daarentegen gaan in de toekomst een relatief veel grotere bijdrage aan de woningvoorraad doen, omdat hier enkele omvangrijke exploitaties tussen zitten. Dit beloopt bijna 4.000 woningen. Let wel, in de laatste kolom (2028 en verder) zijn alle aantallen bij elkaar opgeteld tot en met het laatste jaar dat een exploitatie naar verwachting actief is. Andere opmerking hierbij verdient wel dat de IMVA's nog aan veranderingen onderhevig zijn en afhankelijk zijn van toekomstige politieke besluitvorming en omstandigheden.

Lopende grondexploitaties	2023	2024	2025	2026	2027	2028 en verder
80120 Koornstraat Begijnenstraat			108			
80140 Elzeneind Slowcare		25				
80190 Centrumplan Berghem						
80200 Talentencampus Oss	74		91			
80230 Groenstraat Haren			7			
80260 Wal Kwartier Oss						
80310 Piekenhoef						
80330 Wilgendaal 2-4	52	5				
80430 Herontwikkeling Kapelaan Nausstraat		21				
80440 Voormalig Belastingkantoor			198			
80520 Horzak- Noord		2				
80530 Oijense Zij Noord		1	1			
80550 Sportvelden Macharen				36	2	21
80590 Restcomplex woningbouw						
81120 Centrumplan Lith		10				
81140 Dorpshart Oijen						
81150 Hooghuis Ravenstein			25			
81400 Lith Oost						
81420 Liesdaal 2 en 3		27	30	0	0	7
82340 Den Herd Geffen			5			
82350 Leiweg 3 Geffen				6		
82360 Heesterseweg Geffen				8		
82370 Uitbreiding 't Veld Geffen			40	101	35	107
Gronduitgifte in aantal kavels	126	91	505	151	37	135

IMVA	2024	2025	2026	2027	2028 en verder
80130 Marsna Casella			3	3	3
80460 Gebiedsontwikkeling Raadhuislaan zuid			201	215	96
80540 Klein Amsteleind			150	200	400
80560 Groot Amsteleind					2.250
81160 Vidi Reo			7		
81460 Stationskwartier Ravenstein			50	50	230
Gronduitgifte in aantal kavels	0	0	411	468	2.979

2.2.2. Bedrijventerreinen

In de onderstaande tabel geven we in vierkante meters inzicht in het verloop van de totale uitgifte van bouwgrond voor bedrijven in Oss voor de komende jaren inclusief een terugblik. Zichtbaar is dat deze posities volledig opdrogen en er is op dit moment nog geen concreet zicht op nieuwe locaties. Binnen twee jaar kan het restant aan industriecomplexen worden afgesloten. Een uitzondering is Heesch-West, welke als gemeenschappelijke regeling met 's-Hertogenbosch en Bernheze hier niet wordt meegenomen. Heesch-West is daarom verder gedeeltelijk onderdeel van de financiële verslaglegging in deze paragraaf.

Industrieterreinen	2023	2024	2025	2026 en verder
80290 Winkelcentrum De Ruwert		1.922		
80310 Piekenhoef		3.000		
80630 Vorstengrafdonk		31.737	14.780	
80720 Crematorium Oss			6.045	
Gronduitgifte in m2	0	36.659	20.825	0

2.3 Winst- en verliesnemingen

2.3.1. Winstnemingen

Winstnemingen zijn verplicht en gebeuren op basis van het zogenoemde principe van "percentage of completion". Conform deze POC-methode wordt in 2025 € 6,0 miljoen aan winst binnen de positieve grondcomplexen verwacht en binnen de algemene bedrijfsreserve (ABR) gereserveerd. Vanaf 2026 verwachten we (exclusief IMVA's) nog ongeveer € 2,5 miljoen aan winst te kunnen nemen tot en met 2028. In onderstaande tabel wordt tevens rekening gehouden met € 2 miljoen winst vanaf 2029. Oijense Zij, Liesdaal, 't Veld Geffen en Vorstengrafdonk vallen hierbij bij uitstek op als substantiële bijdragers.

2.3.2. Verliesnemingen

Behalve positieve complexen beschikt de gemeente ook over negatieve exploitaties. Voor dergelijke verliezen zijn verliesvoorzieningen getroffen. Als een verlieslatend complex wordt afgesloten, dan dekken we het tekort af met die voorziening. In 2025 wordt circa € 3,9 miljoen aan verlies genomen, met name als gevolg van de activering van verlieslatende IMVA's. In de jaren daarna wordt nog € 6,4 miljoen aan verlies genomen.
In de navolgende tabel zijn de in 2024 gedane en toekomstige winst- en verliesnemingen tezamen zichtbaar, achtereenvolgens als positieve en negatieve bedragen.

	Prognose					
Projectnaam	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029 e.v.**
Herstructurering						
Centrumplan Berghem	510.000	191.257				
Centrumplan Lith			-707.195			
Elzeneindlocatie Slowcare	396.353					
Gebiedsontwikkeling winkelcentrum De Ruwert			-968.514			
Groenstraat Haren			-3.310			
Hooghuis Ravenstein				-2.396.035		
Kapelaan Nausstraat, vaststelling grex		-573.665				
Koornstraat Begijnenstraat		-441.887				
Talentencampus		-2.765.938				
Voormalig Belastingkantoor / Raadhuislaan Noord				-1.349.565		
Walkwartier	-14.190.069					
Wilgendaal 2	129.111	338.252				
Subtotaal	*-13.154.604*	*-3.251.980*	*-1.679.019*	*-3.745.600*		
Woningbouw						
Den Herd Geffen	12.795	285.641	6.819			
Dorpsplan Oijen	33.367					
Heesterseweg, Geffen		1.885	1.986	21		
Horzak Noord	339.805					
Leiweg, Geffen				-346.716		
Liesdaal 2 en 3	436.619	1.054.653	-11.084	165.021	17.613	1.367.439
Lith Oost	129.236					
Oijense Zij Noord	820.340	2.497.291				
Piekenhoef		427.623				
Restantcomplexen						
Sportvelden Macharen						-623.024
Uitbreiding 't Veld Geffen	219.420	264.923	400.394	824.543	1.076.583	625.648
Subtotaal	*1.991.582*	*4.532.017*	*398.115*	*642.869*	*1.094.196*	*1.370.063*
Industrie						
Crematorium Oss		-77.054				
Vorstengrafdonk	2.592.406	976.221				
Subtotaal	*2.592.406*	*899.167*				
Totaal	**-8.570.616**	**2.179.204**	**-1.280.904**	**-3.102.731**	**1.094.196**	**1.370.063**
Totaal winstnemingen	5.619.453	6.037.748	398.115	989.585	1.094.196	1.993.087
Totaal verliesvoorziening	-14.190.069	-3.858.544	-1.679.019	-4.092.316	-	-623.024

3. Reserves, risico's en weerstandsvermogen

3.1 Reserves en voorzieningen

In totaal beheert het Osse grondbedrijf naar verwachting voor circa € 42,6 miljoen aan reserves en voorzieningen per 1 januari 2025. Met een voorziening dekken we toekomstige verliezen en andere kosten af. Een reserve daarentegen gebruiken we om risico’s af te dekken. De verdeling in reserves en voorzieningen is zichtbaar in het navolgende cirkeldiagram. Daarin valt onder andere af te lezen dat de ABR € 3,2 miljoen bedraagt en dat er achtereenvolgens € 14,4 en € 9,8 miljoen in de reserve binnenstedelijke transformaties en voorziening exploitatieverliezen zit. In de volgende paragrafen staat voor sommige onderdelen een nadere toelichting.

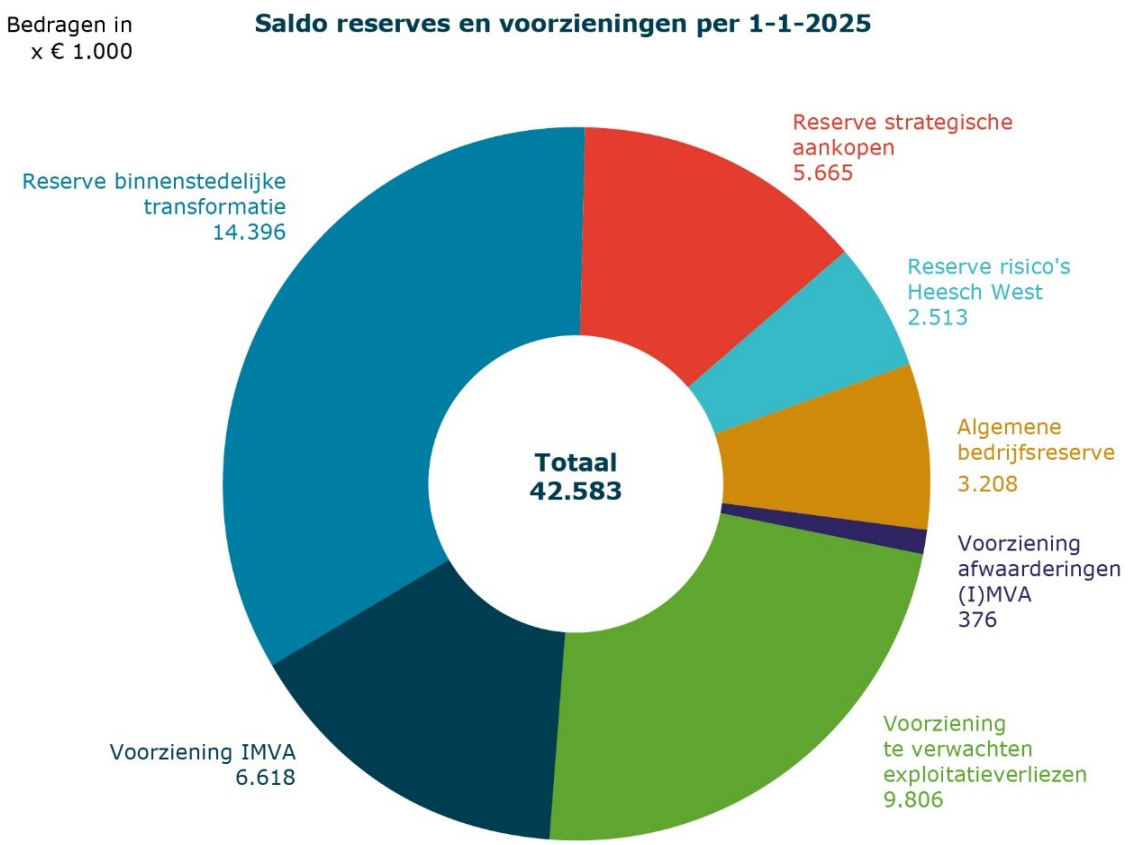

3.2. Stand van de Algemene bedrijfsreserve (ABR)

Onderstaande tabel laat de verwachte mutaties in 2025 zien. De stand van de ABR was eind 2024 nog nihil. De grafiek daaronder geeft inzicht in het verwachte verloop van de ABR. De blauwe lijn daarvan geeft de prognose van het MPG 2024 weer en de oranje lijn het vereiste weerstandsvermogen. De blauwe staven betreffen de meest actuele raming behorend bij het Najaarsbericht 2024. Op 1 januari 2025 bedraagt de stand van de ABR naar verwachting € 3,2 miljoen, zoals blijkt uit onderstaande tabel en grafiek op basis van de verwachte mutaties in 2024. Wanneer het benodigde weerstandsvermogen van € 8,1 miljoen zuiver wordt afgezet tegen de ABR, dan is er sprake van een fictief tekort van € 4,9 miljoen. De gedeeltelijke afdekking en verwerking van dit risico vindt op concernniveau plaats. Vanaf 2026 loopt het tekort van het weerstandsvermogen en de stand van de ABR veel minder uiteen.

Algemene bedrijfsreserve		Najaarsbericht 2024
Winstnemingen woningbouw	€	1.991.582
Winstnemingen herstructurering	€	1.035.464
Winstnemingen industrie	€	2.592.406
Mutatie voorziening te verwachten exploitatieverliezen	€	32.709-
Bijstelling voorziening IMVA	€	1.779.131-
Verkoop beheersgronden // verkoop verh panden // verzk.	€	403.000
Campagne "Wonen in Oss"	€	2.500-
Afronding bouwclaim overeenkomst	€	24.500-
Nota kostenverhaal		
Afdracht Bovenwijks	€	471.090-
Afdracht Netwerkvoorzieningen	€	357.141-
Rentekosten grondaankoop Het Brand	€	147.123-
Bijdrage vanuit de reserve binnenstelijke transformaties voor VM belastingkantoor	€	-
	€	**3.208.259**

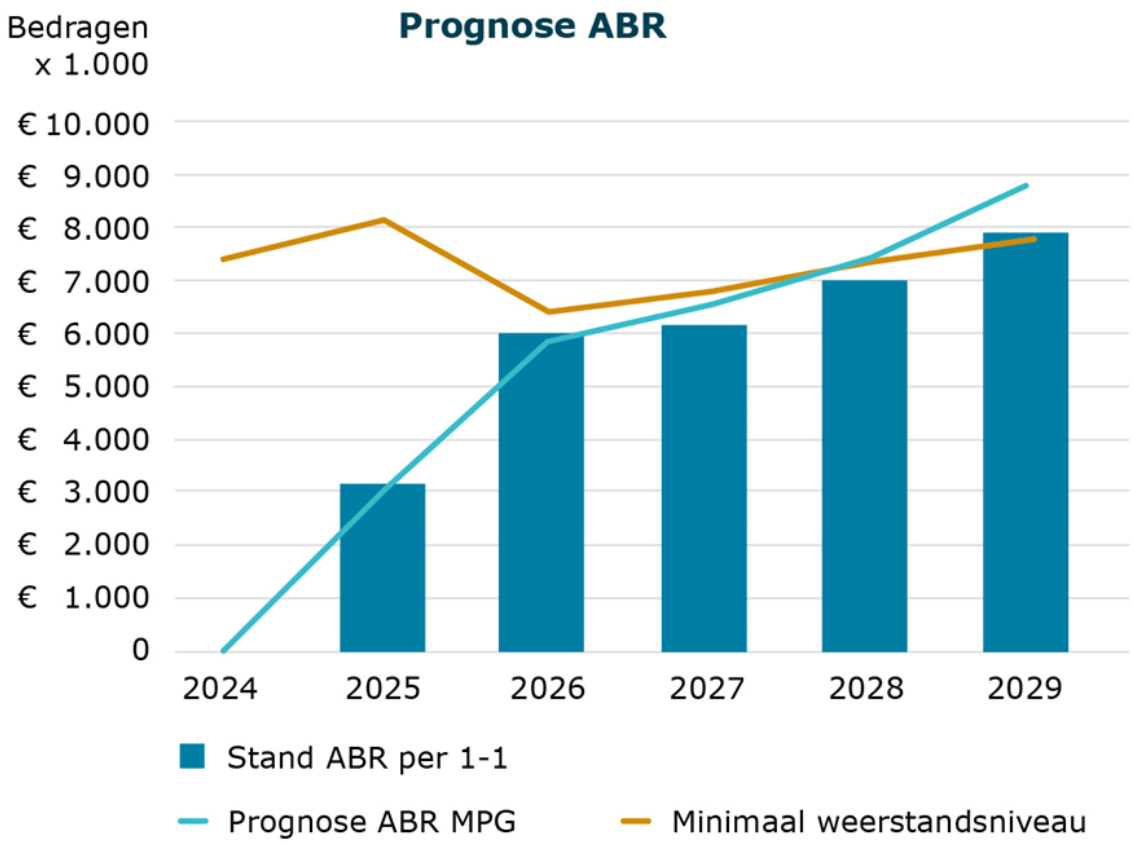

3.3. Verschillenanalyse tussen Najaarsbericht en MPG

De ABR is per 1 januari 2025 ongeveer € 1,0 ton hoger dan de prognose in het MPG 2024. De verschillen die daartoe aanleiding geven, staan in onderstaande afbeelding. In het Najaarsbericht staat voor de afwijkingen ten opzichte van het MPG 2024 een tekstuele toelichting. Belangrijkste oorzaken zijn onder meer de vrijval van de boekwaarde van vastgoedobjecten binnen de exploitatie Centrumplan Berghem, meer verkopen van beheersgronden dan gepland en winstnemingen die één jaar vertraagd zijn. Hoewel op detailniveau de verschillen uiteenlopen, sluit op totaalniveau de stand vrijwel aan bij de eerdere verwachting.

Verschil ABR - MPG 2024 versus Najaarsbericht 2024 (x € 1.000)

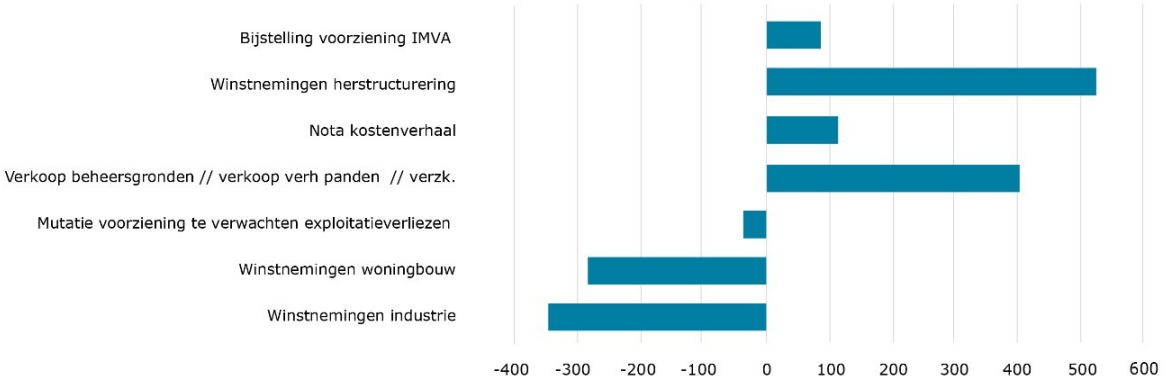

3.4. Risicoanalyse

De resultaten van de grondexploitaties zijn gebaseerd op uitgangspunten en parameters die, gelet op de huidige markt en inzichten, het meest reëel lijken voor de looptijd van het project. Deze inschattingen resulteren in een beoogd projectresultaat: de eindwaarde. Het is en blijft echter altijd een inschatting zolang een project niet is afgerond. Kansen en risico's binnen een project kunnen ervoor zorgen dat het projectresultaat in de toekomst naar boven of beneden afwijkt. Om inzicht te krijgen in de bandbreedte waarbinnen het projectresultaat zich zal gaan bevinden, voeren we een risicoanalyse uit. Dit doen we via de analyse Monte Carlo, waarvoor een softwarepakket wordt gebruikt.

In deze risicoanalyse benoemen we een aantal standaardrisico's die kunnen optreden binnen een project. Dat kunnen incidentele risico's of conjuncturele risico's zijn. Het verschil tussen het vastgestelde resultaat en het resultaat als gevolg van de risicoanalyse, dekken we zoveel mogelijk af via de Algemene bedrijfsreserve (ABR) en indien nodig overige reserves.
Naast het afdekken van risico's geeft het risicobeheer ook inzicht in wanneer er een afroming van de ABR kan plaatsvinden of juist niet. In de ABR worden namelijk winsten uit de grondexploitaties gestort en verliezen via de voorziening te verwachten exploitatieverliezen verrekend. Het verwerken van dergelijke mutaties op de prognoses binnen de ABR heet egaliseren. Het bedrag aan risico's dient in principe altijd afgedekt te kunnen worden met de ABR. Zoals eerder omschreven is de ABR voor dit doel ontoereikend in 2025. Omdat echter op concernniveau alle gemeentelijke risico's in beeld worden gebracht en het uitgangspunt is dat deze zich nooit in volle omvang voordoen, wordt de risicoafdekking als afdoende beschouwd. Hieruit kan in beginsel worden geconcludeerd dat er alsnog voldoende vermogen is om de mogelijk optredende risico's op te vangen. Als de stand van de ABR in de toekomst hoger is dan de noodzakelijke dekkingsgraad, kan het meerdere in theorie worden afgeroomd.

3.5. Weerstandsvermogen

De genoemde Monte-Carlomethode, welke in het Najaarsbericht uitgebreid wordt toegelicht, leidt tot een bepaald risicobedrag per exploitatie. Deze bedragen tellen we bij elkaar op en bedraagt € 9,9 miljoen. Dit is het risicoprofiel van alle grondexploitaties samen. In onderstaande afbeelding is dit bedrag opgedeeld in categorieën. De risico's bij de woningbouwcomplexen en herstructureringsplannen zijn bij voorliggend Najaarsbericht hoger ingeschat dan bij het MPG en bij industrieterreinen lager. Dit hangt grotendeels samen met activeringen en afsluitingen van exploitaties.

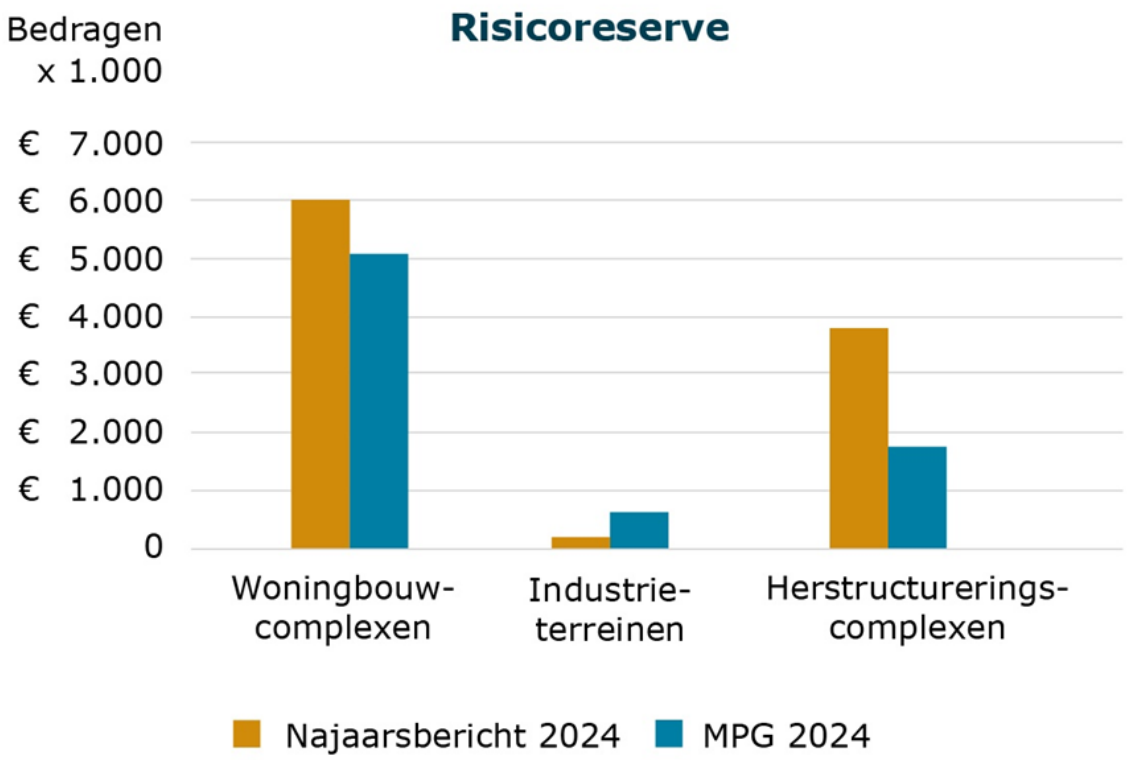

De ABR moet van voldoende omvang zijn om alle risico's af te dekken. We dekken echter niet het gehele bedrag van € 9,9 miljoen aan risico's af. Hierbij maken we onderscheid tussen projecten met een tekort en winstgevende projecten.

Projecten met een tekort: als het risico zich voordoet, resulteert dit in een extra verliesneming ten laste van de ABR. Verliezen moeten namelijk direct genomen worden en binnen het project is immers geen positief saldo voorhanden ter dekking. Het risicoprofiel van alle verliesgevende projecten is circa € 5,5 miljoen en wordt meegenomen in de minimale omvang van het weerstandsvermogen.

Projecten met winst: Als het risico zich voordoet, sluit het complex in de toekomst met een lagere winstneming af. In beginsel heeft het project in een bepaalde mate ruimte om de tegenvallers op te vangen tot en met de hoogte van de positieve eindwaarde. Voor de winstgevende projecten geldt een risicoprofiel van € 4,4 miljoen. De blootstelling aan de risico's is echter minder. Een deel van de winst moet nog worden genomen en kan dus een deel van de risico's opvangen binnen de jaarschijf. Echter is een deel van de winsten al genomen, dus daar bestaat een kans op terugboeken. Dit deel bedraagt € 2,6 miljoen en wordt eveneens meegenomen in de minimale omvang van het weerstandsvermogen.

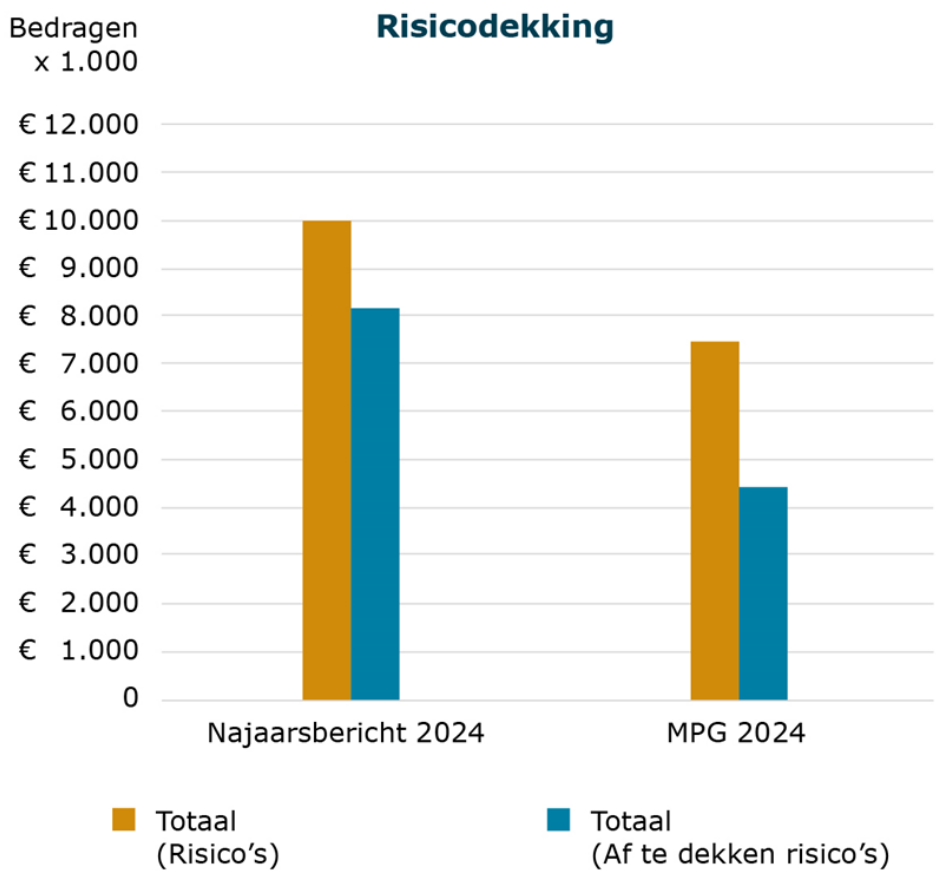

Per begin 2025 is de minimale omvang van de ABR dan ook bepaald op € 8,1 miljoen, gebaseerd op de optelsom van € 5,5 en € 2,6 miljoen.

3.6. Reserves

Het verloop van de reserves is een weerspiegeling van geactualiseerde prognoses. Het hierna staande staafdiagram geeft het verloop van de reserves van het grondbedrijf weer op basis van die actualisaties, waarbij per staaf de reserves bij elkaar zijn opgeteld. In het Najaarsbericht staat een uitgebreide beschrijving per reserve. De gehele staaf betreft een optelling van de reservecapaciteit. De gele lijn betreft het minimaal vereiste weerstandsvermogen van de ABR. Dit bedrag van € 8,1 miljoen per 2025 is zoals hiervoor benoemd minimaal nodig om alle risico's af te dekken. De totaalstanden voor de jaren 2025 tot en met 2029 zijn een inschatting.

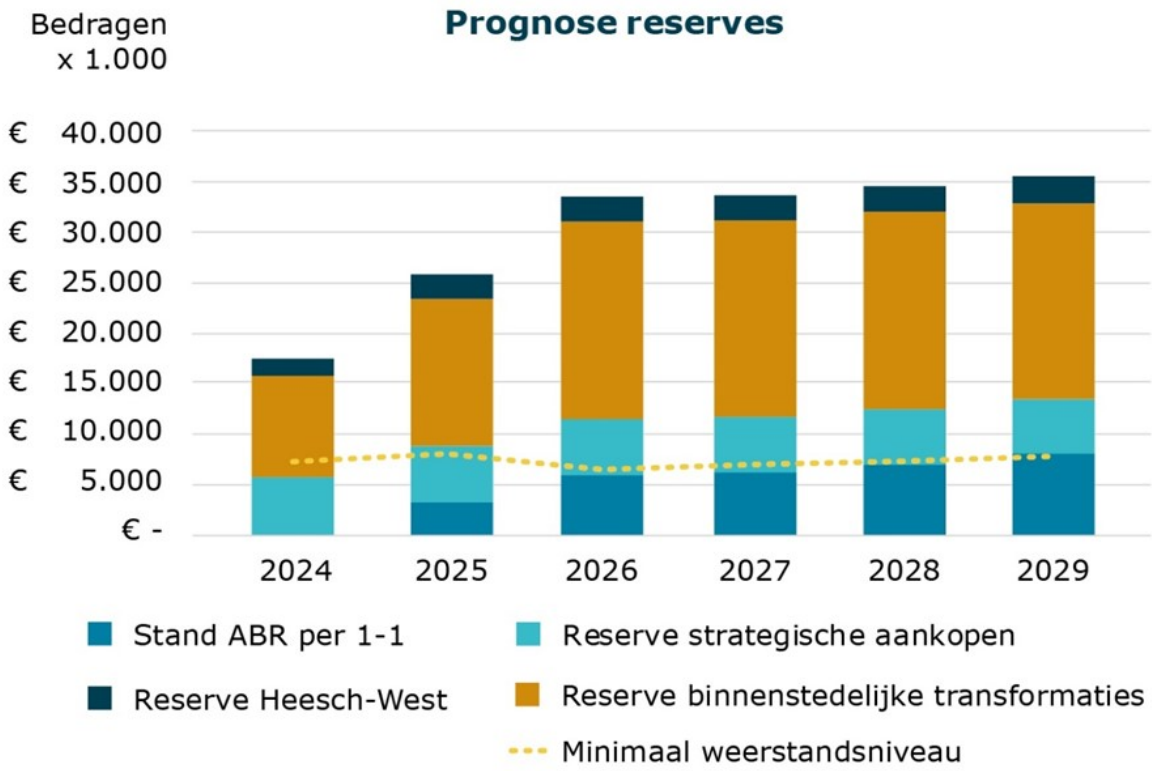

3.7 Voorzieningen

Het onderstaande staafdiagram geeft het verloop van de voorzieningen van het grondbedrijf weer. De beginstand van 2025 en verder betreft in een inschatting. Daar waar reserves een raadsbevoegdheid zijn, zijn voorzieningen een collegebevoegdheid. Evenals voor de reserves verwijzen wij naar het Najaarsbericht voor een verklarende beschrijving van de voorzieningen. Het verloop van de voorzieningen is ook hier een weerspiegeling van geactualiseerde prognoses en risicoanalyse.

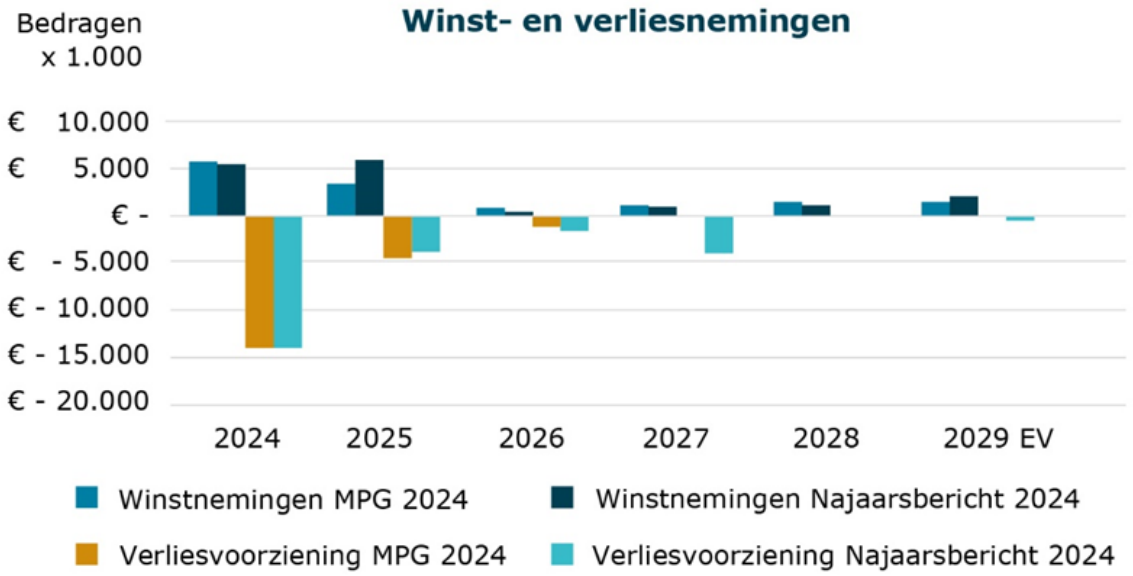

3.7. Geïnvesteerd vermogen/boekwaarde

De totale boekwaarde (saldo van uitgaven en inkomsten) per 1 januari 2025 is naar verwachting € 9,6 miljoen. Dit is een daling van € 11,6 miljoen ten opzichte van het jaar ervoor en komt voort uit de verliesneming Walkwartier en verkopen die de kosten overstijgen. De boekwaarde van de beheersgronden, bedrijventerrein

Heesch-West en de IMVA's maakt van het genoemde cijfer en onderstaande tabel geen onderdeel uit. Wel worden deze bij het MPG 2025 opgenomen.

Boekwaarde Bouwgrond in exploitatie (BIE)		1 januari 2024	mutatie 2024	1 januari 2025
	Herstructureringsplannen			
80120	Koornstraat	574.941	213.390	788.331
80140	Elzeneind-Slowcare	-1.375	1.375	
80190	Centrumplan Berghem	-2.148.231	1.189.373	-958.858
80200	Talentencampus Oss	311.682	207.668	519.350
80230	Groenstraat Haren	315.522	52.314	367.836
80260	GREX Wal Kwartier	13.526.280	-13.526.280	
80290	De Ruwert	361.916	-301.898	60.018
80430	Kapelaan Nausstraat	1.365.653	-1.095.964	269.689
80440	Voormalig Belastingkantoor	969.873	1.188.898	2.158.771
81120	Centrumplan Lith	970.467	-645.177	325.290
81140	Dorpsplan Oijen	-27.464	27.464	
81150	Hooghuis Ravenstein	164.042	2.278.827	2.442.869
	subtotaal	*16.383.306*	*-10.410.010*	*5.973.296*
	Woningbouwcomplexen			
80310	Piekenhoef	430.758	-666.933	-236.175
80330	Wilgendaal 2-4	-2.176.672	357.628	-1.819.044
80520	Horzak- Noord	-2.912	2.912	
80530	Oijense Zij	-8.809.152	1.752.628	-7.056.524
80550	Sportvelden Macheren	451.428	577.472	1.028.900
80590	Restcomplex woningbouw			
81400	Lith Oost	-246.524	246.524	
81420	Liesdaal 2 en 3	1.664.812	-299.446	1.365.366
82340	Den Herd Geffen	197.206	173.880	371.086
82350	Leiweg 3 Geffen	987.689	27.077	1.014.766
82360	Heesterseweg Geffen	1.705.311	43.424	1.748.735
82370	't Veld Geffen	5.023.547	-379.304	4.644.243
	subtotaal	*-774.510*	*1.835.862*	*1.061.352*
	Industrieterreinen			
80630	Vorstengrafdonk	4.758.573	-3.020.051	1.738.522
80720	Crematorium Oss	755.190	35.190	790.380
	subtotaal	*5.513.763*	*-2.984.861*	*2.528.902*
Totaal		21.122.559	-11.559.009	9.563.550

Paragraaf lokale heffingen

1. Algemene ontwikkeling

Het COELO onderzoekt jaarlijks de lastendruk met betrekking tot de gemeentelijke belastingen en heffingen. Het gaat om belastingen en heffingen die tot woonlasten voor gebruikers van woningen leiden (OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing).

In het volgende overzicht hebben we de cijfers uit de COELO-atlas 2024 opgenomen.
De uitgangspunten daarbij zijn:

- Voor Oss is de gemiddelde WOZ-waarde koopwoning € 434.887 (stijging t.o.v. 2023 met 4,8%)
- De landelijk gemiddelde WOZ-waarde koopwoning is € 484.000
- Het tarief voor de afvalstoffenheffing is gebaseerd op een tarief gebaseerd op een container van 140 liter voor restafval in combinatie met een container van 140 liter voor GFT-afval. Het tarief voor 17-18 keer ledigen in 2024 is dan € 329,17. Het COELO gaat ervan uit dat een gemiddeld gezin de container 10,3 keer buiten zet en dus een korting achteraf ontvangt van € 37,50
- Het tarief voor de rioolheffing bestaat uit het eigenaarstarief plus het gebruikerstarief van een woning

Op basis van de cijfers 2024 ziet het overzicht voor Oss er als volgt uit:

lastendruk	**2023**		**2024**	
standaardwoning	**Oss**	**Landelijk**	**Oss**	**Landelijk**
Onroerende zaakbelastingen	€ 380	€ 403	€ 403	€ 423
Afvalstoffenheffing	€ 276	€ 329	€ 292	€ 346
Rioolheffing	€ 178	€ 213	€ 178	€ 225
Totaal	**€ 834**	**€ 945**	**€ 873**	**€ 994**

Uit deze cijfers blijkt dat de lastendruk in Oss in 2024 € 121 onder het werkelijke landelijk gemiddelde ligt. In 2023 was dit € 111.

2. Uitgangspunten tarieven

Het is ons beleid om de Osse lastendruk minimaal € 22,50 onder het landelijk gemiddelde te houden. Voor het landelijk gemiddelde gaan we uit van de cijfers van het COELO.

Onze uitgangspunten voor de tarieven in 2025 zijn:

- We verhogen de OZB in 2025 met 13,3%. Deze bestaat uit:
    - verwachte inflatie 2025 vanuit het CPB: 3,3%
    - extra verhoging: 10%.
- De tarieven voor de afvalstoffenheffing verhogen we voor 2025 met € 31.
- We verhogen de rioolheffing niet.

Afhankelijk van landelijke ontwikkelingen verwachten we dat de lokale lastendruk onder het landelijke gemiddelde blijft. Het exacte bedrag kunnen we pas bepalen nadat bekend is hoe andere gemeente stijgen in lastendruk in 2025.
In het vervolg van deze paragraaf gaan we uit van deze uitgangspunten voor de tarieven. De definitieve voorstellen voor de tarieven behandelt de gemeenteraad in december 2024 bij het vaststellen van de belastingverordeningen.

Uitgangspunten kostentoerekening aan heffingen en leges

Alle kosten, die direct toegerekend kunnen worden aan heffingen en leges, komen ten laste van deze producten. Voor indirecte kosten, ook wel overhead genoemd, is dit niet mogelijk. Deze indirecte kosten bestaan onder andere uit kosten voor ICT, huisvesting, inkoop en financiën. Deze kosten begroten we volgens de verslagleggingsvoorschriften (BBV) centraal in programma 9. Besturen in verandering van tijden. Voor het berekenen van tarieven brengen we een deel van de indirecte kosten ten laste van de tarieven. Dit doen we met een opslag van de overhead als percentage op de directe loonkosten. Dit is voor 2024 61% (voor buitendienstmedewerkers hanteren we een lager percentage 30%). Voor de heffingen zien we het onderdeel BTW ook als kosten (passend binnen wettelijke kaders en de BBV). Deze rekenen we daarom door in de tarieven.

Kostendekkendheid heffingen

In de volgende tabel laten we zien voor welk percentage de tarieven voor de afvalstoffenheffing en rioolheffing kostendekkend zijn.

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Afvalstoffenheffing	Rioolheffing
Netto kosten	13.588	7.274
Overhead	1.914	820
BTW	1.200	1.101
Totale kosten	**16.702**	**9.195**
Totale opbrengsten heffing	**16.302**	**9.058**
Kostendekkendheid exclusief reserve	**98%**	**99%**
Kostendekkendheid inclusief reserve	**100%**	**100%**

Kostendekkendheid leges

In de volgende tabel laten we de kostendekkendheid van de leges zien. Deze kostendekkendheid is gebaseerd op de uitgangspunten die we hiervoor beschreven hebben.

Omschrijving	Kostendekkendheid
Legesverordening Titel 1	
Geboorten, huwelijken en overlijden	41,50%
Gemeentelijke basisadministratie	5,51%
Reisdocumenten	81,95%
Rijbewijzen	64,51%
Legesverordening Titel 2	
Omgevingsvergunningen	62,42%
Legesverordening Titel 3	
APV en bijzondere wetten	5,62%
Marktgelden	81%
Overige leges	
Begraven	43%

Binnen de legesverordening onderscheiden we zogenaamde titels. De mate van kostendekkendheid bekijken we op het niveau van deze titels. Binnen deze titels kan sprake zijn van zogenaamde kruissubsidiëring, bijvoorbeeld grote bouwwerken zijn relatief goedkoper dan kleinere bouwwerken.

3. Prognose lastendruk 2025

In de volgende tabel is een overzicht opgenomen van de te verwachte belastingdruk voor 2025.

Lastendruk standaardwoning 2025	**Oss prognose**
Onroerende zaakbelastingen (+ 13,3%)	€ 457
Afvalstoffenheffing	€ 323
Rioolheffing	€ 178
Totaal	**€ 958**

We verwachten dat de gemiddelde lastendruk in 2025 stijgt met € 85 ten opzichte van 2024.

4. Kwijtschelding

De in de wet geboden ruimte om het kwijtscheldingsbeleid vorm te geven gebruiken we maximaal, wat betekent dat de kwijtscheldingsnorm op 100% ligt. Kwijtschelding kennen we voor de volgende belastingen toe:

- Onroerende zaakbelastingen (na de afschaffing van het gebruikersdeel van de OZB op woningen komt deze vorm van kwijtschelding nog slechts een enkele keer voor)
- Rioolheffing
- Afvalstoffenheffing
- Hondenbelasting

Kwijtscheldingsverzoeken per heffingsjaar	**2023**	**2024 prognose**
Meerjarige kwijtschelding	1.071	1.345
Incidentele verzoeken	1.561	1.003
Totaal	**2.632**	**2.348**

5. Overzicht belangrijkste belastingen en heffingen

	Opm.	Tarief 2024	Begrote opbrengsten 2024	Tarief 2025	Begrote opbrengsten 2025
Onroerende zaakbelastingen					
- gebruikers niet-woningen	1	0,2236	€ 4.279.000	-	€ 4.866.000
- eigenaren woningen	1	0,0927	€ 14.258.000	-	€ 16.296.000
- eigenaren niet-woningen	1	0,2666	€ 5.772.000	-	€ 6.560.000
Afvalstoffenheffing	2	€ 292	€ 12.038.000	€ 323	€ 13.435.000
Rioolheffing					
- woningen	3	€ 178,32	€ 7.334.000	€ 178,32	€7.365.000
- niet-woningen	4	€ 178,32	€ 1.632.000	€ 178,32	€ 1.643.000
Hondenbelasting	5	€ 55,80	€ 550.000	€ 55,80	€ 550.000
(Water)toeristenbelasting	6	€ 1,10	€ 320.000	€ 1,10	€ 320.000

1. De tarieven voor 2025 volgen. Deze worden vastgesteld via een apart raadsvoorstel in december 2024.
2. Het tarief is gebaseerd op het hebben van een grijze container met een inhoud van 140 liter en een groene container met een inhoud van 140 liter met het aantal ledigingen van 10,3 (Coelo) per jaar.
3. Het tarief van € 178,32 is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:
   a. € 148,56 voor een eigenaar van een woning
   b. € 29,76 voor de gebruiker (tot 125 m3).
4. Voor kavels tot 1.000 m2 is het tarief voor niet-woningen gelijk aan het tarief van woningen. Bij een grotere kavel geldt een opslag op het basistarief.
5. Het tarief is gebaseerd op het tarief voor de 1e hond.
6. Het tarief voor toeristenbelasting is € 1,10 per overnachting. Het tarief voor watertoeristenbelasting is € 1,10 per persoon per etmaal, waarbij een factor voor de lengte van het vaartuig wordt toegepast.

Paragraaf bedrijfsvoering

Inleiding

In deze paragraaf lichten we een aantal onderdelen toe. Het gaat om een aantal onderwerpen die we toe moeten lichten in de programmabegroting en in de jaarrekening. We staan hier in deze paragraaf wat uitgebreider bij stil dan in het programma 9. Besturen in verandering van tijden.
Het gaat om:

- De rechtmatigheidsverantwoording
- Privacy
- Informatieveiligheid
- Wet open overheid

Voor de andere actuele ontwikkelingen op het gebied van de bedrijfsvoering verwijzen we naar programma 9. Besturen in verandering van tijden.

Rechtmatigheidsverantwoording

In deze paragraaf zullen we op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met de raad, informatie opnemen over de financiële rechtmatigheid.

Met ingangsdatum 1 januari 2023 heeft een wetswijziging plaatsgevonden met als gevolg dat het college de rechtmatigheidsverantwoording opneemt in de jaarstukken en verantwoording aflegt over eventuele geconstateerde onrechtmatigheden. De rechtmatigheidsverantwoording houdt in dat het college verantwoording aflegt over hoe zij omgaat met geld en of dit op een juiste manier gebeurt. Tot en met het boekjaar 2022 werd hierover gerapporteerd door de accountant, per het verslagjaar 2023 laat het college zien dat zij zich aan de wet- en regelgeving houdt bij het uitvoeren van haar taken en verantwoordelijkheden. Dit is belangrijk om het vertrouwen van burgers en andere belanghebbenden te behouden en te versterken. Door middel van een rechtmatigheidsverantwoording zal het college verantwoording afleggen aan de gemeenteraad en andere toezichthouders over hoe zij haar middelen gebruikt en beheert. De accountant verstrekt dus geen rechtmatigheidsoordeel meer in de controleverklaring, maar beperkt zich tot het getrouwheidsoordeel. Dit houdt in dat de accountant wel moet vaststellen dat de opgenomen rechtmatigheidsverantwoording getrouw is verantwoord in de jaarstukken.

Eventuele afwijkingen op rechtmatigheid groter dan € 100.000 en die betrekking hebben op het begrotingscriterium, voorwaardencriterium en het criterium voor het voorkomen van misbruik en oneigenlijk gebruik zullen we in deze paragraaf opnemen. Daarbij gaat het in het kort om:

- Het begrotingscriterium: vallen de lasten binnen de begroting (incl. wijzigingen) zoals deze door de gemeenteraad is goedgekeurd. Hierbij gaan we uit (conform de kadernota rechtmatigheid) dat het overschrijden van de begroting (op programmaniveau) en van investeringen altijd onrechtmatig is, maar niet in alle gevallen hoeft te worden meegewogen in het oordeel. Dit laatste is het geval als:
    - Kostenoverschrijdingen worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten.
    - Kostenoverschrijdingen passen binnen het beleid.
    - Kostenoverschrijdingen het gevolg zijn van openeinderegelingen.
- Het voorwaardencriterium: alle financiële beheershandelingen zijn verricht in overeenstemming met (externe en interne) wet- en regelgeving. Belangrijk onderdeel daarbij is of we als gemeente voldoen aan inkoop en aanbestedingsbeleid (norm voor Europese aanbestedingen).
- Het misbruik & oneigenlijk gebruik (M&O) criterium: het college heeft voldoende waarborgen genomen om te voorkomen dat als gevolg van misbruik of oneigenlijk gebruik van wet- en regelgeving ten onrechte overheidssubsidies of -uitkeringen is verleend of een te laag dan wel geen bedrag aan heffingen aan de gemeente is betaald.

Van de afwijkingen (rechtmatigheidsfouten en onduidelijkheden qua rechtmatigheid) die niet in overeenstemming zijn met de door de gemeenteraad vastgestelde richtlijnen zullen we beschrijven welke actie zijn of worden ondernomen om eventueel vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen. Dit betreffen bijvoorbeeld afwijkingen op gemeentelijke verordeningen of relevante wet- en regelgeving.

Privacy

We zien als gemeente de snelle ontwikkeling wat betreft de inzet van kunstmatige intelligentie en robotisering van processen. En de toenemende kansen om de data die we beheren zo in te zetten dat we hiermee beter beleid kunnen maken en betere dienstverlening kunnen bieden aan onze inwoners en ondernemers. Inspelen op deze kansen vraagt van ons wel een groeiend besef van verantwoordelijkheid voor het beheer en gebruik van deze gegevens.
Gelijktijdig hebben we te maken met de stevige inrichtingseisen die als gevolg van de (Europese) digitaliseringsagenda op onze organisatie afkomen. Privacy en gegevensbescherming zullen, als gevolg van deze ontwikkelingen, in toenemende mate om kennis en capaciteit vragen. Zowel nu als ook in de komende jaren. Daarom is het belangrijk om ervoor te zorgen dat we klaar te zijn voor de nu al bekende ontwikkelingen in Europese wet- en regelgeving. Een versterking van de samenwerking tussen de verschillende informatiespecialisaties -gegevensbescherming, informatiebeveiliging en informatiebeheer- is daarbij noodzakelijk.

Het afgelopen jaar hebben we fors geïnvesteerd in het verder op orde brengen van de privacy huishouding van onze organisatie. Deze investering heeft concreet bijgedragen aan het vergroten van de privacy volwassenheid binnen onze gemeente. We zijn er echter nog niet. Voor de periode 2025-2028 hebben we nog de nodige doelen te behalen om gegevensbescherming duurzaam te integreren in de organisatie.

Voor privacy- en gegevensbescherming betekent deze ontwikkeling het volgende voor onze prioritering voor de komende jaren:

1. Het aansluiten bij de landelijk ontwikkelde borgingsmethodiek om onze ontwikkeling in privacy volwassenheid beter inzichtelijk-, meetbaar en aantoonbaar te maken.
2. Het evalueren, aanvullen en actualiseren van gemeentelijk beleid, procedures en werkwijzen.
3. Het actualiseren van de gemeentelijke website om effectiever te voldoen aan onze transparantieverplichtingen.
4. Het verder uitbouwen van de samenwerking tussen gegevensbescherming, informatiebeveiliging en informatiebeheer.
5. Het opstellen van een vorm om gegevensbescherming actief op te nemen in de PDCA-cyclus.
6. Het door-ontwikkelen van gegevensbescherming als regulier onderdeel van kwaliteitszorg binnen gemeentelijke processen.

Informatiebeveiliging

We begrijpen hoe belangrijk het is om de informatie van onze inwoners, ondernemers en partners goed te beschermen. Vertrouwen in een betrouwbare overheid is cruciaal, vooral nu digitale veiligheid steeds belangrijker wordt.

Hoewel we technisch al veel hebben bereikt, is verdere verbetering nodig om de basis van informatiebeveiliging te versterken. De ENSIA-rapportage 2023 en het recente ‘Dreigingsbeeld Nederlandse Gemeenten 2023-2024’ tonen aan dat extra maatregelen noodzakelijk zijn. Gemeenten worden steeds vaker doelwit van cyberaanvallen zoals ransomware en phishing, wat de urgentie van sterke beveiligingsmaatregelen onderstreept. We kampen bovendien met een groeiende achterstand in beveiligingsmaatregelen, wat het waarborgen van de veiligheid van systemen en gegevens bemoeilijkt. Ondanks voortdurende inspanningen om deze achterstand te verkleinen, maken veranderende regelgeving en nieuwe richtlijnen dit steeds uitdagender.

Om aan de vereisten van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en de NIS2-richtlijn te voldoen, is een uitbreiding van 2,5 fte noodzakelijk. Dit stelt ons in staat om de achterstand in te halen en voorbereid te zijn op toekomstige uitdagingen.

Belangrijkste aandachtspunten:
Plan van aanpak NIS2-richtlijn: opstellen van een plan van aanpak om te voldoen aan zorg- en meldplicht, en om Oss voor te bereiden op intensievere controles.

- Procesautomatisering (PA) of Operational Technology (OT): versterken van de beveiliging van operationele systemen, zoals camera's en verkeerslichten.
- Bedrijfscontinuïteitsbeheer: ontwikkelen en regelmatig bijwerken van bedrijfscontinuïteitsplannen om de continuïteit van kritieke processen te waarborgen.
- Leveranciersmanagement: beheersen van risico's door beter beveiligingsbeheer bij leveranciersmanagement.
- Bewustwording: uitrollen van een bewustwordingsprogramma en integratie van informatiebeveiliging in het onboarding-proces.
- Informatiebeveiligingsmanagementsysteem (ISMS): implementatie van een ISMS om risico's te evalueren en beveiligingsmaatregelen te optimaliseren.
- Toezicht en verantwoording: opzetten van een robuust toezichtsysteem om te voldoen aan verantwoordingseisen en toekomstige audits te doorstaan.

Met deze maatregelen zetten we belangrijke stappen om onze informatiebeveiliging te versterken en te voldoen aan de toekomstige eisen. Bovendien versterken we zo onze rol als betrouwbare overheid.

Wet open overheid

De Wet open overheid (Woo) regelt het recht op informatie over alles wat de overheid doet. Het is de opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). Naast verbetering van de informatiehuishouding van de overheid beoogt de Woo de toegang tot overheidsinformatie voor iedereen te vergroten door de actieve openbaarmaking te bevorderen. Dit betekent dat de overheid uit zichzelf de wettelijk aangewezen categorieën documenten pro-actief openbaar moet maken. In de Woo blijft daarnaast de mogelijkheid bestaan om de overheid te verzoeken om documenten, die nog niet (actief) openbaar zijn gemaakt, alsnog openbaar te maken, zoals ook onder de Wob al het geval was.

De Woo rust op drie pijlers:

1. Passieve openbaarmaking (Woo-verzoek): In 2023 is er een Woo-contactpersoon aangewezen om vragen van inwoners te beantwoorden. Woo-verzoeken kunnen elektronisch worden ingediend via een formulier op de website. De ontvangen Woo-verzoeken worden ook gepubliceerd op de website www.oss.nl/woo.
2. Actieve openbaarmaking: Op termijn moeten bepaalde categorieën informatie actief openbaar worden gemaakt volgens de Wet open overheid. Daarnaast is er een inspanningsverplichting om ook andere documenten actief openbaar te maken waar mogelijk. In 2024 zijn inmiddels de categorieën klachtoordelen, Organisatie- en bereikbaarheidsgegevens en Raads- en Collegestukken gepubliceerd. Publicatie van Convenanten en Onderzoeken wordt in 2024 gerealiseerd. In 2025 zullen meer categorieën verplicht worden.
   Er is aansluiting op de Woo-index en we werken aan de implementatie van een publicatieplatform.
3. Informatiehuishouding: Informatie is cruciaal voor het functioneren van de overheid en de verantwoording in onze democratie. Het beheer en gebruik van informatie moeten goed worden geregeld. Er zijn stappen gezet om informatiebeheerplannen te implementeren, waarin de stand van zaken en aanbevelingen voor verbetering worden vastgelegd. In 2025 wordt er verder gewerkt aan het verfijnen van informatiebeheerplannen. In 2024 is M365 verder uitgerold en zal waar mogelijk geschikt gemaakt worden als archiefomgeving; dit gebeurt ook met een toenemend aantal vakapplicaties. Ook de doorontwikkeling van het zaaksysteem en het centrale DMS eDocs voor archivering en de verbetering van de samenhang en afstemming van applicaties binnen de informatiearchitectuur zal in 2025 verder verbeterd worden.

Behalve deze acties zal zeker ook de bewustwording in de organisatie van wat werken voor de openbaarheid betekent de komende jaren een punt van aandacht zijn.

Paragraaf Integraal Voorzieningenbeleid (IVB)

Inleiding

De activiteiten die plaatsvinden in accommodaties voor onderwijs en kinderopvang, sport, cultuur en ontmoeten dragen bij aan de leefbaarheid in onze wijken en kernen. We streven daarin naar een duurzame balans tussen maatschappelijke behoeften en passende accommodaties. Dit is een continu en interactief proces met alle betrokken partijen. We zien een groeiende behoefte aan maatschappelijke voorzieningen, vooral voor laagdrempelige activiteiten. De prijsstijgingen van de afgelopen periode drukken sterk op de exploitaties omdat deze kosten niet volledig verrekend kunnen worden met de huur- en/of consumptieprijzen. Daar waar maatschappelijke organisaties ondersteuning nodig hebben, springen we bij. Verder zien we voor de planning en kosten van onze projecten reële risico's in de leveringsproblemen van elektriciteit (netcongestie). De infrastructuur van ons elektriciteitsnet is niet op berekend op de snelle groei van de elektriciteitsvraag en terug levering. We anticiperen hier zo goed mogelijk op bij onze projecten door vooraf af te stemmen met de netbeheerder en/of (tijdelijke) maatregelen te nemen.

1. Visie op gemeentelijk vastgoed

Maatschappelijke voorzieningen zoals kindcentra, sportaccommodaties, cultuurgebouwen en wijk- en dorpshuizen staan voor een lange periode (40 jaar) op de gemeentebegroting. Als we een accommodatie na technische en financiële afschrijving willen behouden is een investering nodig voor renovatie of vervangende nieuwbouw. Gebouwen die niet meer nodig zijn voor maatschappelijke doelen slopen of verkopen we.
De vraag naar ruimte verandert. Op basis van bevolkingsprognoses verwachten we dat de totale ruimtebehoefte bij onderwijs, kinderopvang, georganiseerde sport en in de ontmoetingscentra de komende jaren groeit in Oss en enkele andere kernen. In verschillende kleine kernen daalt de ruimtebehoefte licht. Voor sommige locaties is er een behoefte aan uitbreiding van voorzieningen, terwijl in andere gebieden clusteren nodig is om een acceptabel voorzieningenniveau in stand te houden.

We zien ook een behoefte aan kleinschaliger, meer informeel en minder georganiseerd ontmoeten, bewegen en recreëren. Wijk- en dorpshuizen transformeren steeds meer naar een plek voor zorg dicht bij huis en dagbesteding. Zorg- en welzijnsorganisaties werken hierin samen met de vrijwillige besturen van de wijk- en dorpshuizen. Dit past de sociale basisinfrastructuur die de gemeente Oss beoogt. Sportaccommodaties zijn er ook voor recreatieve of ongebonden sporters. We willen ze meer verbinden met sport- en beweegmogelijkheden in de openbare ruimte. Dit is in lijn met een samenleving die meer individualiseert, maar waar toch behoefte is om elkaar laagdrempelig te ontmoeten, zorg in de eigen woonomgeving te bieden en samen activiteiten te ondernemen. We verwachten dat deze trend van een veranderende ruimtevraag voor de gemeente de komende jaren doorzet. Deze ontwikkelingen willen we beter monitoren en erop kunnen sturen. We werken met een instrument om de maatschappelijke waarde van onze accommodaties beter in beeld te krijgen.

Gezien deze ontwikkelingen heroriënteren we ons op het bestaande vastgoedbeleid. In een nieuw vastgoedplan beschrijven we actuele doelen en uitgangspunten. Het bevat ook een monitor om het vastgoed op waarden te kunnen sturen en een routekaart voor onze vastgoedplanning. Zoals we binnen het domein onderwijs werken met een Integraal Huisvestingsplan (IHP), willen we dat voor al ons maatschappelijk vastgoed doen. In het Vastgoedplan stellen we vast wat we kwalitatief en kwantitatief echt nodig hebben aan maatschappelijke voorzieningen.

De uitgangspunten hierbij zijn:

1. Het optimaliseren van het gebruik van accommodaties (goede spreiding, betere bezetting –specifiek voor onderwijs op basis van de leerlingenprognoses-, multifunctioneel gebruik en inzet van niet-gemeentelijke gebouwen).
2. Een aantoonbaar maatschappelijk rendement en sluitende exploitaties.
3. Veilige en duurzame accommodaties.

2. Meerjarig Investeringsplan maatschappelijk vastgoed

Wat is opgenomen in het MIP maatschappelijk vastgoed?

In het MIP maatschappelijk vastgoed (MIP MV) zijn verwachte investeringen in de maatschappelijke vastgoedportefeuille voor de komende vier jaar opgenomen. Deze investeringen komen onder andere voort uit de voorzieningenkaartadviezen, behoeftescans bij sportaccommodaties en het Integraal Huisvestingplan (IHP) onderwijs met de leerlingenprognoses. Wij onderzoeken dit in relatie tot de leeftijd en bouwkundige staat van de gebouwen. De MIP MV is een globale raming met een globale planning van de vastgoedkosten (de accommodatie). Kosten die niet direct tot een bouwproject worden toegerekend zoals behoefteonderzoek, grondaankoop, kosten voor tijdelijke huisvesting, sloopkosten en boekwaarden van een achterblijvend pand zijn niet in het MIP MV opgenomen. We actualiseren het MIP MV jaarlijks. Dat doen we door de globale planning van de projecten bij te stellen op basis van actuele ontwikkelingen. Daarnaast voegen we bij deze actualisatie altijd een nieuw jaar toe. Als er extra investeringsruimte nodig is voor de uitvoering van het MIP MV dan blijkt dat ook uit de actualisatie. De budgetaanvraag hiervoor loopt via de programmabegroting.

Vaststelling van bouwbudgetten

Op basis van de globale ramingen uit het MIP MV werken we samen met onze partners en inwoners de plannen verder uit. Dit moet duidelijk maken welke doelgroepen we gaan huisvesten, hoe groot het gebouw moet worden, of renovatie of nieuwbouw beter is en op welke locatie. Op basis van de gesprekken hierover met belanghebbenden maken we haalbaarheidsstudies en werken we de globale ramingen uit het MIP MV uit tot concrete investeringsvoorstellen. Hierbij houden we ook rekening met eventuele aanvullende kosten (verwerving, aankoop grond en bouwrijp maken, sloop, aanpassingen in de openbare ruimte, e.d.), veranderende wet- en regelgeving en prijsstijgingen door marktwerking. De raad stelt op basis van deze investeringsvoorstellen de bouwbudgetten vast. Als een benodigd bouwbudget groter is dan het geraamde bedrag in het MIP MV vragen we aanvullende middelen aan.

Autonome ontwikkelingen van invloed op budgetten

De bouwkosten zijn de afgelopen jaren enorm gestegen. Ook blijkt het verduurzamen van onze gebouwen naar gasloos en CO2-arm duurder te zijn dan onze gehanteerde kengetallen aangaven. Verder zijn er aanvullende maatregelen nodig op het gebied van ventilatie en klimaatbeheersing en geluid. Het kengetal voor de m2 -prijs bij investeringen hebben we daarom vorig jaar verhoogd en actualiseren we jaarlijks. We verwachten dat de bouwkosten de komende jaren nog verder stijgen, maar de mate waarin is nog onvoldoende duidelijk.

MIP MV in programmabegroting

In de investeringsparagraaf verderop in deze programmabegroting staat een overzicht van de geraamde investeringen in het MIP MV (naast alle andere gemeentelijke investeringen). Concrete bouwprojecten worden met een apart budget genoemd. Bij de autonome ontwikkelingen in de programma’s lichten we de actualisatie binnen het MIP MV nader toe.

3. Ontwikkelingen per domein

3.1 Onderwijs

De gemeente heeft voor onderwijshuisvesting een wettelijke zorgplicht en is verantwoordelijk voor passende nieuwbouw en uitbreiding. Door veranderende leerlingenaantallen hebben we te maken met groei en krimp. Waar mogelijk benutten we leegstaande vierkante meters, verhuren we ruimtes en bouwen we flexibel. We bouwen bijna geen solitaire schoolgebouwen meer, maar kindcentra met onderwijskundige partners. Samen met de schoolbesturen hebben we in het Integraal Huisvestingsplan (IHP) de langetermijnvisie voor onderwijshuisvesting opgesteld. Het IHP geeft inzicht in de stand van onderwijshuisvesting en helpt om strategische keuzes te maken. We gaan alle gebouwen schouwen en doen onderzoek naar de prioritering van nieuwe projecten en wanneer dit tot welke huisvestingsopgaven leidt.

Basisonderwijs
De groei van het aantal leerlingen in het basisonderwijs zet door. In de prognose schommelt het aantal leerlingen de eerste jaren gemeentebreed rond de 7.000. Voor de komende 10 jaar wordt een gemiddelde leerlingengroei verwacht van 6,6% met enkele uitschieters van 20% groei en krimp. Naar verwachting zet de groei ten opzichte van 2024 door naar 11,8% in 2039 en 14,2% in 2044. In het IHP houden wij hiermee rekening.
Concrete ontwikkelingen in de huisvesting zijn de verhuizing van 't Kleurenbos naar leegstaande ruimtes in MFA Noorderlicht. Hierdoor ontstond ruimte voor de leerlingengroei van de Mozaïek in MFA Meteoor. De Evenaar is reeds gehuisvest in MFA Noorderlicht en met een verbouwing zorgen we er voor dat beide scholen passende en adequate huisvesting krijgen. Door deze inpassing maken wij zo effectief en efficiënt mogelijk gebruik van ons bestaand onderwijsvastgoed. Bij De Wissel stijgen de leerlingenaantallen en onderzoeken wij samen met schoolbestuur Filios een oplossing om de groei op te vangen.
In het kader van inclusief onderwijs hebben wij de integratie van SBO Het Baken onderzocht in het project vervangende nieuwbouw van De Lockaert en De Polderhof. Wij werken het project samen met de schoolbesturen Filios, SAAM en Optimus verder uit. Met schoolbestuur Optimus werken wij aan een vervangende nieuwbouw voor de scholen in Megen, Macharen en Haren op één locatie. Wij hebben een zorgvuldig participatieproces doorlopen voor het locatieonderzoek met vertegenwoordigers van Optimus (bestuur, directeur en MR), Dorpsraad MHM (vertegenwoordiging elke kern) en de gemeente. De raad heeft in 2022 goedkeuring gegeven aan het locatieonderzoek. Daarna zijn wij gestart met de grondaankopen, dit proces loopt nog. Voor de nieuwe uitbreidingswijk Amsteleind verkennen we wat nodig is voor realisatie van een kindcentrum. Met schoolbestuur SAAM werken we aan de vervangende voorzieningen voor De Regenboog en De Teugelaar in de Schadewijk. In dezelfde wijk werken ook samen met schoolbestuur Filios aan vervangende huisvesting voor De Nieuwe Link. Verder gaan we van start met de voorbereiding voor de vernieuwbouw van Hertogin Johanna locatie Vianenstraat.

Voortgezet onderwijs
Het voortgezet onderwijs krijgt in tegenstelling tot voorgaande jaren te maken met groei. In de prognose zal het aantal leerlingen de eerste jaren schommelen rond de 5.500. Voor de komende 15 jaar verwachten we een groei van het aantal leerlingen met 2,4%. Kijken we verder tot 2044 dan is dit 7,7% ten opzichte van 2024. In het voortgezet onderwijs wordt groei en krimp veelal opgevangen binnen de scholen zelf.

(Voortgezet) speciaal (basis)onderwijs
Het aantal leerlingen in het (voortgezet) speciaal (basis) onderwijs laat zich moeilijk voorspellen. Ondanks de gelijkmatige prognoses van de afgelopen jaren zijn op vier scholen de leerlingenaantallen gedaald, bij één school is het aantal nagenoeg gelijk gebleven en bij drie scholen zijn de aantallen toegenomen (namelijk SBO Het Baken, SO Hub en SO De Sterrenkijker). De verklaring ligt in de regionale samenwerkingsverbanden en doordat de integratie in het reguliere basisonderwijs veel te optimistisch is ingeschat. Leerlingen stromen vaker terug naar het speciaal onderwijs, waar ze beter tot hun recht komen. Echter, de samenwerkingsverbanden SWV PO en SWV VO zetten fors in op inclusief onderwijs en een vermindering van het aantal leerlingen die naar deze onderwijsvorm gaan. In 2024 hebben wij extra ruimte binnen het schoolgebouw van Hub Noord-Brabant gerealiseerd. Voor de komende 10 jaar verwachten wij voor het speciaal basisonderwijs een leerlingengroei van 4,7%, voor het speciaal onderwijs een leerlingengroei van 5,8% en voor het voortgezet speciaal onderwijs een leerlingenkrimp van 3,5%. Het daadwerkelijke verloop van het aantal leerlingen zullen wij samen met de schoolbesturen volgen.
Samen met de schoolbesturen Hub Noord-Brabant en Oosterwijs en de Samenwerkingsverbanden SWV PO en VO 3006 werken wij aan de realisatie van integrale voorzieningen voor het speciaal onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs.

De landelijke ontwikkeling gaat lokaal een verandering in onderwijshuisvesting betekenen. Samen met de schoolbesturen en de samenwerkingsverbanden onderzoeken we zowel de betekenis van de omslag naar inclusief onderwijs alsook de samenwerkingsmogelijkheden -inclusief gezamenlijke huisvesting- tussen (voortgezet) speciaal (basis) onderwijs en het reguliere onderwijs. We zien dit bijvoorbeeld bij het

huisvestingsproject van SBO Het Baken en het onderzoek naar VSO Vervolgonderwijs en de koppeling met het reguliere VO.

3.2 Sport

De landelijke trend is dat de sportdeelname van inwoners stabiel blijft. Sporten gebeurt vaker informeel en individueel, buiten de sportverenigingen om. De deelname aan sport- en beweegvormen wordt ook diverser. De verenigingssport wordt relatief kleiner ten opzichte van de informele sport. We zien dit terug bij de ledenaantallen van sportclubs in Oss. Die blijven over het algemeen redelijk stabiel maar het aantal jeugdleden daalt, vooral in de kleine kernen. Gelet op deze ontwikkelingen willen we stimuleren dat ook de groep individuele sporters de bestaande (sport)voorzieningen meer gebruikt. Bijvoorbeeld door sportparken met andere voorzieningen voor nieuwe groepen aantrekkelijker te maken en door verenigingen te helpen een breder (sport)aanbod te ontwikkelen. Hiermee investeren we tevens in het behoud of het verbeteren van de (bredere) leefbaarheid in gemeenschappen. Op sommige locaties valt dit samen met het clusteren van verenigingen en voorzieningen. Daarnaast maken we ook de openbare ruimte aantrekkelijker voor sporten en bewegen. Bij binnensportaccommodaties bekijken we bij renovatie of vervanging hoe we het gebruik ervan kunnen optimaliseren. Dit zijn natuurlijke momenten om gebouwen aan te passen naar de behoeften van een bredere groep gebruikers. We zoeken daarbij naar verbinding met huisvestingsvraagstukken binnen andere domeinen en gebiedsontwikkelingen.
Verenigingen geven aan moeite te hebben om vrijwilligers voor een langere periode aan zich te binden. Tegelijkertijd worden sportverenigingen gevraagd een maatschappelijke bijdrage te leveren, bijvoorbeeld aan het onderwijs of bij het bevorderen van de volksgezondheid. Het tekort aan vrijwilligers in combinatie met meer maatschappelijke verwachtingen legt een druk op de verenigingen. Tenslotte is ook de sporter kritischer op de kwaliteit van sportaccommodaties en blijven de (wettelijke) eisen aan sportvoorzieningen hoog.
Deze ontwikkelingen maken het voor veel verenigingen moeilijker om (in de nabije toekomst) vitaal te blijven. We stimuleren verenigingen daarom om onderling en met andere maatschappelijke organisaties samen te werken. Sportactiviteiten zijn daarbij een middel om ook in het sociaal en zorgdomein tot resultaten te komen. In het vernieuwde Osse Sportakkoord (OSA) leggen we de verbinding met andere domeinen gezondheidspreventie en sociale verbanden. Dit is voor de breedtesport uitgewerkt in het beleidskader 'vitale sportvereniging'. Met ondersteuning van het SEC helpen we verenigingen om het beleidskader binnen de eigen club toe te passen. Soms is het daarvoor nodig om de sportaccommodatie aan te passen. Het beleidskader gebruiken we daarom ook bij de integrale afweging van investeringen in sportaccommodaties. Zo werken we bijvoorbeeld met de stichting Open Club Herpen, tennisvereniging VIP en voetbalvereniging Herpinia aan de open sportclub op een multtifunctioneel en laagdrempelig sportpark Wilgendaal in Herpen. In de open sportclub werken clubs verregaand samen om vanuit één organisatie een veelheid aan sporten en bewegen voor de hele gemeenschap mogelijk te maken. Het sportpark willen hiervoor duurzaam aanpassen naar een open en breed toegankelijk sportpark.
In Ravenstein - Demen en Megen - Haren zijn we in gesprek met sportverenigingen die recent zijn gefuseerd of dit binnenkort willen doen en voorzieningen willen clusteren. Voor het gebied Ravenstein – Demen concentreren we in 2025 voetbal en korfbal op de locatie van MFA Onder d'n Plag (Demen). De voetbalverenigingen in de kernen Megen en Haren gaan sinds kort samen verder als VITA op het sportpark in Megen.
In Oss oriënteren voetbalverenigingen Sv Ruwaard, FC Schadewijk en RKSV Cito zich op hun toekomst. Als kleine verenigingen zien ze betere toekomstkansen door op korte termijn samen te werken op één locatie. We zijn onlangs met de verenigingen een verkenning naar de mogelijkheden gestart. SV Ruwaard ziet mogelijkheden om vanuit de Proeftuin Ruwaard nieuwe sportactiviteiten en maatschappelijke organisaties naar het sportpark te halen.

Binnensport

De komende jaren zijn extra investeringen in binnensportaccommodaties noodzakelijk, met name voor de uitbreiding, vervanging of renovatie van de gymaccommodaties in het stedelijk gebied. We stemmen dit af met de ontwikkelingen bij onderwijshuisvesting, zoals bij de geplande vervangende nieuwbouw van sportzaal Ussenstelt bij het onderwijscluster in Ussen (De Lockaert, De Polderhof en Het Baken). Voorop staat dat we inspelen op veranderende behoeften bij het gymonderwijs, (ongeorganiseerde) sport en nieuwe beweeginitiatieven. Het doel is om met meer maatwerk het gebruik van de accommodaties te optimaliseren. Bij

geplande nieuwbouw van gymzaal Verdistraat willen we daarbij in samenwerking met Kindcentrum Sterrebos het (naschoolse) spelen en bewegen stimuleren. Vanuit dit principe werken we ook verder aan een nieuw toekomstscenario voor de tennishal op sportpark De Rusheuvel.
In de kleine kernen is de bezettingsgraad van onze gymaccommodaties over het algemeen laag. Als we kijken naar de bevolkingsontwikkeling en leerlingenprognoses verwachten we, behalve in Ravenstein, op deze locaties geen verbetering. Daar waar mogelijk willen we de overcapaciteit de komende periode in goed overleg verminderen.

Met het bestuur, directie en gebruikers van het Golfbad werken we verder aan de plannen van het nieuwe zwembad op de locatie Osseweg in Berghem.
Een bijzonder vraagstuk is de herontwikkeling van de spoorzone rondom de Euterpelaan in Oss en de huisvestingsproblemen voor de daar gevestigde sportondernemers die daarvan het gevolg is. De primaire verantwoordelijkheid voor het vinden van alternatieve huisvesting ligt bij de ondernemers. We denken mee in het zoeken naar passende alternatieve locaties, bijvoorbeeld binnen het gemeentelijke vastgoed, op gemeentelijke sportparken of in combinaties van publiek-privaat gefinancierde accommodaties.

3.3 Wijk- en dorpshuizen

We hebben ruim twintig wijk- en dorpshuizen in de gemeente. Er zijn verschillen in eigendom, beheer en gebruik van deze voorzieningen. Ook de functies die ze hebben zijn divers: van gemeenschapshuis met huiskamer voor de wijk, tot verenigingsgebouw, broedplaats of wijkonderneming. Voor wijk- en dorpshuizen spelen dezelfde demografische en maatschappelijke ontwikkelingen als bij de andere domeinen. We ontgroenen en vergrijzen, de samenleving individualiseert en de kwaliteitseisen die we stellen aan gebouwen nemen toe. Van vrijwilligers wordt steeds meer professionaliteit gevraagd. De decentralisaties in werk, zorg en jeugd hebben deze ontwikkelingen versterkt. De wijk- en dorpshuizen hebben door een bredere maatschappelijke doelstelling een andere positie verkregen. De rol van de dorps- en wijkhuizen verandert in een richting die past binnen de vastgestelde visie Sociale Basis 2040.
Met de vaststelling van de nota Thuis in de buurt door de raad in 2020 fungeren de wijk- en dorpshuizen als centraal ontmoetingspunt en faciliteren in zorg, paramedische dienstverlening en als leer-werkplek. In 2023 zijn met de implementatie van "Thuis in de buurt" alle dorps- en wijkhuizen aan de slag met een brede uitvraag om tot een passend activiteitenprogramma te komen. Er zijn en worden domeinbijeenkomsten en workshops georganiseerd om kennis en kunde van vrijwillige inzet te versterken. De dorps- en wijkhuizen fungeren als voorliggende voorziening en vanuit de Wmo zijn initiatieven voor dagbesteding gestart. Betaalbaarheid voor alle gebruikers en een gezonde exploitatie van de gebouwen spelen daarbij een rol. Voor de uitwerking van een alternatief exploitatiemodel, waarbij de bijdrage aan het oplossen van maatschappelijke opgaven, maatschappelijk rendement onderdeel is, is een extern adviesbureau betrokken. Een verdere uitwerking staat in 2025 gepland.
Om de wijk- en dorpshuizen als voorliggende voorziening te kunnen laten functioneren zijn aanpassingen nodig in het gebouw. De komende 3 jaren worden de keukens en huiskamers aangepast om o.a. de dagbestedingen te kunnen faciliteren. In 2024 zijn we gestart met de transitie van kantines naar een keukens waarbij maaltijden bereid kunnen worden en samen gekookt en huiskamers waarbij we voor laagdrempelig ontmoetingen het thuis gevoel creëren.
We werken verder met beheerstichtingen, gebruikers en dorps- en wijkraden aan verschillende projecten. Zo wordt er gewerkt aan het realiseren van nieuwe accommodaties voor ontmoeten in de wijk Oss Noord-West met Brabant Wonen met de realisatie van een nieuw Loovelt en aan een nieuw dorpshuis Vidi Reo in Ravenstein. We zijn aan de slag met de gemeenschap in Macharen een haalbaar plan te realiseren voor ontmoeten en sport. De gemeenschap in Neerloon-Overlangel-Keent (NOK) is inmiddels gestart met de uitvoering van een dergelijk plan. In het centrum is in 2024 een haalbaarheidsonderzoek gestart naar een toekomstbestendigheid van de Binnenstad. De eerste fase is gereed waarbij vraag en behoefte het continueren van dit centrum bevestigd. In 2025 wordt gewerkt aan een krachtig bestuur en organisatie en uitbreiding van het activiteitenprogramma. Dit moet resulteren in een solide bedrijfsplan en exploitatie. Hierbij zullen ook de bouwkundige aanpassingen in beeld gebracht worden om het pand up to date te verkrijgen. In 2024 is een onderzoek gestart voor herijking van de voorzieningen voor behoeftevraag ontmoeten in Maren Kessel. Met de sluiting van de commerciële horeca is een hiaat ontstaan in de voorziening voor ontmoeten. Ontmoeten vindt

plaats op meerdere locaties en onderzoek moet uitwijzen wat de beste plek(ken) zijn in Maren Kessel. In Oss Zuid is een onderzoek gestart om naast Kortfoort te onderzoeken of een aanvullende voorziening voor ontmoeten nodig is. Dit onderzoek hangt nauw samen met levensvatbaarheid van de voetbalvereniging Cito en met de mogelijk nieuwe locatie van de scouting Titus Brandsma.
Herijking van de voorzieningen in Geffen voor onderwijs en ontmoeten is opgelost binnen de ruimten die beschikbaar is in de Koppellinck en het Oude Klooster. De samenwerking tussen de besturen van de Koppellinck en het Oude klooster is daarbij geïntensiveerd.

3.4 Cultuur en overige gebouwen

Bij cultuur onderscheiden we de (boven)stedelijke, professioneel beheerde voorzieningen, zoals theater De Lievekamp, Museum Jan Cunen, De Bibliotheek (inclusief Stadsarchief) en cultureel centrum Muzelinck naast voorzieningen voor het culturele verenigingsleven. De focus ligt daarbij op het behoud van het brede scala aan culturele functies binnen de totale professionele kunst- en cultuursector. De culturele infrastructuur behouden we en daarnaast hebben we aandacht voor cultuureducatie en –participatie.

In het culturele verenigingsleven spelen dezelfde ontwikkelingen zoals we hiervoor hebben beschreven bij wijk- en dorpshuizen en sport. Sommige organisaties hebben moeite om bestuursleden te vinden of jeugdleden te binden. Bij andere organisaties ligt de opgave op het vlak van huisvesting, bijvoorbeeld de beschikbaarheid van een geschikte (oefen)ruimte.
Bibliotheken ontwikkelen zich in toenemende mate tot culturele informatiebemiddelaars. Ze steunen de leesontwikkeling van jongeren, het leesplezier, het informele leren (bijvoorbeeld d.m.v. podcasts), ontmoeting, voorlichting (platform digitale overheid) en debat. Zij werken daarbij samen met diverse partners in de Osse in samenleving.

Het Walkwartier met als cultureel hart "Het Warenhuis” krijgt zichtbaar vorm. De opening van “Het Warenhuis” staat vooralsnog gepland voor Q3 2025. Een plek voor ontmoeting, stilte, leren en nog veel meer. Maar vooral een plek die openbaar toegankelijk is, een zogenaamde 'third place' (een plek naast werk en thuis). Hierbij is veel aandacht voor inrichting, programmering en exploitatie. Het Warenhuis bevindt zich in het centrum van Oss. De bibliotheek, het stadsarchief en diverse andere maatschappelijke organisaties zullen er te vinden zijn.

De nieuwe huisvesting van De Lievekamp en Muzelinck heeft de DO fase bereikt (definitief ontwerp). Daarbij is rekening gehouden met duurzaamheidsambities en circulair bouwen onder andere door de inpassing van het Zuiderstrandtheater. Na het DO start de uitvoeringsfase. De uiteindelijke kosten van het gebouw, de doorvertaling in kapitaallasten en de uiteindelijke huur voor gebruikers is nog niet definitief. De Muzelinck zal mogelijk tijdelijk moeten verhuizen als de bouw een 2e fase ingaat (2027/2029). Planningen hiervoor zijn nog in de conceptuele fase.

De bibliotheek is tijdelijk verhuisd naar het voormalige schoolgebouw van de Nicolaasschool aan de Koornstraat in afwachting van de verhuizing naar “Het Warenhuis”. Op de huidige plek van de bibliotheek kan dan de Zuiderstrandzaal gebouwd worden en in Q2/Q3 2026 in gebruik komen. De rest van het gebouw kan volgens planning medio 2028 gereedkomen.

De kwaliteit en toekomstbestendigheid van Villa Constance staat niet ter discussie. In Museum Jan Cunen worden kunsttentoonstellingen gehouden en wordt 'het verhaal van Oss’ weergegeven op een educatieve wijze.
De villa (sinds 2001 een Rijksmonument) is onderdeel van de uitstraling zoals het museum dat voor ogen heeft. Het gemeentebestuur deelt die visie. We zoeken in goed overleg met elkaar naar optimalisatie van de Villa in haar museale taak en functie.

De tijdelijke opvanglocatie voor vluchtelingen aan de Macharenseweg – Spitsbergerweg in Oss is bijna gereed en gaat in oktober 2024 open. We investeren in de kwaliteit van de gebouwen en de inrichting van het terrein zodat het beter past in de buurt. De huidige opvanglocatie in het oude belastingkantoor gaat in oktober 2024 dicht.

3.5 Verduurzamen maatschappelijk vastgoed

We verduurzamen ons Maatschappelijk Vastgoed op basis van de gelijknamige kadernota uit 2021 en de nog vast te stellen Routekaart Verduurzaming maatschappelijk vastgoed gemeente Oss. Daarbij volgen we de ambities van het Klimaatakkoord en de aanbevelingen uit de sectorale Routekaart voor Maatschappelijk Vastgoed van de VNG.
In de Osse routekaart ligt de focus van het verduurzamen van de gebouwen die behoren tot de kernportefeuille. Dit zijn panden in eigendom van de gemeente die de komende jaren niet vanuit het MIP worden aangepakt maar waarvan we verwachten dat ze tot het einde van hun bouwkundige en financiële levensduur in gebruik zullen zijn.
Deze gebouwen waarbij we een voorbeeldrol vervullen zullen we zoveel als mogelijk op natuurlijke momenten van onderhoud verduurzamen. Doelstelling hierbij is de ambitie zoals verwoord in de Routekaart.

Vanuit de beschikbare reserve zijn verschillende gebouwen verduurzaamd en zullen andere verduurzaamd worden. Het volledig uitvoeren van alle werkzaamheden volgend uit de Routekaart vraagt om aanzienlijk meer budget dan momenteel beschikbaar is. Prioritering en tempo van uitvoering van de Routekaart is in belangrijke mate afhankelijk van de middelen die hiervoor beschikbaar zijn.

Voor 2024-2025 staan onderstaande zaken gepland vanuit verduurzaming van het vastgoed

1. Vaststelling van de Routekaart door college en gemeenteraad
2. Opstellen CO2 monitoring / certificering (niveau 3) voor de CO2 prestatieladder;
3. Monitoren van energieverbruiken van verduurzaamde en nog te verduurzamen panden;
4. Evaluatie van verduurzaming van reeds verduurzaamde panden (MFA Koppelinck Geffen, MFA Meteoor Oss, buurthuis Kortfoort Oss, dorpshuis 't Slotje Herpen en dorpshuis Avanti Lithoijen);
5. Planuitwerking en verduurzaming van oa. Volksuniversiteit Oss, het Oude Klooster Geffen.

Paragraaf Investeringsplan

Inleiding

In deze paragraaf staat het meerjareninvesteringsplan centraal. Het plan heeft twee doelen:

- Het geven van inzicht in de lopende investeringen
- Het voorleggen van voorgenomen investeringen aan de gemeenteraad

Het vaststellen van de begroting (en daarmee het investeringsplan) is de basis voor het uitvoeren van de investeringen. Daarbij is het totale investeringsbedrag per programma leidend. De opgenomen investeringsbedragen in 2024 en 2025 zijn na het vaststellen van deze begroting direct beschikbaar voor uitvoering. De investeringen in de jaren daarna zijn meer een doorkijk.
Investeringen waarvan de kaders nog onvoldoende duidelijk zijn leggen we apart aan de gemeenteraad voor. Ook als in 2024 extra investeringen nodig zijn leggen we afzonderlijke voorstellen aan de gemeenteraad voor tenzij ze passen binnen het bestaande beleid en de samenhangende kosten zijn afgedekt en dus geen extra geld kosten.

1. Wat is een investering?

Investeren is het aanschaffen van goederen met een meerjarig nut. Bij investeringen is er een onderscheid tussen investeringen met een economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut. Tot 1 januari 2017 activeerden we alleen investeringen met een economisch nut. Investeringen met een maatschappelijk nut schreven we in één keer af. Sinds 1 januari 2017 moeten we investeringen met een maatschappelijk nut ook activeren. Dat staat in de verslagleggingsvoorschriften (BBV). Daarnaast is er een onderscheid in vervangingsinvesteringen en nieuwe investeringen. Vervangingsinvesteringen worden gedaan ter vervanging van oude al bestaande investeringen. Alle overige investeringen zijn nieuwe investeringen.

2. Investeringsplan 2024-2028

Het investeringsplan bestaat uit twee onderdelen:

Lopende investeringen

Dit zijn investeringen die we op dit moment uitvoeren. De kredieten hiervoor heeft de raad eerder al vastgesteld.

Geplande investeringen

Dit zijn investeringen die we van plan zijn te gaan doen.

Dit onderscheid geeft inzicht in wat er al loopt en wat nog planvorming is. Het geeft daarmee een beeld van waar nog keuzes in te maken zijn en waar niet.

3. Lopende investeringen

In de volgende tabel geven we een overzicht van de lopende investeringen medio september 2024. We laten per programma zien hoe groot de beschikbare investeringskredieten zijn, hoeveel we daarvan tot nu toe besteed hebben en welk bedrag we nog moeten uitgeven.

bedragen x € 1.000

Programma	Investerings-krediet	Besteed	Nog uit te geven
1. Welzijn en zorg	20.383	13.865	6.518
2. Werk, inkomen en onderwijs	14.104	13.102	1.002
3. Ontmoeten, sport en cultuur	20.073	14.675	5.398
4. Klimaat, energie en openbare ruimte	16.157	6.702	9.455
5. Economie	7.979	117	7.862
6. Stadscentrum	18.855	7.589	11.266
7. Verstedelijking, wonen en mobiliteit	646	286	360
9. Besturen in verandering van tijden	5.566	1.277	4289
Totaal	**103.763**	**57.613**	**46.150**

Toelichting lopende investeringen

Programma 1. Welzijn en zorg

De bouw van de opvanglocatie voor vluchtelingen aan de Macharenseweg-Spitsbergerweg is bijna gereed. Deze wordt in oktober 2024 in gebruik genomen. We verwachten dit jaar alle facturen te hebben ontvangen en verwerkt. Daarmee hebben we het volledige krediet verbruikt. De realisatie van de verkeersmaatregelen wordt uitgevoerd afhankelijk van de weerscondities eind 2024, of in 2025.

Programma 2. Werk, inkomen en onderwijs

De investering Korenaer/Kennedyschool heeft betrekking op de school (Aventurijn), gymzaal en het scoutinggebouw die in gebruik zijn genomen. Momenteel vindt de financiële afwikkeling plaats, waarbij we vervolgens eind 2024 het krediet afsluiten. Om een extra groepslokaal (in verband met leerlingengroei) in MFA Lith voor basisschool de Meander te creëren is een investeringskrediet beschikbaar gesteld. We verwachten deze in 2024 af te ronden. Voor de inpandige uitbreiding/verbouwing voor basisschool Mozaïek in MFA Meteoor is investeringskrediet beschikbaar gesteld. Deze investering is gestart en zal de komende periode nog door lopen.

Programma 3. Ontmoeten, sport en cultuur

- Het gebouw ('t slotje Herpen) is opgeleverd en in gebruik genomen. In 2024 speelde nog de financiële afwikkeling van dit investeringskrediet. We sluiten deze eind 2024 af met een klein tekort.
- De school (Nicolaas) en gymzaal zijn in gebruik genomen. Momenteel vindt de financiële afwikkeling plaats, waarbij we vervolgens eind 2024 het krediet afsluiten.
- Wij hebben het voormalige Zuiderstrandtheater gekocht, welke een plek krijgt in het nieuwe theater. Wanneer wij het theater opbouwen zullen we deze materialen inzetten. Dit investeringskrediet maakt straks onderdeel uit van de totale investeringskosten voor het theater. Voor het schetsontwerp, de demontage, transport en opslag is een investeringskrediet beschikbaar gesteld hiervan zijn we in de fase van het definitieve ontwerp
- In 2023 is er voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld voor de vervangende nieuwbouw voor het Golfbad. Deze voorbereiding is momenteel in volle gang. Na de voorbereiding zal het investeringskrediet voor de vervolgfasen worden aangevraagd.

- Vanuit de reserve verduurzaming maatschappelijk vastgoed is investeringsbudget beschikbaar gesteld voor de verduurzaming van de volksuniversiteit aan de Kruisstraat in Oss. We zijn onlangs gestart met de eerste werkzaamheden en we verwachten in 2025 het project te kunnen afronden.

Programma 4. Klimaat, energie en openbare ruimte

De grootst lopende investering binnen dit programma is Dorpsplein Geffen (€ 1,8 miljoen) hiervan is nog € 1,1 miljoen beschikbaar. Daarnaast is er een investering van € 1,0 miljoen beschikbaar gesteld voor de vervanging voor de openbare verlichting, hiervan is nog € 0,6 miljoen beschikbaar. Op het gebied van infrastructuur loopt er een investering voor de Korenaer (€ 274.000). Ook het krediet van € 500.000 voor vergroenen Stadshart valt onder dit programma hiervan is nog € 0,3 miljoen beschikbaar. Voor de investeringen van de begraafplaatsen zijn 2 kredieten beschikbaar gesteld namelijk Herinrichten Hoogen Heuvel (€ 121.000) en herinrichten Megen (€37.000). Buiten deze investeringen om heeft IBOR (inrichting en beheer openbare ruimte) investeringen lopen die uit het IUP (integraal uitvoeringsprogramma) komen dit zijn in totaal 45 projecten met een totaal investeringsbedrag van € 11,9 miljoen waarvan nog € 7,9 miljoen beschikbaar is.

Programma 5. Economie

We werken aan de verbetering van de bereikbaarheid van de Geffense Plas (Strand Tien). We doen dit door de infrastructuur rondom de Geffense Plas aan te pakken. We maken bijvoorbeeld een fietsverbinding met het fietsroutenetwerk. De werkzaamheden verwachten we najaar 2024 uit te voeren. Daarnaast is er een investering voor de Haven Elzenburg voor een investeringsbedrag van € 7,4 miljoen.

Programma 6. Stadscentrum

Dit programma bevat het krediet voor de investering in het Warenhuis. De gemeenteraad heeft hier een krediet van € 17,8 miljoen beschikbaar voor gesteld hiervan is nog € 10,3 miljoen van beschikbaar. Dit project is in volle gang. Daarnaast gaat het geplande investeringskrediet van stadspark (TBL) voor € 0,8 miljoen niet meer door.

Programma 7. Verstedelijking, wonen mobiliteit

Binnen dit programma is het krediet van € 575.000 opgenomen voor de uitbreiding standplaatsen woonwagens. Hierop is op dit moment € 284.000 uitgeven. Daarnaast is er een investering opgenomen voor de vervanging van de VRI (Verkeersregelinstallatie) € 71.000.

Programma 9. Besturen in verandering van tijden

De investeringen binnen dit programma betreffen voornamelijk Verbouwingen aanpassingen binnen het gemeentehuis totaal heeft dit een investeringskrediet van € 4,1 miljoen hiervan is nog € 3,2 miljoen beschikbaar. Voor rollend materieel is er krediet aangevraagd voor 10 voertuigen (€ 556.000) hiervan is nog €178.000 beschikbaar. Daarnaast zijn er nog vier lopende investeringen op ICT gebied samen € 896.000.

4. Geplande investeringen

Investering	Besluit	Type	2024	2025	2026	2027	2028	Bijdrage reserves
1. Welzijn en zorg*								
Scouting Oss Zuid	A	V			500			Nee
Totaal programma			**0**	**0**	**500**	**0**	**0**	
2. Werk, inkomen en onderwijs*								
Specialistische voorziening VSO	R	N				7.153	7.153	Nee
Specialistische voorziening SO	R	N				6.696	6.696	Nee
SBO Het Baken	A/R	N	537		3.098	3.098		Nee
De Eiber (Optimus)	R	N			3.003	3.303		Nee
De Wissel	C	N		260	188			Nee
Oss Noord-West (Lockaert en Polderhof)	A/R	N	948		5.453	5.453		Nee
De evenaar en 't Kleurenbos	C	N	1.580	673				Nee
Amsteleind Basisschool fase 1	A/R	N		384		1.105	3.314	Nee
De Nieuwe Link	R	N			430			Nee
De Regenboog en Teugelaar	R	N		706			4.062	
Hertogin Johanna School	R	N			496			Nee
Totaal programma			**3.065**	**2.023**	**12.668**	**26.808**	**21.225**	
3. Ontmoeten, sport en cultuur*								
Sportzaal Ussenstelt Oss Noord-West	R	N			6.013			Nee
Gymzaal Verdistraat	C	N	877	877				Nee
Gymzaal Amsteleind	A/R	N			187	1.076	1.076	Nee
Gymzaal Schadewijk	A/R	N		144			826	Nee
Vidi Reo Ravenstein	R	N		3.600	2.750			Nee
Huiskamerfunctie thuis in de buurt	C	N	285	209	209			Nee
Ontmoeten Macharen	R	N		2.231	2.000	1.000		Nee
De Binnenstad	A/R	N			246		PM	Nee
De Nolder herijking	A/R	N			218		PM	Nee
Herijking maatschap. Voorz. Geffen Centrum	R	N					PM	Nee
Kunstgrasveld Oss'20 Toplaag	A	N		342				Nee
Ontwikk. Open sportclub Herpen	C	N	2.226					Nee
Kunstgrasveld Koppelsteeg Toplaag	A	N		383				Nee
Kunstgras Amstelhoef toplaag 2 velden	A	N			725			Nee
Hescheweg/Talentencampus toplaag	A	N				1.100		Nee
Hockey Rusheuvel	A	N		478		97		Nee

Investering	Besluit	Type	2024	2025	2026	2027	2028	Bijdrage reserves
Totaal programma			**3.388**	**8.263**	**12.349**	**3.273**	**1.902**	
4. Klimaat, energie en openbare ruimte								
Wegen/ Groen/ Openbare verlichting/ verkeersregelinstallaties	C	N		3.053	4.421	7.529	7.529	Nee
Vloeistofdichte Vloeren Milieustraat	C	N				75		Nee
Kerkhofmuur Megen	C	V		85				Nee
Vergroenen Stadshart	A	N	125					Ja
Totaal programma			**125**	**3.138**	**4.421**	**7.604**	**7.529**	
5. Economie								
Haven	C	N		1.405	1.772			Nee
Totaal programma			**0**	**1.405**	**1.772**	**0**	**0**	
7. Verstedelijking, wonen en mobiliteit								
Parkeren	C	N	270	932	0	781	0	Nee
Totaal programma			**270**	**932**	**0**	**781**	**0**	
9. Besturen in verandering van tijden								
Rollend materieel	C	V	390	1.760	1.290	1.706	2.045	Nee
Gemeentewerf Ir. Diddewerf	C	N		260				Nee
ICT Hardware	A	V	145	3.113	1.044	515	419	Nee
ICT Software	A	V	90	240	174	615	237	Nee
Totaal programma			**625**	**5.373**	**2.508**	**2.836**	**2.701**	
10. Financieel Beleid								
Activeren uren openbare ruimte	A	N	616	616	616	616	616	Nee
Activeren uren Vastgoed	A	N	485	485	485	485	485	Nee
Totaal programma			**1.100**	**1.100**	**1.100**	**1.100**	**1.100**	
TOTAAL ALLE PROGRAMMA'S			**8.573**	**22.234**	**35.318**	**42.402**	**34.457**	

* De investeringen in deze programma's betreffen investeringen vanuit het meerjaren investeringsplan (MIP) vastgoed. Hierover rapporteren we ook in de paragraaf Integraal Voorzieningenbeleid. Het MIP is voorafgaande aan de begrotingsbehandeling vastgesteld door het college en gepresenteerd aan de raad.

Toelichting geplande investeringen

Programma 1. Welzijn en Zorg

De investeringen in dit programma komen uit het meerjarig investeringsplan (MIP) voor ons vastgoed in jeugdaccommodaties. We zijn gestart met onderzoeken en verdere voorbereidingen voor een scoutinggebouw in Oss-Zuid. Voor de uitvoering, welke we voorzien in 2026, reserveren we € 500.000.

Programma 2. Werk, inkomen en onderwijs

De investeringen in dit programma komen uit het meerjarig investeringsplan (MIP) voor ons vastgoed in onderwijshuisvesting. In het investeringsplan is Oss Noord-West benoemd. De raad heeft in 2023 voorbereidingskrediet verstrekt voor de vervangende nieuwbouw van De Lockaert, De Polderhof, kinderopvang en sportzaal De Ussenstelt. In 2024 is het haalbaarheidsonderzoek uitgebreid met vervangende nieuwbouw van SBO Het Baken en onderwijskundige partners. Met dit plan willen we inclusief onderwijs tussen regulier en speciaal basisonderwijs gefaciliteerd in de huisvesting mogelijk maken op één locatie. We vragen in 2024 om voorbereidingskrediet beschikbaar te stellen (Polderhof en Lockaert € 948.000 en Het Baken € 537.000). We voorzien de bouw van de scholen in 2026 en 2027 (Polderhof en Lockaert € 10.906.000 en het Baken € 6.196.000).
De vernieuwbouw van Sportzaal Ussenstelt voorzien we in 2026 voor € 6.013.000. (zie ook programma 3).
We voorzien de bouw van kindlandschap De Eiber in 2026 en 2027 voor € 6.007.000. Dit betreft de vervangende nieuwbouw van de relatief kleine basisscholen Sint Lambertus (Haren), De Linde (Macharen) en De Klimop (Megen) inclusief kinderopvang op één locatie. Ook vragen we € 300.000 aan middelen voor de inrichting van de openbare ruimte om deze nieuwe locatie.
Voor de verbouwing van De Evenaar en ’t Kleurenbos in MFA Noorderlicht is in 2023 € 137.000 voorbereidingskrediet verstrekt. In 2023 is ‘t Kleurenbos verhuisd naar de leegstaande ruimtes in MFA Noorderlicht. Om de meest optimale herindeling te maken en dubbele investeringen te voorkomen worden de projecten integraal aangepakt. In 2024 is samen met de gebruikers onderzoek gedaan en een ontwerp gemaakt. In 2024 en 2025 worden de werkzaamheden uitgevoerd voor € 2.252.000. Dit is een verhoging t.o.v. vorig jaar, omdat de verbouwing omvangrijker is dan toen gedacht.
De Wissel is gehuisvest in MFC De Koppellinck. Uit de prognose blijkt dat het aantal leerlingen groeit. Wij zijn in samenspraak met schoolbestuur Filios en het bestuur van MFC De Koppellinck aan het onderzoeken op welke manier we de leerlingengroei permanent kunnen huisvesten. We vragen voor deze verbouwing in 2025 € 260.000 en 2026 € 188.000.
Voor vervangende nieuwbouw van de voorziening De Nieuwe Link van schoolbestuur Filios verwachten we een investering van € 5,4 miljoen, waarbij alleen het voorbereidingskrediet van € 0,4 miljoen in 2026 zichtbaar is in deze programmabegroting. De uitvoering staat gepland in 2029 en 2030.
Voor vervangende nieuwbouw van de voorzieningen IKC De Regenboog en De Teugelaar van schoolbestuur SAAM verwachten we een investering van € 8,8 miljoen. In deze programmabegroting is een voorbereidingskrediet zichtbaar in 2025 van € 0,7 miljoen en een uitvoeringsbudget van € 4,1 miljoen in 2028. Het resterende investeringsbedrag volgt in 2029.
Het huidige schoolgebouw van Hertogin Johanna V is kwalitatief in slechte staat. Daarnaast is het schoolgebouw te klein voor het aantal leerlingen. In 2026 vragen wij € 496.000 voorbereidingskrediet voor de nieuwbouw. We voorzien de bouw van de school in 2029 en 2030.
Door de komst van de nieuwe woonwijk en een toename van het aantal inwoners bij Amsteleind is een nieuwe basisschool een wettelijke verplichting. In 2024 zijn we gestart met de voorbereidingen. We vragen in 2025 € 384.000 voorbereidingskrediet en voorzien de bouw in 2027 tot en met 2033. In totaal is een investering voorzien van € 9,5 miljoen waarvan € 4,4 miljoen in deze programmabegroting zit (fase 1). We gaan uit van modulaire bouw, meegroeiend met de voorgang van de nieuwe woonwijk en de daarmee toenemende inwoneraantallen.
Voor de geplande investeringen speciaal onderwijs (SO) HUB en Oosterwijs en voortgezet speciaal onderwijs (VSO) HUB en Oosterwijs is in 2023 door de raad voorbereidingskrediet verstrekt. Ook kinderopvang en zorg- en begeleidingspartners krijgen een plek in de voorziening. Daarnaast is een sportvoorziening nodig voor gym onderwijs. We plannen deze bouw in 2027 en 2028. Het resterend uitvoeringskrediet voor deze twee investeringen bedraagt € 27,7 miljoen.

Investeringen na 2028
De jaarschijven van dit investeringsplan van deze programmabegroting zijn zichtbaar tot en met 2028. Van de investeringen die pas in 2028 of later worden afgerond, zijn de kapitaallasten pas in opvolgende begrotingen zichtbaar. Dit geldt voor de investeringen: Specialistische voorzieningen SO en VSO, scholen Schadewijk, Hertogin Johanna school en Amsteleind fase 1.

Programma 3. Ontmoeten, sport en cultuur
De investeringen in dit programma komen uit het meerjarig investeringsplan (MIP) voor onze maatschappelijke voorzieningen en sport. In het investeringsplan voorzien we de aanleg of vervanging van enkele kunstgrasvelden bij sportclubs.
Voor sportpark Amstelhoef gaat het om de vervanging van de toplaag van 2 velden voor € 725.000 in 2026. Voor sportpark de Koppelsteeg de vervanging van de toplaag van een veld voor € 383.000 in 2025. Voor De Rusheuvel Oss '20 de vervanging van de toplaag van een veld voor € 342.000 in 2025. De vervanging van de toplaag van de kunstgrasvelden aan de Hescheweg/talentencampus vraagt om een investering van € 1,1 miljoen in 2027. Ook is de aanleg/vervanging van enkele velden bij Hockey Rusheuvel voorzien (waterveld € 284.000 in 2025, seniorenveld € 194.000 in 2025 en pupillenveld € 97.000 in 2027).
Voor de realisering van het pilotproject Open Sportpark Herpen en de Open Sportvereniging Herpen is al een voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld van € 128.000. We gaan van een gefaseerde uitvoering van deelprojecten naar één totaaluitvoering van het plan voor het Open Sportpark. Hierin zit naast de investeringen in het sportpark/accommodatie ook de aanleg van een kunstgrasveld en bootcamp stellages. Voor de uitvoering in 2024 is hiervoor € 2.226.000 geraamd.
Zoals al bij onderwijs is benoemd, is binnen het project bij scholen Oss Noord-West (Lockaert/Polderhof) ook de nieuwbouw van een sportzaal (De Ussenstelt) voorzien. We verwachten de bouw in 2026 voor € 6.013.000. Voor de realisatie van nieuwbouw van de gymzaal Verdistraat kost € 2.458.000. Hiermee voorzien we in een duurzame oplossing en een energieneutraal gebouw. Naast het al aanwezige budget van € 704.000 vragen wij in het investeringsplan nog € 1.754.000. De ontwikkeling staat gepland in 2024 en 2025. In het investeringsplan vragen wij middelen voor een gymzaal binnen Schadewijk. De investering kost € 1,8 miljoen, waarvan in 2025 € 144.000 voorbereidingskrediet en in 2028 uitvoeringskrediet € 826.000. Het restant van de uitvoering en daarmee ook de oplevering voorzien wij in 2029. Bij programma 2 is al ingegaan op de nieuwbouwwijk Amsteleind. Hiervoor is in het investeringsplan ook al rekening gehouden met een plek voor gym en ontmoeten. We ramen dit op € 2.340.000. In 2026 vragen we € 187.000 voorbereidingskrediet en de ontwikkeling staat gepland in 2027 en 2028.
De investering voor Ontmoeten Ravenstein (Vidi Reo) blijft de geraamde investering van € 5,5 miljoen gehandhaafd met beoogde uitvoering in 2025 en 2026. Daarbij is nu wel een extra bedrag opgenomen van € 850.000 in 2025 voor de inrichting van de openbare ruimte op de rijks monumentale locatie.
Voor de investering Ontmoeten in Macharen (nieuw gemeenschapshuis de Bongerd en verplaatsing tennispark) is al eerder € 418.000 voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld. De verdere ontwikkeling staat voor € 5,2 miljoen in het investeringsplan met beoogde uitvoering in 2025-2027.
De implementatie Huiskamerfunctie thuis in de buurt kent voor diverse dorps- of Wijkhuizen een individueel implementatieproces. Daarbij is het activiteitenprogramma laagdrempelig ontmoeten leidend voor aanpassingen van het gebouw, vertaald in een programma van eisen voor eigenaar en huurders van het pand. Voor de bouwkundige aanpassingen zoals voor de huiskamerfunctie of het samen koken/ samen eten zal per wijk- of dorpshuis een haalbaarheidsonderzoek gedaan worden alvorens dit leidt tot ontwerp, besluitvorming en realisatie. We reserveren in het investeringsplan in 2024 € 285.000, in 2025 € 209.000 en in 2026 € 209.000.
In het investeringsplan is het project (ver)nieuwbouw van De Nolder opgenomen. Naast dat het huidige gebouw ernstig is verouderd zorgen verschillende ontwikkelingen rondom de maatschappelijke voorzieningen in Maren-Kessel het noodzakelijk om de Voorzieningenkaart nu te herijken. In 2026 vragen we om € 218.000 voorbereidingskrediet en we voorzien de uitvoering in 2028. In 2024 en 2025 gaan wij verder met voorbereidingen en onderzoeken voor de uitwerking/scenario van deze investering.
Uit onderzoeken bij het project herijking maatschappelijke voorzieningen Geffen blijkt dat de huidige voorzieningen toereikend zijn, maar er zijn wel aanpassingen in het gebouw (de Koppelinck) nodig. We hebben in 2028 het project (ver)nieuwbouw van de Binnenstad opgenomen. Uit het onderzoek naar de

toekomstperspectief van 'sociaal-cultureel centrum en buurthuis De Binnenstad' als gemeenschapshuis blijkt dat er voldoende maatschappelijke vraag en behoefte is (laagdrempelige) activiteiten in Oss-Centrum wat een buurthuis kan legitimeren. In 2024 moet in de tweede fase duidelijk worden of De Binnenstad een geschikte locatie kan zijn om de vastgestelde behoefte aan (extra) activiteiten waar te maken in de zin van organisatiekracht, exploitatie en toekomstbestendigheid van gebouw. We vragen voor 2026 een voorbereidingskrediet van € 246.000.

Investeringen na 2028
De jaarschijven van dit investeringsplan van deze programmabegroting zijn zichtbaar tot en met 2028.
Van de investeringen die pas in 2028 of later worden afgerond, zijn de kapitaallasten pas in opvolgende begrotingen zichtbaar. Dit geldt voor de investeringen Gymzaal Schadewijk, gymzaal en ontmoeten Amsteleind, De Nolder, De Binnenstad en Herijking voorzieningen Geffen.

Programma 4. Klimaat, energie en openbare ruimte
In dit programma staan de investeringen voor afval/duurzaamheidsplein/begraafplaatsen en de investeringen in groen, wegen, verkeersregelinstallaties en openbare verlichting uit het IUP (integraal uitvoeringsprogramma). Het college stelt de investeringen in de openbare ruimte vast via het IUP en de voortgangsrapportages hierover. Vanuit het IUP activeren we de bedragen die we uitgeven aan vervanging van wegen, groen, verkeersregelinstallaties en openbare verlichting. Bedragen uit het IUP die betrekking hebben op onderhoud komen rechtstreeks ten laste van programma 4. Daarnaast bevat dit programma de verhoging van het investeringsvolume voor de openbare ruimte. We activeren de bedragen per IUP-project en voor de kapitaallasten hanteren we een gemiddelde van de termijnen zoals vastgesteld in de nota investeringsbeleid.

Programma 5. Economie
De investering in programma 5 betreft vervangingen aan de Sluis (mechanisch en installaties). Daarnaast hebben we een investering staan voor de haven en voor de brug.

Programma 7. Verstedelijking, wonen mobiliteit
In dit programma staan de investeringen voor parkeren. Hieronder vallen onder andere de investeringen voor bewaakte rijwielstallingen en fietsenstallingen.

Programma 9. Besturen in verandering van tijden
De grootste investeringen in dit programma hebben te maken met ICT (hard- en software) en rollend materieel. Verder hebben we in dit programma een investering voor bij Gemeentewerf Ir. Diddewerf opgenomen. De planning van de ICT investeringen is gebaseerd op een vervangingskalender. Deze is geactualiseerd, de grootste posten vanuit de vervangingskalender zijn de volgende investeringen: vervanging rekencentrum, vervanging laptops, vervanging IPhones. De vervangingskalender is leidend, op basis hiervan begroten we de investeringen en bijbehorende kapitaallasten. De investeringen in rollend materieel volgen uit het beheerplan dat het college vaststelt. In zijn algemeenheid zijn deze investeringen einde jaar afgerond.

5. Activeren uren op investeringskredieten

Vanuit de verslagleggingsvoorschriften (BBV) dienen de directe uren die medewerkers besteden aan reguliere investeringsprojecten te worden geactiveerd. Dit betreft uren op de vastgoedprojecten onder programma 1, 2 en 3 en uren op de investeringen in de openbare ruimte onder programma 4, 5 en 7.
Voor de kredieten uit bovenstaande tabel betekent dit dat deze opgehoogd zullen worden met een component voor uren die hier aan besteed worden. Deze zijn inbegrepen in bovenstaande tabel in programma 10.
Voor de vastgoedprojecten rekenen we jaarlijks € 484.500 aan loonkosten toe aan de projecten, voor de openbare ruimte projecten rekenen we jaarlijks € 615.500 toe.
Voor de kredieten worden deze uren als volgt evenredig verdeeld over het totaalbedrag per programma:

Programma	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
1. Welzijn en Zorg	-	-	9	-	-
2. Werk, inkomen en onderwijs	230	95	241	432	357
3. Ontmoeten, sport en cultuur	254	389	234	53	127
4. Klimaat, energie en openbare ruimte	195	353	439	558	616
5. Economie	-	158	176	-	-
7. Verstedelijking, wonen en mobiliteit	421	105	-	57	-
Totaal	**1.100**	**1.100**	**1.100**	**1.100**	**1.100**

1. Voortgangsrapportage Integraal Uitvoeringsprogramma (IUP) openbare ruimte

Inleiding

De uitvoering van projecten, zeker van complexe projecten, is en blijft een dynamisch proces. Door het constant blijven volgen van de projecten tijdens de voorbereiding en uitvoering krijgen we een goed inzicht in het uiteindelijke resultaat, de kosten, en de inzet van subsidies. Deze rapportage geeft de voortgang weer van de IUP-projecten van de afdeling IBOR. Alle projecten zijn beoordeeld naar de situatie per juni 2024. Daarbij hebben we ook een doorkijk gemaakt naar de totale doorlooptijd van het betreffende project. Als er sprake is van een technische - en/of financiële treft u in deze rapportage een nadere toegelicht aan.

1. Technische voortgang van de projecten (alle IUP-projecten)

Hierbij wordt beoordeeld welke technische mutaties er de afgelopen periode hebben plaatsgevonden. Daarbij wordt gekeken of eventuele afwijkingen gevolgen hebben voor de planning van de uitvoering. Vooralsnog kunnen de meeste projecten volgens planning worden afgerond. In het volgende overzicht geven we aan welke technische mutaties de afgelopen periode hebben plaatsgevonden.

Status	Aantal
Technisch gereed	8
Financieel gereed	5
Voorbereiding op schema	28
Uitvoering op schema	45
Startmoment loopt gevaar	0
Startmoment is bijgesteld	0
Project is vervallen	2
Nieuw project	0
Totaal	**88**

Status – startmoment loopt gevaar

Er zijn bij de het opstellen van de 1e voortgangsrapportage IUP 2024 geen projecten waarbij het startmoment gevaar loopt.

Hoewel het startmoment van het project “Euterpelaan” geen gevaar loopt is het wel goed om te melden dat het projectgebied van dit project over een gedeelte van de Euterpelaan en Dr. Saal van Zwanenbergsingel loopt. De Euterpelaan en Dr. Saal van Zwanenbergsingel zijn in de Koersnota Mobiliteit belangrijke ontsluitingswegen. Mogelijk vergen deze ontsluitingswegen in de toekomst een andere inrichting. Op dit moment is het uit de koersnota mobiliteit volgende uitvoeringsprogramma mobiliteit in voorbereiding. De vaststelling van het uitvoeringsprogramma mobiliteit met bijbehorende prioritering, financiering en tijdspad laat nog even op zich wachten. De verhardingen van de Euterpelaan en kruising Euterpelaan - Dr. Saal van Zwanenbergsingel zijn echter al enige tijd aan vervanging toe. De benodigde werkzaamheden kunnen zonder substantieel risico op kapitaalvernietiging niet meer worden uitgesteld. Er zijn geen middelen beschikbaar om het substantiële risico op kapitaalvernietiging af te dekken. Het project “Euterpelaan” wordt daarom conform het geplande startmoment uitgevoerd. Uiteraard wordt er binnen het project zo veel als mogelijk rekening gehouden met de vanuit mobiliteitsbeleid bekende en gewenste zaken.

Status – startmoment is bijgesteld

Er zijn bij de het opstellen van de 1e voortgangsrapportage IUP 2024 geen projecten waarbij het startmoment gevaar loopt.

Status – project is vervallen

Coppelmans (waterpeil vijverpartij/onderzoeksbudget)

Eerder is een projectbudget ingericht voor het onderzoeken van het waterpeil en eventueel treffen van maatregelen voor de met de rest van de wijk in verbinding staande waterpartij bij Coppelmans. De veronderstelde problemen met het waterpeil in de waterpartij zijn niet (meer) opgetreden. Het project kom daarmee te vervallen.

Fietspad Middingstraat Ravenstein

De werkzaamheden aan het fietspad Middingstraat zijn ingepast in de asfalteringswerkzaamheden van de gehele gemeente. Het project komt daarmee te vervallen.

Status – nieuw project

Er zijn bij het opstellen van de 1e voortgangsrapportage IUP 2024 geen nieuwe projecten te melden.

Projectmutaties (alleen de IBOR-projecten)

Het resultaat van de 1e voortgangsrapportage IUP 2024 bestaat uit projectresultaten (positief en negatief) en projectmutaties (bijramen en aframen). Deze voortgangsrapportage IUP 2024 laat een positief totaalresultaat zien. Het resultaat laat zich als volgt samenvatten.

Neutrale projectresultaten

De projecten "Kloosterstraat herinrichten centrum" en "Kloosterstraat straatwerk" zijn gereed en sluiten met een neutraal projectresultaat.

Negatieve projectresultaten

Het project "St. Sebastianusstraat" is gereed en kent een beperkt negatief projectresultaat.

Positieve projectresultaten

De projecten "Waterlaat e.o. herinrichten buitenruimte" en "Civieltechnische kunstwerken vervangen" zijn gereed en kennen en positief projectresultaat.

Aframen projectbudget

Het project "Dr. Wiegersmastraat e.o." is technisch gereed. Bij aanmaken van het projectbudget zijn risico's en onvoorziene omstandigheden ruim ingericht. De risico's en onvoorziene omstandigheden bleken nu aan het eind van het project niet te zijn opgetreden of te ruim ingeschat. Het project "Ridderstraat" is onderweg en eerdere risico's ten aanzien van stabiliteit, mobiliteit en huisaansluitingen zijn niet opgetreden. Voor het project "Joannes Zwijsenlaan" is de bijdrage van de ontwikkelaar ontvangen. Het project "707750 NS overwegen geheel Oss" voorziet in een schakelbudget voor het gelijktijdig aanpakken van de verhardingen van de spoorovergangen. Het afgelopen jaar zijn er relatief weinig reguliere buitenwerkingstellingen van het spoor geweest. Bovenstaande projecten ramen we af.

Bijramen projectbudget

De ondergrond in het project "Pastoor van de Kampstraat Geffen" bleek geschikt voor de aanleg van een klimaat robuust waterbergend cunet. Het project "Van der Duyn van Maasdamstraat Oss" is een grootschalig project. Tussentijdse prijsstijgingen en het aanbrengen van meer groen zorgen er voor dat er meer middelen nodig zijn. Binnen het project "Bolwerkroute Ravenstein" wordt de aanleg/aanpassing van de landpoort integraal heroverwogen. Dit betekent dat de voorziene maatregelen wijzigen en er een nieuw ontwerp gemaakt moet worden. Hiervoor zijn aanvullende middelen benodigd. De op het project "Euterpelaan (wateroverlast)" aansluitende verhardingen van de kruising Euterpelaan-Dr. Saal van Zwanenbergsingel zijn dermate slecht dat deze tegelijkertijd in het project worden meegenomen. Hiervoor zijn meer middelen nodig. Het project "Gasstraat Oost" wordt in verband met de schoolroute in de vakantieperiode uitgevoerd. De asfaltaansluitingen van de aansluitende wegen worden tegelijkertijd meegenomen. Hiervoor zijn extra middelen benodigd. Bovenstaande projecten worden bijgeraamd.

2. Voortgang op projectniveau

A = Programmafase
B = Ontwerpfase
C = Bestekfase
D = Uitvoeringsfase
E = Technisch gereed
F = Financieel gereed

Projectnaam	Projectfase	Toelichting bij technische of financiële afwijkingen
707750 NS overwegen geheel Oss	D	Er zijn de afgelopen tijd weinig tot geen buitenwerkingstellingen van het spoor geweest, het projectbudget wordt gedeeltelijk afgeraamd.
Bolwerkroute Ravenstein	B	Door een integrale heroverweging van de aanleg/aanpassingen van de landpoort zijn andere maatregelen en aanpassingen in ontwerp nodig, het projectbudget wordt bijgeraamd.
Civieltechnische kunstwerken vervangen	F	Het project is gereed en sluit met een positief resultaat.
Dr. Wiegersmastraat e.o.	E	Het project is technisch gereed, bij inrichting van het projectbudget zijn risicos en onvoorziene omstandigheden te ruim ingericht, het projectbudget wordt afgeraamd.
Euterpelaan (wateroverlast)	A	In verband met de verhardingstoestand wordt het kruisingsvlak Euterpelaan-Dr. Saal van Zwanenbergsingel aan het projectgebied toegevoegd, het projectbudget wordt bijgeraamd.
Gasstraat Oost	D	Het project wordt in verband met de schoolroute in de vakantieperiode uitgevoerd, ook worden de asfaltaansluitingen van de aansluitende wegen meegenomen, het projectbudget wordt bijgeraamd.
Joannes Zwijsenlaan (uit vervangingsclaim niet integraal)	D	De Joannes Zwijsenlaan maakt (gedeeltelijk) onderdeel uit van de oude ziekenhuislocatie, de bijdrage van de ontwikkelaar van de ziekenhuislocatie is ontvangen, het projectbudget wordt afgeraamd.
Pastoor van de kampstraat Geffen	D	De Pastoor van de Kampstraat bleek geschikt voor de aanleg van een klimaatrobuust waterbergend cunet, het projectbudget wordt bijgeraamd.
Ridderstraat	D	Risico's ten aanzien van stabiliteit, mobiliteit en huisaansluitingen zijn niet opgetreden, het projectbudget wordt afgeraamd.
St. Sebastianusstraat	F	Het project is gereed en sluit met een negatief resultaat
Van der Duyn van Maasdamstraat Oss	B	Prijsstijgingen (indexatie) samen meer het aanbrengen van meer groen zorgen binnen dit grootschalige project dat het projectbudget wordt bijgeraamd.
Waterlaat e.o. herinrichten buitenruimte	F	Het project is gereed en sluit met een positief resultaat.

3. Financiën

Het resultaat van de 1e voortgangsrapportage IUP 2024 is geanalyseerd naar de financieringsbron. Een project kan gevoed worden uit het rioleringsfonds, fonds bodemsanering, grondbedrijf en beheergelden. Om een zuiver beeld te schetsen wordt het resultaat terug herleid naar deze groepen. Het resultaat valt uiteen in afwijkingen op groot onderhoud en vervanging. De afwijkingen op groot onderhoud worden gemuteerd op de betreffende activiteiten en voor zover het groot onderhoud groen, wegen of verkeer betreft eventueel verrekend met de Reserve IUP. Afwijkingen op vervanging leiden tot aanpassing van het betreffende investeringsvolume en hogere of lagere kapitaallasten in volgende jaren.

Het voordelig resultaat groot onderhoud bedraagt € 91.362. Het voordelig resultaat vervangingen bedraagt € 112.698. Het voordelig resultaat vervangingen vertaald zich in vrijkomende investeringsruimte van € 112.698 of een bij deze investeringsruimte horende lagere kapitaallast. Het voordelig resultaat groot onderhoud en vervangingen valt vrij.

Omzetprognose

Op basis van de stand van de IBOR-projecten wordt een doorkijk gegeven naar de omzet die naar verwachting in het lopende jaar op de IBOR-projecten (projecten die met reserve IUP verrekend worden) nog wordt gemaakt. In totaal is per 17 juli 2024 een bedrag van € 4.003.774 afgerekend. Op dit moment wordt voor de projecten nog aanvullend een omzet van € 9.912.771 verwacht. De totaal te verwachten omzet in 2024 komt daar mee op € 13.916.545. De laatste vijf jaar bedroeg de gemiddelde jaarlijkse omzet (afgerond) € 9.000.000. de omzetprognose 2024 is daarmee circa 55% hoger dan de gemiddelde omzet van de afgelopen vijf jaren.

2. Overzicht incidentele baten en lasten

In dit hoofdstuk geven we een overzicht van de incidentele baten en lasten weer en presenteren we het structurele begrotingssaldo.

In de volgende tabellen geven we een overzicht van de incidentele baten en lasten. Incidenteel houdt in dat het gaat om baten en lasten die een tijdelijk karakter hebben. Deze zitten slechts één of enkele jaren in de begroting. Dit overzicht geeft niet alleen inzicht in de incidentele baten en lasten, maar is ook een hulpmiddel bij het beoordelen van het structurele begrotingssaldo. De baten en lasten die niet incidenteel zijn, zijn immers structureel van aard. Het structurele begrotingssaldo geeft aan of de structurele lasten met structurele baten worden afgedekt. Als dat het geval is, is de begroting structureel in evenwicht.
We nemen bedragen op vanaf € 50.000. We geven bij elke post een toelichting.

Een overzicht van de geraamde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves, zoals het BBV voorschrijft, is in het financieel overzicht van de begroting opgenomen (bijlage 5 in dit document). In de nota reserves, die tegelijk met deze programmabegroting in de gemeenteraad wordt behandeld, zijn de reserves uitgebreid toegelicht.

Incidentele voordelen

Bedragen x € 1.000

Nr	Progr.	Bron *	Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
1	1	PB 2025	Vrijval reserve beschermd wonen		-1650			
2	1	PB 2025	Vrijval lokale investeringsagenda beschermd wonen	-400				
3	1	PB 2025	Inzet reserve vluchtelingen		-4000	-4000	-4000	
4	2	PB 2025	Vrijval ESF subsidie	-392				
5	2	PB 2025	Lagere kosten projecten bestaanszekerheid	-104				
6	3	PB 2025	Vrijval voorziening onderhoud inventaris sporthallen	-77				
7	4	PB 2025	Extra opbrengsten glasvezel	-150				
8	7	PB 2025	Vrijval reserve geluid		-370			
9	9	PB 2024	Doorschuiven investeringen	-327				
10	9	TR 2024	Restitutie VRBN	-102				
11	9	PB 2025	Vrijval reserve WW lasten		-235			
			TOTAAL	**-1.552**	**-6.255**	**-4.000**	**-4.000**	**0**

Toelichting per post:

1. Het regionale portefeuillehoudersoverleg Wmo heeft op 5 juli besloten in 2025 € 5 miljoen extra uit de regionale reserve beschermd wonen te onttrekken en aan de lokale gemeenten uit te keren. Het aandeel van Oss hierin is € 1,65 miljoen.
2. In 2024 laten we eenmalig € 400.000 vrijvallen van de middelen voor de lokale investeringsagenda beschermd wonen/maatschappelijke opvang die we gekregen hebben in het kader van de doordecentralisatie van beschermd wonen. We verwachten dat we niet het volledige beschikbare budget (afgerond € 2,3 miljoen) kunnen besteden.

3. We willen in de jaren 2025 t/m 2027 per jaar € 4 miljoen laten vrijvallen uit de reserve vluchtelingen. In totaal zetten we € 12 miljoen in uit deze reserve.
4. We laten incidenteel € 392.505 ESF subsidie vrijvallen in 2024. De hoogte van de definitieve toekenning van ESF NINA REACT is € 1.025.505. In de programmabegroting 2024-2027 hebben we € 633.000 ESF middelen voor 2024 ingezet ten behoeve van het nieuwe beleidskader Armoede en Schulden. Door onderrealisatie van andere gemeenten en overrealisatie van de gemeente Oss, is de definitieve toekenning voor de gemeente Oss hoger uitgevallen dan begroot. De resterende middelen geven we niet meer uit in 2024 en vallen vrij.
5. We hebben lagere kosten voor projecten bestaanszekerheid. Het gaat om het project AJOSS en de samenwerkwijze.
6. We laten het saldo van € 77.000 uit de voorziening onderhoud (inventaris) sporthallen vrijvallen. Deze voorziening is niet meer nodig. We hebben in de begroting een structurele bedrag om de kosten voor inventaris van sporthallen jaarlijks te kunnen betalen.
7. We hebben hogere opbrengsten voor glasvezel. Er zijn incidenteel meer vergunningsaanvragen geweest.
8. We stellen voor om € 370.348 uit de reserve geluid vrij te laten vallen in 2025. Voor deze middelen is momenteel geen bestedingsplan
9. Ict investeringen schuiven door, daardoor hebben we een voordeel in 2024.
10. Het AB van de Veiligheidsregio heeft besloten een deel van het positieve jaarrekeningresultaat 2023 uit te keren aan de deelnemende gemeenten.
11. We laten de reserve WW-lasten van € 225.000 vrijvallen in 2025. Doordat er tot op heden geen gebruik is gemaakt van het WW-reserve laten we deze reserve vrijvallen en draaien we de jaarlijkse storting terug.

Incidentele nadelen

Bedragen x € 1.000

Nr	Progr.	Bron *	Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
1	1	PB 2025	Transitiemiddelen GGD	236				
2	3	PB 2022	Storting in reserve Lievekamp	300				
3	3	PB 2023	Thuis in de buurt	50	50			
4	4	PB 2023	Meekoppelkansen Waterveiligheid		400			
5	4	PB 2023	Impuls klimaatadaptatie	500	500			
6	5	PB 2025	Aanvullen reserve Heesch-West	779				
7	5	PB 2025	Storting reserve economie		300			
8	7	PB 2023	Reservering voor mobiliteitsopgave	5.000	8.000	1.000		
9	7	PB 2023	Binnenstedelijke transformaties	5.000	5.000			
10	7	TR 2024	Ruimte voor ruimte titel	102				
11	9	PB 2024	Nieuwe kantoorinrichting gemeentehuis	230	850			
12	9	PB 2023	Programma Data	200	105			
13	9	PB 2023	ICT informatiebeveiliging	75				
14	9	PB 2023	Extra capaciteit voor projecten	736	714	175		
15	9	PB 2025	Vorming reserve Schadewijk		1.000			
			Overige posten	182	93	82		
			TOTAAL	**13.154**	**17.012**	**1.257**		

Toelichting per post:

1. We hebben in 2024 hogere kosten van € 236.000 voor transitiemiddelen voor de GGD. Met deze eenmalige bijdrage verwacht de GGD geen concessies te hoeven doen aan de kwaliteit van haar dienstverlening. Ons aandeel hierin bedraagt eenmalig € 235.896.
2. We storten geld in de reserve voor toekomstige ontwikkelingen van de Lievekamp.
3. We nemen een incidenteel bedrag op voor Thuis in de Buurt.
4. We storten 2 keer een bedrag in de reserve voor meekoppelkansen waterveiligheid.
5. We storten in 2023, 2024 en 2025 een bedrag van € 500.000 in een nieuwe reserve Klimaatadaptatie.
6. We hebben een nadeel van € 779.000 voor Heesch West. Op basis van de geactualiseerde exploitatieberekening 2024 (risicojaarrekening 2023) Heesch West moeten we de reserve Heesch West aanvullen.
7. We stellen voor om in 2025 € 300.000 te storten in de reserve economie. Om de komende jaren in te kunnen spelen op noodzakelijke activiteiten op het gebied van economie willen we de reserve vast aanvullen. De strategienota economie die we in 2025 op gaan stellen zal hiervoor leidend zijn.
8. We storten gefaseerd € 23 miljoen in de reserve mobiliteit.
9. We storten in totaal € 10 miljoen in de reserve binnenstedelijke transformatie.
10. "We hebben in 2023 eenmalig hogere kosten van € 102.000 voor de verplichting van een van een Ruimte voor Ruimte titel aan de Meester van Coothstraat in Lith."
11. We storten in totaal € 1,6 miljoen in een reserve voor de toekomstige verbouwing van het gemeentehuis.
12. Voor het programma Data nemen we een impulsbudget op.
13. We nemen een bedrag op voor het inhuren van 2 jaar specialistische expertise/projectondersteuning om het huidige camera bestand in beeld te brengen en de toegangssystemen van gebouwen te verbeteren.

14. We nemen extra capaciteit op voor een aantal projecten: de agrarische transitie, een kwartiermaker participatie, beleidscapaciteit Zorg en Veiligheid, Procesbegeleiding gebied polders en woningbouw
15. We stellen voor om een nieuwe reserve te vormen voor de Schadewijk. We stellen voor om hier in 2025 € 1 miljoen in te storten. Hiermee willen we de komende jaren extra investeren in Schadewijk en daarmee incidentele kosten afdekken.

Incidentele budgettair neutrale posten

bedragen x € 1.000

Nr	Progr.	Bron *	Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
1	1	NR 2024	Uitvoering Beschermd wonen	-600	10.000	5.000	5.000	5.000
	1	NR 2024	Mutatie reserve beschermd wonen	600	-10.000	-5.000	-5.000	-5.000
2	1	NR 2024	Project internationale werknemers		61			
	1	NR 2024	Uit reserve Wonen welzijn en zorg		-61			
3	1	NR 2024	Projecten GALA/IZA	235	176	160	329	
	1	NR 2024	Mutatie reserve GALA/IZA	-235	-176	-160	-329	
4	1	NR 2024	Projecten dak-en thuisloosheid		282			
	1	NR 2024	Uit reserve Dak- en thuisloosheid		-282			
5	1	NR 2024	Vluchtelingen	-8.325	-3.411	-3.603	-3.603	
	1	NR 2024	mutatie Opvang vluchtelingen	8.325	3.411	3.603	3.603	
6	2	NR 2024	Bestaanszekerheid	1.319	486	211	109	
	2	NR 2024	Mutatie bestaanszekerheid	-1.319	-486	-211	-109	
7	3	NR 2024	Projecten IVB	1830	230	130		
	3	NR 2024	Uit reserve IVB	-1.830	-230	-130		
8	3	NR 2024	Projecten verduurzaming gemeentelijk vastgoed	1.360				
	3	NR 2024	Uit reserve verduurzaming gemeentelijk vastgoed	-1.360				
9	4	NR 2024	Projecten klimaatadaptatie	250	330	350	290	55
	4	NR 2024	in reserve klimaatadaptatie	-250	-330	-350	-290	-55
10	4	NR 2024	Energiebesparing en Warmtevisie	408	850			
	4	NR 2024	Uit investeringsfonds duurzaamheid	-408	-850			
11	5	NR 2024	Projecten economie	631	205	15		
	5	NR 2024	Uit reserve	-631	-205	-15		
12	6	NR 2024	Project Walkwartier	492				
	6	NR 2024	Mutatie reserve Walkwartier	-492				
13	6	NR 2024	Activiteiten centrum	233	82	75	75	

Nr	Progr.	Bron *	Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
	6	NR 2024	Uit investeringsfonds stadshart Oss	-233	-82	-75	-75	
14	7	NR 2024	MER Nieuw Zevenbergen en locatieprofielen	85				
	7	NR 2024	Uit reserve geluid	-85				
15	7	NR 2024	Mobiliteitsprojecten	550	121	121	121	121
	7	NR 2024	uit de reserve mobiliteit	-550	-121	-121	-121	-121
16	7	NR 2024	Dijkversterking	50	1790			
	7	NR 2024	Uit reserve meekoppelkansen dijkversterking Maas	-50	-1790			
17	9	NR 2024	Kosten omgevingswet	426	246			
	9	NR 2024	Uit reserve omgevingswet	-426	-246			
18	9	NR 2024	Organisatie-ontwikkeling	69	6			
	9	NR 2024	Uit reserve organisatieontwikkeling	-69	-6			
19	9	NR 2024	Projecten versterken gemeentelijke dienstverlening	205	267	62	67	345
	9	NR 2024	Uit reserve	-205	-267	-62	-67	-345
20	9	NR 2024	ICT projecten	417	258	23		
	9	NR 2024	Uit reserve ICT	-417	-258	-23		
21	9	NR 2024	Projecten dienstverlening	-110	157			
	9	NR 2024	Uit reserve	110	-157			
22	10	NR 2024	Diversen	18.950	903			
	10	NR 2024	Uit algemene reserve	-18.950	-903			
23			Ontvangst subsidies	2.788	373	282		
			Opbrengsten Rijk/Provincie	-2.788	-373	-282		
			TOTAAL	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Toelichting per post:

1. We verrekenen incidentele tekorten en overschotten met de reserve. Daarnaast onttrekken we in de komende jaren geld voor de oplosagenda en terugbetaling aan de regio.
2. We verlengen de pilot participatie kwetsbare internationale werknemers in 2025.
3. We voeren diverse projecten uit in het kader van IZA/GALA. Dit betalen we uit de reserve.
4. We voeren diverse projecten uit in het kader van Dak en thuisloosheid. Dit betalen we uit de reserve.
5. We verrekenen de overschotten met de reserve Vluchtelingen
6. We betalen verschillende projecten uit de reserve en storten bedragen vanuit verschillende circulaires.
7. We onttrekken voor verschillende IVB projecten geld uit de reserve.
8. We voeren diverse projecten uit in het kader van verduurzaming van ons gemeentelijk vastgoed. Dit betalen we uit de reserve.
9. We onttrekken voor verschillende projecten geld uit de reserve.
10. We hebben tijdelijke kosten voor energiebesparing en warmtevisie. We betalen dit uit het investeringsfonds duurzaamheid.
11. We halen de kosten voor de bijdrage van de Kracht van Oss, promotie en branding en economische stimulering uit de reserve economie.
12. We verrekenen de projecten voor het Walkwartier met de reserve.
13. We hebben tijdelijke stimuleringsregelingen in het centrum (o.a. voor wonen en vergroening) en de leegstandsmakelaar. We betalen dit uit het investeringsfonds stadshart Oss.
14. We onttrekken de kosten voor de MER Nieuw Zevenbergen en locatieprofielen uit de reserve geluid.
15. We betalen de tijdelijke bijdrage voor Slimme mobiliteit en budget voor de maasveren uit de reserve mobiliteit.
16. We stellen voor om in 2025 € 1,79 miljoen te onttrekken uit de reserve Meekoppelkansen dijkversterking Maas. Dit is voor de financiële verplichting die voortvloeit uit de bestuursovereenkomst en realisatieovereenkomst.
17. We betalen de kosten voor de voorbereiding van de omgevingswet uit de reserve die we hiervoor gevormd hebben.
18. We halen geld uit de reserve voor verschillende posten voor organisatieontwikkelingen. Het gaat om onder andere frictiekosten MJC, generatiepact, frictiekosten voor afdeling DIV en frictiekosten voor de toekomstbestendige organisatie.
19. We voeren diverse projecten uit in het kader van het versterken van de gemeentelijke dienstverlening. Dit betalen we uit de reserve.
20. We betalen de kosten voor ICT projecten uit de reserve ICT.
21. We voeren diverse projecten uit in het kader van het dienstverlening. Dit betalen we uit de reserve.
22. We hebben diverse bedragen betaald uit de algemene reserve. Het gaat om onder andere het zuiderstrandtheater, transformatie jeugd, ONK, Spoorzone en rentestijging van ruimtelijke ambities.
23. We ontvangen vanuit het Rijk en de provincie verschillende subsidies. We nemen de kosten en opbrengsten op in onze begroting

*KN = kadernota, PB = programmabegroting, TR = financiële tussenrapportage, NR = Nota reserves

Structureel begrotingssaldo

Om een goed oordeel te kunnen vormen over de begroting is het van belang om het saldo te corrigeren met incidentele baten en lasten. Het structurele begrotingssaldo geeft aan of de structurele lasten met structurele baten worden afgedekt. Als dat het geval is, is de begroting structureel in evenwicht.

In de volgende tabel geven we de volgende onderdelen weer:

- De lasten, baten en saldo per programma (onderdeel 1)
- De lasten, baten en het saldo van de producten overhead, onvoorzien, VPB en algemene dekkingsmiddelen (onderdeel 2)
- De totale exploitatie (onderdeel 1+2)
- De toevoegingen en onttrekkingen aan reserves (onderdeel 3)
- Het geraamde resultaat (onderdeel 1+2+3).

We verrekenen het geraamde resultaat met de incidentele baten en lasten. Dit geeft het structureel begrotingssaldo weer.

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Programma		**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Programma 1	Lasten	101.497	117.339	128.529	123.986	124.069	124.071
	Baten	-18.616	-17.069	-14.028	-14.885	-14.864	-14.864
	Saldo	82.881	100.270	114.502	109.101	109.205	109.206
Programma 2	Lasten	88.636	90.237	85.572	84.682	83.866	85.664
	Baten	-39.114	-44.120	-39.645	-39.645	-39.645	-39.861
	Saldo	49.522	46.117	45.926	45.037	44.221	45.803
Programma 3	Lasten	30.477	32.034	31.316	33.460	34.435	34.979
	Baten	-8.223	-5.462	-4.394	-4.058	-3.828	-3.828
	Saldo	22.254	26.571	26.923	29.402	30.607	31.152
Programma 4	Lasten	50.516	53.700	58.060	52.433	52.824	52.562
	Baten	-30.951	-31.833	-33.016	-29.906	-30.092	-30.098
	Saldo	19.565	21.866	25.044	22.527	22.732	22.463
Programma 5	Lasten	7.355	9.986	6.994	4.702	4.671	4.662
	Baten	-2.814	-7.306	-4.928	-1.414	-1.329	-1.329
	Saldo	4.541	2.680	2.065	3.288	3.342	3.333
Programma 6	Lasten	1.857	1.515	1.626	2.015	2.096	2.094
	Baten	-857	-506	-507	-507	-507	-507
	Saldo	1.000	1.008	1.119	1.508	1.589	1.587
Programma 7	Lasten	25.208	32.367	34.500	21.361	18.434	19.337
	Baten	-19.013	-23.865	-29.682	-12.844	-10.655	-12.023
	Saldo	6.195	8.502	4.818	8.517	7.780	7.314
Programma 8	Lasten	9.115	10.565	11.343	11.240	11.338	11.338
	Baten	-140	-183	-80	-80	-80	-80
	Saldo	8.975	10.382	11.263	11.159	11.258	11.258
Programma 9	Lasten	5.210	6.653	6.848	6.840	6.793	6.793
	Baten	-2.629	-1.689	-1.520	-1.520	-1.520	-1.520
	Saldo	2.582	4.964	5.328	5.320	5.273	5.273
Totaal (1)	**Lasten**	**319.871**	**354.395**	**364.789**	**340.719**	**338.526**	**341.500**
	Baten	**-122.356**	**-132.035**	**-127.800**	**-104.860**	**-102.520**	**-104.110**
	Saldo	**197.516**	**222.361**	**236.988**	**235.859**	**236.007**	**237.390**

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Programma		**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Vennootschapsbelasting	Lasten	1.018	0	0	0	0	0
	Baten	0	0	0	0	0	0
	Saldo	1.018	0	0	0	0	0
Overhead	Lasten	43.847	46.070	45.819	44.115	43.535	43.157
	Baten	-7.055	-6.464	-6.320	-6.009	-6.009	-6.009
	Saldo	36.792	39.606	39.500	38.106	37.526	37.148
Onvoorzien	Lasten	95	13	300	300	300	300
	Baten	0	0	0	0	0	0
	Saldo	95	13	300	300	300	300
Algemene dekkings-middelen	Lasten	3.287	3.340	9.110	9.904	10.498	11.113
	Baten	-260.202	-277.293	-288.542	-278.835	-279.283	-280.340
	Saldo	-256.915	-273.953	-279.432	-268.931	-268.786	-269.227
Totaal (2)	**Lasten**	**48.247**	**49.423**	**55.230**	**54.319**	**54.333**	**54.570**
	Baten	**-267.257**	**-283.756**	**-294.862**	**-284.844**	**-285.293**	**-286.349**
	Saldo	**-219.010**	**-234.333**	**-239.632**	**-230.525**	**-230.959**	**-231.779**
Totaal (1 + 2)	**Lasten**	**368.118**	**403.819**	**420.018**	**395.038**	**392.860**	**396.070**
	Baten	**-389.613**	**-415.791**	**-422.662**	**-389.704**	**-387.812**	**-390.459**
	Saldo	**-21.494**	**-11.973**	**-2.644**	**5.334**	**5.047**	**5.612**
Totaal (3)	**Lasten**	**48.307**	**67.920**	**32.507**	**9.604**	**9.450**	**20.594**
	Baten	**-33.947**	**-57.689**	**-29.505**	**-15.618**	**-15.032**	**-20.794**
	Saldo	**14.360**	**10.232**	**3.002**	**-6.013**	**-5.581**	**-200**
Resultaat (1+2+3)		**-7.086**	**-1.741**	**358**	**-679**	**-534**	**5.411**

Weergave structureel begrotingssaldo

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Resultaat	-7.086	-1.741	358	-679	-534	5.411
Incidentele baten en lasten	7.254	11.602	10.757	-2.743	-4.000	0
Structureel begrotingssaldo	**-14.340**	**-13.343**	**-10.399**	**2.064**	**3.466**	**5.411**

Voor de specificatie van het jaar 2023 verwijzen we naar de jaarrekening 2023.
De conclusie hieruit is dat de begroting in 2025 structureel sluitend is. Meerjarig is het structurele saldo nadelig tot oplopend € 5,4 miljoen in 2028, dit komt door het ravijnjaar.

Het saldo van incidentele baten en lasten wordt vooral veroorzaakt door grote, incidentele investeringen die opgenomen zijn voor mobiliteit, binnenstedelijke transformatie, stadscentrum, waterveiligheid, en invoering van de nieuwe Omgevingswet.

Structurele stortingen en onttrekkingen uit reserves

Reserves	2024		2025		2026		2027		2028	
	Bij	Af	Bij	Af	Bij	Af	Bij	Af	Bij	Af
Reserves ter dekking van de algemene dienst										
Afloop gaswinstuitkering Maaslandgas	0	-1.479	0	-1.369	0	-1.259	0	-1.154	0	-1.049
Deposito BNG inzake opheffing HNG	0	-160	0	-136	0	-112	0	-88	0	-64
Gemeentehuis	0	-593	0	-578	0	-563	0	-548	0	-533
Gemeentehuis toekomstig bestendig	0	0	0	0	0	-128	0	-127	0	-99
Subtotaal	**0**	**- 2.231**	**0**	**-2.082**	**0**	**-2.062**	**0**	**-1.917**	**0**	**-1.744**
Reserves ter dekking van de afschrijvingslasten										
De Bolster Horizonschool	0	-29	0	-29	0	-29	0	-29	0	-29
Brede school centrum Lith	0	-135	0	-135	0	-135	0	-135	0	-135
Nieuwbouw school Geffen	0	-26	0	-26	0	-26	0	-26	0	-26
Kleedaccommodatie Amstelhoef	0	-25	0	-25	0	-25	0	-25	0	-25
Sportpark de Akkeren	0	-24	0	-24	0	-24	0	-24	0	-24
Kunstgrasveld Talentencampus	0	-54	0	-54	0	-54	0	-54	0	-26
Kleedaccommodatie MOSA'14	0	-7	0	-7	0	-7	0	-7	0	-7
Revitalisering Koppelsteeg	0	-12	0	-12	0	-12	0	-12	0	-12
Rusheuvel	0	-12	0	-12	0	-12	0	-12	0	-12
Investeringen openbare ruimte centrum	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nieuwbouw hertenkamp	0	-3	0	-3	0	-3	0	-3	0	-3
Bouwkundige aanpassingen	0	-21	0	-21	0	-21	0	-21	0	-21
Museum Jan Cunen kapitaallasten investeringen mobiliteit	0	-23	0	-23	0	-23	0	-23	0	-23
Kapitaallasten bomen	0	-41	0	-41	0	-41	0	-41	0	-41
Projecten VRI 2017	0	-49	0	-49	0	-49	0	-49	0	-49
Parkeergarage	0	-25	0	-25	0	-26	0	-26	0	-26
Fietsenstallingen	0	-7	0	-7	0	-7	0	-7	0	0
Op. Ruimte Centrum onsl. fase 1	0	-16	0	-16	0	-16	0	-16	0	-16
Op. Ruimte centrum Bram vd Berghstr.	0	-10	0	-10	0	-10	0	-10	0	-10
Stadssportpark TBL	0	0	0	13	0	13	0	13	0	13

Reserves	2024		2025		2026		2027		2028	
	Bij	Af	Bij	Af	Bij	Af	Bij	Af	Bij	Af
Vergroenen Stadspark	0	-5	0	-22	0	-22	0	-22	0	-22
Dynamische Afsluiting	0	-23	0	-23	0	-23	0	-23	0	-23
Warenhuis	0	0	0	-58	0	-58	0	-58	0	-58
ONK accommodatie ontmoeten en sport	0	0	0	-50	0	-50	0	-50	0	-50
Binnenhaven	0	0	0	0	0	-189	0	-189	0	-189
Blindegeleideroute	0	-4	0	-4	0	-4	0	-4	0	-4
Volksuniversiteit verduurzaming	0	0	0	0	0	-23	0	-23	0	-23
Inv. openb.ruimte walkwartier	0	0	0	0	0	0	0	-62	0	-62
Walstraat EO	0	0	0	0	0	0	0	-18	0	-18
Subtotaal	**0**	**- 552**	**0**	**- 664**	**0**	**- 876**	**0**	**- 956**	**0**	**- 921**
Totaal	**0**	**- 2.783**	**0**	**- 2.746**	**0**	**- 2.937**	**0**	**- 2.873**	**0**	**- 2.665**

3. Budgettair neutrale wijzigingen

In de programma's staan in de tabel bij 'Wat mag het kosten?' budgettair neutrale wijzigingen. Dit zijn wijzigingen die niet inhoudelijk van aard zijn en per saldo geen geld kosten. Soms gaat het over wijzigingen binnen één programma, in andere gevallen zijn de wijzigingen programma-overstijgend. Volgens de voorschriften van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) moeten we deze wijzigingen zichtbaar maken en rapporteren. In deze bijlage lichten we de belangrijkste budgettair neutrale wijzigingen toe.

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
1. Zorg en welzijn	638	1.354	1.341	1.359	1.359
2. Werk, inkomen en onderwijs	2.404	215	215	215	215
3. Ontmoeten, sport en cultuur	-2.146	610	642	630	630
4. Klimaat, energie en openbare ruimte	-20	-28	-20	-14	-16
5. Economie	-20	16	11	11	11
6. Stadscentrum	7	2	2	2	2
7. Verstedelijking, wonen en mobiliteit	47	56	223	224	217
8. Veilige omgeving	2	203	203	203	203
9. Besturen in verandering van tijden	-18	217	452	453	584
10. Financieel beleid	-893	-2.645	-3.069	-3.082	-3.205
Totaal wijzigingen	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Toelichting wijzigingen boven de € 100.000

De belangrijkste wijzigingen zijn:

- We ontvangen van het Rijk en de Provincie Noord-Brabant verschillende subsidies en specifieke uitkeringen. Omdat we hierdoor onze kosten en opbrengsten verhogen melden we deze wijzigingen in deze begroting. We nemen de volgende onderdelen op in onze begroting:
    - We schuiven een deel van het budget voor energiearmoede en het nationaal isolatieplan door van 2024 naar 2025. Het gaat om € 1.200.000 voor energiearmoede en € 1.500.000 voor het nationaal isolatieplan. We maken dit jaar minder kosten dan verwacht. We stellen dit budget opnieuw beschikbaar in 2025.
    - We verhogen het budget voor CDOKE in 2024 en 2025 conform de indexering in de beschikking van 2 juni 2024. In 2024 bedraagt het totale CDOKE budget € 1.963.750. Dit is inclusief het doorgeschoven budget van € 262.491 uit 2023. In 2025 bedraagt het CDOKE budget € 1.647.157 en vanaf 2026 houden we rekening met € 1.549.029.
    - Eind 2021 heeft het Rijk € 1.695.167 subsidie toegekend in het kader van COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen. De regeling heeft als einddatum juli 2025. We hebben vanuit 2023 nog een restant budget van € 674.000. We nemen deze inkomsten en uitgaven voor 2024 op in onze begroting.

    - De subsidie 2024 die wij verstrekken voor de regionale consultatiefunctie GGZ verlagen we van € 350.000 naar € 200.000. Dat komt vooral doordat er nu vanuit de Zorgverzekeringswet ook geld beschikbaar is voor deze functie, waardoor onze bijdrage omlaag kan. We voegen het resterende budget weer toe aan het regionale budget beschermd wonen. Daar betalen we namelijk de subsidie uit. Daarmee verloopt deze wijziging budgettair neutraal.
    - We passen de verwachten subsidies voor verduurzaming van ons gemeentelijk vastgoed aan omdat we het grootste gedeelte al in 2023 hebben ontvangen. We stellen de verwachten kosten en opbrengsten naar beneden bij met € 184.000.
    - We ontvangen van de gemeente 's-Hertogenbosch een bijdrage van € 150.000 in kader van het Integraal Zorgakkoord voor het jaar 2024. We zetten dit in voor de kosten voor organisatie en coördinatie subregio Samen in Gezondheid.
    - We hebben in 2023 van het Rijk € 1,7 miljoen budget ontvangen in kader van het Gezond en Actief Akkoord (GALA). Hiervan was in 2023 niet het volledige bedrag besteed, het gaat om € 0,3 miljoen. We verwachten dit in 2024 uit te geven in programma 1 en 3.
- We hebben een subsidietender uitgegeven voor de proeftuinen Ruwaard en Ussen. Per 1 juli 2024 starten we met deze twee proeftuinwijken. In de proeftuin bieden we de Wmo diensten, individuele ondersteuning en dagbesteding aan. De looptijd voor deze proeftuinen is 18 maanden (t/m 31 december 2025). We wijzigen de begroting binnen programma 1. We verplaatsen in 2024 en 2025 € 582.000 van Wmo collectieve voorzieningen naar individuele voorzieningen en € 971.950 in 2024 en € 2,4 miljoen in 2025 van Wmo dagbesteding en begeleiding naar Wmo collectieve voorzieningen.
- We stellen voor om structureel 0,78 fte kwaliteitsmedewerker te betalen uit het Participatiebudget vanaf 2024 conform afdelingsplan Werk & Inkomen 2024. De formatie uitbreiding is nodig vanwege de groei van werkzaamheden voor schuldhulpverlening. We verplaatsen € 74.000 van programma 2 naar programma 9.
- Het BUIG budget wordt budgettair neutraal geboekt. Het definitieve BUIG budget 2024 is vastgesteld op € 34.864.943. Dit is een verhoging ten opzichte van het voorlopige budget 2024 van € 33.366.145. We passen de begrote inkomsten en uitgaven hierop aan.
- De begroting van het RBL (Regionaal Bureau Leerplicht) van 2025 is vastgesteld en verwerken we budgettair neutraal in de begroting. We verhogen de jaarlijkse kosten en opbrengsten met € 198.000. Het RBL is een gemeenschappelijke regeling waarbij de kosten worden gedekt met subsidie inkomsten en gemeentelijke bijdragen van de deelnemende gemeenten.
- We hevelen € 801.489 budget van het bestaande investeringskrediet ONK accommodatie ontmoeten en sport over naar een nieuw investeringskrediet ONK ontmoeten en sport terrein. De investering die we doen is € 1.507.070 en via een eerder besluit is dit beschikbaar gesteld. Een gedeelte van dit krediet heeft betrekking op het gebouw, die in 40 jaar wordt afgeschreven. Een ander gedeelte heeft betrekking op het (sport)terrein en openbaar gebied die we afschrijven in 25 jaar. Hierdoor splitsen we het investeringskrediet en passen we de jaarlijkse onttrekking van de afschrijvingslasten uit de bestemmingsreserve aan.
- We vragen € 13.570 voor in haalonderhoud voor de twee monumentale tuinhuizen in Ravenstein. Dit betalen we uit de reserve integrale voorzieningen beleid (IVB).
- We passen het budget van Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) activiteit 'terugdringen Gezondheidsachterstanden (gids)' aan. Dit is noodzakelijk omdat deze activiteit niet meer (geheel) door het Sport Expertise Centrum wordt uitgevoerd. We verplaatsen jaarlijks € 114.000 van het product sportbeleid naar gezondheid binnen programma 3.
- Binnen het programma 4. Klimaat, energie en openbare ruimte geven we het product 'projecten milieu en buitengebied' een andere naam, namelijk 'Klimaat en energie'. Dit pas beter bij de aard van de kosten en opbrengsten die we daaronder verantwoorden (o.a. kosten voor klimaatadaptatie en de energietransitie).
- Vorig jaar is besloten om een onttrekking te doen uit de reserve Groenfonds Landelijk gebied voor de kosten voor de STILA regeling en Erven Plus. Het ging om € 58.333 in 2024 en 2025 en € 8.333 in 2026. We kunnen de kunnen dit toch betalen uit andere bestaande budgetten. De meeste onttrekkingen draaien we daarom terug. Alleen de onttrekking voor de STILA regeling in 2024 van € 50.000 blijft daardoor staan.
- Jaarlijks wordt het beheerplan openbare verlichting geactualiseerd. Vervolgens kijken we jaarlijks of het nodig is de planning/cijfers aan te passen. We stellen de kosten en opbrengsten bij en verrekenen dit met

de reserve en verloopt per saldo neutraal. In 2024 onttrekken we € 27.000 meer uit de reserve Openbare verlichting.

- We hebben de begroting van Bodembeheer geactualiseerd. De onderzoeken voor bodemsanering zijn gestart en de kosten zijn toegevoegd aan de begroting. We ontvangen hiervoor SPUK gelden van het Rijk. In de periode 2024 - 2026 zijn diverse projecten uitgesteld naar 2027. We verrekenen deze kosten met de reserve Bodemsanering. Voor de realisatie van een aantal projecten werken we samen met externe partijen zoals provincie Noord-Brabant, waterschap Aa en Maas en particulieren.
- De kosten voor aanschaf en beheer & onderhoud van het wagenpark stijgen met € 117.000 in 2025 oplopend tot € 227.000 in 2028. Dit wordt veroorzaakt door prijsstijgingen voor auto's die we moeten vervangen en prijsstijgingen voor onderhoud, verzekering, brandstof en wegenbelasting. Een deel van deze kostenstijgingen betalen we uit de afvalstoffenheffing. Het gaat om een bedrag van € 52.000 in 2025 oplopend naar € 101.000 in 2028 voor de aanschaf, beheer en onderhoud van vuilnisauto's. Het krediet voor het vervangen van vuilnisauto's in 2024 wordt verhoogd met € 220.000. Dit komt door een aanbestedingsnadeel van 3 vuilnisauto's. In 2025 verhogen we het krediet Rollend Materieel met € 540.000, in 2026 € 45.000 en in 2027 € 341.000. We voegen het krediet van jaarschijf 2028 € 2.045.000 toe. Naast deze kredieten voegen we een krediet toe van € 260.000 voor de loods Diddewerf t.b.v. opslag materieel. De kapitaallasten hiervan zijn € 10.000. We betalen het resterende deel uit de stelpost loon- en prijscompensatie. Dit bedrag loopt op tot € 160.000 in 2028.
- We stellen een incidentele subsidie van € 6.500 voor de gevelverbetering van Walplein 25 beschikbaar. We betalen dit uit de reserve investeringsfonds Stadshart Oss.
- We schuiven het budget voor Kracht van Oss (€ 60.000 incidenteel) door van 2024 naar 2025. Dit budget wordt ter beschikking gesteld uit de reserve economie.
- Conform de verslagleggingsvoorschriften (BBV) hebben we de begrotingsjaarschijven van het grondbedrijf meegenomen in deze begroting. Hiervoor verwijzen we naar het Najaarsbericht van het grondbedrijf en de paragraaf grondbeleid. Daarnaast verrekenen verschillende onderdelen met de ABR. Het gaat om:
    - Zoals een storting in de ABR vanuit 2 anterieure overeenkomsten (Coornhertstraat € 403.000 en Zwaluwstraat/Spoorlaan € 84.000). We verkopen twee gronden t.b.v. te ontwikkelen woonlocaties aan Brabant Wonen.
    - Daarnaast hebben we in 2024 twee grondaankopen gedaan voor de toekomstige grondexploitatie Amsteleind te Oss. Op dit moment is er nog geen sprake van een grondexploitatie. Deze aankopen worden daarom tijdelijk als vaste activa op de balans gezet. De kosten van de aankopen verwerken we nu als begrotingswijziging. Wanneer de gemeenteraad besluit tot een grondexploitatie dan worden deze kosten daar ingebracht. Tot die tijd komen de rentekosten over de grondaankopen ten laste van de reguliere begroting. Deze rentekosten dekken we uit de reserve strategische aankopen.
    - Verder onttrekken we € 24.500 uit de Algemene bedrijfsreserve van het grondbedrijf (ABR) voor afboeking bouw- en realisatierechten. In 2016 is er een bouw- realisatieovereenkomst met een ontwikkelaar gesloten. De volledige vordering daarvan is toen in jaarstukken verwerkt. Bij project Paradijs Haren en Megen zuid heeft een wijziging in het woonprogramma plaatsgevonden. Er zijn een aantal extra vrije kavels door de gemeente verkocht, waarvan de opbrengst administratief al is verwerkt. Op basis daarvan vervalt een bijdrage van € 24.500. Hierdoor moet dit deel van de openstaande vordering worden afgeboekt. Deze lagere inkomst dekken we door inzet van de algemene reserve grondbedrijf (ABR).
- We verplaatsen het budget voor de voorbereidingskosten spoorzone van binnen programma 7 van het product Verkeer naar Strategische projecten. Het gaat om € 350.000 in 2024 tot en met 2027.
- Conform het raadsvoorstel goedgekeurd in de raadsvergadering van 25 januari 2024 begroten we de kosten en opbrengsten voor de starters- en verzilverleningen. Voor de starterslening ontvangen we de eerste 3 jaar geen renteopbrengsten. Het tekort op de rentelasten in 2024, 2025 en 2026 dekken we uit de reserve kosten verstrekken leningen volkshuisvesting. Vanaf 2027 verwachten we deze kosten te dekken uit de ontvangen renteopbrengsten.
- We verplaatsen het budget voor flexwoningen van het product woningbouwcomplexen naar strategische projecten binnen programma 7.

- We ontvangen € 125.000 in 2024 voor een bijdrage van de gemeente ’s-Hertogenbosch voor de projectleider en voorzitter voor de regionale transformatie jeugd. We nemen hiervoor de kosten en opbrengsten op in de begroting.
- De reisdocumentenpiek leidt tot meer benodigde uren bij burgerzaken. We hebben € 169.000 aan hogere inhuurkosten en verwachten ook € 169.000 aan hogere opbrengsten voor leges.
- We hadden € 30.000 gereserveerd in de reserve ICT voor digitaliseren postprocessen. Dit kunnen we betalen uit eigen budgetten. We zetten het budget van € 30.000 nu in voor doorontwikkeling cloudstrategie.
- We hebben bij de eerste financiële tussenrapportage 2024 extra budget opgenomen voor 1,5 Fte extra personeel voor team Communicatie. Deze inzet is voor informatieverstrekking ten behoeve van investeringsprojecten. Daarbij is toen een te laag bedrag opgenomen. In plaats van een schaal 10 functie is toen uitgegaan van schaal 9. We corrigeren dit en betalen dit uit de stelpost binnen programma 10.
- Het regionaal budget voor het partnership IBN verwerken we budgettair neutraal in de begroting. Het Algemeen Bestuur van het partnership IBN heeft besloten om het regionaal budget partnership in 2024 aan te vullen met € 125.000. Het budget en de bijbehorende uitgaven begroten we binnen de gemeente Oss. Het zijn regionale middelen die ingezet gaan worden voor een uitvoerend projectleider en overige kosten zoals bijvoorbeeld voor bijeenkomsten en communicatie. De middelen komen vanuit de AGR (algemene gemeentelijke reserve) van de individuele gemeenten (Bernheze, Boekel, Maashorst, Oss en Meierijstad), vanuit IBN en vanuit de gemeente Land van Cuijk.
- We zetten jaarlijks € 81.000 vanuit de CDOKE gelden in voor formatie. We verplaatsen hiervoor budget van programma 4 naar programma 9.
- We stellen een investeringskrediet beschikbaar van € 124.000 voor de aanschaf van een noodaggregaat (noodstroomvoorziening) op de Diddewerf van Gemeente Oss. Dit zorgt voor een kapitaallast van € 13.764. Aan de aanschaf van het nieuwe noodstroomaggregaat is een bedrag verbonden van € 74.000. Daarnaast is er sprake van € 50.000 bijkomende kosten (installateur, graaf-, hak-, breek-, frees-, en schilderwerk), extra hekwerk met poort en vergunning). Om in geval van calamiteiten als optimale uitvalsbasis voor het gemeentehuis te kunnen dienen is het nodig om te beschikken over een groter noodstroom aggregaat op de Diddewerf. Tevens is het van belang dat ook bij stroomuitval zaken als gladheidsbestrijding en vuilophaalservice veilig en verantwoord doorgang kunnen blijven vinden vanuit het werfterrein. Met de aanschaf van een nieuw noodstroom aggregaat wordt een volwaardige, veilige en verantwoorde uitvalsbasis gerealiseerd ten aanzien van zowel het pand als het omliggende terrein aan de Singel 1940-1945 300 te Oss (Diddewerf).
- Vanaf begrotingsjaar 2025 hanteren we de nieuwe systematiek voor het doorbelasten van de ambtelijke inzet naar de regio binnen het Sociaal Domein. We brengen hierbij ondersteuningsbudget (overhead) in rekening. Daarnaast hebben we de regionale begrotingen geactualiseerd. We hebben opnieuw bekeken welke inzet we leveren voor welke activiteit en welke overige budgetten hiervoor nodig zijn. Het gaat om de Inkoopbegroting Wmo, de begroting Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang, de begroting Huishoudelijke verzorging en van de Wet verplichte GGZ. Op basis van de nieuwe systematiek en de geactualiseerde begroting brengen we afgerond € 470.000 aan ondersteuningsbudget (overhead) in rekening bij de regiogemeenten. Deze middelen zetten we tijdelijk bij het budget van het Directieteam en werken een bestedingsplan uit.
- We vragen € 115.852 voor de afwikkeling van het btw-dossier voor een 4-tal MFA's bij de belastingdienst. Op basis van navraag van de Belastingdienst naar de fiscale positie van vier gemeentelijke MFA's hebben wij een onderzoek laten uitvoeren en is gebleken dat de door ons genomen conclusies en uitgangspunten niet correct zijn geweest. Dit leidt tot een btw-terugbetaling van kosten over de periode 2018 tot en met heden. In 2023 was het exacte financiële effect nog onzeker. Na afronding van het onderzoekt blijkt dat we nog € 115.852 extra moeten betalen. We betalen dit uit de post onvoorzien.
- We vragen € 165.000 voor instandhoudingskosten van het schoolgebouw IKC De Regenboog. Dit bestaat uit € 150.000 voor instandhoudingsonderhoud tot de periode van nieuwbouw en € 15.000 voor werkzaamheden in verband met lood in de leidingen. We storten dit bedrag in de reserve Integraal Voorzieningen Beleid, omdat met name voor het instandhoudingsonderhoud deze kosten meerdere jaren gaan lopen. IKC De Regenboog staat in het investeringsplan voor vernieuwbouw maar gaat nu mee met de plannen voor de herstructurering van de Schadewijk. Hierbij gaan we twee schoolgebouwen samenvoegen

tot een schoolgebouw, wat zorgt voor voordelen op bouwkosten en tijdelijke huisvestingskosten. Dit betekent dat IKC de Regenboog nog enkele jaren gebonden is aan het huidige schoolgebouw en SAAM heeft aangegeven hierdoor in de knel te komen met het instandhoudingsonderhoud. Het gebouw is immers technisch en functioneel op. Gezien de voordelen die het herstructureringsplan Schadewijk biedt en daarmee de samenvoeging tot één schoolgebouw willen wij als gemeente ondersteunen bij dit instandhoudingsonderhoud. We betalen de instandhoudingskosten uit de post onvoorzien.

- Daarnaast zien we enkele wijzigingen tussen programma's van maximaal € 25.000, zoals voor de inkomsten voor het aanleggen van inritten, het budget voor viering van 625 stadsrechten, verplaatsing van jeugdaccommodaties naar Buurt- en wijkcentra, het 80-jarige viering bevrijding Oss, de beheerskosten stimuleringslening duurzaamheid en de verdeling van de budgetten van de ODBN over verschillende programma heen.
- We maken een nieuw product voor de Vennootschapsbelasting (Vpb) binnen programma 10. Dit is nodig vanwege verslagleggingsvoorschriften. De kosten van de Vpb viel eerder onder het product 'algemene baten en lasten'.
- We verrekenen enkele investeringslasten met de stelpost die we hebben binnen programma 10. Het gaat om onder andere de volgende onderdelen:
    - Op basis van het bestek van de Brinkgroep en de aanbesteding van de afbouw en installatie zijn de investeringsbedragen voor afbouw, installaties en interieur van het Warenhuis aangepast. Dit leidt tot bijgestelde rente en afschrijvingslasten.
    - We ramen een besparing op kapitaallasten van 14.000 door het eerder afsluiten van investeringskrediet herinrichting woonwagen standplaats Brasem. We sluiten eind 2024 het krediet af met een boekwaarde van € 284.000, terwijl er € 575.000 geraamd was. Dit zorgt voor een besparing op kapitaallasten in 2025. We verrekenen dit met de stelpost in programma 10.
    - We hebben de vervangingskalender voor ICT geactualiseerd. Een aantal ICT investeringen is vertraagd, maar er zijn ook projecten juist naar voren gehaald. Voor 2025 staat de vervanging van het rekencentrum in het gemeentehuis en de werf (uitwijk) gepland. De diverse mutaties leiden tot een wijziging in de jaarlijkse investeringslasten. Dit verrekenen we met de stelpost.
    - We verhogen het investeringsbudget meubilair gemeentehuis met € 90.000 voor aanpassing van de pantries, welke we dekken uit een jaarlijkse bezuiniging op de IBN schoonmaakkosten.
    - Voorheen zijn grondaankopen gedaan ten behoeve van de IMVA's Stationskwartier Ravenstein en Klein Amsteleind. Deze grondaankopen worden naar verwachting in de loop van 2025 ingebracht bij de desbetreffende grondexploitaties. Daardoor vervallen vanaf die datum de rentelasten ten behoeve van de lopende exploitatie. Vanaf 2026 boeken we deze rentelasten tegen en verrekenen dit met de stelpost. Het betreft een bedrag van € 21.055 per jaar.
    - In het investeringsplan was € 25.000 opgenomen voor stoelen raadszaal, deze laten we vervallen en voegen de vrije ruimte toe aan de stelpost.
- Daarnaast indexeren we verschillende budgetten. We betalen dit uit de stelpost loon en prijscompensatie.. De belangrijkste wijzigingen zijn:
    - Subsidies professionele instellingen: € 1,2 miljoen
    - Huishoudelijke verzorging: € 0,6 miljoen
    - Bijdrage zorg en veiligheidshuis, de Veiligheidsregio Brabant-Noord, het Veiligheidsfonds en RIEC Taskforce: € 314.000
    - Gemeenschappelijke Regelingen GGD en BHIC: € 232.000
    - Loongerelateerde budgetten (inhuur/representatie/studiekosten etc.): € 162.000
    - Omgevingsdienst Brabant Noord: € 121.000
    - Belastingen gemeentelijke eigendommen: € 113.000
    - Budgetsubsidie Golfbad: € 73.000
    - Oss actueel: € 37.000 in 2025 en daarna jaarlijks € 76.000.
    - RBL: € 27.000
    - Aansprakelijkheidsverzekeringen: € 25.000
- Het meerjaren investeringsplan is geactualiseerd, waarbij er binnen enkele van de investeringsplannen aanpassingen zijn in bedrag en/of planning. De vervanging van de toplaag van het kunstgrasveld Oss '20 Rusheuvel (uitvoering) is doorgeschoven naar 2025. Het investeringsbedrag van de beoogde investering

sporthal Ussenstelt is verhoogd door de indexering van het kengetal voor de bouw. We betalen dit uit de stelpost voor loon en prijs compensatie

- We vragen voor de aanleg van de kunstgrasvelden op sportpark Amstelhoef en sportpark Koppelsteeg per locatie € 103.000 extra investeringskrediet. Dit zorgt voor een extra jaarlijkse kapitaallast van € 14.972 welke in de tijd afloopt. In het investeringsplan van de begroting 2024-2027 heeft de raad ingestemd met de aanleg van deze twee kunstgrasvelden voor € 600.000 per stuk. In 2024 zijn deze investeringen aangemaakt en aanbesteed. In de tussentijd zijn de prijzen enorm gestegen en hebben we voor de velden € 703.000 per stuk nodig. We betalen dit uit de stelpost voor loon- en prijscompensatie.
- We passen van een aantal verenigingen / instellingen de subsidie aan. De aanpassingen zijn o.a. een gevolg van dat niet indienen subsidieaanvraag, gewijzigde aantallen en/of indexering van de subsidie. Voor 2024 is het financieel voordeel van € 1.253, voor 2025 is het nadeel € 2.836 en vanaf 2026 bedraagt het structureel voordeel € 95. We verrekenen dit met de stelpost loon- en prijscompensatie.

4. Uitkomst septembercirculaire 2024

Samenvatting

Samengevat is de uitkomst van de septembercirculaire als volgt:

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

	2024	2025	2026	2027	2028
Septembercirculaire 2024	-249.080	-256.644	-246.780	-247.148	-248.235
Meicirculaire 2024	-248.060	-256.259	-242.020	-243.430	-244.736
Totale stijging	**-1.020**	**-385**	**-4.760**	**-3.718**	**-3.499**
Af te zonderen posten	187	641	3.921	4.133	4.564
Netto voordeel	**-833**	**256**	**-839**	**415**	**1.065**

Conclusie:

De algemene uitkering stijgt in alle jaren. In 2024 € 1 miljoen extra en dit loopt op tot € 3,5 miljoen in 2028. Wanneer we hiervan de noodzakelijke afzonderingen afhalen ontstaat er in 2024 een voordeel van € 0,8 miljoen. Het structureel effect (laatste jaar) van de circulaire is € 1,1 miljoen nadelig. Dit komt vooral door aanpassing van diverse maatstaven en hoeveelheden in de algemene uitkering.

Het zogenaamde ravijnjaar vanaf 2026 is nog steeds goed zichtbaar. We ontvangen in 2026 € 10 miljoen minder ten opzichte van het jaar 2025.

Belangrijkste punten uit de circulaire zijn:

Ontwikkeling accres

De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van het acres. Per 2024 is de nieuwe financieringssystematiek vervroegd ingevoerd. Deze nieuwe systematiek houdt in dat het volume deel vanaf 2024 wordt gebaseerd op een 8-jaars historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). De indexatie voor inflatie volgt de prijs van het BBP van he lopende jaar.
Voor het jaar 2025 is de raming van het BBP omhoog bijgesteld en voor de jaren erna juist omlaag bijgesteld.

Hervormingsagenda Jeugd: extra taakstelling nu ook voor de jaren 206 en volgende jaren vervallen

In de Voorjaarsnota 2024 is opgenomen dat de geraamde extra besparing van het Rijk van € 500 miljoen voor 2025 komt te vervallen. Door het nieuwe kabinet is nu ook besloten om deze taakstelling voor 2026 en volgende jaren te laten vervallen. Het betrof een besparing op Jeugdzorg die aanvullend was opgenomen ten opzichte van de commissie van Wijzen en waarvan afgesproken is dat de realisatie ervan een rijksverantwoordelijkheid is. Dit gaat om een bedrag van € 2,9 miljoen voor onze gemeente. Dit heeft echter géén begrotingseffect omdat we binnen de kosten voor Jeugdzorg al rekening hielden met deze lagere kosten.

Vooraankondiging aparte financiering en indexatie Wmo voor stijgende zorgkosten

In de Voorjaarsnota 2024 is toegelicht dat het Rijk en gemeenten werken aan de beheersbaarheid van de uitgaven van gemeenten en de wettelijke zorgtaken Wmo. De verwachting is dat in de toekomst (een nader te bepalen deel van de Wmo niet langer via de algemene uitkering van het gemeentefonds gaat, maar via een aparte financiering). Vooruitlopend op de gekozen bekostigingsvorm wordt onderzoek gedaan naar een passende geobjectiveerde indexering, die ook rekening houdt met kostenontwikkeling en demografie/vergrijzing. Het Rijk heeft in de Voorjaarsnota alvast een reservering opgenomen voor een aanvullende indexering voor demografie bovenop de bbp-systematiek. Vanaf 2026 is een reservering opgenomen van € 75 miljoen oplopend tot € 300 miljoen in 2029. Het streven is dat er met ingang van 2026 nadere afspraken zijn.

In de septembercirculaire 2024 is deze reservering verwerkt, wat een voordeel betekent van € 0,4 miljoen in 2026 oplopend tot € 1,2 miljoen in 2028. We reserveren deze extra middelen voor toekomstige demografische kostenstijgingen.

Toekomst bestendig maken van het energiesysteem
We hebben te maken met extra taken op het gebied van het toekomstbestendig maken van het energiesysteem. Specifiek gaat het om taken op het gebied van het voorkomen van netcongestie, zoals het versnellen van de aanleg van infrastructuur, het bij elkaar brengen van vraag en aanbod van energie via een stimuleringsprogramma energiehubs en het ondersteunen van bedrijven bij hun verduurzaming. Gemeenten worden met deze decentralisatie-uitkering in staat gesteld om ongeveer 3 fte per (RES-)regio aan te nemen.

Opschoonactie voor specifieke uitkeringen
Het aantal specifieke uitkeringen is de laatste jaren fors gestegen. Dit leidt tot extra verantwoordings- en controlekosten bij gemeenten. Afgesproken is dat er een opschoonactie gaat plaatsvinden.

Voor een uitgebreide toelichting van de septembercirculaire 2024 verwijzen we naar bijlage.

Analyse septembercirculaire 2024
De belangrijkste verklaringen van de stijging van de algemene uitkering zijn:

Bedragen x € 1.000
- is voordeel, + is nadeel

Belangrijkste verklaringen	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Ontwikkeling accres	127	-796	-577	-268	-47
Plafond Btw compensatiefonds	-1.414	0	0	0	0
Hervormingsagenda Jeugd	0	0	-2.857	-2.941	-2.964
Indexatie Wmo demografie	0	0	-408	-816	-1.224
Openbare bibliotheken	0	-279	-279	0	0
Wet Betaalbare huur	-58	-64	-55	-30	-24
Alleenverdienersproblematiek 2023-2024	-152	0	0	0	0
Beschermd Wonen (IU)	-35	-117	-167	-167	-167
Participatie (IU)	0	-218	-218	-217	-219
Bijstand jongerennorm	0	0	51	52	54
Overige posten	0	-27	-43	-44	-44
Overige ontwikkelingen	512	1.116	-207	713	1.136
Totale stijging	**-1.020**	**-385**	**-4.760**	**-3.718**	**-3.499**

Ontwikkeling accres
De ontwikkeling van het accres is de eerste jaren positief. Dit werkt echter beperkt structureel door, doordat het BBP (accres) de jaren erna omlaag is bijgesteld.

Plafond Btw compensatiefonds
Gemeenten kunnen (voor een groot deel) kosten van btw declareren bij het btw compensatiefonds. Dit fonds heeft landelijk gezien een plafond. Wordt er minder btw gedeclareerd, dan wordt het verschil toegevoegd aan de algemene uitkering. Wordt er meer btw gedeclareerd dan wordt dit ten laste van de algemene uitkering gebracht. Er wordt verwacht dat in 2023 minder gedeclareerd door gemeenten aan dit fonds. Dit betekent voor ons een voordeel van € 1,4 miljoen in 2024.

Hervormingsagenda Jeugdzorg
In de Voorjaarsnota 2024 is opgenomen dat de geraamde extra besparing van het Rijk van € 500 miljoen voor 2025 komt te vervallen. Door het nieuwe kabinet is nu ook besloten om deze taakstelling voor 2026 en volgende jaren te laten vervallen. Het betrof een besparing op Jeugdzorg die aanvullend was opgenomen ten opzichte van de commissie van Wijzen en waarvan afgesproken is dat de realisatie ervan een

rijksverantwoordelijkheid is. Dit gaat om een bedrag van € 2,9 miljoen voor onze gemeente. Dit heeft echter géén begrotingseffect. We verhogen onze jeugdbudgetten met dit bedrag.

Openbare bibliotheken
We ontvangen voor de jaren 2025 en 2026 € 279.000 voor openbare bibliotheken. Voor de zorgplicht ten aanzien van de openbare bibliotheek ontvangen we een structurele bijdrage via het gemeentefonds. Voor de jaren 2025 en 2026 ontvangen de gemeenten een decentralisatie-uitkering, om zich op de periode van de zorgplicht te kunnen voorbereiden. Dit geld ontvangen we voorafgaand aan een landelijke wetsaanpassing. Hoe deze er precies uit komt te zien, is op dit moment niet bekend. Vandaar dat we deze middelen nu apart reserveren in de begroting, echter wanneer het nieuwe landelijke normenkader omtrent de zorgplicht bekend is, bekijken we in hoeverre deze middelen wel of niet nodig zijn.

Wet betaalbare huur
We ontvangen voor de jaren 2024 tot en met 2026 jaarlijks een bedrag van circa € 60.000. De jaren erna wordt dit bedrag verlaagd naar jaarlijks circa € 25.000. Met de Wet betaalbare huur wordt de op 1 juli 2023 in werking getreden Wet goed verhuurderschap gewijzigd. Daarmee krijgen gemeenten de bevoegdheid om toezicht te houden en handhavend op te treden met betrekking tot:
- De maximale huurprijzen die gelden op grond van het woningwaarderingsstelsel (WWS).
- De maximale huurverhogingen in de gereguleerde sector.
- De informatieplicht op verhuurders om hun huurders een puntentelling te overleggen bij het afsluiten van een contract.

We ontvangen extra geld vanuit het Rijk als ondersteuning bij de implementatie en uitvoering van het wetsvoorstel (incidenteel). Daarnaast ontvangen we een jaarlijkse bijdrage voor het ontvangen en behandelen van meldingen en de handhaving op deze meldingen. We voegen deze gelden niet toe aan onze budgetten, omdat we dit vanuit bestaande middelen betalen.

Alleenverdieners 2023-2024
We ontvangen in 2024 eenmalig € 152.000. Gemeenten kunnen financiële ondersteuning bieden aan huishoudens die als gevolg van de alleenverdienersproblematiek in 2023 en 2024 onder het bestaansminimum uitkomen. Gemeenten kunnen de gemiste huur- en zorgtoeslag compenseren vanuit de individuele bijzondere bijstand. We voeren deze regeling uit en voegen het bedrag toe aan onze budgetten.

Beschermd wonen
We ontvangen structureel € 167.000 voor beschermd wonen. Dit is een gevolg van volume indexatie. We voegen als centrumgemeente toe aan de budgetten voor beschermd wonen.

Participatie
We ontvangen circa € 200.000 extra voor participatie. We krijgen dit geld extra als compensatie van de afschaffing van het lage inkomensvoordeel (LIV) in de sociale werkvoorziening. Het lage inkomensvoordeel betreft een tegemoetkoming die werkgevers kunnen krijgen voor werknemers met een laag inkomen. Deze vervalt per 2025. We voeren dit uit binnen bestaande middelen, dus verhogen we onze budgetten niet.

Bijstand jongerennorm
Gemeenten kunnen vanuit de bijzondere bijstand een aanvulling op de bijstand aan 21-minners geven als hun ouders niet bij kunnen springen. Dit word nu gedaan vanuit bijzondere bijstand maar dit wordt overgeheveld naar algemene bijstand (BUIG). We ontvangen daarom jaarlijks vanaf 2026 afgerond € 54.000 minder voor bijzondere bijstand. Dit komt voort uit het wetsvoorstel participatie in balans die ingaat per 1 januari 2026.

Overige posten
We ontvangen jaarlijks € 17.000 voor extra taken op het gebied van wet op de lijkbezorging. Ook ontvangen we jaarlijks € 27.000 voor gestegen kosten kindervang sociaal medische indicatie. Voor beide posten geldt dat we volgend jaar kritisch kijken welke budgetten noodzakelijk zijn voordat deze definitief worden toegekend.

Overige ontwikkelingen

Binnen de overige ontwikkelingen treden diverse effecten op door onder andere:

- Aanpassing aantallen maatstaven en nieuwe maatstaven
- Diverse overige mutaties.

Het structurele nadeel hiervan is bij deze circulaire fors, namelijk ruim € 1 miljoen in het laatste jaar 2028. Feitelijk zorgt dit nu voor nadeel in deze septembercirculaire. Oorzaak is aanpassing van een aantal maatstaven, zoals centrumfunctie (aantal potentiële regionale klanten), aantal mensen met loonkostensubsidie, één persoonshuishoudens en aantal huishoudens met laag inkomen. Deze zijn verlaagd, waarbij we zoveel mogelijk afstemming hebben gezocht met cijfers vanuit ministerie van BZK.

In 2026 is het nadeel sterk afwijkend. Dit komt door de vrijval van een stelpost woningbouwimpuls. We hielden rekening met een verlaging van de algemene uitkering voor het fonds woningbouwimpuls. Deze lijkt niet meer nodig te zijn.

Af te zonderen posten

De septembercirculaire 2024 laat ten opzichte van de meicirculaire 2024 voor bijna alle jaren een stijging zien. Van deze bedragen moeten we diverse bedragen afzonderen voor specifieke onderwerpen. Afzonderen als we voor specifieke beleidsvelden extra geld krijgen, maar ook afzonderen in gevallen dat we gekort worden op specifieke beleidsvelden. Dit geeft het volgende beeld:

Bedragen x € 1.000
- is voordeel, + is nadeel

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Septembercirculaire 2024	**-1.020**	**-385**	**-4.760**	**-3.718**	**-3.499**
Af te zonderen posten					
Hervormingsagenda Jeugd	0	0	2.857	2.941	2.964
Indexatie Wmo demografie	0	0	408	816	1.224
Openbare bibliotheken	0	279	279	0	0
Alleenverdienersproblematiek 2023-2024	152	0	0	0	0
Beschermd Wonen (IU)	35	117	167	167	167
Participatie (IU)	0	218	218	217	219
Bijstand jongerennorm	0	0	-51	-52	-54
Overige posten	0	27	43	44	44
Totaal af te zonderen posten	**187**	**641**	**3.921**	**4.133**	**4.564**
Saldo septembercirculaire	**-833**	**256**	**-839**	**415**	**1.065**

Toelichting Af te zonderen posten

Van de uitkomsten van de septembercirculaire moeten we nog diverse bedragen apart zetten voor specifieke onderwerpen. Voor de toelichting van deze posten verwijzen we naar de eerdere analyse.

5. Financieel overzicht totale begroting

Het volgende overzicht laat de lasten en baten per programma zien, inclusief alle mutaties uit deze programmabegroting.

bedragen x € 1.000

Producten	2024		2025		2026		2027		2028	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Programma 1. Welzijn en zorg										
Jeugdwerk	2.705	-304	2.230	-246	1.915	-23	1.932	-23	1.702	-23
Jeugdzorg	43.437	-41	43.075	-41	42.450	-41	42.536	-41	42.768	-41
Wmo algemeen	1.113	-775	965	-285	925	-1.371	925	-1.350	925	-1.350
Wmo beschermd wonen	17.672	0	28.379	0	25.089	0	25.069	0	25.069	0
Wmo collectieve voorzieningen	20.958	-15.685	25.143	-13.191	23.128	-13.186	23.127	-13.186	23.127	-13.186
Wmo individuele voorzieningen	18.050	-252	18.049	-252	17.453	-252	17.453	-252	17.453	-252
Wmo begeleiding en dagbesteding	13.404	-12	10.687	-12	13.026	-12	13.026	-12	13.026	-12
Totaal programma	**117.339**	**-17.069**	**128.529**	**-14.028**	**123.986**	**-14.885**	**124.069**	**-14.864**	**124.071**	**-14.864**
Programma 2. Werk, inkomen en onderwijs										
Arbeidsparticipatie	8.986	-3.707	6.995	0	7.136	0	7.277	0	7.417	0
Begeleide participatie	18.568	-43	17.586	0	16.660	0	15.738	0	15.074	0
Inkomensregelingen	44.386	-35.456	43.229	-35.456	43.078	-35.456	43.127	-35.456	43.125	-35.456
Minimabeleid	2.463	0	2.694	0	2.694	0	2.694	0	2.584	0
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	7.810	-4.667	6.842	-3.943	6.842	-3.943	6.837	-3.943	6.837	-3.943
Onderwijshuisvesting	6.093	-236	6.025	-236	6.072	-236	5.992	-236	8.426	-451
Schuldhulpverlening	1.931	-10	2.200	-10	2.200	-10	2.200	-10	2.200	-10
Totaal programma	**90.237**	**-44.120**	**85.572**	**-39.645**	**84.682**	**-39.645**	**83.866**	**-39.645**	**85.664**	**-39.861**
Programma 3. Ontmoeten, sport en cultuur										
Gezondheid	5.663	-1.550	5.731	-1.005	5.618	-704	5.618	-473	5.519	-473
Kunst en cultuur	6.460	-305	6.743	-10	8.431	-10	8.735	-10	9.073	-10
Media	2.786	-93	2.838	-93	2.838	-93	2.773	-93	2.773	-93
Overige voorzieningen	90	-37	388	-37	388	-37	388	-37	388	-37
Sociaal-cultureel werk	5.501	-422	4.108	-422	4.228	-422	4.464	-422	4.652	-422
Sportaccommodaties	6.090	-1.987	6.714	-1.772	6.179	-1.772	6.444	-1.772	6.491	-1.772
Sportbeleid en activering	4.027	-989	3.557	-974	4.536	-940	4.771	-940	4.843	-940
Musea	212	-80	102	-80	101	-80	101	-80	101	-80
Evenementen en stadspromotie	1.205	0	1.136	0	1.141	0	1.141	0	1.141	0
Totaal programma	**32.034**	**-5.462**	**31.316**	**-4.394**	**33.460**	**-4.058**	**34.435**	**-3.828**	**34.979**	**-3.828**
Programma 4. Klimaat, energie en openbare ruimte										
Riolering	7.201	-9.015	7.274	-9.058	7.274	-9.058	7.274	-9.058	7.274	-9.058
Afvalverwijdering bedrijven	755	-575	778	-575	778	-575	778	-575	778	-575
Wegen, straten en pleinen	12.333	-824	12.745	-524	13.244	-524	13.542	-524	13.822	-524

bedragen x € 1.000

Producten	2024		2025		2026		2027		2028	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Afvalverwijdering particulieren	14.087	-15.968	14.482	-17.005	14.512	-17.233	14.499	-17.419	14.491	-17.413
Begraafplaatsen en crematoria	319	-179	326	-179	329	-179	329	-179	328	-179
Hondenwacht	379	-550	375	-550	375	-550	375	-550	375	-550
Milieubeheer	2.513	-120	2.528	-60	2.518	-60	2.758	-60	2.553	-73
Openbaar groen	9.682	-789	10.198	-718	9.611	-178	9.608	-178	9.529	-178
Klimaat en energie	6.431	-3.813	9.284	-4.347	3.792	-1.549	3.662	-1.549	3.412	-1.549
Projecten openbare ruimte	0	0	70	0	0	0	0	0	0	0
Totaal programma	**53.700**	**-31.833**	**58.060**	**-33.016**	**52.433**	**-29.906**	**52.824**	**-30.092**	**52.562**	**-30.098**
Programma 5. Economie										
Economische ontwikkeling	2.532	-165	2.184	-85	2.183	-85	2.081	0	2.079	0
Haven	2.676	-378	1.153	-405	1.262	-405	1.334	-405	1.332	-405
Industrieterreinen	3.726	-6.712	2.984	-4.388	584	-873	584	-873	584	-873
Recreatie en toerisme	1.052	-50	673	-50	672	-50	672	-50	667	-50
Totaal programma	**9.986**	**-7.306**	**6.994**	**-4.928**	**4.702**	**-1.414**	**4.671**	**-1.329**	**4.662**	**-1.329**
Programma 6. Stadscentrum										
Kermissen	310	-194	337	-204	337	-204	337	-204	337	-204
Centrumontwikkeling algmeen	664	-210	365	-210	358	-210	358	-210	358	-210
Herontwikkeling Walkwartier	435	-9	837	0	1.232	0	1.313	0	1.311	0
Markten	106	-93	88	-93	88	-93	88	-93	88	-93
Totaal programma	**1.515**	**-506**	**1.626**	**-507**	**2.015**	**-507**	**2.096**	**-507**	**2.094**	**-507**
Programma 7. Verstedelijking, wonen en mobiliteit										
Parkeren	1.976	-2.642	1.986	-2.634	2.087	-2.634	2.091	-2.634	2.131	-2.633
Verkeer	3.039	-162	2.759	-156	2.708	-156	2.657	-156	2.256	-156
Ruimtelijke ordening	4.224	-812	3.378	-493	3.378	-409	3.378	-409	3.378	-409
Strategische projecten/samenwerking	9.661	-7.026	8.582	-6.459	3.363	-2.239	1.365	-308	2.179	-1.122
Volkshuisvesting	4.830	-3.009	5.106	-3.009	5.006	-3.009	4.976	-3.009	4.976	-3.009
Woningbouwcomplexen	4.280	-6.356	7.993	-12.864	3.421	-3.819	2.681	-3.671	3.132	-4.226
Overige bedrijfsmatige activiteiten	4.356	-3.858	4.696	-4.067	1.398	-578	1.287	-468	1.287	-468
Totaal programma	**32.367**	**-23.865**	**34.500**	**-29.682**	**21.361**	**-12.844**	**18.434**	**-10.655**	**19.337**	**-12.023**
Programma 8. Veilige omgeving										
Integrale veiligheid	1.230	0	1.462	0	1.312	0	1.305	0	1.305	0
Toezicht en handhaving openbare orde	2.493	-80	2.707	-80	2.707	-80	2.707	-80	2.707	-80
Veiligheidsregio	6.843	-103	7.174	0	7.221	0	7.326	0	7.326	0
Totaal programma	**10.565**	**-183**	**11.343**	**-80**	**11.240**	**-80**	**11.338**	**-80**	**11.338**	**-80**
Programma 9. Besturen in verandering van tijden										
College	1.358	0	1.353	0	1.353	0	1.353	0	1.353	0

bedragen x € 1.000

Producten	2024		2025		2026		2027		2028	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Dienstverlening	3.038	-1.689	3.118	-1.520	3.110	-1.520	3.110	-1.520	3.110	-1.520
Overhead	46.070	-6.464	45.819	-6.320	44.115	-6.009	43.535	-6.009	43.157	-6.009
Raad en raadscommissies	1.871	0	1.921	0	1.921	0	1.921	0	1.921	0
Rekenkamer	81	0	81	0	81	0	81	0	81	0
Saldo kostenplaatsen	-1.168	0	-1.235	0	-1.235	0	-1.235	0	-1.235	0
Verkiezingen	336	0	230	0	230	0	230	0	230	0
Wijkgericht werken	1.137	0	1.380	0	1.380	0	1.333	0	1.333	0
Totaal programma	**52.723**	**-8.153**	**52.667**	**-7.840**	**50.956**	**-7.529**	**50.329**	**-7.529**	**49.950**	**-7.529**
Programma 10. Financieel Beleid										
Algemene baten en lasten	166	-2.120	5.459	-2.354	5.687	-2.392	5.835	-2.392	6.236	-2.392
Algemene uitkering	0	-249.080	0	-256.644	0	-246.780	0	-247.148	0	-248.235
Dividend en Winstuitkering	0	-142	0	-142	0	-142	0	-142	0	-142
Onvoorzien	13	0	300	0	300	0	300	0	300	0
Overige belastingen	5	-389	5	-389	5	-389	5	-389	5	-389
OZB belasting	2.102	-24.415	2.039	-27.827	2.039	-27.929	2.039	-27.929	2.039	-27.929
Reserveringen	54	0	54	0	54	0	54	0	54	0
Treasury	1.012	-1.147	1.552	-1.187	2.118	-1.203	2.563	-1.283	2.779	-1.253
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal programma	**3.353**	**-277.293**	**9.410**	**-288.542**	**10.204**	**-278.835**	**10.798**	**-279.283**	**11.413**	**-280.340**
SALDO VAN BATEN EN LASTEN	**403.819**	**-415.791**	**420.018**	**-422.662**	**395.038**	**-389.704**	**392.860**	**-387.812**	**396.070**	**-390.459**

bedragen x € 1.000

Producten: mutaties in reserves	2024		2025		2026		2027		2028	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Programma 1. Welzijn en zorg										
Jeugdwerk	900	-945	0	0	0	0	0	-230	0	0
Jeugdzorg	0	-464	0	0	0	0	0	0	0	0
Wmo algemeen	0	-200	0	-200	0	0	0	0	0	0
Wmo begeleiding en dagbesteding	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wmo beschermd wonen	5.200	-4.600	0	-10.000	0	-5.000	0	-5.000	0	-5.000
Wmo collectieve voorzieningen	8.850	-455	3.936	-4.061	3.928	-4.000	3.928	-4.000	3.928	0
Totaal programma	**14.950**	**-6.664**	**3.936**	**-14.261**	**3.928**	**-9.000**	**3.928**	**-9.230**	**3.928**	**-5.000**
Programma 2. Werk, inkomen en onderwijs										
Arbeidsparticipatie	0	-310	0	-300	0	-300	0	-300	0	-300
Begeleide participatie	0	-25	0	-25	0	-25	0	-25	0	-25
Inkomensregelingen	0	-656	0	-200	0	0	0	0	0	0
Minimabeleid	0	-316	0	-220	0	-220	0	-220	0	-110
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	0	-80	0	0	0	0	0	0	0	0
Onderwijshuisvesting	165	-687	0	-199	0	-139	0	-39	0	-39
Schuldhulpverlening	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal programma	**165**	**-2.074**	**0**	**-944**	**0**	**-684**	**0**	**-584**	**0**	**-474**
Programma 3. Ontmoeten, sport en cultuur										
Gezondheid	0	-25	0	0	0	-99	0	-99	0	0
Kunst en cultuur	300	-677	0	0	0	0	0	0	0	0
Media	0	-80	0	0	0	0	0	0	0	0
Musea	0	-131	0	-21	0	-21	0	-21	0	-21
Overige voorzieningen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sociaal-cultureel werk	827	-2.054	279	-218	12	-221	12	-201	12	-201
Sportaccommodaties	138	-275	0	-905	0	-202	0	-202	0	-159
Totaal programma	**1.265**	**-3.242**	**279**	**-1.145**	**12**	**-543**	**12**	**-523**	**12**	**-382**
Programma 4. Klimaat, energie en openbare ruimte										
Afvalverwijdering particulieren	0	-837	0	-400	0	-200	0	0	0	0
Klimaat en energie	500	-730	900	-3.140	0	-490	0	-360	0	-110
Milieubeheer	0	-80	0	-25	0	-15	0	-255	0	-38
Openbaar groen	0	-46	0	-137	0	-137	0	-137	0	-62
Riolering	38	0	0	-138	0	-138	0	-138	0	-138
Wegen, straten en pleinen	53	-351	23	-46	23	-11	23	-11	23	-11
Totaal programma	**590**	**-2.044**	**923**	**-3.886**	**23**	**-991**	**23**	**-901**	**23**	**-359**
Programma 5. Economie										

bedragen x € 1.000

Producten: mutaties in reserves	2024		2025		2026		2027		2028	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Economische ontwikkeling	7.556	-8.252	300	-205	0	-204	0	-189	0	-189
Haven	0	-1.500	0	0	0	0	0	0	0	0
Industrieterreinen	2.592	-33	976	0	0	0	0	0	0	0
Recreatie en toerisme	0	-25	0	-3	0	-3	0	-3	0	-3
Totaal programma	**10.148**	**-9.810**	**1.276**	**-208**	**0**	**-207**	**0**	**-192**	**0**	**-192**
Programma 6. Stadscentrum										
Centrumontwikkeling algemeen	125	-233	0	-7	0	0	0	0	0	0
Herontwikkeling Walkwartier	4.936	-4.520	440	-71	0	-71	0	-151	0	-151
Totaal programma	**5.061**	**-4.753**	**440**	**-77**	**0**	**-71**	**0**	**-151**	**0**	**-151**
Programma 7. Verstedelijking, wonen en mobiliteit										
Overige bedrijfsmatige activiteiten	1.719	-657	191	0	0	0	0	0	0	0
Parkeren	483	-32	487	-32	386	-32	382	-33	335	-26
Ruimtelijke ordening	748	-613	84	0	0	0	0	0	0	0
Strategische projecten/samenwerking	11.700	-4.751	2.358	-3.472	1.008	-535	1.282	-391	12.811	-11.920
Verkeer	11.840	-16.397	9.343	-1.118	2.343	-697	1.343	-647	1.343	-247
Volkshuisvesting	201	-491	0	-163	0	-64	0	-64	0	-64
Woningbouwcomplexen	7.087	-11	9.870	0	398	0	990	0	1.094	0
Totaal programma	**33.778**	**-22.953**	**22.334**	**-4.785**	**4.136**	**-1.329**	**3.997**	**-1.135**	**15.583**	**-12.257**
Programma 8. Veilige omgeving										
Veiligheidsregio	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal programma	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Programma 9. Besturen in verandering van tijden										
College	103	0	103	0	103	0	103	0	103	0
Dienstverlening	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overhead	782	-3.767	1.262	-2.045	443	-622	443	-399	0	-235
Verkiezingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wijkgericht werken	100	-114	1.000	0	0	0	0	0	0	0
Totaal programma	**985**	**-3.881**	**2.365**	**-2.045**	**546**	**-622**	**546**	**-399**	**103**	**-235**
Programma 10. Financieel Beleid										
Algemene baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserveringen	0	-2.231	0	-2.082	0	-2.062	0	-1.917	0	-1.744
Treasury	978	-36	954	-72	960	-109	945	0	945	0
Totaal programma	**978**	**-2.267**	**954**	**-2.154**	**960**	**-2.171**	**945**	**-1.917**	**945**	**-1.744**
TOTAAL MUTATIES RESERVES	**67.920**	**-57.689**	**32.507**	**-29.505**	**9.604**	**-15.618**	**9.450**	**-15.032**	**20.594**	**-20.794**
RESULTAAT	**471.739**	**-473.480**	**452.525**	**-452.167**	**404.642**	**-405.322**	**402.310**	**-402.844**	**416.664**	**-411.253**

6. Financieel overzicht totale begroting volgens taakvelden

Het volgende overzicht laat de lasten en baten per programma zien, inclusief alle mutaties uit deze programmabegroting.

bedragen x € 1.000

Taakvelden	2024		2025		2026		2027		2028	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
0. Bestuur en ondersteuning										
0.1 Bestuur	3.310	0	3.355	0	3.355	0	3.355	0	3.355	0
0.10 Mutaties reserves	67.517	-57.689	32.423	-29.505	9.604	-15.618	9.450	-15.032	20.594	-20.794
0.2 Burgerzaken	2.752	-1.689	2.689	-1.520	2.689	-1.520	2.689	-1.520	2.689	-1.520
0.4 Overhead	46.070	-6.464	45.819	-6.320	44.115	-6.009	43.535	-6.009	43.157	-6.009
0.5 Treasury	1.012	-1.289	1.552	-1.329	2.118	-1.345	2.563	-1.425	2.779	-1.395
0.61 OZB woningen	0	-14.258	0	-16.296	0	-16.398	0	-16.398	0	-16.398
0.62 OZB niet-woningen	0	-10.051	0	-11.426	0	-11.426	0	-11.426	0	-11.426
0.63 Parkeerbelasting	0	-2.089	0	-2.090	0	-2.090	0	-2.090	0	-2.089
0.64 Belastingen overig	2.692	-865	2.624	-865	2.624	-865	2.624	-865	2.624	-865
0.7 Algemene uitkering en over	0	-249.080	0	-256.644	0	-246.780	0	-247.148	0	-248.235
0.8 Overige baten en lasten	-934	-2.120	4.579	-2.354	4.806	-2.392	4.955	-2.392	5.355	-2.392
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal groep	**122.419**	**-345.594**	**93.040**	**-328.347**	**69.311**	**-304.443**	**69.171**	**-304.305**	**80.552**	**-311.123**
1. Veiligheid										
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	6.843	-103	7.174	0	7.221	0	7.326	0	7.326	0
1.2 Openbare orde en veiligheid	4.363	-80	4.829	-80	4.679	-80	4.625	-80	4.625	-80
Totaal groep	**11.206**	**-183**	**12.004**	**-80**	**11.900**	**-80**	**11.951**	**-80**	**11.951**	**-80**
2. Verkeer, vervoer en waterstaat										
2.1 Verkeer en vervoer	15.509	-987	15.608	-680	16.483	-680	16.811	-680	16.688	-680
2.2. Parkeren	1.976	-553	1.986	-544	2.087	-544	2.091	-544	2.131	-544
2.4 Economische havens en waterwegen	2.676	-378	1.153	-405	1.262	-405	1.334	-405	1.332	-405
Totaal groep	**20.162**	**-1.918**	**18.747**	**-1.630**	**19.832**	**-1.630**	**20.236**	**-1.630**	**20.151**	**-1.630**
3. Economie										
3.1 Economische ontwikkeling	2.532	-165	2.184	-85	2.183	-85	2.081	0	2.079	0
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	6.671	-9.434	6.284	-7.318	586	-314	476	-204	476	-204
3.4 Economische promotie	511	-413	431	-413	436	-413	436	-413	436	-413
Totaal groep	**9.713**	**-10.012**	**8.899**	**-7.816**	**3.205**	**-812**	**2.993**	**-617**	**2.991**	**-617**
4. Onderwijs										
4.2 Onderwijshuisvesting	6.093	-236	6.025	-236	6.072	-236	5.992	-236	8.426	-451

bedragen x € 1.000

Taakvelden	2024		2025		2026		2027		2028	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
4.3 Onderwijsbel en leerlingenzaken	7.837	-4.650	7.167	-3.926	7.167	-3.926	7.163	-3.926	7.163	-3.926
Totaal groep	**13.931**	**-4.886**	**13.192**	**-4.162**	**13.239**	**-4.162**	**13.155**	**-4.162**	**15.589**	**-4.377**
5. Sport, cultuur en recreatie										
5.1 Sportbeleid en activering	1.769	-713	1.227	-698	1.194	-664	1.194	-664	1.194	-664
5.2 Sportaccommodaties	8.410	-2.316	9.107	-2.102	9.583	-2.102	10.084	-2.102	10.202	-2.102
5.3 Cultuurpresent, prod en part	5.064	-296	5.276	-1	6.944	-1	7.228	-1	7.566	-1
5.4 Musea	1.608	-89	1.568	-89	1.588	-89	1.608	-89	1.608	-89
5.5 Cultureel erfgoed	164	0	114	0	114	0	84	0	84	0
5.6 Media	3.566	-93	4.147	-93	4.465	-93	4.400	-93	4.399	-93
5.7 Openbaar groen en recreatie	10.961	-781	11.066	-736	10.480	-196	10.476	-196	10.392	-196
Totaal groep	**31.542**	**-4.289**	**32.506**	**-3.720**	**34.369**	**-3.146**	**35.074**	**-3.146**	**35.445**	**-3.146**
6. Sociaal Domein										
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	29.626	-19.101	29.490	-13.849	27.280	-13.620	27.532	-13.620	27.489	-13.620
6.3 Inkomensregelingen	47.974	-35.466	47.083	-35.466	46.932	-35.466	46.981	-35.466	46.979	-35.466
6.4 Begeleide participatie	18.477	-69	17.539	-69	16.612	-69	15.690	-69	15.027	-69
6.5 Arbeidsparticipatie	5.646	-1.026	6.349	0	6.489	0	6.631	0	6.770	0
6.6 Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	8.473	-281	8.739	-285	8.698	-258	8.698	-258	8.698	-258
6.71A Hulp bij het huishouden (Wmo)	10.646	0	10.230	0	9.635	0	9.635	0	9.635	0
6.71B Begeleiding (Wmo)	10.125	0	7.878	0	9.779	0	9.779	0	9.779	0
6.71C Dagbesteding (Wmo)	2.390	-12	1.920	-12	2.358	-12	2.358	-12	2.358	-12
6.71D Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	981	-746	981	-252	981	-1.365	981	-1.344	981	-1.344
6.72B Jeugdhulp behandeling	897	0	897	0	897	0	897	0	897	0
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	2.610	0	2.610	0	2.610	0	2.610	0	2.610	0
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	4.772	0	4.772	0	4.772	0	4.772	0	4.772	0
6.73A Pleegzorg	1.846	0	1.846	0	1.846	0	1.846	0	1.846	0
6.73B Gezinsgericht	1.412	0	1.412	0	1.412	0	1.412	0	1.412	0
6.73C JEUGDHULP MET VERBLIJF OVERIG	2.810	0	2.810	0	2.810	0	2.810	0	2.810	0
6.74A Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	7.835	0	7.835	0	7.835	0	7.835	0	7.835	0
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	4.236	0	4.236	0	4.236	0	4.236	0	4.236	0
6.74C Gesloten plaatsing	3.916	0	3.687	0	3.071	0	3.155	0	3.385	0
6.81A Beschermd wonen (Wmo)	17.672	0	28.379	0	25.089	0	25.069	0	25.069	0
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	4.721	-35	4.407	-11	4.407	-11	4.407	-11	4.407	-11

bedragen x € 1.000

Taakvelden	2024		2025		2026		2027		2028	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
6.82A Jeugdbescherming	2.360	0	2.364	0	2.355	0	2.357	0	2.359	0
6.82B Jeugdreclassering	1.742	0	1.688	0	1.688	0	1.688	0	1.688	0
Jeugdhulp begeleiding	4.212	0	4.212	0	4.212	0	4.212	0	4.212	0
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal groep	**195.380**	**-56.736**	**201.365**	**-49.944**	**196.006**	**-50.802**	**195.593**	**-50.781**	**195.256**	**-50.781**
7. Volksgezondheid en milieu										
7.1 Volksgezondheid	11.028	-1.591	11.547	-1.046	11.434	-745	11.434	-515	11.225	-515
7.2 Riolering	7.201	-9.015	7.274	-9.058	7.274	-9.058	7.274	-9.058	7.274	-9.058
7.3 Afval	14.678	-16.543	15.094	-17.580	15.124	-17.808	15.111	-17.994	15.103	-17.988
7.4 Milieubeheer	7.440	-3.868	10.305	-4.407	4.852	-1.609	4.962	-1.609	4.508	-1.622
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	319	-179	326	-179	329	-179	329	-179	328	-179
Totaal groep	**40.665**	**-31.197**	**44.546**	**-32.270**	**39.014**	**-29.399**	**39.110**	**-29.354**	**38.438**	**-29.360**
8. Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing										
8.1 Ruimte en leefomgeving	15.958	-7.901	13.412	-6.952	7.625	-2.648	5.626	-717	6.440	-1.531
8.2 Grondexploitaties (niet-bedrijven)	6.090	-7.754	9.814	-14.237	5.241	-5.192	4.501	-5.044	4.952	-5.599
8.3 Wonen en bouwen	4.674	-3.009	4.999	-3.009	4.899	-3.009	4.899	-3.009	4.899	-3.009
Totaal groep	**26.722**	**-18.665**	**28.226**	**-24.197**	**17.766**	**-10.849**	**15.027**	**-8.770**	**16.291**	**-10.139**
RESULTAAT	**471.739**	**-473.480**	**452.525**	**-452.167**	**404.642**	**-405.322**	**402.310**	**-402.844**	**416.664**	**-411.253**

7. Totaaloverzicht subsidies

Hierna geven we een overzicht van alle uitgaande subsidieregelingen per programma en per product (bedragen in euro's).

Omschrijving	Begroting 2025
Programma 1. Welzijn en zorg	
Jeugdwerk	
R-1001 Subsidies Jeugd- en jongerenactiviteiten	34.565
R-1002 Subsidies Kindervakantieactiviteiten	29.597
R-1003 Subsidies Org. plattelandsjongeren ((KPJ`s)	3.394
R-1005 Subsidies Wijkst. Samenlevingsopbouw	53.929
R-1022 Subsidies Scoutinggroepen	64.255
R-1046 Subsidie Werkgroep homosexualiteit NVIH/COC	8.022
R-1063 Subsidie Sahelp	2.900
R-1075 Declaratiereg ONS Welzijn Straatspeeldag	4.157
R-1083 Projectbudget Jongerenraad	10.961
R-1095 Stelpost Projecten Mondiale Bewustwording	3.006
R-1143 Subsidie Jeugdorganisatie Aktie Fix	245
R-1145 Uitkering Legaat van Cooth	6.219
R-1199 Subsidies Mondiale Bewustwording	283
R-1209 Subsidie Kinder Aktie Komite Ruwaard	11.520
R-1224 Eigen budget Jongerenraad	1.146
R-1229 Stelpost Jeugdparticipatie	4.961
R-1236 Declaratiesubsidie Huurkosten Jongerenraad	4.798
R-167 Subsidie St. Dorpsblad Torenklanken Geffen	1.698
R-211 Subsidie ONS welzijn jongerenwerk	673.983
Totaal Jeugdwerk	**919.639**
Jeugdzorg	
R-178 Subsidie ONS welzijn jeugdhulp	4.493.479
Totaal Jeugdzorg	**4.493.479**
Wmo begeleiding en dagbesteding	
R-217 Subsidie Interzorg Zorgbuurthuis Hageltje	312.533
Totaal Wmo begeleiding en dagbesteding	**312.533**
Wmo beschermd wonen	
R-213 Subsidie preventie beschermd wonen	142.642
Totaal Wmo beschermd wonen	**142.642**
Wmo collectieve voorzieningen	
R-1026 Subsidies Migrantenorganisaties	12.956
R-1027 Subsidies Instellingen voor Beschermd Wonen	6.045
R-1028 Subsidies Ouderenbonden	75.006

Omschrijving	Begroting 2025
R-1050 Subsidie St. Slachtofferhulp Nederland	29.724
R-1064 Subsidie KBO-kring Oss	2.121
R-1066 Subsidie Seniorenraad (O.S.O.)	9.053
R-1078 Subsidieregeling Woontussenvoorzieningen	7.281
R-1114 Subsidie Lokale Act. Novadic-Kentron	85.106
R-1137 Budgetsubsidie St. Vluchtelingenwerk Oss	241.178
R-1200 Subsidies Huurkosten (indirecte subsidies)	76.181
R-1214 Subsidies handwerkgroepen ouderen	938
R-1215 Subsidie Bonte Hoef / H.Hart	8.784
R-1223 Stelpost verdeelplan Projecten WMO	9.342
R-1234 Subsidies maatschappelijke dienstverlening	156.055
R-1249 Subsidie Stichting NAH4US	2.865
R-1251 Subsidie Adviesraad Sociaal Domein	99.134
R-179 Subsidie ONS welzijn volwassenen	2.955.644
R-190 Subsidies Proeftuin Ruwaard	2.724.771
R-209 GGZ Oost-Brabant Ontmoetingsfunctie GGZ	214.185
R-215 Subsidie ONS welzijn Individ. Sociaal Werk	1.620.507
R-218 Subsidie Thuis in Oss vluchtelingenopvang	2.417.119
R-221 Subsidies Proeftuin Ussen	1.973.755
Totaal Wmo collectieve voorzieningen	**12.727.750**
Totaal Programma 1. Welzijn en zorg	**18.596.043**
Programma 2. Werk, Inkomen en Onderwijs	
Arbeidsparticipatie	
R-185 Subsidie Thuis in Oss	4.419
Totaal Arbeidsparticipatie	**4.419**
Minimabeleid	
R-1244 Subsidies Tegen Armoede	425.525
R-22 Armoedebeleid	17.850
R-31 Rechtsbescherming (POK)	220.000
Totaal Minimabeleid	**663.375**
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	
R-1 OAB verbreed en algemeen	400.000
R-1127 Budgetsubsidie St. Volksuniversiteit Oss eo	109.273
R-2 OAB schakelklassen	400.000
R-5 Voor en vroegschoolse educatie (VVE)	2.298.693
Totaal Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	**3.207.966**
Onderwijshuisvesting	
R-165 Subsidie VVE Ravengaarde	5.086
Totaal Onderwijshuisvesting	**5.086**

Omschrijving	Begroting 2025
Totaal Programma 2. Werk, Inkomen en Onderwijs	**3.880.846**
Programma 3. Ontmoeten, Sport en Cultuur	
Evenementen en stadspromotie	
R-1019 Subsidies Carnavalsverenigingen	8.013
R-1020 Subsidies Oranjecomitees	6.173
R-1021 Subsidies St.Nicolaascomitees	2.838
R-1037 Subsidie Stichting Herpen in woord en beeld	374
R-1038 Subsidie Stichting Kiosk	8.905
R-1039 Subsidie Stichting Oss Cultureel	57.568
R-1041 Subsidie Werkgroep Cultuur	3.339
R-1080 Subsidieregeling Koningsdag Basisscholen	2.537
R-1096 Subsidieregeling Eenmalige Evenementen	48.533
R-1111 Subsidies Stichtingen Carnavalsvieringen	19.589
R-1112 Subsidies Imkerverenigingen	370
R-1178 Subsidie Het vierde beeld	7.245
R-17 budget nieuwe initiatieven	4.463
R-173 Subsidie Maasdijk Marathon	20.570
R-26 Kleine kermissen	25.000
Totaal Evenementen en stadspromotie	**215.517**
Gezondheid	
R-1023 Subsidies EHBO-verenigingen	1.844
R-1072 Subsidie Ypsilon regio Oss	643
R-1097 Subsidies lokale afdelingen Zonnebloem	4.821
R-1109 Subsidie Stichting Ons Klupke	520
R-1191 Stichting VPTZ Oss - Maasland	38.270
R-1232 Subsidie Stichting Reanimatie Oss	2.740
R-181 Subsidies innovatie sociaal domein	41.850
R-195 Subsidie dekkend netwerk AED`s	63.026
R-216 Subsidie Haspel POH GGZ Jeugd	270.074
R-23 Oss Innoveert en beweegprogramma Q-koorts	28.000
R-24 Gezondheidsprojecten	1.002
Totaal Gezondheid	**452.790**
Kunst en cultuur	
R-1007 Subsidies Gilden en Schutterijen	992
R-1008 Subsidies Harmonieën en Fanfares	122.846
R-1009 Subsidies Heemkundeverenigingen	31.549
R-1012 Subsidies Opera- en Operettevereningingen	20.943
R-1014 Subs. Toneelgezelschappen en Volksdansgroep	41.898
R-1016 Subsidies Zelfstandige Zangkoren	18.108
R-1033 Subsidie Orgelkring FC Smits	924

Omschrijving	Begroting 2025
R-1036 Subsidie Rollend creatief (Megen)	1.702
R-1065 Subsidie Maaslandgilde	3.950
R-1082 Subsidie Fantastival	42.697
R-1088 Stelpost Stimulering Kleine Verenigingen	27.125
R-1102 Subsidie Stichting Popkollektief regio Oss	21.329
R-1125 Budgetsubsidie St. Theater De Lievekamp	1.364.963
R-1126 Budgetsubsidie Stichting Muzelinck	1.287.309
R-1138 Stichting Overleg Kunstzinnige Vorming Oss	40.877
R-1166 Subsidie Genootschap Beeldende kunst	2.516
R-1206 Subsidies Big Bands en Muziekkappellen	18.118
R-1217 Subsidie Werkgroep Woord	6.634
R-1219 Interculturele activiteiten	4.650
R-168 Subsidies Molenaarsverenigingen	8.857
R-172 Subsidie Groene Engel	631.352
R-192 Subsidie Poëzie Podium	1.146
R-196 Subsidie stichting Veteranen Oss	1.719
R-198 Subsidie Drumband Dedico Demen	2.864
R-199 Subsidie Stichting Archeologie Maasland	6.256
R-200 Subsidie Stichting Smederij Verhoeven	1.360
R-207 Subsidie Trots '54	5.000
R-222 Subsidie Muzelinck cultuurcoaches	85.473
R-8 Monumentensubsidie	45.889
Totaal Kunst en cultuur	**3.849.046**
Media	
R-1025 Subsidies Sublokale Omroepen	8.635
R-1054 Subsidie Stichting Omroep Maasland	410.465
R-1124 Budgetsubsidie St. Openbare Bibliotheek Oss	2.401.682
Totaal Media	**2.820.782**
Sociaal-cultureel werk	
R-1018 Subsidies Vrouwenorganisaties	9.602
R-1067 Subsidie De Beestenbergh	12.573
R-1068 Subsidie Speeltuin Elckerlyc	61.800
R-1160 Subsidie Gemeensch.huis Acropolis Personeel	33.213
R-1161 Subsidie Stichting Wijkcentrum Ruwaard	78.420
R-1165 Subsidies Cursussen Vrouwenorganisaties	1.606
R-1256 Subsidie Sichting Rechtswinkel Oss	14.439
R-127 Subsidie Gemeensch.huis Megen Acropolis Huur	5.474
R-170 Subsidies beheerstichtingen	73.689
Totaal Sociaal-cultureel werk	**290.816**
Sportbeleid en activering	
R-1030 Subsidies Jeugdleden Sportverenigingen	69.237
R-1085 Subsidies Stratenlopen c.a.	575

Omschrijving	Begroting 2025
R-1090 Stelpost sportstimulering, verenigingskader	18.365
R-1257 Subsidie Sport Expertise Centrum	828.143
R-189 Subsidie TOP Oss Foundation	4.647
Totaal Sportbeleid en activering	**920.967**
Totaal Programma 3. Ontmoeten, Sport en Cultuur	**8.549.918**
Programma 4. Klimaat, energie en openbare ruimte	
Klimaat en energie	
R-1135 Budgetsubsidie St. Dierenopvang Maasland	271.146
R-186 Subsidie Global Goals Oss	11.459
Totaal Klimaat en energie	**282.605**
Openbaar groen	
R-1061 Subsidie Stichting Landschapsbeheer	6.135
R-203 Subsidie Stichting Landerij VanTosse	17.345
R-21 Subsidie onderhoud bijzondere bomen	10.000
Totaal Openbaar groen	**33.480**
Totaal Programma 4. Klimaat, energie en openbare ruimte	**316.085**
Programma 5. Economie	
Economische ontwikkeling	
R-16 Samenwerking Noordoost-Brabant Werkt	393.677
Totaal Economische ontwikkeling	**393.677**
Recreatie en toerisme	
R-1062 Subsidie IVN	6.314
R-1198 Subsidie Je treft `t in Oss	15.693
R-1250 Subsidies lokale recreatie en toerisme	39.144
R-1260 Subsidie Stichting Maasmeanders	18.335
Totaal Recreatie en toerisme	**79.486**
Totaal Programma 5. Economie	**473.163**
Programma 6. Stadscentrum	
Centrumontwikkeling algemeen	
R-197 Subsidie Centrummanagement Living Statues	11.459
R-204 Subsidie Stichting Centrummanagement Oss	91.673
R-32 Stimulering gevelverbetering	6.500
Totaal Centrumontwikkeling algemeen	**109.632**

Omschrijving	Begroting 2025
Totaal Programma 6. Stadscentrum	**109.632**
Programma 7. Verstedelijk, wonen mobiliteit	
Verkeer	
R-1029 Subsidies Buurtbusverenigingen	6.797
R-15 Mobiliteit	7.773
R-188 Subsidie Stichting Wijkbus Oss	31.682
R-202 Subsidie Stichting de Maasveren	37.500
R-25 Verkeerseducatie	138.549
Totaal Verkeer	**222.301**
Volkshuisvesting	
R-1034 Subsidie Parochie MOO voor aanlichten kerk	148
R-1079 Subsidieregeling Geschiedschrijving gem.Oss	1.055
R-1196 Subsidie Huur, Onderhoud Ravensteinse Molen	28.648
R-220 Subsidie Clarissen Klooster Megen	19.000
Totaal Volkshuisvesting	**48.851**
Totaal Programma 7. Verstedelijk, wonen mobiliteit	**271.152**
Programma 8. Veilige omgeving	
Integrale veiligheid	
R-100 Subsidie Stichting Radar	48.817
R-219 Subsidie Stichting Halt	47.216
Totaal Integrale veiligheid	**96.033**
Totaal Programma 8. Veilige omgeving	**96.033**
Eindtotaal	**32.292.872**

Inkomende subsidies

Hierna geven we een overzicht van de belangrijkste inkomende subsidies per programma over het jaar 2023 (bedragen in euro's). We geven de bedragen we besteed hebben, subsidies die we hebben ontvangen in 2023 maar later besteden geven we in komende begrotingen weer.

Subsidies per programma	**Bedrag in €**
Programma 1. Welzijn en zorg	*434.616*
Samenwerking Justitie en Ketenpartners en Sociaal Domein	182.886
Impuls Jongerencultuur	126.730
Lokale preventieakkoorden en preventieaanpakken	50.000
Proeftuin Ruwaard/Juiste Zorg op de juiste plek	75.000
Programma 2. Werk, inkomen en onderwijs	*1.093.566*
Middelen inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	771.968
Ventilatie in scholen	150.000
Gemeentelijk steunpunt herstel kinderopvangtoeslag	120.000
Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden	31.173
Voorschoolse educatie aan ontheemde peuters	20.425
Programma 3. Ontmoeten, sport en cultuur	*1.725.312*
Stimulering sport (SPUK)	810.714
Meerkosten Energie Openbare zwembaden (SPUK)	787.156
Informatiepunten digitale overheid	82.442
Regeling sportakkoord	45.000
Programma 4. Klimaat, energie en openbare ruimte	*1.144.923*
Tijdelijke Impulsregeling Klimaatadaptatie 2021-2027 (via Meierijstad)	392.427
Aanpak energiearmoede	378.954
Projectsubsidie Duurzame Polder	250.000
Mensgerichte maatregelen	116.563
Schone lucht akkoord	6.979
Programma 5. Economie	*78.132*
Regiodeals	35.292
Sanering varkenshouderijen	17.840
Makersregeling	25.000
Programma 7. Verstedelijking, wonen en mobiliteit	*744.002*
Woningbouwimpuls Raadhuislaan Zuid	175.600
Huisvesting aandachtsgroepen	498.060
Stimulering verkeersmaatregelen	70.342
Totaal	**5.220.551**